

Libex Malogranaci

Primus Tomus

N. Inn. 1307/14

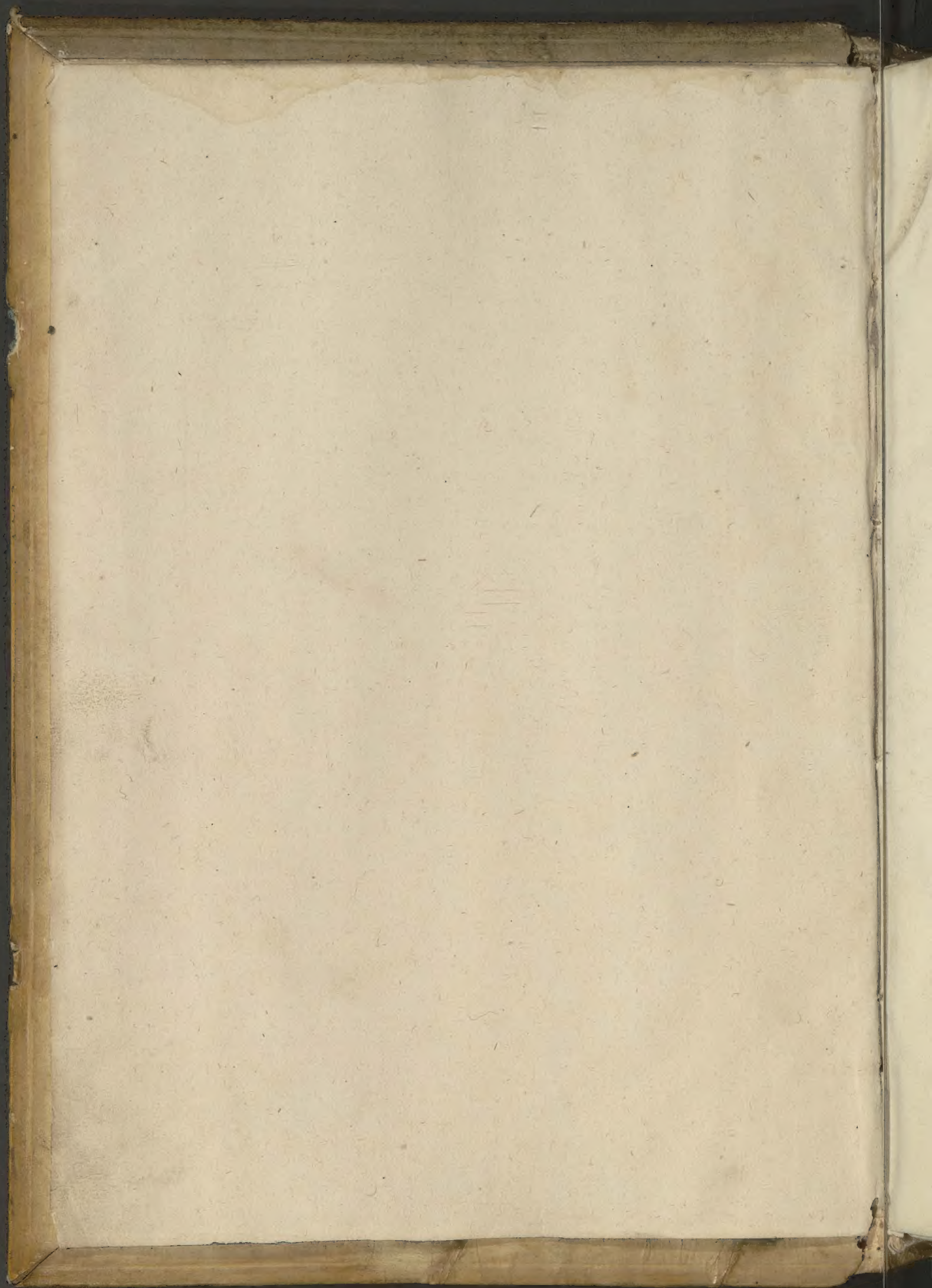

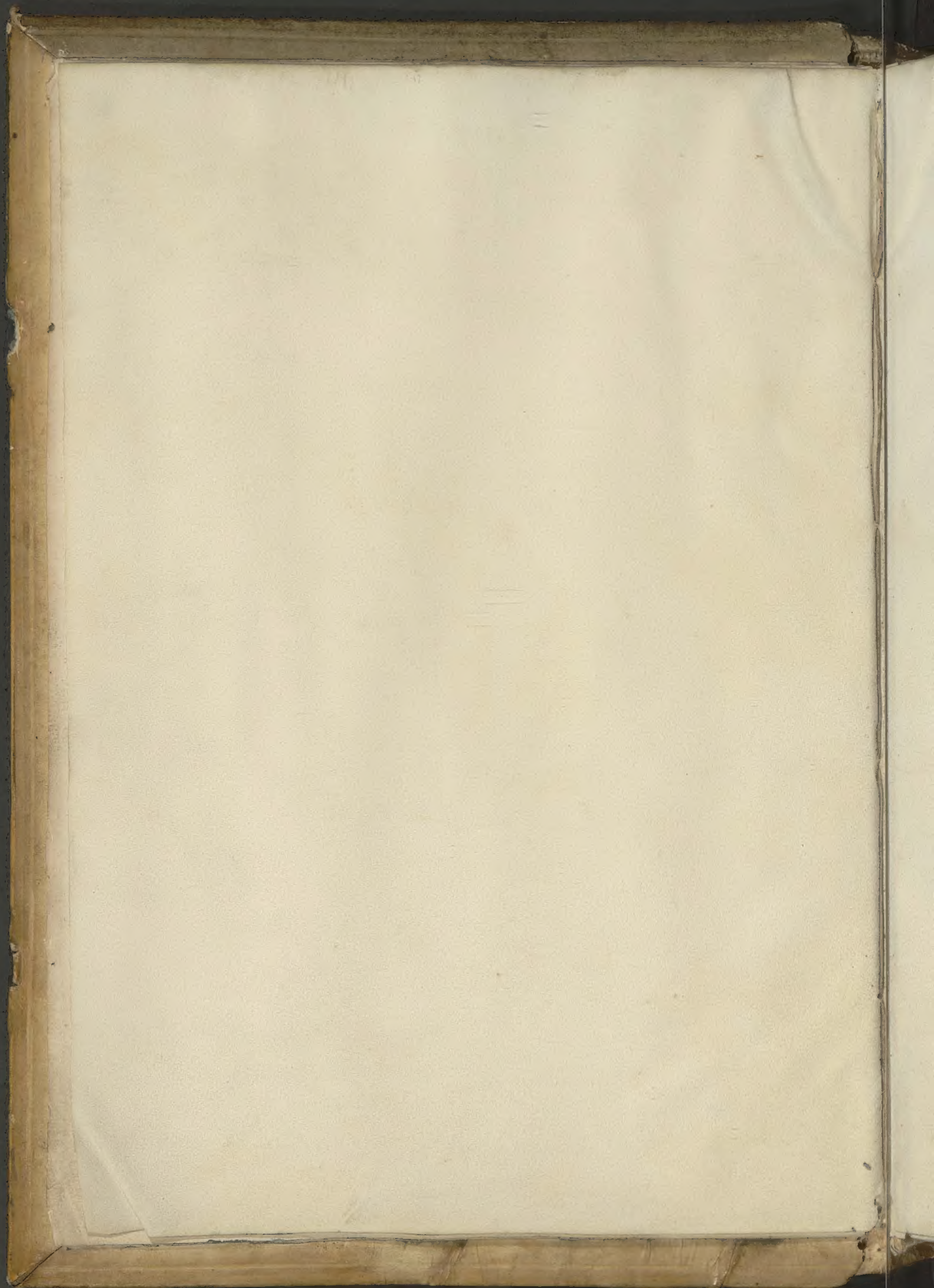
unim. M/W. l. 8.

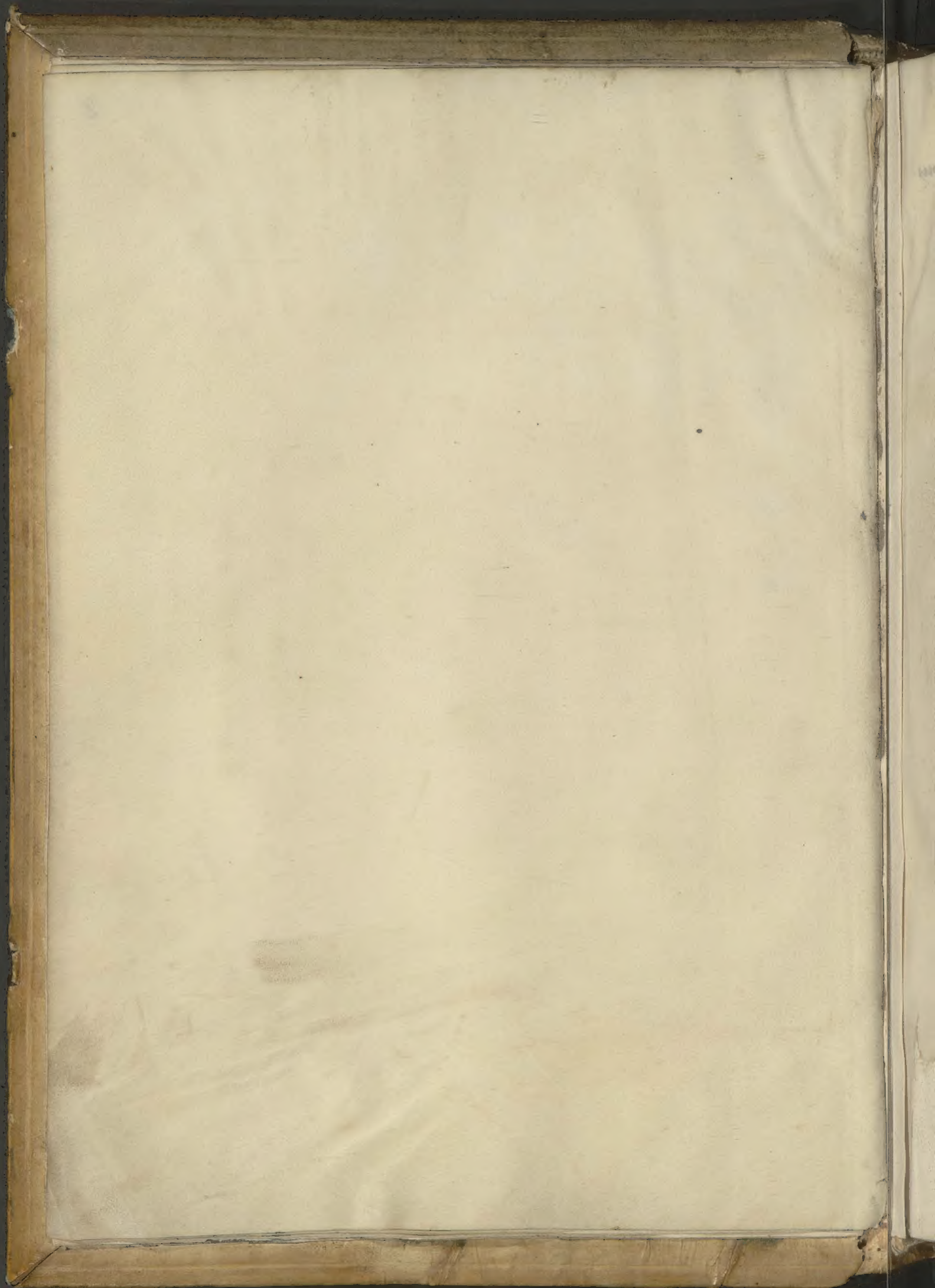
24

914

I

- 3
- C**apitulum Registrum primi libri analogum.
- Q**uod deus creavit hominem ad diligendum. et fruendum seipsum. Capitulum primum.
- D**e incarnatione christi propter lapsum hominis facta. Capitulum secundum.
- Q**uod per passionem suam christus redemit. Capitulum tertium.
- D**e resurrectione christi et spiritus sancti missione. Capitulum quartum.
- Q**uod dyabolus per christum redemptos temptat. et non unquam in peccatum precipitat. Capitulum quintum.
- Q**ualiter fiat accessus ad deum post peccatum peccatum. Capitulum sextum.
- Q**uod per gratiam primo fiat accessus ad deum. c. vii.
- D**e gratia et libero arbitrio. Capitulum vii.
- C**ur deus aliquos dampnat. aliquos vero reprobat. c. viii.
- D**e iudicio dei occultis. Capitulum ix.
- Q**uod per gratiam dei vocantur peccatores ad penitentiam. Capitulum x.
- D**e misericordia dei. Capitulum xi.
- V**trum sit aliquod peccatum quod caret venia. Capitulum xii.
- Q**uod non sit desperandum de misericordia dei. sed per penitentiam a peccato resurgendum. Capitulum xiii.
- Q**uid impediat quod homines negligentes sunt ad agendam penitentiam. Capitulum xiv.
- Q**uia sunt qui rethunt maxime homines ab amodo scilicet. c. xv.
- Q**uod deus diversimode vocat suos quos elegit. Capitulum xvi.
- Q**uod multantes religionem multa impedimenta patiuntur. et temptationes ante introitum ordinis et tempore probationis. c. xvii.
- D**e penitentia. Capitulum xviii.
- Q**uod omnia peccata deleantur per penitentiam. c. xix.
- Q**uod homo debet se punire per penitentiam. quia peccata in vultu esse non possunt. Capitulum xx.
- D**e tribus partibus penitentiae. et de contritione. ac lacrimarum compunctione. Capitulum xxi.
- Q**uod orationes humiles. et bona opera. obtinenda est a deo gratia lacrimarum. Capitulum xxii.
- V**trum contritio absque lacrimis valeat ad delenda peccata et diversis effectibus humilium lacrimarum. Capitulum xxiii.
- D**e confessione et eius effectibus. Capitulum xxiv.
- Q**ualiter debeat esse confessio. Capitulum xxv.

De circumstantiis peccatorum. Ca. xxvii.
Vtrum peccata venialia sint confitenda de necessitate salutis. c. xxviii.
Vtrum facta confessione teneat quis iterare confessionem. c. xxix.
De satisfactione pro peccatis. ca. xxx.
Quid penitentia debeat ad finem vite perducere. ca. xxxi.
Vtrum bona opera per peccatum sequens mortificata
possint per penitentiam sequentem iterum reformari. c. xxxii.
Vtrum peccata penitentia remaneant peccatorum reliquie. per
quas homines iterum ad peccandum disponunt. xxxiii.
De discretionem quam habere debent penitentes. xxxiiii.
Quomodo acquirat virtus discretionis. ca. xxxv.
Quid multi intrantes ad sanctum ordinem in bono
proposito non perseverant sed deficiunt. et de
diversis ordinationibus. que in sancta religione
committuntur. Capitulum. xxxvi.

Incipit registrum secundi libri. analogum

Quid in tabulis constet status proficienciarum. Ca. pmi.
Quid sit peccatum. Capitulum. Scdm.
Unde oriuntur peccata. Capitulum Tertium.
De peccatis mortalibus in genere. Ca. quartum.
De peccato superbie. Capitulum quintum.
Devana gloria. Capitulum Sextum.
De Invidia. ca. vii. De Ira Capitulum viii.
De Acedia. ca. ix. De Ananiam. ca. x.
De Gula. capitulum xi. De luxuria. ca. xii.
Quando peccata predicta sunt mortalia. vel quomodo
possint esse venialia. Capitulum. xiii.
Vtrum sint plura peccata criminalia. exceptis
octo capitalibus viciis. ca. xiiii.
De peccatis venialibus. ca. xv.
De duodecim abusiombus claustrum. et de detrac-
tione. et de iudiciis temerariis proximorum. ca. xvi.
De virtute et eius effectibus. ca. xvii.

De timore domini. Caplm. xbm.
 De bona voluntate. Caplm. xix.
 De discussione et de diuisione propria. ca. xx.
 De humilitate. Caplm. xxi.
 De pacencia. Caplm. xxii.
 De silencio. Caplm. xxiii.
 De obedientia. Caplm. xxiiii.
 De paupertate. et contemptu diuitiarum. ca. xxv.
 De solitudine. Caplm. xxvi.
 De castitate. Caplm. xxvii.
 De quatuor virtutibus Cardinalibus. et que sunt
 virtutes politice et purgatione purgati animi. ac
 exemplares. Caplm. xxviii.
 De consiliis ad que tenentur religiosi. ca. xxix.
 De bona operatione seu actione. ca. xxx.
 De perseverantia. Caplm. xxxi.
 De temptationibus quas patiuntur religiosi. c. xxxii.
 De occasionibus temptationum. per quas oriuntur
 temptationes. Caplm. xxxiii.
 De pugna spirituali. et que specialiter impugnat
 homines. Caplm. xxxiiii.
 Vtrum possit homo in hoc mundo vivere sine
 temptationibus. Caplm. xxxv.
 De vicis que se palliant. sub virtutis specie. et de
 prauis consiliis. et laqueis demonum. ca. xxxvi.
 Que temptationes sint acriores. quas sustinet
 religiosi. Caplm. xxxvii.
 Quod temptationibus omnibus sit resistendum. c. xxxviii.
 Quare permittit deus suos electos temptare. et
 vtrum sit salubre sufferre temptationes. c. xxxix.
 Quare subtrahitur eorum deuotis gratia. et que
 iusti vni non possunt proficere in virtutibus.
 quantum desiderant. Caplm. xl.
 Vtrum iusti vni possint vivere in hac vita sine mi-
 nutis et venialibus peccatis. ca. xli.
 Vtrum maligni spiritus possint occultas cordis intelligere. c. xlii.
 (cogitationes)

Ut cum maligni spiritus possint temptare homines
quodcumque volunt. Capitulum. xliii.

De tepiditate quam patimur nonnunquam. Feli-
giosi. Capitulum. xliiii.

Quomodo debeant se homines habere in prosperis
et in aduersis ne cadant in peccatum. ca. xlv.

Illus Abbas monasterii Aule regis morbohemna, ordinis
ut fecit Cisterciensis. natione germanus, iure mediocri scien-
tibus longa exercitatione peritus, & ueteri lectione
diues, Diuinae rei contemplator eoque, in se-
mo subtilis, eloquio apertus & copiosus, conuer-
satione uite regularis quoque insignis, Adhuc
suorum edificiorum ista preclarissima uoluntate
Edidit

Umbra conueniunt, Inapientibus, proficiunt & perceptio

Lotandum qd opus subsequens sine liber
seu tractatus intitulatur *ayaloguati*.
qui tractat de triplici statu religiosorum
videlz. Incipientium. p̄ficientium et per
fectorum. Hic vero liber non incoꝑue
potest censerī *ayaloguati*. Nam sicut in *ayalogu*
sunt multa grana. p̄diversas cellulas inclusa.
sic in isto tractatu. cōtinentur multe auctoritates. Diver
sorū doctorū. p̄multiformes. clausulas seu sentētiās
coadunate in vnu. que tractant de materiis multū
diversis. et ad salutem anime p̄mētibz. Unde
fratres simplices. ac min⁹ intelligētes. qui nō va
lent p̄pter imperitiā trāsire. ac p̄legere. libros scō
rum patrū. Hunc libellum sine tractatū sibi assu
māt. et in eo legere. p̄sua edificatiōe studeant. quia
ut reor. inveniēt in eodem cōsilia salubria. quibus
mediantibz. ad vitam virtuosam. ac etiā p̄fectam
poterunt puenire. Fili accēds ad servitutē dī. Ita
in iusticia. et p̄para anīm tuā ad tēp. cōiūge deo et
sustine. eccl̄. cā. 1. *Et dō creavit hōmē ad diligēdū et fruēdū seipm. cā. 1. p̄.*

Sancta trinitas. pater et filius et spirit⁹
sanctus. v̄nus om̄ipotens deus. sue diu
tatis et bonitatis. ac ineffabilis dulcedi
nis et caritatis. que in xp̄o est. et n̄c est
volens cōitare alijs. et esse participes fecit creaturā
racionabilem. que seipm. videlz. sumū bonū intelli
geret. intelligendū amaret. amando possidet. posside
do beata esset. Fecit ergo dñs primū hominē. for
mando corpus eius de limbo terre. et inspiravit in fa
ciem eius spiraculum vite. hoc est animā creavit
quā corpori facto v̄nivit. factus est aut̄ homo. ad
ymaginē dī in n̄alibz et ad similitudinē. in gēnitiōe.
de quo dicit. c̄lō. sup illd̄ ps̄. Et sic splendor dī in dī
m̄ sup nos. 2c. Imago similitudinis ad quā facti

ticiā etiā dei habuit. cui p̄miciā. quādā m̄tiori aspi-
ratōne cōtemplabat. nō tamē ita excellentē ut in
patra. nec ita in enigmate. ut modō in via. in q̄
cōtemplatōe sūmme in deo dēlectābat et p̄sequēs eo fru-
ebat. put cōpetebat hōi in statu immortētie nōdum
in patra existenti. qui si in statu immortētie p̄man-
sisset. v̄nus translatus fuisset. Duplex quippe bonū
deus illi p̄parauit. v̄nū t̄pale. aliud et̄nū. p̄mū
dedit. sc̄dm p̄misit. Ideo duplex p̄ceptū p̄mū hō habuit
v̄nū nature ad cūstodiendū bonū datū. aliud ad
promendū bonū p̄missum. et hoc nō poterat m̄eri
melius. q̄m p̄ veram obediētiā. sed istum statū felicē
videlz immortētie. nā p̄ntes p̄mī. p̄pter inobediētiā p̄di-
derūt. et om̄s posteros suos. hoc est om̄e genus hūmā-
nū ad magnā miserā p̄duxerūt. Imudēs enī dyabol⁹
feliatati hominis. in sp̄ae serpentis. ip̄am m̄liere tamq̄
fragiliore aggredit. temptandā. quā tū in respōsiōe
dubitātē cernēt. institit fortius et vicit eam. etiā et
v̄nū ea mediante derexit. processit ergo sic p̄mo q̄re-
do. Cur p̄cepit vobis deus. r̄. Sc̄dō asserendo. Neq̄q̄
moriem̄ r̄. Tercio p̄mittendo. Exitis sicut dii. scien-
tes bonū et malū. processus iste fuit max̄ie v̄suāe
quia p̄cessit. expiendō. impellendō. et alliaendō. Ex-
pienciā enī accepit in̄rogatōe. impulit assertōe
allexit in p̄missione. Allexit enī dyabol⁹ m̄liere
p̄ triplex appetibile. scilicet p̄ sciām. que est appeti-
bilis ratiōis. p̄ excellenciā ad modū dei. que est appe-
tabilis n̄stabilis. p̄ suauitatē ligni. que est appeti-
bilis cōcupisabilis. Igit̄ vir peccauit. quia lignū veti-
tū gustauit. v̄ndē et penā accepit. vt in sudore vol-
tus sui vescēt. pane suo. mulier aut̄ in duobus pec-
cauit. nam sup̄biuit. et vetitū comedit. v̄ndē et
duplice maledictōm habet. scilz. Sub v̄na p̄tate eris.
et hoc p̄pter p̄mū. Item. In dolore paries filios.

et hoc ppter scdm. De mō adam et eua post pec-
catū de paradiso expulsi sūt. sicut lucifer de celo.
et m hac valle miserie habitātes facti sūt morta-
les. Cecidit em̄ infābilit̄ a statu innocēcie et g-
cie. in statu culpe et miserie. ppter hoc certum est
q om̄s nascim̄. natā filij re. quia primati recti-
tudine originalis iusticie. quā primacionem. vo-
cam⁹ culpam originale. ppter cui⁹ absentiā mē-
rim⁹ qntū ad animā qdtriplicē penā. scilicet. infir-
mitatem. ignorāciā. maliciā. et cōcupiscēciam
que qtuor inflata sūt ppter originale pccm̄. qd
sane penas cōcomitat. in corpore mltiplex labor. ad
has quoqz penas subsequit. pena mortis. et mēme-
racōis. pena carēcie visionis dei. et amissionis glie
celestis. de incarnacōe xpi ppter lapsū hōis facta. cā. n.

Udens aut̄ pssim⁹ et misericordissim⁹ dē.
homīem quē ad sui ipius fructuōne for-
mauēat. a statu innocēcie tā felici. ppter
pccm̄ inobediēcie cecidisse. cōmota sūt om̄a vīsa
mēe ipius sup̄ em̄. et cogitabat cogitacōes pacis.
et redemptōis. quō posset gemis hūanū qd creauit
ad se pfluendū. iter reformare. hoc intelligēs di-
uina veritas et iusticia. De quib⁹ dicit ps. Iusticia
tua. iusticia meū. et lex tua veritas. cōtradicebāt
asserētes. q natā hūana. que p culpā inobediēcie
fueāt sanciatā. iuste dāpnatā nō debere reforma-
ri. Audiēs hoc. pax dei que exsuperat om̄em sensū
et mīa dñi. de qua dicit ps. misericordia dñi plena
est t̄ra. compaciētes homi lapsō. et ppter culpam
dāpnato. eius cām sibi assūpserūt. et in cōsp̄tu
altissimi eam obtulerūt. obsecrātes et stansantes.
eius pietatē. vt suū plasmā. quod sibi ad laudem
et gl̄iam et honorē creauerat. meū p̄re nō pmit-
tēt. Veritas aut̄ hoc reclamabat. et iusticia p̄hi

bebāt dicētes. Quod ille homo. qui sponte palpā
ceadit. nō debēt aliqui subleuari ad salutē. Audies
hoc diuina bonitas. q̄ ppter hominem mē se sic
discreparet. placuit sue paternae clemētie partui
q̄stiones dūmē. sedare discordiā. inuiriā q̄ nulli
facē. Et q̄ab hoc cōgite et decet fiet. sapiētia fuit op̄
cōsilio. Vnde ip̄e pater sapiām suā hoc est filiū
suū de hac re consuluit. que sapiā tale cōsiliū ad
inuenit. ut ip̄a p se ip̄am hūana se carne vestiret. et
p eterno p̄thoplasti piaculo. assumptum a se hominē
morti mordendū abicē. sed latente deitate morde-
tem mortē illaq̄aret. et sic morēdo ad debitū hō
veritati et iusticie soluet. et resurgēdo captā homo
deitatis mortē in eternū p̄cipitaret. Cui sentētie omēs
assenserūt. vidēz. veritas. et iusticia. et pax. et mīa
et accepta satisfactōe veritas et iusticia. mīa et vi-
tas sibi obuiauerūt. Iusticia et pax se osculate sūt
Cum ergo venit plenitudo t̄pis. quo clemētia dei
p̄is hominēz recuperare disposuit. missus est gabriel
angelus occulti cōsiliū baculus ad b̄rgmē de stirpe
david. cui reposita sunt hec testamēta fidelia diceb
Aue grā plēa dñs tecū. que breui deliberatōe p̄missa
acius r̄ndit. Fiat michi scđm v̄bū tuū. nec mora
reūtē mīa. et v̄gmalē talamū ingredit. xps.
missus quippe fuerat ab arce p̄is. filius dei orbis
cōditor. atq̄ ventre b̄rgmali caro factus p̄nt. Nā
exiuit p clausam portā. deus et homo. lux et vita
conditor mūdi. et scđm vaticiniū Ieremie. Post hoc
interis visus est. et cū hominibz cōsatus est. et sic p
verbū incarnatū. facta est hūam genis repacō. Nō
q̄mā alit̄ saluari nō potuerat. sed q̄mā nullus mo-
dus ita cogruus aliis fuit. ip̄i repatori. et repabili
ac repacōi. Cōgruebat inq̄m iste modus repatori p
quē decebat ostendē suā potētiā. sapiāz et bonitatē.

Quid autem potentia? quoniam coniungere duo extrema summe
distantia. hoc est creatorem et creaturam. Quid vero sa-
piens. quoniam quod ad perfectum totius universi fieret comitatus
primum et ultimum. hoc est verbi dei. quod est omnium principium
et humane nature. que in operibus sex diebus fuit ultima
omnium creaturarum. Quid enim benivolentus. quoniam quod creator
omnium rerum concitare se voluit rebus creatis. fuit eadem
modus congruentissimus ipsi reparabili. quia homo pro peccato
corruit in infirmitate. in ignorantia et malitia. pro que
ineptus factus est. ad veritatem divinam imitandam. et ad
veritatem cognoscendam. et ad bonitatem diligendam. Idem
deus factus est homo. pro quod se ipse reddidit homini imitabilem
cognoscibilem et amabilem. fuit similis iste modus con-
gruentissimus nostre reparandi. quo deus in forma servi per-
curaret salutem servi. ¶ Sunt et alie rationes. quare fuit
conueniens deum incarnari. prima fuit peccator
abstulit nobis deum. conueniens fuit ut repator redderet
nobis deum. Secunda quia humilitas deum deum. sed non
poterat humiliari usque ad penas in natura divina. oportuit
ergo quod in humana. Tertia ut esset humilitas tanta
in redemptione. quanta fuit superbia in peccatione. Quia
superbia fuit tanta. ut homo vellet esse ut deus. Unde
humilitas tanta debuit esse. ut deus fieret homo. et
notandum quod quousque opera trinitatis sunt indivisa. ita quod
quidquid operatur una persona. operatur et alia. Tamen solus
filius suscepit carnem. et non pater vel spiritus sanctus. quia
ad solum christum pertinet caro. et licet filius suscepit car-
nem. non tamen deseruit patrem. nec se dimisit a patre. Quis
cepit inquam filius carnem in proprietate. et tamen pater
et spiritus sanctus non defuit maiestate. In divinitate equalitas.
in carne sola filii proprietates. Non autem ab eo pater
aut spiritus sancti recessit aliquam divinitas. Cum ergo
una sit deitas. una divinitas implevit carnem christus
pater et spiritus sanctus. sed maiestate et non susceptione.

Si celum et terrā implet pater. implet spūs scūs.
carnē xpi dēre nō potuit. qñ in diminitatē vñ^{te}
māserūt. Dicedū est etiā. q opus incarnatiōis. qñqz
attrahūt pā. vt ibi. Qñ venit pleiādo tps. misit
deus filiū suū. Qñqz attrahūt filio. vt ibi. Exiui
a pāe meo. et veni in mūdū. Qñqz attrahūt spūi
sancto. vt dicit in simbolo. Qui concept⁹ est de spū
scō. Sed ideo hec dicūt. quia opus incarnatiōis fuit
maxie potencie et sapientie et bonitatis que trib⁹
psōne attrahūt. Sunt aut plures ratiōes. quare
filius incarnat⁹ fuit. et nō pater nī spūs scūs. pma
vt peandē sapiām que mūdum cōdiderat repacō fiet
Scdā vt qm filius est in deitate. esset et filius in hūa
nitate. Tercia vt patris erga nos ostendēt caritas.
Vñ Iohes. Sic deus dilexit mūdū. vt filiū suū vñgē
tū daret. Quarta. quia nullū dēet magis reducere hōi
nē ad diuinā cognitiōem. qm verbū quo se pāe dēclāt
qd est vñbile carni. sicut et vñbum voci. Qñta quia
nullū dēet magis reducere hōiēm ad filiatiōem adop
tiuā. qm filiū natālē. Et qmuis filius dei hūanaz
assūpsit carnē. nō tamē se diuisit a pāe. sed totus in
teger manēs apud pāem. integer et indiuisus in hūano
aduenit corpore. non em pāe vñgēti aduenit in corpe
nec ipse se diuisit vt dimidi⁹ apud pāem. et dimidi⁹
esset in vñgine. sed totus apud pāem. et totus in vñ
gine. totus in suū pāe. et totus in hūano corpore non
relinquēs supiora. Venit qñe tēnā. que mēlis sunt
seruās. que mēris sunt saluās. Vbiqz omps. Vbiqz tot⁹
et in celo. et in tēra. et apud pāem et in vñgine tēndū
etiā. q in cōmū repatiōe omī dēens erat. vt fiet cō
cursus triū. de tripla ierarchia. scilz. diuina. angli
ca. et hūana. Vnde in misterio incarnatiōis fuit cōcur
sus angeli nūciant⁹ et vñginis cōcipient⁹. ac verbi di
carnē assūmet⁹. Cum vero filius dei in mūdū mittit⁹.

non fit loci mutacō. sed nature hūane assumptō. quia
ip̄us mitti est esse. Vbi prius fuit ab initio. sed alit̄
ibi esse qm̄ prius fuit. et hec alteritas. non est ex
pte eius qui est. cum sit immutabilis. sed ex pte eius
in quō eius. quia vnitur nr̄i carni. Vnde mutacō
non fit ex parte sui. sed ex parte nr̄i. quia post
intra: nacōnē fuit in patre sicut semper. *Et per*

ostqm̄ - passionē suā xp̄s nos redemit. ca. ii.
Dicit dei filius. ppter salutē hūan̄ generis
hōiēm assumpsit. et incarnat⁹ fuisse
meadem carne cepit aggredi modū. p quē genus
humani saluū faceret quod perierat. Iste at̄ mod⁹ redēp-
cionis nr̄e. fuit amara passio et mors sua p quā
saluati. et a morte et̄na liberati sum⁹. De qua n̄p̄e
ait. Vbi gram̄i firmeti cadēs m̄ia mortuū fuit
ip̄m solum manet. qd̄ exponēs b̄t̄s Aug⁹ dicit
Se at̄ ip̄m dicebat esse gram̄i mortificādū et mul-
tiplicādū. mortificādū in infidelit̄e iudeorū. multi-
plicādū in fide om̄iū ppl̄orū. Item. dñs alibi dicit. ego
si exaltatus fuero a terra. om̄ia traham ad meip̄m
et sicut exaltauit moyses serpētē inheremo. ita ex-
altari oportet filiū hōis. ut om̄s qui credit in
ip̄o non pereat. sed habeat vitā et̄nā. P̄ ista igit̄
dicta colligē debem⁹. qd̄ salus et̄na pfluxit hūano
generi ex passione xp̄i. quā sustinuit in cruce.
quia sua passione vicit dyab̄lū quē ligauit. in-
fermū quē spoliavit. mortē quā repauit. celū qd̄
aperuit. De modo aut̄ patiendi. hoc sciēdm̄ est. qd̄
xp̄s passus est passione gen̄alissimā. passione acer-
bissimā. passione ignotissimā. passione m̄emptolā
sed vniuersatimā. Passione max̄ gen̄alissimā qm̄
tūm ad naturā hūan̄. nō solū sedm̄ oīa mēbra corpo-
ris p̄ncipalia. Vt p̄t̄a sedm̄ aīe potētā. licet nichil
pati posset. sedm̄ diuinā naturā. passus est etiā pas-

sione acerbissima. quia nō solū dolendū ut paties p
solnera. sed etiā dolendū ut cōpaties. ppter nostra
delicta. passus est etiā passione ignominiosissimā p
ter patiblin crucis. quod erat supplicium pessimorū.
et ppter cōsortiū iniquorū videlz latronū cū quibz
erat deputat⁹. Passus vero est passione mēptoria.
psepacōm corpis ab anima. salua tamē vniōne vtri
usqz cū deitate. Anathema em̄ est. qui dicit dei fili⁹
natūā quā semel assūpsēat. aliqñ reliquisse. quia
igit⁹ repatiū pncipiū. sicut ordinate pduxit. sic et
ordinate reparare debuit gemme hūanū. Ideo xp̄s sal
uo honore dei. reparauit hominē. offēdo obsequiū satis
factorū. Est autē satisfacē deo. honorē debitū repe
dere. honor autē deo subit⁹ p supbiā et inobediēciā
homīe fuerat. qui nullomō meli⁹ restituit. qm̄ p hūilia
tiōē et obediēciā xp̄i. Qm̄ autē xp̄s ihs. mōntum
deus. equalis erat pā in forma dei. mōntū homo
innocēs. nullaten⁹ erat debitor mortis. dū semetipm̄
exinanivit. et fr̄us est obediēs vsqz ad mortē. exsol
uit deo que nō rapuit. obsequiū satisfactoris pfecte.
et obtulit sacrificiū suauitat⁹ sūme. p pfecta dei pla
catōē. Item debuit reparari. p remediū cōueniētissim⁹.
Cōueniētissimū autē est. vt cōtraria cōtrariis curēt.
Quia ergo homo volens sapiēs esse ut deus. pecca
uit in ligno vetito volēs delectari. Ita qz inclinatus
est ad libidmē. erectus est in p̄sumptiōē. ac p hoc to
tum gen⁹ hūanū infectū. et pdidit immortalitatē
et mērit debitā mortē. Hinc est qz ad hoc vt homo
reparet⁹. cōueniēti remedio. deus fr̄us homo voluit
hūiliari. et in ligno pati. et cōtra vniuersalem infec
tiōē pati. passione genalissima cōtra libidmē
passione acerbissima cōtra p̄sumptiōē. Passione
ignominiosissima cōtra mortē debitā et inuitā pati
mortē nō inuitā sed voluntariā. Quia ergo genalitas?

corruptio infecerat in nobis. nō solū corp⁹ et aīam
sed etiā omēm corp⁹is ptem. et omēz aīe potēciam.
Hinc est q^d xp̄s passus est. in omī corp⁹is sui pte. in oī
potētia aīme. et in supiori portione racōis. que sū-
me in deo delectabat. Ut racō ppter vniōnē suā ad su-
pera et sūme pacēbat. Ut natū ppter cōuicōnē ad mfe-
ruis quia xp̄s erat viator et cōphensor siml. Rurs⁹
quia libido vehēm^t infecerat in nobis aīam et car-
nē. et qntū ad carnalia. et qntū ad spūalia pta
Hinc est q^d xp̄s. et acerbissima passione passus est
in carne. et amarissima compassione cōpassus est
in anima. et quia in carne. maxima erat cōlitas
cōplexionis. et pfecta vniacitas sensuū. In anima
vero sūma caritas ad dnm. et sūma pietas ad pxi⁹.
Hinc est q^d vtrq⁹ dolor fuit intēssim⁹. amplius qā
timor supbie cōsurgit. aliqñ intē⁹ ex p̄sūpōne
aliqñ exterius ex ostentacōe et aliena laude. Ideo
ad remediādū omēm supbiā. passus est vtrūq⁹ gen⁹
ignomiē. et in se paciētē. et in comitatu quē habuit
in passione postremo. quia hec omīa nō attingebāt
diuinā naturā impassibilē. sed solum humanā.
Hinc est q^d in morte xpi sic fca est diuissio. aīme
a carne. Ut tū salua esset vntas psonē et vniō tam
carnis qm aīme cum ditate. Et quia vniō aīme
cū corp⁹ē facit hominē et facit vniū. Hinc est q^d xp̄s
non fuit homo in illo triuo. licet aīma et caro
vnta esset cū verbo. Vnde quia mors in hūana natū
non potuit mortē inducē in psonā. que semp vniū
fuit. Ideo mortua est mors in vita p xpi mortem
absorbta est mors in victoria. et princeps mortis
denictus. ac p hoc homo a morte et causa mortis
pmentū mortis xpi. tamqm per remediū effi-
cacissime liberat⁹. De resurrectione xpi et spūs sancti
missione. Capltm quartum.

De exitu autē anime passionis xpi et fructu hec scienda sūt. scilicet qd anima xpi post passionē descendit ad infernū sive ad limbum. ad liberandū non om̄. sed corp qui intra mēbra xpi decesserūt p̄ fidem vniā. ul fidei sacramēta post hec tertia die resurrexit a mortuis resumēdū corp⁹ quod prius viuificauāt. sed nō tale quale prius fuerat. quia prius fuit passibile et mortale. postq̄ autē resurrexit. impassibile et īmortale. vniens p̄petue. Deinde post xl. dies. ascendit ad celos. ubi sup om̄z creatūz exaltat⁹ sedet ad dexterā dei patris. qd dictum intelligit⁹. non q̄ntū ad situm. qui nō cōuenit deo patri sed q̄ntū ad excellenciā honoris. qui scilicet residet in potentiorib⁹ bonis patris. postremo nūctio decem diebus misit p̄missum sp̄m sc̄m in ap̄los. p̄ quē cōgregata est ecclia gentiū. et ordinata sc̄dm distribuciōes. diuisas officiorū et gradū. Faciō. autē ad intelligēciā p̄dictorū hec est. Quia xps in q̄ntū vbiū incarnatū p̄fectissimē om̄a formauit. sic in q̄ntū incarnatū oīa p̄fectissime reformare debuit. Debet enim p̄fectissimū p̄ncipū opus nō dimitte citra p̄fectū. Debet enim repati m̄ p̄ncipū redemptoris hūane remediū p̄ducē ad p̄fectū. ad hoc autē qd esset p̄fectissimū. operauit vt esset sufficiētissimū. et efficacissimū. Quia ergo sufficiētissimū ideo se extendit ad celestia. t̄restia. et infernalīa. q̄a ergo p̄ xpm sūt infernalīa recuperata. t̄restia remediata. celestia reintegrata. Ita qd p̄mū horū fecit p̄ueniā. sc̄dm p̄ grām. Tertū p̄ gl̄iam. Ideo post passionē. anima descendit ad inferos. ad liberandū in inferno detentos. Deinde resurrexit a mortuis. ad viuificandū mortuos in patris. Ascendit ad celos reducēdo captiuitatē. ad integrandū n̄lm celestem misit sp̄m sc̄m. ad edificandū n̄lm t̄restrem. que oīa necessario cōsequūt⁹ et exp̄gūt⁹. ad sufficiēciā repa^o.

humane. Rursus quia remedium illud fuit efficax
simul. tam in eos qui christi aduentum precesserunt. quam in
eos qui sequuntur. qui cum ad ipsum christum accedunt et acces
serunt. et cuius membra fuerunt et sunt. Tales autem sunt
qui adherent. per fidem. spem. et caritatem. Ideo remedium
illud efficacia habere debuit. primo in eos qui in christum
crediderunt. credendo speraverunt et sperando amauerunt.
At per hoc statim debuit. ad inferos descendere ad ipsorum
liberationem. unde apertam ianua celi per christi passionem. que
satisfaciendo remouerat rubeam. mutando finem diu
nam. eripuit de inferno. omnia sua membra. Debuit et
iam efficacia habere perpetuam in eos qui christi aduentum sequuntur.
ut attrahendo ad fidem. et spem et caritatem. tandem ad
gloriam perducet eternam celestem. Ut igitur edificaret ad fi
dem. qua credimus christum verum hominem. et verum deum.
qua credimus eum voluisse nos redimere per mortem. et ad
vitam nos perducere posse per resurrectionem. Ideo voluit res
gere. ad vitam immortalem. interiecto tamen spacio temporis
debito. scilicet. xxxvi. horarum. in quo ostendit quod vere
mortuus fuit. nec magis accelerare. ne si citius res
geret crederetur quod non vere mortuus fuisset. sed se mortu
um finxisset. Nec amplius differre. ne si semper iaceret
in morte. crederetur impotens. et quod nullos posset ad vitam
renocare. Ideoque resurrexit tertia die. Amplius ut erigeret
ad spem. ad celestem ascendit gloriam quam speramus. Sed
quia spes non oritur. nisi ex fide immortalitatis future.
Ideo non statim ascendit. sed spacio vel dierum interiecto.
in quo per multa signa. et argumenta. veram astruit
resurrectionem. per quam animam solidaret in fide. et subleua
ret. ad sperandam gloriam celestem. postremo ut infla
maret ad caritatem. misit spiritus sancti ignem. ut in die
pentecostes. et quia nullus hoc igne repletur. nisi
qui querit. petit et pulsat cum instantia. et oportu
no spei desiderio. Ideo non statim post ascensionem misit

sed decem dierum spacio interiecto. in quo discipuli ieiunantes. orantes et gementes. disposuerunt se ad spiritus sancti susceptionem. Ac per hoc sicut debita servauit hora in patiendo. sic in resurgendo. sic in ascendendo in celum. sic in mittendo spiritum sanctum. Et propter similitudinem trini virtutis predicantur. et propter multa mysteria. que in huius temporibus implicauerunt. Et quoniam spiritus sanctus. qui caritas est. et per caritatem habet. est omnium origo carismatum. Ideo cum descendit spiritus sanctus. effusa est plenitudo carismatum. ad corpus christi mysticum consummandum. Et quia diuisa membra. debent esse in corpore perfectio. et diuersorum membrorum diuisa sunt officia et exercitia. et diuersorum officiorum diuisa carismata. Hinc est quod unus datus per spiritum sanctum sermo sapientie. alius sermo scientie. alius fides. alius etc. que enumerat apostolus. que omnia operantur viuis atque idem spiritus. diuidens singulis prout vult. secundum suam liberalissimam prudentiam. et prouidentissimam largitionem. Et tunc manifestissime apparet. quomodo dominus noster ihesus christus per suam passionem. resurrectionem et ascensionem. atque spiritus sancti missionem. humanum genus perfecte reformauerit ad statum felicitatis eterne. quem prius perdidit per peccatum inobedientie. Nam post sancti spiritus missionem. apostoli hoc quod a domino audierunt. videlicet. Ite in mundum vniuersum. predicate euangelium omni creature. qui credidit et baptizatus fuerit saluus erit. Statim palam predicant et fidem christi. ac baptismum annuntiant. Quicunque vero ex iudeis vel gentibus fidem christi. et baptismum susceperunt accipiebant spiritum sanctum. per quem templum dei efficiebantur. De quo dicit apostolus. Templum dei spiritum sanctum est. quod estis vos. Spiritus enim sanctus se infigens cordibus fidelium. et accedens in amore dei. faciebat eos habitaculum sancte trinitatis. De hoc beatus augustinus in libro de trinitate sic dicit. Dilectio que ex deo est. et deus est. proprie spiritus sanctus est. per quem diffunditur in cordibus nostris dei caritas. per quam nos inhabitat tota trinitas. Et sic homo habens in se deum per fidem et dilectionem.

assequitur est dei fructum. quā p̄us amiscat. p̄pter
lapsum p̄m hominis. m̄t in p̄nti p̄ gram. et post hanc
vitam. si in statu gratie pseueravit. in fut̄a vita
hoc est. in regno celoz p̄ gl̄iam. Sic igit̄ cōsumma
tū et p̄fectū est illud bonū hoīs. ad quod crearet̄
eum deus hoc. hoc est ad fructū suū. *¶* **S**ymbolum
p̄ xpm̄ redēptōs tēptat. et nōm̄q̄ in p̄cām p̄cipitat. cā. q̄ntū
Consideras aut̄ malignus sp̄s. quia per
passionē et mortē xpi. redēptū est genus
hūanū. et q̄ ad fidem ip̄s m̄ltā vocat̄.
ac p̄ sacramtū baptismi. a sordibus om̄ p̄cōz p̄m̄
daret̄. et om̄es tales credētes in xpm̄ filiū dei. filij dei
efficiēt̄. Valde infirmuit. et qm̄ in eis p̄dēat antiquū
lucū cepit quēre novū. p̄ baptismū quippe. ut dcm̄ est
om̄e p̄cām siue originale siue actuale. p̄fecte deletur
manet tamē adhuc fomes p̄cā. qui non est extinct⁹
id est p̄mitas ad peccandū. etiā in baptisat̄. Quod cer
nēs hostis antiq̄ hūanū generis. q̄ vidēz hoīes etiā
fideles. et post sacramtū baptismat̄. p̄ quod abluti
a p̄cīs fuerāt. esse p̄nos ad peccandū. p̄pter fomitem
p̄cā. qui in ip̄s remāserat. om̄em maliciā suam.
ad temptandū. et ad decipiendū genus hūanū extē
dit. et int̄m p̄ualuit stimlando. et instigando ad vicia
et cōcupiscēcias carnis et mūdi. q̄ raro est aliquis
qui eius laq̄os euadē possit. Quis em̄ est moderno
tpe. etiā int̄ fideles. qm̄ non est lapsus n̄ labat̄.
in cōsensū n̄l actū p̄cā. Sed hēn p̄pter mortale pec
catū p̄petratū. p̄ditur p̄mitas et innocētia baptis
malis. et p̄uat̄ homo gr̄a sp̄s sancti. et efficit̄
iterū filius nr̄. et p̄cōsequēs m̄rit dampnatōm p̄e
tūā. hoc est mortē aīe. de qua p̄ ezechielē d̄r. Anima
que peccauit ip̄a moriet̄. Et b̄t̄us Jacob⁹. p̄cām cum
cōsuatū fuit genat̄ mortē Quid ergo m̄t agere
debet infelix et miser p̄cōr. tot inq̄tus b̄nficiōz sibi
a deo impēsōz. vidēz q̄ fuit creat⁹ ad ymaginē dei

4
q̄ fuit redemptus p̄ciōso sanguīe xp̄i / et q̄ fuit ablu-
tus in baptismo ab om̄i fere p̄ciā / qm̄ madit iterū in
sordes maiorē se iterū detinendo et maculando. rebapti-
sari non licet. Quid igit. despabit de venia. Absit Be-
nignissim⁹ om̄i conditor n̄r. cōsiderās et cognosces
figmētū n̄m̄ esse fragile ad peccandū. p̄nt ip̄e dī
in Genesi. Sensus em̄ et cogitacō hūm̄ cordis. ī ma-
lum p̄na sunt. ab adolestēcia sua. Nolens etiā suū
sanguīe. qm̄ innocēt⁹ fusus est p̄ nobis. esse in no-
bis frustratū. ex sua ineffabili pietate. p̄vidit no-
bis de remedio salutarī. statuēs sacramēta. eq̄m̄b⁹
p̄cipm̄ est penitēcia que valet et p̄t post baptis-
mū. maculas p̄ p̄ciā cōtractas abluē. et delere. et
grām p̄ditam reformare. De hac pietate et m̄ia dō-
mini. h̄m̄s. ḡgōi⁹ sup̄ illo v̄bo. Job. Annq̄t aemul-
la p̄forabis maxillam eius. dī. Maxillam dñs le-
uiathan istius armilla p̄forat. qm̄a ineffabilis mi-
sericordie sue potēcia. fit malicie antiqui hostis ob-
uiat. Ut aliqñ eos etiā. quos iam cepit amittat. et
q̄i ab ore illius cadūt. qm̄ post p̄petratas culpas ad
innocēciā redeūt. Quid aut̄ homi⁹ leuiathan isti⁹
os euadit. ut illiata nulla cōmittat. Quid etiā ore
illius semel raptus. maxillā eius euadēt. si p̄forata
non esset. An nō in ore petri tēmit. tñ negant. /
An nō in ore dauid tēmit. cum intantā se luxurie
voragmē mersit. Sed dum ad vitā v̄terq̄ p̄ p̄m̄iam
redyt. leuiathan iste. os aliquō. q̄i p̄ maxille sue foā-
mē amisit. Sed h̄m̄c cognoscim⁹. qm̄cū redēptor hū-
mam̄ genis debitores sum⁹. qm̄ non solum nos in
ore leuiathan n̄r p̄hibuit. sed ab ore etiā redire con-
cessit. qm̄ spem p̄ccorū nō abstulit. qm̄a maxillā ei⁹
ut euadendi viam tribnat p̄forauit. Vobisq̄ ergo.
nobis occurrat sup̄na medicina. qm̄a et dedit homi-
p̄cepta ne peccet. et tamē peccatū dedit remedia. ne
desperet. hec ḡgōi⁹. Ecce qm̄o m̄ia et pietas dñi ex omni

parte puidit. de medicina et remedio pñonibus
etiā post baptisma in pñā corruētib⁹. Quia vero
tam piā medicinā. pñt suas iniquas voluptates
et cōcupiscēcias. ac tñtudines negligit. Quid aliud
qm̄ qd in pñonē ppetue dampnatiōis volūtatiē pñt
Nullā enī excusatiōē tñpe vñdicte et ne dñm pñendē
potit. De hoc bñs. gñ. in quadā omīia sic dñat. Nō
est iam quid homo excusatiōis inueniat. Deus dñspu
cit et expectat. cōtempm se videt et reuocat. Inim
iam de cōtemptu suo suscipit. et qñqz tamē reuē
tenti etiā pñia pñmittit. et nō solum qñqz. vñpēf
fregit. pñmo semp. Vñ dñat bñs aug⁹. Velit nō
lit nouatus et heretic⁹ vere penitēs. pñtus est sp̄s
susape xp̄s. Considerantes igit tanta pietatē in
viscerib⁹ mñe dei mñ. exubescam⁹ et timeam⁹ iacē
in pñitatis mñs. et ideo non tardem⁹. cōuerti ad
dñm. nec differam⁹ de die in diem. sed qñto citius
salubre pñiam pñ nñs reatib⁹ assumam⁹. Depo
nētes vetēm homīem cū actibus suis. et induētes
nouū homīem sancte et religiose viuēdo. ut grāz
et mñam dei inueniam⁹ tñpe oportūo. Hoc est in ex
tremis mñs. *Qualit⁹ accessus fiat ad deū post pñam pñtatiū.*

Odm̄ aut qñō ad ip̄m deū accedere
debeam⁹ et grām inuenire. Dñs nñ
pñ os sapient⁹ sp̄u sancto instruit⁹ edo
cet dicens. Verba supius et in pñapio pñposita.
Videlz. fili accedēs ad pñtutē dei. et c. In quib⁹ vñb⁹
dñs deus mñ. tamq̄ pater. pñssim⁹. vocat nos fi
lios. ut nos beniuolos ad obediēdū facēt. ostendit
nobis viam veniēdi et pñueniēdi ad seripm̄. Nam
in istis breuib⁹ dñs. ut infra patebit. tota sal⁹
homīis cōsistit. ut aut materia pñtis auctoritat⁹
cōgruēti⁹ ponat⁹. scdm̄ intentiōm scribent⁹. ul dñc
tant⁹ ul colligent⁹ et facili⁹ intelligat⁹ qñtū ad

fructum. si tamē audiētis dicat. uel ponat. Hec aut
toritas sapiētī p istū modū. fili accedens ad serui
tutē dei. sta in timore et iusticia. et ppara animā tuā
ad tēptatōm et sustine. cōiūgē deo. In qua aūte.
triplex status electorū cōphendit. uidēz. Incipiētiū
pfiētiū. et pfectorū. Status incipiētiū. siue peni
tentiū. cōsistit in tribus. In cōtritione. in cōfessione.
et satisfactōe. Status pfiētiū. etiā in tribus. In bō
rū detestacōe. in virtutū opacōe. et in tēptatōnū per
pessione. Status pfectorū. similis in tribus. uidēz. In
cordis mūdicia siue pmitate. in dei caritate. et in cre
atoris om̄i cōtemplacōe. Primus status notat. ibi cū
dicit. fili accedens ad seruitutē dei. Scds cū subdit. Sta
in timore et iusticia et ppara animā tuā ad tēptatōm et sustine.
Tertius. cū subinfert. Cōiūgere deo. Et quia ad
regnū dei nemo potit puenire. nisi sit in statu pe
nitentiū. uel pfiētiū. aut pfectorū. Ideo manifeste
patet. ut supra dictū est. q omnia que nāra sūt.
ad salutem anime hominis. in istis breuiter cōphendūt
verbis. Vnde igit. put dñs donauit. pcedendum
est ad materiā modo assumptam. declarandā et exe
quēdam. Sed anq̄m pcedat. Sciēdū est q colloq̄a
edificatoria. ex ore seniorū. ad maiores plura. ma
gis instruit et edificat. qm̄ simplex lectio. Quod af
firmat bñs ḡs. cū dicit. Collocutio vox. plus q̄
lectio sūo. torpēcia corda exatit. hoc igit. attē
des in hoc tractatu. p modū dyalogi. uidēz. m̄tro
gant et respondent pcedē disposui. hoc est patris
spūalis. respōdet et instruit. fili vero spūalis m̄tro
gant et informatiōm cupient. Pater uero spūalis
filiū spūalē alloquit. dices vba p̄assumpta. fili accē
des ad suū. si. 2°. Accede inq̄m. pmo p patris p̄māz
agendo. et sta in timore vicia fugiēdo. et iusticie
opa vtuosa faciēdo. Et ppara animā tuā ad tēpta^{em}

impugnatioib⁹ dyabolic⁹ resistendo. Et sustine in bona
vita p^{er}seuerando. Cōmūgere deo. n^{ost}ri p^{er} caritatem firmam
ad herendo. si ista feceris. grām et glām apud dñm
obtimebis. grām impūti. gloriā in futuro.

ps. in agn

Erba exhortatiois. ex ore tuo o pater ad me
directa. anime mee multū salubria. cordis
mer auxilio libens suscipio. Sed rogo ut illa. que michi
breuiter p^{er}stimpisti. latius et manifestius ad mēroga
tōm meā. p^{er} instructōe et edificatōe mea velis ex
planare. ut p^{er} hoc salubre doctrinā anime mee valeā
assequi. et illa que sup^{er}ius mēorat⁹ es. possim p^{er}fectū
adimplere. ac a dño. grām impūti. et glām in fu
turo obtine. Unde p^{ri}mo peto me informari. quō sit
accedendū ad deū. Et p^{ri}mo. ut ip^{se} accessus ad deū. fiat p^{er}
grām dei. aut p^{er} liberū arbitriū. siue per voluntatem
hominis. *De p^{ri}mo sit accessus ad deū. Cap. vii.*

Ecce debes fili. q^{uod} omne salus hominis. p^{ri}mo
habet ortū a gratia dei. Unde dicit ap^{osto}lus
Iacobus. Omne datum optimū. et omne
donū p^{er}fectū. de sursum est descēdēs a patre luminū.
Istud donū p^{er}fectū est grā spūs s^{an}c^ti p^{er} quā deus omēs p^{er}
n^{ost}ri a seculo p^{re}destinatos vocat ad salutē. Dñi natē
est spūs rationalis. si debet esse dignus etne b^eatitudis
q^{uod} fiat p^{ri}nceps influēcie spūalis. Ad bonū em̄ grā
non p^{ot}est quis p^{er} se puenire. cum hoc nō sit scdm limi
tes natē. sed scdm influēciā largitat⁹ diuine. quia hō
p^{ro}p^{ri}ā industriā sine grā. nec accēdē ad deum. nec
opari. nec cogitare quidq^{uam} bonū valet. Ergo vocatō
p^{ri}ma siue accessus ad deum fit p^{er} grām. hoc testa
bitur g^{ra}g. in xxxij. libro moralū. In p^{ri}mo v^{er}bo. Et
quis dedit michi ut reddā ei. ita dices. Nemo quippe
ut diuina illū grā subsequat⁹. aliquid cōtulit deo.
Nam si nos deum bñ v^{er}uēd. et opandū puenim⁹. Vbi
est quod p^{ro}pheta ait. grā eius pueniet me. Si m^{er}itū
dilectō deum puenit. Vbi est quod Iohēs ait. Nō q^{ui}.

nos dilexerit deū. sed qm̄ ip̄e prior dilexit nos. Si
sine eius m̄m̄e. n̄a v̄tute deum subsequimur. Vbi est
q̄d veritas dicit. Sine me nihil potest facē et illud
nemo p̄t ad me venire. nisi pater n̄s traxerit eum.
Si saltē bonorū facta v̄tute n̄a p̄pria b̄n cogitādō
p̄uenimur. Vbi est q̄d rursum p̄ paulū. tam subtilit̄ dī.
Vt om̄s de se hūane mentis fiducia. ab ip̄a cordis
radice succadat. cū ait. Non quia sufficētes sumus
cogitare aliqd a nobis q̄ ex nobis. sed sufficiēcia
n̄a ex deo est. hec ḡg. Sic igit̄. patet. q̄ cōuersio.
sive accessus ad deum. fit p̄mitus p̄ grām.

Ut audio. cōuersio n̄l accessus ad deum. fit p̄
grām. Quid ergo de libero arbitrio. Agit ne
aliquid. aut coopet̄ aliquid gracie ad hominis salutē.
Om̄nis p̄ grām de grā et lib̄o arbitrio. Cā v̄m.
principalit̄ sit accessus ad deum. non tam
p̄pter hoc excludit̄ lib̄o arbitriū. Quia
cōuersio sive accessus ad deum. et om̄e opus bonū.
et v̄tuosum p̄ quod acquirit̄ salus. p̄cedit a grā et
lib̄o arbitrio. principalis tamē a grā. Nam
om̄ps deus eis quos vult saluos facē. et quos p̄legit
p̄mo donū sue gracie infundit. que infusio monet lib̄o
arbitriū. ad bonū appetēdū. Cum vero inmissio
nes has salubres. lib̄o arbitriū susceperit. et ad bonū
appetēdū et agendū inmotū fuit. statim grā. que
prius p̄uenit lib̄o arbitriū. monēdo subsequē. sibi
coopatio. coopando m̄bis que p̄met ad salutē. hoc
pbat b̄tus. ḡg. xvj. lib̄o mōp. cū dicit. Suprema pietas
prius agit in nobis. aliquid sine nobis. Vt seq̄te
quoq̄ n̄ro lib̄o arbitrio. bonū q̄d iam appetimur
agat nobiscū. quod tamē p̄impetam grām in ex
tremo iudicio. ita remuneret in nobis. ac si solū. p̄ces
fisset ex nobis. Quia em̄ diuina nos bonitas v̄t immo
centes faciat p̄uenit. paulus ait. Grā dei sū id q̄d sū.
Et quia eadem n̄m lib̄o arbitriū sequit̄ adinigit

Grā eius in me vacua non fuit. sed hūmilitas illis
omnibus laboram. quod cū de se nichil aspiciat. aut
non aut ego. Et tamē quia se esse aliquid cū grā
inuenit. adiungit. Sed grā dei. meū. Non em̄ diceret
meū. si cū puenire grā subsequē libere arbitriū.
non habet. Ut ergo sine grā nichil se esse ostendat. aut
non ego. Ut vō se cum grā opatū esse p libere arbitriū
demonstraret. adiungit. Sed grā dei meū. Hec g̃g
dicit eadē b̃tus Aug. Volentē deus puenit ut velit. Vo
lentē subsequit. ne frustra velit. De hoc etiā beatus
Bñh⁹ dicit. deus tria hec. hoc est bonū cogitare velle
p̃ficere. opatur in nobis. p̃mū sine nobis. scdm nobiscū
tū p nos facit. Eundem inmittēd bonā cogitacōm
nos puenit inmittēd etō malā volūtātē sibi p cōsen
sū iungit. inmittēd etiā cōsensui facultatē. ut facultatē
foris p aptū opus m̃m intra nos. opifex innotescat
Sane ip̃i nos puenire nequaquā possim⁹. Qui autē
bonū nemiez inuenit. nonnēm saluat. quē nō puenit
Adde g̃ s̃n dubio. ñr fit salutē exordm̃. nec p nos.
Vtq; nec nobiscū. vep cōsens⁹ et opus. et si nō op
nobis. nō iā tam sine nobis. Cum igit̃ deum inuisibi
lit̃ intra nos. ac nobiscū acticare sentim⁹. soli grāe
eius attribuam⁹. Ip̃a libere arbitriū excitat cū sei
nat cogitatū. sanat cū inmutat affectū. Roborat
ut p̃ducit ad actū. Seruat ut nō sentiat defectum
hec bñh⁹ patet ergo p p̃dicta. quō grā pueniat libe
rū arbitriū. et et̃ subsequat. Nam ip̃a grā sp̃s
sancti. bonā volūtātē. que p̃cedit ex libero arbitri
rio. p̃mo opatur in hominē ut sit. De ind̃ opanti
coopatur. ne vacua sit. p̃mo bonā volūtātē aspi
rat ut sit. Deindē bone volūtati se iñspnat ut mo
ueatur. et opetur ut vacua non sit. p̃mo opatur
eam. Deindē opatur p̃eam. Bona em̄ volūtas est
iñsternētū. sed sp̃s sc̃us est artifex. Quēadmodū
em̄ artifex p̃mo iñsternētū opat. Deindē p̃iñsternētū

opatur. Primo solus instrumentū opat. quod vō p
instrumentū non solus ipse opat. sed instrumentū ipm
p quod ipse opatur. Sic spūs sctūs pmo bonā volūtātē
in homīe solus opatur. sed que postea p volūtātē bo
nā opatur. non solū ipse opatur. sed et volūtās. p
quā opat. tamē opus bonū ex spū sctō est qm opat.
non ex volūtātē homīis p quā opat. In ipā quidē
est bonū. sed non ex ipā. quia alimē accipit. Idē
ergo opus bonū. et sūm est inqūtū habet. nō sūm
inqūtū a semetipō non habet. hec hugo. de hoc et
habet in glō. sup v. cap. de celesti Ierarchia. Vbi dī
Sicut in nra pte non est. vt diuine illuacōis do
mū nobis offerat. Ita nō nisi in nra pte est. vt ob
latum suscipiat. Nam aliqn et cū nolūm? offertur.
sed inqūm suscipit. nisi cū volūm? et cū volūm?
adeo volūm? quia donū dei est volūtās bona. Cū
aut nolūm? a nobis nolūm? quia nolle mchil aliū
est qm non velle. qd desertio boni est. hec glō. p istas
auctōes colligē possum? q opus bonū. omē quod p
homīes agit. fit p grām inspirantē. et libez arbitū
sine volūtātē cōsentētē. Et requirūt hec duo ad sa
lutē ut homīis salus pficiat. de hoc dī vñh? in li b.
de grā. et libero arbitrio. sup illud apli. Nō est volēt
neqz cūrētis. sed miserētis est dei. Quid igit agit li
bez arbitriū. breuē respondeo. Tolle libez arbitriū
non est quid saluet. Tolle grām. non est vnde saluet.
opus hoc sine duobus effia non potest. vno a quo
fit. altero cui ul in quo fit. deus auctor salutis est
libez arbitriū tū capax. nec dare illam nisi deus. nec
capere valet. nisi libez arbitriū auid g a solo deo et soli
datur libero arbitrio. tam absqz cōsensu fieri non
potest accipētis. q absqz grā dantis. Et ita grāe
opanti salutē. coopari dicit libez. dnm cōsentit hoc
est dnm saluat. Cōsentire em saluari est. pmo de
pctōis spūs. salutē huiusce. nūme capit. eo q illi

Voluntari? Desit cōsensus. quo saluati videlz deo pla
cidē obtemperet. siue iubenti acquiescēdo. siue pollicenti
credēdo. siue redmētī grās agēdo. hec *Enchiridion*. De hoc
etiā quedā glō. dī. sup illud vbu Ego sto ad ostiū et
pulsō. rē. Ego sto videlz. dñs. ad ostiū salz cordis hūa
ni. et pulsō ad bonū spūale monēdo. si quis audierit
vocem meā. mōtiōm mee cōsētiēdo. et aperuerit michi
ianuā. p conatū liberū arbitrii. id bonū. Introibo ad
illū salz p grām grātū faciētē. et habitabo in illo.
et cenabo cū illo. et ipse meū. Nam deus in tali hoīe
delectat. et ipse in deo. hec glō. p ista ergo dicta apte
claret. q opus bonū fit p hec duo. videlz p grām et
liberū arbitriū. Qd gg. in xxxij. lib. mōr. cōfirmat
dicens. Bonū quippe qd agim? et dei et nrī est.
Sei p pueniētē grām. nrī p subsequētē liberū arbi
triū. Si em dei non est. vnde ei meū grās agim?
Rursū si nrī nō est vnde nobis retribuī pma spū
alis. Quia ergo nō in merito grās agim? scim? q ei
minū puenim? et rursū quia nō in merito retri
bucōne qrim? Scim? q subsequēte libero arbitrio bona
eligim? que gerim? hec gg. Notādū tamē q licet opa
mētorā salutē etne sint liberū arbitriū et grē. pnapalī tūq grē
Grā em liberū arbitriū dīgit in exercitiū virtutum
p nos em malefacē possum? sed nō bonū. Quis qd
ergo boni aliquid in suis actibus cōsiderat. dño grē
id ascribat. Si quid mali in se ppendit. hoc suū dīcē
potit. In bonis vitandō arrogantiā. In malis suandō
hūilitatē cōstanciā. que sepe pdit. Dm mēs de vītib?
p arrogantiā gloriat. *Cur deus aliq dāpnat aliq vō*
officiēter. ergo mīr. reprob. fili? interrogat cū ip
michi expositū est. quo omē opus bonū.
agitur p grām. et liberū arbitriū. p grās
pueniētē et monētē. liberū vō arbitriū cōsentiētē et
salutis mōtia suscipiētē. Et q m hys duobus. salus
hōmīs cōsistat. Sed mouet valde mētē meā. tū liberū

arbitrū sine grā spūs sancti. nichil boni possit opari.
Cur deus om̃ps. qm̃ plenus est om̃i pietate et m̃a. sua
grām non infundit omnibus cōmunit̃ hominib⁹. p̃ quā
tūti possent saluari. *pater respondet*

Ista que te mouet. et de quibus queris. valde sūt
occulta. et nulli rācōnali intellectui p̃m̃ia iudi-
cia em̃ dei sūt her et valde p̃m̃scutabilia. De quib⁹ p̃
p̃o. d̃r. Iudicia tua abyssus multa. Qm̃s em̃ cōp̃hēde
p̃t. Quare deus cū possit. nō vocet om̃s ad uia saluti-
vel quare magis ṽm p̃cator. min⁹ grā largit⁹ q̃ alii.
ip̃m eligendo et vocando ad uia vite. Hic oportet sile-
tū imponē hūane loq̃tati. et exclamare cū ap̃lo pau-
lo. qm̃ cōsiderās pl̃m̃ isrl̃itū. p̃pter p̃fidia p̃maiori
p̃te esse reprobātū. et gentile ad fidem xp̃i vocatū et
electū. Aut. O altitudo diuiciarū. sapie et scie dei. qm̃ in
cōp̃hēsibilia sūt iudicia dei. et inuestigabiles m̃e ei.
Qm̃s em̃ cognouit sensū d̃m̃. Scire tñ debes fili. q̃
nichil visibilē et sensibilē. et intelligibilē. in ista to-
tius creatē. amplissima quadā immēsa re. que publica
fit ul̃ agit⁹. q̃ non de illa imp̃iali aula summ̃ imp̃atoris
aut iubeat. aut p̃mittat. scdm̃ ineffabile iusticiā pre-
miorū atq̃ penarū. grāz atq̃ retribuciōnū. Hinc est q̃
omnia que in ṽm̃so sūt agunt⁹. et regunt⁹. diuina p̃ui-
dencia. que p̃ om̃ia est ñrep̃hēsisibilis. que nichil agit
nisi b̃ñ. nichil p̃mittit iniuste. De hoc dicit abbas.
pasima. in collatione patrū. Credē in cōt̃ra fide. nos
cōueit. nichil s̃medo p̃s̃us. m̃hoc mūdo geri. Aut
em̃ volūtate eius. aut p̃missū ne agi ṽm̃sa fatē
dū est. ut salz que bona sūt volūtate dei p̃fia. auxi-
lio q̃ eius credant⁹. que aut cōtraria sūt p̃missū
tñ p̃ nequicia aut diuicia cordis ñr̃. desens nos di-
uina p̃tectio. dyabolū nob. ul̃ ignoīosas corp̃is passi-
ones patit⁹. d̃nari. her pasima. p̃hoc igit colligit⁹.
q̃ nullo mō p̃t aliq̃s aliquid boni effice. nisi ip̃o coope-
rante. et coefficiēte. Nullus deficē potest ul̃ peccare.

in si nro iuste desente. Iuste aut desent quia iustu
est. ut sic admistret res quas condidit. ut no infirm
gat leges quas indidit. et sic coopectur rebus. qe
creavit. ut eas age ppios motus smat. Et ideo si
liberz arbitriu. ad utriuslibz verabile de lege nature
dimittat in malu cadere. hoc no pmittit nisi iuste.
Rursus si p gram pueniat et susteter. null is facit
iniuria. ideo no iniuste. sed omo iuste. scdm exigentia
meritorz. quia merita ad hoc no sufficiunt. sed gra
tis et misericordit facit. et qdamo iuste. qntu est
ex concordencia bonitatis sue. Cum ergo dapnat et rep
bat. opatur scdm iusticia. An vero pdestinat scdm
gram et miam. que no excludit iusticia. Quia vero
ome scdm qd de massa erat pdicione. dapnari debe
bat. Ideo plures repbat. qm eligut. ut ostendat. q
saluaco est scdm speciale gram. dapnaco aut scdm
commune iusticia. Nullus ergo potest coqueri de diu
na voluntate. quia repbat scdm iusticia. et pdestina
tos vocat p gram et miam ad salute. quia omnia
rectissime. Et cum pdestinaco. non infert rebus neces
sitate. qm si pdestinaco rebus necessitate imponet. ml
ta sequent inconuenientia. Nam frustra pponeret. boie
pma. et malis supplicia. Item iniuste remuneret bo
m. et puniret mali. Item nec spandi aliquid. nec sup
plicandi ulla ratio esset. Item euacuaret libertas ar
bitrij. que se habet ad utiqz. Item nec bona facien
tes essent laudabiles. nec mali vituprabiles. Unde
deus cu reformat hoem infirmendo gram. p hoc leges
nature inditas non infirmat. quia liberz arbitriu.
sic p gram mouet. et mouet ad miam salutis. ut
tame ipm no cogat. sed ems consensu liber mane
at. Et ideo ad hoc q culpa expellat. non solu necesse
est. q gra introducat. verpetia q liberz arbitriu se
coformet expulsiom culpe. p detestatiom om pccoz
hinc est qm mra pductione iustificatiom. comit ac
tus liberi arbitrij et gracie. consone et ordinate. Ita q

gracie gratis date est ex parte liberi arbitrii. liberi
autem arbitrii est huiusmodi ex parte consentire vel dissentire
et ita in iustificatione consentientis est ad gratiam gratam
faciētem se parare. quia hoc est facere quod in se est et
sic disposita gratia gratam faciens habet in se fundum. cum liberum
arbitrium potest cooperari si velit et tunc meretur vel contrariari
per peccatum et tunc demeretur. Si ergo cooperetur usque in finem
meretur venire ad eternam salutem. Ex hoc colligere possumus
verum esse quod dicit Augustinus. Qui creavit te sine te non
iustificabit te sine te. Verum etiam esse quod non est volentem
neque currentem sed dei misericordiam. Verum etiam esse quod nullus potest
superbire de merito quia nullus deus in nobis propter sua dona conatur
reservare enim deus sibi numerum gratie sue liberaliter
largiēda. ut discat homo non esse ingratus nec in se
quod non accepit sed in domino gloriam. Verum etiam esse quod liberum
arbitrium licet per se legem implere non possit nec gratiam
in se efficere inexcusabile tamen est si non faciat quia gratia
gratis data semper est preposita ad commotionem cuius amiculo
potest facere quod in se est. quo facto habeat gratiam gratam
faciētem qua obtenta divinam impleat legem et faciat
voluntatem qua fratrem tandem ad bonitatem demat se-
pitiā propter opera meritoria que totaliter sunt a gratia to-
taliter etiam a libero arbitrio licet principalius a gratia
Et non licet igitur nemo sibi mereatur primam gratiam hoc
est gratiam perveniētem potest tamen parare et habilitare
se ad illam faciēdo quod in se est quia nulli gratia denegatur
hec congruitas tamen multo magis est ex parte bonitatis dei
gratiam consentientis quam ex parte hominis se ad gratiam habilita-
tis quia ipsa habilitatio ex parte hominis solum dat locum
divine misericordie quod salua iustitia possit alicui con-
ferri gratiam quia iustitia fiet divine iusticie si ei daretur
gratia in quo esset ad hoc obex gratie qui obex est triplex
et dicitur cor per eum obdurari tripliciter. Unomo per habi-
litate ad suscipiendam gratiam quod fit per malam voluntatem
quia in malivolam animam que vult malum et non vult
flecti ad bonum prout dicit sapiens non introibit sapientia.

id est grā dei. Sed nō p̄ finā m̄b̄sionē ad p̄t̄m. et hoc
fit q̄n̄ est homo in actu p̄t̄i. et t̄m̄ placet sibi m̄q̄tas.
et ad heret voluptati carnis et m̄di. q̄ nō possit nec
velit suscipe monita salutis. Tercio p̄ rebellionē diu
narū m̄sp̄natiōnū. et m̄adatorū. quod sit p̄ malū b̄sū.
et cōsuetudinē p̄t̄orū. quia talis cōsuetudo. que cōtra
h̄t. p̄ desideria carnaliū voluptatū. et etiā m̄di ex
ceat m̄etē hominis m̄t̄m. q̄ diuinas m̄sp̄natiōes
et salubria m̄ita. ad cor p̄uenire nō patiūt. Vnde
necesse est. qm̄ se senserit m̄b̄m̄⁹ laqueis n̄tatiū. et
voluerit saluari. ut mortē suā et d̄mpnatiōem p̄t̄u
am p̄ oculis habeat. et cōtra uicia cōt̄iacta. et cōsue
tudinē p̄sā. diu sibi faciat. et cor suū toto conamine
ad grām suscipiendā. habiliter. ut a deo grām et m̄as
cōsequi mereatur. Sufficiēs aut̄ habitudo ad grām est.
si homo facit quod in se est. facit aut̄ quod in se est
tira cōplectit. f. ut homo actū p̄t̄i. et voluntatē per
candi deserat. et conet̄ ad bonū. p̄ut sibi possibile
est. Igit̄ si homo fecit. q̄d in se est deus d̄iq̄ faciet. q̄d
in se est. grām gratū faciēte m̄f̄m̄dō. et tūc potit̄
homo facē. opa meritoria vite et̄ne. p̄ voluntatē liberi
arbitrii. et grām sp̄s sancti. hec enī d̄no exp̄gūt.
ad salutē. Q̄ aut̄ sit ut possit in homine esse w̄ata
torū ad grām. et vnde sit illud. in hoīe difficile est
videre. quia videt̄. q̄ nec illud possit esse. nisi a grā.
quia aug⁹ in libro. de grā et libero arbitrio d̄cit. q̄
grā p̄ueit. nō solum voluntatē. sed etiā cogitationem
hoīs. ut velit bonū. et idem de voluntate fiat. et ut
de voluntate p̄ua fiat magna. et de magna fiat p̄ua.
tanta que possit implere diuina m̄adata. Et quo
dicto uidetur q̄ nō solum voluntas tanta. q̄nta suffi
at adimplendā m̄adata. sit a grā. sed etiā p̄ma cogi
tatio. et voluntas p̄posita. non sit nisi a grā. Vnde d̄t̄
ibidem. q̄ desiderū gracie. est m̄iciū gracie. vnde si
p̄ma cogitatio et voluntas boni p̄posita est a grā.
non b̄n̄ videt̄. quid sit ut possit esse. absq̄ p̄ma cogi

tacoe et voluntate patoru ad gram. ptea dicitur
q in iustificacoe gra sit pmi moues. et libez arbitrii
consensu moueti salz graae. Ergo videt q gra pcedat
omes consensu liberi arbitrii. patet igit manifeste per
pdicta. quare omps deus. no saluet omes hoies. eis
gram in finde. qma res quas codidit. sine sint ro
nales sine rrationales. prios motu age sint. et arate.
ronali. i. homi. libez arbitrii hie concessit. p qd bonas
mfnacoe ac salubres. aut admittit. aut respue possit
et p coseqz recipied mouta salut saluaret. respuendo
vero dampnaret. Unde q deus multos pmittit dampnai
et aliqs saluat. occultissimo suo iudicio. hoc fit nob val
de incognito. Nullus quippe causari ul coqueri pt. si no
vocat ul trahit ad vita salut. qma nulla merita homi
pcesserunt. p que deu habe possent debitore. Sed qd sal
uat sua liberalissima pietate. hoc facit. Quos vo per
mittit dampnari sua iusticia. hoc fit sibi soli nata. de
hoc dicitur. q. lib. xxxij. mor. Nemo em deu meritis
puet. vt eu tenere qd debitore possit. sed miro modo
equus om coditor. et qda peligit. et quosda in suis
pms actibus delinqt. nec tamen electis suis pietate sue
iusticia exhibet. qma hic eos diuis afflictioib pmit
Nec rursum repbis iusticia sine mea exerceat. qma hic
eqmmit tollerat quos qnq in ppetu dampnat. Si ergo
et electi pueniente se gra sequit. et repbi iuxta qd me
ret accipiunt. et elia de mea inueniunt q gaudeat et de ius
ticia no habeat repbi q accuset. Idcirco em mali neq
qm. testis patre pma etna pcpuit. quia eu du meri
potant. ex libero arbitrio cotempserunt. Quod videlz ar
bitrii libez in bono format elao. cu eoz mes atremis
desiderijs gra aspiciante suspendit. her. q. Et sic habes
p her dicta scorp patip clazo responsu. ad tua obiecta et
interrogata. Sequitur caplm decimu. Filius interrogat.

Officium informat su de his que me mouebat
et pposui. Sed nuc valde terret me iudicia dei
occulta sup filios homi. et pbat cor meum.

Quis igitur securus esse poterit de salute sua. Nescit enim
homo ut dicit sapiens. Vtque amore aut odio dignus
sit. Cerno quippe multa que fiunt sub sole. et pertransito
videlicet quod multi moriuntur. qui potuisse multis poterant
verbo et facto. et vident alius insidias et offendens
proximos. Item alius vellet libenter vacare deo. et nego-
tius multis occupatur. alius male vivens dum per bonita-
tem dei reservatur. ut corrigatur. Alius vero videtur bene
vivere. et tunc fine praeiungit ad perniciem. et alia multi-
mera que in seculo geruntur. ita filios hominum. que con-
sideras. tunc fiat ideo obstupesco. *De iudicijs dei oadit*

et penetrare non valens

Inima iudicia ut dicit beatus Gregorius.
cum nesciunt. non audaci sermone discutienda
sunt. sed formidoloso silentio veneranda.
quia deus que facit. suo occulto iudicio. vel permittit fieri.
aut genus humanum interitus. nulli ea in hac vita
valet investigare. Hoc idem Gregorius in 101. libro moralium.
Occulta quidem iudicia dei peractas affirmando aut
exponens illud quod dicit dominus ad Iob. Uniusquodque nostri
ordinem celi. et ponas rationes eius in terra. Ordinem celi
nosse est supernarum dispositionum occultas predicationes
videre. Rationem vero eius in terra ponere est supernorum iudi-
cium mysteria. vel considerando discere. vel loquendo mani-
festare. Quod utique facere. in hac vita positus nullus potest.
Ut enim a pueris usque ad maiora veniamus. que intel-
ligat. que esse ratio secretorum potest. quod semper vir iustus
a iudicio non solum vindicatur. sed etiam permittitur redeat
et iniquus eius aduersari. non solum non perimitur. sed
etiam victor abscedat. Quis intelligat. cur unus ita alius
insidias moribus proximorum et moritur alius qui proficiamus
esset vite multorum. Alius culmine peritatis assequitur
qui non nisi ledere studet. Alius tamen minus lesos defendit
contempnit. et tamen oppressus vivit. Alius vacare ap-
petit. et innumeris negocijs implicatur. Alius nego-
cijs implicari desiderat. et coactus vacat. Alii male

inchoans ad vite sue finem ad peiora pertrahit. Alius
boni maxime per longitudinem temporis proficit ad augmenta
meritorum atque contraria. Alius male vivens diu reservatur
ut corrigatur. Alius vero boni quidem videtur vivere. sed in hac
vita eo usque durat. quo ad universa perit. Alius celsi
tudinem boni vivere appetit et vult et valet. Alius nec de
bet nec valet. Alius vult et non valet. Alius valet et
non vult. Quis ergo ista iudiciorum celestia secreta disci
nat. ad cognoscendum quippe istos. iudiciorum secretorum sine
nullus ascendit. Dicam ergo homini. ut se nescire cognoscatur
nesciente vero se cognoscatur. ut timeat / timeat ut humilietur.
humilietur ut non presumat in se. non presumat in se. ut condi
toris sui auxilium requirat. et quia in se fides mortuus
est. auctoris sui auxilium appetere vivat. Cuncta ergo
que patimur. tanto tollerare patienter debemus. quanto secretorum
celestium ignari. cur hec patienter nescimus. hec ergo. per
hec ergo dicta. habes sufficientem informationem. quod non debe
as consilium. et secreta dei discutere. sed timere. et te ad
tantam rem humiliter. *Filius interrogat cap. xi.*

Satis pertimesco hec audies. et considero terribilem
esse deum. in suis occultis consiliis et iudiciis super fi
lios hominum. Sed peto de hoc informari. quid agere debeat
peccator. qui multis vicibus et peccatis mortalibus est involutus
et repletus. et se ob culpam sentiens refrigeratum. ab omni af
fectu spirituali. et privatum gratia dei. et propter multa scelera ita
infectum. quod non potest ex parte se de tanto ingenio viciorum passionum
et carnalitate. habet quidem timorem de perpetrata damna
tione. et ob hoc vult deo appropinquare per penitentiam. sed non va
let propter pondus carnis. ipsum deprimentem. ac in voluptati
bus illiatur detinendum. Quid inquit talis facere debet ut sal
vetur. *et per gratiam dei vocatur peccatores ad penitentiam.*

Cur debes fili quod homines corruentes in peccata
mortalia. separent a deo. et efficiunt membra
spatialia. Et ideo post perpetrata facinora. et ma
xime propter usum. et malam consuetudinem que contrahit.

inbutis et p[er]is. non valet p[er] se homo resurgere ab huiusmodi
laqueis dyaboli nisi valida manu dei adiuvetur. quia
talis p[er]itor quodammodo detinetur. sub d[omi]no maligni sp[irit]us.
qui ducit n[ost]r[um] ad scelera p[er] voluntate sua. hoc p[ro]bat
Jo. Crisostomus in quadam omelia sic dicens. Omnes homines nunquam
peccemus? libere quidem habemus arbitrium. si volumus? sequi
voluntate dyaboli? an non? Quod si obligaverimus nos operibus?
eius. iam nostra voluntate evadere non possumus? Sicut namque
fracto gubernaculo ducit. ubi tempestas voluerit. Sic et
homo d[omi]ne gr[ati]e auxilio p[re]dito. p[er] p[er]itiam. non quod
vult agit. sed quod dyabolus vult. et nisi deus valida
manu misericordie sue soluerit eum. usque ad mortem in
p[er]is permanebit. Ergo quidem nostra voluntate et neglig[en]tia
obligamur. d[omi]na autem nostra absolvimur. Etiam li
bere arbitrium licet p[er] se potes sit ad malum. non est tu
potes ad bonum sine receptoris gr[ati]a adintrice. hec crisostomus
patet igitur p[er] p[re]dicta. quod nostra dei sola liberare potest eos
qui in laqueos dyaboli p[er] p[er]itiam maderunt. et in ip[s]is re
tibus detinentur. Sed et hoc sciendum. quod liberum arbitrium
bonis valde vacabile est. magis p[ro]p[ter] ad malum. quam ad
bonum p[ro]p[ter] diversa que impellunt illum ad illicita. quod
videlicet liberum arbitrium sola etiam gr[ati]a liberare potest. de hoc
habet in glossa. super lib[erum] de d[omi]ne nobis? ubi dicit. quod ho
minis arbitrium. vertibile factum. magis liberum est ad
malum. quam ad bonum. quia plura sunt que impellunt
ad malum quam ad bonum. Infirmitas enim corporis et ani
me. dyabolice suggestiones. mundane delectationes ad ma
lum inclinant. sed sola gr[ati]a dei innitatur ad bonum. Nichilominus
penes liberum arbitrium est velle et nolle. quia libertas
arbitrii. occasio est meriti et demeriti. Unde p[ro]p[ter] ita
motum liberi arbitrii. consistit meritum sine gr[ati]a. Et enim
nullum opus nisi motus est meritum (et ita penes gr[ati]am
consistit meritum efficax. Et ideo velle naturae p[er] se impo
tes est et vincit et trahit aduelle vici. nisi velle gr[ati]e
subveniat. hec glossa. Apparet igitur manifeste p[er] p[re]dicta. quod
deus potes sit liberare. tam a p[er]itiam dyaboli quam a bonis

20
sup hominēz ppter pccm cōtractū. qm̄ eā libez arbitriū
a suis defectibz p grām suā et mīaz. vnde om̄s pccor
quibuscūqz tēmbz sit inuolut⁹ attendat ad tantam
om̄potēciā et mīam dei. et nō respiciat fatmora sua
sic vt despet. Nec debet eā attendē aut discute hoc. q
multi in suis flagitijs. ac pūsitatibz derelinquūt. et q
pariti respectu mltorū. qui sūt mēis. ad verā pīam
et ad viam etne salutis vocāt. nī eā trahūt. Sed to
to conamie. et om̄i suspicio quo valet. dei mīam. clemē
tiā et grām imploret. vt pīs dñs. cui pccū mīerā
semp est. et pccre dignet. ipm a vniuersis pccor. quibz
inretit⁹ est absolue. et puerā pīam ad se trahē seu
vocare. Ad hoc hoc hortat⁹ nos bt̄s Aug⁹. sup illo
verbo dñi. Nemo venit ad me. nisi pater qui misit
me traxerit eū sic dices. magna gracie cōmēdacio.
Nemo venit nisi tractus. quē trahat. et quē nō tra
hat noli velle mēdare. si nō vis errare. Si nō trahens. ora
vt trahens. Nam trahi ad pīam et vnicē pccm dei
est donū. Ad hoc idem Aug⁹. in lib. de libeo arbitrio. dī
victoria qua pccm vnat. mī. aliud est. qm̄ dei donū.
in isto cōmē aduocatis libez arbitriū. Libez at ar
bitriū est. facultas racōis et volūtat⁹. qua eligit⁹ bōz
grā assistente. a malis vō grā desistente. vnde qn̄ cepit
homo habē mentis sibi nō debet attribue illa. sed deo.
ergo vniūquīqz. cōtra suā cōsciam dimittas. oret ne
intret inceptatōm. Ne impietate et mala opa facies
grā dei nō cōadiuuante. post hāc vitam. eterne simpli
cis deputer. Hec Aug⁹. In hac exhortatōe scissim vni
Augusti. habet sana doctrina vndelz. q non debeat
homo discute. occulta iudicia dei. nec attendē mīprie
ciā illoz. qui incaute occupāt mētē suā. tractātes de
pdestinatōe. qua pdestinat⁹ hoīes ad vitā eternā di
cōtes. Si pdestinati sum⁹ ad vitā. vtiqz saluabim⁹.
nec tñ volūt tales talia dicētes opari ea que pccmēt
ad salutē. sed tepescūt in sua ignauia et negligēcia.
quoz dampnatō. nisi resipiscāt iusta est. vlt em̄

om̃ps deus. ut illi qui p̃destinati sũt. ab ip̃o labore
habeant et p̃ sollicitudinẽ. et hũiles orõnes ab eo ob
tineant. m̃iam gr̃am. et dona sp̃ualia. que eis dare dis
posuit ab et̃no. p̃ que venire valeant. ad gl̃iam semp̃
nã. De hoc dicit b̃tus. g̃g. libº dyalogor. Sancti b̃ni ea q̃
orando efficiũt. ita p̃destinata sũt. ut p̃abº obtineant. nã
ip̃a quoq; p̃hẽis regnũ p̃destinacõ. ita disposita est ab
om̃ipotẽte deo. ut ad hoc elã ex labore pueniãt. q̃tũs
postulãdo m̃eant accipe. quod eis deus om̃ps ante
secula disposuit donare. Hec g̃g. per hãc ergo aũtẽ
colligẽ possim? q̃ ad vitã et̃nã. ad quã p̃destinati su
m? p̃ labore et postulacõm oportet ut pueniamus
Quia em̃ deus sit largitor om̃ bonor. vult tam̃
ut homo serpm̃ in bono ope q̃ntũ valet exerceat.
Non em̃ torpẽtes. sed in via dñi laborãtes pueniũt
ad regnũ dei. quod pbat leo p̃pa. in quodã s̃mone
ita dices. Quia em̃ om̃ bonor deus sit ip̃e largi
tor. tamẽ etiã m̃e q̃nt fructũ m̃dustrie Non em̃ dor
miẽtib? puenit regnũ celor. sed in m̃adat dei labo
rãtib? atq; vigilãtib? Hec leo p̃pa. habem? igit̃
clare p̃ p̃dicta. quõ homo p̃m̃dustriã et laborem.
atq; orõm. dño tñ auxiliãte puenire debeat ad sa
lucem. Vnde quilibz p̃cor. qui vult saluari et deside
rat a suis scelerib? absolui. debet se p̃uoluẽ. coram
viscerib? m̃ie dei m̃i. inq̃mb? visitauit nos oriens
ex alto. et tam̃ diu eius pietatẽ p̃ hũiles p̃ces. ac ge
mitus pulsare. donec m̃iam et gr̃am ab ip̃o cõseq̃
tur. et si in tali hũiliacõne. orãe p̃seuãuit. paul
dubio saluus erit. Nam talis hũiliacõ. que sit ge
nũ in hominẽ fit a deo opante. et coopante. a quo
bona cuncta p̃cedũt. et est sig̃ i hoĩe p̃destinacõis et̃ne.
Inquisicõni mee. de quibz. de m̃ia dei. fili iacob
interrogam et q̃sui. sufficiẽt video m̃chi esse
satisfactũ. nec est opus ut de hys vltra regunã. sed
flagito instant. ut de misericordia dei aliq̃ in edisseras.

ut peccatores. qui in multa flagitia inciderunt. audientes
tantam pietatem et misericordiam domini. faciliores sunt ad recedendum
a via mala. et accedant ad peccandum. *per ruder. ca. xij.*

per ruder.

Habete omnia scire debes. quod homo propter peccata
petrata. meruit damnationem perpetuam. nec potest
dei iusticie satisfacere. per penitentiam propriam. sed dei
misericordia. superat omnem nequitiam. Hoc probat beatus
Iacobus cum dicit. Verum quippe est dominus. quod conscientia mea meruit
damnationem. penitentia mea non sufficit ad satisfactionem
sed tamen etiam est. quod tua misericordia superat omnem offensionem.
hec Iacobus et beatus Bernardus. Sicut nullius merita sufficiunt
si sine misericordia iudicabuntur. sic nullius peccata impediunt. si cum
misericordia suscipiuntur. hec Bernardus. Et quia dei misericordia. omnes su-
perat offensionem. nemo de eius pietate diffidat. In modo
cum proposito cavendi a vitiis. prius misericordiam imploret.
De hoc dicit beatus Ambrosius. Bonus deus et facilis. ad
indulgentiam peccata. nemo ergo diffidat. nemo veterum con-
scientie delictorum. penitentia divina desperet. Nonne dominus mutat
sententiam. si tu novis mutare delictum. hec Ambrosius. Beatus
etiam Augustinus hoc confirmat dicens. Nemo de dei pietate diffi-
dat. quoniam maior est misericordia eius. quam nostra miseria. Quis ergo
ergo ad deum toto corde clamauit. exaudiet eum. quia
misericors est. hec Augustinus. Sed monet fortasse aliquem. quod
post multa facinora commissa. non possit veniam tantorum con-
sequi delictorum. Non debet autem talis de venia desperare
delictorum. quia misericordia dei. omnem preestit multitudinem peccato-
rum. Unde dicit Richardus de sancto victore. Nulla nostra mali-
cia. divina misericordia vincit. Et beatus Augustinus idem sentat di-
cens. auxiliatur commendat bonitatem dei in nobis. non solum
largitas sua. sed etiam iniquitas nostra. O qualis dei pi-
etas. quam nulla superare potest iniquitas sine impietas. Alia
sunt que deus misericorditer ignoscat. alia que affluet tri-
buit. Ignoscat mala nostra. largitur bona sua. Semper
paratus est ad ignoscendum peccatus semper ad largiendum. Hunc
prius. Hunc largus. utrobique benignus. ubique bonus.

Confiteamur ergo illi mala nostra. confiteamur et bona nostra.
Confiteamur a nobis esse mala nostra. ut pie ignoscat. confi-
teamur ab ipso esse bona nostra. ut augeat et conservet. Hec
igitur incessanter agamus. ne ingrati appareamus. Vel dim-
dulta venia. Vel de concessa gratia. Verus enim amor confitetur
semper. Hec augustinus. In quibus vobis datur intelligi. non debere
peccatore despicere. etiam in multis criminibus constitutum. Sed sunt
nonnulli. qui post multa. et enormia peccata. De dei misericordia de-
spantes se tradunt ad ampliora flagitia perpetranda. ut
saltem hic vivant voluptuose. quia futura assequi bene-
dictio se despicunt. Quorum periculosam expectationem. beatus augustinus
in quadam antea sic tangit dicens. Sunt nonnulli homines
qui cum cogitare ceperint mala. que fecerunt. non sibi pu-
tant ignosci posse. et dum non putant. dant animam iam
perire. et desperatione perire dicentes in cogitationibus suis. Jam
nulla nobis spes est. neque enim tanta illa que commisi-
mus. donari nobis aut ignosci possunt. Curare ergo non sat
facimus cupiditatibus nostris. Impleamus saltem perit tempus
voluptate. quia nullam habemus in futuro mercedem.
Satiemus quidquid libet. et si non licet ut habeamus suavi-
tatem vel temporalem. quia perire non meminit eternam. Talia
dicentes despando perunt. Sed preterit ad eos dominus dicens
per ezechielem. In quacunque die consuevit fuisse homo. a via
sua mala. omnes iniquitates eius obliviscat. Hac vo-
ce audita et credita. a desperatione recedat. et ab illa al-
tissima. ac profunda voragine. qua submersi fuerant
emergunt. Hec augustinus. Ecce ad quam desperationem homines
stulti propter peccata deveniunt. quorum stultitiam fulgentius
comemoravit sic dicens. Stultissima res est despectio. cum
nimis omnia opera sua. divina excellat miseratione. De hoc
etiam dicit hylarius. Stultus revera est. qui de dei pietate
misericordiaque despectat. Sumpnatione autem est dignus. qui se-
nus dei fronte impietate peccat. Hec hylarius. Unde etiam
dicit Ieremias. Hoc ipsum non lateat despantes quod cuncta ex-

cellit dei opa. ipsa sua misericordia quoque saluato-
re. suis prestat opibus omnibus. hec scilicet. Ecce habemus? quod
vult peccatores. nullum debeat de dei misericordia despicere. Quia
dicit haymo. deus semper est pater miseris hominibus. tam
in morte quam in vita. sed non semper eque idoneus. atque dig-
nus est suscipere dei misericordiam. tam in morte quam in vita.
sed hoc faciunt peccatores sine negligentia hominum. Ita scilicet. Ezechiel
Summa dei delectatio est. effundit ex se ymbrem sue pie-
tatis et misericordie. Iusto autem iudicio dei ille dampnat. qui
hunc felicem impedimentum restringit quod effluxum. qui ef-
fluxus pietatis et misericordie impedit in hominem propter malam
voluntatem et vitio per peccatum. Unde quilibet peccator quous
multis et magnis criminibus sit obrutus. si ex toto corde
conuersus fuerit ad dominum. nequaquam debet de misericordia dei despicere.

Est ne aliquid peccatum tam graue. *filius interrogat. c. xii.*
quod non possit nec valeat indulgentiam a deo
permereri et misericordiam. *ex illis sit peccatum cuius gratia propter contritionem veniam non consequitur.*

Non est aliquid flagitium sine peccato tam graue
et tam enorme. si pro eo homo contritus fuerit
et penitentiam egerit. Veniam in dubitatur et misericordiam
a deo consequitur. excepta despicione que venia caret. de hoc
primo dicit Bernardus. Neque criminis quantitas. nec vite enor-
mitas. nec temporis diuturnitas excludit a misericordia dei. si mu-
tatio fuerit voluntatis. Et beatus Augustinus. peccatores quosque ad
spem venie ne desperant hortatur. per exempla intractatu
de conflictu vicio sic dicens. Si de criminibus agit et delictis
Ecce dauid adulterio simul et de homicidio reus de mis-
eri fauibus misericordia domini subleuatur liberatur. Ecce manasses
omni peccatorum nequamissimus impiorissimus. ac sordidissimus
et sceleratissimus. penam de morte ad vitam rediit. Ecce ma-
ria magdalena innumeris facinororum sordibus inquinata
ad fontem pietatis anxiosa currens. dum vestigia lacrimis ri-
gans. capillis detergens. osculans. vnguento perungens.
ablui meruit. Ecce petrus negationis sue humilis:

abstractus. amarissimis lacrimis. infidelitatis sue nodos
resolvit. Ecce seditionis simul et effusionis fratrem sag.^{is}
latro obnoxius. Unius hore monito. Una confessionis
voce. de cruce ad paradysum transiit. Ecce Saulus etiam dei
persecutor. multos per nomine christi perimens. et ut ita dicam. mar-
tyr se totum amore inficiens. apostolus factus. in hac electione
commutat est. Vbi ergo tot tantaque praedunt exempla
non dent locum de spacio colloquia mala. Cum enim scriptum
sit. In quaque die peccator ingemuit. saluus erit. et rur-
sum nolo mortem peccatoris. sed ut convertatur et vivat.
De conversione vero mihi melius nequaquam mutata. cum ali-
quid respondeam. nisi ut quod heri unusquisque non egit. hodie.
dum adhuc vivere licet. agat. ne differat de die in diem
dum nesciat. si vel una correctionis habeat diem. hoc Augustinus.
Hanc tantam pietatem dei. beatus Ambrosius admiratur dicens.
De benignitate dei. non sufficit admirari. eo quod tamen perire
potest homini peccator. Sed non est mirandum. quia tanta
est pietas et misericordia in visceribus dei nostri. qui cum omnes
sit. et omnia facere possit. hoc tamen facere non potest. ut non
miseretur humilibus. et contritus corde ad seipsum convertatur.
et ne hoc absconditum videatur. quod dicit beatus Augustinus in libro.
I. christi. triam questionum probat sic dicens. Deus omnia potest
propter hoc. quod non potest non misereri gemitibus peccatoris. qui
ad se convertatur. Hoc idem sentit beatus Ambrosius in libro. de of-
ficiis cum dicit. Deus namque omnis impotentiae exuperans. so-
la tamen misericordia sua ligatur et vincitur pietate. Ecce quanta dei
pietas. quam nulla nostra superare potest iniquitas. precellit
enim eius pietas et misericordia. omnem iniquitatem et mali-
tiam. De tanta eius misericordia dicit. in quodam tractatu sic. qui-
randum est et valde mirandum. quod dicit. certissima tamen.
et indubitata fide tenendum. Ecce si totus mundus esset glo-
bus igneus. et in medio eius de stipula limi pugillus unum.
hic ex sua naturali inclinatione. non tam cito flammam inter-
dia reciperet. sicut abissus misericordiam dei peccatore penite-
tem. et contriti volentem. quia in illa actione naturali aliquis

licet nimis et inperceptibilis requireret morula. sed nihil
 la penit' mora. int' peccante et remittente. int' gemente
 et gemit' exaudiente. Et beatus greg. de tam magna misericordia
 dei. videt' quod simile sentire. cum dicit. in Regist' maior est
 dei misericordia. quam quoniam malicia. Et sicut scintilla in medio
 mari. sic omnis malicia ad misericordiam dei. Hec greg. Nec mirp
 quia omnia peccata. quoniam multa et enormia sunt. tamen
 sub numero et mensura sunt. misericordia vero dei. sine numero
 et mensura est. ergo vincte eam peccata non possunt. Ad beatus
 augustinus. in quadam pulchra auctoritate probat sic dicens. Reuertere ad
 deum o peccator cum fiducia. non enim vincet omnia peccata tua
 magnitudo misericordie dei. quoniam tunc enim sunt. sub numero
 et mensura sunt. misericordia vero dei sine numero est. et sine mensura.
 Non ergo vincet peccata quod cum mensura est. illud bonum. quod
 absque mensura est. Hec augustinus. Ecce quod apte claret. per
 predicta scriptura patrum. ineffabile et inmensurabile. ac in
 comprehensibilem esse misericordiam dei. Tollat' ergo ab homine
 omnis despectio. et maxime ab illo qui in toto corde suo.
 per veram penitentiam sequitur dominum. et tantam spem debet habere
 ad deum. quod si eadem vinctus tantum homo. ex omnibus hominibus de
 toto mundo saluaret'. eundem seipsum debet estimare esse
 et sperare. Ad tam consolatoriam spem. beatus augustinus in libro
 de ritu ecclesie. inuitat vniuersumque fidelem sic dicens. Omnis
 autem ab homine christiano tollat' despectio. Nam si inter omnes
 hominum mundi homines. solus vnus homo saluari debet.
 vnus quisque sperare tenet. se esse illum qui saluet'. Hec augustinus.
 Audiens tanta mirabilia de misericordia dei. pre. filiis itaque
 gaudio et admiratione pene deficio. O omnipotens deus.
 priorum viscerum pietas inaudita. O gratia singularis. O benignitas
 inenarrabilis. O diuine misericordie pelagus in finem cum
 cunctis mortalibus in comprehensum. excedens ingemina superans vo
 ta. denique supergredientes merita vniuersa. Quis enim est tam
 flagitiosus. qui ante patres et intelligens tantam pietatem.
 ad spem venie suorum delictorum. postposita sua iniquitate.
 quam gessit. non resurgat. **Q**uod non sit despondendum de misericordia dei.

sed ppriam a pco resurgendum cap. xiii. pr respondet.

Bene sapie fili et optime dixisti. de tam inco-
prehensibili mra dei. Erubescat em huana ma-
lita et supbia. et consideras tantam pietatem dei
curat quocumque non despondit. ad fontem pietatis eius. p
vera pnam et consuetudinem. et tanto humilior et feruenter
ipsum misericordiam postulet. quanto ad indulgendum prompto-
re tunc ipsum existere. De hoc dicit Richardus & sancto victore
In nulla dico enormitate dei misericordie est despondit
qui tam multum est ad ignoscendum. Sed magis idcirco enim
impudentes et reuerentes implorare debemus. que ad indul-
gendum tam promptum agnouimus. Immo tanto magis debe-
mus in eius aspectu erubescere. tanto humilior veniam pos-
tulare. quanto benignior et dulcior agnouimus. que
continuat offendimus. hec Richardus. Considerantes
igitur tantam benignitatem in iustis dei misericordiam. curam singu-
li ad suam pietatem. et ad gremium misericordie eius. dum licet
et in hoc corpore sumus. ne proculpati die mortis. gratiam
spacium pnie. et inuenire non possimus. Accedamus ergo cum
fiducia. ad thronum gratie eius. et si sentimus in nobis durici-
am cordis. flagitemus demerita ipsius. ut emolliat illud
gratiam copulatois infundendo. per quam possimus saluari. et
misericordiam eius inuenire. ne forte tardantes misericordiam indigni
nacionem ipsius. et perpetuam duriciam cordis nostri. Ipse enim dominus
corda praua et dura potest emollire. cum sibi placet. et
quando sibi placet. et diuerso modo quomodo sibi placet. De hoc
dicit beatus Augustinus sic. Quis tam impie desipiat. ut dicat
dum malas hominum voluntates. quas voluit. quando voluit
ubi voluit. in bonum non posse convertere. sed cum facit. magis
facit. cum autem non facit. per iudicium non facit. quoniam autem
vult misere. et quod vult indurat. hec Augustinus. De hac dei misericordia
dicit etiam beatus Gregorius in xxxix. libro moralium sic. misericors deus.
dum peccata hominum colligit. et cum iam vicinum finem respicit. ple-
rumque mentes peccatorum immutat. Recte de se vnum tante pie-
tatis infirmas ait illud Job. Cumque tenuisti cotinens

extrema tē. et excussisti impios ex ea. p̄tā q̄mpe
homo infima sapiēs designat. cui peccati dictum est
Terra es et mētrā ibis. Sed q̄ma p̄mis cōditor factūz
suam non deserit. mala hominū. et p̄ suā sapiām tolle
rat. et peorū q̄nqz cōfusione relaxat. cū duras atqz i
sensibiles mētes respiciat. modo eas nimis. modo vberi
bus. modo revelacōibz terret. Et que pessima scititate di
ruerāt salubri timore mollescāt q̄tes vel sero redeant
et hoc ipm̄ saltem. q̄ma dñi expectati sūt erubescāt. Dat
enī dñs. q̄ma extrema nite mē plus indicat. et idcirco
electos suos in fine sollicitū p̄m̄gat. Scriptū q̄mpe est
Dñs indicabit fines tē. Tanto ergo impensius vltimis
mīs m̄bigilat. q̄nto in ip̄is pendē mīa sepius vite p̄e
sat. hec ḡg. Itē de eadē mīa dei. q̄uo corda etiā despata
ad p̄m̄as trahat. Idem b̄tus ḡg. in eodē lib. mōi sup̄ illo
vbo Job. Ummq̄ ingressus es in p̄fundū maris. Si
mare q̄mpe est mēs hūana. cui p̄funda deus ingredit.
q̄n p̄ cognitōm suā. ad lamēta p̄m̄e. ab intimis cogita
tōibus p̄ebat. q̄n prioris vite nequias ad mēoriam
reducit. et fluctuatē in cōfusione sua animū cōcutit p̄
funda maris deus penetra. q̄n etiā despata corda p̄
mutat. Tunc enī mare p̄mutat. q̄n cor seculare hūmili
at. Tūc p̄fundū maris ingredit. q̄n visitare mētes et
pressas steleribz nō dedignat. Unde recte p̄cūctō sub
iūgit. Et in nouissimis abissi deambulasti. Quid enī
abissus nisi mēs hūana. que dñm semetip̄am cōphēdē
non valet. se se in omē q̄d est. velud obscura abissus la
tet. Imouissimis ergo abissi deo de ambulare est. etiā
nequissimorū hominū corda cōcutit. Et despatas mētes visi
taciōis sue vestigie tangēdo mirabiliter reformare. Cū
enī post m̄mēsa scelera vniūsqz cōp̄ngit. Quid aliud
q̄m in nouissimis abissi deus abulasse videt. Quasi in
abisso nāqz deus deambulat. cū obscurū cor penetrās
fluctus inuisibiles vicōrū calcit. p̄leorqz enī p̄tita alia
plangim. alie p̄ntibz vngem. Et modo sup̄bia mō. ita.

modo luxuria. modo auaricia temptate fatigemur. Sed cum
tanta hec in corde nostro dominus occulte visitationis sue timore
reprimat. quid aliud quam in abisso gressum ponit. Quos
gressus mente conspiciamus? quando contra insurgentia viaa quo
timoris eius obuiemur dona pensamus? hec ergo? Ecce hominem
per hec dicta. quanto misericors deus. etiam corda nequissima
et desperta per seipsum ad penitentiam conuertit. Considerantes autem
tantam pietatem dei. cauendum summo est. ne quis in penitentiam
timere labatur. Quod si lapsus fuerit non desperet. sed per lamenta
penitentiae singat. Delayat enim deus penitentem quod defletur
ut tamen qui stat. timeat ne in penitentiam cadat. quia si digne
deflere possit penitentia. que commiserit. ignorat. Hanc sententiam habet
ergo. in xxxviii. libro. morali. loquens super illo verbo Job. attingit
axilla perforabis maxilla eius videlicet nehemoth. pulchre tangit cum dicit. Cauendum summo est. ne quis delecta
cone penitentiae. leuiathan istius ore rapiat. et tamen si rap
tus fuerit non desperet. quia si penitentiam perfecte lugeat. ad hunc
foramen in maxilla eius inuenietur. per quod enadat. Ita den
tibus tenet. Sed ad hunc si enadendi via querat. in maxilla
eius foramen inuenietur. habet etiam captus qua exeat
qui penitentiam noliit. ne rapiat. Quis ergo non dum
captus est. maxilla eius fugiat. quisque vero iam captus
est. in maxilla foramen querat. pius quippe ac iustus est
conditor nostrus. sed nemo dicat. quia pius est venialis
peccato. Et nemo qui peccauit. dicat. quia iustus est. de
penitentiae remissione. despero. Delayat enim deus faciem quod
defletur. sed perpetrare quisque timeat. quia si digne flere
possit ignorat. Ante culpam ergo iniusticiam timeat. /
post culpam tamen de pietate presumat. Neque itaque sic
iniusticiam timeat. ut nulla spei consolatione conalescat. Ne
que ita de misericordia dei confidat. ut adhibere voluerit suis dig
ne penitentiae negligat medicinam. sed quem videt sibi per
cere. semper etiam cogitet distrinxisse de se iudicare. Sub pi
etate itaque eius. spes peccatoris gaudeat. sed subdisting
tione eius penitentia correctio continetur. Spes igitur.

presumptio me. habeat etiam morsum timoris. ut ad
corrigenda peccata. iustitia iudicantis terreat. que ad fi
duciam venie gratia peruenit. hinc enim per quendam
sapientem dicitur. Ne dixeris. misericordies domini multae. peccatorum
meorum non recordabitur. pietatem namque eius peruenit et ius
ticiam subdit. dicens. quia misericordia eius et non ab illo.
Divina namque clementia. maxillam vehemoth istius perfo
rans. ubique humano generi. et misericordie et potentie
occurrit. quia nec libero animo periculi tunc. nec
capto remedium fugiendi subtrahit. Ad hoc quippe miseri
cordia facit. ut vno talium. id est dauid. et petri peccata sit
indita. ut cautela minorum. minima sit maiorum. Ad hoc vero
vtriusque illius et penitentia insinuat et venia. ut spes
penitentium sit recuperatio. De statu ergo suo dauid cadente
nemo superbiat. de lapsu etiam suo dauid resurgente ne
mo despectet. Ecce quoniam mirabiliter scriptura eodem verbo su
perbos perimit. quo verbo humile leuat. vna namque rem ges
tam contulit. et diverso modo. superbos quidem ad humilitatem
formidine. humiles vero ad spei fiduciam reuocauit. o in
estimabile noui generis medicamentum. quod vno eodemque
ordine positum. et per medium timorem explicat. et suble
uando amentiam infundit. de maiorum nobis lapsu trinit
sed de reparatione roborauit. Sic quippe semper nos di
uine dispensationis misericordia. et superbiem reprimat. et ne ad
desperationem corruamus fulcat. Hec ergo per ista dicta satis
fieri videtur. docet homo spem habere et timorem. spem de
misericordia. timorem de iustitia. Spem ut si lapsus fuerit. sur
gat per misericordiam. timorem ne iterum cadat. in peccata ruina
quia valde displicet omnipotenti deo. reuocatio. sine ita
tio peccati. Unde omnes penitentes. semper misericordiam dei et iusticiam
coram oculis sui cordis habeant. misericordiam ut per spem
erigat. Iusticiam ut per timorem humiliet. Ad hoc faciendo
hortatur beatus Augustinus sic dicens. Numquam peccatorum enormi
tas. sine intuitu diuine clementie est pensanda. nec
diuina bonitas. sine rigore iusticie cogitanda. Nam hec

sine illa facit miserescente. Illa vero sine ista despiciendo
facit minus pertimescere. hec Aug⁹. Sed fortassis est aliquis
qui tot crimina conspiciat se commisisse. quod propter illa timeat
dei amicitiam et dilectionem quoniam dolere nequaquam as
sequi se posse. Sed absit hoc a cordibus omnium peccatorum.
sua tamen peccata plangunt et dolentur. Nam per
lamenta penitus peccator quoniam sordidissimus efficitur dei am
icus et dilectus. De hac magna pietate et misericordia dei. dicit
beatus Bernardus. Quid de tua misericordia dicam ihesu bone. qui
non minus peccatore consuevit diligis. quam cum qui nunquam
peccati maculam contraxerit. hec Bernardus. Nam enim qui pec
cat. sed qui in peccatis perseverat sunt odibiles. et abho
minabiles deo. Confessos vero et penitentes peccatores. ad
gremium sue pietatis et dilectionis patens est suscepere.
De hoc dicit beatus Augustinus in quodam sermone sic. Non
enim qui peccaverunt. se qui in peccatis suis perseveraverunt
odibilis est deo et abhorribilis. Nam ut de indulgen
tia divina nemo diffidat. Dominus nos per prophetam. Velut
pater piissimus consolatur dicens. Volo mortem peccatoris
sed ut convertatur et vivat. Et illud Impietas impij non
nocebit ei. Iniquitatemque die confusus fuerit. ab inimico
sua. Sed ista tam magna misericordia tunc nobis predest. si non
tardamur converti ad dominum. nec omnia criminibus impadda.
Sed forte cogitet aliquis se tam graviora admisisse
peccata. ut iam misericordiam penitus non possit. Absit hoc
a sensibus omnium peccatorum. O homo quicumque illam misericordiam
peccatorum attendis. cur et omnipotentiam celestis medicus non
attendis. Cum enim velit deus miserari. quia bonus est
et possit. quia omnipotens est. non se contra se. divine pietatis
iannam claudit. qui deum sibi miserari. aut non velle.
aut non posse credit. enim quod aut bonum aut omipo
tentem esse diffidit. Nemo ergo post ceterum peccatum. aut
post mille crimina. de misericordia divina despet. Sic tamen
non despet. ut sine ulla mora deum sibi reconciliare
festinet. Ne forte si consuetudinem peccandi fecit. eam

si velit a dyab^{li} laqueo liberari nō possit. Hec Aug⁹. Ecce
quō bāssim⁹ nūc Aug⁹. om̃e pācores. eadē in pāre mlt⁹
et maxie iacētes hortat⁹ ad spem venie. et nemiez debē
despere de dei mīa. et pietate. sic tamē vt sine ulla
mora p̃pēitēciā et cōfusione. ac bonā cōfūsiōem festi
net face sibi deū p̃piciū. ne tardand⁹ p̃ negligētiā
et incutiā. tradatur in repbū sensū. et incidat in la
queos dyab^{li}. Ex quib⁹ eadē si voluerit excute se nō possit
Sciēdū eadē. q^d diuine mīe. multa sūt effcūs. Ipā em̃
dei mīa p̃uenit nesciētes. trahit nolentes. sequit⁹ non
q̃rentes. p̃currit fugiētes. renocat recedētes. expectat
tardantes. suscipit reuertētes. Remittit debitū. confert
meritū. p̃miat bl̃ia cōdignū. p̃mo p̃uenit nesciētes.
p̃s. Deus m̃s. mīa em̃s p̃ueniet me. et hoc p̃ occultam
inspiratiōem. Tobis. m⁹. S̃p̃s vbi vult spirat. et vocem
em̃s audis. et nescis vnde veniat aut quo vadat. qd
vox diuine inspiratiōis audit⁹. intus in corde p̃sentit⁹
p̃ recognitiōem. et nescit⁹ vnde veniat. q̃ia ab hōie
ignorat⁹ diuine vocatiōis causa. tū sit p̃mte g̃tuita. Aut
quo vadat. q̃ia similiter ignorat⁹ de finali p̃seueratiā
Sciō trahit nolentes. Io. vj⁹. Nemo potest venire ad
me. nisi pater traxerit eum. Tercio sequit⁹ nō q̃rentes.
ezech. xxxij⁹. Quod p̃ierat requirā. et qd abiectum
fuerat reducā. Quarto p̃currit fugiētes. Exo. xxxij⁹. Ecce
ego mittā angelū meū qui p̃cedat. Quinto renocat re
cedentes. ysaie. xxi⁹. Conuertim⁹ filij. sicut in p̃fūdū
recesserāt. Sexto expectat tardātes. ysaie. xxi⁹. Expec
tat dñs vt misceat⁹ mī. et ideo exaltabit⁹ p̃ces vobis.
Septimo suscipit reuertētes. p̃s. Suscepit eos de iua in
quicatt⁹ eoz. Et illud Jeremie. vbi dñs ad peccatūcē ai
mā dicit. Tu fornicata es cū amatoib⁹ mltis. tamē
reutē ad me. et ego suscipiā te. Octauo remittit debi
tū. q^d xxxij⁹. om̃e debitū dimisi ē qm rogasti me. Nono
confert meritū. vnde paulus. Quid habes qd nō acce
pisti. Decimo p̃miat s̃p̃ cōdigno. dñ ad eom⁹. vñj⁹.

Non sunt cōdigne passionēs huiusmodi ad superueniēte
gloriam que reuelabit in nobis. hec igitur omnia quae p̄mis-
sa sunt. de dei pietate et mīa. debet b̄m̄quēq; p̄cōrem
sua facinora trepidantē. ad spem fiduciae animare. et
ad tantā cōfusiōē addū. seu p̄m̄am agendā mouē. ut
saluus esse possit inextremis suis. et in die iudicii. fili?

Audens gaudeo. audies tantā mīam. *metogae*
et pietatē esse in viscerib; dei mī. et quā aptū
est gremiū benignitat̄ eius. ad suscipiēdū om̄s p̄cō-
res. in sordib; p̄cōrū cōstitutos. necesse est ut t̄rant
singli. qui se sentiūt onere d̄m̄i. quātōs nichil hesi-
tātes. ad fontē tante pietat̄. ut absoluti. a fetore
suorū scelerū veniā et grām. ab ip̄o mīarū d̄no valeāt
impetrā. Sed rogo pater. ut me de hoc informes. Cū
igitur deus sit ita misericors. quare homines p̄cōres quā
plures. nō attendūt eius pietatē. ut se p̄ p̄m̄am cō-
tāt ad ip̄m. vel quid est quod impedit tantam eorū
salutem. *et impedit quod homines negligētes sūt ad agendā p̄m̄am*

Hoc homines quā plūm. et ben. cā. xv. p̄t. r̄der
p̄ maiora p̄te ut cūm tardī sūt et negligē-
tes. ad cōuersiōē ad deū. siue ad p̄m̄am
agendam. facit amor p̄nt̄ vite. et d̄lectiō in reb;
t̄nsitorijs. Qui bō cōtā volūt. necesse est ut p̄m̄a despi-
ciant. et futā diligāt. hoc testat̄ b̄t̄us gg. m̄p̄mo
lib. mor. cū d̄t. Sunt nōnulli qui vitā suā negli-
gūt. et d̄m̄i t̄nsitoria appetūt. dū et̄na n̄ nō intel-
ligūt. uel intellecta cōtempnūt. Cūq; sup̄na que
amiserūt nō cōsiderāt. esse se ben. miseri in bonis pu-
tant. nequaq; enī ad veritat̄ lucem. cui cōditi fue-
rant. mentis oculos erigūt. nequaq; ad cōtēplaciōē
et̄ne p̄rie. d̄siderij aciem tendūt. sed semetip̄os in h̄is
que p̄iecti sūt desēntes. vite patrie. diligūt exiliū
quod patiūt. et in creatate quā tollēant. q̄i in clarit̄e
lūis exultāt. At cōtra electorū mētes. dū cūcta t̄nsitoria

27
nulla esse cōspiciūt. ad que sūt cōdite exquirūt. Cūq;
corp satisfactōi. m̄ extra dnm sufficit. ipa inquisitōis
exeritacōe fatigata. illorū cogitacō. in cōditoris sui spe
et cōtemplacōe requiescit. Sup̄ius m̄fieri timib⁹ appe
tit. et v̄nus quisq; eorū. ad huc m̄mūdū corpe positus.
mēte iam extra mūdū surgit. exūpnā exilij. quaz
tollerat. deplorat. et ad sublimē patriam. incessantib⁹
se amoris stimulis excitat. Cum em̄ dolēs videt. qm̄
sit etm̄ qd̄ p̄didit. inuenit salubre cōsiliū. tpale hoc
despicit. qd̄ p̄cū. et quo magis crescit cōsiliū sciā. ut pi
tina deserat. eo auget̄ dolor. qd̄ nodū admāsmā p
tingat. Vnde bñ p̄ Salomonē dicit̄. qui addit sciām
addit et dolōre. Quia em̄ scit iam sūma. que ad huc nō
habet. magis de m̄fimo in quib⁹ retinet̄ dolet. Hec
gg. Item de eisdem carnalib⁹ hominib⁹. idem bñs. gg.
in xij. lib. mor̄. sup̄ illud Job. Cutis mea aruit et
cōtracta est. sic dicit. In sancte quippe carnis corpe. hñ
qui solis exteriorib⁹ carnis m̄pūit. cogitue cut̄ vocat̄.
Que m̄mū cut̄ arefēdo attrahit̄. quia mētes carna
liū. dū p̄ncipia diligūt. et q̄ in xp̄o posita cōcupiscunt
ad futū tendi p̄logammitatē nolūt. hāc namq; at
tractōz p̄s. formidant. cū dicebat. Sicut adipe et pig
uedine repleat̄. aī. mā. Adips quippe piguedinis aīz
replet. cū hanc cōtra p̄ncipiū desideriorū estum. sup̄ne
sp̄i m̄fusio refouet. Cutis ergo arefēns attrahit̄. cū
cor rebus exteriorib⁹ deditū ammiū exdesparacōe sicutum
in auctōis sui amorē nō tendit. sed in semetip̄o. ut ita
dixerim rugosa cogitacōe replicat̄. pensandū vō est.
qd̄ carnales mētes idēto p̄ncipia diligūt. quia vita car
nis. qm̄ fugitima sit m̄ime attendūt. Nam si velocitatē
eius t̄nsitus aspiciunt. hāc etiā p̄spicitatē m̄ime ama
rēt. Sancti aut̄. qui p̄nt̄ uite mōm̄ta dēitē p̄festiācōe
cōspiciūt. nequaq; in hoc mobilitatē itm̄e cordis m̄te
cōne figūt. Hec. gg. p̄ hec igit̄ dicta m̄ifesta/ apparet

q̄ amor v̄p̄ trāseūcū. sine delectacōe p̄nciū. faciūt ho-
mines tando ad penitēdū. et ecōūso cōtempnus mūdi
facit p̄mptos ad deo obediendū. Nam ip̄e amor mūdi
cū p̄ualet ad ambiēdū honores t̄renos. mētes homi-
nū instigat. ne despecti videant̄. Res facit cūmlare t̄renas.
remisse in p̄sp̄is gaudē. sola que assūt cogitare. nlla
mēoriā celestis p̄nc̄ie habere. De talib⁹ dicit b̄tus. gē.
in v̄m. lib⁹ mōp̄. sup̄ illud. Job. Tabernaculū impiorū
nō subsistet sit. Tabernaculū quippe cōstruit̄. vt ab
estu corpus et frigore defendat̄. Quid itaq̄ hoc loco
tabernaculi nōie. nisi edificacō t̄rene felicitat̄ exp̄mit̄
p̄ quā sup̄ se rep̄bi casura mltiplicat̄. vt se a p̄ntis
vice necessitatib⁹. q̄i ab estu et ymbrib⁹ defendat̄. Hono-
rib⁹ nāq̄ extrescē ambiūt. ne despecti videāt̄. Terrena
aḡgando ex aggerat̄. ne mōrie frigore tabescāt cōtep-
mūt cūare. q̄ sequit̄. et tota intencōe sathagūt. ne q̄d
in p̄ntib⁹ desit. Studēt nomē dilatare ne lateāt. et si
cūcta ad desiderū suppetāt mūtōs. se et felices in omib⁹
putāt. Vbi ergo mētie habitaculū cōstruūt. ibi p̄culdu-
bio tabnacula fixerūt. adūsa impatiēt ferūt. remisse
in p̄sp̄is letant̄. sola que assūt cogitat̄. nec ad effc̄m
celestis p̄nc̄ie vlla recordacōe resp̄nat̄. Gaudēt sibi sup̄
petē bona que cupiūt. atq̄ vbi carne req̄escūt. ibi et
mētem extinguedo sepeliūt. quia secularis cure telo tui-
adati t̄renarū resp̄ cūmlm aggerat̄. et q̄ foris exquirit̄.
do mltiplicat̄. hūc sp̄ interius p̄ cogitacōm portant̄.
At cōtra nisi nec oblata bona. hūc p̄ magno accipiūt
nec illata mala valde p̄tmescūt. sed et cū bonis p̄nti-
bus vtunt̄. ventura mala metuūt. et dū de malis p̄nti-
bus gemūt. bonorū fef̄ eptiū amore cōsolant̄. Sic q̄
tp̄ali refouēt subsidio. sicut viator v̄t̄ lecto. p̄nsat
et recedē festinat. quiescit corpe. et ad aliud tendit mēte.
Nōm̄q̄ vero et adūsa p̄peti appetūt. et intrāsitōrys p̄-
sp̄ari refugūt. ne delectacōe itineis. a p̄nc̄ie p̄uenacōe.

tardent. ne gressum cordis in via pugnacionis figat. et
 quicquid ad conspectum celestis patrie sine remissione perveniant
 Gaudent despici. nec dolet se necessitatibus affligi. Qui.
 ergo contra patriam se adversa non minuit. qui contra estus et
 pluvias hunc tabernaculum noluit. Iusti itaque hic se con-
 stantius negligunt. Vbi pugnatores se esse et hospites noverunt
 Quia enim in propriis gaude desiderant. esse in alieno felices
 recusant. Injusti autem quanto longius. ab eterne patrie hereditate
 dimissis sunt. tanto melius alius fundamenta cogitationis figunt
 Vnde ergo de tabernaculo impiorum non subsistet. quia vite
 fugientis amatores. Deum se studiosius patriis construnt. re-
 pente ad eterna supplicia rapiunt. hec ergo. Quia autem car-
 nales homines sic inheret temporalibus. hoc facit. quia ne-
 gligunt pensare eterna. nec etiam pendunt finem hunc omnia
 transiuntia. Et ideo sua consolatione tota in voluptatibus
 carnalium desideriorum ponunt. De hoc idem ergo in my-
 stico. morum. super illo verbo. Oculi impiorum deficiunt. et effu-
 giunt. prout ab eis. Dicitur sic. Oculi impiorum. sunt introitus
 carnalium desideriorum. que ideo deficiunt. quia eterna ne-
 gligunt. et sola semper transitoria percolant. Adipisci quippe
 eterna gloriam cogitant. multiplicari rebus temporalibus exor-
 tant. ad mortem quoque cotidie cursu rerum labentem tendunt
 sed cogitare mortalia nesciunt. Carnis vita per momenta
 deficiat. et cum carnale desiderium crescat. res habitata instans
 sine corruptione. et habendi anxietas non finit. Sed cum
 mors impios subtrahit. hic eorum perfecto desiderio cum vi-
 ta transiunt. quorum si oculi tunc superna visionem deficiunt
 quia suo hic iudicio. a eterna deficiente delectatione noluerunt
 A quibus et omne effugium prout. quia eorum malicia ab animi
 visione districti iudicis. quo se valeat occultare non inveniunt
 nam nunc cum castitatem nunquam aliquam vel adversa patiunt
 effugium latebras inveniunt. quia ad voluptatem primis
 desideriorum carnalium resurgunt. Ne enim paupertas caret
 divitiis animi demulcet. ne despectus proximorum depmaret

se se dignitatib⁹ exaltāt. Si fastidio corpus atteritur
ampositis epularū diuersitatib⁹ mutat. Si quo mestitiae
impulsu deiciat. mox p̄mēposita lotorū blandimēta rele
uat. Tot ergo hic hnt effugia. quot sibi p̄parāt oblec
tamēta. sed quōq; ab eis effugiū p̄t. q̄ma corp mēs amf
fis om̄ib⁹ se solūmō et iudicē cōspicit. tūc voluptas
subtrahit. voluptatē culpa p̄nat. et repēte miseri pe
iundo discūt. q̄ma p̄itura temerūt. qm tū quousq; vi
uūt. et corporalit̄ quēre noticiā nō desinūt. vñ et subdit.
et spes illoꝝ abhōmāciō est anime. Quid hic p̄cor.
totis cogitacōib⁹ sp̄at. nisi ut p̄tate alios transeat.
cūctos rex multiplicacōne tūscēdat. adūsitates domi
nando subiciat. obsequētib⁹ mirand⁹ imotestat. re
ad votū satisficiat. benignū se cū laudatur ostēdat
quid q̄ gula appetit offerat. Bene ergo illoꝝ spes
abhōmāciō d̄r. q̄ma ea que carnales ambiūt. sp̄itales
quōq; iudicō r̄itudinis adūfant. ita quod p̄cores
voluptatē estmāt. hoc m̄sti p̄culdubio penā p̄ntāt.
Abhōmāciō ergo anime spes est p̄uorū. q̄ma n̄m
rū sp̄s deficit. Vbi caro requiescat. vt em̄ caro mol
libus. sic anima d̄mis mittit. Illam blanda resouet
hanc aspera exercet. Illa delectacōib⁹ pascat. hec
am̄itudinib⁹ uegetat. Et sicut carnē d̄ma s̄anciāt
sic mollia sp̄m necant. Sicut illa laboriosa m̄teri
mūt. Ita hanc delectabilia extingunt. Spes itaq; car
nalis. abhōiāciō anime d̄r. q̄ma m̄de m̄petitū sp̄i
tus m̄terit. Vnde et suauit̄ ad temp⁹ caro v̄mit. hec
ḡg. et sciēdū q̄ amatores m̄di. cum ab eius affec
tu se non solū nō t̄pant. sed etiā ad ip̄m dilectōz
p̄t carnales voluptates et vanitates se effundūt
m̄m̄ p̄ualet in eis amor seculi. et q̄dāmo m̄lli
dilectōe ex̄tēat. vt etiā ita mortē amare t̄palia /
nō desistūt. hoc pulchre tangit b̄tis. ḡg. in vñ.
lib. mozo loquēs sup̄ illo v̄bo Job. et cōs̄ip̄ta sūt
absq; ulla spe. Vbi d̄r. Rep̄boꝝ m̄etes erga d̄es.

Vite pñt tanto amore cōstringūt. Vt sit semper
hic appetat vñe. quib si valeat vñedi cursu desi-
derent inqñm finire. Cogitare quippe ventura
despiciūt. spem totā in rebus tñsentib? ponūt. ha-
bere nlla. nisi que pñemnt cōcupiscūt. Enimq; in
mñe tñsentia cogitat. et māsura nullaten? spant
sic cecitate in sensibili cordis oculus claudit. Vt tñe
luci nullaten? intēdat. Vñde fit ut sepe iam corp?
molestia qñat. et vitima mors vñtū vitalis spñs
incadat. nec tamē curare. que mñdi sūt desinit. Jā
q; eos vltor admadm pñabit. et tñ ipi ordinacoe
sollata. rebus tñsentib? occupati. nihil aliud cogi-
tant nisi in hoc mñdo adhuc qualu vñat. Relinq;
da omnia qñ possidega disponūt. quia spes nō vñen-
di nō frangit. etiā cū vita tñnat. Jam aduñt tra-
hūt pñcia. et tamē adhuc labedis curis inherēt pñ-
ra. Dura em mēte abesse mors longe credit. etiā cū
sentit. Sic q; a carne anima soluit. Vt ergo pñcia
immoderato se amore retinēs. cū ad etñi suppliciu du-
at. Hoc ipm quoq; nesciat quo ducat. et desens q; a-
mare cū tñio noluit. repente sine tñio inuenit que
inqñm pñdit. At cōtra elector mēs. ad etñitatē mē-
tionē tendit. etiā cū pñs eam feliat vita comitat.
magna carnis salute vñt. nec tamē eius fiducia re-
tardat. Nullus adhuc mortificacul? eripit. et qñ
pñtē hanc cotidie cōspicit. Quia em vita in desmet
labit. spes ei vñedi finidit amputat. Vñ ergo de
dieb? pñentib? dñ. Cōsumpta sūt absq; vlla spe. Ac si
apte dñet. gentis fiducia in pñti vita nō posui. qā
omē quod pñent calcando desperi. Vñde et apte mox
subdit. agemēto quia ventus est vita mea. Hñetē
vita carnis qñ pmanētē diligūt. qm qñta sit vite se-
quet etñitas non intendūt. Enimq; soliditatē pñen-
tial nō cōsiderāt. exilii pñiam / tenebras lucem
cursu stacōm putāt. At cōtra sancti vñi quo ad etñia

cor subleuāt. qm̄ breue sit quod sine claudit^r pensat
Et corp^s sensib^l uilefat. quod p̄cent. quo m̄tellā radiante
interlucet. quod acceptū nūq̄m recedit. Cūq̄ m̄finit^{ez}
p̄bēmitat^r aspiciūt. nequaquā iam p̄ magno d̄siderant
quidq̄ sine angustat. Sed subleuata mēs. extra cpm̄
timōe duat. eā cū carne in tpe teneat. et tanto alius
finenda d̄spiciat. q̄nto uerius infinita cognosat. Sed hec
ip̄a hūane breuitat^r cōsideratō. auctora mō. magne b̄uit^r
oblatio est. Dñ^s bene subdit. q̄m̄to quia b̄uit^r est uita m̄a.
Ac si apte dicat. T̄rāseūtē d̄loat^r b̄em̄gn^r respice. quia
et tanto uideri a te m̄sencordi^r debeo. q̄nto ip̄e a cōsidera
tōne mee breuitat^r oculos nō aūto. Sed quia dñm t̄p̄ne
uite p̄nt^r abscedit. ad opacōm p̄merēdē b̄eme b̄terius
non redit. T̄ctē subiūgit. Nec reuēt^r oculus mō. ut
uideat bona. Ad uidenda bona extm̄ti ocl^s nō redit. q̄a
ad exhibēda recta opa. exuta carne anima non reuāt.
Nequaquā ad uidenda bona oculus reuīt. q̄ma retribu
tione suā mēs inmemēs. ad opacōis usum m̄llatēnis
reuocat. Hec ḡg. Ecce quō hōies carnales. etiā cū sine
uite amare t̄p̄alia. et etiā t̄nsitoria nō d̄sistūt. electi
uō ecōtrario p̄p̄ amore celestis patrie. etiā cū s̄m̄st^r
cōtēpnūt. Sed ad huc cōsiderādū. q̄ ad tūm̄lū m̄se
nar̄p̄ illorū uidēl^r hōiū qm̄ sic absorbt^r sūt in amore uer̄
t̄p̄aliū et carnālū uolūptatū. Capūt etiā et tradūt
m̄gūdā d̄m̄ciā cordis. et m̄sensibilitatē m̄tis. ut labōes
p̄m̄do et dolores libet^r animo sustineat. Dñ^s mō p̄ocāt^r
et assequi ualeāt seculi uolūptates. hoc p̄bat b̄t̄s ḡg.
in xx^o lib^o mor̄. cū dicit. q̄m̄di em̄ amatores attēdūt
t̄nsitoria que p̄cipūt. et intueri negligūt bona p̄ma
nēcia que p̄dunt. Cūq̄ t̄p̄aliū a more flagrāt. uerā
leticiā uolent^r ignorāt. quā si studiosē cognoscē q̄rēt
qm̄ flenda sūt gaudia que appetūt uident. sed tūm̄
meliora s̄c̄re cōtēpnūt. sola sibi uelut sūma eligūt
que uisibilit^r oculis seductōe sagacia blandiūt. uisibilia
sc̄pt̄es cor figūt. et tāto extrinsec^r gaudet. q̄nto m̄tr̄sec^r

recordationē sui nō habēt. agiscunt tamē corp gaudys
plerq; tribulacōes. atq; ex reb; ipis qmb; supbunt
flagellāt. et tñ hoc ipm delicias estimāt. quia et dñi
quidem ex pñt vite amore tollerāt. et cū affectu mi-
me cupiditat obligati. laborē eiusdem tollerācie volup-
tatē putāt. hūmāni igit gen? rō dei iudicio volup-
tatib; suis dimissū. atq; peasdem voluptates sponta-
neis tribulacōibus traditi. qm et amara sūt que p
hūm? vite amore tollerāt. et tamē eandē amaritudinē
ceitate cupiditat. qñ insensibili ebrietas ignorāt
Amāt em pñsi homines. p hūm? mūdi glia. etiā tribu-
lacōes. cūctis q; p ea sudorib; libent? suunt. et gñiū
laborū ingo deuotissime colla submittūt. dñs at cessa-
tione a mūdi laborib; impetrat. sancte quet? dulcedinē
psuadet. et tamē besana miq; mēs. plus se assequi aspa-
carnalit? qm tenē blanda spūalit? gaudet. plus acerb-
itate fatigacōis qm quet? dulcedine pascat. Quod apte
nobis in semetipso israelitic? plus ostendit. qm dñi refec-
tione māne desup paper. ab egipto ollas carniū pepo-
nes porros. cepas q; cōcupiuit. Quid em sūt in māna
msi esta grē suauis. sapiēs ad refecōne mioris uite
bñ vacatib; desup data. Et quid p ollas carniū. msi
carnalia opa. mpta tribulacōm labores. qñ igit
excoquēda. Quid p pepones. msi tñ dulcedines. Quid
p porros. ac cepas expmūt. que plerq; qm comedūt
lacrimas emittūt. msi facultas vite pñt. que a dilecto-
rib; suis. et nō sine luctu agit. et tamē cū lacrimis
amat. gamma igit desēntes. cū pepomb; ac carmb;
porros cepas q; quiescūt. qmā videlz pñse mētes dulcā
p grām quet. dona despiciūt. et p carnalib; volup-
tib; laboriosa hūm? vite itmeā. etiā lacrimis plena concu-
piscūt. cōtēpñt hūc vbi spūalit? gaudeāt. et desiderāt
appetūt. vbi et carnalit? gemāt. qm et dñi lembus
aspera mtab; tñsitoria etms anteponiūt. hec gñ. de
hoc iterp p bñm gñ sup ezech. sic dr. Sicut sūt nōnulli

qui quietē cūctis mūdi p̄mijs atq; honorib; p̄ponit.
Ita nōnulli v̄t in hoc mūdo aliquid esse videant. tremis
laborib; insudāt. insistūt causis. p̄miserūt iugis. et
cūis se corpe deficē mē labores sentiūt. amore tamē
terrenarū rep̄ demerit. delectabili fatigāt. quia q̄b; dā
p̄mis mētib; nichil est laboriosū. qm̄ si eis p̄cipit. v̄t
in hūm; mūdi actib; nō laborēt. Nam quidā repulsi
ab actione trena. dep̄cant ut redeāt. rogāt v̄t dep̄māt
gram se p̄dīm mēasse quietē p̄cāt. hec ḡg. apparet
ergo exp̄dict. qualis amatores mūdi. p̄pter res et vo-
luptates t̄nsitorias. labores et sudores lib̄t aīo subire
quodamō delectāt. Fortes enī sūt dilectores seculi. p̄
rebus et gl̄ia mūdi. etiā quedā difficilima tollerare.
Pro spe vero p̄petua. nec p̄uū quidem laborē. volūt
subire. fortes in rebus t̄rens debiles in celestib;. hoc tes-
tat b̄tus ḡg. in xij. lib. morū. cū dicit. omēs seculi
amatores. in t̄rens rebus fortes sūt. in celestib; debiles.
Nam p̄ tpali gl̄ia usq; ad mortē desudare appetunt
et p̄ spe p̄petua. nec p̄p̄ quidem in labore subsistūt
p̄ t̄rens lucris. q̄slib; iniurias tollerāt. et p̄ celesti mei-
tedē. vel tenuissimū vbi ferre cōtumelias recusāt. Sepe
deiectionē nuditatē famē. p̄ acquirēdis diuitijs atq;
honorib; tollerāt. et earū rep̄ se abstinentia cruciāt. ad
quas adipiscēdas festināt. Sup̄na vō laboriose querē.
tanto magis dissimulant. q̄nto ea retribui tardī p̄cāt
hec ḡg. Et nōdū q̄ sicut rep̄bi fortes sūt ad sustinē-
dos labores etiā maximos. p̄t gl̄iam mūdi. et amorem
rep̄ tpaliū. Ita iusti fortes sūt. ad sustinēda aduersa.
et tollerādos labores. p̄t amorē p̄tē celestis. De hac du-
plici fortitudīe habet in vñ. li. morū. vbi dicit ḡg. lo-
quēs sup̄ iob. Que est fortitudo mea ut sustineā. dicit
sic. Sciendū q̄ alia est iustorū. atq; alia fortitudo re-
p̄borū. Iustorū quippe fortitudo est carnē v̄mā. p̄p̄is
voluptatib; cōtrane. delectacōm vite p̄m̄t extinguit
hūm; mūdi aspera p̄tēis p̄m̄is amare. p̄spiciat

31
blandimenta contempnere. aduersitate metum in corde superare.
Reprobos vero fortitudo est transitoria sine cessante diligente
contra flagella conditoris insensibiliter perferre. ab amo-
re temporalium nec ex aduersitate quiescere. ad manentem gloriam equi-
tium vite determinato peruenire. bonorum vitam verbis ac
moribus impugnare. in semetipso spem ponere iniquitate
cotidie sine ulla desiderio defectu pertractare. Hinc est quod
per prophetam electus dicitur. Breviter agite. et confortetur cor vestrum. Hinc
per prophetam reprobis dicitur. De quibus potentes estis ad bibendum vinum
et vinum fortes ad miscendam ebrietatem. An non reprobi fortes
sunt. qui ad periculum vite contempnunt tot labores? currit
periculis se audenter obiciunt. plurimas contumelias libenter
ferunt. ob appetitum suum libidine. nulla victi contemne-
re solent. perussionibus dimittunt. et mundi mala tollunt per
mundum. emsque ut ita dixerim gaudia querentes perducunt. nec
tamen hoc perducendo fatigantur. Unde bene ex humana generis
voce. per Ieremiam dicitur. Inebriant me absinthio. ebrius.
quippe quod patitur nescit. Absinthio ergo est ebrius. qui
per amorem seculi perit a sensu rationis est alienus. Summi
quidque per mundum sustinet lene deputat laboris ama-
tudinem quam tollerare ignorat. qui nimis ad cuncta de-
lectabilia ducit. in quibus penalis fatigatur. At contra
vir iustus ad mundi pericula per mundum tollenda esse debi-
lis studet. sine sui conspectu vita perit. quam sit transitoria
attendit. et per ea labores extremos propter remittit. cuius mentem
secus delectatione vincit. Dicit ergo beatus Iob. Dicit ex
omni voce iustorum. Que est fortitudo mea ut sustineam
aut quis finis meus ut patiar agam. At si apte dicit
mala mundi per mundum tollerare. nego. quia iam in eis
desiderio non sum. Si enim peritis vite sine conspectu. cur
pondus eis paucior. cuius appetitu calco. et quia iniusti
quique ut diximus tanto fortius labores illius perferunt
quanto avidius delectatione pascuntur. Recte mox subdit.
Neque fortitudo lapidum fortitudo mea. Quid hoc loco
per lapides. nisi in sensibilibus corda hominum signantur.

qui sepe et in pnos ictus accipiunt et tamen nulla dis-
cipline percussione mollescant. Quo contra elias p ppham
pollicente dno dicit. Tollam a vobis cor lapideum et dabo
vobis cor carneum. hec greg. E vultis omnib. dicit pre-
miss bñ greg colligere possim. q dilato re p t p aliu. et
amor carnaliu volu ptatu retrahit homines a co-
muniōe ad deu. et ad penitētia p pcessib. et peccatū
agendā faciūt tardum. Inter hec etiā cōsiderandū q
sūt nōnulli in seculo cōstituti. qui cōsiderantes suā
suā pñsam et vicōsā vitā. aut ppter metū iebēne
vel ppter amorē vītutū pponūt ex animo se a vicijs
abstinē. sed veniēte temptacōe seu occasione q licūq
p t m in pōra facinora relabūt. a quibus pposuerāt
abstinē. et hoc fit. quia laborē nolūt ad resistendū
hēre. Et sūt nōnulli qui se a quibusdā vicijs abstinent
in quib. dā deo peccātes iacēt. sed tamen nō repugnat
omnib. et resistūt. etiā ad illa vicia a quib. pñs absti-
nebat rediūt. Et sūt nōnulli qui p mentis rōne se de-
pñdūt peccando errare. tamen quia negligēt vicijs re-
sistūt. a carnis delictacōe supant. et p cōsepe in ea exce-
rant. Ista bñs greg. in hoc vi. lib. mor. loquēs sup
illo vbo. Immolite sūt semite gressuū eorū sic dicens.
Sunt nōnulli qui seductib. vicijs obviare. quasi
tota mēte deliberāt. sed veniēte temptacōis articulo
in deliberacōis pposito non p dūnt. Alius namq p rā
no vsu supbie inflatus. cum magna esse pñma hu-
militatē considerat. adūsus semetipm se erigit. et
quasi timorē tūgidi flatus deponit exhibere se
quib. lib. cōtimelius hūilem pmittit. sed cū repēte
hūc vniū mura vbi pulsauerit. p t m ad cōsuetā
elacōm redit. sic q ad elacōm suā. ut neq qm hūi-
litatē bonū quod cōcupierat recordet. Alius anā-
cia estuās augēdis facultatib. anhelās. cū p tēre oī.
cōspicit vagārē p cōcupiscētia mēte fugit. dēerit
m iā appetē. ad pta tñm sub magne modēacōis

12
freno posside. sed cū repete fuerint oculis oblata.
que placeāt. in ambicōe p̄m? mēs anhelat. et se
met ip̄am nō capit. adipisci hęc occasionē querit. et
oblata cōtineāe quā secum pepigeat. cogitacōnū se
stimilis p̄ desideria acq̄nsicōis inquietat. Alius luxu
re chabē polluit. et longa iam consuetudine capē
tenet. Q̄nta sit aut castitat? mūdicia cōspicit. et se
carnea v̄ma turpitudine reprehendit. testimge ergo
voluptatū flūda deliberat. et resutare cōsuetudini
q̄i totis se v̄nibus parat. Sed uel obiecta oculis spēs
uel ad mēōnā reducta. cū subita temptacōne cōruit.
p̄m? a. pristina p̄paracōe dissipat. et qm cōtra hāc
clipeū deliberacōis exxerat. delectacōis iaculo cōfoss?
iacet. Sic q̄cū luxūa eneruē supat ac si nlla cōtra eū ar
ma intencionis p̄asset. alius ne flāms accendit. et
vsq; ad m̄fēdas p̄ximi cōtumelias effrenat. Cū v̄dō
nulla furoris aīy occasio pulsāt. q̄nta sit māsue
tudinis v̄tus. q̄nta paciēcie altitudo. cōsiderat. seque
etiā cōtra cōtumelias paciēt parat. Sed cum parua
quelib; cōmōcōis occasio nascat. repente ad voces et
cōtumelias medullit? inflāmat. Ita ut nō solum ad
mēōnā paciēcia p̄missa non redeat. sed et semetip̄as
mēs. et ea que loquit? cōmūa nō agnoscat. Cūq; fu
ror plena satescat. q̄i post exercitiū m̄t̄nquillitatē
redit. Vix igit? Tero post cōmūa illata se cohibet. q̄a
et accensu sepe sp̄mātes equos nō p̄sident? dextra.
sed campi cūm? coheret. Vnde bñ de rep̄bis dicit. In
volute sunt semite gressū corp. quia recta quidem
deliberādo appetunt. sed ad cōsuetū mala semp replicā
tur. et q̄i extra se extensi. ad semetip̄os p̄cūmū redeūt
qm bona quidem cupiūt. sed a malis m̄q̄m recedūt
Esse quippe h̄miles. sed tñ sine despectu. esse contenti
p̄p̄is. sed sine necessi. Esse casti. s; sñ maceracōe corp̄is.
Esse paciētes. sed sñ cōtumelias volūt. Cūq; v̄tutes
adipisci q̄rūt. sed laborē v̄tut? fugiunt. Quid aliud

qm̄ et belli certamina in campo nesciūt. et aūp hūc
in bibi cōcipiscūt. et nimis hoc q̄ ex se sente nimo
lute mēorant. adhuc intelligi et alit̄ possit. Sepe nā
q̄ nōnulli. cōtra quedā secura vehemēt̄ accingunt
sed quedā subigē negligūt. Cūq̄ se cōtra ista non
erigūt. et illa contra se repant quē subegerūt. Alius
namq̄ iam carnē a luxuria domuit. sed tamē adhuc
mētē ab auaricia non refrenauit. Cūq̄ se in im-
do p̄vertenda auaricia retinet. erūpētē occasioms ar-
ticulo. etiā in luxuria labit. quā iam subegisse vide-
bat. Alius auaricie estum vmat. sed nequaquā om-
luxurie subdit. Cūq̄ explendē luxurie animū p̄pa-
rat. uigo quoq̄ auaricie. quā dudū edormuit. cordis
certamē subdit. Alius rebellantē impaciām strauit
sed manē gl̄iam necdū viat. Et cū se p̄ hanc mūdi
honorib̄ inserit. cōfixus causarū stimulis. ad impa-
ciām captus redit. Cūq̄ manē gl̄ia. ad defensionē
sui animū erigit. et illam victus tollerāt quā sup̄a-
uit. Alius manē iam gl̄iam subdidit. sed tamē im-
paciām necdū strauit. et tamē mlt̄a resistētibus
p̄ impaciām minat. erubescēs nō implere qd̄ loquit̄.
sub manē gl̄ie uigo reuocat. et hoc uictus p̄ aliu
tollerāt. qd̄ plene se viasse gaudebat. pueris itaq̄
inuolute sunt gressū semite. quia et si deuicta
vna nequicia pedem lenant. et regnātē cū altera
hūt nica etiā quā uideant implicāt. Aliqñ vero
inuolute gressū semit̄. et nōnulla culpa deuicta
et alia p̄ alia ppetrat. Nam sepe furto negacōis fal-
lacia iugit̄. et sepe culpa fallacie p̄m̄ reatu cūulat̄.
Sepe quodlibz uiciū imprudenti p̄sūpcōe cōmittit̄. et
sepe qd̄ om̄ culpa fit graui. etiā de cōmisso b̄cō sū-
p̄bit̄. Nam q̄uis de v̄tute elacio nasci soleat. nōm̄q̄
v̄cō stulta mēs de p̄tate se nequicia exaltat. Sed
cum culpa culpe adiūgit̄. quid aliud qm̄ inuoluta
semitis. atq̄ inuolut̄ v̄nculis p̄uorū ligat̄ gressus.

Ecce mi hoc faciedū. q̄ aliqui p̄us oculus intellētiū
obtinuit. et postmodū captus animi. p̄exteriora
desideria vagat. et ut cetera mēs quo ducit nesciat
et carnis sue illecebris se se libent̄ subdat. Aliquū vō
prius desideria carnis ebullunt. et post longū vsū
illiati opis. oculū cordis claudūt. Nam sepe mēs
recta discernit. nec tamē ardent̄ cōtra aduersa se
erigit. et remēs vmat. Dum hoc ipm̄ q̄d agit diu
dicans. carnis sue delectacōe supatur. Vnde Ieremias
captiuitatē sedechie natiū dicit. Et occidit Rex ba
biloms filios sedechie. in reblata in oculis eius. Ocu
los quoq; sedechie eruit. Rex quippe babiloms est
antiq; hostis. possessor intime confusions. qm̄ p̄us
filios. ante intuentis oculos trucidat. quia sepe sic bō
opa m̄ficiat. vt hec se amittē ip̄e qm̄ captus est dolēs
cernat. Nam gemit p̄leq; animi. et tamē carne
sue delectacōib; victus. bonā que gemit amās p̄dit
ea que patit̄ damna cōsiderat. nec tñ v̄tut̄ brachiū
contra regē babiloms leuat. s; dū vidēs neq̄cie p̄er
tione cōcutit. ad hoc qūq; p̄tā vsū p̄ducit. vt ip̄o q̄
rōme liuē p̄uet. quia malignis spūs. subductis p̄us
bonis opibus. post et intelligēcie lūmē tollit. Hec
ḡg. Ecce quō in seculo manētes. p̄t̄ diuisa impedimēta
et occasiones. seu p̄t̄ societate malā. ecā si finit̄ p̄po
nāt. tñ abicijs non valēt se cōtinē. Qui ergo vult vi
tare vitia. oportet ut fugiat mūdū. et ea que meo
sūt. Nam mūdus iste plenus est sp̄imis. Cōuersari
aut̄ in mūdō et nō ledi difficilimū est. testat̄ beato
Bn̄h. qm̄ dī. Caro et mūdus pleni sūt sp̄imis. cōuer
sari in hys et nō ledi. diuine potēcie est. et nō virtut̄
humane. Hec Bn̄h. Si quis vō est tante v̄tut̄. vt
existens in seculo possit caste viuē. et a mūdī vici
tatib; abstīnē. valde laudabile est. Si quis aut̄ nō
p̄t manēs in seculo se a vicijs abstīnē n̄ cōtinē. salu
bre est ut fugiat mūdū. et sic fugiēdo possit et valeat

caruales & lãcões seu vanitates declinare. q̃a alio
modo vna nō possūt. & hoc dicit b̃tus gg̃. q̃m̃dus
et m̃l̃ies. nō melius q̃m̃ fugiēdo ṽm̃cūt. q̃ma cū
cerens motibus. quis resistē nō poterit. hos oportet
eum fugē. Vnde fugā arripe. si vis victoriā obtine
hec gg̃. Et quidā ṽsificator sic dicit. q̃m̃dus nō
m̃dat. sed m̃dus polluit ergo. Qui manet ī m̃do
quō m̃dus erit. Valde em̃ r̃ap̃ est m̃esse seculi vo
luptatib⁹ et nō p̃ eas maculari. put̃ testat⁹ ysidor⁹
cū dicit. Satis r̃ap̃ est vt aliq̃s m̃ seculi volupta
tib⁹ positus. a vicijs maneant alienis. Non enim
diu tutus esse potit. q̃m̃ p̃iculo p̃xim⁹ fuerit. hec
ysidorus. Qui ergo desiderat m̃dus a p̃cō existerē
fugiat sc̃m̃ et adherat deo. Ad hoc faciēdū. hortat⁹
nos b̃tus Aug⁹. sic dices. Fuge creaturas. si vis h̃re
creatorē. Fuge m̃dū si vis esse m̃dus. Cōtū em̃
ad deū nemo potest nisi ab hoc m̃do se auerterat
hec aug⁹. Qui igit⁹ vult se cōtū ad deum. et a p̃cō
esse m̃dus. necesse est ut fugiat m̃dum.

101

Satis ex p̃dictis auctoritatib⁹ sanctorū patrum
patet. sed et r̃acō hoc dicat. et experientia do
cet. q̃ cōuersari ī seculo. et esse imm̃nis a vicijs
et manēdo ī m̃do posse p̃ amorē ad h̃rē deo val
de sit difficile. sed peto de hoc m̃strui. qualit̃ homo
debeat declinare m̃dū. vel si est aliqua via p̃ quā
possint amatores m̃di retrahi sine auerti a delect
tione sine vanitate seculi.

Tria sūt que retrahūt
hōiē ab amore sc̃i. p̃r ṽndet. ca. xvi.
que retrahūt ab amore seculi. si tamen
illa b̃ñ pensata. et p̃fecte discussa fuerūt
ī corde hōis. p̃m̃ est q̃ vicia cōtracta ī seculo
faciūt fōdidū. m̃sep. et plēnū ī ordinar̃. et
abhōiabilū passiōnū. Sc̃dm̃ est breuitas t̃pis hui⁹
vite. Nam vanitates et voluptates seculi cito p̃r̃ise
unt. quia sup̃ueniēte morte terminant⁹. Tertiū q̃d

et maxi^m perpetua dāpnacō et tormētū. q̄ amatores
mūdi. et voluptatū in inferno sine fine sustinebūt
De p̄mo q̄ vicia sine p̄cā faciūt hominem sordidū
et fetidū. dicit b̄t̄s ḡg. o si vidē possem? qualit̄
p̄ b̄m quodq̄ p̄cā volūat. et fetet anima vsq̄ ad
mortē p̄cō resistē? hec ḡg. Tales quippe homines
sic in voluptate carnis iacētes. sūt bestijs et pectori
bus similes. nō racōnē. sed sensualitatē seq̄tes. de
hoc dicit Tullius. plures dicūt voluptatē summū bo
nū. que mēhi uox pecudū nō homī esse. Sūt em̄
quidā homines nō re. sed nōre. Itaq̄ victus cultus q̄
corpis ad balitudines referat. et ad vices. nō ad vo
luptatē. Nulla capitalior pestē q̄ voluptates cor
poris. Et cum hominē deus nichil p̄stabilis dēdisset
mēte. huic muner. nichil tā esse inimicū qm̄ volup
tatē. Non em̄ in regno voluptatē v̄tus potest sub
siste. nec habet nullū tñ veritate cōmū. sed omē
limē aī solet extingū. hec Tullius. De hoc dicit ec̄
b̄t̄s Bñh. Bestijs bestialior est homo. rōne v̄ges
et rōne nō v̄tens. Et p̄p̄a dicit. Cōputruerūt in mē
ta in stercore suo. Quod exponēs b̄t̄s ḡg. ait. In mē
ta in stercore cōputrescūt. est carnales hoīes in fetore
luxurie vitā finire. Item q̄ cupiditates. et volūpta
tes mūdi faciūt hominem miserū dicit Criso. o mi
serum mūdos. et miseri qm̄ eum sequūt. Semp
em̄ mūdialia opa excluderūt hoīes a vita. Et b̄t̄s
Bñh. Nulla venior miseria. qm̄ falsa leticia. Dem
q̄ m̄tm̄ miseria est. q̄ uocat̄ felicitas in hoc seculo
Vnde. melius est ire ad domū luctus qm̄ ad domū cō
mūij. hec Bñh. De hoc etiā dicit Seneca. Quidā in
voluptatib⁹ se mergūt. et in cōsuetudinē adductis
carē nō possunt. et ob hoc miserissimi sūt. q̄ eo p̄ue
nerūt. vt illis que sup̄uacua fuerūt. facta sūt ne
cessaria. Tunc est cōsummata infelicitas. ubi t̄p̄na
non solū delcāt. sed et placent. hec Seneca. Itē.

q̄ res t̄pales et voluptates genent̄ quasdā molestias
et p̄uacōes mētis. dicit b̄t̄s Aug⁹ in glō. s̄c̄. p̄s. sic p̄
mo p̄nti m̄o d̄c̄m est. In sudore et labore edēs panē
tūū. et terra sp̄mas et tribulos pariet tibi. Aut si
est aliud vita m̄a. Vel si potes cōit̄e ad aliquā vo
luptatē. Vbi sp̄mas nō semas. Elige quod volueris.
sis auar⁹. luxuriosus. ambiciōsus. In honorū cupi
ditate q̄nte sp̄me. in ardore auaricie q̄nte sp̄me.
In luxuria libidini q̄nte sp̄me. amores t̄mpes.
q̄ntas molestias h̄nt. q̄ntas sollicitudines hic in
ista vita. obmittō gehēnas. vnde ne iam ip̄e tibi
iehēna sis. Sed et cum te cōt̄eris ut iuste agas. nō
poteris nisi laborare m̄tra. et nō finit̄ labor. nisi
cū finita fuerit via. Oportet em̄ in via laborare.
vt in p̄ia gaudeam⁹. hec Aug⁹ dicit. etiā. ysidor⁹.
Quid in hac vita laboriosi⁹. q̄ t̄p̄is desiderijs estuāe
quid hic securi⁹. q̄m h̄m⁹ seculi nichil appet̄. Qui
em̄ h̄m̄c m̄ndū diligūt. t̄mbulent̄ eus curis et
sollicitudinib⁹ p̄turbant̄. Qui aut̄ eū odiūt. nec se
q̄nūt. m̄t̄ne t̄nquillitatē quiete feruētes. fute pa
tis regem. quā illic expectant. hic q̄dāmō h̄re iam
inchoant. hec ysidor⁹. de hoc etiā quidā doctor. dicit
sic o q̄m miser. cui⁹ anim⁹ res t̄pales p̄ amorē am
plectit̄. que cū labore acquirit̄. cū timore possidet̄.
cū dolore amittit̄. et hoc de diuitijs. Quid de honore
referā. In sublimi loco posit⁹ es. m̄q̄ nō eris iudicā
dus ab om̄ib⁹. lacerand⁹ ab om̄ib⁹. n̄m̄q̄ in honore
sine labore. In p̄latōne sine tribulacōe. In s̄blimitate
sine vanitate esse quis potit̄. Quid de gl̄ia vana.
nichil aliud est. nisi aurū inflatio. Ann̄q̄ et ip̄a
est sine iudicō. hec etiā cōsiderās b̄t̄s J̄eol⁹ in q̄dām
aucte sic ait. Quid m̄becilli⁹ miseria hui⁹ vite. q̄
tot t̄ūdām⁹ dolor et passionū agm̄ib⁹. vñ nulla
pene hora sit in qua viues quicūq̄ homo lib̄e a do
lore t̄rseat. Si diues vñdīq̄ angustat̄ timorē. ne q̄d
possidet amittat. Si pauper om̄nīq̄m quiescat.

Si bonus. hinc dyaboli timeret periculum. hinc ne natus
mortalis corpus. in huius mundi pelago naufragetur. non
mediocriter pertimescat. Idcirco nullus sexus. uel etas
uel condicio doloris transire expers. quo usque manet
in hac misera uite. heu quot nauigationum per hoc mare
magnum et spatiosum. in quo sunt tot diuisa genera inimicorum
secundum cuiuslibet uirum quantitate colluctantia. post multam
nauigationis fluctuantem. post multas victorias iam credentes
finem cape populatum. aliquid dyabolica suggestione in hac
hora ad laqueum perditionis. sua discretione perueniunt
Idcirco dominus uenit et timet fratres. Vita nostra est miseria super
terram. Qui hic uicere alibi conabitur. In hac pelle
regnum. nulla nobis est certa victoria. Quomodo me latet quis
homini? aut secum? graditur. Qui sanctior et sapientior
est. plus semper timeat. Nam qui altior est. cadens maior
res casus recipit. hec Ieremias. Ecce quomodo uanitas mundi. et
voluptates seculi. reddunt hominem ut perditum est. sordidum
miserum. et plenum dolorum. et inordinatarum passionum. et
ideo ipse mundus. a quolibet sapiente est merito fugiendus.
Quodammodo retrahit hominem a seculi uanitate sine uoluptate
facit breuitas temporis huius uite. et consideratio mortis. Quia
qui ueraciter perpendit cuncta esse transitoria et momentanea
et se finaliter esse per mortem finiendum. de facili contemnit
mundum. et ea que sunt in mundo. Testatur beatus Ieremias. qui dicit.
Facile contemnit omnia. qui se semper cogitat esse moritu-
rum. Item dicit. Breuitate huius uite perspicuas. et bona mundi
non appetes. nec mala quolibet pertimesces. hec Ieremias. oportet
igitur qui uult mundi uanitates et uicia uincere de mente
intueatur finem uite sue. Ad hoc faciendum hortatur Cassianus
cum dicit. Oculis igitur mentis humane stet circa finem mentis
et obitum carnis sue difficultat enim uita hec prius a noxne
custodit. nisi obitus et mors carnis mentis oculo intes-
sant et inquit proponat. hec Cassianus. Nam quod homines perse-
cia diligunt. facit quia uita ista. quam sit fugitiua. non
perpendunt. De hoc dicit beatus Ieremias. Carnales mentes idcirco

p̄naa diligūt. quia vita p̄nē. qm̄ sit fugitiua nō p̄p̄
dūt. Nam si velocitatē eius cūsitus aspiciēt. hāc p̄sp̄
tatē mīme amaret. Hec Iero. hoc eadē tangit b̄tūs ḡg
in bñ. lib. mox. cū dicit. Sepe em̄ dñ p̄nt vite breuitas
q̄i dñ p̄seueratma credit. Diligit. ab et̄na spe animus
frangit. et delectat p̄nabue. Despatōis sue caligine reu
berat. Enimq; longū putat. qd̄ ad iunedi spaciū sibi re
stat. rep̄tē vitā desho. et̄na m̄uēt que vitare iam neqat.
Hinc est em̄ qd̄ p̄ quēdā sapiētē dr̄. de hīs qm̄ p̄diderūt
sustinetiā. Sustinetiā dñ dñ se immortalari vi
sibilib⁹ estmāt. spem invisibiliū derelinquūt. Cūq; mēs i
p̄nab⁹ figit. vitā t̄m̄iat. et sic repente ad supplicia imp
m̄sa pueniūt. Hinc scriptū est. dies dñi sicut fur i nocte
ita veniet. Quia em̄ ad rapiēdā aiām p̄m̄q̄nās mīme
cōspiciat. fuit in nocte cōpat. Tanto igitur debet q̄i semp
venies metu. q̄nto a nobis nō valet ventura p̄sci. bñ
et sancti bñ. quia breuitatē vite m̄desmēt aspiciūt q̄i cot
tidie moriētes v̄mūt. et tanto se solidius m̄asuris p̄parat
q̄nto et nulla esse t̄nsitoria semp ex fine pensant. Hic q̄ppe
p̄s. veloci cursu fugē vitā p̄cōis aspiciēs ait. p̄nsillū ad
huc et nō erit p̄cōr. Hinc p̄saias ait. om̄s caro feni et gl̄a
eius sicut flos fem. Et Iacobus dicit. Que est vita vitā. va
por est ad modicū parēs. Recte ergo p̄ Job dr̄. expecta pau
lisper. quia m̄mēsū est. quod sine t̄m̄o sequit. et parum
est qm̄d q̄ fime. longū q̄mpe nobis iudici nō debet. qd̄
cursu sui t̄pis tendit. ut non sit hec ḡg Item de eodem in
bñ. lib. mox. sup̄ illud Job. Nichil em̄ sunt dies mei. dr̄
sic Sancti vni. quo veni? sūma cognoscūt. eo sublimius
t̄rena despiciūt. et idcirco p̄ntis vite dies. nichil esse con
spiciūt. quia illūate mentis oculis m̄cōsidatōne et̄m̄itatē
figunt. de qua dñm ad se redūt. qm̄d se eē m̄si puluē ag
noscūt. et m̄fimitatē sue cōsc̄i districte iudicari metunt.
cūq; v̄m̄i tanti vigoris aspiciūt. trepidāt examinari
quod sūt. Hec ḡg. Am igit̄ vlt p̄naa cōtempnē et m̄i
dñm fugē necesse est de breuitatē h̄m̄ vite. et horā mortē

34
fregit? studeat in animo reuoluere. Ad hoc faciendū horta-
mur in lib. de spū et anima. ubi sic dicit. Iugis meditatio
animi exerceam? et cōsidem? miseras et necessitates no-
stras. labores et dolores. lugentes em̄ in hac vitā in tra-
uim? cū labore uiuim? cū dolore et timore exire sum?
Cogitem? ergo. qm̄ breuis sit vita nra. qm̄ via lubri-
ca. qm̄ mors certa. et hora mortis incerta. Cogitem?
qm̄ amaritudinib? admixtū sit. si qm̄ dulce aut io-
cūdu sit in via hm̄ uite. qd nobis oīsu suo alludit. qm̄
fallax et suspectū. qm̄ instabile et tñsitorū est. qm̄ qd
hm̄ mūdi amor parturit. qm̄ qd spēs aut pñchitudo
tpalis pmittit. Cōsidem? etiā. que sit patre celestis
suauitas atq; dulcedo. Attendam? et ppendam? vnde
cecidim? ubi iacem? et qm̄ pdidim? et qm̄ inuenim?
et ex utroq; intelligam? qm̄ nō nobis in hoc sit lugēdu
hinc em̄ salomō ait. Qui apponit suam. apponit et
dolore et labore. qm̄ qnto magis mala sua intelligit
tanto amplius suspirat et gemit. Hoc tractatu de spū
et anima. de fallacia etiā hm̄ uite et breuitate dicit bñs
gō. Vita mea nauigatiō similis est. siue vigilem siue
dormiā. semp festin? vado ad mortē. O vita pñs. qm̄
multos decipis. que dū fugis nihil es. Dū vidēs um-
bra es. cum exaltaris frim? es. Dulcis es stultis. ama-
ra sapiētib?. qui te amāt non te cognoscūt. qui te fu-
gūt. ipi te intelligūt. alijs te pmittis longam ut
decipias. alijs breuē. ut in despacōm inducias. hec gō
De hoc etiā p bñm Ieo? dicit. Vita mūdi nō vita s; mors.
vita fallax vita mēdax. nūc flores et statim arescit
vita momētanea et caduca. que qnto magis crescit
tanto magis decrescit. O vita plena laqis. qē i mū-
do hoīes illa qas. qē pte iam sustinēt tormēta infir-
ma. qm̄ bñs qui tuas cognoscit fallacias. et tuas
non curat vanas blandicias. qm̄ beatissim? qui te
bñ pñatus est. hec Ieo?. Cōsiderātes ergo mūdi decep-
tiōne. et eius breuitate. ac mortis vicinitate. debem?

eius vanitate deducere. cultū em̄ valet ad cōceptū
seculi. et ad resistendū pccis et vicijs. magis mortis me-
moria. Qd̄ bt̄us gḡ. in quadā om̄ia suadet facē sic hor-
tandū dicens. extrema m̄a debem⁹ formidolose. et inde-
simet⁹ aspici. ne in adam⁹ in pccm̄. Inuita qd̄ hortam⁹ p
sapientem. In om̄ibus opib⁹ tuis mēorare nouissima
tua. et metm̄ nō peccabis. pensare etiā debem⁹ malū
illud. qd̄ post mortē peccātes sequit⁹. pensantes gemē. ge-
mētes vitare. ea que commisim⁹ pccā in desimēt⁹ aspici. as-
piciētes flere. flentes absterge. Nulla nos pspicias tñsi-
torie leticie dissoluat. nec mētis mē oculos. ea que sūt
tñsitoria obscurēt. ne cecos ad ignē ducāt. Nam cogitā-
dū valde est. qñtū nobis erit tribilis hora mē disso-
lucōis. qm̄o p̄mor mētis. qñta tūc om̄i malorū mēoria
que obliuio tñsacte felicitatē. que formidō est. et cōsidē-
iudicis. Tunc maligni spūs ingreditēte anima. sua opa
requit. tūc mala que suaserūt replicāt. vt sociā ad tor-
mēta trahāt. Sed cur hoc depūsa solim⁹ anima dicim⁹
cū ad elcōs quosq; egredietes veniāt. et suū ea illis.
si p̄ualeat aliquid requirāt. Vmo aut̄ in hōib⁹ ex-
statit. qm̄ ante passionē suam. libeā voce dixit. Venit
p̄nceps hui⁹ mūdi. et in me nō habet quidqñ. Quia
em̄ hūc mortalem hōiē vidit. suū in illo. mūdi p̄-
ceps aliquid inuenire posse se credidit. Sed sine ullo
pccō. a mūdi corrupcōe exiit qm̄ sup̄cō in mūduū venit
hoc de se cōtra mūdi p̄ncipē. Nec petrus. nec paulus
nec iohēs. apli dicē p̄supserūt. In multis em̄ offendim⁹
om̄es. vt dicit iacobus. Constat em̄ quia om̄s. qm̄ de
carnis delectacōne cōcepti. in corp p̄culdubio. ul cogi-
tacōne. ul locutōe. ul actōne aliquid suū. p̄nceps mū-
di hui⁹ habuit. Vnde cūadū nobis est. et cū magis
cotidie fletib⁹ cogitandū. qm̄ seuius. qm̄ tribilis. sua
in nobis opa requirēs. in die nū exitus p̄nceps hui⁹
mūdi veniat. si etiā ad deū venit carne morietē. et i
illo aliquid q̄sint. in quo nichil inuenire potuit. Qd̄

itaq; nos miseri dicitur. quid acturi sumus? qui immen-
ta mala commisimus? Quid requirere ad usum? et
multa sua in nobis invenire dicemus? nisi quod solum
nobis est cunctis refugium. solida spes. quia unum cum illo
facti sumus? in quo princeps hominum mundi. et suum aliquid
requirit. et invenire nunc potuit. quoniam solus est inter
mortuos liber. et a peccatis iam servitus veram libertatem
soluimur. quia ei qui vere est liber unum. Costat
enim nec negare possumus si veraciter fatemur. quia prin-
ceps hominum mundi. habet in nobis multa. sed tamen mortis
me tempore. iam nos rapere non valet. quia eius membra ef-
fecti sumus. in quo non habet quidquam. Tunc ergo sunt
recte fidei recta opera. et mala que fecimus. per cotidianam sa-
mentam diluamus. transactas nostras nequitias singula ad
amorem dei et proximi recta opera superent. nulla que pos-
sumus bona. statim impendere recusamus? Neque enim aliter
redemptoris nostri membra efficiamus. nisi adherendo deo. et
comparando proximo. Hec ergo. Ex his igitur deus scissimus
vni ergo. et aliorum doctorum sufficiens apparet fullacia. et
vanitas mundi. et brevitatis hominum vite. et hora mortis in-
certa. et ideo propter hoc merito est contempnendus. Tercium
et maximum quod retrahit hominem ab amicitia mundi et
seculi voluptatibus ac vicibus. est metus reherne. sive timor
damnationis perpetue. De hoc dicit. Fortmatur. Nil fortio-
re reddit mentem hominis ad resistendum carni et vicibus.
quoniam timor de reherne supplicis et tormentis. Unde si non
potest amor dei retinere peccatorem. a concupiscentiis mundi
seu vicibus. reuocet saltem timor reherne et inferni. Pro-
ut monet hugo. sic dices. Si amor dei te tenere non potest
saltem teneat et timeat. terror iudicii. metus reherne
laqueus mortis. dolores inferni. ignis nubes. vermis
corrodes. sulphur fetens. flamma thartarea. et omnia
mala. Hec hugo. debet igitur quilibet. ut facilius possit
resistere vanitatibus. et concupiscentiis mundi in animo suo.
frequenter reuolue mortem. iudicium. et rehermam. Ad hoc

faciendū. hortat̃ nos b̃t̃s b̃ñb̃ cū dicit. filioli mei meo
rem̃ nomissima nr̃a ne peccem? Uim̃p her recordat̃
facit timoratū. timor aut̃ expellit p̃c̃m. negligēciā
nō admittit. Nomissima nr̃a sunt mors iudiciū iehē
na. Quid horribilius morte. quid iudiciū terribilius. Nā
iehēna nichil p̃t intollecābilius cogitari. Quid metuet
si quis ad istam nō trepidat. nō expauescat. nō timōe
cōtuit̃. Nam in morte. nō magnū nō p̃mū. aliquid
de bonis hui' mūdi. secul̃ delatm̃ est homo. In iudiciū
nec fallere nec decipere. nec resistē possibile erit. In ie
hem̃a nulla p̃mit̃ cōsolacio. sed p̃petuū de vllulatus
et fletus et stridor dencū. Time ergo o homo. q̃ in mor
te sepandus es ab om̃ibus hui' corp̃is. et tam dul
ce carnis et aīe ṽm̃culū amantissimo secandū est d̃mor
tio. Time q̃ in iudiciū ei p̃ntandus es. in cui' man' hor
redū est madē. et eo exammāte. quē nichil latet. si q̃
dem mueta fuit in te m̃q̃tas. alienād' ab ṽm̃isitate ge
tis et gl̃ie. et seggand' a m̃io b̃t̃or̃. et m̃gend' in sorte
dyaboli et angelor̃ eius. malū triplex sup̃ p̃cc̃tes ma
net. q̃ amet em̃ sup̃ eos horror m̃exitu. dolor m̃tū
situ. pudor m̃cōspectu gl̃ie magni d̃i. Quis ille pa
uor erat o anima mea. cū dimissis om̃ib'. quor̃ tibi
p̃nta est tam iocūda tā grat' aspectus sola m̃grediery
in incognitā p̃mit̃ regione. et occurr̃a tibi cather
uatim ruere terribilia illa m̃stra videbis. Quis tibi
in die tante necessitat' occurr̃. quis cōsolabit'. quis dedu
cet p̃ ignē etiā nobis tūseūdū est. et ṽm̃iscū q̃ quale
opus fuerit ignis p̃babit. Felix cui' opus nō arsent.
quē sup̃edificasse amp̃ argentū. lapides p̃cc̃os exmie
illud m̃uenerat. her b̃ñb̃. Necesse est ergo qm̃ timet ie
hem̃a et vult euadē etnā flāmā ignis. vt̃ m̃tet in
melius vitam snā. De hoc dicit b̃t̃s aug' m̃glō s̃r̃ p̃s.
Si timem' fut̃m̃ ignē. m̃ntem̃. et nō timebim'. Ignē
palea timet. a m̃o quid facit. Si em̃ possem' fr̃es facē
vt̃ dies iudicij nō veniret. puto nec sic erat male ṽm̃edū

Si nō veniret ignis in die iudicij. et sola pccatorib⁹ imi-
neret. sepatō a facie dei. in qualibz essent affluencia
deliciarū nō videntes a quo creati sūt et sepati ab illa
dulcedine ineffabilis soltus eius plangē se debent q̄
em dulcedine sapiē veritatē. Vt qz sentire ceperunt
nonerūt qd dico. quāta pena sit timō a dei facie sepati
Qui aut illā dulcedine nō dū gustauerūt. si nō deside-
rāt dei facie. timeat ut igne. Supplicia tēat. quē p̄mia
nō imitat. Vile tibi est qd dēne pollicet. cōtremisce qd
minat. Hec aug⁹. In hys v̄bis sancti vni docent. absti-
nē a vānitatib⁹ mūdi. et eius cōcupiscētijs. nō solū p̄
metū ignis iheremie. verociā p̄ p̄miū glie et future
vite. Nam hec duo cū p̄fecte in animo p̄sant et volūt
miltū valet ad cōceptū rez t̄nsētiū et carnaliū cōcu-
piscētiarū. De hys duobus aug⁹ ameli⁹ dicit sic Bona
regni celestis. dicē vel cogitare ut intelligē vt sūt. null⁹
p̄t carne vestit⁹. quāto em̄ meliori et maiori sūt. qm̄
cogitat ut intelligit. Vnde scriptū est. Quod oculus nō
vidit. nec auris audiuit. nec in cor hōis int̄it et. Regnū
namqz celeste dē om̄i fama maius. et om̄i laudē melius
om̄i glia excellēt. Mala aut m̄m dicē ut cogitare
vt sunt nemo p̄t. p̄iora quippe sunt valde qm̄ cogitat
Regnū itaqz dei. plenū lucis caritatē. sapiē glie. hones-
tatē dulcedine. melodie leticie. b̄titudinis p̄hemis. et oīs
boni ineffabilis. quod nec dici nec cogitari p̄t. At cōt̄
locus inferni. plen⁹ est tenebrarū discordie miserie t̄pi-
tudinis. amaritudinis. doloris. sitis. famis. ignis mēptig-
nibilis tristicie v̄mdite p̄hemis. et om̄is ineffabilis ma-
li. que nec dici nec cogitari p̄t. In regno dei nō n̄mēt
m̄si qd placet et delectat et satiat. At cōtra nihil in in-
ferno videt. nec sentit m̄si quod displicet offendit et cru-
ciat. Om̄e bonū in regno dei habitat et nullū malū
Om̄e malū in carce dyaboli h̄m̄dat et nullū bonū. De
igit illis p̄hemis. qm̄ subire hec om̄ia mala. et sine
fine merēt. p̄ delictabili v̄m̄ hore spacio fr̄ndendū igit est

quosq; mudi huius caduca fragilitate. et in balne carnis voluptate diligit et querit. et hanc gloriam correpta. et neglectis regni celestis ineffabilibus gaudiis. hoc comertum est in sapientiam valde et miserorum. et tunc non hinc famam. Quis enim sano sensu per unius diei delicias. centum annorum penam eligeret. et tunc miser et sine ulla sapientia voluptate carnis sequentes. non vitant nec fugiunt. intolerabiles penas. non centum annorum. non milies mille. sed si sine seculorum per quadraginta. vel sexaginta annorum delicias. vel qualibet corruptibili delectatione. Fortiter ergo carnali resistendum est voluptati. Fortiter contra fallaces mundi blandicias pugnamus. et contra multimodas sathane suggestiones vigilandum omni studio. lata via seculi vitanda est que ducit ad mortem. At vero omni cordis desiderio. ad eundem est via angusta. que ducit ad vitam. Via haec angusta est. videlicet via abstinentie et castitatis humilitatis. et omnis religionis. quam via ante nos christus ambulavit. et eam attrivit. quam via ad suum regnum migrant. cum vestigia et nos sequamur. donec post eam eadem via ad eundem regnum perveniamus. in qua ipse regnat. de qua urbe quid quod homo dixerit. quasi fallax de mari est. vel sicut nulla de foro. In qua videlicet urbe. fulgebunt iusti sicut sol. Haec augustinus amonuit. Videmus igitur praedicta. quod valde stultum sit. et amaro propter vanitates et delicias mundi excludi a visione dei et omni seculorum consortio. et intrare in flammam tartareas ignis sempiternum. Ad hoc malum sedule cogitandum hortatur quidam doctor. cum dicit. Cogita quantum sit malum a facie christi separari. ab illo gaudio divine contemplationis excludi beatissima seculorum omni societate privari. morti vite eterne. et vitae morti sepiene. per profundo fluctuantis iehene immergi. edacissimis dentibus premibus in metum la mari nec firmi. baratti firmatis amara caligine ob caecae oculos nec sentire quod illuminat. sed sentire quod cruciat. Haec ille. Eadem beatus gregorius de huius tormentis inferni et gehennalibus flammis. ac de remedio contra haec in nono libro. morum exponens illa verba Job. Animum vadam et non revertar ad

triam tenebrosā et optā mortis caligie. et cetera sequia
clare satis tractatis aut. Quid em̄ tūc tenebrose noīe. nisi
tethra tartari claustra signat. que etne mortis cali-
go opit. quia dampnatos quosq; in perpetuū a vite lu-
ce disungit. Nec in merito infernū tra dicit. quia quicq;
ab eo capti fuerūt. stabilit tenet. neq; qm̄ em̄ ultra ma-
pcent liberat. q̄s semel in locis penalib; iusticia iudi-
cant dampnat. Sequit. Vbi umbra mortis. Sicut moro
exteri⁹ ab anima diuidit carnē. ita moro interi⁹ separat
aīam a deo. Umbra ergo mortis est obscuritas diuisionis
qua dampnat. quisq; cū etno igne succedit. ab etno liūe
tenebrat. Flamma vero ignis est. ut ex seipso. et lucem
exhibeat et cōcremationem. sed tūfactor illa vltimū flā-
ma viciōis. cōcremationem habet. et lucē nō h̄t. h̄nc p̄s
aut. Sup̄ eos cecidit ignis. et nō viderūt solē. Ignis ei
sup̄ impios cadit. sed sol igne cadente nō em̄t. q̄a illos
quos rebene flāma denorat. a visione veri liūis cecat.
Vt et foris eos ignis cōbustione cruciat. et int⁹ pena
coactat obscurat. q̄m̄ qui auctori suo corpe et corde
deliquit. siml corpe et corde puniant. et vtrūq; pe-
nas sentiat. quia dnm̄ hic viuēt p̄mis suis delictis
ex vtrūq; p̄mebat. Sequit. et sempitern⁹ horror mha-
bitas. In h̄m̄ vite tormētis. timor dolorē h̄t. dolor
timorē nō habet. quia neq; qm̄ metus cruciat. cum
pati cepat qd̄ metuebat. Infernū ergo et umbra mor-
tis obscurat. et sempitern⁹ horror mhabitat. quia ei⁹
ignibus traditi. et in supplicis dolorē sentiūt. et doloris
angustia pulsati se semp̄ pauore feruūt. Vt et quod
timēt tollent. et rursū quod tollerāt sine cessatione
p̄timeant. horredū igit̄ modo erit tūc rep̄bis dolor cū
formidie. flāma cū obscurat. Sic igit̄ d; a dampnatis se-
tra pondus summe equitatis debet. Vt quia a bolū cōdi-
toris neq; q̄ sūt veria discrepare dū viuēt. in corp q̄nq;
meritū. n̄p̄a a suis q̄litatib; etiā tormēta discordent.
Que tamē simplicia in se diuisos et blt vices cruciant.

et meis vite subsidū extinguentes seruat. ut sic vitam
tūc pūniat. quā sēp sine tūc cruciat. qūa
ad finē p tōrmentā pperat. et sine fine deficiēs dīat. Sit
ergo miseris mors sine morte/ sine fine/ sine defect/ sine
defectu. Et qūa mors bīuit. et finis sēp incipit. et de
fici defectus nescit. Qūa igit mors pūnit et nō extinguit.
Dolor cruciat. sed nullatē pauorē fugat. flamma
cōbūit. sed nequaquā tenebras discit. Qūā p noticiā
pūnis vite colligit. supplicia ordīe nō hnt. que nō
sua p omnia qualitatē tenēt. Tūc em illos edap
flāma cōbūit. quos nūc carnalis delectatō pollui
it. Tūc infirmis patēs infirmis baratro deuorat. qū
nūc manus elatio exaltat. atq; quolib; ex vici hic
volūtātē callidi p suāsonis explenerāt. tūc cū duce
suo repbi ad tōrmentā pueniūt. Ecce que maneat dāp
natis pena cognoscim. et mītuēte nos sacro eloq;
qūtus in dāpnatōe igit. qūta in igne obscuritas
qūtus in obscuritate pauor sit. nullaten? ambigim?
Sed qm d pdest ista pnosse. si nō cōtingat euadē. Tota
ergo intencōne tūcādū est. Ut cū vacatōis tpe aspiciam?
bū bīmedi studio malorū bliticia tōrmentā fugiam?
hinc qmpe p Salomōne dī. Quod tūq; p t manus
tua mīstant opare rē. hinc p salas ait. Querite dīm
dū mīemri p. mīutate cū dū ppe est. hinc paul?
ait. Dīm tpe habem? opem? bonū ad omēs. Sed plerq;
ad uia sēritudinis animi accingit. torporē discit
tantq; in celestib; desiderio rapit. Et pene mī ex eo
inferius remāsisse videat. Et tū dū ad carnis curā
reduat. sine qua pūnis vite uia nullatē expletur
ita hūc inferius expssim tenet. ac si ad hūc desū
mīs nulla cōtigisset. hinc veritas ait. Nolite soli
cia esse mīastimī. hinc paulus dicit. Carnis curā
ne fecerit mīdesideris. Sed et hīs mīm p duas. ac
mīlitis vbi agnoscim. quā tūc ab eo mortis fēd
volūe animi pūngit. cū in ea mēsūe eqtas nō tenet.

177
Tunc ergo enim mortali adhuc in carne vinctus. fundit? anima
carne abscedit? sed ut discreto animo seruat tunc
nam quia sollicitos nos esse veritas in crastino phi-
buit hinc ut tunc cura in presentibus non negat. quia tunc
ad tempus quod sequitur vetat. Et paulus. tunc curam
carne fieri in concupiscentia non sinit. proculdubio in necessitate
credidit. discretio igitur magis modum carnis. carnis cura
fieri debet ut seruat et minime perdat. ne quia diuinam
animam vincat. sed subacta mentis dominio. quia acta
fuerit. ut iussa assistat. atque ad nutum cordis repulsa
diffiliat. ut iuxta tergo sancte cogitationis appareat. et
nunquam contra faciem recta cogitationis obstat. Emandum
itaque est. ne aut necessitas metas cura carnis transeat
aut meo quod moderate exequitur de se presumat. Ope vero
animi fallit. ut quod voluptuose appetit necessitas sus-
cipiat. quod omne quod libet vite debitam utilitatem putet
et sepe quia effectus prudentia sequitur. et in sui fiducia
mens lenatur. tuncque sibi adest. quod de esse recte prudent.
cogitatione tacita de magnitudine sue promissionis hila-
rescat tuncque iam a vera promissione longe fit. quanto ipsam
quoque elatione quam patitur nescit. Unde solerti spiritus custo-
dia. et intentione pensandum est. ut quod opere agimus. ut quod
corde volumus. ne aut mentem impediat. foras se trahat cura
multiplicet. aut saltem de eius modum intus se cogita-
tione exaltet. ut cum diuina iudicia. quali conspectu metui-
mus. semper in simplicia horrore euadamus. Hec ergo et
alia que promissa sunt. remedia saluberrima. et satis effi-
cacia ad retrahendum animam. siue ad reuocandum a vani-
tate mundi. et a concupiscentiis. ac a voluptatibus seculi
si in corde hominis fuerint bene discussa. et perfecte in mente impressa
Amor et pavor magis inuasit me. *filii dei*
audies tot mala imminere et occurrere amatoribus
mundi videlicet breuitate huius temporis. acerbiter mortis.
amantudine et dolore eterne damnationis. Et miror balde
quod pater homo audies et intelliges. ac animo reuolues

tanta mala. nō cōpūgit ad pēitōdū. seu ad recedē
dū a bonitatib⁹ seu voluptatib⁹ hui⁹ seculi. nisi forte
aliquis sit ita induratus. qd nō velit attendē aut ppendē
futura pīcula anime sue aduētiā. vel ita dissipat⁹
vt diffidat de dei mīa. Aut ita exerceat⁹ in nequitia aut
malicia. qd ppter hoc nō possit. nec valeat etiā metu ie
hēne. se cōtine. a voluptatib⁹ carnis et lascīvia. Sed
vellem fore tales ut similes mūdi amatores. cū aliq⁹
ex eis ad pīam trahūt. vel etiā vocant. qualiter ut p
quē modū hoc fiat. *De diuisimodis vocat suos qd pēlegit. c. xviij*
Sic debet. qd vult de dīp cor habet ille. quē
a suis prauitatib⁹ et voluptatib⁹. nec simpli
cia infernalīa. nec gaudia etna retrahere
possūt. hoc testat⁹ bñs Bñh⁹ cū dicit. Alimīs dīp cor
est. qd nō emollit bñficia. nec frēt simplicita. nec allū
tūt pmissa. nec castigāt flagella. hec Bñh⁹. Et op⁹
deus. quos sibi pdestinauit abetno. et pēlegit ad vitā
etna. pnt ipse dicit. Ego scio quos elegerim. cū vult et
qñ sibi placet. vocat ad cōfessionē et ad pīam agendā
et hoc diuersis modis. Interdū p aliq⁹ reuelacōes. mī
dū p tribulacōes. aut corporales infirmitates. Interdū p ex
ortacōm. aut exempla aliorū. Interdū p mīnā inspīacōm
grām cōpūacōis et deuocōis infundēdo. De hoc dicit Isidor⁹
multis modis terret deus hoīes. vt vel sero cōuertant⁹
atq⁹ exinde magis erubescāt. qd tam diu expectati sūt
vt rediret. Nam nūc mīnīs. nūc plagis. nūc reuelā
cōibus quosdā cōtūt. vt qui voluntate cōtū despiciūt
cōmoti tiorib⁹ corrigāt. pleriq⁹ ex sola mētis deuocōe
cōtūt ad deū. nōnulli vō coacti plagis cōtūt. qui
ex deuocōne nō cōtēbant. hec Isidor⁹. De hoc etiā ha
bet in collacōib⁹ patip. vbi scīs pafima in sua collacōe
dicit sic. pīus vocacōis modus ex dō est. Quidus p ho
mīne. tūus ex necessi. Ex dō quidem est. quociēs in
spīacō quedam in missa in cor mīn. nōnūqm etiā

147
dormientes nos ad desiderium eterne vite ac salutis exsusi-
tat. Denique sequi. et eius inherere preceptis copulatione salu-
berima coartat. ut in scriptis suis. abraham voce divina
de genitali solo. et totius cognationis affectibus. prius quam
domo legimus euocatum. dicente domino. exi de terra tua. et de
cognatione tua. et de domo patris tui. Sed de vocationis modus
est. quem fieri per hominem diximus. cum vel exemplum quorundam
sanctorum vel moniti in flagitium. ad desiderium salutis accedimus.
Tertius vero modus vocationis est. qui ex necessitate descendit
summi diuinitatis mundi huius. vel voluptatibus obligata iniqui-
tatis. repetite temptationibus. que vel morte pulchra comminat. vel
amissione bonorum temporalium. vel carorum morte compungunt. ad
deum. quem sequi in rebus prosperitate contempsimus. saltem inuita
periclitari compellimus. per quod manifeste probatur. inuitum nostre salutis
domini vocatione fieri dicentem ut est. Exi de terra tua. et consuetudo
perfectioris ac purioris ab eodem simili tribui. cum dicit. Et ve-
ni in terram quam monstrauero tibi. id est. non quam tu extimetis pro
nosse. vel industria tua valeas repere. sed quam ego tibi.
non solum ignoranti. sed etiam non inquirenti monstrauero. ex quo
manifeste colligitur. quod quemadmodum inspiratione domini prouocati
ad viam salutis accedimus. ita etiam magisterio spiritus et illumi-
natione deducti ad perfectionem summe beatitudinis venimus. Hec
passiva. Apparet igitur premissa. non solum vocationis modus
sed et principium nostre salutis. et consummatio perfectionis per gratiam
dei in nobis actuari. Unde quilibet qui desiderat saluari
cum se seferat per predictos modos a domino moueri seu vocari.
correspondere per bonam voluntatem. recipiendo gratam moniti
salutis obediendo et faciendo. quod in se est. de hoc dicit
idem passiva. in eadem collatione sic. Itaque sicut occasiones
salutis diuisio modis deum cognoscere operari. Ita nunc est oc-
casionibus a diuinitate concessis. vel expressis vel remissius
famulari. Nam sicut dei fuit vocatus oblatio. exi de
terra tua. ita abrahe fuit exequitis obediencia. et quemadmodum
illud quod dicit. et veni in terram. ut fiat. obsequium est opus.

ita illud qd addit. quā tibi mōstrauēd. mēentē dei. ul
pmitteat est grā. qmb? māfeste pōcem. mēu bone
volūtatē. nobis a dño inspīrante cōcedi. cū aut p se. a
pexhortatōm cūlibz hōis. aut pūcessitē nos ad salutē
attrahit. vīa. et pfectōne vīutū. ab eodem silit cōdonā
mīm vō hoc esse. vt ad exhortatōm. amolū qz dei. ul
remissius ul enixius exequam. et p hoc nos ul remi
neatōm. ul simplia dignissime pūera. qd ems dispē
sacōi. aut pūdenae. erga nos benignissima digna.
collata. ul neglepi? ul studim? mē obediēcie deuotōi
cōgruē. vnde diuine est grē pstare nobis occasiones sa
lutē. et pūctus secūdos atqz victoriā. mīm vō vt con
cessa dei bñficia. ul mēna? ul segm? exeqm. h? pafua?
habem? igit ex dñs istius sancti vni modū vocatōis
p quē vocam? ad deū. habem? etiā. quō momē ems.
obtem? obediēdo et faciēdo qd in nobis est. Int? her
faciēdū est. qz maxime sūt duo. que trahūt homīem ad
cōfusiōne. et ad vīa salutis amor salz et amor. Amōr ne
mērat etnā dampnatōm. Amōr vt pueniat ad eter
ne glie māfione. tiam sepius cōtingit. qz pūctores di
uersis sordibz vīdōz mōluti. ad mēdā reuocant
etnā gehēne tormēta. que eis debēt. p flagitijs et p
pccis ab ipis cōmissis. et p dūmā grām inspīrati. ad
pēitendū cōpūgūt. Omīe etiā nōmīli hōies ita dñi
cordis. quos metus et timor futōz malōz dñi sam
sūt. flecti ad pēitendū nō possūt. sed tacti mfm? et eg
tudinē corpis. mox inuadit eos timor mortis. et met?
ethe dampnatōis. quo timore stimlante. ad peniten
dū cōpūgunt. et tales vt videm? fregitius pponit
post cōualefeciā egritudis vitā suā in melius mutat
p mgressū religiōis. aut aliomō mores. et malam
vitā suā emēdād. ex qmb? etiā plurimū votū emittūt
ad hoc faciēdū. qm opulante dño. ipm votū qd emi
serūt. aut sine voto. qui se emēdare pposuerūt. p m
gressū ordmē. aut aliomō vitā suā corrigend

12
fideliter et deuote exequuntur. De isto voto tormetorum et
uite emendatione. dicit beatus. *gg* sup canticum. Sunt enim
nonnulli qui magna intentione. que sunt tormeta re-
borum aspiciunt. et sua facta propria sine palpatione exa-
minare contendunt. Et nunquam se peccasse cognoscunt. et pro
hoc ne ad tormeta reproborum pertimescunt. subito tenebris
iniquitatis delinquant. et luce iusticie accendi concupiscunt
mox ad sanctam operationem conuertunt. et per bona que faciunt
clare proximis in quibusque manent. hec *gg*. Ecce habemus
in quibus quod plerumque. propter metum infernalium tormetorum. peccata
et vicia desentes. viam patrie et salutis aggrauant. Sunt
etiam nonnulli. qui per inspirationem diuinam considerantes et pro-
pientes gaudia celestia. ac dulcedinem fuisse glorie. et
maxime visionem sancte trinitatis. in qua summa voluptas
et dulcedo consistit. se ipsos reprehendunt. de propriis actibus. quod
contra deum peccauerunt. et propter hoc lamentis ac lacrimis
agendo penitentiam se afficiunt. subiiciunt etiam temporalibus dedigit-
natis. quia ardent eterna concupiscunt. De hoc dicit beatus
gg sup ezechiel. sup illo verbo. Et abhi amarus in indigna-
tione mea. *Et* sic dicit pensate *et* mihi. cui dona sunt spiritus creue-
runt. cur amarus abibat. Sed mentem. quam spiritus sanctus replet
in amaritudine temporalium. delectatione eternorum comouet. Dul-
ce enim esse in rebus humanis. sed ei qui adhuc de celestibus
gaudia nulla gustauit. quia quanto minus eterna intelli-
git. tanto delectabilius in temporalibus requiescat. At si quis iam
cordis ore gustauit. que sit dulcedo celestium premiorum.
qui illi ympnia angelorum chori. que incomprehensibilis
visio sancte trinitatis. hinc quanto illud dulce sit. quod minus
videt. tanto maius audire videtur. omne quod forte sustinet. Vi-
uat secum de his. que male egisse se recolit. et sibi metum
displicet. cum ille iam placere incepit. qui omnia creauit.
Reprehendit se in cogitationibus. insequitur de viciis. et penitit
flendo defactis. Omnis natiuitas terrena omnia iam per mentem
despectu calcit. et quod diu illud quod desiderat adhuc per spem
non habet flere dulce habet. et se cotinuis lamentis affligere.

Et quia nec dū se esse in patria. ad quā creat' est uidet
in hui' vice exilio. nihil ei plus qm̄ sua amaritudo
placet. De dignat' em̄ sub iacē t'palib'. et ardent' suspi
rat et mis. Unde p̄solomone dicit. In multa sapia. multa
est indignatō. qm̄ si etna iam sapiam'. nosmet ip̄os
despicim'. egisse permitet hoc. quod nos potuit ab etn
tatis amore separe. Si etna iam sapiam'. cōcupiscē
t'palia iam dedignam'. Reprehendit semetip̄am. cōscia
accusat qd̄ egit. dīpnat p̄ p̄mā qd̄ accusat. fit rixa
in animo. p̄tuit pacem cum deo. Sic achab iniquus
rex a p̄pheta rephesius. cum cōtra se diuinā s̄mā
audisset p̄mittit. et magno merore de p̄ssus est. ita
ut p̄phete suo dñs dicit. Nōne uidisti achab hūiliatū
coram me. quia igit hūiliat' est mei causa. nō modū
tam malū in diebus eius. In quib' v̄b' dñi p̄sādū est
quō ei in elc̄is suis meror amaritudinis placet. qui
amittē dñm timet. si sit ei et in rep̄bo p̄mā placuit
qui timebat p̄dere p̄sens sedm̄. Aut quō ei grata sit
spontanea afflictō. p̄culpis in eis qui placēt. si hec
ad t̄ps placuit. in eo qui displicebat. Sed sciendum
quia nullus hec p̄ amore omnipotēt' dñi. ex toto cor
de agē p̄ualet. nisi is cui' ai'm sp̄s s̄als assūpserit.
Nam qñ homo ex sua v̄tute sufficiat t̄ena despice
celestia amare. pacē cū deo q̄re. secū rixam subire in
cogitacōib' semetip̄m reprehendē et gemitib' p̄mire. Nil
lus hec agē. nisi quē diuina grā roborat valet. Vñ
et subdit. amnis em̄ dñi erat meū cōfortans me.
Ad bona quippe s̄mā p̄fecte nō possum'. nisi nos sp̄s
et p̄nemēd' eleuet. et sub sequēd' cōfortet. hec gē. v̄dē
igit p̄p̄dā. qualit' p̄ amore celestū. nōnulli cōsm̄g
ad cōtemptū t̄enoz. ac odiū v̄tior. p̄ scelerib' p̄petra
tis se tradūt ad p̄mē lannētū. agultū em̄ valet ad cō
tēptū rez t̄palū. et hui' s̄cti vanitatū diligēs meditacō.
celestū gaudioz. De hoc dicit Beda. o aīa. Si te delec
tant aliqui hūana gaudia falsa hui' s̄cti. breuis gl̄a

et caduca potētia. illuc mētē euoca. vbi vera sūt gau-
dia. et omnia refutabis ut stercora. et bñs Bñh. Si
cōsidērem⁹ que et qñta sūt que pmittūt nobis in ce-
lis. vilipēderem⁹ omnia que habent in trīs. Dicit et bñs
gḡ. in quada omnia sic. Si cōsidērem⁹ que et qñta sūt que
nobis pmittūt in celis. vilescūt aū omnia que habent
in trīs. Terrena namqz subā supne felicitati cōpata pō-
dus est. nō subsidū. Temporalis vita. et he vite cōpata.
mors est potius diāda. qm vita. Tpe em cotidiane de-
fectus corruptōis. quid est aliud. qm quedā plixitas mor-
tis. Que aut lingua dicē. ul quis intellcūs capere sufficit
illa supne ciuitat. qñta sūt gaudia angeloz choris
intesse. cū bñssimis spītib⁹ glorie cōditoris assiste. p se
tem dei vltū cernē. mētē sptū lūmē vidē. nullo metu
mortis affia. in corruptōis ppetue mīmē letari. Sed ad
hec gaudia audita in audeat anim⁹. iam qz illic cupit
assistē. vbi se spāt sine fine gaudē. Sed ad magna pma
pueniri nō potest. nisi p magnos labōes. Vnde et
paulus dicit. Non coronabit. nisi qui legitime lātuit
delectat igit mētē magni pmo. sed nō detreat
itāmē laborē. hec gḡ. apparet igit p pcedā. quō nō illi
ppter amorē celestis pñe. relinquit mūdū. et se tradūt
pñe et sancte cōsacōi. vt illā assequi valeāt in futū.
Vnde vñs quis qz qui se sentit in statu vñso. et in pñō
rū sordib⁹ cōstitutū. reuocet ad mēoriā tormēta iehēne
que macdē pñt. et gaudia celestis patre. que ppter pñsā
vitā amittē pñt. et ne tardet qñtociā cōtā ad dñm p pñ-
tētiā. ne forte tardando macdat in nā ipñs et etñam
dampnatōm. Ad hoc faciēdū. hortat nos bñs gḡ. sic di-
cēs. Dñm tps est vñsqz pñtate suā deserat. et dei pa-
ciētiā pñmescat. ne quē nūc tñqmillū despiat. natū
postmodū negnaqz enadē possit. Om̃ps em dñs peccan-
tes misericordie expectat. tempus ad pñam tribuit
quos nō cōsūos. ad gñiorē reat. testimoniū vñt. paciēt
nam vñmet. quā qñqz irtractabilē effundit. hec gḡ.

De hoc etiā p sapiētē sic dī. Non tardes cōiti ad dñm.
et ne differas de die in diem. Subito em̄ beiet ira illi?
et in tpe vmdite dispdet te. nec additas pccm sup pccm
et ne dicas. misericō dei magna est. mltitudis pccōrū
meorū misēbit. misericōdia em̄ et ira ab illo cito pxi
māt. et in pccōres respicit ira illius. hec sapiēs. Exhne
igit dās colligē possim? pccōsū esse tardare et diffie
pñam. et cōsionē de die in diem. quia qñto qd dñm?
ptahit suā ad dñm pñam cōsionē. tanto magis
in pccōs mduat. et diffialit ad pccōdū resurgit. de hō
dicit helmānus. in qñta pccō speculi hystōial sic. fēstia
post lapsū vt resurgas. Nam si resurgē hodie est dif
fiale. cras erit diffialius. Qui nō est hodie cras nū?
aptus erit. Vnde qñto iacobus dñm. tanto cadēs pñ
dñm. nñm namq iacē cadere est. Cadere fateor hñmū
est. sed nichilomī hñmū est resurgē. Non singē vō
nullo mō hñmū dñm est sed dyabolica. tñ? tota vi
ta ruina est. Notādū q qñuor sūt. scilz. stare. cadere
surgē. non singē. horū duo media homīs sūt. Homo
em̄ cadit et resurgit. Stare vō absq casu solus an
geli est. nō resurgē vō solus dyab est. Qui ergo stat
et nō cadit angelus est. Qui vō cadit et surgit hō
est. Qui aut cadit. et post casū nō surgit. nō qā nō
pt. sed quia nō vlt. pfecto dyabol est. etiā si homo
sit. Vnde de tali homīe dñm est. et vnus ex vob dyabls
est. hec helmānus. Colligat ergo vñm qsq pccōr. ex
hīs vñm mltū pccōsū esse iacē in sordib viciōr et
differre pñam et cōsionē ad dñm. Et ideo qñto cā? festi
net pñam et scām cōsacōm se cōitēre ad dñm. aut p
miciōtū religionis. aut manēdo in scō. mūdi vāitātes
et pccā seu occasiones pccōr fugiēdo. Sed quia in scō
mulce sūt occasiones. p que homo trahit ad viciā. et
retrahit a sancta cōsacōe. vt experientia docet. Idcirco
magis cautū est. qui sentit se ad pccādū fragile. ac
ppter occasiones que occurrūt in sculo se a viciis nō posse

44
contine. ut p ingressu religionis se a pñis restringat.
et de pñerut pñiam agat. sancteqz ibi vimat. ut post
hanc vitam ad etna gaudia puenire valeat. de diffi-
culte aut abstineri a pñis in mudo. pñt dñsas occasio-
nes que se offerunt in seculo. et de fuga mudi atqz in-
gressu ordinis. sup dñs helmādue. satis lucide pñt. sic
dices. Vis exanguē libidine amone ligna ab igne. et
subsides mōdū. que sūt mōs ligna. que nō sūt stauēda
in igne. Ita quippe sūt. oia. segmies. sōpnus. caro. fēia
vinū. prosperitas ludus. carmīa forma puer. hec q
omīa sūt. nātānta vīdē. hec sūt mātāmēta voluptis
tormēta castitat. hoc oleo. hac pice. hac stūpa. hys
sarmētis incendit. Fornax habilamīs. Vis ergo fuge vo-
luptat. mēdū. fuge hoc omīe genus fomētū. Sed quo
fugies a facie istoz. totū tēspice mūdū. ubiqz dyablū.
hannū pñi aliqz fomice delatōis mēstat. Fugit dñs
est ergo mūdus. ut eius cōcupiscētia fugiat. aliqñ si
in mudo remanē volueis. nec abscis mōibz. nec tñ-
tat. pedibz. nec cōfossis oculis. eo q scandalisauerint te.
scandalo nō carebis. Igit qñ quidē nō sine mēbō offia-
alibz possim vīre. nec illis scandalisatibz bñ vīre.
necessariū quēndū est locus. nō tam corpibz qm mōibz
salubris vbi corporeoz sensuū nō caretes officijs illoz
scandalis caream. Et quis locus ad hoc idoneus nisi
claustrū. vbi pax mcludit. honestas claudit. excludit.
voluntas mala. secludit libido. redi ergo de fornace
ferrea. ad claustra refrigeriū. ut in loco amemissimo. s
dñō ihu xpo pussimo voluptuose tñseas pñtis misēre
breuē calamitatē. Sed dicas. Uniqz soli claustrales
saluāt. aut omēs pēnt seculares. Eane nēntip. Sed isti
soli facile saluāt. illi omēs difficile. Em hoc nisi qmā tu-
aor est ab mēdio remotus ab igne qm pñm. ignē h
helmādue. Ecce patet p pñtā. q cōsari in mudo. et esse
a pñō mūdū valde sit difficile. qmā pñt occōnes que oā-
rūt in seculo sepino pñdicant vītutes. Dicere bñ bñb.

perlicitat castitas in delicijs. humilitas in diuitijs. pietas
in negocijs. Veritas in multiloquio. caritas in hoc seculo
negum. hec bñh. Vnde ppter tot pñsa fugiendus est mñdus
et appropinquandum est religioni pñgressu ordinis. Vbi occasio
neq. vñq. tollunt. et matia ad bñ opandū mñstrat. ac
copiosior merces seu pñmū acqrit. De hoc bñs bñh. sic
dicit. Bonū est nos hic esse. salz in claustris. quia vñit
homo ibi pñm. qñq. faciat secum. vñit fñgñus. cadit
rñrus. surgit facilius. mñdit tñcus. mñt cōfidñt.
pñgat tñcus. pñmat copiosius. hec bñh. Videm. igit.
mñt clare fluctuosū ēē et salubre cōsiliū in mñsterijs.
pñbitum religionis. cñ tot bona occurrat xpñ dilectio.
Queram. ergo dei grām. pñgressu ordinis. et rñp
signabit nos suscipe mñ brachia sui amoris. Testate
bñs bñh. qñ dicit. Bonus es dñe amñe grñtā te. occu-
ris amplectens. sponsū exhibes. qñ es dñs. Vñm qñ
es sup omnia dñs bñdñs in secula. hec bñh. Fugiam.
ergo mñdū. qñ amaritudinē plenus est pñtritu
religionis. leuem. cor ad celū. pñ affectū dilectiois. Vbi
solū vea est dulcedo. et iocūditas dicte bñs. Aug. 1.
1. pñ. in glō. sic amaritudine plenus est mñdus. apñ
solū aut dñū est iocūditas vñdē cor leua in celū. pñ quos
gradus. Gradus affectus sñt. iter cñm volūtas tua est.
Almandū ascendis. negligēd descendis. Otans in tñ. i celo
es. si diligis dñū. Non em sic leuat cor. qñ leuat corp.
Corpus vt leuet locū mutat. cor ut leuet volūtatē
mutat. Quocūq. ergo cor se cōstitit mñteris rebz et
amaritudinēz inueit. vñdē dulcescat nō habet. nisi leuet
se ad dñū. hec aug. Et qñ pñma et amaritudo et fal-
lax pax est in mñdo. pax vñdē vera est in xpñ. dicente
xpñ dñō. In mñdo pñma habebit. in me aut pacem.
Vñdē adheram. dñō pñm cōsiliū. vt pacem habea.
De hac dñplicitate pax dñat hugo i libro de claustris amñe.
Vñdē sñt genēa pacis. vñā qñā xpñs dat. Altea qñā
mñdus dat. Pax mñdi est. vt a dñō recedas. et dyabolo

15
consuetudinas. Pax vobis xpi est. vt expellas dyabolum. et di-
ligas deum. Pax mundi est. vt mundus tibi. et tu mundo
placeas. et sic faciat tibi voluptatibus inferni cruciatu-
bus metum succubas. Pax xpi est. vt adusa mundi. vsq[ue]
ad mortem pacem tolles. et sic post mortem future vite feli-
citate securus expectes. hec hugo. Secutem igitur xpi vesti-
gia. eius doctrina et exempla. imitando. p[er] ingressu[m] religi-
onis ibi sibi seruando. sancte religiose q[ue] viuendo. vt post
hanc vitam ad xpm puenire valeamus. Ipse enim est via vi-
tas et vita. Via recta. et veritas certa. Vita eterna. De h[uius]
dicit beatus augustinus. sup[er] illo vbo. Ego sum via veritas et vita
sic. At si cuiuslibet sectatori suo dñs dicit. Quo uis ire p[er]
me uade. quia ego sum via. Si p[er] me uadis. laqueos ena-
dis. Quo tendis uenire. Ego sum veritas. ad me uen-
festina simpliciter uenire. ut possis felicit[er] puenire. Si
inueneris seruas q[uo]d iussi. in pueniendo reddam q[uo]d p[ro]mi-
si. Veritas enim sum mentiri nescio. Vbi uis p[er]manere
cum puenieris. Ego sum uita in me mane. Si in me uis
uiuere uiuendo. et pueniendo. in me manebis sine morte
uiuendo. hec Augustinus. *Capitulum xvi.*

De modo conuersionis ad deum. et deuotione qualiter
deus suos quos sibi pelegit ab eterno soleat voca-
re ad patriam et ad sanctam conuersationem. sufficienter modo
informatum. Sed nunc quero. utipilli qui relinquentes
mundum. gratia sancti spiritus inspirati. et se transferentes ad sanctam
conuersionem. habitum religionis assumendo. patiuntur
aliqua impedimenta sine temptationes ante ingressum
ordinis. uel infra tempus probationis. *Quintantes reli-
gionem multa impedimenta patiuntur. et temptationes ante introi-
tum ordinis. et tempore probationis. Sequitur.*

Tu te uolo. q[uo]d patriam penitetis hominis. et con-
uersionem ad deum multa impedimenta. maxime tamen
hec. videlicet. Inuidia diabolica. fragilitas sue infir-
mitatis humana. et consuetudo peccandi mala. Galigines
enim spiritus hostis generis humani. cum considerat peccatorem.

grā se visitante esse cōpūctū. et velle relinquē mū-
dum. atq; p pīam et cōuersionē appropinquare deo mu-
tando vitam vel etiā habitū p ingressū religionis
omēm modū querit hoc impediendi. aut p se. aut
p suos mīcios. videlicet malā societate. dissuadēs ea
que sūt salutē. hoc est ingressum ordinis. Validius
tamē p se in mītēdo quēdā terrore. in mētē hominis
faciēs eum p timescē habitū et cōsuetudinē sibi in cō-
suetā et mōsitatā. quia vt cōiter magis faciūt
ista penitentes formidare. aut qdāmodō abhorrē. qā
omnibus in rebus grāuis est incipio prima. / et pri-
mus accessus ad viam pīe. et mandatorū dī est dif-
ficialior. De hoc dicit Crisostomus. sic dyabolus sciens qd hī
qui multa opā sūt mala. si se ad pīam cōuerterint.
Sustineat satis et vehemēt hoc faciūt. vtpote sciētes
quid egerint. Metuit em̄ ne quis horū mīcū aliqd
penitendū capiat. si em̄ ceperint. iam nequunt re-
tineri. sed in modū ignis penitēcie calore succēsi. au-
ro purgato purgatores reddūt. nās suas. et memo-
ria cōscientie. Velut spū quodā flante. ad portū sa-
lutis spe gubernāte pueniūt itineas sū habētes can-
telam maximā. ex pītorū horrore gestorū. atq; in
hoc pene eos. qui nūquā aliquos mīcerūt lapsus vi-
dent pcedere. Dum canaiores eos reddit experientia.
Atque em̄ expetunt ea que pīdunt. qm̄ que nōdum
possessa desiderant. acquirē. Tantū ergo nūcū fiat in
hoc omīs est difficultas. vt pīos aditus ingrediamur.
penitēcie. In ipso em̄ ingressu stat nimis et terroribus
spīans. et volentes adire. etiā atrocitate depellit. Cum
si tūc pīmos. et manē nebulā cōtempnēs. nec ille
aliquid valebit ultra. et tuo occupat aditu valētore
te reddit. senaces supiorē qz te effcū mīnuta tūcibus
gratulabens. ac p facilem tibi dē reliquo agome istā
viam videbis. hec Crisostomus. magnum est em̄ tormētū demoni
penitēcia et cōfessio ad deum. quia p hoc qd possidebat

amittit. et ideo maioribus nominibus pulsat insidias. et in
numeris perturbat temptacionibus. Quod facit ut homines ad
odium virtutis inducat. et a via salutis auertat. ac et expulsio
nis sue vindicet iniuriam. Testatur hoc Beda sic dicens. Se
pe enim dum conueriti ad dominum post peccata conamur. maioribus no
minibus antiqui hostis pulsant insidias. Quod facit ut vel
odium virtutis incutiat. vel expulsionis sue vindicet
iniuriam. magnum enim est tormentum demoni a lesione hominis
cessare. et tanto dimittit gremium. quanto possidet diuitius
hec Beda. De hoc dicit etiam dicit beatus Gregorius in primo libro
moralium super illo verbo Job. Qui pati sunt suscitare Lemathan
sic. Omnes enim qui ea que mundi sunt mente calcant. et ea
que dei sunt plena intentione desiderant. Lemathan con
tra se suscitant. quia eius malicia instigatione sue con
fusione inflammat. Nam qui eius voluntate subiecti sunt
queto ab illo iure possident. et superbus eorum rex. qui
quandam securitate perficit. dum eorum cordibus inducta
pericula dominatur. Sed cum vniuersumque spiritus ad conditoris
sui desiderium recalescat. cum torpore negligencie deserit
et fragus insensibilitatis pristine igne sancti amoris
incendit. cum liberalitatem ingemite meminit teneri ab hos
te seruus erubescit. quia idem hostis se considerat despici.
quia vias domini videt apprehendi. dolet contra se captum re
miti. et mox zelo accendit. mox ad uitam mouet. et
mox ad temptaciones innumeras contra rebellantem mentem
se exultat. atque in omni arte laceracionis instigat. ut tem
ptacionum iacula in torquendo confodiat cor. quod dudum
queto iure possidebat. Cum dormiebat quippe dum
sopitus in prauo corde quiesceret. sed exultat. in pro
uocatione uitam. cum vis amiserit perire dominacionis
hunc ergo nocti maledicant. qui pati sunt suscitare
Lemathan. id est hy se contra peccatum fortiter iudicio distinc
tione erigant. qui in suis temptacionibus exaltate anti
quam hostem non formident. Quisquis enim attingi domino
seruicio operatur. Quid aliud quam se contra antiquum hostem

certamen parat. Ut liber in damnum ictus suscipiat. qui
quietus sub turam de in captivitate suebat. Hec ^{et}
Ecce quod dyabolus mentem quam prius propter sordes vi
corum quietus possidebat postmodum repugnante sibi per
primam et vite emendationem crudelit per diversa temptatio
num genera vexat. Unde necesse est ut unusquisque. qui
viam penitentiae et sanctae conversationis aggredi incho
at temptationibus antiqui hostis viriliter resistat. quia
idem hostis cum considerat aliquem incipientem ingredi viam
salutis. statim obstat ei per diversas temptationes. ut possit
euertere eum a sancto proposito. et retrahere ab intentione
salubri. Hoc probat Isaac Abbas syrie. in quodam trac
tatu sic dicens. Cum volueris facere michi bone ope
rationis adventuras tibi temptationes prius parare te
metipsum. Nam consuetudo nimis est. ut cum videt
aliquem incipientem bonam consuetudinem. fide ferventi et con
stantia prima. obstat ei variis et diversis temptationibus.
ut exinde in timore veniens. arescat a bono proposito. nec
habeat aliquem calorem appropinquandi deo. non quod talem
virtutem habeat aduersarius. Nam nullus posset facere
bonum sed permittit ad deo. Sicut in libro Job dicti sumus.
Tu vero parare te metipsum viriliter ad obstandum tem
ptationibus. quae virtutibus inducunt. ac deinde virtutes maxime
operari. quia nisi prius te paraveris ad resistendum tempta
tionibus a virtutum operatione recedes. Hec per Isaac. Patet
ergo qualiter dyabolus impediat salutem hominis. cum cepit
appropinquare deo per primam. aut per ingressum religionis
videndum est etiam quod infirmitas seu fragilitas car
nis reuocet siue impediat hominem a proposito salutis.
Cum enim nonnulli peccatores per suis delictis compunguntur
et locum ad penitendum videlicet religionem vel alium quicum
que statum sibi tamen aptum ad ne deinceps ab hac sancta
intentione. carnis infirmitas sepius reuocat. contra
ergo penitentes siue incipientes. ante oculos ponunt. multas
vigilias. multum ieiunia. multam austeritatem vite et cetera.

observantias ordinis que p̄mescētes subsistē se non
posse formidant. Sed divina gr̄a adiuva. et spe futū
gl̄ie roborati. talem metū abiciūt. et hoc qđ in aīo
p̄posuerūt deuote exequūt. Hoc tangit b̄s ḡs in xxxo
libro ḡo. exponēs illud Job. et v̄mcula eius q̄m
soluit. subandis. nisi ego. sic dices. Soluit vō v̄m
cui qđ v̄mcula dū diuino adiutorio m̄na desideriorū
carnalium retinēda disrumpit. Cum em̄ pia intentio
ad cōuersionē vocat. sed adhuc ab hac m̄tione car
nis infirmitas reuocat. q̄i quib̄dam v̄mculis anima
ligata p̄edit. multos em̄ sepe videm. viam quidē
sanctē cōsuetudinis appetē. sed ne hāc assequi valeāt. in
nuētes casus. modo futura aduersa formidare. q̄m
incerta mala dū q̄i tanti p̄spiciūt in p̄cōrū suorū v̄m
culis incerti retinēt. Multa em̄ ante oculos ponit
que si eis in cōfusione euēiant. subsistē se nō posse for
midant. De quibus b̄n Salomon ait. Ister pigriorū
quasi seps sp̄marū. Nam cū viā dei appetūt. eos velut
sp̄me obstantiū sepiū. sic formidm̄ suarū oppositē
suspiciōnes p̄mūt et p̄ungūt. Quod quia electos p̄e
dere nō solet bene illis secut̄ admōuit. Via iustorū
absq̄ offendiculo Iusti quippe m̄cōfusa. sua qđlibz
eis adūsitatis obuiuant. nō impugūt. quia t̄p̄al
adūsitatē obstacula et̄ne spei. et m̄tne cōtemplatiōis
saltu t̄nscedūt. Soluit itaqz deus v̄mcula. q̄n ab elā
v̄mculis cuiqz animo infirmarū cogitacōm̄ nodos rumpit
et p̄p̄ius dissipat om̄e qđ illectā m̄tem ligabat.
Hec ḡs. Ecce qualis spes futū bonorū animat pen
tentes. ad exequēdū bonū. hoc quod facē p̄posuerūt.
Sed si adhuc aliquis p̄pter aspritatē religionis patit̄
aliquē difficultates reuocet ad m̄cōnā tormētā infer
nalīa. et leuiss sustinebit ea que sūt difficilia. De hoc
p̄ quēdā in quodā tractatu sic d̄r. Multis em̄ gr̄amis
et aspera videt̄ in mōstio suip̄m̄ p̄ x̄p̄o t̄p̄alis abne
gatio. Remiscat̄ oro q̄m amara sit illorū tormentorū

Summa exortatio. Incomparabilis enim senior est vita
claustialis ubi tam corporum quam animarum necessaria
sine sollicitudine querunt. quam penarum loca in quibus
miseri per peccata in hac vita non emendantur. non tamen maiori-
mis. sed etiam minimis negligenter multiplicat summa mi-
seria cruciari credunt. Sunt autem peccata que minima vel
parva sive levia dicuntur. non quia parva vel levia sunt. sed
quoniam in hac vita vere penitentibus leniter a deo dimittuntur.
Quod si quis emendanda in futurum distulerit. contem-
nendo non levia. sed graviora. immo gravissima in peccatis
ea sentiet expiando. Nemo se de peccatorum lenium lenitate
quia ita appellantur blandiendo seducat. quanto etiam
fuerint leniora. tanto fit culpe maioris coram deo in-
dignis examine corrigendi negligentia. Nullum omnino pec-
catum parvum estimare debemus. Utinam districtus iudex parvum
estimaret aliquid peccatum. Nemo omnino peccatum per peccata
deum ex honorat. Quod ergo peccatum audemus dicere parvum
deum enim ex honorare. quis sane mentis dicturus est
parvum. Quod respondebimus? cum exigeretur a nobis usque
ad ictum oculi. totius vite mentis cursus. Tunc quippe con-
degnabitur quod quod in nobis inveniatur fuit operis otiosi vel sine otio
si. Vel etiam silentij usque ad minimam cogitationem. Quis vel
mente captus audeat affirmare peccatum fore levia. quibus
amara debet reherma. Unde hic cogitemus? que gessi?
et que in futuro acceptura sumus? Si multa bona pau-
ca mala multum gaudeamus? Si multa mala pauca bo-
na multum lugeamus? Exiget enim a nobis usque ad ultimum
quadrantem. Aut hic cum misericordia et benignitate. Aut in
futuro quod absit cum severitate et iusticia. Hec ille. Ecce
quod salubre sit penitentibus et ad conversionem tenden-
tibus. reducere ante faciem mentis penas infernales
ut eo facilius possint sufferre penas corporales.
Nam ipsa mens humana assueta mundi illecebris
et concupiscentijs parvis fugit labores abstinentiam
vigilias. et ceteras corporis castigaciones. Sed cum inspi-

18
rante grā ad mētem reducti fuerint dies mortis pon-
dus futuri iudicii. pene inferm. pīmū celestis gaudij
cōtra suas cōcupiscēas et passiones. ipse animus bellū
aggreditur. ipse vitios. et male cōsuetudinē vnicuique re-
sistendo. et vīm quodāmodo sibi faciēdo. ut ad victoriā
carnaliū passionū puenire mēat. Hec bñs Amb?
pulsatis verbis pbat dicens. Sūp illo vbo regimē
loq̃ bñmpatit. sic nouim? quia famulat mēs hūana
in diuisis hūm? mūdi illecebris. et cōcupiscēis pīs
denicta fugit labore. expetit voluptate. et vī addu-
cit. ut cōsuetudinē priuā prius vite a se excludat.
Sed cū cepit vltimū diei necessitatē. ac futurū iudiciū
pondus cōsidere inatata. ul' sollicitata. aut spe pīmū
vel timore simplicis volūtariū bellū inducit passionib?
et vīm facit pristinis desideriis. Violent? serpam vīcē
cōtendit. Non em̃ sine violentia fieri potest ut de ha-
bundācia et delicias ad famē et sitim. ad abstīnēciam
et ciuitē trāseat. et sompno pūs et ocio amica carnē
cōtūdō vigilis q̃ cōficiat. Non inq̃m sine violentia
fieri potest. ut vīusq̃q̃ natiuitā paciēcia. supbiam
hūilitate cōmittet. amore paupertat' ac sufficiēcie.
effluēcia supet. Violēcia sine gulā. sobrietate. luxu-
riam castitate cōtempnēs. et homo subito trāseat in
vīū pfectū et tūiformet. et quodāmodo alt' reddat ex
altero. et sic a talib? regimē celoz violent? ac pūole-
ciam dūpit. Hec Amb? Videm? igit' quō vē penite-
tes oportet vīm sibi facē. ut victoriā vīoz. et carna-
liū voluptatū valeat obtinē. maxime tñ hū qm ma-
lum vīum et longā cōsuetudinē traxerūt in sordib?
pccoz. et opibus amosus necesse hnt scdm magis
et min? vīm sibi facē vnicuique carnalib? desideriis et
cōcupiscēis resistēdo. De hoc dicit bñs gē. Tanto
facilius quis cōtūit. q̃nto cōsuetudinē mōre coartat.
Vīitata vero culpa obligat mētem. ut nequaquā surge
valeat ad rēitudinē. Hec gē. Hoc est sic intelligendū.

q̄ sine labore valido nō potest quis resurgere post
cōsuetudinē longam viciōz et immutatam ad vias
vite Et quāto maiorib⁹ cūmib⁹ quis implicat⁹ fuerit
et diutius in ip̄is p̄seueravit. tanto difficiliorē et
maiorē pugnā et laborē in resistendō viciis. emm
habē oportebit. Hoc testat⁹ b̄tus Aug⁹ sic dicens.
Contra ingentem cōcupiscētiā. tanto amplius in
ea sup̄anda voluntas laborabit. quāto maiores ei vi
res cōsuetudo dedit. Hec Aug⁹. Hoc idē sentit Isidor⁹
cū dicit. Satis delicate se palpat. qui vult sine labore
vicia sup̄are. cum p̄cā legem quā sibi deseruēdō viciis
fecit sine violēcia doloris reserare non possit. Hec Isi
dor⁹. Unde necesse est vt nouit⁹ sine nouit⁹ cōuersus.
Laboret et faciat sibi cōsuetudinē cōtra cōsuetudinē.
affectū cōtra affectū. donec mēatur vni⁹ delictiōes car
nis et seculi. Hoc tangit b̄tus Bñh⁹ in quadā auctori⁹
sic dicens. Ad ea que dei sūt p̄cipienda. homo se attingat
necessitatē sibi faciēs cōtra necessitē et cōsuetudinē cōt
cōsuetudinē. et affectū sibi formās cōtra affectū. donec
plena mēat. delectatōem cōtra delectatōem. vt delectatōi
b⁹ carnis et seculi tantū delectatōem carē. quā p̄us delec
tabat⁹ habē. Hec Bñh⁹. Et notādū etiā. q̄ nouit⁹ cōsi
ad religionē t̄p̄e p̄batiōis. int̄ cet̄a que sustinet. maxie
quo patuit⁹. p̄mū est in cōsuecte vite nouitas. tam
in assumptōe habitus. qm̄ etiā in mor̄p̄ alit̄atōne sine
imitatione. Cōm est subtraccio gracie infuse et p̄
habite. p̄ quā solent cōfortari. et consolari incipien
tes. p̄mū igit⁹ est in cōsuecte vite nouitas. Nam dñ
aliquis cōpūctus p̄ suis delictis scām religionē ingre
ditur. habitū religionis assumēdō. p̄ressu t̄p̄is cessatē
p̄mo feruore occurr̄ mēt̄. asperitas habit⁹. et austeritas
vite. et cōsuetudinis incōsuecte. videlz vigilie. Ieiunia. sile
tiū. obediēcia castigatōes. et cet̄e obsequantie regula
res. Incipit aut̄ anim⁹ ad huc carnalis ea abhorreere.

et gerunt sub gūi facta cōfusiōe. Trepidat em̄ caro et abhor-
ret sēire vias dūctas et aspās. scēte q̄t q̄sue. cogitacōe q̄t cōsue-
vme q̄t q̄sue. et recūnt fantastica pccōrū ymaginacō-
nes vite pōris. qualicūq̄ m̄ seculo libealiter vixit. et suā
voluntatē m̄ delicijs dūctis et voluptatib⁹ habuit. et
deparat carnalit⁹ carnalis anim⁹. ex eo min⁹ q̄ p̄hibet
ab hys et subtrahit. q̄d t̄pit libuit et p̄cipit et p̄ponit
q̄d sancte licet. sed carni non facile libet. Ex hac autē
difficultate et temptacōe mapit homo instabilis esse
et nōnūq̄m dolere d̄ ingressū religionis. et vias q̄rere
evasionis. Vnde sunt nōnulli. qui post assumptū hīcū
religionis instigatē diabolo et p̄pua fragilitate. post-
posito timore d̄i et verecūdia hominū reuertūt ad sēcūm
Et sunt nōnulli qui p̄t pudorē hominū vēcūdanē d̄po-
nere hīcūm. hī tales nōnūq̄m fingūt se aliquā debili-
tate aut infirmitate hīre. Vt cū honore possent iugum
ordinis euadere et a religione discedē. Et p̄pter hāc fic-
tam occasiōē q̄m plures a sancta cōfusiōe recedūt
Et sunt nōnulli qui p̄pter dūsa temptamēta efficiū-
tur instabiles. et dolent se intrasse ordinē. sed p̄pter vo-
tum quod emisērūt cor suū firmāt ad manēdū. plūmi
tamē etiā post voti emissiōē instigatē dyabolo ab
ordinē discedūt. Et sunt nōnulli qui multū feruētes
sūt t̄pe p̄baciōis. quos cōsiderās dyabol⁹ sub specie boi-
māt p̄uicē. Vnde suggerit eis q̄ non possint ordinē
put scriptū et mādātū est in regula et in statutis
ordinis obseruare. tam p̄t suā fragilitatē. q̄m etiā
q̄ in plūbus ip̄am regulam vsq̄ ad p̄fectū cōsiderāt
a p̄sonis ordinis non exequi nec p̄ficē. Et idēo insta-
biles efficiūt. q̄ma putāt si p̄fessionē fecerint sibi ex
hoc p̄uiliū imminere. Et cum p̄ hoc antiquis hostis
p̄ualere non p̄t. tunc inmittit quēdā affectū indiscre-
tum. ita q̄ aliqui corpus suū p̄ vigilias et ieiunia et
orōnes et alias castigacōes nimis indiscrete affligūt

mentem quod propter hoc maduit in debilitate capitis et cor-
poris. et ob hanc causam aliqui sic debilitati etiam
de ordine egrediuntur. Si autem remanent ab hac debilitate
dum non reformantur. Item alia quamplurima sunt que pa-
tuntur novelli tempore probationis. instructu dyaboli. que faci-
unt eos fluctuare. et esse in proposito instabiles sicut
cotidianam experientiam quamplurimos docet in tali statu
existentes. Contra ista impedimenta et temptationes
sunt hec remedia. primum est habitare inter multos
quia habitando inter multos videmus plurimos qui for-
te eandem temptationem habent et vnicuique sustinet. et
multos qui iam evaserunt. et ad maiora profecerunt
quos imitantes amamus. et in nostris temptationibus non
deficimus. Secundum est exempla respiciere seniorum huiusmodi ti-
more et amore dei. quorum exemplis possumus accendi
et in bono proposito firmari. Tercium est aperire conscientiam
multum enim valet ad temptationes mitigandas ma-
nifestare suas passiones et impugnationes plurimam
confessionem. Quartum et maximum quod queri super huiusmodi tem-
tationibus et perplexitatibus a senioribus timore dei habet
tabus consilia. quia nichil ita efficax est ad evadendum
laqueos dyaboli. quemadmodum sunt consilia de humili cor-
de precedentia. quibus consiliis debet unusquisque novellus
et in huius temptationibus laborans acquiescere. et in cor su-
um monita salutis quam ad se per plateas assumere. Ad hoc
faciendum beatus Gregorius hortatur sic dicens. Collocutionis
vox plus quam letitiae primo torpencia corda excitat
et de mortua pelle ad hominem vivum recurrere. Deum
in hominem consule. Aperi impedimentum et quere medica-
mentum. Ausculta in mente. non hominem de se medicare
sed per hominem deum veraciter respondere. docentem consolati-
tem. exhortantem. et discere diligenter. ne sensu proprio per-
tollendo impedimento. tali forsitan utaris remedio
de quo postmodum nascatur impedimentum maiore occa-
sione. sicut estuans contra estum aqua se infrigidat. et

exinde postea magis estuat. hec g^g. Enn vero pcepto
 consilio mediante grā dei homo in mente stabilitus
 fuerit. et in pposito firmatus. infindit sibi habūda
 tior grā deuotōis. nam fit castus in cogitatōe deu
 tus in orōne. suspendit d^sidens. effluit lacrimis. sās
 affectib⁹ habūdat. vigilas ieiunia. et ceteros labores
 libet^r suffert. ad bonū opus hilarescat. Sed ne homo
 de tot d^sis et cōsolatōib⁹ spūalib⁹ psumat aut eleue^r.
 om̃is deus grām dulcedinis quā contulit. ad horam
 subtrahit. ex qua subtractōe efficit^r tediosus ad opus
 bonū. in deuotus in orōne. et ceteris obseruatiōis regu
 laribus. et incipit homo tubulari et angustari in
 semetipso. eo q^d non sentit in se prius grē et deuotō
 nis dulcedinem. et cōturbat^r mente. et timet ppter
 sua pccā que fecit se non placē deo. eo q^d suā grām
 quā prius habuit ab ipso abstulerit. et hec est scda
 tubulacō siue temptacō ut sup^r pmissum est. quā
 paciūt^r nouit cōuersi. Contra hāc tubulacōem et
 recuperatōem grē qua homo priuatus est. hec sūt re
 media. primū est lectio sanctarū scripturū. quia lectō
 sancta instruit mores. pdit temptacōes. donat cōso
 latōes. Scdm est paciēcia ut paciēt^r sustineam^r hāc
 aduersitatem. nec moueam^r ppter hoc a sancto pposito.
 Tertiū est si equētia suspensio. q^{uia} nō debem^r cessāre
 a gemitu donec misceat^r nū deus nū. nobis grām suā
 infindendū. Quartū et max^m est timor cū hūilitate
 Nam sicut ppter supbiā subtrahit^r grā. ita p hūili
 tatē et timorē recipiat^r. q^{uia} deus supbis resistit. hū
 milib⁹ aut dat grām. De hoc dicit b^{at}s b^{at}h^{at}. In
 veritate didici. nū ita efficac^r esse ad grām p^rmendā
 retmēdam. recipiendam. q^{uā} si om̃i tpe coram deo
 inueniaris. non altū sape sed timē. Vnde b^{at}s es
 si cor tūm triplici timore repleuis^r ut timeas quidē
 p accepta grāa amplius longe plus p recipiata
 quā ubi tibi grā deficiat. desias et tu. Argumentum

ergo superbie pñatio gr̃e est. hec bñh? Vide igit̃ pñda
q̃ subtracta gr̃a ppter superbiam p̃ hūilitatē et timo
rem reuocatur et reformat̃. Eaam sciēdū q̃ p̃modū
confidēs et vidēs fragilitatē singulorū. ip̃is nouell̃
et incipientibus allenuat pugnās temptacōnū et con
solat̃ dulcedine gr̃acie sue. ne ex difficultate impug
nacōnū et tribulacōnū dissoluāt̃. et ad secūm reuer
tantur. Quos vero p̃spexerit fortiores. eā in ip̃o
pñcipio mchoacōis. p̃mittit eos pati pugnās temp
tacōnū. vt p̃fectius a pñis p̃ngent̃. et acius cōnēt̃.
De hoc dicit Iohānes abbas mont̃ synai. in tracta
tu de x̃p̃o. gr̃adibus sic. Dispensatur dñs a nom̃e
incipientibus pugnās allenuat. ne qñ ex pñcip̃
cōfestim in mūdū denuo resoluāt̃. Igit̃ gaudete in
dño sp̃ omēs serui eius in nobis ip̃is. hoc signū ca
ritatis regis ad nos cognoscēt̃. Sūt eā vniles
anime. et statim ex pñcipis pugnās p̃mittit ī
eis relaxari. nolēs ip̃as in breui coronare. hec Ioh
hannes abbas. Et qñuis aliqui dulcedine dñe
gr̃e. vt dñm est tpe mchoacōis et p̃bacōis accipiat
plures tamē p̃t pñā dñsa et enormia in seculo
commissa. amaritudinē tēptacōnū et tribulacōnū
patiūt̃. vt p̃lacrimas et cōpñacōm cordis. a vicis
purgati. ment̃ oculos ad sup̃na valeāt eleuare
et postposito timore seruli. ex caritate et cōfidecia
ad amorem celestis patrie suspnare. hoc p̃bat.
Isidorus sic dicens. Sciendū q̃ cōūsi ad dñm. plerq̃
aliy incipiūt a dulcedine. aliy a tēptacōnū amarit̃.
Om̃is cōuersus autē ex fletu mchoet pñorū. et sic tñ
fiet ad dēseriū sup̃norū. prius em̃ lacrimis purga
ta sūt vicia que gessim̃. et tñc mūdāta mēt̃is acie
id quod q̃rim̃ cōtemplē. vt dñm aū ea flēdo
peccata caligo a nobis dētergitur. mūdatus cordis
oculis libere sup̃na intueant̃. Ante necesse est ti
more cōuerti ad dñm. vt metu futurarū penarū.

51
carnales illecebre d'vinctant. Semel oportet abiec-
to timore ad amorē vite etne transire. pfecta em̄
caritas foris mittit timorem. Qui autē timet penā
habet. et nō est pfectus. Unde necesse est om̄i cōsilio. Ut
post timorē cōsurgē ad caritatē dei debeat. q̄i filius ne
semp sub timore iaceat q̄i servus. Tunc em̄ amorem
m̄e cōsiliōis ostendim. Si demio ut prēm diligim. quē
prius p̄uli mēte vere ut dñm formidabam. Hec Isidorus
notandū etiā q̄ dñs quos ad magnū sanctitatē statum
p̄moue desiderat. primo fouet eos dulcib. blandim̄t
Secōdo exercet duris et asperis temptamētis. Tercio
firmā et stabilem dat tranquillitatē mētis. P̄mū ex-
hibet maculatib. Scōm p̄ficiētib. Tercū p̄fect
Deus igit suis electis in p̄mo aggressu occurr̄ eis cō-
solacōis dulcedinē m̄fimdndo. blandiēs q̄ eis. atq̄
fontēs sorbiculiculis dulcib. diuine cōsolacōis. Ut p̄ h̄
eos ad sue familiaritatē grām introducat. Ad benig-
dei dispensacōne agit. quia si eorū m̄cia amaritudo
temptacōis extirpet. facilius ad ea que reliquāt rediret
Unde deus occurr̄ eis. paterne amplexib. m̄fimdēs eis
tantū deuotōis grām. Ut flere valeat in orōib. suspi-
rare in meditacōib. Dulcia sentire in affectib. ita
Ut om̄ia dura et aspa sint eis dulcia. et om̄ia que agunt
iocūda sint et festiua Ut q̄i p̄ omēs dies illos. cōuiu-
ducāt. De hac deuotōis grā. dicit b̄tus B̄n̄h. p̄ius
dñs pusillos corde h̄m̄. di blandiēs in cōsiliōis
inicio solet allucē. Sed nouerūt tales h̄ac grām sibi
p̄stitam et nō datam. Ut in die malorū mēores sint
bonorū. post hoc scōdo exercet deus suos duris et aspe-
ris temptacōib. Nam subtratta grā diuine cōsola-
cōis. macit homo tepescē. et in bonis opib. uis
attediari. fastidit em̄ om̄e bonū. tēdet legē. orare
nō delectat. meditacōes nō inuenit. nec bona audi-
re uel loqui desiderat. Ex quorū p̄sona dicit B̄n̄h.
Non sine causa abberi et mūdus truis m̄basit me

quidā languor aīe et mētis ebetudo. et in solita qdā
inertia spūs. Vnde ista sterilitas anime mee et in deu
tione quā paucior. exaruit cor meū. fctm est sicut
terra sine aqua. cōpūgi nō valet ad lacrimas. legē
et orare nō delectat. meditacōes solitas nō inuenio
Idē ad opus manū piger. ad vigilias sopnolent?
hec bñh? Non solū aut huius defectū in spūalib?
patit. sed etiā de diuisis vijs tam carnalib? qm alijs?
temptat homo et deperat. ut nullā requiē in se ha
beat sed omēs tribulacōm. In hys omib? adūsitatib?
si homo tēptacōib? nō cessent. sed paciam et hūilitē
habueūt. et in timore dei pseuerant. cōsolacōm magnā
cōsequitur a deo. et ut pmissū est dat. Tercio. firmam
trāquillitatē mentis. de qua ps. dicit. Quidm multitudi
nē dolorū meorū in corde meo. cōsolat^{ur} tūc letificat^{ur} aī. m.
et aplūs. Sicut habūdāt passiones in nobis. sic
p xpm hūndat et cōsolacō mā. De hoc etiā bñh?
dicit. Deus tū ad mētem redit. tēptacōnū nebulas
disscutit. et solem iusticie reducit. atq; sic ondit qm
nos diligit. Quō aut ad mētem veniat subiūgit. dices.
Cum omnis malorū caligo et tusticia detegit^{ur}. tunc
resplendēte raptim choruscacōe mētis scripti luminis
mēs illustrat^{ur}. in quo ut cūq; cōspecto gaudio cūqdā
semitat^{ur} absorbet^{ur}. et qm post defectū vite p̄sentis
vltia se raptā in quādā nom^{ine} aliquātes recreatur.
hec bñh? Vnde talis mēs bñ sibi cōstia. quocūq;
cōfidacōis sue oculos vtit. testior^{um} salut^{is} sue inuenit
ppter qd vocacōm suam cum gaudio p̄stolat. De hac
leta cōfidacō dicit^{ur} in p̄bys. Expectacō iustorū p̄leti
cia In qua leta expectacōe stetit p̄narcha iacob
tū dicebat Salutare tuū expectabo dñe. De istis tri
bus modis quos solet h̄re Incipientes. p̄ficiētes. et
p̄fecti. Et qm in mchoacōe incipientes inueniūt blan
dimēta dñi. cōdūm. et p̄ficiētes cōmūa temptacōis

et perfecti plenitudinem perfectionis. Cuius ergo satis dare
et largis verbis loquitur: exponens illa verba. que continentur
in libro Job dicta per helim. Videlicet hec omnia operatur deus
tribus vicibus per singulos et sic dicitur. Solenter intueendum
est. que iste tres vices sint. quibus unusquisque homo an-
xietate meroris afficitur. et post merorem per transitum ad
securitatem leticie renovatur. quia gravis prius meror
afficit. et magna postmodum leticia attollit. Igitur si
vigilanter intendimus. Has tres vices meroris et leticie
unusquisque eliciat animi. istis alternari modis invenimus
id est. confusione temptatione morte. In prima quidem
quam diximus confusione vice gravis meror est. cum sua
unusquisque peccata considerans. curam secularium vult compedes
 rumpe. et viam dei per spatium securitatis confusiois ambu-
lare. Desideriorum temporalium graue onus abice. et leue in-
gum domini libera pueritate portare. Cogitanti enim ista
occurrit illa familiaris sua carnalis delictio. que
in veterata dudum. quanto enim domini sustinuit. tanto ar-
ctius stringit. atque a se tardius abire permittit. Et quod
ibi meror. que anxietas cordis. quam hic spiritus vocat.
hic caro renovat. hinc amor nove conversationis inui-
tat. hinc usus vetuste perspicuitat impugnat. hinc de-
siderio. ad spirituale patriam flagrat. et in semetipso car-
nalem concupiscentiam collerat. que cum aliquo etiam
inimicum delectat. Sed quia divina gratia domini nos istis
difficultatibus affici non permittit. ruptis peccatorum vincu-
lis. acies nos ad libertatem nove conversationis consolamur
ducit. et procedentem tristitiam subsequens leticia reso-
luet. ita ut conuersi. unusquisque animi eo maius ad
votum suum perveniendo gaudet. quo magis se pille me-
minit laborando doluisse. Fit cordi immensa leticia. quia
ei que desiderat iam per spem securitatis appropinquat
Sed ne confusus quisque iam sanctum se esse credat. et que
pugna meroris superare non potuit. ne ipsa postmodum

secunditas sternat. dispensante deo permittit. ut post
conversione sua temptationi stimulus faceret. Iam quidem
per conversione rubrum mare transitum est. sed adhuc in hunc
mo vite periculis. ante faciem hostes obsistunt. iam pericula
pericula velut extinctos egypcios post terga relinquant?
Sed adhuc vitia. quia alii hostes obuiant. ut ad terram promissionis
pergentibus. ceptum iter multudat. Iam porro culpe
velut insequentes. aduersarii. sola divina virtute pro
strate sunt. sed temptationum stimuli. quia hostes alii contra
faciem veniunt. qui et cum modo labore superent. conversione
facile videlicet secunditatem parit. mater autem negligentie
solet esse secunditas. Ne ergo secunditas negligentiam
generet. scriptum est. Fili accedens ad similitudinem dei. stans in
iustitia et timore. et propara animam tuam ad temptationes.
Non enim aut ad regem sed ad temptationes. Quia hostis noster adhuc in hac
vita nos posuit. quanto magis nos sibi rebellare conspiciat. tanto
apertius expugnare conetur. Eos enim pulsare negligit. quibus
quieto iure possidere se sentit. Contra nos vero eo de
hemecius incitat. quo ex corde nostro. quia eximie prope
habitationis expellit. hoc enim in sermone domini sub qua
dam dispensatione figurant. qui dyabolum non nisi post
baptismum se temptare permisit. ut signum nobis quod
dam future consuetudinis nuntiaret. quia membra eius postquam
ad eum perficerent. tunc actiores temptationum insidias tol
lerarent. post primam igitur viam meroris atque leticie qua
vniuersique per studium consuetudinis cognoscant. hec secunda
sub oritur. quia ne secunditas negligentia dissoluatur.
impulsu temptationis afficiat. Et quidem quicquid in primo
consuetudinis initio. magna plerumque excipit dulcedine
consolationis. Sed deinde laborem postmodum probationis
habebit. Tres quippe modi sunt consuetudinis. Inchoatio
medietas atque perfectio. In inchoatione autem inueniunt
blandimenta dulcedinis. In medio quoque tempore. etiam
temptationes. ad extremum vero perfectionem plenitudinis.
Præterquam quod illos dulcia suscipiunt que consolentur. postmodum

53
amara que exerceant. et tunc demum suavia atque sub
limina que confirmet. Nam et sponsa vir suam quousque
prius dulci blandimentis fouet. quam iam coniuncta
aspice maritum probat. probata vero secum cogi
tationibus possidet. Unde et plebs israelitica cum spondente
se deo. ad facias mentis impetum exegypto vocaretur
qui arripit vice prius accepit blandimenta signorum. Con
iuncta autem probatione exerceat in heremo. Probata vero in
promissionis terram virtutis plenitudine confirmat. Ante
igitur miraculis degustant quod appetit. postmodum in
labore temptata est. si custodire nosset quod gustasset
Ad extremum quoque plenius accipe meruit. quod laboribus
probata custodiret. Ita vicia vniuersumque confusi. et inchoa
blanda promittet. et aspera medietas probat. et plena per
fectio liberat. Nam sepe confusi quique in ipso adhuc aditu
inchoationis sue. ut tranquillitate pacatissima carnis. vel
donna prophetie. vel predicamenta doctrine accipiunt. Post
hec autem duris temptationum probationibus fatigantur. a quibus
inchoationibus adhuc cum incipent. Valde liberos se esse
crediderunt. Quod diuine gratie dispensatione agitur. ne in
inchoatione sua temptationum asperitate tangantur. quia si
eorum initia amaritudo temptationis excipiet. tam faci
le ad ea que reliquerunt redirent. quam nec longius disces
serant. Nam contempts prius viciis qui mixta positus
replicantur. Unde scriptum est. Cum emisisset pharaon
populum. non eos dominus duxit per viam terrae philistin. que
vicina est reputas ne forte periret eum si vidisset
aduersum se bella conuigere. et reuertetur in egyptum ex
egypto itaque exentibus euicino bella subtrahunt. quia
relinquentibus scilicet. quedam prius tranquillitatis ostendi
ne in ipsa sua tenentitudine atque inchoatione tribuati. ad
hoc territi redeant quod euaserunt. prius ergo suauitate
securitatis sentiunt. prius pacis quiete intriunt. Post
cognitam vero dulcedinem. tanto iam collatibilis tempta
tionum etiam sustinet. quanto indeo altius cognouerit.

quod amet. Unde petrus prius in monte duat. pno
clantate cūffigatois dūce cōreplat. et tūc dūm tēp
tan analla mtiogate pmitit pteptacōm fūis ex m
firmitate sibi cōscus. ad illud flendo et amando rē
rēt qd vidisset. ut cū eo timoris vnda pccā pelago ra
pet. esset prius dulcedinis anchora que retinet. Se
pe aut tam dūctima sūt teptacōnū ctamīa. qm lōga
fuerāt m mchoacōne blandimēta. Sepe ergo magis
satur m mchoacōe dulcedinis. min⁹ aut m labore p
barōis. Numquā vero labore temptati dispar sequit
pfectio firmitat. quia iuxta sūmā ctamīs remineat
quisq; pleitudme pfectionis. Plep q; aut m eo quisq;
cōsue labit. qd dūm quibdā dōnis gracie dulcedine
mchoacōis accipit. cōfirmacōne se accepisse pfectōis
arbitrat. et plenitudinē cōsumacōis estimat. que
adhuc blandimēta esse mchoacōis ignorat. Unde fit
ut dūm subito temptacōis pcella tangit. dēspectū se
do et pōitū suspirat. Am si mchoacōm sue nō passim
credet. adhuc mpsus positus mētē ad adūsa paret
et vicijs venētibz. tam firm⁹ resistet. qm ea etiā sa
gacius pūdisset. que quidē tūqūll⁹ si pūdet tollat
eoz tamē oīo ctamīa. etiā si pūdeat nō dēclinat.
quia vsus nū itmeris nequaq; pagit sine puluere
temptacōis. Plep q; aut cōsue quis q; teptacōm
stimlis agitat. qualib; ante cōsionis grām mīqū
pulsatū se esse remissat. nō quia hec eadē radix
temptacōis dē erat. sed quia nō apparebat. human⁹
quippe anim⁹ multis cogitacōib; occupatus sepe si
bi metipī aliquō manet m cogitacōe. ut oīo qd tolle
rat nesciat. quia dūm p multa spargit. ab mēna sui
cognicōne remouet. Si aut dēo vacare appetat. et
ramos mltimodē cogitacōis absadat. tūc libē cōspi
cit. quid dē mēna radice carnis pcedit. Carduus nāq;
m dia nascit itmerantiū pedib; tēte. vsu tūscitū.

59
eius superficies ne appareat cōfringit. Sed quia de super-
ficiatificantes spume nō appareāt sub terra tamē radice
occulta p̄domat. Si autē eū t̄nseūcū pedes terre et cal-
care cessauerūt. mox in superficie surgendo p̄gredit. et
p̄ sp̄mam p̄dit in publicū. quidq̄ in radice videbat
occultū. Ita in corde seculariū. sepe occulta quedam
tēptacōnū radice nō facilea paret. exsurgē. quia ul-
t̄mbia actōnū sita. t̄nseūcū tenet pedē cogitacōnū. et
p̄minimeas curas. q̄ multis itineantib⁹ p̄mittit ne vi-
deat. Si autē p̄cōfissiois grām a via cordis curat̄ba
remouet. ut nulla illud actōnū insolentia cōterat. nul-
lus cogitacōnū tumultus p̄mat. tūc q̄ occultū latebat
agnoscat. tūc radice vitiorū p̄ungit libe sp̄ma tēptacō-
nū. Contra quā bñ v̄mētis manu agit. ut m̄q̄ntū fieri
potest nō tegat occulta. sed radicat euellat. Quod donec
fiat v̄m̄cū q̄ cōfisi aīmy. ita hec sp̄ma cōturbat. nō pe-
ne p̄cussione subita pene sup̄ari se sēnat. eius q̄ v̄lū
medullit. inflatū exiciabilē p̄timestat. plerq̄q̄ vero
ip̄i tēptacōnū stimuli. dñ m̄b̄sum veniūt dilātant. et
non quidem actiores. sed longiores existūt. q̄m̄s at-
dolent. sed magis sibi inficūt. quia dñ m̄eti d̄m̄cine
adherent. tāto fuit min⁹ pauidi. q̄nto magis asueti
Int̄ hec ergo de p̄hensa mēs. huc illuc q̄ distendit. et
sepe h̄m̄c m̄de p̄uocata. cui tēptacō vitio obuiet ul p̄-
mū impugnet ignorat. v̄nde plerq̄q̄ euēnit. ut d̄m̄m in-
ima m̄surgēcia vicia cruciat. cū repugnat aīmy. iā iāq̄
q̄ in lapsū de sp̄acōis m̄clinat. cōfusus quisq̄. h̄ac
ip̄am sublimitatē v̄iā. quā sibi ad remediū elegit ex-
p̄auescat. et q̄ in sūmo eductus titubat. q̄m̄ in ymo
solidus stabat. Ita vō cū tremētib⁹ tēptacōnū motib⁹.
angustat. ut recte de eo dīa d̄beat. Abhōrabilis ei fit
m̄bia sua p̄amis et anime eius cibus ante desideabilis
Sed quia misericors deus p̄bari nos p̄mittit tēptacōi-
bus nō rep̄bari. Sicut scriptū est. Fidelis autē deus.

qui nō patit̃ vos temptari sup̃ qm̃ potestis. sed facit
cum tēptacōe eā puentū vt possitis sustinē. Cuius
cōsolacōis opus oāt. et surgētes tēptacōm̃ stimu
los mitigat impugnātes qz se cogitacōm̃ mor̃ mēia
pace tīāquillat. mox qz anima mēsa dē spe celesti
leticiā p̃cipit. dūm dēuictū malū respiciat quod tol
lerauit. vt mē. dē hoc tēptacō libatō qz homīe dīa
debeat. Videbit faciē eius in iubilo. et libabit animā
suā ne p̃get mīitū. sed viues lucē vidēt. Hys ita
qz duab⁹ viab⁹. id est. cōfusiōis et p̃bacōis p̃ merore
leticiāqz t̃isactis sup̃ est t̃ia. cū et merore adhuc sus
tineāt et gaudia cōsequāt. Post cōfusiōis namqz
certamā. post p̃bacōis erupnā. restat adhuc dīa
tēptacō. quia venire nō p̃t ad p̃fecta gaudia liber
tatis. nisi prius dēbitū soluerit humane cōditōis
Cōuersus aut̃ qm̃qz sibi tante sollicit⁹ t̃ate secum
cōsiderare nō cessat. et hinc index qm̃ districtus aduei
at. suūqz t̃m̃ cotidie p̃spiciat. et tante seueritatē t̃ate
iusticiē. quas rācōnes vite sue sit positur⁹ attendit
et si cūta p̃na opa que intelligē potuit dēuictant.
Veniunt tamē corā districto iudice. illa magis que
in semetip̃o nō intelligit p̃tmesat. Qm̃s em̃ con
siderare valeat. qm̃ta mala p̃momenta t̃pm̃ xp̃is
m̃cōstātib⁹ cogitacōm̃ motibus p̃petram⁹. Facile
est aut̃ opa p̃usa vitare. sed nimis difficile est ab
illiata cogitacōe cor tēge. et tū sc̃ptū est. vt qm̃d
cogitat̃ m̃bile. et rursum. In die cum iudicabit dñs
oculta hom̃. Humana aut̃ anima semel cōmutatis
statū dēfens ad fluxū t̃palitatē dēlapsa. hāc m̃itabi
litate alternatū motū nōm̃ qz dūm cadere volens
appetit. et dūm conat⁹ surgē cogit̃ m̃bita tollerare.
Inde quippe p̃mita est vnde dēlātā. qm̃ cōfusa habet
labore certam̃is. Vnde nō cōfusa appetit gaudīū vo
luptatē. Sepe ergo elās etiā uolentib⁹ in cogitacōe
inrumpit. qd̃ ipi quidē sollicitate inspiciūt. et añ dei ocl̃os

53
quā sunt reatus attendūt. Et cum de his omnibus semp
distincta iudicia ptimeat. tūc tamē hec vehemēt me-
tuit. cum ad solutiōnē humane cōditiōis debitū vemen-
tes distincto iudicio appropinquare se cōmūt. Et fit tāto timor
acrior. quāto et retributiō etna vicior. Ante oculos at-
cordis. nichil tūc cōsuolat. de fantasmate cogitaciōis
quia subductis emedio omnibus se et illū tūm cōside-
rāt. tū appropinquāt. Crescat paupor vicina retributiōe ius-
titiæ. et urgente solutiōne carnis. quāto magis distric-
tum iudiciū. iam iamqz q̄ tangit. tanto vehemēt
formidat. mandata dei inq̄m se p̄mississe memine-
rūt. formidat tamē illa que nesciūt. quia vidēz sem-
p̄os dīiudicare. et cōprehendere oīno non possūt. atqz
urgente exitu subtiliora terret metu. Unde et redemp-
tor n̄r solutiō carnis appropinquans. et mēbroz suoz spe-
ciem seruans factus magoma cepit plorare orare. Ad
em̄ p̄ se ille cum agonia petet. qui mētis positus celestis
cum p̄tate tribuebat. Sed. appropinquante morte mētis in
se itamē exp̄ssit. qui vīm quādam tioris ac formidinis
patim. cum p̄ solutiōem carnis. et no iudicio p̄m̄q̄m
et legz em̄ tū libz cūa tūc in merito t̄et. q̄ post pusil-
limū hoc inuēit. qd mētū mutare non possit. Considerā
quippe qd vīam vite p̄ntis nequaquā sine culpa t̄ātre po-
tūm. Considerā etia quia n̄ hoc quidem sū aliquo
reatu mō est. qd laudabiliter gessim. si remota pietate
iudicem. Quis em̄ m̄m vitā p̄cedentiū patip valēt n̄
supare n̄ assequi. Et tū dauid ait. Non metes i iudiciū
n̄ p̄no tuo q̄a nō iustificabit m̄cōspectu tuo oīs viues
Paulus cū dicit. nichil michi cōscius sū. Addidit. Sed
nō in hoc iustificat sū. Iacob dicit. In mlt̄ em̄ offen-
dim. omēs. Iohannes dicit. Si dixerim. quia p̄cni
nō habem. ip̄i nos seducim. et veritas in nobis non
est. Quid ergo faciūt tabule. si sic cōtremiscūt colūpne.
Aut q̄ vngula immobilia stabūt. si huius pauporis
turbine etia cedi quatūt. Solutiōem ergo carnis.

appropinquas. non inquam timore vindicte. etiam iusta anima
turbatur. cui et si quid tranquillū in hac vita saepe potuit
mortis articulo inueniente conturbatur. Sed quia iustorum
anime. a seculis quibusque contagio. non sepe morte
pauore turbatur. et eterna gaudia iam ab ipsa carnis so-
lutione percipiunt. plerique autem contemplatione quadam retri-
butionis inueniunt. etiam postquam carne expolientur hilarescunt.
et dum vetustatis debitum solvunt. non iam minime leticia
perfruiunt. Ecce dicitur. Videtur faciem eius in nubilo. vel de
libabitur animam suam ne perget in interitum. sed vides lucem
videt. Iusti itaque anima in nubilo faciem dei conspiciunt. quia
tamen de leticia inuenta percipiunt. quantum capere vel assumpta vi-
possit. Ibi igitur vides lucem videt. quia spiritualis oculum
in radio eterni solis infigit. Ibi lucem et vides videt. quia
omni mutabilitate diversitudine calcata. Veritati et
intuitui inheret. atque inherendo ei quae terminat ad similitu-
dinem incommutabilitatis affingit. atque in semetipsa auc-
toris sui incommensurabilem spem dum respicit assumit. Quae
enim ad mobilitatem per semetipsam lapsa est. ad immu-
tabilitatem statim inmutabilem videndo format. Igitur
helicum de afflicto quolibet liberatoque homine. quia primo
meroris amaritudinem. et postmodum gaudia consolati-
onis expressit. apte subiungit. Hec omnia deus operatur.
tamen viam per singulos videlicet conversionis. probationis.
et mortis. quia per tria haec. et diuersimodis stimulis me-
roris afficit. et imaginis postmodum securitatis gau-
dium refouet. et quia etiam vniuersumque mens tribus via-
bus. id est labore conversionis. vel probatione temptationis
vel formidine solutionis attentat. atque ipsa attritione pur-
gata liberatur. Aptè subiungit. Ut reuocet animas eorum a
corruptione. et illuinet lumine viuificant. Lux quippe mori-
tuum est. quam corporeis terminis oculis. Qui autem ad huc
huius mundi viuunt. luce morientium tenebrescunt. Illuuantur
autem a luce viuificant. qui de specto temporalis luminis. ad splendo-
rem eterne claritatis recurrunt ut ibi viuunt. ubi verum lumen.

sentiendo videat. Vbi nō aliud lūmē. aliud vita. sed
Vbi ip̄a lūx vita sit. Vbi sit nos lūx exterius tūscā
bat. ut intēus impleat. ut intēusq̄ta exterius tū
scabat. Illūmānt ergo hac luce v̄mētū. quā tāto tūc
cōspiciūt. q̄nto m̄t ad illam p̄m̄us v̄mūt. Hinc usq̄
gg. in xxij. mōp lib. Volentes igit ostend' in aliq̄
pte p̄anctitatē s̄ssimī v̄ni ggory. statū m̄apiētū
p̄ficiētū et p̄fectōp̄ a matia m̄a quā tractam' aliq̄lic
digressi sum'. Sed redam' m̄t ad p̄positū. et statum
m̄apiētū. put dñs donauit exequam'. Sicut enim
sup̄ius dñm est. q̄ om̄ps deus quos p̄ordinauit ad
vitā etnā. dñs is modis ad se vocat. maxime tamē
hoc ip̄m p̄duplicē modum cōtingē solet. Aut p̄ flagel
la corrēctōis. aut p̄ affc̄m dilectōis. postq̄ vō dñs p̄ p̄a
tentiā et emēdatōnē vite ad dñm cōfisi fuerint. dñs is
impūgnatōes et labores sustinet. sed sustinē debent
patient'. quia p̄tāsitōrū laborē. ab etno labore libe
rant. De hoc loquit'. bñs gg. in vj. lib. mōp sup̄ illo
vbo. Quia ip̄e voluerat et medet' sit dicens. Quobus
modis om̄ps deus voluerat. quos reducē ad salutem
curat. Aliq̄n carnē p̄cutit. et mētis dñriā suo pa
uore thabefecit. Voluerādō ergo ad salutē renocat.
cum electos suos affligit exterius. ut intēus v̄māt
Vnde p̄ moysen quoq̄ loquit'. dñs. Ego occidā et ego
v̄uē facia. Occidit em̄ et v̄uificat. p̄cutit et sanat.
quia idēo foras flagella cōmonet. ut intus voluerat
delictōp̄ t̄net. Aliq̄n etiā si flagella exterius cessare
vidant'. intēus voluerat infligit. quia mēt' m̄e dñi
ciam. suo desidio p̄cutit. sed p̄ruacendō sanat. Corda
em̄ m̄a male sana sūt. cum nullo dñi amore sauciāt'.
cum p̄egmatōis sue erupnā non sentiūt. sed volue
rantur ut sanēt'. quia amoris sp̄itulis mētē dñi m̄se
sibilis p̄cutit. mox q̄ eas sensibiles p̄ ardrē caritat'
reddit. Vnde p̄ sponsam in cantu dicit. Voluerata car
tate ego sum. q̄ ale em̄ sana anima. atq̄ m̄hū' exily

ceca securitate pstrata. nec videbat dñm. nec videre
requiebat. p̄cussa aut̄ caritatē spiculis voluerit in
intimis affectu pietatē. ardet desiderio cōtemplacōis
et immo modū vniūcatē exoluere. que p̄us mortua
iacebat in salutē estuat. anhelat et iam vidē desidat
quē fugiebat. p̄cussione ergo ad salutē reducat. que
ad securitatē quietis intime amoris sui p̄turbacōne
renouat. Sed cum sancta mēs anhelare in dño ce
perit. tū cūcta huius mundi blandimēta despiciēs. ad
sup̄nā patriam p̄ desideriu tendit. ad temptacōem ei
p̄turbat. quidq̄ amari p̄us in seculo blandimēq̄
putabat. Nam qui peccantē amare cōsueuerat.
recte om̄tē crudelit̄ impugnat. et erectus in dō ai
m̄. carnis sue bella tollit. in qua p̄us vicijs suis
delicabiliē iacebat. Voluptates p̄usce ad mēoria rede
iunt. et cōdūctem mentē cū certamine affligūt. Et
dñm p̄ hoc tūsitōno labore attermi. appetuo doloe
liberam. Hec est. Quicūq̄ ergo de erumpnoso sedō.
ad scām cōsacōem siue religionē p̄ dei grām vocat̄
et cōsuetus fuit. siue p̄ flagellacōem siue p̄ dilectōem
aut quocūq̄ alio modō vt sup̄ plures p̄missū est
Stet firm̄ in p̄posito. nec p̄t̄ temptacōem aliquam
vel impugnacōem seu aduersitatē a sancta inten
tōe et a via salubri. quā p̄t̄ sua p̄cā p̄cēda et
etnā remmēacōem assūpsit resiliat. sed vniūcū cū
adiutorio dei istis impedimētis resistat. Cum ergo
ad est grā dei. aut cōpūcō. agat grās deo. et stu
deat hoc cōpuare in se p̄ hūilitatē et simplicitatē
cordis. Cum de est. p̄pter hoc nō deficiat. sed p̄ gemi
tū et p̄uū affectū ad dñm itēp eam requirat. don
inueniat. Cum vō pulsatus fuit p̄ varias tribula
cōes et temptacōes paciēt̄ sustineat. ne p̄pter hoc
instabilis efficiat. sed p̄ paciām et longanimitatē
ac p̄ requisicōem cōsilioz a seniorib⁹ dñm timētib⁹
has impugnacōes studeat in se p̄o mitigare. ac

etiam euadere. quia impossibile est. ut deus illum sine con-
solacione derelinquat. qui facit quod in se est. videlicet
temptacionibus resistendo. patietur tribulaciones sustinendo et con-
silia ab aliis ut deum est querendo et persequendo. et
in his omnibus humiliter agendo ac perseverando. Quia fide-
lis est deus ut dicit apostolus paulus Qui non patitur nos temptari
super quod possumus. sed facit cum temptacione etiam pueniunt.
ut possimus sustinere et curari. Igitur ex hoc perseveremus in via
et preceptis domini nichil hesitantes et salvi erimus.

Philos. August.

Impedimentis et temptacionibus quas patiuntur
incipientes. et noviter conversi ante ingressum ordinis
et tempore probationis. ac etiam de remediis. contra hoc satis clare
informatus sum. Nunc ergo audire desidero de prima
qua subire debent penitentes. et de seculo ad ordinem conversi
et primo. quid sit penitentia. de penitentia. cap. xix.

Penitentia quid sit. sancti doctores in suis
dictis eam diffiniunt in hec verba. primo
sanctus Ambrosius dicit. Penitentia est
prelata mala plangere. et plangenda iterum non committere.
Item beatus Gregorius. Penitentia est. anteacta peccata flere. et iterum
flenda non admittere. Beatus etiam Augustinus dicit. Penitentia
vera iam peccata non admittit et commissa de flere di-
cit etiam beatus Bernardus. Verus penitens est. qui in labore
et dolore dolet de preteritis. laborat pro futuris cavendis.
Et sic quo sancti patres concordant in unum. assentes peni-
tentiam esse in dolore pro peccatorum facinororum. et de cetero non
admittendorum. qui adhuc agit quod penitet. pro-
culdubio penitens non est sed irritor. Tunc Isidorus qui
dicit. Irritor est et non penitens. qui adhuc agit quod
penitet. Et beatus Augustinus. Inanis est penitentia et infructuosa
ad salutem. quia sequens comminuat
culpa. Nichil enim profuit lamenta si replicat peccata. Ni-
hil valet venia amalis postea. et mala de novo iterare.
Dicit etiam Ambrosius. Hec est vera penitentia. cessare a peccato. Unde
vera penitentia hoc requirit. ut homo de peccatis commissis doleat.

et post eadem non admittat. hoc testatur beatus Bernardus sic
dicens. vera siquidem poenitentia est. sine remissione omni
tempore dolere de peccatis sic plangere commissa ut nunquam amplius
admittat vel voluntate vel facto hec Bernardus. Qui enim
vere penitet et digne non iterat lapsu. sed a se omnes
mors repellit casum. Nam felix est ille ut ait beatus
Ambrosius qui in animo suo hoc constituit. ut commissa deplora
gat. et plangenda amplius non admittat. Hic talis
verus penitens est. et veram poenitentiam ducens. quia hoc quod
neguit perit ex animo dolet. et a similibus viciis et
peccatis proinde de cetero finit abstinere. de hoc ait Richardus
de medio butoe. diffinitur vera poenitentia sic. 8. Vera enim pe
nitentia est de peccata purgatio dolore. cum fine propo
sito confitendi satisfaciendi et cum omni cautela cavendi. hec
Richardus. Quia ad hoc quod homo bene peniteat. quatuor ex
igitur. primum est quod doleat de peccato. Secundum est quod cesset
ultra a peccato. Tercium est quod proponat cessare peccare
usque in fine vite sue. Quartum quod emendet benefaciendo.
et confiteatur. et satisfaciat. Etiam sciendum quod penitentia secundum
etymologiam. dicitur quia pena tenax. quia omnis poenitentia
penalis. Nunquam enim sine pena maiori vel exteriori
deo satisfacere quis potest pro peccatis. quia aut poenitet deus
aut homo. Unde publicanus percussit pectus. non poenite
tur. nec unquam dimittit peccatum. nisi homo poenitendo
rem dolorem coeat. Nisi enim se fecisse doleat quod confi
tetur. veniam non meretur. Sic igitur patet expeditis. quid
sit penitentia. Nunc videndum est de effectu poenitentiae sine
fructu quem assequuntur penitentes. et veram penitentiam age
tes. Unde primo sciendum quia omnia peccata siue originalia
ut in infantibus siue actualia ut in adultis per sacramen
tum baptismi cum suscipiuntur delentur. non solum quantum ad culpam
sed etiam quantum ad penam. Sed quia valde paucissimi
in innocentiam susceptam in baptismo illibatam
custodiunt. Nam qui contra post assumptum baptismum ho
mines in diversa peccata. aut committunt. vel mala opera

faciendo labuntur. peccato vero peccato immortalia perditur
 et culpa meretur. per quam ad eternam damnationem obligatur. Ab
 hac igitur macula et culpa peccati baptismus abluere non
 potest. quia semel susceptus nec custodit tollendi virtu-
 tem maculas ulterius non habet. Unde autem deus noster. cum
 nostra super omnia opera eius. cernens oculo pietatis sue im-
 mitate nostram fragilem esse ad cadendum. prouidet nobis
 aliud remedium. per quod post peccati naufragium nostram ipsi
 et gratiam obtinere possimus. Videlicet penitentiae meditamentum
 Penitentia quippe est sancta tabula post naufragium ad quam
 peccator potest recurrere. quondam est in statu penitentis uite. quatenus
 et quotiescumque diuinam misericordiam voluerit implorare. Duplex
 est enim naufragium scilicet peccati originalis et peccati actualis
 Sed de primo liberamur per tabulam baptismi que virtutem
 accipit et efficaciam a tabula crucis christi. De secundo autem li-
 beramur per tabulam penitentiae quam diuina clementia prou-
 dit homini. quia per peccatum actualem non potest quis iterum bap-
 tizari. De hoc deus in quadam omnia sic per baptismum quod
 per renascimur et immortalitatem promissa accipimus si post
 baptismum nos a peccatis obsequiamur. nam si post baptismum
 in peccatum perlabimur. sine quo impossibile est humane fra-
 gilitati consistere non ad immortalitatem iterum per baptismum
 possumus reformari. sed per fontem lacrimarum per penitentiam et
 confessionem eandem possumus ad pristinam immortalitatem per
 gratiam et misericordiam dei. Ad mundiciam igitur quam homo asse-
 cutus est per baptismum conueniunt. Secundo penitentiam si postmodum
 lapsus fuerit pagendam. beatus Augustinus sic hortatur dicens
 habere tunicam mundam sicut accepistis de baptismo. nul-
 lus eam maculet moribus malis. seruate quod accepistis
 Qui vero polluerit vestem istam lacrimis lauet. et a ma-
 lis se separet. confessionem celebret. et correcta vita iam
 non redeat ad bonitatem sicut canis. hec Augustinus et nonnulli
 quod baptismus spiritualis in vera penitentia ac cordis contritione
 ac in effluuium lacrimarum attestatio consistit. quia sicut
 baptismus sacramentale ex aqua et spiritu sancto habet vim

regeneratiua. Sic baptisma spirituale. ex aqua lacrima-
ru. et spiritu contritionis consequitur efficaciam et veritatem. Hunc
baptismum vocat. Iero. tabulam scdam. quam post nau-
fragium deus peccatoribus misericorditer ordinauit. Ut cum
ad primum baptismum nobis peccantibus redire non liceat
in hunc. Baptismum lauacrum commissi criminis abluam.
qui nostra prima reformat. ipsum baptismum per peccatum vio-
latum. Hoc testatur. Iohannes abbas de monte synay in ti-
tulo de xxx. gradibus sic dicens. penitentia est renouatio
baptismatis. prima est paccio ad deum secundum vite. prima
est in desinitio de spacio corporalis consolacionis. prima est
reconciliatio domini per bonam operacionem. prima est consue-
tudo emendacionis. Hec Iohannes abbas. Unde confirmantur hi qui
dicunt. post baptismum peccata perpetrata per penitentiam non
posse deleri. De talibus dicit Theophilus. lacrimae pe-
trorum christo per penitentiam adduxerunt. Confirmantur itaque
nouitiam. qui dicunt. quod qui post suscepcionem baptis-
matis peccauit. non suscipit. ut sibi delictum remittat.
Ecce enim petrus qui et corpus christi suscepit et sanguinem
per penitentiam est receptus. Et enim sanctorum defectus. ideo
scripti sunt. ut et nos si per incautelam ceciderimus. rectum
habeamus per eorum exemplum ad christum. et spiritum per penitentiam
subleuamur. Hec Theophilus. Ineffabilis quippe pie-
tas dei peccatoribus post gratiam baptismi in peccata ceden-
tibus aliam gratiam videlicet remedium penitentiae misericorditer
providit. per quam possint post lapsum iterum veniam et
mercedem inuenire. De qua gratia dicit ysaac abbas. in
quodam suo tractatu sic. Gratia post gratiam data est
hominibus in prima prima enim est regeneracio secundum deum.
et arra quam ex fide recipimus. per penitentiam enim recipimus
donum dei. Penitentia est porta mercedis. que est aperta per se-
quentibus eam. per hanc portam intramus ad diuinam mi-
sericordiam. et absque introitu isto non inuenimus mercedem
quia omnes peccauerunt iuxta diuinam scripturam iusti-
ficati gratia per gratiam ipsius dei. Prima est gratia secundum deum. et

53
oritur in corde ex fide et timore. Timor autem est baculus
spiritualis gubernans nos. quousque perveniamus ad paradisum
spiritualium bonorum. et tunc ibi applicaverimus. dimittit nos
et reuertitur. paradisus est caritas dei. in qua est delectatio
cunctarum beatitudinum. Et sicut possibile est transire mare
magnum sine nauis. sic non potest aliquis sine timore ad cari-
tatem transire. Cum namque ergo perire. transire possi-
mus. habentes remigatores timoris. Quod si hi non gubernant
navem hanc perire. tunc qua transimus in mare huius mundi ad deum.
submergemur in fetido mari. pericula est navis. timor
gubernator. caritas portus divinus. Facit ergo timor
nos sedere in navis perire. et transire nos mare mundi fe-
tidum. et ad portum divinum qui est caritas perducit nos ad
quam respiciunt omnes qui laborant et tabulant in periculis.
Cumque pervenimus ad caritatem. pervenimus ad deum. et vi-
ta nostra perficitur. Hec Isaac abbas. Hanc igitur gratiam videlicet reme-
dum perire. unde quod perire. qui plures est in secula necesse est ut
adeat. si suorum perire. venia a deo obtemperat. deinde ad deum
post peccata commissa per penitentiam redeunt. bene ergo perire. in deum. si illo
deus gubernat omnes celos ipse considerat. et lumen illi. si deum tre. post cu-
sunt iugiter. si sepe contingit ut plerique deum deserant. vi-
te sue tempore carnalibus delectationibus expendant. sed cum
superna gratia respectu in extremis suis ad deum redeunt
que sunt iudicia eterna. cognoscunt cuncta que egisse per-
uenerunt se meminerunt. fletibus perunt. atque hec vult se in
sequi rationis operibus ostendunt. quibus subsequente iustitia
perfecto totum dimittit. quod ante deliquerunt. quia gravi
luctu afficit eadem gratia. que post facinora mentem
replet. Nam male gesta ad memoriam reducat. sibi quod
hominem qui sit iuste dampnatus ostendit. unde fit ut
perire omne quod se egisse remissat. cotidiane fletibus
insequatur. et quo magis valet iam quod iustum est cer-
ne. eo ardentius appetit in iustum se gemitibus perire
Quem enim deus illustrando replevit. eius vita perculsu-
bio in lumen vertit. atque illustrat mentem. quo magis

eterna supplicia insinuat. eo hanc dicitur & transacta neque
a gemitibus fatigat. et dolet homo quod fuit. quia bo
num iam incipit inde. quod non fuit. Odit qualem fuisse se
meminit. amat qualem se esse debuisse cognoscit. et
solam iam penitentiam amaritudinem diligit. quia tante
considerat. iniquitatis voluptatibus sua delectatione pecca
uit. Bene ergo per helim dicitur. post enim rugiet somnus.
quia cum mentis deus ingreditur. constat paulo dubio quod mox
penitentiae gemitus sequatur. ut ei iam salubriter flere
libeat. quae prius de iniquitatibus flenda iocunditate
gaudebat. Sed quo uberius culpa fletur. eo altior
cognoscitur veritas attingitur. quia ad videndum intimum
lumen polluta sudum conscientia lacrimis baptis
ta renouatur. Hec ergo. A manda ergo et desideranda
virtus penitentiae. quae non solum abstergit facinora. verum
am consolacionem et gratiam sancti spiritus penitentibus et
lugentibus solet impetrare. Testatur hoc quidam doc
tor qui sic dicit. Qui vere penitet et veraciter dolet.
de peccatis absque mora indulgentiam accipiet. et quanto
quis frequentius. quantoque vehementius de suo reatu inter
no dolore afficitur. tanto certior. tantoque securior de in
dulgencia veniam efficitur. Inde est quod animam penitentiae laci
rimis afflictam. tam frequenter quam liberius consolatur spiritus sanctus
Illam frequenter visitat. illam liberius confortat. et adueniens
fiduciam plene reformat. quae sua scelera flendo damp
nare et dampnando flere considerat. Incipit namque
ex tunc quaedam familiaritas inter deum et animam fieri. eo
quod se sentiat ab illo sepius visitari. et ex eius aduentu
non tamen iam consolari. immo aliquies quodam ineffabi
li gaudio repleti. Sed ad hoc quis idoneus. profecto
verus penitens et confitens. post baptismum enim nullum
aliud nobis constitutum est remedium. quam penitentiae et con
fessionis remedium. Hec ille. Patet igitur. expressius
satis clare. quod baptismus pro peccato violatus.
per penitentiam reformatur. *ca. xx. fili. m. c. c. c.*

Procedo etiam & hoc informari. ut per omnia peccata
qualicunque commissa possint per penitentiam deleri.
vel si est aliquod peccatum tam grande quod careat indul-
gentia aut remissione *et omnia peccata deleantur per penitentiam ca. xx.*

Sane debes quod omnia peccata per penitentiam deleri
possunt secundum Augustinum qui sic dicit. Non est
quidquam in cunctis quod non penitentia deleat.
excepta tamen despectio que facit despicere & dei misericordiam
et obstinationem que obdurat cor ad penitentiam. hec enim
duo videlicet despectio. et impenitentia vera causa reit. de despectio
dicit Isidorus sic. Nulla enim tam magna culpa. que
non habet veniam. solum despectiois crimen est. quod non
habet veniam nec miteri potest. Et beatus Augustinus peccatum
despectiois vera mors est. de impenitentia dicit beatus Hieronymus
Nichil enim tam repugnat quam cor impenitens solum
crimen est. quod veniam consequi non potest. hec Hieronymus. Ista igitur
duo solummodo videlicet despectio et obstinatio. sine impenitentia
mota secundum scriptum doctorum. ut patet est. veniam non me-
ritur. Ceterum de omnia peccata quoniamvis enormia per penitentiam
deleantur. Testatur hoc beatus Augustinus sic dicens. quicunque necessi-
tas cogat ad penitentiam. nec quantitas criminis nec breuitas
temporis. nec vite enormitas. nec hore extremitas. si pu-
ra fuit voluntatum mutatio. excludit a venia. sed in
amplissimos sinus suos. mater caritas. reuertentes
recipit prodigos et velit nolit. nonat hereticus semper
de penitentes suscipit deus. hec Augustinus. Consolatur ergo omnes
christi fideles de tanta pietate dei. et nullus licet in magis
peccata et enormia lapsus fuit. de divina misericordia despectus.
quia eius pietas excedit omnium viciorum quantitate et nu-
merositate. Nam omnia peccata ab origine mundi commis-
sa divine misericordie copata sunt quasi una gutta aque re-
spectu totius maris. hoc probat beatus Bernardus in quodam
ante sic dicens. excedit pietas ihesu omnium criminum quan-
titate. seu numerositate. Ita dicit. O res confusa. o res mo-
strosa peccatorum despectum de dei misericordia. cum omnia peccata

originalia venialia et mortalia. ab origine mundi
commissa. dimme nunc copata sunt quasi una gutta aqua
contra pelagus totius maris. Hec beatus Hieronymus? Nullus igitur
peccator hec audies de dei pietate diffidat. si tamen ve
raciter per penitentiam convertitur ad dominum. quia bonitas eius
superat omnem malitiam delictorum. De hoc porrigens
sic dicit. Nichil desperandum est in illis qui con
vertuntur et convertuntur ad dominum. Non superat enim bonita
tem dei malitia delictorum. Unde si peccator fuisti. tamen
si conversus es et destitisti a peccato. iam sanctus appella
ris. hoc origenes. Unde si quis est propter sua flagitia
in desperatione positus. redeat per penitentiam ad dominum nichil
hesitas quia etiam desperatos si ex toto corde conversi fue
rint. in gremio sue pietatis letantur suscipit christus
De hoc dicit Isidorus. Sepe enim dyabolus eos. quos
ad penitentiam converti conspiciat. in malitiam scelestorum percul
sos. ad desperationem perducit. ut subtracta spe vene
trahat ad diffidentiam. quos non potuit retinere per
severitates in culpa. Sed peccatores providere debet. tali
das contra se hostis insidias. sic quod dei iusticiam
metuat. Ut tamen quoniam in magnis sceleribus de misericordia
eius confidat. Amplius igitur letatur deus. de anima
desperata et aliquando conversa. quam de ea que nunquam exultat
perdita. Nullus ergo despicere debet de venia. etiam si
circa finem vite ad penitentiam revertatur. Hec Isidorus? Item
de magna pietate dei. quam frequenter peccatoribus exhibet
Dicit beatus Gregorius? O ineffabilia viscera pietatis dei. cul
pas insequuntur et tamen peccatores protegit. Iratum se
inducit. et tamen ab hostibus defendit. Cum ipse non
erat ut venirent. et tamen cum ipse erat ne ab hosti
bus periret. Ut nunc pariter delinquentem puerum. et tamen
prohibet si eum ne videt in periculo. Hec Gregorius? Hec ergo
omnia promissa tante pietatis beneficia. debet unusquisque
peccator ex medullis cordis attendere. et confidenter de ve
nia peccatorum suorum presumere. sic tamen presumat. Ut

quāto ci' a p'cis cōtra dēū cōmissis p' p'mā se p'mgare
 studeat. De hoc dicit Cyprian'. Sic quisq' p'entes debz
 de venia p'sumere. ut nūq'm tamē cesset se p'mgare de
 culpa. Sic debet cōfide se esse in dextera dei. ut teneat
 ip'sus sinistra fieri. hec Cyprian'. Gaudeāt igit' omēs
 p'cores. audiētes tantā pietatē ac bonitatē esse in vis
 cerib' dei n'rī. et nullus negligat. tante m'ie sum'. Si
 quis est iuuenis et nō est p'lapsus in maiora t'mia
 cōtāt' ad d'm. et maiore grām ab ip'o cōsequitur. qā
 multū vtile est et tantū a iuuetute et in iuuetute et
 sanitate cōtū cōfiteri et p'mere. Est em' bonū p' m'ltā
 p'mo quia matura cōsilio in iuuetute est grata et s'ifi
 cata tamq' p'miae etatis. et vite n'rē d'nō. S'c'dm illud
 T'ren'. m'. Bonū est vno. tū portauit iugū ab adoles
 cētia sua. S'c'dm quia facilis et expedita. quia talē cōl
 sione nimis impedit p'cedens peccādi cōsuetudo. et p'cō
 rū m'ltitudo. et de p'c'et m'ltā onēosa satisfactō et ve
 nie despatio. Nam quāto min' quis peccauit. Tanto ci
 tius p' suis excessibus satisfacē p't deo. et de venia gau
 dere. Tercō quia secunda et m'ltiplicat m'ia. apēs em'
 que nō est onerata gramib' p'cis frequēt' est in gan
 dio Nam vbi bona cōsilia et secunda mēs. ibi est q'si
 iuge cōmuniū. Quarto quia v'tutes cōgregatē i iuue
 tute semo cōfectos solēt cōsolari et letātes facē. Hoc
 p'bat Ioh'es abbas in tractatu de xxx gradib' sic dicit.
 Da p'mpte labores iuuetutē xpo ih'u. et gaudebis
 in senio sup' diuitias impassibilitatē. In iuuetute em'
 cōgregata semo cōfectos cōsolāt'. et m'itruūt. Laborem
 iuuenēs feruēt'. curam' vigilant'. quia mors est m'ia
 Vere malignos et crudēles dolosos et astutos potētes
 et nō dormiētes. in matiales et inuisibiles. inimicos
 habem' in m'ib' ignē tenētes. et templū d'nī dei ih'u
 xpi cōb'mē cupiētes et m'tentes p' flāmā que est
 in eis Nullus ergo iuuenis existens inimicos suos de
 moneas recipiat dūctes. Ne cōteras carnem tuam et

corpus tuū. Vt. nō laborib⁹ et infirmitatib⁹ cōadiē
Hec Iohes Abbas. Sicut habem⁹ quō valde salubre sit
in puericia et in etate iuuenili ad hēre deo pscām
cōuersionē. Si qui vero in adolescēcia et iam adulta
etate in pccā et facinora grāua lapsi fuerūt. anq̃
p longum bsum in malā cōsuetudinē ipā vicia veniāt
et mētē in nequicia mōuerēt. necesse est vt festinet
q̃nto ad remediū p̃mē p quā possint obtinē a dō
grām venie et mīe. Tales namq; nō mūq; postq̃m
cōtūt ad deum p p̃miam. tanto fortiora acta pagūt
q̃nto maiora pccā cōtra suū conditorē commiserūt
De talib⁹ pccatib⁹ et alijs in statu innocēcie ad deū
vocatis et cōsue. bt̃us g̃. in xviii. lib. nōrō sic dī.
pensandū est. q̃ occulto cōsilio om̃p̃s deus quosdā
ab ip̃is exordijs suis innocētes custodiat. et vsq; ad ṽtu
tū summa puehit. Vt etate crescēte. sm̃l in eis p̃fi
ciat et amor m̃ositas et celsitudo meritorū. alios
vero in exordijs suis desens scatinētib⁹ vicijs ne p
abrupta p̃mittit. plerq; q̃ tamē eos respiciat. et ad
sequēdū se. sancti amoris igne succēdit. atq; molitas
in corp cordib⁹ p̃uigmes viciōrū ṽt inferuorē ṽtu
tū. et eo magis ignescūt ad desiderū requirēdū p̃ieta
tis dei. quo magis erubescūt mēonā iniquitatē sue. Si
aut sepe cōtingit vt in pugne certamine miles ante
duas sui oculos cōstituit. hostili ṽtū turpit̃ cedat.
et enormit̃ p̃bes terga ferat. Qui cū ip̃m q̃d t̃p̃it
gessit erubescēs. ante duas sui oculos. maiores ex ip̃a
ṽtūdia ṽres sumit. tantoq; postea fortiora exerceat
q̃nto sathagit. Vt p̃ntē gl̃iam ṽtūct pagat. et p̃ci
tam ignominia debilitat tergat. Sic igit nō mūq;
quidā in dei p̃uicio ex ante acta actus debilitate rō
borāt. eos q; ad custodiēdā mādāta et fūtorū trahit
desideriū. et impellit mēona p̃tilorū. Vt h̃inc ad ṽtūdia
amor puocat. illinc de p̃tilas ṽtūdia instiget. Hec g̃.
Sed sūt nōnulli qui nec in puericia. nec in adolescēcia

ul' iuuetute a mala vita se ad deū cōtē studēt. dicētib?
in cordib? suis. qm̄dū biget etas iuuenilis finam
voluptatib? et desiderijs. et postq̄m semerim? de malis
factis nris. p̄mā agem? Quorū stulticia abbas ef-
frem. in vij. om̄lia sua. sic cōmēorat dīcēs. Qn̄ te ob
noxū p̄ p̄mā senseris. ad p̄mā cōtē nō cōfūdāis
Qui em̄ hic pēnituerat. in nouissimo nō pēnitebit.
Clemēt' em̄ ad p̄mā cōfugiētes suscipit. ne in m̄ia
dīm fretus p̄tās p̄mā adiciās ut belis dīc. donec biget
etas mea. carnis cōcupiscētiā exēbo. et postremo in se-
nectute. malorū meorū pēnitūdmē geram. p̄mā namq̄
est dñs et multū misericors. nec vltia facinorū meorū me-
morabit'. Sūma nāq̄ est stulticia hec in mēte cōcipere.
Qui em̄ homī' nouit diem exitus sui. Non em̄ om̄s
in senectute hac luce p̄nat'. sed in diuisis etatib? de hoc mū-
do migrāt. et in quib? actib? vocabit' homo. in eisdē
neesse est eū reddē cōtē. Nemo em̄ in m̄fio cōfitebī
dño. sed tu ne cūcteris ad p̄mā cōtē. sp̄m̄ oculos
tuos v̄setur vltim? dies. Cum em̄ diluculo surrexeris
ad vespam te ambigas puenire. et cū in lectulo ad re-
quiem mēbra posueris. noli cōfidere de lucis aduentu
et faalius te poteris refrenare in om̄ib? vicijs. hec
effrem. Videm? igit' p̄ p̄mā. q̄ valde stultū est talia in
mēte cōcipe. et insensata cogitacōe p̄senerare. quia m̄-
tū infelix est. qui iuuetutē suā cōsumit in vicijs dyalo
p̄uendo. et postea senectutē suā vult offere xp̄o. Testā-
te b̄to bñh? qui dīcāt. In felix est ille. qui florē iuuen-
tutis sue offert dyalo et fecem senectutis sue xp̄o. hec
bñh?. Tales ergo qui sic ad pēnitēdū. t̄p̄c senectutis
expectāt. multū timē debēt. ne dū sp̄ant a deo m̄mā. in-
cidant in eius iudiciū. De hoc dīcāt b̄s ḡg? Satis alienū
est a fide. qui ad agendā p̄mā. tempus senectutis exp̄-
tat. metuendū est. ne dū sp̄at m̄mā. inadat iudiciū
hec ḡg? Ecce patet q̄ valde incautū est differre p̄mā
et emēdaciōē vite vsq̄ ad etatē senilem. Sed q̄d est adhuc
grauius. multa ip̄am p̄mā vsq̄ ad extremā horam

mortis qđ multū est pīdōsum. De hoc dicit beatus
gregori' in regist'. Qui pīam dicit ad horā sui obitus
estimo qmā a merito pīe etnalit' maneat alienus;
Hec g' illam scdm aug'. Pēntēcia sēta raro est vēa
quō em' qm' p't pīam agē. qm' nulla opa satisfac
tōis iam exerce valet. Vnde pīa que ab infirmo seu mo
riēte petit. tūmēdū est. ne ipā moriat'. De pīculosa hac
in extremis pīa dicit b'us aug' in quodā s'mone sic
parū est p'cōrē pēntē. nisi pīam pegerit. Ad emē
danda em' cūmā uox pēntētis illa nō sufficit. Illam
in satisfactōe ingētiū p'cōrē. nō vba sed etiā opa grū
tur. Satur etiā quidē in extremis pīa. in extremis nō
potest negari. sed auctōes esse nō possum'. q' qm' sic
petierit mēat' absolui. Quō em' pīam agit lassus.
Quō agit pīam in extremis vite s'mbus cōstituit'.
Quō pīam agē valet. qm' nulla iam p'se opa satis
factōis opari p't. et ideo pīa que ab infirmo petit.
infirma est. pīa que a moriēte petit. tū tūmēo ne
ipā moriat'. Et ideo dilāssimi. quicūq' vult muenire
mīam dei. sanus agat pīam in hoc sclo. Vt sanus
esse valeat in fūto. Hec aug'. Videm' igit' ex p'dictis.
qm' pīdōsum sit differre. Vsq' ad extremā horā mor
tis pīam. Nam egrot' qui s'q' cūdat' infirmitat' dolo
re. Vix cogitare valet aliud. qm' qđ sentiat. quia tota
mēs eius v'sat' ibi. Vbi est vis doloris. et si pēntet. ex
timore pēntet. nō ex amore. qđ valde displicet deo. De
hoc dicit b'us Iero' sic. Age pīam dūm sanus es.
Dūm peccare potes. Vt ex amore et nō ex timōe vide
aris pēntē et p'cā relinq're. nō ipā te. quia si eg'tas.
quō fas q' vere pēntens. Vix aliud cogitare potes qm'
qđ sentis. Illuc em' rapit' tota mēcio mētis vbi est vis
doloris. Hec Iero'. Valde ergo salubre est v't homo pīam
agat adhuc incoloms. anq'm veniat hora mortis.
ne dū cū p't pēntē nolueit. cum tardē volueit o'mo
non possit. et qm' prauē dūcēd' pīam p'mo vult agē

in mortis articulo. huius est valde dubia remissio. hoc
tangit. Isidorus in tractatu de summo bono sic dicens.
Quoniam quisque sit peccator et impius. si ad penitentiam revertatur.
consequi posse veniam credit. Nullus enim de bonitate dei
dubitet. sed sola accipere penitentia conferre sibi indulgentiam
abnegat. In hac vita tandem penitentia patet libertas. post
mortem vero nulla correctionis esse licentia. Unde per prophetam dicitur
Date inquit domino deo vestro gloriam. antequam contenebreat. i.
antequam mors eterna perveniat. In hac vita dominum estis. deum
per penitentiam glorificate. adhuc in hoc seculo penitentiam operantibus
deus misericordia subvenit. in futuro autem iam non operantibus. sed
ratione operum merito puniuntur. per id deteriorantur. plerumque iniquum
quo per penitentiam dei spaciū accipit emendandi. quia illi
mora vivendi non videtur ad penitentiam. sed ad peccandi usur-
pat. audacia. Et malo autem in deterius vadit. qui tempus
sibi ad penitendum indulget. ad libertatem pravi operis ven-
festmare debet. vniuersisque ad deum penitendo dominum potest. ne dum
si post voluit cum tarde voluit omnino non possit. Proinde
propheta ait. quaerite dominum deum inveniatis potest. invocare eum
dum prope est. et ubi inveniatis potest. nisi in hac vita. in qua
etiam est. et prope omnibus invocantibus se. Nam tunc longe est
quam dixerit. Ite in ignem eternum. modo enim non videtur et
prope est. tunc videbitur et prope non erit. quia et videri po-
teat. et non potest inveniatis. Si quoniam quicquid peccatum potest
penitet. et vitam suam vivens. ab omni timore corrigit
non dubium quod ad eternam transeat requiem. Qui autem prope
vivendo. penitentiam agit in mortis periculo. sicut eius dispo-
natio incerta est. sic remissio dubia. Qui ergo cupit
esse certus in morte de indulgentia. sanis peniteat. sa-
nisque peccata facinora defleat. Et tamen quoniam prope peni-
tentiam propiciatus sit peccator. sine metu tamen non debet
esse homo. quia penitentia satisfactio. summo tamen pensatur
iudicio non humano. Proinde quia misericordia dei occulta
est sine misericordiae missione. flere necesse est. neque enim vniquemque
oportet penitentem de peccato habere securitatem. Nam securitas

negligētiā parit. negligētiā autē sepe ad vitia trāsac-
ta reducit. Hec Isidorus. Sciendū tamē qd om̃ps deus etiā
in simili etate cōstitutos nō deserat. si ad ipm veniat
p̃ p̃mā cōfisi fuerint. Nam tales b̃tūs g̃t. in q̃dā
om̃ia ad p̃mēdū sic hortat. dūcēs. Qm̃ vigilare
in sc̃dā vigilia noluit. t̃c̃e vigilie remedia nō amittat.
Vt qui in iuuetute ad vitia vite nō euigilat. sal-
tem in senectute resipiscat. Sepe em̃ etiā in extrema
positi etate cōp̃ngūt. Visitate se gr̃a dei. et illa que
mala gesserūt. p̃fletus diluūt. ac p̃ bona opa vt
p̃ualent. d̃ñ placare student. qm̃b' misericordit̃
ignoscit. qd deliquit. De talib' dicit Isidorus in li.
de sūmo bono sic. Multi em̃ sup̃na respectu gr̃at̃ia
in extremis ad d̃ñ reuertūt. p̃ p̃mā. et quēcūq;
mala gesserūt. cotidiane fletibus purgat. atq; i
bonis opibus male gesta cōmutāt. qm̃b' iuste totū
qd deliquit ignoscit. quia ipi qd male gesserūt. pe-
mēdō cognoscūt. Hec Isidorus. Sed et hoc sciendū
qd om̃ps deus. etiā c̃a finē vite. p̃c̃orē nō respuit.
si t̃n veniat p̃mitteat. Nam sc̃dm̃ aug. nulla p̃c̃-
tēcia est sc̃m̃. dūmō sit vera. Dicit etiā Isidorus. Nō
dubitam' c̃a finē iustificari hominē. p̃ p̃mē com-
p̃uacōnē. si bona est in extremis cōp̃uacō et cōfio.
multo melior t̃n est ante finē. Vt ab hac vita secu-
rus trāseat. Hec Isidorus. Sed quia homo scire p̃
certo nō p̃t. vtrū bonā et verā cōp̃uacōm in extremis
suis habere valeat. p̃ quā possit veniā suorū delictorū
obtinē. ac m̃iam dei inueniē. Et etiā dubiū sit et
mētū vtrūq; qui in p̃c̃is sūt multis. et differunt
p̃mā vsq; ad horā mortis. cū q̃rūt absolui a sac̃do-
te sic absoluat. Ideo valde m̃c̃ est. qui secur' vult esse
de venia vt nō differat p̃mā vsq; ad semel etate.
vel quod perius est vsq; ad actū mortis. sed in iuue-
nili etate vniūsq; et cū sanus est et peccare potest

sua p̄cāa p̄m̄teat et iuste v̄uiat. Si sic fecerit veniam
p̄culdubio. et gr̄am a d̄no obtinebit. De hoc tractat b̄s
Aug⁹ sic dicens. Si quis positus in vltima necessitate
voluerit accipe p̄m̄am. fateor vobis nō illi negamus
q̄d petit. sed si secur⁹ hinc exierit ego nescio. p̄m̄az dāe
possum⁹. securitate vō nō. Uūq̄ dico dāpnabit⁹. sed nec
dico libabit⁹. Vis ergo adubio liberari. age p̄m̄am dimi
samis es. Si sic agis. dico tibi. quia secur⁹ es. q̄ā p̄m̄az
egisti eo tpe q̄n peccare potuisti. Si vis ergo agē p̄m̄am
q̄n iam peccare non potes. p̄cāa te d̄m̄iserūt. nō tu illa.
Item due res sūt. aut ignoscat⁹ tibi. aut nō ignoscat⁹. Quid
hōp tibi futur⁹ sit nescio. Ergo tene c̄tū. et d̄m̄itte m̄itū.
Hec Aug⁹. Cernētes igit⁹ tam magnū bonū. et tam copio
sū fructū esse in v̄tute p̄m̄e. nullus negligat salutē aīe
sue. sed v̄m̄isq̄q̄ qm se sentit ḡuari p̄cāa onere. am̄at
ad remediū p̄m̄e. p̄ p̄m̄am em̄ homo absoluit⁹ a p̄cāo.
restatut⁹ eātie. redoliat⁹ x̄po. dōm̄is sp̄n̄alib⁹ d̄tatur.
de filio d̄p̄al⁹ efficit⁹ filius dei. paradysus ap̄itur. Hec est
que angelos letificat. impios iustificat. amissa bona
renouat. penā eānā vitat. ad quā appetēda. facta s̄p̄tura
nos inuitat. Dūcēte b̄s Aug⁹. Om̄is aīctas s̄p̄tura. et oīs
b̄cōp̄ v̄ia oīdēre conat⁹. qm̄ sit appetēda p̄m̄a que lag
uores sanat. fedatos m̄ndat. mortuos suscitāt. v̄ia su
gat. v̄tutes adornat. m̄etē roborat. om̄ia cōfert. et ad
susceptōm x̄pi p̄parat h̄ūana p̄tordia. Hec Aug⁹. De v̄tu
te etiā p̄m̄e et eius cōmēdācōe Ioh̄es crisos⁹. in quodam
s̄mone sic dicit. O p̄m̄a. que p̄cāa d̄o m̄serāte remittit
et paradysū referat. que cōtūtu sanat. om̄em q̄ tristem
exhilarat. v̄itam dem̄itu vocat. statū restatut⁹. hono
rem renouat. fiduciā reformat. gr̄am q̄ h̄ūndāciōre
refundit. O p̄m̄a quid de te referam. om̄ia ligata sol
uis. om̄ia soluta tu seruas. om̄ia adūsā tu m̄itigas.
om̄ia cōtūta tu sanas. om̄ia d̄sp̄ata tu am̄mas. O
p̄m̄a rutilancior auro. splēndidior sole. quā nō v̄incit

pān. nec defectio superat. nec despectio delet. pma re
spuit auariciā. horret luxuriā. fugat furore. fumat
amore. calcitrat superbiā. linguā cōtinet. cōponit mores.
odit maliciā. excludit inuidiā. et pfecta pma cogit
pccore omnia libere sustine. pma em cor inuidat. aīus
sacrat. ad suscipiēdū dū interiora pparat. natalia
repat. gēntia recupat. deo reconciliat. angelos letificat
meuta multiplicat. demones fugat. carnē domat. spm
roborat. celum impetrat. hec enso. Ecce qñte sunt
in pma efficacie sue vtutes. et qñta bona cōfert hīs
qui aggrediūt et assumūt eam. Vnde qñl; pccor
qui desiderat a patre absolui et saluari. nō negligat
subire eam. Si quis iuuenis est. cōstat ad dñm. et
pmām nō differat vsq; ad senilem etatē. vt securi
or possit esse de venia pccor. et glia celestis patrie.
Si quis vō senex est. et pmām distulit ex sua negli
gentia et inania vsq; ad senectutē etatē. tamē despa
re non debet. sed pmām agat eo feruētius et diligen
tius. quo se diuicius cōspiciat in vita viciosa et sordida
iacuisse. Nullus vō differat ex pposito. vsq; ad horā
mortis pmām ppter dubia et picula salutis emēda
supi pccos doctores sufficiēt expressa. fili? interrogat

De penitēcia et eius effectibus ac vtilitē suffi
cientē instructus sum. Vñ utiq; de gradibus
sue de pccatis pme. et alijs cōstantijs. cupio edocē.
Q homo debet se punire p pmām. quia pccā multa esse non

Ateqm pcedat. possit. cap. xxi
ad ex planaciōne pme. et eius partibus.
Sciēdū est. q omēs deus ppter tūsgressionem
suorū pceptorū. et pccā maculas. odio habet hominēs
pccores. sed nām pstat pccando penitētib? Testāte
sapiente qui dicit. Altissim? odio habet pccores. sed in
sertus est penitētib? Q vō deus pccores odit. ppter
iniquitates et pccā odit. Si igit nō vis odi ad deū dis
pliceat tibi iniquitas. et odi pccā. et eis deo amicus

quia hoc odit qd ille odit. Nec etiā hoc tm̄ sufficiat. vt
displiceant p̄cā. sed necesse est vt p̄ p̄ccatis sceleribz
p̄mā subsequat. qmā p̄cā impunita esse nō possunt.
De hoc dicit b̄tus Aug. sup. ps. sic. Audis quia deus odit
iniquitatē et times. Si odit iniquitatē. m̄q̄ te. Sed
in te est iniquitas. odit illā deus. odieris et tu. eris em̄
deo amicus. si odisti qd odit. Displiceat ergo in te ip̄o. tibi
iniquitas tua. p̄mittit est em̄ p̄cā deus. p̄ueni illū
non vis ut ip̄e p̄mittat. tu p̄mitti. Disceit manū a p̄ccatis
tuis. tu noli noli disce. Cōuertere te ad p̄mittenda p̄cā
quia impunita p̄cā esse non possunt. p̄mittenda ergo erit
aut a te. aut ab ip̄o. Tu p̄mitti et agnosce ut ille ignoscat.
Et quid misericordi? esse deo. qm̄ tm̄ p̄ccat p̄ccatoribz. et qui
in omnibz cōsp̄ ad se non curat p̄cā. per hec dicta colligi
possum? qd non sufficiat homin. post p̄cā ad deū
cōtenti a malis actibus abstine. et vitā in meli? mu-
tare. nisi etiā dñō p̄ p̄mē dolore p̄ suis excessibz stude-
at satisfacē. Testate b̄tus Aug. qui sic dicit. ad agendam
p̄mā nō sufficit vitā in melius cōmutare. et a malis
factis recedere. nisi et de his que facta sūt satisfaciam?
deo. p̄ p̄mē dolorem. p̄ hūilitatis gemitū. p̄ cōtenti cor-
dis sacrificiū coopantibz elemosinis ad p̄p̄. Hec Aug.
Hoc idē sentit b̄tus Greg. d. Amōnēdi sūt. qui admissa p̄cā
deserūt. nec tamē plāgūt. ne iam relaxatis estiment
culpas. quas et si agendo nō m̄lāp̄licāt. nullis tm̄ fletibz
mūdant. Necq̄ em̄ debitor absolutus est. qui alia nō m̄l-
tiplicat. nisi illa quibz se ligauēat soluat. Ita cū deo delin-
quim? nequaquā satisfaciam? si ab iniquitate cessamus.
nisi et voluptates quas dilexim? cōtūcio oppositis
lāmetis insequam. Hec ille. Necessariū igit est valde.
vnicuiqz p̄ccatori. vt commissā delicta p̄ p̄mā in se p̄mittat.
atqz deleat ip̄a p̄cā vt p̄d̄m est impunita esse non
possunt. Et ideo qui nō vult a deo p̄mitti. p̄ se p̄mittat p̄
necitā agendo. De hoc dicit Greg. in 10. lib. mor. sup. illo
vbo. sciens qd nō p̄ccēs delinquēt. sic. Si em̄ delinquēt

nō patitur. quis ab etha morte eripit. cū a delicto mū-
dus nemo reputatur. Sed penitētia pat. et delinq̃ti non
pat. quia cū delicta plangim⁹. nequaquā iā delinq̃tes
sum⁹. Sed quid est q̃ petrus negans respicit. et redēp-
toris negati respectu. ad lacrimas vocat⁹. Quid et pau-
lus. cū redēptoris nomē mītra conaret⁹ extingūe. ei⁹
verba dē celo meruit audire. Sed cū culpa mētroq̃
punita est. quia et dē petro scriptū est. Recordat⁹ pe-
trus ubi ih̃s. egressus foras fleuit amare. Et dē pau-
lo veritas dicit. Ego ostendam illi q̃nta enim oporteat
p̃ noīe meo pati. Delinq̃ti em̃ nequā pat. quia delictū
sine vlacione nō dēserit. Aut em̃ ip̃e hoc homo mēse
penitēs punit. aut hoc deus hominē vīdiciis punit
Nequaquā igit⁹ p̃cā patitur. quia nullaten⁹ sine vīdiciā
lavatur. Sic dauid post cōfessionē audire meruit
Dñs tūstulit p̃cā tuā. et tamē multis post au-
ciatib⁹ afflictus. reatū culpe quē ppetuauit exsol-
uit. Ab electis em̃ suis. iniquitatū maculas studet
tpali afflictōe tergē. quas mē eis nō vult impetū vi-
dere. hec g̃g. Salubre ergo multū est hōi. vt peccata
qualitūq̃ cōtracta. siue maiora. siue mīora. p̃ afflic-
cionē p̃mē studeat tergē. atq̃ delere. quia nec mīora
peccata impunita erūt. si nō fuerūt p̃ p̃mā deleta
testat⁹ hoc bt̃s aug⁹ qui sic dī. p̃cā em̃ siue parua
siue magna sint. impunita esse nō p̃ūt. quia ul̃ hōie
punitēte. vel deo vīdiciāte plectunt⁹. cessat aut vīdiciā
diuina. si cōfissio p̃currit hūana. hec aug⁹. De hoc
etiā bt̃s g̃g. in m̃y. li. mōz. exponēs illa dīa Job.
peccat dies illa in qua natus sū. it. Satis diffusis ṽb̃
tractat sic dicens. Nequaquā quippe homo. a delecta-
tione p̃cā rapit⁹. nisi prius p̃ voluntarias mētis te-
nebras m̃fmet⁹. Ante em̃ cecus in mēte fit et postmod⁹
se rep̃be delectacōi substermit. Dicit⁹ ergo. peccat dies 20.
i. peccat delectacō que in culpā hominē rapuit. peccat
in tanta mētis infirmitas. que eū vsq̃ ad tenebras

prauū cōsensus exspectauit. Homo em̄ dū blandimēta
delictōis tante nō p̄spicit. eadē in noctē nequissime
petitōis ruit. Solert̄ ergo vigilandū est. Vt dnm̄
blandini culpa inchoat. ad quātū mātū mēs trahat
agnoscat. Vnde et apte s̄ditur. Dies ille v̄tat̄ in tene-
bras. Dies quippe in tenebras v̄tat̄. cū culpa in ip̄o
delictōis exordio. ad quē p̄dictōis finē rapiat videtur
Diem in tenebras v̄tim̄. cū nosmetipsos districte puniē-
tes. ip̄a delictōis prauē blandimēta. p̄stricte p̄mē lame-
ta cruciam̄. cum flendo in sequim̄. quidq̄ cottidie in cor-
de taciti ex delectacōe peccam̄. Quia em̄ fideles qui q̄
cogitacōes in iudicō subtilit̄ exquiri nō ignorāt. semet-
ipsos introsus discutiēs. ante iudiciū diligēt̄ examinet
Vt distinctus iudex et iam t̄quillus veniet. quo reatū
suū. quē discit̄ appetit. iam p̄ culpa p̄mittū sentit.
Vnde et recte subiūgit̄. nō requirat eū deus desup̄. Req̄-
rat deus. quē iudicādo discutiit. Non requirat. quē ignos-
cēdo. suo iam iudicō impunita detelinq̄t. Hic itaq̄ dies.
i. p̄cā delectacō a dño nō requirit̄. Si aut̄ aduisione spon-
tanea p̄mitt̄. paulo attestāte qui ait. Si nosmetipsos
diuindicarem̄. nō v̄tq̄ a dño iudicarem̄. Deo ergo diē
nr̄m requirē est. cōtra mētē nr̄am subtilit̄ in iudicō
de culpa indagare. In qua salz requisicōe illū tūc seue-
rius p̄cutit. quē sibi nūc molli⁹ pepasse d̄p̄hēdit. Vñ
aut̄ sequit̄. Et nō illustret eū lūe. In iudicō nāq̄ dñs
appareēs. om̄e q̄d tūc redarguit. lūe illustrat. q̄si
em̄ sub q̄dā obstaculitate tegit̄. quidq̄ tūc in mēoria
iudicis nō reuocat̄. Scriptū quippe est. om̄ia aut̄ quē
arguit̄. alūmē manifestāt. Quasi quedā tenebre p̄-
cata p̄mē abscondūt. De quib⁹ p̄ p̄phām d̄r. Beati
quorū remisse sūt iniquitates. 2. Quia ergo om̄e quod
tegit̄. velut in tenebris occultat̄. in die extremi iudicij
nō illustrat̄ lūe. quod nō discutiit̄ v̄lacione. Act⁹ nāq̄
m̄os. quos tūc iuste punire. voluit. ip̄a sibi q̄dā mō
abscondit̄ sciens diuina m̄ia. in lūe v̄o abscondit̄.

quidq̃ tunc in cōspectu om̃i demonstrat. Hic ergo dies
vertatur in tenebris. ut videlz om̃e quod delinqm̃?
nos p̃ p̃m̃am feriam? Ip̃e aut̃ uidet̃ ventur̃ est. qui
cūcta penetat. cūcta p̃stringat. qui quia ubiq̃ est
locus quo fugiat non est. Sed quia corruptōis m̃e
fletib⁹ placat. solus ab illo locū fuge inuenit. qui
post p̃petratā culpā. mūt se in p̃m̃a abscondit. et
quia nullū p̃cātū m̃bltū dñs relaxat. aut enī nos
hoc flendo m̃sequi. aut ip̃e iudicādo. testat ut ad
emendacōm suā semp m̃es solet̃ m̃digilet et cōfi
tens tergat. Sed si diem quē p̃cā delectacōm dñom̃?
tot impeti p̃abus audim⁹. ut videlz trūdātes flet⁹
expient. quidq̃ delectat? p̃negligēciā animi? deliquit
q̃nta aiādūsiōne p̃m̃e hui⁹ diei nox fenēda est videlz
ip̃e iam cōsensus ad culpam. Sicut enī m̃oris est
culpe. cum carnalit̃ m̃es in delectacōm rapit. s̃ tam̃
delectacōi sue p̃sp̃m̃ reluctat. ita g̃uonis et plene est
nequiae. ad p̃cā illecebrā. nō solū delectacōne p̃tra
hi. sed etiā cōsensu familiari. Tanto igit̃ mai⁹ pe
nitēcie. m̃es a pollucōe tergendā est. quāto se cōspicit
p̃ cōsensū sordibus inq̃natā. Vnde apte subiungit.
Noctē illam tenebrosus turbo possideat. quasi ei
quidā turbo tempestat⁹ est cōcatat⁹ sp̃us meroris.
Nam dū p̃cātū quisq̃ quod fecit intelligit. dñm
prauitatē sue nequiciā subtilit̃ pensat. merore m̃e
tem obnubilat. et q̃i cōcussio serene leticie aere.
om̃em in se t̃nquillitatē cordis p̃m̃e turbine dñas
tat. nisi enī recognoscēt se aī. iste turbo cōteret
nequaq̃ p̃ba dñi. In sp̃u vehemēti cōterēs na
ues tharsis. Tharsis quippe exploracō gaudij. dñi
Sed cum vehemēs p̃m̃e sp̃us m̃etē occupat. om̃es
in ea exploracōm rephēibilis gaudij p̃turbat.
ut iam ei nisi flere libeat. nihil nisi q̃ se flere pos
sit attendat. p̃mit namq̃ ante oculos illinc di
stacōm iudicis. hinc meritū culpe cōspicit. quo

supplicio digna sit. si p̄centis pietas desit. que p̄lame
ta p̄ntia abetna eulere pena cōsuevit. Sp̄s ergo
vehemēs thausis naues cōtent. cū vis cōpūctōis vali
da. mētes mās hūic mūdō q̄i mara deditas. salubri t̄o
re cōfūdit. Scēdū vō est. quia cū p̄cā impūta relm
q̄m? a nocte possidem? cū vō hec aiādūsiōne p̄mē p̄let
tim? nūm? nos noctē quā facim? possidem? Sed p̄cām
tūt cordis sub mās mī possessione reducat. si cū m̄p̄nt
rep̄mat. Vnde diuina voce caym p̄ia cogitātū dī. In fo
ribus p̄cām adert rē. In foribus quippe p̄cām ad est
cū in cogitacōib? pulsa. tū? appert? subter est. ei q̄ hō
dñatur. si cordis nequicia inspecta acies p̄mit. et p̄m
q̄m ad dñiciā crescat. reluctātū mētī subingāt. Vt q̄
delictū suū acies amm? sentiat. et culpe trānid? sub
iure suo pemēdo restringat. dicat t̄e. Noctē illā rē?
Ac si apte dicat. ne captiua mēs culpe sue p̄uiat. cul
pā a p̄mā liberā nō relinquat. Et quia hoc q̄d flendo
insequim? nequaq̄ nob̄ abentmo iudice obia sp̄am?
Vnde si de nocte. i. culpa m̄a moneri. tūt p̄inquisicōz
volūm? magnopere emādū est. Vt in eius discussiōne
vigilem? nec q̄lib? culpa nobis impūta remaneat
ne mēs p̄usa que fecit defendē audeat. et defendēdo
nequicie nequiciā adiūgit. Sūnt nāq̄ nōnulli. qui
nō solū nō deflent q̄d faciūt. sed etiā defendē nō desis
tūt. et nūm? cū defendit? culpa gemiat? Vnde p̄ q̄dā
dī. Peccasti. nō adicias iterp. p̄cām quippe p̄cō adiat
qui male gesta etiā defendit. Int? hec etiā sciēdū est
q̄ illi culpā suā veritatē insecunt. et mala t̄isacta
p̄ aiādūsiōne p̄mē corugūt. qui iā ad bona fallēcia
nulla delatōe rapiūt. tiam quos adhuc noxia alia
delatāt. falsum est q̄d t̄int. quia p̄petrata alia deplo
rant. huc vsq̄ dicta s̄gōn. Existis igit? v̄bis doctoz
colligē possum? q̄ non solū maiora p̄cā. verpetiā
mōra p̄ p̄mā sunt abstergenda. Vnde v̄m̄sq̄m̄sq̄
cōsciām suam disciat. et p̄ut gessit inq̄ cōt. dñm.

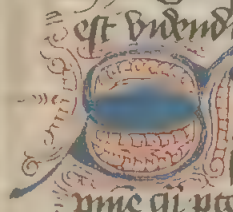
ita et studeat sua scelera pēitēdo. et serpm diuudicā
do punire. Valde em̄ valet ad salutē anime sumpi
diuudicatio. Nam tales serpos diuudicātes ac sua
factora puniētes a dño diligim̄. et nō solū non
iudicabim̄. sed etiā qñdam sermitatē de sua saluā
a xpo pcpuit. De hoc dicit pmo bñs bñh? sic. Diligē
deus anīm que in cōspectu suo sine mēmissione sine
dissimilacōe diuudicat serpām. id q; iudiciū. nō mfi
ppt̄ nos a nob̄ exigit. quia si nosmetipsos diuudicauerim̄
non utiq; iudicabim̄. hec bñh? dicit. etiā de hoc iudic
bñs. qđ in ppo. li. mior. exponēs illud vbm̄ helyn
Neq; em̄ vltra in homis pīate est. vt veniat addē
in iudiciū sic. Notādū qđ aliud est coram illo. atq;
aliud ab illo iudicari. Corā dño iudicat. qm̄ corde
dñm cōspiciat. et actus suos sub eius pīcia sollicita
inquisicōne distēnit. quē tanto qm̄q; securus ex
pectat. qñto cotidie vitam suā suspectus examinat
Qui em̄ adeptem̄ eius iudiciū venit. nō iā corā
illo. sed ab illo iudicat. De hoc em̄ mētis iudicō obli
uiscēti anime p pphām dñs dī. Teduc me ī mēoria
ut iudicem̄ sml. Clara si quid habes ut iustificeris
Debet em̄ vniustui q; mēs. et causas suas apud dñm
et causas dñi cōtra se sollicita inquisicōne distēte
debet caute pensare. ut que ab eo bona pcepit. ut que
mala bonis illius pūse viuēdo rñdit. qđ etiā cotidie
facē oīmo nō cessat. Accēdūt em̄ ad secretariū iudias
intra sinū cordis. cōsiderāt. quō distēte qñq; feriat
qui dñi paciēt̄ expectat. agetur in hys que se egisse
meminerūt. puniūt flēdo. qđ ppetrasse se intelligūt
timēt subtilia diuina iudicia. etiā de hys que in semz
ipsis intelligē fortasse nō possūt. Vident em̄ vident
dñm. qđ ipi in se pīuātate nō videt. cōspiciūt
districtū iudicē. qui quo tardius venit. eo seuerius
punit. Scōp etiā patrū residē cōuētū. cū eo pter
cōtemplant. eozq; exempla vlt̄ dīa cōtēpisse se

reprehendunt. atque in hoc secreto interioris iudicii ipsa mentes
sue executione constructi penitendo ferunt. quod superbiendo commi-
serunt. Ibi namque aduersum se quidquam se impugnat emme-
rant. ibi ante oculos suos. omne quod defleant acceruant
ibi quidquam pernam distracti iudicis decerni possit intue-
tur. ibi tot patiuntur supplicia. quod pati timet. tunc deest
in hoc iudicio mente concepto omne misterium. quod penetrare
vult suos plenius debeat. Nam conscientia accusat. ratio indi-
cat. timor ligat. dolor excruciat. quod iudicium eo certius
punit. quo interius sentit. Vnusquisque enim. cum animam huius
examinis conscientia se aggredi cepit. ipse est auctor. qui exhi-
bet. ipse reus qui exhibet. odit se quale fuisse se meminit
et ipse qui est in semetipso. insequitur illum qui fuit. atque
ab ipso homine aduersum semetipsum fit quedam rixa in animo
partientes pacem cum deo. hanc cordis rixam dominus require-
bat. cum per prophetam diceret. attendi et auscultavi. nemo
quod bonum est loquitur. nullus est qui agat penam super
peccatum suo. id est. quid fecit. Quia ergo nunc in presentia est interius
mentis nostre. contra nos subire iudicium. retro quoscumque accuse-
nosmetipsos quales fuimus? penitendo torquamus? non cessamus?
Cum licet iudicare quid fecimus? audiamus? tunc quod dicitur.
Neque enim ultra reus et peccator namque esse proprium solet. sed
pravum agere. et nequaquam que egerint retractare. Omne enim
quod faciunt. cetera mente praesent. factum quod sumus. nisi cum pimi-
ti fuerint non agnoscunt. At contra electorum est. actus suos coti-
dine ab ipso cogitationis fonte discutere. et omne quod turbidum
perficit ab intus expicere. Sicut enim non sentimus? quando
crescit membra perficit corpus. mutat species. ingredendo caput
lapis albescit in canis. hec quippe omnia nesciamus nobis
agnoscere in nobis. ita et mens nostra per momenta vivendi. ipso
cunctis usus. a semetipsa permutatur. et non agnoscimus?
nisi vigilantia custodia. ad maiora nostra residentes. perfec-
tus modis cotidie defectusque pensemus? hoc ipsum enim
in hac mortali vita consistit. quod ad vetustatem non est. et cum
in discessu mens relinquitur. in quodam semo torpore sopit.

quia sui negligēs. et ppositū robur insensibilis p̄dens.
i forma p̄oris fortitudinis dñi nescit senescat. Cum v̄o
semetip̄am q̄rit. et subtilit̄ p̄mitēdo se discutat. ab hac
ip̄a vetustate sua. lota lacrimis. et merore m̄esa reno-
uat. et que iam pene inuetata vixerat. p̄ subm̄stata
inter in amoris studia nouū t̄let. Sed ad hec agenda
valde exempla patrū. et sacri eloqui p̄cepta nos adiu-
uāt. Si em̄ sc̄op̄ opera inspiciū. et diuini iussim̄?
auiē p̄bem̄? alia nos cōtemplata. alia audita succe-
dūt. et cor n̄m̄ corpore non restringit. Sū mutacōe
nō p̄notat. Vnde bñ ad moysen d̄r. Igms in altari
semp̄ ardebit. quē mutiēs s̄c̄dos subiciet mane lig-
na p̄ singulos dies. Altare quippe dei est cor n̄m̄. in
quo iubet̄ igms semp̄ ardere. quia necesse est ex illo
caritatis flāmā inde sm̄t̄ accēd̄. Cui p̄ singulos dies
s̄c̄d̄ ligna subiciat ne extinguat. Cui n̄c̄ est vt
fidelis quisq̄ ne meo caritat̄ flāmā deficiat. in corde
suo tam exempla p̄cedēti patrū. qm̄ sacre scripture
testimonia cōgere nō desistat. Nam q̄ quedā fomēta
igm̄ dare est in excitacōe caritatis. ut exempla patrū
vel p̄cepta dñi m̄stare. Cui em̄ m̄na nouitas
n̄a ip̄a cotidie huius uite cōsacōe. vetasat. Igms iste
caritat̄ dei. hys adhibet̄ m̄ctēdus est vt dñi p̄ v̄sum
se n̄c̄ vetustat̄ extenuat. p̄ patrū testimonia et exem-
pla renouat. Igms em̄ iste in altari dñi. i. in corde
n̄o acius extinguit. nisi soler̄ adhibet̄ exemplis
patrū. et dñi testimonie reparet. Bñ aut̄ illic sub-
ditur. Et imposito holocausto desup̄ adolebit̄ adipes
pacificor̄. Nam quisq̄ in se hūc ignē caritat̄ facit
semetip̄m̄. itaq̄ olocaustū desup̄ imposit. quia om̄e
viciū qd̄ in se male v̄uebat exurit. Cum em̄ cogita-
cōnū suar̄ m̄na cōsiderat. et vitā rep̄bam̄ p̄m̄
mutacōis gl̄iam mactat. in ara se sui cordis im-
ponit. et igne caritat̄ accēdit. de qua hostia pacificor̄
adipes redoleat. quia m̄na noue uite impignacōe pace

mit nos et deū faciēs. odore nobis suauissimū reddat.
Quia vō eadē caritas in cordib⁹ elcōp inextinguiblis
manet. apte illic subdit. Igne est iste petrus. q̄ nūq̄
defiaet de altari. Ummq̄m de altari igne iste defiaet
quia etiā post hāc vitam eoz mētib⁹ feruor caritatē
accrescat. Eūa quippe cōtēplacōe agit. Et om̄ps deus
quo magis visus fuit. eo ampli⁹ diligat. Unde nūc
est Et ad corda nra redeam⁹. discuciam⁹ q̄ om̄e quod
agim⁹. et quidq̄ in nobis diuine rātudinis regulam
offendit. acusem⁹. Et apud districtū iudicē. ip̄a nos ac
cusacō excuset. In hoc em̄ mētis nre iudicio. tāto ac
absoluiū. q̄nto nos districti⁹ reos tenem⁹. Nec ad hec
agenda p̄mittenda sūt tpa. quib⁹ vacat. quia ad hec
agenda. post hui⁹ vite tpa. non vacat. vacat quippe
nō dē. neq̄ em̄ vltia rē. Idēo nāq̄ mēorem. q̄d tūc nō
possum⁹. neq̄ nūc q̄d possum⁹ nō negligam⁹. Hec dca
ḡg. in mōp. habem⁹ igit p̄ p̄dita. quod om̄ps deus se
diuindicātes nō diuindicat. se puniētes nō punit sed sal
uat. et p̄cā cōtra se cōmissa relaxat. Hec vō om̄ia p̄
remediū p̄nie fieri solet. Unde quilib⁹ p̄cōr. q̄aens
lapsus fuerit in aliq̄d p̄cām. non tardet t̄rē. ad p̄nie
bonū. Ip̄a em̄ om̄i tpe valens est ad p̄m̄gādū cor
da peccantū. Testat⁹ hoc b̄t̄s ḡg. qui sic dicit. O
felix lauacp̄ p̄nie. q̄d toties valet ad purgādū. q̄aens
p̄m̄gacōe indiget cor hūanū. Hec ḡg. lauē. ergo
p̄cōr maculas in hoc salubri p̄nie lauacro. ut mū
dati et p̄m̄gati possum⁹ puenire ad auctore vite et mūdicie.

Hic igit p̄miss⁹ de p̄m̄a. nūc cōsequē de eius partib⁹
est videndū. *De tribus partib⁹ p̄nie et de cōm̄cōe ac
ciendū. lacrimarū cōpūcōne. Cap. xxv.*
q̄ p̄tes p̄nie sūt tres. scilz. cōtūacō cordis. cō
fessio oris. et satisfactō opis. Et sūt iste p̄tes
p̄nie q̄i p̄tes integrales. scdm̄ esse p̄nie p̄fectū. Sūt
autē hec p̄tes p̄nie integrales. videlz cōtūcō in animo.
cōfessio in verbo. et satisfactō in facto. in quib⁹ tūc p̄m̄a

integrat. cum pccor omem mortalem culpā ppetra-
tam. et facto deservit et verbo accusat. et animo detestat
ppones nūq̄m iterare pccm. Hys aut debito mō cōcre-
tabus cū absolucōe facta ab eo in quo est. ordo clavis
et Iurisdicō. absoluit homo a pccō. et vntur ecclie.
et rēdualiat xpo. mediāte claue sacerdotali. Q̄ aut tres
sūt ptes p̄m̄e sic ostendit. p̄m̄a est em̄ quoddā sponta-
neū iudiciū. in quo cōtracō est q̄. quedā atacō. b̄i seq̄r
rei apud iudicē spontanea confessio. de mō sequuntur
emēde p̄iudicē imposita solucō. Sed in hoc differt in-
diciū fori a iudiciū poli. quia ibi cōfessus de mō dāp-
nat. et hic absoluit. Alia est etiā sufficiēcia istarū pccm̄
quia cum omē pccm̄ cōmittat corde. vel ore n̄l ope-
iustū est vt ista tūcēt. p cōtrariū salz. vt pccor cul-
pam animo detestet. verbo accuset. et facto p̄m̄iat
Et sicut tribus modis offendim̄ deū. salz delectacōe
cogitacōis. impudēcia locutōis. et supbia opis. scdm̄
regulam. vt cōtraria cōtrarijs tūcēt. tribus modis oppo-
sitis satisfaciam̄. Quia igit pccādo innocēciā pdidi
restat ut p̄p̄m̄am reformem̄. Dicite b̄to Ier̄m̄. Si q̄s
innocēciā pccādo corrumpit p̄m̄e remedio potit̄ repa-
ri. Quia ut ait b̄h̄. Qd̄ deus nō imputat̄ dearemit.
sic est q̄ nō fuerit. Si ergo decreuerim̄ innocēciā re-
pare. et p̄ cōsequēs iamā celi p̄p̄m̄am rescāre tūcē-
m̄. vt m̄a p̄m̄a sit p̄fecta. de qua dicit Crisost̄. p̄fecta
p̄m̄a cogit pccare omnia libent̄ ferre. in corde cōtracō.
in ore cōfessio. in ope tota h̄militas. hec Crisost̄. Quē tūc
b̄at̄ corā deo p̄fecta d̄r̄. si ip̄a p̄m̄am ad omnia loca
in quibus peccam̄. Dilatem̄. et quia peccam̄ in
corde malis cōsentiēdo. in ore bana et turpia loquēdo.
in ope trim̄ia ppetrādo. Ideo ad hec tria loca p̄m̄am
extendam̄. ita videlz vt cordi dem̄ amarā cōtracōnem
ora fidelem cōfessionē. ope penalem et asperam satisf̄.
faciōm. hoc tam dū cōtinuātes. quobzq̄ sp̄s sanctus
testior̄ p̄hibeat sp̄itui mō. q̄ dimissa sint nobis pccā

Et quia omnia peccata mortalia. ab uno deo autuntur.
et vni gratie opponitur. et vna principale ratio me horis
putat. Hinc est quod ad hoc. quod prime medicamentum sit
sufficiens ex fine peccatis integratum. necesse est quod prima
habeat. et omnibus peccatis. quantum ad partem per dispositionem
de peccatis. quantum ad partes processum de peccatis. et
quantum ad futurum perpositum nunquam readinandi. nisi illud
vel in aliud genus peccati. Et sic totaliter recedendo a culpa.
per primam summam gratiam suscipiat. per quam obtineat vera
omni peccatorum. Sed quia in partibus prime contritio primum locum
tenet. Ideo de ipsa tractandum est. Et primo videndum. quid
sit contritio. Contritio autem secundum Isidorum est contritio et
humilitas mentis cum lacrimis veniens ex recordatione peccati
et timore iudicii. Item in tractatu de spiritu et anima. et de
contritione sic dicitur. Contritio est. quando ex recordatione malorum
suorum cor mentis dolore tangitur. Item secundum sanctum Iohannem
Abbatem. Contritio proprie est dolor anime non elatus in illa
sibi ipsi consolationem prebens. solamque suam resolutionem yma-
gines omnibus horis. et consolationem dei consolantur. sicut
aquam frigidam expectas. Contritio etiam a magis sic dif-
finitur. Contritio est dolor voluntarie assumptus per peccatis
cum proposito confitendi et satisfaciendi. Ad cuius intellectum
notandum. quod sicut in naturalibus dicitur dicitur. quod non cedit tactui
hoc autem frangi dicitur. quando per aliquod fortius in partes mag-
nas dividit. Conteri vero quando totaliter in minimas partes
redigitur. et quasi annihilatur. Ita metaphorice. cor hominis
dicitur dicitur. quando diuine inspirationi. quasi manu se tangenti
non cedit. sed obuiat. scilicet dum in affectu peccati moratur.
frangi vero dicitur. quando a proposito resipiscere incipit. quoniam
non dum totaliter contritatur. Conteri vero quando affectus peccati. secundum
omnem sui partem. in eo totaliter destruitur. et hoc fit quando
voluntas perfecte ab affectu peccati resilit. Vnde dicitur resilio dolor
quidam est. Ideo per dolorem tamquam per genus effectualiter diffi-
nitur. Addit autem voluntarie assumptus per peccatis. et hoc con-
uenit contritioni prout est actus virtutis. Sed ut est per sacramenta

sic oportet. ut addat aliq in cōparatōe ad alias ptes. Et
ideo supaddit. cū pposito cōfiteri et satisfaciendi. Et scē
dū q est diffēntia int cōtūcōm et attritōm. Attritio
dicitur accessus ad pfectam cōtūcōm. Unde in corpālibus dicitur
attrita. que aliquo sūt cōmūta. sed nō pfecte. Sed
cōtūcō dicitur. qn omēs ptes cōtūte sūt sūm pmissiōe ad
mīma. et ideo attritio in spūalib⁹ sūgt. qndā displicen
tiā de pccis commissis. sed non pfectam. Cōtūcō autē pfectam
displicentiā. De pccis autē requiritur. cōtūcō de omni pccō mōali
Sciendū q in omni pccō mortali. est actualis auersio vo
lūtatis ad pccm. et ideo cū cōtūcō cōtūcōis tūc
oportet q in omni remissione pccī mortalis sit actua
lis auersio a pccō ad dū. hec autē auersio appellatur cōtūcō.
Iniciā em volūtatis manet in pccō nō tollit. nisi p vo
lūtatis fractiōm omnimodā. que appellatur cōtūcō. Et ideo
cōtūcō est necessariā in omni pccō mortali. de pccis autē
oblitis. si oblitus est hō totalitē. sufficit cōtūcō genālis
Qn autē in pccē recolit. debet conari ad recordandū. et
dolendū in specialī. qd si nō pōt sufficit cōtūcō genālis
Sed in hoc q hō nō pōt recolere pccm. nō solū de pccō
oblito debet dolē in genē. sed etiā de obliuione eius de
bet dolē. que ex negligētia cōtingit. Debet etiā homo
dolē sūm de omni pccō commissio. quia bñm sine alio nō
relaxat. Ideo cōtūcō est habēda pccē de singlis. Et
tāt hoc bñs Aug⁹. qui sic dicit. pccatē oportet sū
dolere de omni crimīe. hec est dispositiō immediata
ad grām. Nam dolere de bño pccō sine alio. nō suffi
cit ad salutē. Vñ quilibz qm se sentit viciōp fectē for
didatū. p remediū pccē. et pmo pccōm. ac pccō pcc
cōmē cordis. studeat sua facinorā emēdare. Nam aīa
illecta malis morib⁹. amittit decorē vītutū. quē non
potest recipere. nisi p pccē lāmētū. hoc est cōtūcōne
vera. Quia nūq pccm dimittit. nisi qd pccōrē dolo
rē cōterat. De hoc dicit bñs Ico⁹. Nulla vñq culpa
dimittit. ob quā hō nō in mō dolore aut tristitia anxiat.

¶ Iam tunc peccatoris salus veniat incipit. Ut dicit hugo
de s^o victor. qui vocat^r p^r delictis ingemiscit. quia ama-
ritudo cordis siue gemit^r. quia sumit^r p^r peccatis merē
purgat. et deū misericordē ac placabilem hōi reddit
pbat hoc Beda sic dices. Amantudo cordis. merē pur-
gat. angelos letificat. deū placat. Et remig^r. Tūc
nimis misericors est ipse deus. dū m^r ob culpā animi
tristis sibi met fuit et molestus. Dicit etiā de hoc b^rs
amb^r. Quis ambigit. qm̄ mesticia peccet^r hōis
oculos sibi violent^r attrahat cōditoris. hec amb^r. Et
quia deus cor cōtuitū et hūiliatū nō despicit. Ideo
assumam^r verā cordis cōtuitōm. et cōpūctōis amaritū
qm̄ p^r voluptates et corpalia desideria a deo discessim^r
Adhortat^r nos b^rs aug^r sic dices. Non sint in nobis
ficta suspēria et similita. sed cū ingenti rugitu et ge-
mitu. sic studeam^r adhibere remedia de p^rccat^r. Ut semp
sollitati sim^r defuturi. Dñs em̄ noluit ī mūdo p^rspari
sed gramma pati. Ut nob ostendat. qui p^r delectatōem cecid-
im^r. cū qūta amaritudine redire debeam^r. hec aug^r
Sed sūt nōnulli qui in multa facinora sūt p^rlapsi
nec tamē ut dicit p^r suis excessib^r cōpūgūt. Quibus
necesse est. Ut sup^rflua rep^rbor^r. ac glām b^rtor^r potit^r
cordis habeāt. Ut possint ad penitēdū compūgi. Ad
hoc faciēd^r hortat^r b^rs g^r sup^r ezech. exponēs ill^r
v^rbū. Et scripte erāt in lib^r lamētacōes et carmen.
et be. sic. d. lamētacōes. videlz. quia ibi scripta est
p^rniā p^rccat^r. Carmē v^ro quia p^rmittiāt^r gaudia ius-
tor^r. de aut^r quia illic exp^rssa est dāpnatō rep^rbor^r
Ut ergo p^rccā punias. lege que in hoc volumine sc^rpta
sūt lamēta. Tisus vester in luctū cōiūctat^r. et gaudi^r
in merore. Et rursū. miseri estote et lugete Ut aut^r
de p^rmissione gaudiū sequēt^r hilarescatis. cognosce
scripta esse carmīa laudis et hē. Bū qui hītant
in domo tua dñe. i. f. f. lau. te. Sed si ad hūc p^rnti
seculo mēte teneis. adhuc tremis volup^r b^r delictis.

si amare nō potes gaudia etna que audis. cog-
nosce ergo in hoc volūte. Vt quod in eo scriptum
est. atq; ab animo p̄ timorē expelle qđ diligis.
Vt possis ex iudicō carmē amare qđ legis. Ibi
quippe dāpnatis dicit. Discedite a me maledicti
in ignē etnū. qui patius est dvalē et aglis ei. In
hoc itaq; volūte cūcta que edificāt. omnia q̄ erudi-
unt scripta cōtinēt. P̄ccasti et iam te pemitte il-
liata p̄petrasse. Vt ad agēdam p̄mā docearis. ibi
inuenies lamētā. Ope celestiu gaudiorū mētē.
reuelare dēideris. ibi ad cōsolatōm tuā inuenies
carmen. Si vō et mala p̄petrasti. et hec te p̄petrasse
nō pemitte. sed cōmū mētē erigis. ad nullas p̄me
lamētatiōes mēmaris. nulla celestiu gaudiorū ex-
pectatiōe corrigens. Velis nolis ibi auditur es sc̄p-
tum. Vē. Vt hys quē nec timor ad p̄mā hūiliat
nec spes ad sup̄na p̄ma exaltat. Dāpnatiōis sue
iam nūc penā p̄spiciat. et sine exaīfatiōe mētū
suppliciu cadat. Quid agēdū est igit̄ miseris nob̄
nisi Vt vigilem? ad hūm? vba volumus. et mala
que nos egisse memim? defleam? Vt p̄ lamētā pe-
nitēcie pueniam? ad carmē vite. ne si affligi mō
p̄ p̄mā nolim? ne postmodū sine fine senia?
nec nos mōrū voluerū multitud. in dēspatiōm dēp-
mat. quia maior est patiēcia medici. qm̄ magnū
laguoris nū. Quid em̄ est qđ reparare ad salutē nō
possit. qui potuit omnia ex nichilo creare. hec ḡg
Nō ergo cōtingat nos p̄ m̄is sustinē etna tormēta
timeam? futurū dēi iudiciū sup̄ nos et p̄flet? ac la-
mēta iniquitatē p̄petratas diluē studeam? qđ electi
agē non cessant. quia p̄ p̄ntem cōtūtiōnē. ac lacrimarū
effusiōnē se euadēt etna supplicia nō dubitāt. de hoc tē-
tat b̄tus ḡg. sup̄ ezech. sic. d. Vēdēptor ergo hūm
geneis. cum iudex apparuerit. et speciosus iustis. et
terribilis erit iniustis. Quē em̄ māsuetū aspiciet

electi. hūc eūdem pauēdū atq; trūbilem cōspiciēt
rephī. Sed hūc ideo electi terribilē nō videbūt. qā
modō trōrē illius cōsiderare nō cōsant. Studiose
em̄ cōsiderāt. qm̄ trūbilis ad iudiciū veniat. cul
pas ante actas deflent. et imminētes declināt. pano
rem illius cotidie ante mētis oculos ponūt. et qm̄
tremēdus appareat. sine cessacōe suspecti sūt. atq;
cotidie timēdū agūt. neqū venit p̄timeſcāt. Ute
est ergo. Ut . . . p̄p̄ia admissa cū dñm̄ defleamus.
In assiduis em̄ fletibus in cotidiana nra p̄m̄a sa
cerdotē habem̄ in celis. qui m̄pellat p̄ nobis. de
quo p̄ph̄em̄ dī. Si quis peccauit. aduocatū ha
bem̄. aput p̄rēm̄ ih̄m̄ xp̄m̄ iustū. et ip̄e est p̄p̄ia.
p̄ p̄c̄is nris. Ecce exultat anim̄. cū aduocati nri potētia
audim̄. sed exultacōe nra iterp̄ remordem̄. quia
ip̄e qui nobis aduocatus est dī iustus. Nos em̄
causas iniusticie habem̄. Iustus vō aduocat̄ iniuf
tas causas nullomō suscipit. nec v̄ba dare p̄m̄is
sicia cōsuevit. Quid ergo agim̄? fr̄es mei. Sed ecce
occurrit animo quid agam̄? mala que fecim̄? deflea
et accusem̄. Scriptū quippe est. Iustus in p̄ncipio
accusator est sui. Quis etem̄ p̄ior. cōfusus in fle
tibus iam iustus esse m̄choat. cū cepit accusare
quod fecit. Cur em̄ iustus nō sit. qm̄ iā cōtra suā
iniusticiā p̄ lacrimas scuit. Iustus ergo aduocat̄
nri. iustos nos agnoscat in iudicō. quia nosmet
ip̄os et cognoscim̄ et accusam̄ in iustos. Non
ergo in actibus. nō in fletib̄ nris. sed in aduocati
nri allegacōib̄ cōfidam̄. hec ḡg. Ecce patet qm̄
fructuosū sit et salubre. si in ip̄is accusacōe et lac
rimarū effusio. Sicut aut̄ nōnulli qui quidē peccata
cōfiteantur. sed illa deflere cōtēpniūt. etiā vō nō solū
sua facinora cōfiteat. sed ea que nequē p̄petuerūt
fletibus diluūt. atq; de m̄ḡtitudine p̄ b̄n̄ficijs sibi
a deo collat̄. seip̄os reprehendūt. atq; p̄ lacrima p̄m̄it.

De talibus btus qd in vni. lib. mox sit dicitur. Quidē
q̄ est quia et repbi pccā cōfiter. sed flere cōtēpmit
electi aut culpas suas quas vocab? cōfessionis apmunt
distracte ad adiūtionis flētib? insequūt. Sed qm mala
quidē que ppetranit insinuat. sed flere que insinua
uerat recusat. q̄si subducta veste volūis tegit. sed tor
penti mēte medicamētū volneri nō apponit. Cōfessio
nis igitur vocē solus necesse est. vt meror extiruiat.
ne volūis p̄ditū. sed neglectū q̄ luena? iam p̄ hūm
noticiā tangit. dēter? p̄ntrescat. Quo cōt p̄ p̄. dr.
Iniquitatē meā ego p̄mūtiabo. et cogitabo p̄ pccō
meo. p̄mūtiādo et em̄ occultū volūis dētegit. Cogi
tādo aut. quid aliud qm medicamētū volneri appo
nit. Sed afflicte mētē. et sua dāpna sollicitate cogitati
vix. p̄ semetip̄a oritur cōtra se p̄p̄am Nam cū se
ad lamēta p̄mē instigat. occulta se in crepāde dila
miat. Vnde apte p̄ Job dr. Cōfabulabor cū amari
tūe mee. p̄ pauore namqz diuini iudici afflicti. diuini
quedā mala gesta plangim? ip̄a mē via amaritudinis
ad distāciēde nos vigilāciū excitati. alia in nob
etiā que amplius dēfleamus inuenim? Nam sepe
qd torpētes latuit. flētib? subtilius innotescit. et
afflicta mēs cētā innotēt malū qd fecerat et nesciebat
eigz vix sua verus aperit. qm̄ a veritatis pate
dēmiat. Succrescēs quippe amaritudo p̄mē vēcū
dātū cordi inportūne ingerit illicita que commisit
districtū cōtra hēc iudicē ostendit. simplicior p̄mās
mauit. pauore animū ferit. pudore cōfundit. mo
tus illicitos in crepat. quietē noxie securitatē turbat
que ei bona cōditor cōtulit. q̄ ip̄e bōis illi? mala in dīt
enūciat. q̄ inire ab eo cōdit? q̄ gēntē mīrat? q̄ rōis sba i cō
ditōe dītāt? est. q̄ dītōr grā vocat? q̄ sequi ip̄e vocatus
noluit. q̄ vocant mīa nec sūdīt hūc remittē qz
despexit. q̄ pccōrē suū sup̄na grā nec cōcepta deligē
Cum igitur afflicta mētē modō p̄ replicatōm dōnoz

dei. modo p[er] m[er]ita actōis sue tanta senectate increpat
habet in corde instor. amaritudo anime ligna suam
que t[an]to ei subtilius loquit[ur]. q[ua]nto et interius audit[ur]. q[ui]a
vis doloris. que p[ec]c[ata] reputas. torp[er]e a[n]i[m]a ad lamēta
excitat. q[ui] ad eam v[er]ba cōfabulacōis format. m[er]ito
semetip[su]m correctus inueniat. et ad sui iam custodiam
sollitior exsurgat. hec g[reg]g[orius]. Desiderāda ergo nob[is] est
valde cōtinuatio. siue cōp[er]uacō lacrimar[um]. Cuius scdm[us] b[ea]t[um]
Cyprianu[m] nulla est medicina p[er]stancior a[n]i[m]ar[um]. q[ui]a de
uota effusio lacrimar[um]. Nam absq[ue] cōp[er]uacōe et fletu nō
remittit[ur]. teste hugone qui dicit. Absq[ue] fletu et lacrima
nequaq[ue] remittit[ur] ip[s]a culpa. Et v[er]o p[ro]ut Remigius d[icit]
ob culpā lacrimat[ur] fuit. lacrimae ex p[ec]c[atis] et[er]nalit[er] nūq[ua]m
erit. Magna em[en] v[er]tute h[ab]ent lacrimae. Delet q[ui]ppe culpā
et extinguit iehēnā. De hoc dicit b[ea]t[us] k[yril]l[us]. O q[ua]nta vis
est in lacrimis. que om[n]em abluunt culpā extingunt iehē
nā. flectūt s[er]mōem. et b[ea]t[us] Aug[ustinus]. Vna lacrima de p[ro]prio
corde p[ro]cedens. totū ignē inferni extinguit. hec Aug[ustinus].
Sed etia[m] est. q[uo]d vestis innocēcie p[re]cepta in baptisimate.
p[er] p[ec]c[ata] mortalia sordidat[ur]. et p[er] cōfess[ion]e et[er]na dāpnacō m[er]it[ur].
Sed p[er] lacrimar[um] effusione[m] ip[s]a vestis que p[er] p[ec]c[ata] ma
culata fuerat abluat[ur] ac mūdāt[ur]. De quo dicit Criso[stomus]
sup[er] illud p[er]b[er]. Fuerūt michi lacrimae mee panes. sic la
crime sūt. que colū pulsantes. t[er]ra[m] delent. et cōscia[m]
degrauāt. sonāt in ore p[er]m[an]ē v[er]ba. et verba monēt in
p[ro]p[ri]o pietat[is] veniā. Implet caput aqua t[er]r[est]r[is] sūt
oculi n[ost]r[is] gāt. decurrūt riuuli. et deus indulgentiar[um]
mētē exhilarat. lacrimae sūt q[uae] r[ati]onāl[iter] d[eu]m a p[ec]c[atis]
redimūt a[n]i[m]a[m]. et sanāt laguores eius. Sordente
n[ost]ra veste lacrimae lauant. et dant illi remissione[m]. Item
d[icit] d[icit] cū vehemēs ymber p[ro]cipit sic sēmitas. sic la
crimis effusis apparet t[er]r[est]r[is] sūt. et p[er] caligo reatū.
Et sicut p[er] aqua[m] et sp[iritu]m. sic p[er] lacrimas et p[ro]fessione[m].
denno mūdant[ur]. hec Criso[stomus]. Ecce quō p[er] cōp[er]uacōne[m] et
grā[m] lacrimar[um] vest[is] innocēcie p[er] p[ec]c[ata] sordidata mūdāt[ur].

ac reformat. Nam sepe dñs ip̄s lacrimas & corde con-
tuto effusas p̄ baptismo reputat. Teste sydro. qui
dicit. lacrimae penitenti apud deū p̄ baptismo cō-
putat. quia misericors deus. patus est nob̄ peccata
partē et p̄mā mām ad innocētiā deputare si per
lacrimas renasci studeam. De hoc dicit b̄s ḡs. libet
oblunfat dñs. q̄ nocētes fuim. patus est nob̄s:
p̄mā mām deputare ad innocētiā. si m̄nati p̄
aqs salutē renascim̄ ex lacrimis. hoc ḡs. Et nisi om̄s
deus eosua benignit̄e remediū p̄mē. et cōpūctōis ac
lacrimarū effusione hoīb̄s p̄m̄disset. raro aliquis
saluat⁹ fuisset. quia sicut aqua baptismi. abluat a
p̄cō originali. et ab alijs ante p̄teritis. sic cōtūcio
sive cōpūctō et aq̄ lacrimarū p̄m̄gat a malis et cri-
mib⁹ post baptismū commissis. hoc testat⁹ ioh̄es abbas
mont⁹ synay. sic dicens. luctus seu lacrimarū fons est
maior post baptismū. baptism⁹ vō cōstitut⁹. licet q̄
dāmo p̄suptuosū sit expte q̄ d̄. eo q̄ ille quidē ab
ingem̄t nob̄s et an̄ patiat⁹ malis est p̄m̄gator.
Iste vō postea patiator. et illū quidē p̄m̄li om̄s sus-
cipiētes sordidam. p̄ hūc vō et illū rep̄m̄gam. Qui
nisi ex dei benignitate donatus hominib⁹ fuisset. raro
vō et difficult̄ inueniē. qui saluati fuisset. Et quidē
susp̄cia et mesticia ad dñm clamāt. que vō ex timore
sūt lacrimae m̄cedūt. que aut sūt sc̄ssime caritatē
simplicatōm acceptā deo nob̄s declarāt. Sed nichil ita
hūmiliati. sicut luctus cōuēit. ita ei nichil sicut ius
cōtrariat. Detinēs detine b̄tām sc̄e cōpūctōis gaudēte
custiciā. et nec desistas ab ea opacōe. quem ip̄a est.
quosq̄ cū fiducia subleuati ab hys p̄tētib⁹. et m̄d̄m
te xpo exhibeat. esto ergo merēs absq̄ amore ostēta-
tōis. ad cuiū cor inquisitiōne agens. t̄mēt em̄ mero-
rem demones sicut latrones canes. Non est nob̄s ad
p̄sens. o anima m̄hys que hic sūt ad impias cōuocati.
Om̄s igit qui vocauit nos. m̄c m̄hys ad p̄ses. ad

luctu vtriusque nos vocant. Quicunque in luctu incessabili
 secundum deum graditur. iste diem festum agere cotidie non desistat.
 Qui vero corporaliter diem festum agere non desistit. hunc luctus
 etiam suscipiet in futuro. Non est in carnis gaudium. huius
 qui iam suam receperunt. et non est in oculis festiuitas se-
 tera. Esto ergo tamquam rex altus in corde tuo. in humilitate
 sedes. Iuberisui. vadit et vadit. et dulci luctui. Veni et
 venit. et suo nostro terribili corpori. fac hoc et facit. Vnde
 etiam si magnas et altas aliquas confectioes exequimur. cor
 autem merces non possidemus. ipsas qui vanas existimemus.
 Oportet enim et vere oportet. post lavacrum iterum in purgatorium
 igne computationis. et misericordia dei suas propter. manet ab iniqua
 merito peccatis absterge. Non autem maculabimur. o anima in
 exitu anime. aut inquit a nobis. quare non fecimus in mirabilia
 sed nec quare non theologisauerimus. nec quare non contempla-
 tum fuimus. sed ratione omnino dabimus de eo. quia primas
 non egerimus. et quia humiles non extiterimus. et quia modesti
 non sumus. nec superbi. Hec Iohannes Abbas. De virtute etiam istarum
 lacrimarum. dicit. Taban. sic. Lacrimae humide nate sunt.
 ut sordes anime abluant. et perditum baptismum restituan-
 tur. sicut ut fluxum carnis refrigerant. calide ut frigus
 corporis extingunt. clare ut lacrimare ad claritatem eternam per-
 ducant. Hec Taban. et sicut per vitam viciosam deus effugit
 a corde. sic lotum per aquam lacrimarum. iterum ad cor reuocat.
 et efficit homo habitaculum dei. De hoc dicit beatus Bernardus.
 Cor fonte lacrimarum mystice baptisatum. hoc dulce dei
 maiestatis hospitium dicitur adoptatum. Hec Bernardus. Hec etiam
 aqua animas que erant sponse christi. sed propter sordes peccatorum
 repudiate a maculis peccata contractas abluunt. et deo
 sponsa accepta reddit. De qua aqua. dicit beatus Augustinus.
 Aqua lacrimarum balneum est. quo abluuntur sordes anime.
 ut fiat celestis regis sponse. Hec Augustinus. Nam vita peccatorum
 deo indigna esse non potest. que sordes per peccata contractas per
 cordis computationem ac fletum lavare studet. De hoc dicit
 beatus Gregorius. Tanto magis amplius peccata rubigo consumit.

quinto patris cor. cum magno caritatis igne concitetur. Ad
vos igitur fratres oculos mentis reducite. quatenus vos modo
lesentia. quatenus in iuuentute deliquisse meministis. deflete.
more opereque maculas lacrimis tercite. Ecce ad recipi
endos nos superne pietatis sinus aperitur. nec modo sa
m nobis vita contempnit. per hoc enim quod iniquitatem in animam
perhorrescimus. mentis iam in iudicio concordamus. Teuiteres
nos dominus clementer amplectitur. quia patris vita ei indigna
iam esse non potest. que fletibus lauat. Vnde beatus quique in
ad patris lamenta recitat. dum flere ante passionem vacat. hec
ergo. Ad exhortationem ergo huius sanctissimi viri. ad lamenta
patris recitamus. dum vacat. et in hac luce sumus. et in his
iniquitates et peccata. per lacrimas diluamus. ad hoc faciens
monet etiam abbas. effrem monilia sua quanta cum dicit
Quicunque domino peruenit. modo dum tempus est hoc. vitam amittit aut
tenet. defleat in cessante. ut per lacrimas possit mundum generam
per mereri assidue lauet corpusculum lacrimis. et tundat pectus
gemitibus. Vnde volo vos scire fratres. eo quod non est super terram dulcius
gaudio concupiscentie in hora illa quam quis addit. extoto corde
suspirat cum lacrimis. tunc letatur dominus. et propter lacrimas remittit
illi gaudium in futuro. Beatus igitur et ter beatus. qui habet
concupiscentiam secundum deum. Audite beati deum deum concupiscentie. con
cupiscentia sanctas est. concupiscentia illuminatio anime est. Con
cupiscentia remissio peccatorum. concupiscentia spiritum sanctum producat ad se.
Concupiscentia in gemitu christum facit habitare in se. Lacrimae
aperit deum fiduciam dant semper. Vbi lacrimae humida. ibi co
gitaciones male non appropinquat. Quid dulcius dulce
lacrimarum. Quid deprecabile. beatitudinis illius. quam ipse
dum videt animam orans. et ipsum meditat die ac nocte. The
sauri. ergo bonus est concupiscentia cordis. et inenarrabile
gaudium. hec effert abbas. magne enim efficaciae sunt
lacrimae. que ex proprio et humili corde procedunt. Nam nam
dei placant. gratiam amissam repant. inferni dissipant
peccatores iustificat. angelos letificat. celum referunt. Istas
progenituras lacrimarum. beatus Bernardus tangit cum dicit

○ beatissima lacrima. Vere penitet. que divina pla-
cas nam. tu es archa reconciliatiois. grē repatrio. mē
puotatio. ○ felix lacrimae effusio. reserās celū. mēbr
ans angelos. faciās scōs. iustificās pāores. Dissipās
mfermī. Gaudet namq; angeli. in cōfusione et pma
pccōp. salute homi. siciētes. lacrimae pme dnm corp
quia in illis odor est vite. sapor grē. indulgēcie gust
santitas redeuntis. mmoctie sēmitas. seu suauitas cō
scie. her bñb. De hoc etiā dono suae virtute lacrimarū
et eaz pfectu et effectu. petrus damiani sic cōmēorās
dī. Quicūq; fiat scīm pfecto corde dseruit. mētis sue
latibulū petat. Vt ad vidēdā creatoris sui faciem to
tis vubus in ardeat. Ad lacrimas anhelet. lacrimas
a deo cotidiane pabus flagitet. lacrimarū qmpe
mador. aiām ab omī malo pūificat. et ad pfectā
vūitū gmiā. mī cordis trā fecūdat. Porro lacrimae
que a deo sūt. diuine exauditiōis tribunal fiduciale
adēunt. et impetrātes psto qd petūt. de pccōp mōp
ita remissione cōfidūt. Lacrimae sūt veraces ac dno
tissime. in qualibz hūane ignorācie dubie. mēre
Nam dubitātes in aliq. vūp deo placeat. nec ne mēq;
meliorē ditudinē capm. qm cū beāt lacrimātes
orām. Tūc em quid p agendū. mēs mīa decreuerit
sup hoc cursū ambigē necessariū iā nō erit. lacrimae
porro diluūt. omē spūitūaz in mētrice cōtagium.
et in mūdīs maibus tribuūt. Vt nō solū pedū. sed et
dīa caput mēant ad tactū. lacrimae tribuūt. Vt
negociator aplūs. nō modo nō peat oīno post lap
sum. sed vltro etiā. Vt sup cetōs celestīe senatōes
obtineat pncipatū. Lacrimae cōtulerūt. Vt dauid
post adulterij siml et homicidij pfūdissimū baratp
non modo regnū cum vīta pōt. sed vltro et pmissiōm
hēdie ex se nascuturū cum iuramento suscipent. qm
et regni sui solū. dīm qz regna tiaz ppetuo possi
det. porro aut si cūcta lacrimarū pccōp dona voluero.

præ forte dies claudit. quoniam exemplorum copia sub-
trahat. hec sunt enim que et animam a peccatorum labe puri-
ficant. et cor vagum in ordine confirmant. hec sunt que dum
non vix parum gaudium. et dum per oculos carnis erum-
punt. ad spem nos superne beatitudinis erigunt. Non enim
possunt in sua petitione contemperari. que et magnas vo-
ces habent in amibus creatoris. quas perfecto vices ille
ad deum frequenter emisit. et quid ad optinendum possent
subaliter non uerit qui dicebat. Exaudi orationem meam
domine et deprecationem meam. auribus percipe lacrimas meas. Quia
enim non oculis attendi. sed auribus percipi lacrimas pos-
tulat. Vices melle lacrimis manifeste designat. lacime
namque cum in conspectu iudicis supplicant. nichil hesitant
sed sic misericordiam tantum rem quoniam libere perueniunt sibi ve-
dicant. et impetrasse se quod petierant confidenter exultant
O lacime delicie spirituales si mel videtur et famum. atque
omni nectare dulciorem. que mentes ad deum erectas. in
cuncta saporis intimi suavitatem reficit. et arida atque cha-
beretia corda. gustu superne gratie medullis irrigas.
Terrenarum namque sapientium saporum atque dulcedines sibi
ciem quidem palati gustantur oblectant. viscera autem
autem interiora non penetrant. Sapor vero divine contemplationis.
omnia interiora nostra replet. vegetat. et obdulcat.
Lacrimantes equidem oculi diabolum timent. et sic lacrimarum
erumpentium expant impetum. ac si percellosi nymphi gaudi-
um. vel furientium undarum ventorum effugiat quibus tempestate
Nam sicut spinosi torrens timiles superuenientes. cunctis
alveum sordibus purgat. Sic lacrimarum perfluentium cunctis
ex mente flent. et dyabolus visus semina. et omnes sordida
vitiarum pestes eliminat. hec petrus damiani. Et no-
tandum quod quicunque hanc gratiam habere desiderat. necesse est. ut
igne divini amoris in corde habeat. Nam ex igne
dilatationis dei. hec unda perfluit. et extrinsecus quanto vale-
tiorem unda lacrimarum. a perniciem perfluit. tanto maior
ardor divine dilectionis in corde habundat. bonis incalcescat.

16
hoc pbat p̄dictus petrus damiani p̄ multis exemplū
sacre scripture. sic d. hec m̄q̄m aqua videlz lacrimarū
cōpūctō. ex igne p̄fluit. ut quī q̄s affluē ymbus m̄-
vndatōe desideat. diuini amoris ignē. p̄ns necesse est
ut in camīo sue mētis accēdat. Quid facilius exp̄m̄ere
possum? sicut in scđo lib. machabeorū phibet. hystoia
legit gestū ad medū deducam? Aut ergo sc̄pta em̄
in p̄fidem m̄q̄t ducēt p̄ces n̄rī sacerdotes. qm̄ tūc dei
cultoēs erāt. acceptū ignē & altari occulte absconderāt
in valle vbi erat puteus altus et siccus. et in eo cōtu-
tati sūt em̄. ita ut om̄ibz esset ignotus locus. Cum
aut p̄terisset multi aī. placuit deo. ut mitteret ne-
mias a rege p̄sidis. hic misit nepotē sacerdotū illoz
qui absconderāt ad requirēdū ignē. et sicut narra-
uerūt nobis. nō inuenerūt ignē. sed aq̄m crassam.
In quibus om̄ibz v̄bis illud v̄m̄ specialit̄ attēdēdū
est. q̄ in alto et sicco valle puteo prius ignis absco-
dit. et postmodū nō ignis sed aqua crassa a requirētibz
inuenit. agens quippe sincera atqz p̄fecta deū m̄tēōe
gr̄et. nō m̄cōgrue p̄ puteū vallis altū designat. et
siccū. Quē nimirū a flumidīs illecebrarū carnaliū do-
luptatibz. et tēne cōcupiscentie ruderibz alte defossa
et in vere hūilitatē est cōualle fūdāta. hūic itaqz pu-
teo sacrificij ignis immittit. cū in elā cūl̄z m̄tē diuini
amoris flāma cōcipit. atqz ad celeste desiderū p̄ns
amin̄ inflāmat. Sed hic ignis in aquā v̄t. quia
ex igne diuini amoris. lacrimarū cōpūctō generat. et
notādū. q̄ nō p̄ma aqua dūtārit. sed crassa aqua
narrat illic fuisse repta. Quid em̄ crassa est aqua
nisi lacrimarū cōpūctō. diuine p̄culōubio gr̄e pig-
uedine sagmata. Quā videlz sagmata piguedine
estuabat. p̄pha cū dicit. Sicut adipe et piguedine re-
pleat anima mea. Nec p̄tēndū. q̄ abscondētes hūc
ignē cōtutati quidē fuisse. nō aut fūditi extirpasse
referūt. Quia nimirū ignis diuini amoris. quē in

ara nra cordis accendimur. ut ex aromatibus bonorum ope-
rum. suave deo sacrificium offeramus. in ipso nre confessionis
inicio. intus quidem debet semper occulte arde. non aut foris
se per hanc glorie flamas expande. Contutatur aut
sopit flammis. non autem ubi preminatur ardoris. ut non pre-
sus intreat. sed se se postmodum mirabiliter ignis in aquam
vertat. Hec porro aqua videlicet copulatio lacrimarum. non solum
nos a peccatorum contagione purificat. sed etiam ut placeat ipsa
deo. bona nostra commendet. Omne namque bonorum operum sa-
crificium. in conspectu summi iudicis suavi redditur. si lacri-
mis aspergat. Unde illic aperte subiungit. Et sacrificia
inquit que apposita erant. iussit sacerdos neemias asper-
gi aqua ipsa. et ligna que erant supposita. Sed cum operum
modum sacrificium vel copulationis aqua perfundimus. mox
mentes nostras splendor irradiat. et quodque obscurum. quodque
in eis tenebrosum. eatenus latebat illustrat. quidam
namque se nobis tunc intus lucis radius aperit. et omnes
anime nostre latebras. nova iocundi fulgoris semitate
perfudit. Quapropter illic cum permittit. quia iussit han-
tere et afferre sibi. et sacrificia que imposita erant.
iussit sacerdos neemias aspergi aqua ipsa. et ligna que
erant supposita. per hanc historie series addit. hoc factum est
et tempus affuit. quo sol refulsit. qui prius erat in im-
bilo. et accessus est ignis magnus. ita ut omnes mira-
rentur. Audimus quia aqua per ignem repta est. nunc et contrario
dicitur. quia per aspsionem aque. ignis magnus accessus est
ergo et ex igne aqua nascitur. et ex aqua ignis invicem
paratur. Quia videlicet et ex igne divini amoris gratia
copulationis oritur. Et rursus ex copulatione lacrimarum desiderii
celestis ardor augetur. Alter per siquidem ex alto et sibi met
utique invicem prestat. dum et ex amore dei. lacrimarum copula-
tio. perficitur. et rursus per lacrimas ad amorem dei mentes nostras
feruere incandescent. In qua autem mente huius altitatis rea-
pta varietas agit. ab omni pseudonio reat. in squalore
purgat. dum illic non incongrue postremo subiungitur.

Appellauit aut neemias hunc locum neptar. qd interpretat
purificatio. locus itaqz noster. ubi offert sacrificium. ubi aqua
netus et ignis ut dictum est varietas alternat. fidelis est
anima que perfecto non incommune purificatio dicitur. quia dum
nunc summi amoris igne dequoquit. nunc contrita cordis
fletibus mundat. Velut scilicet baptismi fluent abluit
hec petrus damiani. Ecce apparet satis clare per precedentia
dicta scilicet patrum. quante sint virtutes lacrimae penitentium.
quante re efficaciae. Et ideo a cunctis fidelibus. maxime tamen
a peccatoribus prima indigentibus sunt desiderande. *fili.*

Non sufficit gaudere amara. de tam excellenti
dono dei. eo quod gratia contritionis et lacrimarum tanta
habeat efficaciam et virtutem. sed rogo de hoc informari
qualiter homo carens gratia lacrimarum. et eam desiderans
habeat. per quem modum possit illam a deo obtinere. *et per oves
humiles et bona opera obtinenda est ad gratiam lacrimarum. ca. xxii.*

Sic debet quod contritio siue lacrimarum effusio
procedit ex spiritu sancto. Teste leone papa. qui dicit
in quodam sermone sic. Ab ipso enim videlicet spiritu
sancto sunt lacrimae penitentium. Quisquis ergo propter suam peccata
in suo corde se senserit contritum. sciat hanc gratiam
a deo sibi esse infusam. Nam deus inhabitans per spiritum
sanctum in corde hominis. contritos et lacrimantes facit. De hoc quod
dam doctor sic dicit. Quisquis per peccatorum memoriam contrigitur.
ad lacrimas. iam deus se facit visitare penitentem. quoniam ex eo quod
ad misisse se recolit. interius erubescit. suo quod videtur se peni
tendo iam punit. hec ille. hanc contritionis gratiam desiderabit
Iob. cum dicit. Dimitte me ut plangam paululum dolorem
meum. Quod expones beatus Gregorius in 10. libro. quod sic dicit. Tunc
ad plangendum dolorem. Dominus nos dimittit. cum et mala nobis
que fecimus demonstrat. atque ad hec eadem flenda quod cognoscimus
adnuat. culpas oculis obruit. et pia manu gratie
vinctula cordis soluit. ut ad vacatorem penitentiae. membra nostra
se erigat. et carnis soluta compedibus in auctorem suum
libera. gressum amoris tendat. hec Gregorius. Et quia contritio

lacrimarum. ut patet est ex gratia conditionis nostre preedit. ne
cesse est qui dominum lacrimarum habere desiderat. ut ab omnipotente
deus per humiles preces. ac deuotam vitam illud querat. per hec
enim duo videlicet per humiles orationes et deuotam vitam.
si quis in his perseverauerit. et dominum huiusmodi ad se peruenit
gratiam copulationis ac lacrimarum pauldubio obtinebit.
Quod autem per orationes humiles quædam sit gratia lacrimarum. beatus
gregorius exponens illud iudicium. ubi dicitur. Quod caleph turbavit
apex filie sue irrogum super et inferi. dicit sic. anima super
asini sedet. dum in rationabilibus carnis motibus anima
perfidet. que suspirans a patre sua irrogum petit. quia
a creatore cum magno gemitu cordis quædam est laci
marum gratia. Sunt enim qui iam receperunt libere iustitiam
loqui. oppressos tuere. indigentibus tribuere. ardore fide ha
bere. sed adhuc gratiam lacrimarum non habent. hi tamen habent auster
lem artem. sed adhuc irrogum indigent. quia in bonis
operibus positi. in quibus et feruenter sunt. oportet ut timore
supplicii. vel amore regni celestis mala etiam que pro
traverunt deplorant. Dat ergo ei per irrogum super et cum
se in lacrimis celestis regni desiderio affligit. irrogum
vero inferi accipit. cum in finem supplicia flendo pertimescat
prius autem inferi irrogum. et post super dat. sed quia
copulationis amoris peninet dignum inferi promittit. hec
gregorius. Quod vero per vitam deuotam. et sollicitudinem diligenter
ita salutem anime sue. sit etiam quædam a deo gratia lacrimarum
Petrus damianus pulchris verbis sic probat. d. Si gratia
spiritus sancti homini defuerit. licet mente quis ad supernam gloriam
subleuare contendant. licet iohanne supplicia vel penam ad memo
riam reducat. vel etiam diuine passionis mysteria recolat.
propter hec tamen lacrimæ non erumpunt. cum mentis arthana
partes exigenter obdurescunt. Tu autem sicut prudens. et o
pescus agricola. agrum tuum indefinenter exerce. tamen tui cor
dis et corporis bonæ sancte discipline per sanctum. Videris re
pres. ex terrore contendere. et sic patris cotidie tenses in celum
oculis super in ymbribus mundicia perstolare. Nam sumus?

arbitri ille videt oculis? inspector. licet ad ipse aqua
punda dispensatioe contineat. si te sic solent agentem
ac vigilare esse conspexit. agrum suum in proximo caris
matis ymbribus nigrabit. et ita virtutum floribus
ager ornabitur. Ut qui eatenus squalidus ac salis videbatur
iam punctu exuberantia segetum cunilet. Quis igitur non
tam arido corde metetur. qui et lacrimarum inundantia quae
effluit. non solum te a sterpiti negotiorum sedarum rationes
sed et a fatigis sepe colloquii. mutua fabulatioe te compe
cet. Omnis a te mundane actus curas ac sollicitudines
amputa. et eas tamquam rudem moles et meatus obsta
cula obstructi fontis submoue festina. Sicut enim in ca
uerna terre. de abisso veniens aqua colligitur. sed obiacibus
oppressa non effluit. Sic in humano corde considerata profundi
tate diuini iudicii tristitia nascitur. quae tamen per fletum lacri
marum erumpit non emanat. si etenim pactum sufflumen
non obstat. Tristitia quippe lacrimarum materia est. sed ut huius
fontis possit ubertate vena perfleui. sathage cuncta nego
cij obstacula remouet. auaricia quoque nati et odium. et re
liquis vitiorum pestes. de antro tui cordis elimina. ne si te
accusatam conscientia forte remordeat. mens tua intus cor
vacue facta madribus audire formidinis contabescat. Sci
tatis quippe fiducia. et testis innocentiae conscientia. Pura
mentem celestis gratiae riuulis nigrat. et resoluunt. in lacrimas
diuinae squalidi cordis emollit. et perfleui meatum fle
tibus aperit. Sit ergo conscientia tua pura. munda munda sit
sinterea. atque ab omni labe nequam spiritualium defensata
ut diuini contractus cordis erumpere perferat. obex mordacis
conscientiae non obstat. Hec petrus damiani. Ecce habemus
quod quidam sit et obtinenda gratia lacrimarum. videlicet per deuota
orationem. et per uite puritatem. Si quis igitur perscrutatur in hunc
gratum peritiam a domino consequitur. Nam spiritus sanctus videns
hominem virtutibus adornatum. cor illius ingreditur. et per sua
puritatem illud in amore suo accendit. et per consequens ad lacri
mas fundendas compungit. articulo scilicet vero ac misericordia corda

inhabitacōe dēdignat. et ideo lacrimarū cōpūcōnem
habere non merentur. Sequitur: *Fili' mēdōgat.*

Quomodo si homo emendauit uitā suā abicijs
abstinēdo. et put dñs donauit religiose vi
uēdo. et effudit hūiles p̄ces coram deo. p̄ grā lacri
marū obtinēda. nec tñ talem grām assecut⁹ fuit
Vtū cōtūcō suae cōpūcō absq; lacrimis valeat ad dele
da p̄cā. Et vtrū aliq̄ cōpūcō possit vice supplē suae
locū lacrimarū. Vtū cōtūcō absq; lacrimis valeat ad dele
da p̄cā et de diuisis effectibus hūiliū lacrimarū. p̄ mōdū cap. xxiij.

Has q̄stiones. put grā dñi in sp̄ritū ita
respondeo. Om̄ps igit dñs. cui apta et nō
sunt oīa corda filiorū hōī. respiciat volūtate
singulorū. et quidq; bonū homo facere non p̄t. qđ tamē
libet facere vellet. si posset. deus hoc p̄facto reputat.
Testat̄ b̄t̄s amb⁹ qui dicit sic. Affectus tuus op̄i tuo
nomē impōit. quidq; vis et nō potes. deus p̄facto
reputat. hec amb⁹. Vnde quisq; est p̄cā ḡnat⁹. et nō
p̄t p̄ suis excessib⁹ lacrimas effūde. Doleat tñ ex toto cor
de. se offendisse deum et lugeat. Veniā a dño cōsequat̄.
quia p̄iā volūtate se hūilit̄ inuocacōem respiciat. Vt
cōtūcō et meror ac susp̄cia. etiā sine lacrimarū effu
sione cū h̄re nō p̄t. valet p̄cā diluē. De hoc dī. Ioh̄es
abbas mōt⁹ synay. in tractatu de xxx. q̄dib⁹ sic. Sūt
aīe quae lacrimari et lugē nō valent. sed p̄ tristitiā me
rorē et cōtūcōm. multa q; susp̄cia p̄cā diluūt et abs
tergūt. hec Ioh̄es abbas. hoc idē sentit petrus dāmi
ani sic d. Cū igit mēs hōis. celestis gr̄e rore p̄fundit̄.
p̄ cōpūcōis lacrimarū mōndācū ymbrib⁹ nūgat.
Vbi et si ex carnis oculis lacrimae nō erūpāt. ip̄a tñ
amari⁹ cordis. a lacrimarū fluctib⁹ nō elongat. Quia
qđ ex ranno extioris accidit nō colligit̄. in ip̄a hūi
di cordis virenti sp̄ radice suat̄. Sufficit em̄ si mēs
sit flebilis. etiā si ingit̄ flere nō possit. Vnde cū visi
biles lacrimas. nō p̄t quis ex oculis carnis exp̄mē.

sufficiat excessus p̄m̄os. intra cōtū cordis arthana
defflere. hec petr^{us} damian^{us}. patet igit^{ur} ex p̄dict^{is} q̄l^{icet}
gembūda cōpūctō. etiā sine effusione lacrimar^{um} dele
at p̄c̄m̄. que tū grā. q̄m̄is h̄rā nō possit. debz tū
ab vnoquoqz. desiderari. Solet aut^{em} p̄m̄s dñs. etiam
a se tmeat^{ur} h̄c grām. p̄lerqz subtrahē. quia t̄m̄t
ex hoc dono posse aliq̄s sup̄bire. et ideo nō donat. ut
m̄h̄m̄l^{it} p̄maneat. Confert tū p̄c̄tētib^{us} ad se cōtūctā
bus Valida cōpūctōis grām. que delet p̄c̄m̄ et sup̄l^{et}
locū lacrimar^{um}. si talē cōpūctōm. sine lacrimar^{um} effusioz
nōm̄lli p̄c̄tētes p̄modico ducūt. et ideo intimoē. et
h̄m̄litate. ac statu bono cōservat. Ista tāgit. Io. abbe
mōt^{us} synay. sic. d. Vidi in quib^{us} luctus. et vidi i alye
p̄c̄ p̄m̄ia luctus. luctū qm̄ licet h̄ntes. tāqm̄ nō
detm̄etes afficiūt. et p̄ bonā et pulchra ignorāciā.
im̄predabiles manēt. Solet em̄ et ip̄m lacrimar^{um} donū
mag^{is} vacuos. p̄lerqz extollē. quia ex re q̄busdā nō
datur. ut h̄m̄l p̄uatiōe et inquisitiōe. in suspicijs et
merore. et tristitia anime seip̄os affligāt. et p̄fuda
cōtristatōe. et exēnnatōe p̄m̄ie luctus angustient^{ur}
que locū lacrimar^{um} sine piculo h̄nt. q̄m̄is et ab eis hec
cōueniēti^{us} p̄m̄chilo reputat^{ur}. hec Io. abbe. p̄ h̄c aut^{em}
toratē sū vni colligē possum^{us}. q̄ tristitia et meror^{is}
cōpūctō ac suspicia. que h̄ntur p̄ p̄c̄is. etiā sine fletu
locū sup̄plet lacrimar^{um}. patet igit^{ur} r̄nsio. ad sup̄ius mē
rogata. q̄ cōtrictō sine cōpūctō. que ex mesto et h̄m̄li
cordē p̄cedit. et sine lacrimis p̄t esse tāta q̄ delet p̄c̄m̄
et sup̄plet locū lacrimar^{um}. Sed sciēdū est. q̄ sūt nōm̄lli
qm̄ post p̄c̄a p̄petrata ad deum p̄p̄m̄am redeunt. et
statim etiā in p̄ncipio cōfusiōis sue grām lacrimar^{um}
a dñō p̄cipiūt. quā etiā grām. p̄ timorē dei. ac bone
vite studiū. et h̄m̄litate in seip̄is custodiūt et cōp
uāt. et sūt nōm̄lli qm̄ quidē lacrimar^{um} grām in cō
uersiōis nouitate p̄cipiūt. sed h̄c p̄m̄ia seu ne
gligēciā. vel vitā mōdiatā ac vicōsam perdunt.

Et sunt nonnulli. qui quousque suis excessibus et peccatis
valde doleant ac compungantur. lacrimas tamen per suis de
licatis fundere non valet. Et sunt nonnulli qui in principio
sue conversionis peccata sua flere non valet. faciunt tamen quod
possunt se per compunctionem cordis seu gemitum ac mentem
affligentes. vitamque suam emendantes. et cum diligentia custo
diunt. Huiusmodi tales sic in tali proposito perseverantes percipiunt
pressu temporis ex dono dei etiam gratiam lacrimarum. Et sic videtur
homo consolatur interior gemitu. exterior flendo. **U**
tamen enim ita reficit animam peccatrice. sive consolatur. quae
admodum humilis effusio lacrimarum. De hoc **Richardus** de
santo victore. super illo verbo. fuerunt michi lacrimae meae panes
die ac nocte. sic. **8.** humilis panes homo interior. aliquando solus
comedit. aliquando etiam. ut secum comedat. domesticum suum
vix multa fatigacione compellit. Panem suum spiritus solus
comedit. quoniam animam quidem de peccatis suis dolet. Verum
lacrimas nulla ratione extorquere valet. Panem doloris per
comedit. et tamen vnum. quod vnamini sumit. cum interior
homo perfunde ingemiscit. et ad eius gemitum exterior
homo ubertim lacrimas fundit. Hec **Richardus**. Ecce apparet
quod interior homo primo solus gemit. sed cum perseverat in
merore. etiam homines exteriores deo tamen cooperante. ad
flendum peccata movet. Intus hec etiam sciendum. quod sunt nonnul
li qui compunctionem lacrimarum percipiunt. sed humilitate circa
eandem gratiam non habent. Nam contra proximorum vitam nonnunquam
se exagunt. vel contra conditoris ordinacionem inveniunt. ad
etiam propter commodum temporale. seu etiam vanam gloriam hoc agere
student. De talibus **Beatus Gregorius** in primo libro moralium exponens illud
Sicut lotus fuerit quoniam aqua nimis. sic dicit. Sunt namque nonnulli
qui lamenta habent. sed humilitate non habent. Qui afflicti pla
gunt. sed tamen in ipsis fleatibus vel contra proximorum vitam
superbiunt. vel contra ordinacionem conditoris exagunt. Huiusmodi
nimis aqua habent. sed nimis aqua non habet. et mundi esse
nequeunt. quia humilitate fleatibus minime lauantur. Aquas
autem nimis a culpa se lauant. qui confidenter dicebat. Cor

cōtūtu et hūiliatū deus nō despiciet. Qui em̄ lamētē
affligūt. sed mīrāndo rebelles sūt. mēre quidem
cōtūtu. sed hūiliari cōtēpnūt. Qm̄uis aque m̄uis in
telligi et aliē pnt. Aqua em̄ font et flūis ex terra
ont. Aqua vero m̄uis ex aere p̄cipit. Et sūt pleriq;
qui p̄ ordm̄ lamēta se tūciāt. Sed totis lamētōp la
borib; ad sola desideria tēna exsūdāt. cōpūgūt m̄pā
bne. sed felicitatē tūsitōne gaudia exq̄rūt. hos itaq;
m̄uis aqua nō abluīt. quia eorū fletus ab imis vēit
Quasi em̄ ex tēra aqua p̄fusi sūt. qui p̄ tēnis bonis in
p̄ciis cōpūgūt. Qui vō idēto plorat. qm̄ p̄mia sēna
desiderant. aqua m̄uis hoc diluit. quia celestis cōpūcō
infundit. Nam tū p̄hēnem p̄riam p̄ lamēta appetūt.
eiusq; desiderys accēsi plāgūt. a sūmis accipiūt. vnde
mūdēt. Sed quosq; pena corrupciōis astringūt. qm̄
uis recte opib; luceam? Verā mūdiciā neq; qm̄ tū apphē
dīm? sed imitāmur. vnde apte p̄ Job subdit. Tame sor
dibus m̄tingis me. deus nos sordib; m̄tingē dī. m̄tine
tos sordib; demonstrare. quia q̄nto ad illū verū p̄ bona
opa surgim; tanto subtilius vite n̄re sordes cognoscim;
quibus ab eius mūdiciā discordam; Aut ergo. Si lotus
fueō rē. Ac si apte dicat. Qm̄uis lamētis sup̄ne cōpūc
ciōis infundat. q̄uis p̄studia recte opaciōis exerceat. itua
tū mūdiciā video q̄ immūdius sū. Intentā quippe deo
aiām. n̄pā adhuc corruptibilis caro dūbeāt. eiusq;
amoris pulchritudinē. obscenis et illiatē cogitaciōm
motib; fedat. Nam mūdō nos ad p̄fectū reddē v̄l vita
ul latine nō valēt. q̄usq; mortalitas n̄re corrupciōis
tenet. hec ḡg. dñi q̄sq; grā; lacrimarū a dño p̄cipit. illā
studeat p̄hūilitatē. et bonā cōsaciōm in serpo cōservare.
Si quis vō hanc grām habitā p̄miciā aut negligiam
seu etiā vitā inordinatā a se elongatā senserit p̄p̄māz
et gemitū cordis. ac vite emēdatōm tenet. in semetip̄o
illam reformare. Si quis aut dñm lacrimarū nōdū est
affecit. p̄hūiles ordēs et lamēta p̄mē ac vite p̄mitatē

laboret illud a dño obtine. et cū dñm p̄dcm adept⁹
fuit. videat ne p negligēciā. aut aliq̄d viciū. seu elon
gacōm mētis hoc p̄dat. Si vō p̄dcm lacrimarū grām
ex corde h̄re desideat. et p illa obtinēda se p̄gemit⁹
et lamēta ac merore aīe m̄t mactat. nec tñ asequi
valeat q̄d p̄rat. talis nō despet. sed sua flagitia ac p̄cā
p cōtūcōm et cōpūcōm cordis. ac lamēta p̄nie. stude
at absterge. quia cōpūcō ac meror seu gemit⁹. q̄ p̄ce
dūt ex hūili corde. eā sine lacrimis valet vt sup̄dcm
est p̄cā delere. quia cor cōtūcū et hūiliatū. deus nūq̄
despicit. Diligendū tñ est et desidēda valde cōpūc
tio lacrimarū. quia nichil mouet dñm ad m̄scandū
sine eā cogit. sicut hūilis lacrimarū effusio. Testat⁹.
hoc b̄tus aug⁹ cū dicit. Omnia alia h̄nt effectū suppli
cant. sola lacrima effectū cogent. Hec aug⁹. hoc eā
affmat b̄tus Jerom⁹. sic dices. O cō dñm leuit. sed lacri
ma cogit. Hec vngit. illa p̄migit. Hec Ier⁹. Ecce quō
hūiles lacrimae. cogūt dñm. ad p̄stādū m̄am et veniā
p̄cātū. Ip̄a em lacrima ex pio corde p̄cedēs. aspec
tū iudicis non timet. accusatib⁹ inimic⁹ silēciū impōit
sola m̄trat ante dñm. et sua v̄tute v̄m̄at inuincibile
hoc p̄bat b̄tus Bñb⁹. sic. O hūilis lacrima. tua est
potēcia. tuū regnū est. aspectū iudicis nō v̄cis. inimic⁹
accusatib⁹ silēciū impōis. sola ingredens an dñm.
sed nūq̄m vacua aut sola exibis. quid p̄lūa. v̄m̄
tis inuincibile. et ligas on̄ipotentē. Hec Bñb⁹. ex iam
dictis agnosce possim⁹. m̄ltū validā eē. v̄tutū lacri
marū. quia v̄m̄de possūt inuincibile. et ad m̄scandū
m̄clmare on̄ipotentē. v̄nde quilib⁹ p̄cōr. eā maximis
et multis scelerib⁹ inuolutus. v̄m̄ faciat on̄ipotentē deo
non eū cōpellendo sed flendo. non puocādo. sed lacri
mis exorando. et p̄hūilitatē gemēdo. De hac salubri
violēcia. b̄tus aug⁹. sup̄ illo v̄bo. Tergm̄ celoz v̄m̄
pat⁹. sic dicit. v̄m̄ facim⁹ dño. nō cōpellendo. sed
flendo. nō puocādo iniurijs sed lacrimis exorando.

non blasphemando p̄supbia. sed p̄hūilitatē merendo
○ b̄tā violētia. que d̄m̄m paciēti bonitatē elicit. et
valutatē tabuit in fēti. Quisq̄ violētō x̄pō fuerat
religiosior habet a x̄pō. Aggrediam̄ inq̄m illū. non
ferro. nō fuste. nō saxo. sed mānētudine ac bōi opis
castitate. hec sūt armā n̄re fidei. quib̄ in cōgressionē
itām? Et aut̄ hys armis b̄tā in via feruēdo possim?
autē corpib̄ n̄ris d̄m̄m q̄dāmō faciām? et expugnem?
mēbroz vicia. Et v̄tutū p̄mia cōsequim̄. Prius enī ip̄i
regnare debem̄ in nobis. ut regnū possim? Inipere
saluatoris. hec Auḡ. B̄tus ergo. ḡg. sup̄ eodē d̄bo
regnū celoz. et dicit sic. Qui p̄miam p̄ccorib̄ m̄d̄o.
Quid aliud q̄m regno celoz violētia fieri docuit. Re-
cogitem̄ ergo k̄m̄. mala que fecim̄. et nosmet ip̄os as-
siduis lamētis atteram̄. hēditatē iustoz q̄m nō tenu-
im̄ p̄ vitam. rapiam̄ p̄ p̄miam. Vlt a nobis om̄p̄s d̄s
talem violētia p̄peti. Nam regnū celoz rāpi vlt m̄is
fletib̄. q̄d m̄is meritis nō debet. Exerceam̄ ergo nos-
metip̄os in lamētis. extingam̄ fletibus. et dignis
p̄mie fructib̄ culpās. hec ḡg. Audiētes igit̄ tantam
d̄m̄m ac b̄tutē in esse lacrimis. Vnusq̄sq̄ qui se sentit. in
aliq̄ angustia aut necessit̄e positū. et desiderat cōsola-
ri. Vel etiā ab hys libari. fundat ad eum lacrimas. adh̄
hortat̄. b̄tus Auḡ sic. d. Si desideras q̄d nō habes fū-
de lacrimas. De hoc etiā dicit Crisostomus. Nemo ad d̄m̄m flens
aliq̄n accessit. qui nō q̄d postulauit accepit. Nullus
ab eo b̄nficia dolent̄ optauit. qui nō impetrauit q̄d
voluit. hec Crisostomus. Et quia nihil ita efficax est. ad
impetēda ea. que sūt salutē. et amonēda ea que sūt
cōtraria salutē. sicut sūt lacrimae. que ex hūili et pio
corde p̄cedūt. Ideo quilibz homo. maxie tū peitentes
qui cōfusi sūt p̄ p̄miam ad d̄m̄m. in hac gr̄a. coopate
d̄no studeat se exercē. Nam cum aliquis p̄ p̄miam et
scām cōsacōm. appm̄q̄t d̄no. holocaustū d̄s fr̄us est.
Conet̄ ergo ut mūdū se olocaustū deo cōfuet. Si at.

aliquid viciū temptādo mittit in acclāre. hoc olocaustū
p cōpūctōm. et effusione lacrimarū. studet illud emun-
dare. Quis q̄s em post cōfessionē in statu religionis
existēs se senserit. p̄p̄ p̄cā p̄cā in corde seu cōscia
sua esse granatū. cōpūgat curret ad lacrimas. Si
q̄s vult aut statuit in corde suo seruare castitatē
et se p̄m̄ pes et illicitis cogitatōes temptari senserit
cōpūgat curret ad lacrimas. Si q̄s etiā detineat
inadūsis seruare paciām. et se senserit p̄p̄ aliquam
adūsitatē. na t̄m̄ bari. aut dolore cruciari. cōpūgat
curret ad lacrimas. Si vō aliq̄s statuit in corde suo hūmilitatē
locū tenē. et hūmilitatē vācē in se cōpūare. sed cū despec-
tus p̄p̄m̄ aduenit. et ob hoc se senserit indignari.
ac mestū esse. cōpūgat curret ad lacrimas. Quisq̄s et
in q̄cūq̄ alia t̄bulacōe seu tēptacōe. se cōspexerit cōsti-
tutū. curret ad remediū lacrimarū. et ad medicamētū
cōpūctōis. Vt mūdatus et pūgat p̄ talia remedia
hostia scā siue olocaustū mūdū. in cōspectu d̄i valeat mū-
as agnus etem est creatoris m̄i m̄e s̄m̄. ad recipiē-
dū hūmilitatē fletus. Patet igit̄ fons m̄e. cū lac-
mis. Lauem̄ nos in hoc fonte pietatis. In hoc fonte
ip̄e dauid. petrus. maria magdala. et lat̄ in cruce
loti sūt. Cum igit̄ cognoscām̄ tātas se lauasse in hoc
fonte pietat̄. Ergo de vema et emēdacōne m̄i non
despem̄. qui tot exempla m̄e impignore retinem̄.
De istis iam mēoratis. et de effectibus lacrimarū. b̄t̄s
ḡs in tractatu sup̄ eze. exponēs illud d̄m̄. Ibi lauat
olocaustū. Dicit sic. Qui em̄ se p̄ fidem in cōfessionē scā
d̄no deuouerūt. olocaustū d̄no fū sūt. Sed qui adhuc
m̄lta in se de sua corruptibili carne patiūt. quia adhuc
in eis cordis mūdicia sordidie cogitatōib̄ inquinantur
cotidie ad lacrimas redeūt assidue fletibus affligūt.
Sc̄p̄ em̄ p̄cā d̄cā et facta cōsidant. et cū se indig-
nos p̄sant. in portarū ostio holocaustū lauat. Ecce
et em̄. qui p̄ timore oīpotēt̄ d̄m̄. esse paciēs deuouit

nullo modo uincit p cōuicio reddē omnia cūminit⁹ tollere. et
 tū cū hūc cōtinnelia ab ore pximi illata subito percussit
 turbat⁹ forte aliqd loquit⁹ qd loqui nō debuit. ite iste iā
 olocāstū est. sed adhuc mgnatū. Fortass cōtra illatas
 cōtinnelias paciā exhibuit tacit⁹ pmasit. sed tū cōt⁹
 easdem cōtinnelias qd portat dolore tangit. emsqz ammi⁹
 in caritate sauiat. paciā em vera est. que et ipm amat
 quē portat. Nam tollere qd odisse. nō est v̄tus māsue^{re}
 sed velamē furoris. hic itaqz sepe in cogitacōe sua se
 iudicat et rep̄hēdit semet ipm qm̄ dolet. nec tamē
 pualet aput se obtinē ne doleat. Jam ergo p bonā vo
 lūtate et deuocōm olocāstū est. sed tū p dolore quo
 tangit. adhuc mgnatū. Alius ea que possidet. aput
 semet ipm decreuit indigētibz cūcta tribuē. nihil si
 bimet respuare. Vita suā soli sup̄ne gubernacioni
 cōmitte. sed dnm p̄bet paup̄ibz que habz. fortass co
 gitacō mentis subripit que dicit. Vnde viues si cūcta
 dederis. Nec tamē desistit tribuē. sed qd letus dāe cepe
 rit. postmodū tristis p̄bet. Quid hui⁹ mēs. nisi mē
 olocāstū est. sed tamē p tristitiā cogitacōis mgnatū.
 apt em̄ delibare sūma nō debuit. aut post delibacōm nullo
 dubitāe. Alii cōtēpta mūdi sup̄bia. honoēs atqz dignitates
 hui⁹ p̄tā decreuit cūctāe vltimū ap̄ hoīes appetit locū tenebr
 tūto exaltior teneat⁹ i pmanēti glā. q̄to hui⁹ hor aspiciat tēnsentū vica
 se fortasse cū subito sese ap̄p̄io despiat aḡscit dedignat⁹ despiat vlt qd
 esse in loco hūili. sed tū attendi cōtēpabilis nō vlt. hūc
 iam deuocō eleuat. sed adhuc infirmitas gramat. Jam
 ergo p deuocōm olocāstū est. sed adhuc ex infirmitate
 mgnatū. Care debem⁹ q sit diffēcia int̄ sacrificiū et olo
 caustū. In sacrificiō etenim pars pecudis. In olocāstū vō
 totū pecus offerri cōsueuerāt. pensē⁹ ergo quid sit
 sacrificiū. quid olocāstū. Cum em̄ qd. sūū aliqd deo
 uouit. et aliqd nō uouit. sacrificiū est. Cum vō omē qd
 h̄t. omē qd sapit. oīpotēti dō uouit olocāstū est. Nā
 sūt quidā qui adhuc mēte in hoc mūdo retinēt. sed tū

expos. que reb? subsidia egētib? mstrat. oppisoe defende festinat.
Ita bonis q faciunt faciunt offerunt qd aliqd de actione sua
deo ymolat. et aliqd sibi metipis reservat. Et sūt quidā
qm nihil sibi metipis suat. sed sensū lignā vitam. atq;
subām. quā pcepūt dī potētā dīo ymolat. Quid isti msi
holocaustū offerūt. ymo mag? holocaustū fuit. Sed sacē
nobis est. q sūt quidā qui etiā scīm relinqtes. totum
quidē qd habēt offerūt. sed tñ in bonis que agūt mīme
cōpūgūt. et bonū qd agūt holocaustū est. Sed quia
flecte ac semetipos dīudicare nesciūt. se q ad lacrimas
nō accēdūt. pfm corp holocaustū nō est. Hinc em p
ps. dr. agemur sit omīs sacrificiū tuū. et holocaustum
tuū pigne fiat. holocaustū quippe sicut est bonū op?
qd orōis lacrimae nō mīdūt. holocaustū vō pigne
est. qñ hoc qd bñ agūt. corde hūli. etiā p lacrimas nrigi.
Vñ rursū dr. holocausta medullata offeram tibi. Quid
qd em bonū opus agit. sed oī potētis dī amore atq;
desiderio flecte nescit. holocaustū habet. sed medullam
in holocausto nō hēt. Qui vō bona opat. et visiom iā
creatoris sui mbiat. atq; ad etne cōtemplacōis gau
dia puenire festinat. se q nīm ex amore. quo accēdit
in flectib? mactat. holocausta dīo medullata dedit. Quid
dendū ergo nobis est. et mala fūdit? relinqre. et bona
que sufficim? opari. atq; in ipis bonis que agim? amorē
et in lūmīs cōpūgam? cōsidendū quippe est opus nīm
quale sit. que cogitacō in ope. que intentō in cogitacōe
et cū in nō bono ope. ad mptū aliqd malicie nīl pue
delicacōis agnoscm? redam? ad lacrimas. lauem? holo
caustū. Sūt quidā qui semetipos in magnis actōib?
dīo deuouerūt. atq; ad tātā pfectōm pueniūt. Et ab
eis nulla difficultate flectāt. qis in dīlibacōe castitat?
nequa q raro in pua cogitacōis delicacōe a mīmū stnat.
Nam et si qñ p suggestione pulsāt. suggere nō pmitti.
quia vigore iudici calcat. In dīlibacōe quoq; patie
nec pmo in ordmat? ab ore pdeat. nec dolor tacitus.

animi p̄mat. Et in delibacōe hūilitatē nullū d̄spectū
 animū morietur. Sed cum iam in hīs. que x̄e deu-
 uerūt. se se fortit̄ exhibet. p̄ora tñ p̄tā que ab ip̄is
 aū bonā delibacōm p̄petrata sūt. ad mēonā deducūt
 et plāgūt. quidq̄ illate se egisse mēnerūt. hñ itaq̄
 p̄ vitā quā tenet holocaustū sūt. sed p̄ vitā quā an-
 temuerāt iniquatū. quia mūdāt lacrimis vitā. quā p̄
 uis aliquā actib⁹ inquinauerūt. Nos itaq̄ mē her. ad
 vitā p̄tā mēas oculos reducam⁹. remiscam⁹. qd̄ fui-
 m⁹. cum mūdi hūi⁹ cōcupiscētiās seq̄reni. et si iam dñō
 toto corde d̄psum⁹. quia nos peccasse memim⁹. d̄flectam⁹
 in fletib⁹. lauem⁹ holocaustū. Ecce oī potētī deo deuomi-
 m⁹ castitatē mām. sed si adhuc in mūda cogita⁹. mētē
 iniquat. redeam⁹ ad lacrimas. lauem⁹ holocaustū. Ecce
 paciam⁹ nos suare d̄tenuim⁹. si adhuc nra p̄turbat
 si mētē tacet⁹ dolor ex cruciat. redeam⁹ ad lacrimas. la-
 uem⁹ holocaustū. Ecce iam cepim⁹ possessa tribuere
 atq̄ in hoc mūdo hūile locū tenē. sed tamē si adhuc
 animi mōpie suspicō d̄pmit. si d̄spectus p̄ximī. in ali-
 quā nos indignacōe cōfundit. redeam⁹ ad lacrimas. la-
 uem⁹ holocaustū. Magnus est et enī creatori nō. adre-
 cepiēdū fletus hūiliū mēe sū. Vbi in mirabiliū hōm̄
 fletus suscepti sūt. ibi locū suū mētūre sūt et lacrimē
 mē. Patet igit̄ fons mē. trāmi⁹ cū lacrimis. lauem⁹ nos
 in hoc fonte pietat⁹. In hoc fonte ip̄e dauid lot⁹ est. cū
 rediit ad lamētā p̄mē post mactas grauis culpe. In hoc
 fonte mē loca est. maria magdalea post p̄tā mltā
 In hoc fonte lotus est petrus post negacōm. et lac⁹
 in cruce. Cur igit̄ pigri sum⁹. cur torpētes et frigidi
 remanem⁹. qui in hoc fonte pietat⁹. tantos se iam la-
 uisse cognoscam⁹. Ergo ne de emēdacōe m̄a d̄spem⁹
 qui tot exempla mē in pignore retinem⁹. Quēre et enī
 fontē mē d̄bueam⁹. etiā si clausus esset. et patet et
 negligim⁹. agitatam⁹ oculos fidei in mūdū d̄mūsu. cō-
 fidem⁹. quia p̄tiores dieb⁹ ac noctib⁹ p̄lamētā in hoc

fonte mēe lauāt. qñti post maciās ad mūdiciā redūt.
Cū tamē cū talib⁹ post mortis tenebris. ad aquā vite
cōsidē m⁹ qñtū cotidie peccam⁹. atq; vt appaream⁹.
mūdi post culpas lauē m⁹ holocaustū. hec dīcā g⁹ sī
ezech. Et igit vīus cōtriciōis seu cōpūciōis. ac eam
efficit lacrimar. clar⁹ patefēt sūmo de hac matia m
longū est ptract⁹. Vltimo etiā vidēdū est de cōtriciōe.
Vt cōtriciō siue cōpūciō. possit tollere totū reatū culpe.
videlz et pene. Ad qd scēdū. q cōtriciō tanta pōt esse. q
delet totū pccm. de hoc dicit. bñs Aug⁹. pccā longi
tūpē peccat. etiā vñ hōre momēto. si fuit in corde vā
cōtriciō. h Aug⁹. Cōtriciō aut vera multa requit. maxie
tamē dolorē cordis. qui ex timore. et pio amore dei p
pccis cōmiss pcedit. nam qñti tim. maiori dolore
lacime pfacim⁹ effūdūt. tanto a benigno cōditore
culpa pfecta remittit. Ipē enī solus laborē et dolorē
cōsidrat. et put quis magis cōpūci⁹ fuit. tāto potē
veniā p sūis excessibus ab ipō cōsequē. Sicut de hoc Jo
abbas mōt⁹ synay sic. iudicat pccat⁹ abono et iusto
iudice mō natē vīus in lacime. sicut iālis vñm⁹
vidi enī puas guttas. cum dolore effusas. et vidi fō
tem sine dolore manātes. Et quidē ego magis scdm
dolorē. et nō scdm lacrimas iudicavi laborātes. Arbi
tror at. q dñs. hec Iohēs abbas. et de bño petro legit.
q post negaciōē dñi. egressus est et flevit amare.
qui veniā ab ipō cōsecut⁹ est statim. Ex his igit dñs col
ligē possum⁹. q cōtriciō mēi pōt se extendē. q tollit totū
reatū qñtū ad culpā. et etiā qñtū ad penā. de h⁹ thomas
de aqno dicit sic. Intēsiō cōtriciōis. pōt accēdi dupliat.
vñomō ex pte caritatis. que displicēciā causat. et sic pōt
tū accēdi caritatē in actu. q cōtriciō mēi sequēs. mēbi.
nō solū culpe amocōnē. sed etiā ab soluciōē ab omī
pena. Aliomō. ex pte doloris sensibilis. quē volūtas
in cōtriciōe exatrat. et quia illi etiā pena quedā est. tū
pōt mēdi. q sufficiat ad delectōm culpe et pene. Etiam

sciendū qđ in cōtūcōe est duplex dolor & pccō. Vnus
 mpte sensitua que passio est. et hic nō est effectualit^r
 cōtūcō. put est actus vtiut^r sed magis ipius effectus
 Sicut em̄ pme vtiut^r extiorē penā suo corpi infligit
 ad recōpēsādā offensā. que in deū commissā est. officio
 mēbroz. Ita etiā npi cōcupiscibili penā infert dolore
 pđuti. quia ipa etiā ad pccm coopabat^r alius dolor est
 in voluntate. qui nichil aliud est. qm̄ displicētia alicui^r
 mali. et sic cōtūcō. est dolor pessenā. et est vtiut^r pme
 hec Thomas d'agno. et gms ut pđm est. p cōtūcōne
 delectat. culpa. vel etiā pena. Nichilom̄ tū cōfessio. et pme
 mūate explecō. requit etiā tūc. nō ppter remediū. sed ppter
 pceptū. et nō solū ppter pceptū tenet qđ cōfitei et satisfā
 cō. sed ppter mētitudinē. quia si nō est cōfessus. qđ sua cōtūcō.
 fuit sufficiens ad totū vtiutū tollendū. Vn̄ oportet vt ppter
 pceptū. et talē mētitudinē. quilibz etiā mltū cōtūcō. tēat
 ad remediū cōfessionis nisi articū. necessitat^r hoc exclu
 dat. aut impediāt. Illuc igit de scda pte pme. hoc est
 de cōfessione videndū est. Sequit^r fili^r interrogat

Post informacōm cōtūcōis sue cōpñacōis. nūc de cō
 fessione. que scda pars penitencie est. desudero
 edoceri. De cōfessione et eius effectibus. cap. xxv. p. rñdet
Confessio est vt ait aug^r. p quā morbus lateb
 spe venie apit^r. hec cōfessio scōmētalis. que est
 pars pme hic cōueniēt^r describit^r. et p matēiaz
 que est pccm. et p actū. qui est apnte. et p fmē. qui est spes
 venie. Cōfessio etiā est legitima corā sacdōte pccōz declarā.
 vel dī cōfessio smil^r. vel ex toto ul vndiqz passio. Vā ille cōfi
 tet^r. qui totū fatet^r. hec papie p Iemā. Tēn. m̄. Effunde
 sicut aquā cor tuū ante cōspectū dñi dei tui. Et ps effundite
 corā illo corda vĩa. Btus etiā aug^r dī. p vos peccat^r. p vos
 erubescat^r. videlz cōfitei. Erubescētia em̄ remissionē habz
 pccm. Vtiut aut teneam^r ad cōfessionē pccōz dicēdū qđ sit
 om̄is em̄ pccū siue actualis siue originalis est remediū
 passio xpi. Illius aut passionis vtiut infacmet^r est mptta

Unde nō possum^{us} a pccō sine actuali sine oriḡali sana-
ri. sine sacramētorū suscepōe. ul^{ter} nūc qñ habet oportu-
nitas suscipiēdi. ul^{ter} in pposito cū articulo necessitatē. ex-
cludit sacramētū. et nō cōceptus religionis. cōfessio vō
p̄tinet ad sacramētū institutū cōtra moribū pccā mōrū
Ideo tenem^{us} cōfiteri. hec em̄ tūa vidēz. cōtucōm. et cō-
fessionē et satisfactōnē. scire debem^{us} esse ex p̄cepto di-
uine scripturē. Nam cōtucō p̄cipit^{ur} Joelis. ij. **C**andite
corda v̄rā. De cōfessione dī. Jacobi vltio. **C**ōfitemi al-
ut p̄ pccā v̄rā. De satisfactōe hēt. mathi. iij. **F**ate
fructus dignos p̄m̄e. om̄ia hec sūm^{us} p̄cipiē^{ur} a dño
cū dicit mathi. iij. p̄m̄am agite. appm̄q̄bit em̄ reg-
nū celorū. Non est ergo salus sine cōfessione. Vbi quis
hīc potest sacerdotē cū cōfiteat^{ur}. De hoc dicit^{ur} Ezech. de scō
victore. **N**isi em̄ quis cōdignā cōfessionē suorū fecerit
scelerū. ip̄e saluari nūq̄m potit^{ur} metū. Et b̄t̄us Jerō^{us}
quot q̄t aut absq̄ cōfessione decesserit. hoīes. nil ali^{ud}
sibi qm̄ et̄nas debē nouerit. misērias et dolores. **S**ac-
dum est aut. p̄mo. q̄ cōfessio pccōrū. aut p̄cedit ex gr̄a
spūs sancti. aut ex metu futuri iudicij. p̄m̄ pbat b̄t̄s
aug^{ustinus} sic d. **D**omū sancti spūs iam habet. qui cōfiteri et
penitet. quia nō p̄t esse cōfessio pccā et cōpūctō i hōe ex se p̄o
hec aug^{ustinus} De scō b̄t̄us ḡg. in b̄m^{us} li. mōrū. sup̄ illo v̄bo
Ego non parcam ori meo. dicit sic. ori em̄ suo parat.
qui cōfiteri malū qd̄ fecit erubescat. Sed iustus ori suo
non pat. quia nam districti iudicis p̄ueniēs v̄bis cōf-
se p̄prie cōfessionis seuit. hinc p̄s ait. p̄ueniam^{us} facie
eius in cōfessione. hinc p̄ salōn dī. **Q**ui abscondit scelā
sua nō diriget^{ur}. **Q**ui aut cōfessus fuit. et derelinquit ea
m̄iam cōsequitur. Sed nequa q̄ ad cōfessionē os pandit.
nisi cū cōsideratōe districti iudicij. p̄ pauore spūs angus-
tat^{ur}. **V**n̄ subdi^{mus}. loquar in tribulacōe spūs mei. **T**ribula-
o quippe spūs. ligūā cōmouet. vt reatū p̄m̄ opis v̄orū cō-
fessionis impūgnat. hec ḡg. **V**nde v̄m̄ s̄q̄q̄ pccōrū. sti-
mulat^{ur} amore ul^{ter} timore dī. studeat sua scelā cōfiteri.

Quia scdm bñ aug. nullū graui⁹ gemis infirmāti⁹
 est. qm̄ aliquē morbos suos nolle cōfiteri. Nullus em̄
 qui q̄sunt remediū perit. nullus qui cōtēpsit euasit
 hec aug. monet igit⁹ nos sacra scripta. vt qm̄ sū p̄cās
 esse nō possum⁹. illa p̄ remediū cōfessionis dilucē sathā
 gam⁹. vlt em̄ p̄ius dñs. vt ea cōfiteam⁹ in hoc sclo.
 ne cōtingat nos p̄ illis cōfusi in futō. De hoc dī bñs aug.
 In om̄ib⁹ scriptur⁹ diuinis admonem⁹ fr̄es. vt p̄cā m̄a
 dēam⁹ et hūilī. nō solū deo. sed etā sc̄is et dñi t̄mētib⁹
 cōfiteri. Quō em̄ solueā dē esse nō p̄nt. sic et cōfessionis me
 dicamēta dē esse nō debēt. Non em̄ ideo vlt deus vt cōfite
 am⁹ p̄cā m̄a. q̄ n̄p̄ ea scire nō possit. sed quia dyabolus
 hoc dēderat. vt inueniat qd nobis an̄ tribunal etm̄ in
 dias obiciat. Ideo vlt ut mag⁹ dēfendē qm̄ accusare ma
 la m̄a velim⁹. Cōtrio aut⁹ deus n̄r. quia p̄ius et mis̄coris
 est. vlt ut ea cōfiteam⁹ in hoc seculo. ne p̄ illis cōfundam⁹.
 postmodū in futō. Si em̄ cōfitem⁹ nos ille pat. Si agnos
 tim⁹. ille ignoscat. hec aug. Nam ille nō habebit qd t̄me
 at in futō iudicō. qm̄ m̄c cōfessionē fecerit de suo p̄cō.
 Testante leone papa qm̄ dicit. Non remanet iudicō cō
 dēpnādū. qd fuerit cōfessione p̄m̄gatiū. Et cassianus.
 Illis nō iudex sed aduocat⁹ est xp̄s. qm̄ se p̄p̄ia cōfessione
 dāpnauerūt. Quia scdm qd hugo dicit. Nichil deo ita
 acceptabile. qm̄ cōfessio in homīe sue culpe. Om̄o ergo
 qui sua scelera modō accusat. et suā vitā corrigit et emē
 dat. talis nō t̄mebit suū adūsariū cū venīt. qā a deo erit
 excusat⁹. De hoc dicit Criso⁹. Om̄s qui se agnoscit. sui
 accusator est. Nam qui sui accusator extitit. cū venīt
 adūsarius. nō cōfundet⁹. Om̄s em̄ qui se in hoc seculo
 dolendo accusat. et fuit a se accusatus. a deo erit excusa
 tus. Sed illa est fructuosa accusacō. si subsequita fuerit
 correctō. salz. ceterp se cotidie accusare. et nō corrigē. dñi
 temptare est. melius ergo eligo. vt p̄mo sit correctō. et
 postea accusacō. qm̄ p̄cedat accusacō. et nō subsequat⁹.
 correctō. hec Criso⁹. Vnde si dēfideam⁹ p̄cōrū veniam.

nō erubescam? Subne cōfessionis medelam. Nā et ip̄a
verecūdia que in cōfessione habet. penā tēpat. quā q̄s
dēbet p̄ p̄cā pati. Testat̄ hoc eusebius. d. Nullus cō
fiteri erubescat. nullus sine reprehendi p̄tmescat. Vē
cūdia em̄ penā tēpat. quā p̄ p̄cā quis pati debuat
hec eusebius. et Rich de scō vit. Q̄nto minor verecūdia
in cōfessione fuit. tanto quilibet diuinis oculis clari
or innotescat. postposita igit̄ om̄i verecūdia sine ti
more hūano. studeam? m̄am cōsciam p̄ hūilem cō
fessionē expurgare. Nam sicut p̄cā p̄petrata scripta
sūt in cōspectu dei. Sic cōfessio delere solet ea ab oculis
cōditoris. et tanta est vis cōfessionis. vt demones
illa que deleta p̄ cōfessionē fuerūt nō valēt reuelare
ym̄o scire ea p̄hibent. p̄bat hoc b̄t̄s ambrosius sic. d. Tā
te virtutis cōfessionē esse dixerim. q̄ p̄cā ip̄a que p̄
cōfessionē abolent. demones reuelare ymo scire p̄hi
bent. hec ambrosius. Q̄ aut̄ om̄ia sūt nuda et aperta
que illi pate fuit oculis dei. Dicit quidā doctor. si nō
erubescas deo cōfiteri. cui nō potes abscondi. ip̄e em̄
nouit abscondita cordiū. cui om̄ia nuda et apta sūt
ante cui? cōsp̄m om̄ia p̄cā m̄a sūt scripta. Sed q̄d
scripsit cōfessio. hoc delet cōfessio. Non te pudeat
dicere. q̄d nō te puduit facere. Nulla etiā est tam gran
dis culpa. que nō habeat veniā p̄ cōfessionē. Vicia
ergo cordis tui et p̄uas cogitacōes illico manifesta
p̄cām em̄ p̄ditū cito curat. crimē vō tantū ampliat.
Viciū si patet. fit ex magno pusillū. si latet. fit ex
minimo magnū. Nam veloci cōfessio velocius medica
nā facit. Sit ergo m̄te deuota cordis cōpūctō. vera
oris cōfessio. discreta carnis morificacō. repetita vi
ciōrū extirpacō. leta bonorū operū exhibitō. hec ille
et quēadmodū p̄cā hominem sordidū et immūdū
reddūt in cōspectu creatoris. ita cōfessio iustū et pul
chrum exhibet oculis cōditoris. Q̄ at̄ iustū faciat cō
fessio. b̄t̄s ḡg. sup̄ illo v̄bo. Iustus in p̄ncipio accusa

tor est sui. dicit. Qñcuq; pñor in manifestissima scelerata co-
miserat. incipit tamē iustus eē. cū incipit cōfitei. quia
cū cōfitei. eius iniusticia displicet sibi. cū at sibi displicet.
iustus esse incipit. hec gē. Qñ vñ pulchros et de-
coros. ipa cōfessio exhibeat pñores deo. dicit beat⁹
Bñh⁹. Ama cōfessionē si affectas decorem. teneā vñ
cōfessio. vñ pulchritudo et decor. Si pñā sūt in cōfessione
lauant. si bona opa in cōfessione emūant. hec Bñh⁹
De hoc eadē bñs Aug⁹. in tractatu sup ps. dicit sic. Vis
esse pulcher. cōfitei. sedus eras cōfitei ut sis pulcher
pñor eras. cōfitei ut sis iustus. Et nō. qñ cōfessio duob⁹
modis accipit. mscptur. est cōfessio laudant. et est cō-
fessio gemētis. Cōfessio laudant. ad honorē ptinet eius
qui laudat. Confessio gemēt. ad pñiam ptinet eius qui
cōfitei. Cōfitei em hoies cū laudat deū. Cōfitei cū
accusat se. et nichil dign⁹ facit lingua. Ut ergo illū lau-
des te accuse. quia illius mīa est. Ut nob pñā mīa dimi-
tat. Nam si deus vellet pmeret agē. nō inueniret nisi
qñ dāpnaret. Venit ergo dices. Ut recedam. a pñis mīs
et nō nobiscū deducat. mīom de pñat. sed tāgtabile
noue fiat. mēsis omib⁹ cyrographis debitorū mīorū
Vnde cōfitei dāpnem. qñ fecim. Ut ille qñ cōnet. non
qñ dāpnet inueniat. hec Aug⁹. Nec mir⁹ si ipa cōfessio
pulchros et iustos hoies pñores reddit. magne nāq;
virtut. et efficae est. Ipā em a vñorū sordib⁹ mūdāt
anās sūficat. deū placat. mīnū spoliāt. apit paradisu.
De istis et aliis effib⁹ ac vñtib⁹ ipius cōfessionis. dicit
bñs gē. sic. Confessio corpus illūiat. anām sūficat.
deum placat. pñori veniā donat. angelos letificat.
dyabolos cōtristat. et infernū spoliāt. Cōfessio amor-
te anām libeat. apit paradisu. spem salut. tribuit. nec
meretur iustificari. qui in hac vita pñm nō vult cōfī.
hec gē. et bñs Aug⁹. Cōfessio est salus animarū. dissipa-
tix vñorū. restamatur vñtū. expugnatix demonū
Qñd amplius. obstruit os mīnū. apit portas paradisi.

hec aug⁹. De virtutib⁹ hui⁹ confessionis. dicit. Rich⁹ de scō.
vit. Omnia in confessione lauantur. cōsa mūdā. ama-
ritudo tollit. tūquillitas redit. spes remittit. anim⁹
hilaritas. Qui itaq⁹ vult hūc cōsa mūdā et scām
veniat ad cōfessionē. Nam cōfessio mūdū. cōfessio
scām reddit. hec Rich⁹. Cōfessione etiā fā. vni⁹q⁹
fidelū se nobilit⁹ sentit in corde suo esse alleuiatū.
Teste eusebio qui dicit. vni⁹q⁹ q⁹ siquidem fidelū
cōfessione fā signat⁹ sentit. atq⁹ nobilit⁹ se esse leua-
tū. hec Eusebi⁹. Et si aliq⁹ habeat pūā cōtritiōem de co-
missis pccis. vadat ad sacmētū cōfessionis faciat qd
potest. et remittet ei rōne sacmēti. nō rōne pue con-
tritiōis. quia insufficiēs ex se p⁹ suā puitatē. et ill⁹
qd nō p⁹ pūā cōtritiōē p⁹ fiat rōne sacmēti. ex q⁹ ergo
est tante efficacie pccā cōfessio. nullus negligat. suis
vulnerib⁹ qui se sentit tūm⁹ varijs sauciātū. tam
salubre remediū cōfessionis adhibere. **S**ed nōndū q⁹
sūt nōnulli. qui se pccōres esse fatēt. qui tū pccōres
se esse nō credūt. Cum vō tales p suis excessib⁹ ar-
guūt⁹ et cō ad nō flagellāt. Statim se esse pccōres dese-
dendo cōtriciūt. et se innocētes videri appetūt. atq⁹ cō-
tra flagella sui cōditoris mūmurāt. De talib⁹ b⁹is g⁹
in xpm⁹. lib⁹. mōp. sup illud. Iob. vt etiam nō accipi
dicit sic. Sunt qui se pccōres ple⁹q⁹ cōfitent. etiam
qui se peccasse nō credūt. Nam sepe cōtingit. vt passi
se hōies inq⁹ esse fateant⁹. sed cū pccā sua veracit⁹
alijs arguētib⁹ audiūt. defendūt sūmope se. atq⁹ in-
nocētes videri conēt⁹. vni⁹q⁹ ergo tūm talis est
et se deliquisse dicit. verū non dicit. Quippe qui pccō-
rem se nō ex cordis intimo. sed vōten⁹ assentit. Iste
em de cōfessione pccā ornari voluit. nō hūiliari p
accusatōem suā. hūilis appetit videri. nō esse. Valde
aut facile est. vt pccōre se quis q⁹. cū nihil p pccō suo
patit⁹ fateat⁹. Secure videt⁹ inq⁹ nos dicim⁹. cū vni⁹
dictā nullā de iniquitate sentim⁹. Uā cū pccōres nos

quidē in tranquillitate loquimur sed cū de peccatis nostris flagello
mencemur corripimur. minam? pena ergo nos
interrogat si veraciter agnoscimus culpā. Vnde itaque iustus
quia culpā suā distructe considerat. etiā in flagello
positus dicit. et ut exeam dignus non recipi. Hec ergo
Sunt etiā nonnulli. qui dū aliquā bona in estimatione
proximorum de se spargi vel sua cognouerint. agnoscere non
velint. si quid est. quod reprehensibile faciunt. Sed beata hū-
ilitas sibi in seipso in hac parte non patitur. quia malū quod fe-
cit. dicit et confiteri non erubescit. De hoc beatus Gregorius in xxxij.
libro moralium. sic dicit. Sepe namque contingit ut elatus virtuti-
bus animus. dū multa bona in estimatione proximorum de se
spargi cognouerit. agnoscere non velit. si quid est. quod
reprehensibile facit. eas videlicet erroris tenebras. idcirco
mens tollerat. quia cordis oculi tumor quātat. hec sunt
namque vere humilitatis testimonia. et magnitudo suā quemque
cognoscere. et cognita voce confessionis aperire. Aut contra
vsum humani generis est. et labendo peccatum committere. et commissū
negando abscondere. et committū defendendo multiplicare. Oportet
enim peccata iam exordium illuminationis est humilitas confessio-
nis. quia sibi in seipso iam peccata remittit. qui malū non erubescit
aut confiteri quod fecit. et qui defendendo accusari potuit a-
cusando celerime defendit. Sed sciendum est quod plerumque homi-
nes. et culpā confitentur. et humiles non sunt. Nam multos no-
uimus. qui nullo arguente peccatores se esse confitentur. cū vero
de culpa fuerint fortasse correcti defensionis partem quā-
ne peccatores esse videant. Qui si tunc cū id sponte dicunt
peccatores se esse vera humilitate cognoscunt. cū arguuntur
ab aliis esse se quod confessi fuerint non negarent. Quia ire
indigna vere confessionis sunt si cū quisque se peccatorem dicit
id de se dicens etiā alteri non contradicit. Nam quia scriptum est
Iustus in principio accusator est sui. non magis peccator quam
iustus videri appetit. cū peccatorem quisque se nullo arguente
confitetur. sed confessionis veritatem probat. quoniam malū aliter quod
fecimus increpat. quod si superbe defendimus liquet. quia pec-

carceres nos ex nobis fite dicebam? Vñ sumope. curā
dū est. vt mala que fecim? et sponte fateamur. et hec
alijs arguentib? non negem? Superbie quippe viciū est
vt qd? facia de se quisq? qđ sua sponte dignat. hoc sibi
dici ab alijs dēdignet. agnunt in Job qui nolūt casti
tatē cōtinēciā. mirēt integritatē iusticie. mirēt vīstā
pietate. ego in eo nō nūme admiror. cōfessionē hūili
mā pātor. qm tot sblima gesta vīciū. Sāo enī qā
pūitat? plexq? gūois est itānis cōmissa pāta pde
qm nō admissa vitare. et vni qd? malū. qūis v
busti? vitet. tñ hūilms pdit. hec. g. Et sunt nōmū
li qui se de male ppetrat. diiudicādo in mēte acūsant.
sed quia ipas voluptates ex desiderio nō deserūt eru
bescūt cōfitea qd faciūt. sed cū cepint carnis delcā
nes in se repmē. etiā puocē cōfessionis incipiūt se ac
cusare. et sūt nōmūli. qui quidem pāta sua cōficient.
sed nō gemūt. ymo qđ gaudentes sua scelera dicūt. Sed
qui volūt veniā suorū emmū a dño cōsequi. et fidu
ciā de sua salute a dño pcepe necesse est. vt p gemitū
pūniāt. qm d? p liguā acūsāt. de tlib? btus. g. i
ix. lib. mōp. sup illo vbo Job. dimittā adūsū me elo
quū meū. sic dicat. qđ p se eloquio suo vāt. qui pīaua
que gessit defendē excūsacōib? conat. sed adūsū se elo
quū dimittit. qui acūsare hoc in se incipit qd exauit
Sepe vō et dū delinqm? ea quoq? que agim? diiudica
m? acūsāt mēs ipā qd ppetrat. sed quia hoc ex desi
derio mīme deserit. erubescat cōfitea qd fecit. Cum vō
toto iā iudicō. carnis delcācōnē pmit. audaci uoce in
accūsacōis sue cōfessione se erigit. Sed sūt nōmūli q
apte vobis? culpas fatēt. sed tñ in cōfessione gemē
nesciūt. et lugenda gaudentes dicūt. Vnde apte p Job
subdit. loquar in amaritudine anime mee. Qui cul
pas suas detestās loquit. restat et necesse est. vt has
in amaritudine anime loquat. vt hec ipā amaritudie
pūniāt. qm d? p liguā pmentis iudicim? acūsāt.

Sciendū vō est. quia ex pena p̄mē. quā sibi mōs nro
gat aliq̄ten⁹ securitatē p̄cipit. atq; ad interrogatōnem
sup̄m iudicis fidencōr exsurgit. Et semetip̄am sub
tilius inueniat. et erga se que quō disponat. agnos
cat. Vnde addit. Dicam deo noli me cōdēpnare. Qui
p̄cōrē se in amaritudie aīe affert. Cuius deo aliud. q̄
ne cōdēpnet. Sicut. quia amaritudo p̄ncis p̄mē ex
tinguit supplicia seq̄tis re. Duobus autē modis m̄ hac
vita hoīem iudicat deus. quia aut p̄ mala p̄ncis nro
gare iam tormēta seq̄tia. iam tormēta seq̄tia incip̄.
aut tormēta seq̄tia. flagellis p̄ncis extinguit. Illi
em̄ delictis exigentib⁹. iustus iudex. et nūc et postmō
quosdā p̄cūct. Indas mīme d̄p̄ss. Sed deus eos qui
nō crediderūt p̄didit. et de inq̄s p̄s nō dicit. Induant
sicut d̄p̄loyde cōfusione sua. D̄p̄loys quippe d̄mplū
vestimētū d̄. Confusione ergo sicut d̄p̄loide m̄duta
sūt. qui iuxta reatus sui meritū. et tp̄ali et p̄etna aīad
uersione ferunt. Solos quippe pena a simplici libeat
quos imutat. Nam quos p̄ncis mala nō corrigūt
ad seq̄ntia p̄ducūt. Si autē nequaq̄. quosdā pena
p̄sens a simplici et̄no defendet. paulus nō dicit. Cum
iudicam⁹ a d̄no corripim⁹. Et nō cū hoc mūdo d̄apnem⁹.
hinc etiā scriptū est. Quē diligit d̄ns castigat. flagellat
autē omēm filiū quē recipit. Sepe ergo mōs iusti. Et
magis secunda sit. alius trepidat. cum autē flagellis
cingit. sup̄m iudicis m̄dicatione t̄bat. pauet ne in cū
seq̄tis d̄apnacōis sit. omē q̄d patit. et p̄rogatōm m̄
rogat iudicē. quia de vite sue merit⁹ ambigit in p̄cūf
sione. sed cū vite sue virtus ad m̄tis oculos reducat.
q̄i cōsolacō a iudice r̄ndet. quia nequaq̄ ad p̄dendū
p̄tuit. quē in actōis innocēcia ferēdo custodit. Bene
itaq; d̄r. Iudica michi cur me ita iudices. Ac si apte
dicit. Qui flagellādo me iudicas ostende. q̄ ad iudiciū
secūp p̄ flagellū redas. Quod intelligi et alit̄ p̄t. Nā
plerq; vir iustus petit Et semetip̄m sibi iudex iudicet.

quod ille aduersus peccat. hoc in se flendo. et ipse
castiget. Scit namque quod equissimum vindex iniuste que-
piam nullomodo affligit. et magno metu affligit. quia
dolet in videri. et deprehendere in se perfecte non valet quod de-
ploret. Hec ergo. Qui igitur vult bonum assequi quod desi-
derat. debet confiteri malum quod fecit. et se in conspectu
sui conditoris humiliare. In magis enim defectibus et mi-
seris positi sumus. pro nobis namque in peccata creamus. sed
nobis vniuersis resurgere non valemus. Et quoniam nunc iusti-
cia elata polleat. nequaquam tamen sibi ad innocentiam sufficiat.
si in iudicio distracte requiratur. Hec ergo considerantes hu-
miliemus nos coram oculis summe maiestatis. nostras iniqui-
tates humili confessione patendo. et propter nostras puritates
eius gratia nos indignos iudicando. Vt veniam peccatorum nostrorum
et humiliori gratiam ab ipso patre mereamur. de hoc.
beatus ergo. in vniuersis li. morum sic dicit. Qui per meritum vult bonum
quod expetit. debet malum confiteri quod fecit. Unde per Iob dicitur
Peccavi. Quid faciam tibi o custos hominum. Ecce facit malum
quod egit. sed bonum quod debeat deo in reparatione
offerre non mouet. quia ad ablucendam culpam. qualem huius
accusatoris deus in summa est. nisi hac nostra presentia foueat
et non iusticia recte iudicant. premit. Unde recte per psalmistam dicitur
Melior est misericordia tua super vitas. Quia quod licet quis vide-
atur innocens. apud distractum tamen iudicem nostra nos vita non
liberat. si ei reatus sui debitum nostre benignitas non relaxat.
humilitas autem nostre destitutionis exprimit. cum de hominum
custos vocat. quia si eius nos custodia minime protegit.
ante occulta hostium insidias. nostre sollicitudinis oculus vi-
gilans dormit. per testante qui ait. Vniuersi domus custodierunt
civitatem etc. pro nobis namque creamus. sed nobis resurgere
vniuersis non valemus. culpa nos voluptatibus proprie semel
nos strauit. sed pena culpe. deteret cotidie deprimat.
Ad amissam rationem surgere studio conatibus intem-
sed meritum pondere grauiamus. Unde et a parte per Iob scribitur
dicit. Quare me posuisti contrarium tibi. Tunc sibi con-

83
tiam dñs homines posuit. cū homo peccādo dēmy de
reliquit. Serpent quippe p̄suasione captus ei host
exstitit. cui p̄cepta cōtēpsit. Salubre em̄ hūilitatem
defens. ad infirmitatē uigū supbiēdo puenit. et ciuem
cordis engēdo supposuit. quia qui subesse diuinis uis
sionib⁹ noluit. sub suis se necessitatib⁹ strauit. Sic m
m̄p debuit p̄supao corpis. sic supbia sterui. Quia
em̄ elatū semel sup̄sm⁹ spm̄. ecce defluēs portam⁹
cotidie luctū. Sed ab hūano genē tūc p̄cām plene tol
lit. cū p̄ incorruptis glām m̄a corruptio p̄mutat.
Esse namq; a culpa libera nequa q̄ possim⁹. quobisq;
in corpe mortis tenem⁹. nā q̄ talibet iusticia elā polle
ant. nequa q̄ tū sibi ad immortēciā sufficiūt. si in iudicō
distracte requirāt. Sed hoc nūc ad solaciū sue erectiois
inueniūt. q̄ nequa q̄ se posse sufficē hūilit̄ sciūt. S̄
hūilitatē ergo regimē a gladio se caute aīadūsiōis
abscondūt. Et quo tōre ventura iudic̄ p̄stolātes cōti
nue trepidāt. eo in d̄sm̄e agūt. ut repātores fiant
hec ḡg. p̄ius em̄ et misericors dñs. etiā indignos
nos. et ob p̄cā p̄mitatē sordides nō delinquet. si m̄a
p̄cā hūilit̄ et ueritatē recognoscim⁹ cōfiteō. Teste b̄cō
ḡg q̄ dicit. Nūq; d̄s m̄e d̄fēat. q̄ se i p̄cā uēciat agnoscat
hec ḡg. Nā q̄ se uēciat recognoscat peccasse. et d̄let et p̄i
tet se d̄u offendisse et b̄ign⁹ dñs a remissioe p̄cāp se cōti
nē nō potit. Vbi p̄mām uerā. hōie esse cōspexit. De hoc d̄. b̄cō
b̄n. ad uerā cōgnitōz p̄cāp imēdiatē seq̄t p̄mā. ad quā s̄n
ullo mēuallo subiūgit remissio. Nam qui uere cōḡsat
malū. quod ex p̄cā m̄c̄m. a p̄mā se nō potit cōtinē.
aucto m̄m⁹ dñs. cui p̄p̄ū est miseri sp̄ et parit̄. a
remissione se cōtinēt. Vbi uident p̄mām uerā esse. hec
b̄n. Cōsiderātes autē tantā pietatē et m̄iam dei null⁹
negligat. post p̄petrata facinora remediū p̄mē ac cōfes
sionis subire. ut salutē sue aīe assequi valeat. ac uē
miam p̄cāp obtinere. Sequit̄ filius.

DE confessione et eius effabundis ac uirtute plūma

modum audiri. et cum gaudio cordis mei suscipi. Sed quales
debeat esse confessio. de hoc rogo informari. *Qualis debe*

Cur debes. qd ad at esse confessio. cap. xxvi.
Confessionem veram et salubrem hec requirunt. primo
ut sit humilis. de hoc dicit beatus Bernardus. omnia
que remordet conscientiam conficere humiliter. pure et fideliter
et cum deo. presbitero humilia animam tuam. Et leysus de
quo habet in marco. qui fuit peccator. veniens ad ihm ge
miflexo dixit. Domine si vis potes me mundare. Unde
quisque cum summa humilitate curat ad remedium confessionis
Item confessio. debet veraciter esse in veritate peccati. Unde
hec. luce xvi. qd publicanus stans a longe. volebat ad
celos nec oculos levare. sed percutiebat pectus suum dicens
Deus propicius esto michi peccatori. Nam sicut deo multum
displicet in pudencia hominis peccantem. sic sibi placet
veraciter confiteri. Testatur hoc beatus Gregorius. qui sic dicit. an
tum displicet impudencia. tantum placet ei erubescencia peccatorum
Et quoniam veraciter sit habenda in confessione peccatorum. tamen mi
chil est celandum eorum. que homo nequit commisit. propter
talem erubescencia. Ad hoc hortatur beatus Bernardus sic. d. Erubescite
peccatum. sed tamen totum venela in confessione non abscondas.
Sunt enim qui confitendo quasi fabulam enarrant. peccatorum suorum
historiam. et egredientes animae suae sine confessione dimme
rant. et pene sine poenitentia et sine affectu dolorum. Cuius enim lac
rimas inveniunt. et resolvunt in gemitum. qui habet sensum doloris
hec Bernardus. Ad erubescencia vero pellendam. multum valet ti
mor verus dei. quia timor dei perfectus omnem veraciter
ab horre repellit. Nam propterea vult deus. ut confiteamur peccata
nostra. ut poenitentiam veraciter per poenitentiam. De hoc dicit Cyprianus sic.
Confessio igitur peccatorum testior est conscientiae deum timere. Perfec
tus enim timor. solvit omnem pudorem. et quia ipsum erubescere
de poena est gravis. ideo iubet nos deus nostra conficere peccata
ut veraciter poenitentiam per poenitentiam. Nam et hoc ipsum per modum
est. hec Cyprianus. Ipsa namque erubescencia que habet per peccatorum
confessionem magna pars poenitentiae et satisfactoris est. Testatur

bto Aug⁹ qm dicit. erubescēa in cōfessione. maxia p^o
 est p^one. gultū em satisfactōis deo obtulit. qm erubescē
 cenae sue dñans. corp que deliquit. mīcō dei nichil de
 negavit. hec Aug⁹. Item cōfessio debet esse p^oma. s. p^o
 demm. nō p^o laudē hoī. aut vanā glām. seu aliud emo
 lūmētū tpale. vnde dñs. mathi vj. dicit. Attēdite ne
 iusticiā vram faciāt corā hoībns vt videam ab eis.
 vnde p^oma debet esse cōfessio. sine omī fīcōne. et nō timo
 re p^ouli. sed filiali. Item cōfessio debet esse fidelis. qmā cō
 fīcendū est sub spe venie et salūt. aliū nō valēt. Sicut
 p^oma cayn qm dixit. maior est inīqtas mea. qm vt ve
 mam mēar. ob hoc hortat^r btus Bñh⁹ sic. d. Sit tua con
 fessio fidelis vt cōfitearis in spe de mōdulgēcia peccatis nō
 diffidens. vt tuo te ore. nō tam te iustifices q̄ cōtēpnes.
 Iudas cōtē p^oitor dñi. et cayn fīada. cōfessi sūt. et diffi
 si sūt. Alter. peccatū inq̄t. tradēs saginnē iustū. Alt⁹
 maior est inīqtas mea qm vt veniā mēar et verax.
 licet em mīcō p^ofuit infidelis cōfessio. hec Bñh⁹. Item
 cōfessio debet esse vera. et nō tacēs verp. nec admiscēs
 falsū. eadē hūilitat^r causa. ne mēacōd dīcēs nō verp ma
 dat in p^oam. De hoc dicit btus Aug⁹. Cū causa hūilitat^r
 mētis. si nō eras p^ocor anq̄m mētner^r mēacōd efficiat^r
 hec Aug⁹. et btus gg. In caute sūt hūilitates. que se mē
 sacō illagant dū arrogāciā vitāt. qā cōtra veritatē se
 erigūt. qmā relinqūt. hec gg. Item cōfessio debet esse fre
 quēs. Quod duob⁹ modis intelligi p^ot. vno mō. vt si fre
 q̄t cecidit in p^oam mortale. freq̄t^r resurgat p^o p^omām.
 Alio mō vt eadē eadē p^oam freq̄t^r cōfiteat^r. non tamē ad
 hoc tenet^r. nisi in casibus cōis. Put^r infra patebit. qmā
 q̄to aliq̄s pluri⁹ cōfiteat^r cōpitudinē suā sub spe venie
 tanto potōrē grām remissionis cōsequat^r a dño. De hoc
 dicit btus Aug⁹. Q̄nto pluri⁹ cōfiteat^r. q̄nto sub spe venie
 cōpitudinē cōis. tanto facili⁹ cōsequat^r grām remissionis.
 Item cōfessio debet esse mīda. i. apta. debet em p^omitēs
 vbi nō noībus. nō palliātib⁹ cōmē. sed q̄olibet p^oam

suo nomine proprio. quicunqueque tempore exprimat. et non solum
ipsa peccata. sed et custodias. quicunqueque tempore. vel abhominabilia.
vel sic tota sanies apostemat expellat. De hoc dicit
per Revela domino viam tuam. et ipse faciet. Veniam omnibus
tribuens. Item confessio debet esse distincta. et premeditata
scilicet. ut distinctim ac separatim. confiteatur singula peccata non
confuse. Iuxta illud. Linabo per singulas noctes lectum meum
id est per singula peccata conscientiam meam. et illud. Iniquitatem meam
ego amittabo. et cogitabo per peccatum meum. Item confessio de
bet esse libera siue voluntaria. non coacta. sicut confessio
Achior. qui non meruit veniam. sicut habet. Josue dicit. Vnde per
dicit. Voluntarie sacrificabo tibi. et confitebor. et beatus
Augustinus. Ad hoc deus exigit confessionem. ut liberet humilem.
Ad hoc dampnat non confitenti ut puniat superbientem. Item con
fessio debet esse integra. ut scilicet omnia peccata dicat. non di
videndo ea inter diversos sacerdotes. sed vni omnia dicat. Dominus
enim summe bonus. opus imperfectis non amat. aut totum
hominem sanat aut nihil. Vnde Augustinus. Caueas ne decem
dia ductus diuidas confessionem. Item confessio debet esse se
creta. quia non debet se prodere in publicum. nisi publice pecca
uerit. Vnde Beda super agnatum. Publica noxia publico eger
remedio. Secunda autem secreta. possunt deleri prima leui et
secreta. hec Beda. Item confessio debet esse lacrimosa siue ama
ra. De quo ysaia dicit. Recogitabo tibi omnes annos meos in
amantudinem anime mee. Item confessio debet esse prompta siue
obediens. scilicet ut totaliter se subdat voluntati proprii sacerdotis. De
quo dicit beatus Augustinus. ponat se penitens. omnino in potestate iu
diciis. in iudicio sacerdotis. nihil sibi reservans sui. ut omnia
eo iubente patius sit. per recipienda anime vite facere quicunque fa
ciat. penitenda corporis morte. et hoc tamen desidero. quia
vitam recipiat infinitam. Cum gaudio enim facere debet im
mortalis futurum. que faciet per differenda morte mortuum?
hec Augustinus. Item confessio debet esse accusatoria. ut di
cat se commisisse peccatum. et ex propria malicia accusando
se fortiter non preterit excusationes in peccatis. sicut primi

parētes. Nam scdm Salom Justus impncipio accusa
tor est sui. Qui em̄ modo se nō accusat. corā sacdote
dei Vicario. in futū hēbit accusatōes. dēū ppā cōsciām
dya². et eadē totū mūdū. quia pugnab^t orbis tūp
cōtra insensatos. Item cōfessio debet esse simplex. scilz
inpmixta. nō imiscēs cōfessioi illa recitādo que ad
rem nō p̄tinēt. sed simpliciter dicēdo. de quib² est sibi
cōsciūs. Vnde p̄ ysa. dī. curra si quid habes. ut iusti
ficeris. Itē cōfessio debet esse ppua. vt serpm tū accuset
et nō aliū. Vñ p̄s. Deus vitā meā amiciam tibi. Alias
si crimē altius dicet. nō esset illius erroris corrector
sed p̄dutor. Item cōfessio debet esse fortis. vt hincat oēm
pudrē. De quo p̄ ecclīasticū dī. Fili mī. nō cōfūdāis
cōfiteri p̄tā tuā. Et bñs Aug². laborat mēs. patiēdo
erubescētia. et qm̄ vēcūdia est magna p̄cā q̄ erubescit p̄
xpō. fit dignius venia. Itē vltimo cōfessio debet esse acce
lerata siue festina. vt p̄ sapiētē dī. Ne tardēs cōtū ad
dñm. et ne diffēs de die in diem. Debet ergo quicqz fes
tinare ad cōfessionē. p̄t² quinqz. p̄mo p̄t² mētūdine
horre mortis. luce. x^o. Veniet dñs sui illius. in die qua
nō sperat. et hora q̄ nescit. p̄tēqz eius cū infidelibus
ponet. Item diuiti p̄mittēti sibi vitā longā dcm̄ est luc̄ vii.
Stulte hac nocte repetet aīam tuā a te. que at cōgre
gasti. cui exiūt. Scdō est festinādū. quia morās ī p̄cō
semp accumulāt p̄cām p̄cō. et p̄ cōsequē penā pene vñ
in apok. dī. Qui in sordib² est. sordescat adhuc et bñs
gg. p̄cām qd p̄ p̄niam nō diluit. mox suo pondē ad ali²
trahit. Tercō festinādū est. quia qnto quis maiore mo
ram fecit in p̄cō. tanto magis elongabit^r ad dñm. et p̄ose
q̄s tanto diffialior erit eius cōfessio. Vnde p̄ omdm̄ dī.
Qui nō ē hodie. cras min² aptus erit. p̄ncipis obsta.
sero medicina patit. Et p̄s. Dñe qui se elongāt a te
pibūt. Quarto festinādū est. quia in extrema egatū
dñe. vix p̄t aliqz bē p̄terire. q̄ vltā em̄ in illa hora
vt ait bñs Aug². occurrūt impedimēta. nā morbus

virget. pena terret. filii quos illi dicit dilexit. vxor et mulier
dominus cum ad se vocant. Tene ergo cor tuum. et dimitte mentem tuam. id est.
age primam. dum sanus es. non differas usque ad mortem.
Quanto festinandum est ad confessionem et ad primam quam
dominus precepit. quia nisi quis in vita penitentem exaudiat do-
minum clamantem. clamabit et ipse postea ad dominum. et non
exaudietur. Clamant enim domus in inferno sepultus
et non est exauditus. in gutta aque. Item de thib? domine
per Jeremiam dicit. Ecce ego inducam super eos mala de quibus
exire non poterunt. et clamabunt ad me. et non exaudi-
am eos. Festinare ergo debemus. et non procrastinare primam
et confessionem. ut salui esse possimus a ventura ira. *filii*

De constantis etiam peccatorum. et que *interrogat*
peccatum aggruat. desidero instrui. et edoceri.
De constantis peccatorum. *de constantis peccatorum. cum xpon*
nota diligenter. Debet enim confitens attendere. has
constantias confessione. que notantur in his de quibus
quis quid ubi per quos. quare. cum quo. quando. Quilibet
obseruet ante medicinam dandum. Quis. Debet enim dicere
confitens. qualis fuit cum peccauit. utrum iuuenis vel senex
vel nobilis. vel ignobilis. liber vel seruus. in dignitate
seu officio constitutus. sane mentis vel insanus. sciens vel ig-
narus. solutus vel coniugatus. claustralis vel secularis. de-
votus vel laicus et similia. Quid. ut dicat genus pec-
cati videlicet si commisit adulterium. vel fornicationem. vel homici-
dium. et similia. Item ubi peccatum quod peccauit. sic enorme
mediocriter vel primum. Item ubi sit occultum vel manifestum.
Item debet dicere confitens peccatum que commisit quibus sensibus
abuteretur. Item ubi dominum in peccato permansit. an recentem
illud mentis. et ceteras transgressionem. et hec omnia. per quid.
intelliguntur. Vbi. si in loco sacro an profano. in domo
domini an alibi. per quos. scilicet per mediatores an intimos
quos. quia omnes tales sunt participes criminis. vel dampnationis
et ipse reus et obligatur per peccatum eorum. Item per quos. id est.
cum quibus. vel contra quos. Quare. Debet enim peccator.

si p̄t fieri nō solū ip̄a p̄cā sed etiā dices et itacōnes
ut dicat q̄cēs cognovit fornicariā ul adulteriā. et
ut p̄vniā ul plures. quocēs dixit p̄vmo verba cōtu
meliosa. q̄cēs itant et similia. quia solius itatū
tardius sanāt. Si aut ex obliuione nō p̄t singula
put. comisit cōfiteri dicat tñ. q̄nto tpe in p̄cīs p̄seue
ruit. ut p̄ medio āno ul integro. aut ite plibus an
nis in facinorib⁹ p̄durauit. et infra tale tpus vtrū
sep̄ius p̄cā itant. hec et h̄is similia. put valet
studiat diligēt cōfiteb enarrare. et hoc ip̄m q̄d nō
p̄t ad mēoriā suā scōlā p̄t mltitudinē seu obliuionē
renocare. tenet deplangē ac dolere. Cur scilz quali
tēptacōe hoc fecit. et ut p̄ p̄ueit ip̄am tēptacōm. ut
fuit p̄ueit ab ip̄a tēptacōe. ut p̄ sponte ul coactus
ut p̄ cupiditē ul pamp̄tate. ut p̄ ludo an notēdi ammo
et similia. Cūo scilz de modō agendi ul patiēdi. q̄ me
lius actu q̄ latēde noscūt. Cū. ut p̄ in tpe sac. et orōm
cōstituto. ut in festiuitē scōp. et in tpe x̄lme et aliorū
ienniorp. Debet etiā p̄cā dolere et cōfiteri de bonis
obmiss. que scilz potuit facē. et nō fecit. Talia em̄ p̄p̄e
dicūt. Delicta. q̄i Delicta Item de tpe male expenso
de h̄is om̄ib⁹ cōsistēcijs. btus Aug⁹ sic dicit. cōsistet
penitēs q̄litate em̄is. in loco. in tpe. in p̄senācia in
varietate p̄sone. et quali hoc fecit tēptacōe et in ip̄i
vicij mltiplica exequitōe. Oportet em̄ penitē forma
tem scdm excellēciā sui status. aut officij. aut scdm
modū mētact. et in modō sui opis. et qualiter suā tpi
tudinē p̄egit. ul in loco sacro. aut cui debuit. excel
lencia fidei. ut sūt dom⁹ dñorp. et aliorp mltorp. si in
tpe orōi cōstituto. ul in festiuitate scōp. et in tpe iem
m cōsistet q̄ntū p̄senāuit et defleat. q̄ p̄senāuit pec
cavit. Item si blatio se p̄cā obtulit. ita q̄ nō expectant.
tēptacōnē sed p̄ueit voluptatē. om̄is ista varietas
cōfitebda est et deflenda. hec Aug⁹. Sed quas existis
et cōsimilib⁹ cōsistēcijs sit necesse cōfiteri. vel quazp

confessio sic debet esse. Non enim quod constantie quodam trahunt
in aliud genus vel speciem peccati. Ut peccare carnaliter cum
muliere coniugata. et has tenet confiteri. quia tenet dicere
genus peccati. Quodam vero sunt aggruantes in eadem specie. et harum
quodam sunt aggruantes non totaliter. sicut scire vel magnitudo.
et has non tenet quis confiteri. quia sunt quasi venialia peccata
Quodam sunt aggruantes totaliter et nobiliter. et has oportet
confiteri. Non enim sufficit illi qui ceterum meritis de alieno
abstulit. dicere. Ego abstuli alienum. cum ita bene possit veni-
ficari. si accepisset unum denarium. Nec sufficit illi qui
gladio vulneravit proximum. dicere. Ego proximum percussi
unde secundum quod dicit Thomas. Necessesse est solum illa trans-
stantiam confiteri. que trahit in aliam speciem peccati. quod tunc so-
lum est necessarium hoc. quia transstantia trahit in aliam speciem
peccati mortalis. De hoc etiam dicit quodam glossa. Quod homo in confessi-
one tenet dicere omnia peccata. que occurrunt memorie et trans-
stantias eorum. si tales sunt que multum aggruunt peccatum. Vel
ponant illa in alio genere. Ut cum quis percutit aliquem in ecclesia
vel furat. ibi aliquid transstantia loci facit. quod huiusmodi per-
cussio vel furtum sunt sacrilegia. et sic transseunt in aliud ge-
nus peccati. De transstantiis autem carnalibus peccatis dicit Thomas.
quod constantie peccata carnalibus. que in speciem peccati
mortalis trahunt. semper sunt confitenda. Sed tamen omnia talia con-
fiteri quantumque aggruunt. perfectioris est hoc Thomas. Ex his
igitur dictis colligere possumus. quod ille constantie que trahunt in
aliud genus vel speciem peccati mortalis. et que multum et no-
biliter sunt aggruantes. de necessitate sunt confitenda. Ceteris vero
constantias quantumque aggruantes confiteri est de perfectione. putat
dicit Thomas. Nam quanto perfectior quisque sua constantia a peccatis
et constantiis. quibus quantumque per confessionem humiliter expungantur
tanto potius venia suorum criminum. et copiosiores gratiam
a domino obtinebit. De autem peccatis venialibus sunt confitenda de ne-

Utrum peccata venialia confitendo saluantur. cap. xxviii.
Sunt confitenda de necessitate salutis. Peccata venia-
lia confiteri. putant plerique doctores asserunt. non est

De necessitate salutis. quia nullus propter peccata venialia. si non
assint mortalia. a consortio fidelium sepabitur. Debet tamen quilibet
inquantum valet a secula minima peccata pulsare. quia minima
peccata potest fieri in conspectu dei magni dum placet. De hoc
dicit Hieronymus. de seculo vult. Quod si ex fragilitate nostra peccata venia-
lia committimus. nequaquam tamen per huiusmodi de consortio fidelium
sepamur. Debetur tamen inquantum valet et dominus adiuvet
ea a nobis pulsare. Quodlibet enim peccatum. licet hominibus
videatur minus. si non displiceat. potest apud iustum iudicem
fieri magni. Dicit beatus Augustinus. Nullum peccatum veniale dum
displicet. nullum veniale dum placet. Scideamus igitur non
solum magna. sed etiam minima vitale peccata. nesci minima con-
temnimus. paulatim defluamus. Hec Hieronymus. Unde salubre est
etiam de venialibus peccatis confessionem facere. quia dum minuitur
peccatis medicamenta non adhibentur. per remedium confessionis
et contritionis. ac alia pia opera. valde cor infirigidat homines
et reddunt faciliores ad alia maiora peccata perpetranda. propter
hoc beatus Augustinus. non solum ad confitendum mortalia. verum etiam et
venialia hortatur. dicens. Qui confitetur peccata sua et accusat
ea iam pactum cum deo facit. Accusat de peccata tua. et si et
tu accuses coniungens deo. Oportet ut odens in te opus tuum
et ames in te opus dei. In quantum opus bonorum. confessio est
operum malorum. et tunc facis veritatem. quia non te palpas.
non tibi blandiris. fac igitur veritatem confessionis et veni ad
lucem in operibus bonis. etiam propter illa que videntur minuta
esse peccata lingue ac cogitationis aut inmoderationis in rebus
concessis. quoniam minuta plura peccata si negligant occidunt
quoniam sicut gutte que flumina implent. minuta sunt grana
arene. sed si multa arena ponatur. premit ac opprimit. Hoc
facit sententia neglecta. quod facit fluctus irruens paulatim
per sententiam intrat. sed dum intrando. et non exhamiendo mer-
git navem. Quid est autem exhamire nisi bonis operibus age-
re obviat peccata. gemendo. ieiunando. tribuendo. ignoscendo.
Hec Augustinus. Necesse igitur est. qui gratiam dei desiderat habere
et in summi sponsi et amma amplexibus frequenter manere.

ut a peccatis non solum moribus. sed etiam venialibus studiat se cohibere. si autem ex sua negligentia aliquam maculam etiam venialis peccati contraxerit. primum conetur illam per confessionem et penitentiam a se expungere. ne eum gratia. et consortio tanti hospitii contingat care. de quo quidam doctor dicit sic. Caueamus quantum possumus ne aliquid in nobis inveniatur. dominus noster ihesus christus. quod oculus eius offendat. et si forsitan ut solet humane conditoris fragilitas. aliquam negligentie maculam contraxerit. citius per confessionem et penitentiam lacrimarum ablutione eam omni studio festinemus. ne diu sine amica nostra maneamus amplexu. quia pacior est nos recipere quam perdere. tamen si non tardemus. de die in diem reverti ad eum. hec enim duo mala odit deus omnipotens. in omnibus hominibus. id est negligentiam revertendi. et negligentiam sue salutis desiderandi. hec ille. ex his igitur dominus colligere possumus bonum et salubre esse. etiam peccata venialia per confessionem abstergere. et cor magis purgatum ad suscipiendam gratiam dei universisque possit habere. Sequitur. aliud. *filius interrogat*

Quare etiam desidero ut post facta confessionem teneatur quod iterare confessionem. ubi si per aliquem casum. propter quos oporteat confiteri. confessionem prius factam reiterare. et si quod pacta penitentia redivivum fecit. iterum cadendo in peccatum ut teneatur talis peccata prius confessas. propter hoc reiterare confessionem ante penitentiam factam resumendo. *ut post facta confessionem teneatur quod*

Motare debes. quod confessionem. iterare confessionem. *xxxix.* semel factam bona fide ei qui potuit. absoluit. nunquam teneatur homo reiterare. nisi velit. Immo etiam. ut dicit Thomas. in quodam questione de quolibet. quod non potest aliquis ante cuiusque hominis compelli ad confitendum peccatum. quod alteri confessus est qui absoluit potuit. Quia confessio peccatorum est quoddam sacramentale. immo improprie subiacet non humano. Sunt tamen casus. in quibus teneatur homo confessionem. non iterum factam iterare. et hoc in quatuor casibus. Aut propter defectum confessoris. aut propter defectum confitentis. propter defectum confessoris dupliciter. aut quia deficiat ei clausus potestatis. eo quod de illo peccato

nō pōt absolue. aut qā deficiat ei clamo scāe. quia nescit
discernē. Propter deficiē cōfiteat̃ dimplicat. aut quia dimi-
diavit cōfessionē. i. quia sciet̃ tacuit pccm̃ mōrle. aut
quia cōtempnit seu neglexit satisfaccē et oblit̃ est sat̃
factōm̃ iniūctā. Nam si sciret et implē vellet eā. nō opor-
ter ob hoc cōfessionē itare. cū sup̃dict̃ satis videt̃ con-
cordare in plib̃us. Rey. et pleni? hostiēs. Ip̃i tñ ponūt
etiā casū de eo. qui in pposito est nō defendi pccm̃. ppter
tales igit̃ casus vt pmissū est. tenet̃ homo cōfessionē
nō debito modo scām reitare. Qui vō cōfessus fuit per
cata sua put debuit. et cui debuit. itare nō tenet̃. nisi
velit ppter maius meritū. quia qnto frequentius et plib̃?
quis sua facinora sub spe venie cōfessus fuit. tāto po-
tiorē veniā. suorū scelē. ac hūmilitatē grām a domino
cōsequē. Videndū est etiā de hoc. vtrū post cōpletā pccm̃
readiuās tenet̃. tam illud readiuā. qm̃ omnia q̃ alias
comisit cōfitei. q̃ayōre si cōfiteat̃ tali. qui m̃q̃ alias au-
diuit eū. Non credo q̃ teneat̃ dicē. specialit̃ et distincte. ea
que aū cōfessus est. sed sufficiat cōfiteri ī genali dē ill̃ expmēdo
īgratitudis magnitudinē suā. et dicēdo. dē mlt̃ et dē mag-
no pccis libeānt me dñs p pccm̃. et ego ingrat̃ existēs
nichilomin⁹ offendi. et si forte nesciat expmē. aut nō exp-
mat ingratitudis nomē. nō nocet. dū tamē talia dicat
vba. ex quib⁹ scilicet ingratitudinem illā possit intelligere.
Vtrū etiā cōfessionē liceat dimidiare. Dicēdū. q̃ nō. quia
oportet q̃ bñ fiat cōfessio om̃. que habet̃ in mēoria. Si
vō aliq̃. exaderūt a mēoria. nō debet reputari cōfessio
dimidiata. Et si homo pccm̃ qd̃ in pccm̃ cōfessione oblit̃
fuit. postmodū etiā cōfiteat̃ alia cōfessori. nō oportet ppter
hoc totā cōfessionē itare. licet hoc quidā senserit. sed suf-
ficiat. q̃ cōfiteat̃ dicat. hoc pccm̃ qd̃ oblit̃ fuit exp̃sse et ex-
plicite. alia aūt in genali dicēdo. q̃ cum alia mlt̃a cōfi-
tēt̃. hui⁹ oblitus fuit. etiā nōndū. q̃ si homo oblitus
est. totalit̃ pccm̃ commissū. tūc sufficiat pccm̃ generalis.

si nō totalit. tūc debet laborare. Et p̄ea que sat recor-
det eadē ea. que oblitus est. et si recordat. tenet pro
eis penitē. si vō non p̄t recordare. Suffiat p̄mā ge-
neralis. De hoc b̄tus aug. dicit sic. Veritate dicit deo
peitēs. q̄n illi nichil de commissis scelerib. celat. nō q̄
et si voluntate celant. deus ignoret. sed veritate sibi
dici vult. ab eo veniā cōsequi. Si vō aliq. mēte exade-
runt. cōfiteat veritate deo. cū genalit. dixerit deus.
qui nosti occulta cordis. et opa mea et delicta mea
ate nō sūt abscondita. quib. veniā largiaris. et hoc
est veritas cōfiteat quā diligit deus. Dñ p̄s. Ecce ver-
tate dilexisti. hic insinuat ḡgnalis cōfessio. etiā mōstia
p̄cā delet. quorū intelligētia nō habet. Sed nōndū. q̄
sūt nōnulli in ordmib. cōstituti. ac p̄fessi. qui in ḡues
casus madūt p̄cōr. et tñ sua facinora. ducti hūano
quodā timore. ac v̄cūdia. nō cōfiteat suis p̄latis. Vel
eis qui habēt aūctem absolūdi. sed celāt sua malefā
aut revelāt cōfiteādo illis p̄sonis siue religiosis. siue
etiā q̄d peius est secularib. qui nō hūt aūctem illos ab-
solūdi. quicūq. sūt tales. scāt se esse nō absolutos. et
q̄m̄s hī absoluti nō sint. nō tamē verēt atq̄ ad mē-
sam dñi. corpus et sanguinē sumēdo aut tractādo m̄
saluatoris. Non timētes illud dñi pauli mādere. cum
māducat et bibit indignē. iudiciū sibi māducat et
bibit. Et sūt nōnulli qui quidē timorē hūt. cōfessionē
facē aūctem nō habētib. quia scūt se p̄ tales nō posse
a suis p̄tis absolui. nolūt tñ suā cōsciā revelare p̄-
latis suis. timētes indignatōm illorū incēre. ac per
cōsequē in suis solaciis aut officiis seu dignitatib. pro
mouēdis impediri. et ideo mittūt ad abbātē ul. aliu
p̄latū. qui eis p̄est. Et suā aūctem dēt alteri. qui eos
absolvere possit. allegātes se nō posse. nec habē grām
suo p̄lato cōfiteri. Quid de talib. referā ignoro. hoc
tamē dico. q̄ in tantū est. p̄t talem carnalē et stul-
tū timorē hūm. absolūdi. a suo p̄lato extorquere.

ul qre: msi alia rōnabilis causa existat. ppter quā sub
dictus cōpellat hoc facē. melius est tamē facē cōfessionē
hūc autem quocūq; modo absoluēdi. qm̄ illi qui nō
hēt. Absolucom vō sic faciū. comittam? vscenb? m̄e ihu
xpi. Contra tales tñ dicit ppheta sic. Si qnt q̄ate cōu
timē et venite. hoc est dicē si dēsidat et q̄uas veniā
vidē p̄cōp. q̄ate cōstant et efficiat. nō obmittēdo ppter
timorē p̄uacōis alicui solaci carnalis seu comodi tpa
lis. ap̄re cōscias vras p̄lato vō. hūilit excessus vros
cōfiteb. Sunt etiā nōnulli. qui ita exēcati sūt seu
mōdmati m̄ suis p̄uitatib? q̄ suas iniquitates et p̄cā
suis p̄latis nō cōfiteēt. vsq; ad extremā horā mortis sue
et hoc ideo faciūt. quia a suis p̄uitatib? et p̄uitatibus
desistē nolūt. aut nō pūt. vel manifestari sine innotescē
alijs erubescūt. quales qm̄ xō p̄cōsū sit. in tali errore
esse dicē nō sufficō. Nam p̄use v̄mē. sine om̄ timorē dei
et differre cōfessionē vsq; ad horā mortis vltimā. ignoro
quid sit hom̄ p̄cōsū. In om̄ em̄ sc̄ptura nom̄ et bete
ris testamēti. inuenim? solū v̄mū hominem esse saluatū
in extrema p̄mā. hoc est latnē. qm̄ pependit in ligno
iuxta crucē xpi. de hoc dicit b̄t̄s v̄n̄b? v̄t qd homines
in vita sua dissimulant agē p̄mā. et de extrema p̄
sumūt cōfessionē. Nam in om̄ scriptura canonica
v̄mū tñ inuenies: in extrema p̄mā saluatū. et hoc hō
d̄mice passiois. h̄c v̄n̄b? ex h̄is igit d̄as collige pos
sum? qm̄ mortiferū et qm̄ p̄cōsū sit differre cōfes
sionē et p̄mā vsq; ad extremā horā mortis. om̄s igit
qui se hūi? diuise lāgis tam p̄cōsis r̄retitū sentit
ad cor redat et timorē mortis ac futurū iudiciū seu
dāpnacōm p̄petuā p̄culis habeat. et suam cōsāam
p̄ vicia seu p̄cā maculatā. p̄ hūile cōfessionē suo p̄lato
cui tenet. sua secretā pandē. postposito om̄ timore
humano ac v̄cūdiā patefaciat. multo melius est em̄
coram v̄no homine erubescēciā reportare. qm̄ corā deo
et om̄ celesti curia v̄cūdiā sustinē. et p̄ cōseps etnā

dampnatōm mēre. Vnusq̄q̄ igit̄ fidelis nō differat
p̄mā. sed cū se sanātū p̄ aliq̄ p̄cā senserit. curat
ad remediū cōfessionis. quia ip̄a p̄mā et hūilis cōfessio
dēum natū iudicē cōducit in p̄ssimū p̄m. Testante
b̄d̄ B̄n̄h̄ qui dicit. o felix penitētū hūilitas. o beata
spes cōfiteatū. qm̄ facile d̄m̄is m̄mabilem. qm̄ cito
tremebūdū iudicē cōducit in p̄ssimū p̄m. hec B̄n̄h̄
Sic igit̄ patet de cōfessione. q̄ est scd̄a p̄ p̄mē. *filius.*

Post explanatōm. duarū p̄tū p̄mē videlz cōtritiōis
et cōfessionis. m̄it̄ de t̄cia p̄te. hoc est satisfactiōis
desid̄o m̄formari. Sequit̄. *De satisfactiōe p̄ p̄cā. ca. xxx.*

Cure debes. q̄ ad emūdatiōē maxie mortalū
p̄cōrū necessaria est satisfactiō. Oportet em̄ vt
crimīa ad plenū exp̄mgēt̄. q̄ntū ad reatū.
et q̄ntū ad actū. Q̄ntū ad reatū. vt de p̄t̄f satisfactiō
Q̄ntū ad actū. vt de mō n̄l tale faciam̄. De hoc Ric̄?
De sc̄o vic. sic. d̄t̄. In criminalū p̄cōrū exp̄mgatōe. op̄
est cōfessione et satisfactiōe. Nam cōp̄n̄cō et oratō. q̄nq̄
solet ad venialū exp̄mgatōm suffic̄. t̄m̄alia exp̄m̄
gare. oportet ad plenū. tam scd̄m reatū. qm̄ scd̄m actū
Scd̄m reatū. vt de p̄t̄f satisfactiō. Scd̄m actū vt de reliq̄
n̄l tale p̄ssimas. hec Ric̄? Qualis aut̄ debeat esse satis
factiō p̄ p̄cā. Thomas de Aq̄no sic declarat. d̄cēs. Satisfac
tiō debet esse talis p̄ quā aliqd̄ nobis subtraham̄. ad ho
norē dei. Nos aut̄ nō habem̄. nisi tria bona anime. et
bona corp̄is et bona fortune. sc̄p̄tiora. ex bonis q̄ de
fortune subtraham̄ nobis aliqd̄ p̄ eleōsina. sed ex bo
nis corp̄alib̄ p̄ ieiuniū. ex bonis aut̄ aīe nō oportet
q̄ aliqd̄ subtraham̄ nobis q̄ntū ad essentia. sed q̄ntū
ad d̄m̄inutiōm ip̄orū. quia p̄ ea efficit̄ m̄. deo accepti. per
hoc q̄ ea submittim̄ deo totalit̄. et hoc p̄ orōnē. hec Th̄s
Vnde nōndū. q̄ satisfactiōis. q̄dam sūt p̄tes p̄ncipales. sc̄l̄z
oratiō. ieiuniū. et eleōsina. Quedā vō sūt secundariē que ad
has requirūt̄. vt vigilie p̄gnatōes. et discipline. d̄cēdū ḡ
q̄ om̄ia opa carnē affligētia. reducūt̄ ad ieiuniū. om̄ia

bona opera spiritualia ad orationem. omnia autem opera nostra ad eleosinam. Sufficiens potius principaliter potest accipi respectu termini a quo est motus satisfactoris. quia premissum reuocamus a concupiscentia carnis. per eleosinam a concupiscentia oculorum per orationem a superbia vite. Secundo modo sumitur ista sufficiencia ex parte termini ad quem. premissum enim bene ordinatur homo in se ipso. per eleosinam ad proximum. per orationem ad deum. Tercio modo sumitur hec sufficiencia ex parte materie de qua fit satisfactio quia per eleosinam fit satisfactio de bonis exterioris substantie. per premissum de bonis corporis per orationem de bonis mentis. Quarto modo sumitur hec sufficiencia ex parte modus satisfactoris. fit enim satisfactio tribus modis. Vel per premissum. Vel secundum redemptionem. Vel per simplicitatem. primum facimus ieiunando. secundum eleosinam dando. tertium orando. Quinto modo sumitur hec sufficiencia ex parte effectus. per satisfactorium enim nobis tria magna prouenit bona. scilicet. impetratio gratie. remissio pene. expiatio reliquiarum culpe. Ad primum videtur valere eleosina propter multiplicationem meritorum. Ad secundum ieiunium. ad tertium orationem. Consistit ergo satisfactio in his tribus. scilicet. oratione ieiunio. et eleosina. Ut iste ternarius contra illum nequamum dyabolum tunc opponatur. Orationem videlicet contra superbiam. ieiunium contra carnis concupiscentiam. eleosina contra auaritiam. Aliud etiam potest dici. videlicet. quod satisfactio consistit in duobus. scilicet. in largitione elemosine. et carnis maceratione. elemosina autem est triplex. prima consistit in cordis contritione. quam aliquis semper offert deo. Innotat illud. misere anime tue placeas deo. Qui enim pauper prebet eleosinam. et se ab iniquitate non abstinere. talis quod minus est deo obtulit. et quod maius est peccato seruauit. de hoc dicit beatus Gregorius. Qui indigena proximo. exteriorem substantiam prebet. sed vitam suam a nequam non custodit. rem suam deo tribuit et se peccato. hoc quod minus est obtulit. auctori. et hoc quod maius est. seruauit iniquitati. hec Gregorius. Sed peccatores et satisfactores. per suas iniquitates. studeat cor contritum. et corpus mundum exhibere deo. Ut possit eleosinam acceptam offerre deo. Secunda eleosina consistit in compassione proximi qua compatimur.

alienis aduersitatibus tamquam nostris. De hac compassione beatus
gregorius in prophetis libro morum sic dicit. plus nominem esse dicimus compa-
ti ex corde quam dare. quia quis quod perfecte indigenti compa-
titur minus estimat omnem quod datur. Super afflictum quippe com-
patiētes plagamur quoniam aliena dampna nostra deputamus.
et culpas delinquentium nostris mundaere fletibus nitimur. Quod
videlicet agere plus plerumque nobis quam his per quibus agere
subuenimus. quia apud mentium iudicem ex gratia caritatis
aspirante commissa queque perfecta diluit propria. qui proinde
plangit aliena. Hec gregorius. Qui igitur extiores diuitias non
habent in his operibus nostris se experire debent. Ad hoc faci-
endum hortatur richardus de sancto vico sic dicit. misericordia magna
est. aliene afflictioni compati. maior autem paliens ex-
istat compungi. Proclax enim nostrum genus est. delinquentes de-
flectere. peccataque indulgere. aliena delicta propriis lacrimis
delectare. In his operibus nostris nos experire debemus. qui extio-
res diuitias non habemus. Magna est enim elemosina. mi-
serum vestire. maior autem indisciplinatum. morum disciplina
ornare. optimum vero elemosine genus corripere consolari pro-
sollanimes. paciētem esse ad omnes. Hec richardus. Et beatus Bernardus
plus est enim ubi pabulo victima in perpetuum mentem reficit
quam ventrem putre carnis. terno pane satiare. promi-
tur etiam per quosdam septem elemosine spirituales. scilicet. docere ig-
norantem. consolare dubitantem. consolari tristem. corrumpere pec-
catum. remittere offenditum. portare onerosos et graues
et per omnia orare. Hec et in hoc versu continentur. Consule
castiga. solare remitte. fer. ora. Ita tamen quod sub eodem
intelligatur consilium et doctrina. Tercia elemosina consistit
in largitione manuali. De hac dicit dominus in cronica. Date
elemosinam. et ecce omnia munda sunt vobis. Dicit etiam
de hac beatus Augustinus. elemosina mundat peccata. et ipsa me-
pellat per nos ad dominum. Quia quidquid dederimus. ipsum
integre possidebimus. Si vis igitur esse mercator optimus
da quod potes amittere ut recipias quod non potes amittere. da mo-
dicum. et recipies centuplum. da temporalem possessionem et tu se-

quans hereditate etna. Utant diuites consuetudine infirmitatis sue. sed doleant alii se non posse. melius enim facient si alii posset. quia si consuetudinem mutas egrotas. concedit tibi uti precioso. da pauperibus. Vilia. hec augustinus et crisostomus. Stulticia est illis relinquere. Unde exortum est. et illis non permittit. quo utuntur. Illis ergo substantiam tuam colloca. Vbi priam habes. hec crisostomus. De elemosina etiam petrus damianus dicit sic. O virtus elemosine. que velut fluctum fortis irragui. et peccatorum magnameta detergis. et estuam vitiorum flamas extinguis. O felix elemosina. que de rebus habundantibus tenebras filios extrahis. et adoptatos regni celestis. lina perpetue infundis. Tu de manibus pauperum volas in celum. et illis tuis amatoribus paratis hospitium et prebes hereditatem inmarcescibilem. et celestem civitatem dignam. O miranda virtus. que peccatorum omnium rubiginem purgas. fremorem vitiorum inatamita mortificas. et splendorem celestis gratie. tenebras mentes hominum illustras. felices nunc me. prebet panis exiguis. acquirit regnum. Porrigit munus compatitur aula celorum. Unumquodque deo carus erit. qui nihil offerat nisi affectum elemosine non habuit. scilicet ut qui non habeat rem. habeat voluntatem. et dum domestice facultatis res. non exubeat. liberalis animi diuitias non amittat. hec petrus damianus. Secundum quidam sunt etiam septem elemosine corporales. scilicet pascere esurientes. potare sitientes. vestire nudum. recolligere hospitem. visitare infirmum. redimere captivum et sepelire mortuum. que in hoc usu continentur. Visito. potabo. redimo. tego. colligo. condo. Iste igitur sunt tres elemosine. sive tria genera elemosinarum per quas peccator satisfactio debet per errata suis creatori suo. Quis quibus ergo habet terna substantiam. tenet ad manumale largitionem. ut tribuat elemosina necessitate patienti. secundum manus et munus. Per ut dicit thobias. Si multum tibi fuit humiliter tribue. Si exiguum fuit tibi. etiam exiguum libere imperti stude. Si qui vero diuitias terrenas non habent. ut sunt pauperes vel religiosi. quibus non adest facultas rerum temporalium.

semetipſos offerat deo. p cōtēptū mūdi et amorē dei
ac cōpassionē proximi. Et sup̄. pmissū est. et accepta ob
lacōm sine elēcōmā obtulerūt dñō. Carnis at̄ maculā
cōsistit. in m̄. s. orōibus. ieiunij. Vigilijs et flagellis.
De orōne sciēdū est. orō em̄ est. cōgeries vocū. ad aliq̄d
impetrādū in deū tendētiū. Ip̄a quippe cū ex corde cōtra
to et humili effusa fuit. remissionē peccatōrū ad dñō. et
reconciliatōm obtinebit. De hac dicit. Ioh. abbas mōt̄ symon
in t̄tatu de xxx. q̄d̄ sic. oracō scdm̄ q̄litate eius est
cōmūcō et v̄mo. hoīs et dei. Scdm̄ opatōm vō est dei re
cōaliatō. lacrimarū n̄r. peccatōrū p̄pitiatō. tēptatōm p̄s
tribulatōm mur̄. angelorū opus. futū iocūditas. v̄tu
tū fons. deliac aīe. mētis illūiatō. despatōis securitas
spei dēmostratō. tristitiae solutō. diuinae mōdhor. q̄estē
tiū thesaur̄. Hec Iohēs abbas. magnū em̄ est remediū
peccatōrū ip̄a oracō. et cōtra tēptatōm omnia munimē
exiguū. quā cōmēdas b̄tē v̄n̄h̄. sic. d. Quid orōne p̄cōsi
que deo est sacrificiū. angelis organū. s̄as cōmūniū. orā
tib̄ p̄fidū. cōtatis v̄ngētū. peccatōrū remediū. hostib̄
iaculū. et tēptatōm om̄ibus firmamētū. Hec v̄n̄h̄. Et p
et thōe dicit. Sciēdū scdm̄ q̄sdam. q̄ duplex est oracō.
q̄dam est cōtēplatiuorū. q̄p cōfusacō in celis est. et talis.
quia cōlit̄ est dēlectabilis. nō est satisfactoria. Alia est q̄
p p̄cōis gemit̄ fūdit. et talis h̄t penā. et est satisfac
tōis pars. Vel dicēdū melī. q̄ q̄l̄ orō. h̄t ratiōm satis
factōis. quia q̄m̄s aliq̄ h̄eat suauitatē spūs. Habet
tū afflictōm carnis. quia et dicit b̄tē ḡg. dñ̄ c̄r̄sat
in nobis fortī. amoris iūm̄ i fr̄uam̄ p̄culdubio fortī
carnis. Hec thōe de aq̄no. de scdō. salz de ieiunij. No
tādū q̄ triplex est ieiunij. p̄mū est corpus. a cibo
materiali scdm̄ afflictōis. a gaudio t̄pali. T̄cū spūa
le a p̄cō mōrli. et hoc triplex ieiunio. debem̄ casti
gare corpus n̄r. p̄p̄ em̄ p̄dest ieiunare a cibo.
nisi ieiunet̄ a p̄cō. De ieiunio t̄n cōrpalī sciēdūm̄

q̄ abstīnētia. a materiali cibo carne affligit. et penā
genat. et ideo magna est p̄ satisfactōis. q̄ma v̄t
cōt̄ p̄tētib⁹ ieiunij p̄ p̄tē indicat. v̄t p̄ abstīnē
tia castigati acius a suis scelerib⁹ emūdent. De v̄tute
aut̄ ieiunij. Iohēs abbas mōt⁹ synai. in t̄tatu de p̄p̄o.
q̄dib⁹ sic dicit. Ieiunij est violētia natē. d̄ctio d̄ctio
guttin⁹. reasio calor⁹ cōcupiscēcie. meditacōm malazp
et m̄tēcōm subasio. libtas sompniōz. m̄dicia orōis
anime lūare. m̄tē custodia. cōpūcōis porta. suspri⁹
hūile. cōtēcō hilaris. restrictō m̄tēloq̄m. occasio t̄nq̄lli
tat⁹. obediē custos sop̄m enacnacō et alleniacō. saltas
corpis. p̄cōp remissio. porta et d̄ctio paradisi. Sed habz
ieiunij t̄tām vidēz gulam. que est porta v̄cōz. fluct⁹
et v̄nda in q̄nacōm. et p̄fūdū ignotazp et m̄diabilū in
m̄diciaz. ex qua etiā p̄cedit occasitas. m̄tēloq̄m. n̄sus
patricō. similitas. cōtēdico. gl̄iacō. audacia. p̄sūp̄cō amor
m̄di. sordida oracō. Qui aut̄ possidet pacitū. ip̄e m̄tē
pellat cōtra eā. et ille exoratus. gulā v̄cōse opari nō
sinit. Qui em̄ sūt sine gustu illius. p̄tēus p̄ gule d̄nl
cedmē q̄rūt d̄ctia. Hec Iohēs abbas. Ieiunij at̄ debet
p̄ h̄c q̄tuor cōcomitari. s. largitas. leticia. hora et m̄e
sma. De p̄mo. salz de largitate. dicit b̄tus. Ioh⁹. Qd̄ mā
ducant⁹. Ieras si nō ieiunares. da paup̄b⁹. ut ieiunij
tū sit satietas aīe. nō marisipij lūcip. De scō salz
leticia. d̄ns d̄t. Cū ieiunat⁹ nolite fieri. sicut ypocrite
tristes. De t̄tio. s. hora. legit⁹ in lib⁹ t̄egn. q̄ Ionathas
q̄ma p̄uēit horā. ad indicat⁹ fuit mortu. De q̄rto salz
mesma. dicit b̄tus aug⁹. aīes auiditate ciboz lassata
p̄dit orōis v̄tutē. Hec de ieiunio. De m̄de vidēdū est de
t̄tō. vidēz de vigiliis. De quib⁹ dicit d̄ns in exōn⁹. Vigi
late et orate ne m̄tēcō m̄tēp̄cōm. Et b̄tus petrus
Sobrii estote et vigilate. Nam q̄m sobrie v̄unt. agi
lior. et expeditior est. ad vigilandū. Qui v̄o replet⁹
fuit cibo. segnis et piger exit ad mane surgendū.

et deū laudandū. ne tūc potit dīcē cū p̄s. media noc
te singebā ad cōf. t. q̄ aut ieiunia reddūt hoīes agi
liores et expeditiores ad vigilandū dīcāt. de hoc effrem
abbas sic. ad vigilandū em̄ mltū ieiunū p̄dest. Sicuti
namq; miles plimoz onē p̄gnat⁹ p̄peditur ad bellū
ita impedit⁹ mōchus ad vigilandū. cum escarp largi
tate turgescat. Non em̄ possim⁹ vigilare. cū sūt sa
pius venter n̄r onustus. sed oppressi sompno vigili
as fructus amittim⁹. et maxī⁹ detrimētū anime m̄e
acquirim⁹. Vigilius ergo stude copulare ieiunū. vt
cūctis anime vītib⁹ florē possis. vt caro tua subiec
ta sit anime tue. et ancilla famulet⁹ dñe sue hec ef
frem. et quia vigilie qñdā fatigacōm seu penā. inexi
būt. Ideo sūt pars satisfactōis p̄ p̄as. Ad hanc igit⁹ vi
giliarū vīcē sectādā b̄tus paulus m̄e cētā q̄ cōmēo
rat sic hortat⁹. 8. In omib⁹ exhibeam⁹ nosmetipsos. si
cut dei mīstros. in multa paciā. in tribulacōib⁹ in an
gustis. in vigilis. in laborib⁹ in ieiuniis r̄. Ultimo
videndū est de q̄to. s. de flagellis. que flagella p̄mo cō
sistūt in armis spūalib⁹. scilz. timore. alio. et lacrimis
deinde in pectoris t̄nsione. iugi gemis flexione et
disciplinis. Item in afflictōe p̄grinatōis. Item in tri
bulacōe. et cuilibz egritudis afflictōe. qualia flagella
sustinuit Job. a mltib⁹ igit⁹ p̄cētēs. put cōtra dñm p̄
sua stēleā peccauit. studeat de istis flagellis assūmē. et
suo creatori p̄ talia opa penalia satisfacē. et qui p̄us
p̄ oblectamēta carnalia recessit. a deo nūc p̄ afflictōm
carnis et amaritudinē p̄mē itēpconet redire. de hoc
petrus sammiam sic dīcāt. optime penitet. qui dñm
carnē vberib⁹ mactat. licet qd dēlectacōe carnis am
ferat. afflictōib⁹ recōpēsat. et salubrē illi nūc amari
tudinē ingent. cū olim noxia dēlectacōe peccauit.
nichil differt. quib⁹ p̄mis caro p̄cētēnt addīat dñ
mō volūtas p̄cedentis illecebre vicaria rep̄ssi corpis
afflictōe mulcet⁹. quia qd leuē caro traxit ad culpā.

afflicta reducat ad beatitudinem. Hec Petrus Damiani. Unde
quisque pro suis excessibus se hic non afflixerit. nec ad flagellat
fuerit. a consortio filiorum dei alienent. Testatur
hoc beatus Augustinus. 8. Flagellat deus omnem filium quem recipit.
et tu exceptus eris. Si fueris exceptus a passione flagellorum.
nec eris in merito filiorum. Hec Augustinus. Sic igitur pater
de satisfactione. que est tunc pro peccato. post hoc etiam
sacerdos est. quod unusquisque tanto maiorem afflictionem pro peccato
satisfactionem pro suis peccatis debet assumere. quanto recordatur
tur peiora et multipliciora crimina contra suum creatorem
commisisse. De hoc beatus Gregorius. in quadam omelia sic dicit
Unusquisque tanto maiorem gratiam bonorum operum lucra pro
penam. quanto graviora sibi intulit dampna pro culpa.
Neque enim par fructus boni operis esse debet. qui minus
et eius qui amplius deliquit. tanto quisque debet assidua
abstinentia. quanto se meminit et illiata peccata. Hec Gregorius.
In istis verbis unusquisque convenit conscientia. debet enim quilibet
semetipsum discutere. et in quibus et in quantis peccatis deliquit.
attendere. et putat excessit. secundum magis et minus suis delictis
remedia perfectionis pro peccato studeat adhibere. et tamen semper
ita hoc de misericordia dei presumere. Sic tamen presumere ne contingat ex
aliqua negligentia securitate torpere. Et quibus conditor noster
non pascatur. cruciatibus nostris. Vult tamen qui voluntarie delicta
ab eo discessimus. pro fletibus et lamentationibus amaritati. iterum ad
ipsum redeamus. Ita tangit beatus Gregorius. in cura pastoralis sic.
Dices. Amonendi sunt quippe. qui peccata deplorant opere
ut consummata mala perfectionis diluant lamenta. ne plus assidue
gaudeant in debito peccati operis. si minus solvunt. in fletibus
satisfactionis. Scriptum quippe est. potum dedit nobis in
lacrimis in mensura. Ut videlicet unusquisque mensuram peccatorum
conspirationis sue bibat lacrimas. quantum se deo meminit acuisse
se proculpas. Amonendi sunt ut incessanter commissa ante
oculos reducant. atque vivendo agant. ut a districto iudice
videri non debeant. Unde David cum petet beatitudinem. dicit
Averte oculos tuos a peccatis meis. Paulo superius intulit.

Delictū meū corā me sp̄ est. Ac si dicet. peccatū meū ne
respicias postulo. quia hoc respiciē nō cesso. amo-
nēdi sūt vt singula quęq; commissā cōsident ac singulā
latim ea in se pūmāt. Vnde p̄ Iemā dī. diuisiones aq̄p
deduxit oculus mēs. diuisas quippe ex oculis aq̄s de-
ducim⁹. qñ p̄cās singulis diuisitas lacrimas dam⁹
Vt vno eodēq; tpe. eque mēs de omnibz dolet. sed diu-
mūc hūc mīc illius culpe mēoria tangit. acius siml
de omnibus in singlis cōmota pūgat. Amōnēdi sūt
etiā. vt de mīa quā postulāt p̄sumāt. ne diuimodāte
afflictōis mēcant. Neq; em̄ p̄mē dūs. cū delinq̄cū
oculos flenda p̄cā opponēt. si p̄semetipm̄ ea distracte
ferre voluisset. Cōstat em̄ qd a suo iudicō abscondē.
Voluit. q̄s mīscādo p̄ueniēs semetipōs iudices fecit
Vnde p̄ paulū dī. Si nosmetipōs iudicarem⁹. non
vtq; iudicarem⁹. Rursū amōnēdi sūt. vt sic de spe
fiduciā habeāt. ne tñ in tanta securitē corpestat. plep
q; hostē callid⁹ mētē quā p̄cō subplātat. cū derima
sua afflictā respicit. secumtat⁹ pestife blandicijs sedu-
tit. modo em̄ aliorū fīa ḡmora. modo nichil esse quod
p̄petratū est. modo misericordē deum loquit⁹. modo ad
huc subsequē tps ad p̄mām pollicet. vt dñ p̄hec mēs
decepta ducit. ab mēcōe p̄mē suspēdat. q̄s tūc bona
nulla papiat. quā mīc mala nulla cōtastāt. et plem⁹
obruat simplicijs. quia mīc gaudet etiā in delict⁹. et
nōndū. qd deus n̄ cruciatib⁹ mīs nō pasat. sed delict⁹
torp morbos medicamēt cōtrarijs medet. vt qui volup-
tatib⁹ delicti recessim⁹. fleatibus amaricati redamms.
et qui pilliata defluēdo ceadam⁹. etiā a liat⁹ nosmetipōs
restīgām⁹. et qd in sana leticia infundat. salub̄s mesi-
cia exornat. et qd volueāt elacō sup̄bie. turet ab-
iectio hūilis ulte. hec ḡg. p̄ ista igit dīcā iā p̄missa col-
ligē possim⁹. Vniūq; debē p̄cētē p̄cām p̄mām p̄-
ut peccant suis scelerib⁹ adhibē si desidāt p̄cām salutē
aīe et veniā suorū em̄ a dño obtinere. *cap xxxi.*

4
Quero etiā de hoc. Vtū pnia debeat vsq; ad fi-
nem vite durare an non. Vtū pnia debeat vsq;

ad duracione pnie ad finē vite durare an nō.

Dicare debes. qd extiorē nō oportet esse ppetuā
sed etiā mīorē distinguere. est em pnia mīor
scdm habitū. et hec debet esse ppetua. alia scdm actum
et hāc nō oportet esse ppetuā. Semp em tenet quisq;
ad mīorē pniām habituale. qua vellet nō peccasse
et vult de cetero nō peccare. Sed ad extiorē nō tenet sp
pntia est alius dolor rōnalis. qui est pntia de testatō. alius
est sensibilis qui est passio. Et pntis dolor sp debet
esse in pnia. Sed vō nō est de necessitate et qm hō nūq;
sit certus de pntia remissione. tñ ppter hoc non oportet esse
pniām extiorē ppetuā. quia nō exigit in tñb; certitudi-
nem. sed sufficit cōiectura pprobabilis certitudo. Et est qñ
fecit homo pprobabiliter qd ex pte sua erat. dolendo. cōfite-
do. satisfaciendo. canendo. de hāc pnia Thomas de aquino
dicit sic. Duplex est pnia. scilicet exterior et interior. Interior
quidem pnia est. qua quis dolet de pntia commissio. et tñ
pnia debet durare vsq; ad finē vite. Semp em debet
hōm displicere qd peccavit. Si em ei placet peccasse. iam
ex hoc ipm pntiam mīoret. et fructū venie pdet. pntia
vō exterior est. qua qd extiora signa doloris ostendit. et
vōten? pntia sua cōfiteri. facienda absoluē. et iuxta eius
arbitrū satisfaciāt. et tñ pnia nō oportet qd duret vsq;
ad finē vite sed vsq; ad determinatū tps scdm mēsurā pnti-
e. Unde etiā plorat et latine. ad actū extioris pnie pti-
net. qui nō solū nō debet esse cōtinuus sed nec etiā oportet
qd duret vsq; ad finē vite. quia merces opus pntiet
est plena remissio pnti. et qñtū ad culpā et qñtū ad pe-
nā. post cui? cōsecutōm nō est necesse qd homo ulterius
extiorē pniām agat. ppter hoc tñ nō excludit cōtinni-
tas pnie. qualis dicta est. ppter hoc sciendū. cū cōtra-
qñtū ad id qd est displicētia quedā in appetitu rādis
sit actus pnie vtiut. nūq; potest esse in pfluum.

sicut nō qñtū ad mēsiōē. ita nec qñtū ad dñmācōē
mñi scdm q actus vñ? vñtū impedit actū alērius
magis necessariū p tpe illo. vñ qñtūcūq; homo
cōtinuē in actibus hñ? displicēcie esse possit. meli?
est dñ mō actib? alia p vñtū vacet suo tpe. p^m q opor
tet. sed passiones pñt hñ supflū et dñmñtū. et
qñtū ad mēsiōē. et qñtū ad dñmācōē. et ideo si
cū passio dñlōne. quā volūtas assumit. debet esse
moderate mēsa. ita debet moderate dñmare. nē si mñne
dñret. hō in dñspacōē et pusillānīm^{em} et hñ? vñcia
labat. vñdē ad vñtū pñmet tenē mediū in passiōibus
Tristitia at que in appetitu sensitivo pñmēt cōsegt.
ex disciplina volūtatē passio quedā est. ideo modēra
da est scdm vñtū. quia eius supfluitas est vñcōsa.
quia mñducit mēspacōē. vñ apls. cōsolamī salicet
pñtētē. nē forte hñmācōri tristitia absorbeat. qui
hñm^{er} est et talis cōsolatō debet esse modēratina tristi
cie et nōndū q gaudiū seculi impedit p dñlōrem
cōtriciōē. nō aut gaudiū qd de deo est. quia hñ pñm
dñlōrē pñmā. hñc thōs de aqno pñmā igit dicta
mformam. q dñbita pñmā et cōgnita. si adhibet et
excessibus et pñis. postq pñcta et cōsumata fuit. pñ
nā remissione pñcōp qñtū ad culpā. et qñtū ad penā
hñ obtinebit. post cui assecutiōē nō est necesse. vñ
homo vñter iagat pñmā exñlōrē. Cūta qd eā nō
tandū. q pñmā nō est cōsidēda scdm qñtātē tpiē.
sed scdm qualitātē cōpñcōis et emēdatōis. Nam qñ
to quis plus infletib? cōpñgit. et maiore pñis red
tib? dñlōrē hñ. tāto aī? i sordib? pñcōp pñmā. vñdē
dauid et petr? post cōfessionē et lacrimas statī mñdati
sūt. de hoc dñat bñs Aug⁹. dñs nō cōstituit pñmē mo
dū in tpiē qñtātē. sed in cōpñcōis et cōrrectōis qñli
tātē. Nam dauid et petrus cōfessionē et lacrimas statī
mñdati sūt. et latron in cruce cōfitei dñm est. i pñ
mortis articulo. Hodie meū eris in paradiso. In actiōe

ergo pme. nō tam cōfideāda est mēfma tpe qm
doloris hec aug⁹. Vnde sūt nōnulli pēitētes. qm sta
tim in exordio sue cōfusiōis. pēta que cōmiserūt. ad
mētis oculos reducūt. et se ppe illa in fletib⁹ pūmūt
atq⁹ ab omī mgnacōe vicij custodiūt. hī tales q⁹.
to feruēcius hoc pagūt. tanto cāius a suis tūmbus
pūgāt. Bēus g⁹. de hoc in tractatu su. p cantica
exponēs illud vbn. Surge amica mea. sic dicit.
Surgit amica. cū a pēta ppetuacōe se erigit. Vēnit
cū p bona opa. desiderij sancti passib⁹ ad celestia
tendit. Sancta etem mēs. cū pēte vite tēpitudmē cō
spiciat. cū pēta sua mūneat. que fecit. morsecū mō
fca erubescat. et qūq⁹ mūmō dilexēat. ad odnū sibi
cōfessens. fletibus se pūmūt. et ipā pūa facta ro busta
or ab omī mgnacōe se eruit. ab omī torpe negligēcie
se excutit. vt iam in infimis cogitacōib⁹ nō iaceat.
sed ad appetēda celestia pfecta desideria se extendat.
hec itaq⁹ mēs surgit et vēnit. quia torpis infimi
tate p cōpūacōm se erigit. et scās studio se exertens
ad etna pedib⁹ amons currit. hec g⁹. Qūto igit⁹
quisq⁹ valēcius in fletib⁹ cōpūgit. tanto pfect⁹ pūgā
et qūto est pūgacōi. tanto ad cōtemptum reip⁹ tūali⁹
fit fortior. et ad desiderēda celestia fit feruēci⁹. hec
vō opat⁹ diuina grā. que talib⁹ infundit. De hoc dī
Hugo de scō. vīc. Tūc vē in quib⁹ malis sum⁹ agnos
cim⁹. qū pūfusiōe diuine grē illūati. dulcedmē spi
tualm⁹ bonorū aliqūto degustae valem⁹. Et inde est. q⁹
post acceptū dōm⁹ grē. cōtinuo mēs ad lāmīta solūt⁹.
dolore pascat⁹. fletib⁹ delatū. et tāto iā in pūacōe ma
la pūcia tollat. qūto iūctius euicino. āmōita ad bō
futū suspnat. Jam nō solū mūdū deserit sed fugit. nō
solū postpōit. sed odit. Et que pūstīmōe coacta ea q⁹
illūate possidebat deliquit. Vūc salubri dolore cōpūc
ta. etiā hīs que huāne cōdiciōis infirmitas exigit. ne
cessitatib⁹ dēfūre ingemiscat. et sicut pūo pūmōre

ab illis mundi se sequestravit. ita nunc omnem mundi spes
quanta possibile est. in hac adhuc mortali ^{et} vincti a cogi-
tatione fundit et excludit. hec hugo. ecce ad quam perfectionem
perducit lacrimarum effusio. et cordis compunctio. de ipsa enim
dicit beatus gregorius. Sola est compunctio que facit hominem honorifice
promereri. desiderare celi. amare lacrimas. fugere risum
magna agere. et humilia loqui. iuste operari. et super peccatis
timere ac tremere. hec gregorius. deus autem per misericordiam homini et compunctio-
nem infundit. cuius constantem promittit. a peccatis sedis nul-
la enim convenientia nec commensuratio. potest esse lucus ad tenebras.
nam que contritio. diuine maiestatis et iniquitatis. sed
statim ut ingressus fuerit dominus per radios sue veritatis im-
pigit in tenebras. dissolvens et dissipans in momento iniquitatem
quodque inuenit feditat. Ad hoc sic contingit. nam plume
sue presentie. non potest anima mala que commisit igno-
re. sed statim ut cognita fuerit. displicet vehementer
que autem displicet. penitet commississe. ex dei ergo pro-
videntia. fingit animam cognoscere. ex cognoscere autem procedit dis-
plicentia. ex illa autem surgit poenitentia. ad quam ut ait
Crisostomus. sine omni intervallo sequitur indulgentia peccatorum
Nemo enim potest se continere illa benigna dulcedo et dulci
benignitas. que est in visceribus misericordie dei nostri. cum ex corde
nos petere et dolere cognoscit. sed ad gentium offensam
in se commissam misericorditer indulget. nec reputabit
ut nulla misericordiam puniat. sed pie relaxabit. Unde dicit
Augustinus super illud locum psalmi. Quorum tecta sunt peccata. id est. coop-
ta et abolita. Si enim texit peccata. noluit adverte. si no-
luit adverte. noluit advertentem. id est. punire. sed ignorare.
Ita ergo dicit. adeo tecta. ut deus non videat. id est. eternaliter
puniat. Videre enim dei peccata. est ad penam imputare.
autem autem facit a peccatis. hoc est ad penam ea non repudare
hec Augustinus. Item dicit. Ieronimus. Quibus deus dimittit pec-
cata. tegit ne in iudicio renelet. ex his aperte ostendit
quod deus ipse peccata solvit. a debito pene eterne. scilicet et tunc
solvit. quoniam intus illuminat inspirando veram cordis contritionem

conē. Cui sentēcie ratio suffragat. et auctores attestā
tur. Nemo em̄ vere cōpūgit de pccō. habēs cor cō
tutū et hūiliatū nisi in caritate. q̄ in aut caritate
habet. dignus est vita. Nemo em̄ dignus est vi
ta et morte. Non est igit̄ tūc ligatus debito et̄ne
mortis. filius em̄ ne esse desit. ex quo dilige et
penitē mapit. Exat̄ igit̄ solut⁹ est ab ira. que
nō manet sup illū. qui in xpm̄ credit. sed sup
illū qui nō credit. Ip̄e em̄ sol⁹ est qui tollit pccā a
suis fidelib⁹ et pccatib⁹ cōmissa. Testat̄ b̄o Aug⁹ q̄
dicit. Nemo tollit pccā nisi solus xps. qui est agn⁹
tollēs pccā mūdi. Tollit aut̄. et dimittēd q̄ fca sūt.
et adinūdo ne fiāt. et pducēd ad vitā. Vbi omo fci
nō possūt. hec Aug⁹. Vn̄ ex pccatib⁹ colligē possim⁹
q̄ p cōtactū et pccatū puenit ad amorē dei. Cum
igit̄ m̄t̄ deū et aiām nō cadat mediū. nisi solū pccatū
dicēte ysaya. Iniquitates v̄re dimiserūt. m̄t̄ vos et deum
v̄rū. que pccā cū fuerit p pccatū et spūalia exācia
de medio sublata. statū amor dei tamq̄ calor ab igne
radus a sole ptingit ad aiām. ex cui⁹ cōtactu mapit.
et ip̄a calest̄. et viceūsa deū vehemēt dilige. Vn̄ dicit
b̄tus Bn̄b⁹. Amor dei amorē aiē parit et puenit. Sic
em̄ sol radū suū sup rem obiectā p̄iat. et pmodū
reflectōis. de re obiecta. calor cōtra solem reitit. sic
deus caritas. calorē sue dilectōis sup aiām p̄iat. et
de anima ad deum redit. Ut sic dilecta dū rediligat
a quo misericorditer est puenta. *filius interrogat.*

Quero etiā utp̄ bona opa et meritoria p pccatū
sequēs mortificat̄ itēp possint p pccatū seq̄
tem remissa sine restamari. Vt bona opa p pccatū
sequēs mortificata possint p pccatū seq̄ itēp reformari

Quia bona et meritoria. Cap. xxxij p̄r̄ndet
q̄uis p pccatū mortificet. tamē p seq̄tem
pccatū dimittit. Testat̄ hoc Thomas
de aquino qui sic dicit. Quidā dixerūt q̄ opa meritoria.

p pām seqs mortificata nō remittūt p pām
sub seqtem. cōsidāntes q opa illa nō remanēt. Vt
iterp bñficari possēt. sed hoc impedire nō pōt qñ bñi-
ficet. Qz aut nō habet vim et efficacā pducēdi m bi-
tā etnā. pueit ex impedimēto pāi supueinent. p qd
homo reddit indignus vita etnā. hoc aut impedimē-
tū tollit p pām. mōntū p eam remittūt pāi vnde
restat q opa pūs mortificata p pām. p pām recipiāt
efficaciā pducēdi eum. qui fecit ea m bitā etnā. q est
remittēre. Et ita patet q opa mortificata p pām
remittūt. hec ille. Quid opa sūa immortali. mōm
remittūt. sed tñ mortificata dñi vñ. Illa remittūt
que mortificata fuerūt. vñ nō possūt. q mortua
nata fuerūt. Sequitur. *Filius mōgat patrem*

Quero bñp. assumpta vel pacta pēnēcia re-
maneāt pāi relique. p quas homēs iterp
ad peccandū disponūt. Vtū pacta pūa remaneāt pāi
relique p quas homēs iterp ad peccandū disponūt. p rñdet

Clendum. q qñis. Sequit. rñm. duplū
quis agat ul pegerit pām. relique tñ pāi
remanēt pēnēcia pūs cōtrāda. scdm mag
et mms. que disponūt ad velle peccandū. quēadmo
remanet fomes post baptisimū. sed tñ dmmute et de-
bilitate. ita q nō possēt dñm volēte resistē cū adiutorio
dei. De hoc Thomas de aqno dicit sic. Nōndū q pām
mortale. expte cōfessionis m ordmate ad bonū cōm-
tabile. qñdā disposicōm causat m aīa. ul etiā habitu
si actus freqt vñ. Culpa vñ mortalis pāi remittit
mōntū tollit p pām et grām. auersio mētē a deo.
Sublato aut eo q est expte cōfessionis. nichilomin
remane pē. id qd est expte cōfessionis nichilomin
nē pē id qd expte cōfessionis m ordmate. cū hanc
cōtingat esse sine illa. et ideo. nichil phibet qñ re-
missa culpa. remaneāt disposicōes ex pcedētib9 actib9
causate. que dicūt pāi relique remanēt tñ debili

et diminuitur: ita qd hoi nō dñent. et hoc magis p modū
dispositiōnū qm p modū habitū. Sicut etiā rema
net fomes post baptisimū. pām tamē qñqz mduat
debilem dispositiōē. Vtpote pactū vni causatā. qñqz
forcōē causatā p multos actus. Sed dñs qñqz tanta
cōmōcōē cōtit cor hoīs. Vt subito pfecte cōsequat sa
nitatē spūalē. nō solum remissa culpa. sed sublatio
omnibus pccā reliquis. Vt patet de grana magdalenā
Quqz aut pūis remittit culpam p grām opante. et
postea p grām coopante successue tollit pccā reliqas
thomas. Vñ. Sunt nōmlli peitēres. qm forti cogita
tōne a delatōibz carnis se sepant: nichil illatū ī sua
cogitatōe volūt tollēre. carnis stimū pfecte cupiūt
vincē. et ad sūma vītutū desiderāt pficē. sed cū ad huc
de corruptiōe carnis cōtradictōm sentiūt. mētia car
nis aut alias tēptatōes tollerātes. De hoc bñs ag
m bñ. lib. mōp. narrat. d. qñs hoīs pñe doloribus
pressa. in semetipā cōstingit. atqz a cūctis delatōibz
carnis forti cogitatōne separatur. ad sūma pficē appetit
tamē adhuc de corruptiōe corpis cōtradictōm sentit
Vñ p Job. d. Encūdēdisti me carce. Carce homo trūdāt
quia plexqz et vītutū pfectibz. ad alta exsurgē mīant
et tū carnis sue corruptiōe pēdit. Sed sancti bñi q
mūdiōri corde celestū arcana desiderāt. auctis ad hoc
cotidie ardoribz anhelāt. ibi iam plene sacra desiderāt
Vnde adhuc aliqñd parp ore cōtēplacōis degustāt
pfecte cupiūt carnis stimū vīcē. nichil ī cogitatōe
illatū de hūmōi iā corruptiōe tollerare Sed quia scip
tū est Corpus qd corripit agguat aīam. Inccōne
quidē iam vītra se pōs emmēt. sed cū adhuc infirmitatē
sue. mētis motibz subditi. corruptiōis se carce clausos
dolent. Qd tū nec a iustis supbie requirūt. qm amore
veritatē accēsi. infirmitatē sue angustias. tūgredi pfcē
cōcupiscūt. nec ab auctore iustorū iniuste dispōmēt. qā
elcōp suorū vota differēs cūuat. cruciās purgat. Vt

ad p[ro]p[ri]et[um] q[uo]d d[es]ider[ant]. q[ui]q[ue] c[on]uale[sc]at. e[st] aut[em] q[ui]sq[ue]
ab i[n]t[er]na q[ui]ete d[is]ser[ui]t. ad cor suu[m] redit. ibiq[ue] a car-
nis sue t[ur]bul[ent]ib[us] absconsi. q[ui] amemissimu[m] secretu[m] petu[n]t
sed in eo sepe t[em]ptac[i]o[n]is aculeos sentiu[n]t. carnis m[en]t[is]ua
patit[ur]. et ibi g[ra]uissimos labo[re]s p[er]feru[n]t. ubi magna re-
quiem a labore q[ui]er[un]t. hec g[reg]o[ri]us. Sed p[en]itentes u[el] iam per
p[ri]ma[m] em[en]dati no[n] debet t[ur]bari. si p[er] p[ri]us co[m]missa
vel alia quecu[m]q[ue] corp[or]is corda p[er]sistent. aut t[em]p[er]et d[um]mod[us]
labor[et] ne cadat in opus u[el] co[n]sensu[m] p[er]u[er]su[m]. Na[m] sustine[n]s
t[em]ptac[i]o[n]es sine p[er]fectio[n]e p[ri]uor[um] op[er]u[m]. no[n] est dampnatio
sed potius angende v[ir]tutis. Testat[ur] hoc Isidor[us] qui sic dicit
Qui ad p[ri]ma[m] co[n]t[ra]h[un]t. p[er]turbati no[n] debet. si rursu[m] post
em[en]datio[n]em relictis vicia cor de puls[er]et. d[um]mod[us] e[st] p[er]u[er]su[m] no[n]
in co[n]sensu[m] u[el] opus. Ferre eni[m] cogitac[i]o[n]es sine p[er]fectio[n]e
vicio[rum] no[n] est ad dampnatio[n]em. nec est occasio subemendi
c[ri]m[in]is. sed potius agende v[ir]tutis. vtile est eni[m] suo dei post
co[n]t[ra]h[un]t t[em]ptari. q[ui]as a torpore negligencie sollicitu-
bus viciis. ad opa v[ir]tut[is] a[n]i[m]e. p[er] exercitiu[m] p[ar]et vicio[rum]
hec Isidor[us]. Scendu[m] etia[m] q[uo]d su[n]t no[n]nulli p[en]itentes qui
se p[er] suis l[ame]ntis afficiu[n]t excessibus. sed finita or[ati]o[n]e
a[n]i[m]a ad t[er]rena gaudia iter[um] relaxat[ur]. et fit ut p[ri]mu[m]
risum hoc p[ro]dat. q[uo]d p[ri]us p[er] gemitu[m] lucrati fuerant.
De hoc b[eat]us g[reg]o[ri]us sup[er] ezechiele sic. Su[n]t no[n]nulli qui ia[m]
ab i[n]s se abstine[n]t. ac in v[ir]tutib[us] exercet[ur]. et malor[um]
p[er]it[ur] co[n]sc[i]o. l[ame]ntis se in p[er]ib[us] afficiu[n]t. sed finita p[re]-
lata t[em]p[or]alib[us] gaudiis. negligente a[n]i[m]a dimittit. nec cu-
rat ne in eis lacrimar[um] m[en]sura in mod[er]ata gaudia t[ra]nse-
unt. fitq[ue] ut bonu[m] m[en]te videndo p[ro]dant q[uo]d p[er]lagendo
lucrati fueru[n]t. hec g[reg]o[ri]us. Su[n]t etia[m] no[n]nulli qui ia[m] p[ri]us
no[n] solu[m] d[es]eru[n]t. sed etia[m] cu[m] magnis gemitib[us] que se
egisse memineru[n]t deplorat[ur]. et t[ame]n cu[m] recordant[ur] corp[or]is que
co[n]tra d[omi]nu[m] peccando egeru[n]t. magno timore co[n]turbant[ur]
et q[ui]bus se p[er]fecte ad d[omi]nu[m] co[n]t[ra]h[un]t. t[ame]n d[e] sua salute solli-
citat[ur]. Nam ad m[en]t[is]ua veniunt p[ri]us opa que p[er]petraveru[n]t
et hoc digne illa deflexerint nesciunt. Et p[er]p[et]rat[ur] iam

om̃po deus p̃c̃a relaxat. sed tñ affluta mēs. dñ balde
p̃c̃mesat de vema trepidat. hoc tangit b̃t̃e g̃g̃ in m̃o
li' m̃o p̃ tractas illud iob. et sume liber a dño suo. sic
dices. Scriptū quippe est. om̃s qui peccat. sume est p̃c̃a
quia nimis. quom̃ se p̃uo desiderio subiat. iniquitatē
dño. libeā mentis colla supponit. Sed hunc dño cōtra
dicim'. cū iniquitatē quā nos cepat reluctam'. cū cōsue
tudinē violēt' resistim'. et desideria p̃usa calcātes cōtra
hāc. m̃s nobis libertatē ingemite bendicam'. cum
culpam penitudinē p̃cutim'. et maculas sordū fle
ribus lauam'. **P**lerq̃q̃ aut iam quidem mēs quod
p̃use se egisse mem̃it. deplorat. iam p̃ua acta nō solū
deserit. sed amarissimū ecā lannētis p̃mit. sed tamē
dñm eorū que egit rem̃sat. gr̃am de iudicō panore
terret. iam se p̃fecte cōūat. sed adhuc se p̃fecte in secu
ritate nō erigit. quia dñm quāta sit distictio extremi
examinis pensat. m̃t̃ spem ac formidmē sollicita trepi
dat. quia iustus iudex veniēs. quid de p̃ccatū rep̃u
tet. quid relaxet ignorat. Nam qm̃ p̃ua cōmiserit me
m̃it. sed an commissa digne d̃flectūt nescit. ac ne cul
pe immanitas modū p̃m̃e t̃useat metuit. et plerq̃q̃
culpā iam veritas relaxat. sed mēs affluta adhuc
de vema. dñ balde sibi sit sollicita trepidat. Verum q̃
hic iam liber nō est. quia p̃c̃m̃ sūi homo iā corri
gendo et penitēdo deserit. sed tñ adhuc distictū iu
dicē de eius retrahcōe p̃c̃mesat. Ibi ergo sumus a dño
liber erit. vbi de p̃c̃a iam vema dubitās nō ēit. vbi
iam secūta m̃etē. culpe sue m̃et̃ia nō adiut. vbi
nō sub reatu animi trepidat. sed de eius indulgēcia
liber exultat. Sed si nulla ibi homo p̃c̃a sūi m̃et̃
na tangit. ereptū se esse vnde gratulat'. aut quō
largitori suo gr̃as refert de vema quā accepit. si in
themēte obliuione t̃isacte nequiae. esse se pene debi
torē nescit. Neq̃ em̃ neglacte p̃c̃ēdū est. qd̃ p̃s. aut.
m̃isericordias dñi. m̃et̃m̃ cantabo. Quid ergo m̃ias

dm̄. metum̄ cantat. si se fuisse miser ignorat. et si
misericordie tñsacte nō mem̄it. Vñ m̄e largitori laudes
reddit. Sed rurſū q̄rēdū est. q̄ūo elcōp̄ m̄e p̄fecta
eſſe in b̄atūdm̄e poterit. ſi hanc m̄e gaudia m̄eoria ſm̄
reatus tangit. Aut q̄ūo p̄fecte lucis clareſcat gl̄ia. quā
reducta ad aīū. ob vmbiat culpa. Sed ſac̄dū eſt. quia
ſicut ſepe m̄ic trīſtū leti remiſim̄. Ita tūc tñſacte
nequiae ſine leſione m̄e b̄atūdm̄is recordam̄. p̄ſep̄
q̄ em̄ in colomitat̄ tpe. ad m̄eoria d̄lores p̄titos.
ſine d̄lore reducim̄. et quo egros recolim̄? eo m̄coli
mes plus amam̄? Erit ergo et in illa b̄atūdm̄e cul
pe m̄eoria. nō que m̄etem polluat. ſed que leticie ar
tus aſtingat. vt dū d̄lores ſui anim̄? ſine d̄lore
remiſat̄. et d̄bitore ſe medico ver̄ intelligat. et eo
magis acceptā ſalutē diligat. quo moleſtie mem̄it
quā enaſit. In illa em̄ leticia. ſic tūc ſine tedio ma
la n̄ra cōſpicim̄? ſicut m̄ic in luce poſiti. ſine vlla
cordis caligine aīo tenebras videm̄? quia et ſi ob
ſcurū eſt q̄d m̄ete cernim̄? de indicō eſt hoc lūm̄is. nō
de paſſione cecitat̄. Et metum̄ ergo laudes m̄e largi
tori m̄o referim̄? et nequaquā miſe conſcie grauam̄. q̄a
dm̄ mala n̄ra. ſine aliquo m̄etis malo reſpicim̄?
et nūq̄m erat q̄ corda laudāciū. de tñſactis m̄q̄tatib̄
polluat. et ſemp̄ erit. q̄d ad laudem lib̄atoris accēdat
hec gr̄a. Ex his igit̄ d̄cis ſiſſim̄ vñ colligē poſſim̄?
difficilime poſſe hominem p̄fectā ſecuritātē in hac vi
ta de remiſſione p̄ccōp̄ habē. hec em̄ libertas. et om̄is
ſalut̄. p̄fecta ſecuritas. metum̄ ſolū p̄ria habebit̄. et
ideo laborare debem̄. q̄tūſ p̄ p̄m̄iam et bona opa. ad
illam requirē. vbi nullus timor. ſed p̄fecta ſecuritas
et ſecura iocūditas eſt puenire valeam̄? et q̄uis ſu
peri? d̄cū ſit. q̄ pacta congrua et d̄cēti p̄m̄ia. nō ſit
opus. vt agat homo vltim̄ p̄m̄iaz exp̄iore ſed quia
incerti ſum̄? de p̄fecta p̄ccōp̄ remiſſione. vñdē valdē
ſalubre eſt om̄ibus. maxie tū illis. qm̄ multa ſc̄leā

et enormia commiserunt. ut quoniam in hoc corpore
dum in prima tam interiori quam etiam exteriori se exer-
cere studeant. melius est enim plus facere quam minus.
ut ex hoc tanto maiorem fiduciam de vera pietate ac ce-
lesti gloria in suis extremis habeant. quanto constantius et
diligentius in castigacione sui corporis et bonis operibus mor-
dum. De hoc hugo de sancto dicitur sic dicitur. prima alia est
exterior alia interior. prima exterior est afflictio car-
nis. prima interior est meditacione cordis. per primam
exteriorem castigat culpa pravi operis. per primam interio-
rem emundatur culpa prave voluntatis. Secundum quanta-
tatem delicti. mensura correctoris pensanda est. Agite
inquit fructus dignos penitentiae. Aliud est enim fructus penitentiae
aliud est ipsa penitentia. Si displicet tibi quod fecisti
primam agis. Si persequis et punis quod fecisti. fructus
penitentiae facis. Sed quod secundum mensuram delicti. correctoris men-
sura pensanda est. Ideo fructus dignos penitentiae nos facere
oportet. Si in correptione minor est afflictio quam in culpa
delectacio fuit. non est dignus fructus penitentiae. Sed dicit
michi. Quomodo scire possim. quoniam condigna sit penitentia mea.
quia scire hoc non potes. ideo necesse est semper penitere.
Satisfacere potes minus facere non potes. melius est ut plus
facias quam minus. Denique sollicitus esto satbage da opera
studium impende. ut culpa sit cum fine. deuotio sine fine
habet hugo. Et quoniam secundum crisostomum. sine omni intervallo
lacrimis penitet et remissio peccatorum sunt sunt. hoc verum
est quantum ad culpam sine offensa dei. quam statim remit-
tit sine mora. Sed secundum albertum qui dicit in tractatu
super missam. Quod oportet hominem per multa trahi antequam
peccatum penitet destruat. quantum ad maculam. Et ideo ut
permissum est multum fructuosum et salubre est propter
maiores securitatem. ut homo in actibus penitentiae et bonis
operibus perseveret usque ad finem. Contra quod etiam notandum.
quod sunt nonnulli qui perducuntur in carnis integritate.
cum se conspiciunt minus habere quod defleat. ad feruorem spiritus.

ac deuocōis p amore se inflāmare nō cūnt. et sepe
nōnulli post carnis pccā eā enormia ad deū p pei
ccā reuētes. tanto se in bonis actib⁹ feruēci⁹ exercēt.
quāto se cōspiciūt grauius errasse. et sit plerq⁹ i stoꝝ
vita deo acceptior. qm̄ illoꝝ qui sibi sufficē vite sue
innocēciā putabat. De hoc narrat bñs gḡ. in cura pas
torali sic dices. Sepe nōnulli ad deū post carnis pccā
reduētes. tanto se accēti⁹ in bonis opib⁹ exhibēt. quā
to dāpnabiliōres de malis vidēt. Et sepe quidā in carnis
integritate puerātes. cū m̄ se respiciūt hīc qd̄ deple
ant. plene sibi sufficē vite sue innocēciā putāt. atq⁹
ad feruorē spūs. nullis se ardoris stimulis in flāmat
et sit plerq⁹ deo gratior amore ardens vita post cul
pam. qm̄ in securitate torpēs innocēcia. hec gḡ. dñ
vni⁹q⁹q⁹ in quocūq⁹ statu sit positus. ne tardet p pñiaz
et bona opa cōtū ad dñm. Si quis carnis integritatē
in se nō dñm violauit. grās agat deo de tanto dono si
bi collato ab ipō. reuocet tñ ante oculos mētis si quid
p cōsensū ul̄ delictū carnalis pccā errauit. qm̄ ad
actū nō puenit. vel si etiā p spūalia vicia seu qcuq⁹
alia pccā dñm offenderit. et p illis cōpūgat⁹ et pñiaz
agat et bona opa. ac hūilitatē cordis. carnis integ
ritatem in se studeat cōseruare. Nam talis si in casti
tate pseruauit. et ita hoc timorē dñi ac hūilitatē
habuerit. et se in bonis opib⁹ exercitauit. maiorem
grām. ac feruētiōrē caritatē ad dñm obtinebit. Si quis
vō lapsus est in carnalia pccā ul̄ alia cūia. nō tñ
m̄ta redeat ad cōsciām. et p opa pñie ac lacrimarū.
satisfagat sua factora emendare. Si q̄s autē i m̄ta
cūia est p lapsus. et m̄ta pccā enormia et tñpia
cōphendit se commississe. et longo tpe m̄b⁹ et alijs
vicijs quib⁹cūq⁹ pseruasse. nec tñs debet despare. sed
ex toto corde debet se ad dñm cōtū. et quāto se cōspex
it. cōtra suū creatore mag⁹ deliquisse. tanto p potē
ra pñie opa ac lacrimarū cōpūctōm. laboret deo satisfacere

et de iure a similibus. et in bonis actibus usque
in fine vite perseuare. Si sic egerit. proculdubio veniam
peccatorum. et gratiam a domino consequetur. Et nondum eam quod ve
rus penitens nihil perdit de tempore. per satisfactionem recipiat
tempus penitentium. per bona opera custodit. et tenet tempus penite
ntie. ut tempus per bonum positum seu voluntate. hoc per
bat beatus Bernardus sic. d. verus penitens de tempore nihil perdit
penitentium recipiat per satisfactionem. et primo per bona opera
et futurum per immobile voluntate. hec Bernardus. Sic igitur
habemus de penitentia et eius partibus. videlicet contritione confessio
ne. et satisfactione et de castitatis tangentes ipsam penitentiam
et eius partes. Sequitur. *filius interrogat patrem.*

Considero unum. et quodam terrore contritus. eo quod
plures penitentes. post confessionem suam ad deum
in contritione ordinis. habitum religionis assumptis. mi
nus discrete se habent. Nam per immoderata ieiunia
et indiscretas vigiliis seu alias castigaciones. corpus
suum nimis affligentes. non minus dolore caput. et corpus
debilitate manent. Vel eam sensum rationis perducunt. et per
consequens efficiunt sibi et aliis inballes. ad hoc tamen
rogo. ut de virtute discretis me instruere velis. ut in his
que agenda sunt. semper cautus et circumspectus esse possim.
De discretione quam habere debet penitentes. cap. xxxviii. per Bernardum.

De discretione super qua petis informari. Scire
debes quod hec virtus videlicet discretio omnium
volenti deo servire. multum est necessaria ma
xime tamen penitentibus et nominatim ad vitam salutem con
silio. Nam sunt nonnulli qui post multa peccata statim
religionis assumptis. opera penitentie aggrediuntur. et seipsum
per penitentiam et vigiliis. ac ceteras castigaciones corporales
indiscrete affligunt. et sic corpore debilitati. vires ad
bonum agendum in ipsis deficiunt. Non minus eam sensus
amittit. spiritus extinguitur. et totus spiritualis perfectus.
dissipatur. hec vero discretio oritur. ex fervore spiritus. quem
novelli et nominatim contritus habent. et a bona voluntate

scdm quā etiā se regūt. et nō scdm ratiōē. Nam dēo
volentes p sine excessibus satisfacē dno semetipsos p
indiscreta opa pnie afficiūt. et hoc ideo faciūt. quia
p talia fca putāt se placē. seu etiā obsequiū pstare.
Ced quāqz talibz pplexus laqueis se circūdatū sen
ferūt. sciat hoc subtilem temptatiōē esse dyaboli. spē
em hostē antiqz laborat ut p viciū i discretionē tollat.
De corde hominis delatōē dei. ac boni operis effectum.
De hoc būs Bñh? sic dicit. Non habet hostē callidū
machinamētū efficacius ad tollendā de corde dilcōē
qm si efficē possit. ut in ea incaute et nō cū ratiōē am
bulet. Ibi dñe vehemēs feruor et emulacō. ibi maxie
discretio necessaria. que est ordinacō caritatē. discretio ei
nō tā vnt? est. qm quedā modicū affectuū et morp
et doctriū. Unde qm in discretione cōsistat. suā ipius sa
lutem opat. hec bñh? Necessē igit est. ut cauti et cū
specti sim? non tam incautis malis. qm etiā in
agendis bonis. ut mīa fca bonū sortiāt. fmē. Unde
būs gē. in m. li. mōp. de hoc sic dī. Sepe em qd bono
studio gerim? dum discē caute negligim? quo vidi
cent fine nescim? et nōmūqz hoc fit reatus criminis.
qd putat causa vnt? Unde necesse est. ut nō solum.
intueam? quid agim? sed etiā cum qnta discretione
pagam? Prīmū quidem ne mala quoqz. post
modū vō ne bona incaute faciam? hec gē. Qui
cūqz ergo opat bonū opus indiscrete. vltra vires
corpus suū affligendū. magis peccat qm meretur.
Testat hoc būs Bñh? qui dicit. De rapina offert olocan
stum. qui muna egestate. ul sompni penuria corp?
suū affligit. Et Cassian? in coll. patis. magis at
peccat qm meret. qui vltra vires suas bonū opus
opat. hec Cassian? Qm sit vō pculosū indiscretiōis
viciū. būs Bñh? in epla ad carthmē. d. h? sic dī.
Sunt namqz corpalia exercitia. in qmb? necesse est
corpus laborāē. sicut sūt vigilie et ieiunia. et alia
hūm? que spūalia nō impediūt sed adiunāt. si

cum ratione et discretione fiat. Que si ex indiscretione
vicio sic agant. Ut vel deficiente spiritu. vel languente
corpore spiritualia impediant. Cum sic est. corpori suo tulit
boni operis effectum. spiritui affectum. primo exemplum
deo honorem. sacrilegum est. et hoc omni deum verus Ta
men aliquando affligendum est corpus. sed non contendendum. quia
modus in omnibus habendus est. propter quod ad modicum
sed tamen non in concupiscentiis carnis agenda est
agenda est sobrie. et cum spirituali quadam disciplina. Ut
neque in modo eius. neque in qualitate. neque in quantitate.
apparet aliquid quod non deceat spiritum dei. non solum
in hoc. sed et omnem vitam nostram quousque hominibus
ocultam. exhibere debemus. sanctam et honestam. omnem
confusionem nostram sancte angelis conspicabilem. agilem
et delectabilem. quousque domesticos parietes inclusam.
hec Bernardus. De hoc etiam Isaac Abbas syrie sic dicit
Corpus infirmum. si supra virtutem suam. ad opera cogere
obtenebratum. superimponit anime. et confusionem
magis superinducit. Corpus vero forte. si otiositati et
requiei dederis. omnis malicia perficitur in anima habi
tante in eo. Unde maior est omni virtute discretio. huius Isaac
Ex his igitur dominus colligere possimus. quod bona opera magis indi
geant discretione quam deuotione. et quousque deuotio deum amari
tis terminum non debet amare. debet tamen terminum et discre
tionem habere opus bene operantur. De hoc beatus Gregorius sic dicit
Volo vos orare usque ad tedum. Ieiunare usque ad defectum.
Flectere genua usque ad debilitatem. Bona enim opera
non tam indigent deuotione quam discretione. hec ille
Dicit etiam de hoc beatus Bernardus. Dicit nullum finem vel finem
debet habere deuotio amantur. sic suos terminos et fines et
regulas. debet habere actio operantur. Nam virtus discre
tionis absque caritate feruore iacet. et feruor vehemens
discretionis transito precipitat. hec Bernardus. Unde quilibet
homo corpus suum cum discretione debet castigare.
et curam aperit illud diligenter. quia ita egrotum sibi co
medatum adhibere. Ad hoc hortatur beatus Bernardus sic dicens.

Quia omnis instructio animae hominis ita corpus est
et compositio exterioris hominis. ideo docendum est rationa-
biliter membra sua castigare. et mentem carnem et spiritum qui
mutue inquit aduersum se concupiscunt. multum rationis. ac
discretoris habere iudicium. nec alicuius corporis in iudicio acci-
pe personam. Docendum est sic habere corpus suum. sicut egro
comedatum. cui etiam multum volenti mortalia sunt dene-
ganda. vtilia vero etiam non volenti ingenda. sic de co-
age. sicut de non suo. sed eius a quo pasci magno em-
ti sumus. ut glorificemus eum in corpore nostro. Hec Bernardus.
Sciendum igitur est. tam magnam esse virtutem discretoris. quod
sine illa nulla virtus potest perfici. nec in suo vigore per-
manere. nec etiam quicquam ad perfectionis statum sine illa pos-
se peruenire. De hoc habet in colloquiis patrum. Vbi magister
secundus abbas in sermone sua colloquio sic dicit. Discretio est sine
qua nihil omnino sapienter agere permittimus. ita ut ne-
que ipsum quidem spirituale vnum quod letificat cor hominis sine
ipsum suam moderationem percipere. Secundum illud. Cum consilio
omnia fac. Cum consilio vnum bibe. Et iterum. Sicut ci-
uitas muris diruta et non circumdata. Sic est vir qui non
cum consilio aliquid agit. Cum peritiam quam perniciosa sit
monacho. testimonij huius exemplum ac figura declarat.
Dirute enim ac sine muris compans cuncta. in hac
sapientia in hac intellectu sensusque consistit. sine quibus
nec interior nostra edificari poterit domus. nec spirituales
poterunt diuicie congregari. Secundum illud. Cum sapientia edifi-
cat domum. et cum intellectu iterum erigit. Cum sensu implentur
necessaria omnibus diuicijs pacis et bonis. Quibus mani-
festissime declarat. nulla sine discretoris gratia perfecte posse
vel perficere vel stare virtute. Et ita tam Bernardus. Anthonij. quam
vniuersorum sententia diffinitum est. discretionem esse. que fixo gra-
du intrepidum monachum producat ad deum. ceterasque virtutes
inquit consummat illesas. cum qua ad consummationis excelsa
fastigia. minore possit fatigatione conscendi. Et sine
qua multi etiam perpensis laborantes perfectionis nequeunt

culmē attingē. Om̄ namq; v̄tutū genātrix custos
modēatrixq; discretō est. Hec moyſes abbas. Nōn d̄
est. q; sine discretōe v̄tutes bone esse nō possūt. qā
p̄ discretōne ip̄e v̄tutes. v̄tutū nomē amittūt. Et
ideo sine discretōe v̄a bona animi q; sūt v̄tutes. nec
acquiri poterūt nec cōſuari. Ad ip̄am etiā p̄tinet di-
ligent̄ attendē. q̄ntū quisq; cotidie p̄ficiat. Vel q̄ntū
deficiat. et in balitudinē sui corp̄is seu fortitudinē solert̄
pensare. et put̄ v̄res suppetūt se ad v̄tiosa opa exten-
dere. Ista et quedā alia de discretōne tangit Richardus
de s̄cō vic. in cōtatu. sup̄ beniamyn adolescentul̄. sic. dicens
Tunc v̄tutes v̄eacit̄ credūt̄ esse bone. q̄n sūt nō solū
ordmate. sed etiā modēate. quia dū v̄tutes discretōis mo-
deramē excedūt̄ v̄tutū nomē amittūt. Nam timor sepe
nimis cadit in despectōne. Dolor nimis in amaritudinē
sp̄es nimis modēata in p̄sūpcōm. amor sup̄fluus in adula-
cōm. leticia sup̄uacua in dissolutiōm. Ira iniquata in fu-
rorem. In hūc itaq; modū v̄tutes in v̄ia v̄tūt. si p̄
discretōm m̄ime modent̄. v̄nde patent̄ apparet. q; vera
bona animi sine discretōe. nec posse acquiri. nec posse cō-
ſervari. ex eo ergo illa v̄tus singularit̄ diligit̄. In qua
nulla cōquirit̄. nulla cōsumat̄. nulla cōſuat̄. Et no-
tandū. q; multa de discretōe legendo multa discim̄ au-
diendo. Verū nūq; de hac ad plenū erudim̄. s̄n expien-
cie magisterio. p̄mū est ergo vt sathagani singlis v̄r-
tutib; studiū frequē impendē. qd dū facim̄. necesse est
nos sepe in eadē. oportet nos sepe resurgē. et frequē
lapsū adiscē. Quā vigilancia quā cautela. oporteat
bona v̄tutū acquirē vel custodire. sic dū longo vsu
v̄tutū disciplina adiscit̄. q̄nq; mēs dū exercitata
ad plenā morū discretōne p̄ducit̄. Q̄nto em̄ actionib;
temptacōib; v̄rigem̄. q̄nto crebriorib; p̄iclis exercem̄.
tanto p̄fectius ad discretōm erudim̄. et sepe aliarū
v̄tutū dampna. discretōis sūt lucta. Etiā ad discretō-
nē p̄tinet diligent̄ attendē. frequē discutē. q̄ntū animi

cotidie perficiat. ut quantum forte deficiat. quibus cogita-
tionibus magis inficitur. quibus affatibus magis tangitur.
Debet non solum vicia cordis. sed etiam invaleitudines cor-
poris perfecte cognoscere. et secundum hoc omniqueque exigat salu-
tis remedia querere. quesita adhibere. Ipam nosse oportet.
non solum vicia sua. sed gratiarum munera. et virtutum
merita. sed et ipsa diligenter distinguere. et que sit boni-
tatis. ut que dona gratie subtiliter pensare. promptum
habeat. quibus temptationum machinis maligni spiritus
enim impugnet. quantum spiritualium gaudiorum consolacionibus
humidet. quam frequenter enim dominum spiritus vivificet. et ut
totum brevis conclusionem. debet discretio nostra totum maiorem
et exterioris hominis statum et habitum quantum possibile
est plene cognoscere. nec solum qualis sit. sed etiam qualis
esse debeat. subtiliter querere diligenter investigare. per hanc
tamen animi assidue erudit. quantumque persuadere ad plenam cog-
nitionem sui. cuius animi dum exercitatur in virtutibus in
sui cognitione plene erudit fuit. ad cognitionem quoque
dei potest sustollere. hec trich. Ecce quanta est virtus discre-
tionis. que non solum puehit ad virtutum perfectionem. verum etiam
ad fidei cognitionem suam contemplationem. Idcirco ab uno
quoque religioso et volenti in spirituali vita perficere. est
merito diligenda. Sequitur. *filius interrogat patrem*

Inc discretiois virtutem ut audio omnino volentem
perficere in religiosa vita. multum necessarium esse
pendo. sed quomodo quis ad eam pervenire valeat. ut per
quem modum acquirat hec virtus. de hoc peto informari

Respondeo. *Quo acquirat virtus discretiois. xxxv.*
quod virtus discretiois maxime per duo acquiritur.

Primum est diligens inspectio exemplorum pre-
cedentium patrum. Nam cum nos studiose legendo investi-
gamus vitam sanctorum patrum. qualiter in hoc mundo vixerint
quid nobis aut quomodo agendum sit. per eorum discretionem et
exempla edocemur. de hoc beatus Gregorius in xxxviii. libro moralium
super illo verbo. vel quis recendit super eam lineam. sic dicit.

Sup hanc em tiam linea tendit. qm elcē vnicuiqz aīe
ad sumēdi vniēdi reglām patis pcedenciū exempla
mōstrāt. Et ex illorū dīta cōsidet. quid in suis actibus
seruet. qūis respectō iusti līmitē tiamite. nec infra mī
ma negligēs deficiat. nec vltra maxima supbiēs ten
dat. nec min⁹ conet⁹ explere qm suffiat. nec accipiat
plus qm accepit. Ne aut ad mēsūrā quā debet nō p
ueniat. aut eandem mēsūrā desens extra līmitē ca
dat. Angusta quippe porta est que ducat ad vitam.
et ille hanc ingreditur. qui in cūctis que agit discretōis
subalitate ppter hāc solliate coartat⁹. Nam qm p vo
lūtates ppias secuta mēte se dilatat. anguste sibi por
te aditum dampnat. Et ergo hui⁹ tē mēsura fuet. sup
eam dūmit linea tendit. quia vt mīa opa vel mīora
pficiāt. vel maiora modēt. p sacra eloquia subtilis
ante nos scōpō vita expandit. et quid nobis. qūcūqz
agendū sit ostensa eorū discretōe diffinit. Quidē etiā
qz plerqz vīus cū indiscrete tenet amittit. Cum disc
te mīmittit plus tenet. Nec mīp si id in corporeis
intelligim⁹. quod agi et in corporeis rebus videm⁹. Ex
studio namqz cū arcus distendit. etiā in suo tempōe cū
valit⁹ tendit. Quod si oīū relaxatōis nō accipit ferendi
vīutē ipō vsu tensiōis pdit. Sic aliqui in exercitātōe
vīrtus. cū p discretōm pīmittit resuat. Et tanto plus va
lent ferat. qūto a pīssione interim prudēt cessat
Subali ergo discretōe sup hanc tiam linea tenditur
qūdo ostensis vndiqz exemplis pcedenciū patis et valit⁹
ad opacōm vīus attendit. et nō mīqz valit⁹ tpat. h. g. g.
Quidē est. p quod vīus discretōis acquirit. vera hūili
tas. oportet em qui vult ad hanc vīutē puenire. Et
se hūillet. et nō solum que agenda sūt. sed etiā cogita
tōes pplexas sibi adueniētes seniorib⁹ et magis expt⁹
intimare studat. nec sui sensui adhereat. sed illorū in
diū et diffiniciōi acquiescat. Qui igit sic egent. nō solū
deceptōes dyaboli euadet. Verpeā in cūct⁹ que agenda sūt

magis securus et cautus incedet. De hoc habet in colla-
coib? patip. Vbi moyses abbas. in sua scda collaco sic ait
Vera inquit discreto. no nisi vera humilitate coquunt. cui?
humilitat? hec erat pma pbaco. Si vniusa. no solu que
agenda. sed ead que cogitant. seniorp referant examini
vt nichil quis suo iudico credens. illoz poma diffinico
mb? acquiescat. et quid bonu ul malu debeat iudicare
eoz tradico cognoscat. Que institutio no solu p vera
discretiois viam. inuenit recto tramite docebit incedere
verpca auctis fraudib? et insidys inimici seruiabit
illesim. Nullaten? em? deapi poterat. quisq? no suo iu-
dico. sed maiorp vniut exemplo. nec valebit ignoaco
eius callidus host? illud. qui vniusas cogitacoēs in cor-
de nascentes p miosa decidia. nescit obtege. sed eas ma-
turo examine seniorp. vel repbat ul admittit. Illico naq?
vt patefca fuit cogitaco maligna marcescat. et anqm
discretiois iudiciu pferat. serpes teterim? velud teneb?
so ac subteraneo specu vtute cofessionis ptract? ad luce.
et traduct? quodammodo. ac dehonestat? abscedit. Tam-
diu em? suggestiones eius noxie dñant. in nobis
qdñ celant? in corde et ab sp? seniorp summa cautioe sut
sectanda vestigia. atq? ad eos cuncta que in cordib? ori-
unt? sublato cofusione velamine defendenda. Nam scied?
nemine diffinicoib? suis vel iudico pmo cofidit? pfer-
cois culmen coficend? aliqui posse sed ne dyabli quide
p miosa illusione no deapi omi igit? conatu. debet
discretiois bonu vtute humilitat? acquia. que nos ille-
sos ab utraq? pt immetate suare. Ad vnu em? finem
immetas ieiunij. ac voracitas puenit. eodemq? dis-
pendio vigiliaz immoderata cotinuaco. agonachñ q?
sompni grauissim? torpor? involuit. Nam p excessu
cotmeae debilitatu queq? ad illu statu reuocari ne-
cesse est. in quo negliges quisq? p mura decinet. ita
vt fregit? quos p castri maxia deapi no potuisse co-
spexim? p imoderatam ieiunioz videm? fuisse directos

atq; quā viceat passionē infirmitatē occasione col-
 lapsos. Vigilie quoq; et pnoctationes rationabiles deiece-
 runt. quos sompnus impare nō potuit. Quia pp̄ scdm
 aplm p̄ arma iusticie que a dextis sūt. et a sinistris
 recto modēamē trāsēdū est et tamē utraq; immetates dis-
 cretē moderatē gradiendū est ut nec a tridito cōtinēcie
 tramite nos acquiescam? abduci. nec rursū remissi-
 one noxia in gula ventris q; desideria cōadam? Itaq;
 sicut festinādū nobis est ne p̄ appetitū corpore volūptatē
 in dissolutiōem noxiam dilabam? et ante p̄statū temp?
 vel abo indulgē. ul modū eius excedere p̄sumam? Ita
 est esse sompni q; refectō hora legitima. etiā si horre-
 at ingēda. utp̄q; et em bellū. adūsariū factōne cōsurgit.
 et p̄mōsus cōtinēcia immoderata. qm̄ sacritas remissa
 supplantat. Ab hac namq; ad mēsurā discretōis mēcedēte
 salutari cōpūctōne cōscendi p̄t. ab illa nō p̄t. h̄. moyses
 abbas. Et qm̄ corpus durius sit tractādū ne rebelliat
 tñ cū discretōe hoc faciendū est. ut fūne deo sufficiat. Unde
 bt̄us vñb? dicit. duri? quidē tractādū est corpus ne rebel-
 liat. ne insoleat. sic tamē ut fūne sufficiat. qm̄ ad p̄-
 uiendū. spritū datum est. h̄. vñb?. Nam p̄ abstine-
 ciam carnis vicia sūt extingueda non caro. Ideo cū modēa-
 mē cūcta sūt agenda. sic ut caro nō lasciuat. et tamē
 ad bona opa faciēda non deficiat. de hoc bt̄us ḡg. dicit
 in t̄o li. mōz. p̄ abstineciā qm̄pe. carnis vicia sūt exting-
 uēda non caro. et tanto quisq; sibi met debet modēamē
 p̄esse. ut ad culpam caro nō supbiat. et tñ ad effm̄ recti-
 tudinis in opacōe subsistat. h̄. ḡg. Si aut pp̄ defm̄
 aliquē ul debilitatē deficiūt vñes ad bñ opandū. bo-
 nā volūtatē habeam? ad agendū bonū opus. et mer-
 cedē nō puabim̄. Ad hoc faciendū hortat hugo sic. d.
 Si deficiāt vñes ad opus aliqd. aut ad actū volūntatē
 p̄tin? adhibeam? et affm̄. h̄. hugo. vñs qsq; ergo
 vñes suas penset ac disciat. et put valet se in bo-
 nis opibus exerceat. et cū discretōe ac cūspicōe. cūcta

cuncta que faciēda sūt bona opa pagat. ne in p̄clm
in discretōis cadat. mensurā etiā debitā. in omnib⁹
actibus suis obsequare studeat ne vno tpe p̄ abstīnēciā
se affligat. alio vō tpe. de cibo delicato et sup̄fluo nimis
indulgeat. Nam sūt nōnulli qui vno die abstīnēciā
arripuit. alio vō die carnib⁹ n̄l aliis cibarijs delicat⁹
se replent. vno die vestib⁹ vilib⁹ incedūt. altero vō ornat⁹
ac mollib⁹ vestiūt. hodie plamētacōm et fletū se affli
gūt. Eras r̄sus cū cachino p̄ferūt. hodie hūiles et mi
tes. cras sup̄bi. hodie quieti et obediētes. cras turbidi et
cōtradictores. Hī tales sic se habētes sūt. r̄p̄hesibiles
et virtute discretōis carētes. Debet em̄ p̄uus dñi in oib⁹
fact⁹ suis. vñā regulā cōgruā et discretā tenē p̄ quam
possit deo placē. et semetip̄m. ac p̄ximo vtilem exhibē.
De hoc tractat effrem abbas in p̄a sua om̄lia. sic. d.
p̄iciam⁹ a nobis cōsuetudinē malā. et q̄ vestimento
virtute induam⁹. maxime nos qui iam cōsuetudinē an
gelicam p̄metuim⁹. mēsurā ac reglām illam bonam
atq̄ p̄fectā patre mōr̄ assumam⁹. ne hodie abstīnēciā
aripias. et cras cōiūna celebrare incipias. ne hodie
aque potū accipias. et cras vīna p̄grima desides. ne
hodie discalceat⁹. et cras calceamēta diuisa p̄quiras. ne
hodie aliam v̄stē. et cras mollib⁹ induaris. ne hodie
vilissimo habitu. et cras compt⁹ et ornat⁹ incedas. ne ho
die hūilis et mitis. cras vō petulās et sup̄bus. ne ho
die quiet⁹ et obediēs cras aut turbid⁹ et cōtradictor
existas. ne hodie in fletu et lamētacōe. et cras r̄sus
cū cachino p̄cat⁹ p̄feras. ne hodie sup̄ modum hu
mū quiescas. et cras mollitia lecti delecteris. Sed ad v̄
nam reglām b̄mē temetip̄m cōstringe. p̄ quā possis.
deo placē. et tibi metip̄i ac p̄ximo vtilem exhibē.
hec effrem abbas. Sic igit̄ patet de v̄tute discretōis
Eripendo etiā plūma fieri. **Filius** interrogat
in sancta religione. que p̄turbant mētē meā.
et scandalisat animū meū. Nam multos conspicio

mutare scilicet ordinem. habentes bonum propositum. nec tamen perseue-
rant in bono prout ceperunt. sed paulatim de die in diem
desideria spiritualia in eis deficiunt. et se ad secularia co-
cupiscentia effundunt. ex qua etiam occasione multa mala
oriuntur. Insurgunt namque ex hoc ambitiones officiorum
ac dignitatum. dissensiones. discordie. inuidie. inobe-
dientia. ypocrisis. et omnis dissolutio. et inordinatio.
propter que omnia multa scandala fiunt in ordine. De his o-
mnibus et alijs inconuenientijs. que modo vsantur in religi-
one obsecro ut velis michi aliqua enarrare. *Quia multa
mutantes ad sanctum ordinem in bono proposito non perseuerant sed deficiunt
et de dilectis in ordinatibus que in sancta religione committuntur.*

Multa enim inconuenientia. Cap. xxxvi. pr. et
et inordinationes fiunt in ordine. sed hec omnia
habet primo ortum a negligenti consuetudine incipien-
tium. Nam sunt nonnulli penitentes. qui venientes ad sanctam
religionem fortia facta agere promittunt. sed non perseuerant
quia paulatim in virtutibus deficiunt. et sancta deside-
ria in eis languescunt. De quibus per beatum Gregorium in primo libro
morum. sic dicitur. Sunt nonnulli qui ad consuetudinem venien-
tes. non tales quales ceperunt perseuerant. quia paulisper
per angustia temporis patiuntur detrimenta virtutum. Sensim
quippe meris desideria supina languescunt. et qui fortia
ac robusta proposuerant. debilia ac infirma consumunt. Et
eiusdem consuetudo plus faciendo pagit. quam promittendo
audendo. et si tepidius prima incipiat. feruenter extrema con-
sumat. videlicet. semper incipere se estimat. et ideo in fa-
tigabilis in nouitate perditur. hec Gregorius. Tales igitur qui
sic deficiunt. a bono proposito habitum mutant. assumen-
tes religiosam vestem. sed non animum. neque mores
quia vicia et acta veteris hominis non deponentes. solum de ha-
bitu quem supererunt. fiduciam habent. De talibus beatus Gregorius. secundum
Ezechiel. sic dicit. Sepe videmus nonnullos ad vocem predicationis
qui ex consuetudine corruptos habitum non animi mutasse. ita ut
religiosam vestem sument. sed anteacta vicia non

caltaret. In stimulis agitari malicie dolore in proximi le-
sione feruere. de ostensis quibusdam bonis. ante huma-
nos oculos superbiere. prout vite lucra inhyant. quare. et
de solo exterioris habitus que superseruit. vite satiat fiduciam
habere. Quibus quid aliud dicendum est. nisi hoc quod magis egre-
gus. quibusdam legis exteriora suauiter loquitur. d. Quia
in christo ihesu. nec transiio aliquid valet. nec propinquum. sed no-
ua creatura. Non enim magis est mentis. si quid for-
te erga nos agit in corpore. sed magnope persandum
est. quid agat in mente. Nam prout mundum despiciere
transitoria non amare. mentem medullis in humilitate de-
et proximo sternere. contra illatas contumelias patienter suade
et custodita patientia. dolorem malicie a corde repellere. ege-
nis propria tribuere. aliena minime ambire. amicum in deo
diligere. propter deum et eos qui inimici sunt amare. de
afflictione proximi luctari. de morte eius qui inimicus
est non exultare. hec est noua creatura. ad veterem autem
hominem pertinet. prout mundum quare. transitoria exteriora
patientia amare. mentem in superbia erigere. patientiam non
habere. ex dolore malicie de proximi lesione cogitare. sua
indigentibus non dare. atque ad multiplicandum aliena
quare. nullum propter deum prout diligere. inimicias ini-
mias reddere. et de afflictione proximi gaudere. Cuncta hec
vetusti sunt hominis. que videlicet de radice trahuntur coram
corde. hec ergo. hominis autem defectus virtutum. maxime causantur
ex hoc. quia multi post perpetrata peccata. ad deum proximam
redeuntes. cum cepint aliqua bona facere. sed statim ini-
quitatum suarum. quas prius fecerunt obliuiscuntur. et mentis
oculos in quibusdam bonis operibus suis figunt. Quasi timeant
distractionem ventura iudicii. plus metuerent de malis
suis. quam de bonis perfecti exultarent. Non enim absolu-
tus est debitor. qui reddit multa. sed qui reddit omnia
vel quid prodest bona viam carpe. et non perficere. magis
quippe debemus inspicere bona. que non dum fecimus. quam illa
que egimus. De condicione hominis. habet beatus augustinus in proximo.

lib.º mior. sic. di.º. Sunt vº nōnulli qui cū bona ali
qua faciūt. iniquitatē suā p̄mº obliuiscūt. et cor
dis oculū in cōsidacōe bonorū operū que exhibent
figūt. atq; eo se iam sanctos estimāt. quo mī bona
que agūt. malorū suorū in quib; et fortasse adhuc im
plicati sūt. mēoriā dedmāt. Quasi disticiōm induit
vigilantē attēdūt. plus de malis suis metuerēt. qm̄ de
imperfectis bonis exultaret. plus inspicēt q̄ de his
que adhuc agenda sūt debitores tenent. qm̄ opantes
iam quedā debiti p̄tem solvūt. Neq; em̄ absolut⁹
est debitor. qui multa reddit. sed qui omnia. Deniq; q̄
p̄dest. longū iter agē ut caque. et nō cōsummāre. Quia ḡ
vita etnā q̄rim⁹. quid aliud qm̄ quedā itineā agim⁹
p̄ que ad priam festinam⁹. Sed quid p̄dest. si car p̄im⁹
multa. si ea que ad p̄ueniēdū restant negligim⁹ reliq;
More itaq; viatorū. nequa q̄ debem⁹ aspice. q̄ntū iam iter
egim⁹. sed q̄ntū superest ut pagam⁹. Amplius igit⁹ debe⁹
inspicere. que bona necdū fecim⁹. qm̄ ea que nos iā fecisse
gaudem⁹. Sed habet hoc p̄riū hūana infirmitas. ut
plus ei intueri libeat q̄d sibi in se placet. qm̄ quod
displicet. plerq; em̄ hoc viciō eā temptant electi.
plerq; eorū cordi suggerit. ut bona que fecerūt. ad
anmū reuocēt. et secum ita iam leticia exultēt. Sed
si vere elā sūt ab eo q̄d sibi placet. mētis oculos diuītūt
omēm in se p̄acti boni leticiā dep̄mūt. et de his qui
se nim⁹ egisse intelligūt. tristitiā requirūt. indignos
se estimāt. et pene soli bona sua nō vidēt. que in se
videnda omnibus exempla p̄bent. Hinc est q̄d paul⁹
dum expleta in se bona postponēt. et sola adhuc
reliqua que esset explenda cogitaēt. di.º. Ego me nō
arbitror app̄hendisse. Hinc est q̄d ut possit se humiliāre
de bonis que agebat. studēbat ad aī. p̄tata mala
reducē. d. Quia p̄us sui blasphem⁹ et p̄secutor et co
tumeliosus hēc ḡ. p̄tē tale igit⁹ negligam quā sic
admittim⁹. in suis virtutib; put p̄res mī p̄fecerūt.

nō p̄ficim? Illos em̄ legim? de die in diem p̄fecisse.
illos vō v̄tina possim? in p̄mo p̄posito p̄manē. v̄t nō
nīm? hūiles. timorati solliciti. ac nīm? feruētes in medio
q̄ in p̄ncipio videm? Sed hec ideo nob̄ accidūt. quia cū
p̄ dei m̄iam. a p̄ciis p̄p̄maz libeām. ex hoc aliqua
allemacōne in cōscia n̄ra cōcipim? et ex cōscia nos
p̄ hoc in q̄ndā leticia ineptam effūdīm? q̄d satis vo
lentib? p̄ficē m̄cautū est. De hoc dicit b̄tus b̄n̄h? nō
sine causa. cum sint nob̄is eadem cū p̄ciis cōfio
me p̄ncipia. dispar valde p̄fectus inueniat. h̄os em̄
de die in diem p̄fecisse legim? et c̄sim cōsimiāsse. Sed
nūc magis aput nos estimat. si quis ip̄a cōfio me
p̄ncipia cōp̄uet. v̄t nō nīm? hūilis. timorati solliciti?
nō nīm? feruēs in medio. q̄m in p̄ncipio videt? Causa
aut̄ h̄m? pessime apostasie hec est. q̄ cū p̄ dei m̄iam
a p̄ciis liberam. et remissione cōsequim? p̄ciis ex hoc
allemacōe et exoneacōe cōfiae. q̄ndam letam et iocūdā
deuocōne cōcipim? quā d̄m̄ m̄trofui. in sp̄m cōūtere
debem? et ex hoc magis ac magis p̄uere deo. In x̄ta ḡ
Quāto maiora a deo b̄nficia accipim? tanto ad p̄ueniē
dū ḡui? obligam? tandem letā et iocūdā fiduciam
non in sp̄m. sed in extiorē ineptiam cōmutam? q̄d est
iniquitas max̄ma. a qua cautos nos facit. ap̄le. d.
vos in libertate vocati estis. t̄m̄ ne detis eam in occasio
ne carnis. v̄n̄ ad om̄em gr̄am nob̄is datā. trepidem?
timentes. ne indigne opem? in ea. Q̄ aut̄ quosdam
videm? feruētes in seruicō dei. et in bonis opib? q̄sā
vō v̄ro ad p̄na faciendā cōpelli. hoc opat? sp̄s sc̄us
qui h̄itat in illis. in istis vō non. Testatur hoc b̄tus
b̄n̄h? qui sic dicit. Sunt quidā in religione. qui ad oīa
v̄tē necessaria. ūl exercitia. nō solū ambulant. sed et cur
rūt. ymo volant. v̄t eis vigilie breues sed et labores
appetibiles videant. Alij nō sic. sed cū timore et pudō
re v̄ro ad illa cōpelli. v̄n̄ hec diuisitas. nisi quia
illos. ignis diuin? inhabitat. Istos vō nō. hec b̄n̄h?
Qui vō sic frigidi sūt in amore dei. illis nō sapit

lectio. nō oratō. nō deuotō. nō silētiū. nō vigilie. nō
ieiunia et cetera que agunt in sancta religione. non
dulcescūt eis. et ideo tedet eos vita ordinata. Vnde
cōsepe^r p^r hū^m^o rēdū. desiderāt et q^rūt occupari
extiorib⁹ officijs et occupacōib⁹. Vt p^r talia t^rpaliter
cōsolent^r. q^ria mīora bona nō sapūt eis. Sed q^ria nō
sūt radicata bñ in timore dei. et sancta cōsacōe. Idēto
cū ad extiora agenda effūdūt seu occupāt. ab omī bo
no opis statu eradicāt. Valde em̄ in tēmis actib⁹ m^rstri
gidat^r anim⁹. si p^rintima dōna nō sūt solidat^r. De hoc
habet in x^m. li^o. mōp. vbi b^rūs g^rg. sic d^r. U^r si em̄ p^rus
cor longo studio. et dūctna cōsacōne. in desiderijs celest^r
tib⁹ cōualescat. cū ad extiora agenda effūdūt seu oc
cupat. ab omī statu boni opis eradicāt. Quia sūt nō
nulli qui post p^risa itineā scās vias appetūt. Sed p^ru
q^m in eis. desideria bona roborēt. quedā illos p^rsent^r
seculi p^rspitas accipit. que eos. rebus exteriorib⁹ impli
cat. et eorū mētē dūm a calore intīmī amoris rēhit
q^r frigore extinguit. et quid q^r in eis. de v^rtutū flore
appare vidbat^r m^rstiat. In tēmis quippe actib⁹ valde
frigescat anim⁹. si nec dū sūt p^rintima dōna solidat^r
Vñ necesse est. Vt loca maiora. vel extiora opa. q^r hūais
sūt necessitatib⁹ p^rputa illi excedēda suscipiāt. qui her
diuidicare. atq^{ue} sub semetipsis p^rmē. ex v^rtute mēma
nouerūt. Nam cū m^rfirm⁹ quisq^{ue}. Vel ad locū regimīs
vel ad extiora agenda trahit^r. que q^r ext^rin se dūat^r era
dicat^r. Quia et arbor que radices p^rus in altū nō mittit
ticius ventorū impetu steruit. si se ad altā tūcē extoll^r
eorū ticius ad yma corruit. quo altius sine radiabus
extremut. hec g^rg. Alōndū. tñ. q^r nōnūq^{ue} eadē religio
si vni p^rofficia extiora. et t^rpales curas occupāt. sed
hoc faciūt. nō ex ambicōe alicui⁹ vanitatis sine so
latij t^rpalis. sed solo timore dei. ac v^rtilitate p^romni
seu obediā supiorū. et ideo t^rles nō deficiūt. a bono p^rpo
sito. ac scā cōsacōe. sed pot^r mēnt^r. quia aliud hnt
in desiderio. et aliud exerceēt in officio. desiderāt em̄

soli deo vacare. sed tamē ppter timorē nō rēnuūt tē
poralib⁹ curis subiacē. Vnde sciendū qd aliquē pōt esse
in seculo implicat⁹. Vno mō p pñciā corpalem. alio
mō p mētis affectū. Quibus igit⁹ religiosi. qui cōta
opa vite actiue occupāt. sūt in seculo scdm pñciā
corpale. nō tñ sūt in seculo. qñtū ad mētis affectū
qñia in extēriōib⁹ occupāt. nō qñ qñtes aliqd ī mū
do. sed solū ppter diuinū obsequiū. Vtūt em hoc mūd⁹
tamq̃ nō vtentes. scdm dictū pauli. De tñb⁹ bñs q̃
in xpm. li. mōp sic. dī. Cū cōstet plexq; etiā bo
nos nō tēno studio. tēno curis implicari. Vnde
sepm⁹ cōtingit. vt qui solam celestem pñciā diligūt
terrene pñciā curis subiacē videat. quorū mīsteriū. a
pūorū opib⁹ plexq; in actib⁹ nō mīq; vō an supmū
iudicē sola cogitacōe discernit. Plem qñppe supna
sapia et grā discernit. qualit⁹ debeat. et ad aliud va
care int⁹secus. et ad aliud ext⁹secus occupari. Vt
si forte occulta dei ordinaōe aliqd eis nō appetētib⁹
de hui⁹ seculi curis imponit. cedāt deo quē diligūt. et
p amore eius int⁹secus solam illius desidēt. Visio
nē. p timore vō eius imposita sibi int⁹secus hūilit⁹
expleāt actōm. Vt et deo vacare appetāt ex grā dilect
tōis. et rursum curas suppositas ex cōdicoe expleant
fuitut⁹. Cūq; occupacōes ext⁹secus pstrept. in
t⁹secus in animo eos pacatissima quies tenet. Sūt
em vigor mentis frenandis pēst motibus carnis. sic
sepe impiositas tumultus occupacōis bñ regit amor
quietis. Quia extēiores curae si pūso amore nō appe
tunt. nō cōfuso sed ordinato animo mīstrare qñt
Sancti etem vni nequa q̃ eas appetūt. sed occulto or
dine sup sibi impositas gemūt. Et qñius illas p me
liorē mētiōe fugiāt. tamē p subditam mēte portāt
Quas quidē sumope si licet vitare festināt. sed tñ
mētes dei occultas dispensacōes. tenet qd fugiūt et
exerēt qd vitāt. Intrāt em ad cor suū. et ibi cōsulant

quid velit occulta voluntas dei. se seque subditos debere
esse. sumis ordinacionibus cognoscere. humiliat dūte
cordis iugo. diuine dispensacionis. Quis qd dō dīe est. qm
licet tumultus videntur extrinsecus. nunquā ad ei' maiora
perueniūt. Ita ut aliud agat intussecus voto. aliud ex
transer' teneat officio. hec gē. Debet igit' vni spūales
cūta exiliorū occupacionū assūmē. cūm defuerint alij
qui debito mō possint illa administrare. de hoc bē gē.
m xix. li. mōr. dī. sic. Scādū est. q' cūm p'ximorū
caus' exiliorū. que apte dīpūat dīūt. debent hī q'
qui spūalib' dōmō plem sūt. corp' infirmitati cōdescēdē
texeris q' illorū necessitatib'. in q'ntū decet valent
caritat' cōdescēsiōe sūire. Nec cedere aīn debet. si semp'
eius cōtēplator spūaliū semp' intendēs. Aliqū p'dispesā
dīs rebus mīnis q' mōrat' inflectit. qū illud vbn p'
q's cōstat omnia creata. vt p'desset omib' assūpta hūi. te
voluit paulom' ab angelis mōrari. Quid ergo mirū
si hō se p'p' hominē attrahit. dūm creator homin. et
angelorū formā hominē p'p' hominē suscepit. hec gē. Et
q'uis religiosus vni. timēat' deum ac amātib'. nōmīq'
sit mentorū. hūi. cūta exiliorū. siue honorē tēmi sū
re. tū qm sentit. q' sūt se p'p' tales occupaciones. in
cordib' suis in amore dei ad m' sancto desiderio impediri
et mētes suas p' diūsas sollicitudines t'palū reo diffi
pari. Idco gemit et tēant. eo q' nō licet eos vacare
cōpūcōi. et deuocōi. put' desiderāt et p'us facie cōsue
uerūt. Et ideo hec occupacō. mag' est eis q'dā penalitas
siue afflictō qm cōsolacō. De talib' bē gē. in q'nto
li. mōr. exponēs illud vbnm Tob. Quare data est
miseri lūp. et sic dicit. Inscripta sacra nōmīq' luct'
nōre p'spitas. noct' aut' appllatōe hūi. mūdi aduer
sitas designat'. vnde p' p's dī. Sicut tenebre ei'. ita
et lūmē eius. Quia em' facti vni. ita p'spitate s'cī dīsp
ciētes caligant. sicut et aduersitate eius caligantes tollant.
p' magnā mētis cōsuetudinē mūdi sibi. et aduersa

et p[er] sp[irit]u subternētes dicit. Sicut tenebre eius. et c.
Ac si ap[osto]lus dicat. Sicut m[er]ito n[ost]re fortitudinis eius
iusticie nō p[er]mittit. ita hanc nec blandimenta corrumpit
Sed quia hec d[icitur] p[er] d[omi]n[u]m bonor[um] m[er]ito. etiā cū non
subleuat p[er]turbat sancti d[omi]ni qui se in h[uius] exilij erup
na miseros agnoscūt. clarescē in eius p[er]spicitate refugit
Vnde b[ea]t[us] n[ost]r[us] d[icitur]. Quare data est misero lux. lux quippe
misero dat[ur] q[uia] h[uius] qui sublimia cōtemplātes esse se in
hac p[er]grinatione miseros agnoscūt. claritate t[ra]nsitione
p[er]spicitatē accipiūt. Et cum valde defleant. q[uia] tarde
ad patriam redeūt tollerare. mis[er]i honora honoris com
pellūt. amor eos et hor[um] cōterit et gl[ori]a de t[em]p[or]ali b[ea]t[us] artidet
Qui d[omi]n[u]m cogitat q[uod] sint q[uod] infirmos tenet. et q[uod] sint q[uod] de s[ub]limib[us] nō
videt. q[uod] sint se i[n] t[er]ra fulcūt. que aut de celestibus perdidit
rūt. p[er]spicitatē sue merore mordent. q[uia] et si vident
nequaquā se ab ea f[er]re oprim[us] pensat. t[ame]n sollicitate
cogitatione suā in amore d[omi]ni et in eius dispensatione
p[er]tinet. Vnde b[ea]t[us] subdit. Et vita h[uius] qui in amaritudine
anime sunt. In amaritudine quippe a[n]i[m]e sūt om[n]es elā
quia n[on] p[oss]unt flendo nō desinūt. q[uod] deliquit. n[on] q[uia]
se merore afficiūt. q[uia] longe h[uius] a facie cōditoris p[ro]
iecti. adhuc m[er]ito patrie gaudijs nō sūt. de quor[um] corde
b[ea]t[us] p[er] Salom[onem] d[icitur]. Cor q[uod] novit amaritudinē anime sue
in gaudiū illius nō miscebit alienis. In amaritudine
namq[ue] sūt corda rep[ro]bor[um]. q[uia] ip[s]is etiā p[ri]mo desiderio
suis affligūt. Sed eandem amaritudinē nesciūt. q[uia]
pensare quod tollerāt. sponte sua exacerari nō possūt
At cōtra cor bonor[um] amaritudinē suā novit. q[uia] erup
na exilij. q[uia] pietate lacerat intelligit. et q[uia] sint
trāq[uam]illa que p[er]didit. q[uia] cōfusa in q[ui]bus cecidit se
tit. Sed hoc amaritatis cor ad gaudiū suū q[uod]q[ue] re
duat. atq[ue] in eius gaudio extraneus nō misceat. q[uia]
is qui m[er]ito ab hoc merore cordis foras se p[er] desideria
erit. sed usq[ue] tūc ab illa intima eius sollepm[us] rema
nebit. h[uius] itaq[ue] qui in amaritudine anime sūt. mori

mūdo fūdīt cōcupiscit. ut sicut ipi in seculo nihil
appetūt. ita iam a seculo nulla obligatōe teneat. et
plerūq; cōtingit. ut iam homo mūdū mēte nō teneat
sed tñ mūdus hōiem occupatōib; astringat. et ipē qdē
mūdus iam mortuus est. sed ipi mūdus adhuc mortuus
nō est. Quasi em̄ vñ? adhuc mūd? eū cōspiciat. dñ alio
intentu in suis actib; rāpe cōtendit. vñdē paul? eū ipē
scdm pfecte despiciet et talē se fīm videt aut. qñchī mūdus
crucifix? est. et ego mūdus. qñ mūdus qmpe ei crucifix?
erat. qui hūc cordi suo iam mortuū non amabat sed
et seipm mūdus crucifixerat. qui talē se ei exhibere stu
duit. ut ab eo qī mortuus cōcupiscit non posset. Ama
igit? nec paulus mūdi glāiam q̄rebat. nec a mūdi glā
ipē q̄rebat. et se mūdus et mūdū sibi crucifixū esse glā
Quod quia multa appetūt. sed tñ vsq; ad culmē extinc
tionis om̄ode non assurgūt. recte gemētes dicūt. Quā
data est v? vita qmpe amaricat? dat? tñ mūdi glā
tribus gemētib; q; tribuit. In qua nimis vita pena
se validissimū timore afficiūt. quia et si ipi mūdū nō
tenēt. adhuc tamē tales esse metuūt. qui a mūdus tene
ant. quia nisi ei qñtūlūcūq; vñent. hos ad vsū suū
pculdubio nō amaret. agax em̄ vñna corpa mē re
tinet. Nam mortua extra se pēn? expellit. Sequit?
Qui expectant mortē et nō venit. desiderāt qmpe se
mortificare fūdīt? atq; ab omī vita glāie tpalis extig
uere. Sed occultis sepe dei iudicijs. ul pesse in regimē.
vel occupari in mundis honorib; cōpellūt. atq; int? hec
mortificatōm plenissimā mdesmet? expectāt. sed exp?
tata mors nō venit. quia eorū vsus tpali glāie etiā no
lene vñit. quā tñ ppē dñmū timorē tollerāt. sed
necius quidem desiderū pietat? fons aut explet mīste
riū ordinis. qñ nec ad pfectionē pmtēōm recedat. nec
dispositōm cōditōis p supbiā cōtradicat. qñra em̄ dñm
mitat? pietate agitur. cum is qui pfecto corde ad cōte
placōm tendit. humanis mīstis occupat. ut et multis

infirmioribus? eius meos perfecta perficiat. et quo semetipsum
imperfectum respiciat. inde ad humilitatem suam perfectior as-
surgat. Non enim enim unum sancti. Unde desideriorum suorum
detrimenda tollerant. inde maiora lucra communiis alijs por-
tant. quia dum eis vacare ut appetunt non licet in se fecerunt
alios quibus admiscere libet. Fit ergo mira dispensatione
pietatis. ut unde se destitutiores estimant. inde locupletiores.
ad celestis patrie constructionem surgant. Non enim non
ideo ad cepta desideria minime perveniunt. ut ipsa in hac
mente tarditate ad eadem desideria relaxato mentis sim-
ilaretur. et que extenuari fortasse impleta poterant mag-
na dispensatione agitur. ut repulsa crescant. Sic quippe mor-
tificari appetunt. ut iam perfecte si liceat conditoris sui
faciem contemplantur. Sed eorum desiderium differt. ut perficiat
et tarditatem suam simul mutuetur ut crescat. Unde bene spon-
sam in sponsi sui desiderio anhelans clamat. In lectulo
meo per noctem quiesci. quem diligit anima mea. quiesci
illum et non inveni. Abscondit se sponsus cum quaeritur. ut
non inveniatur ardenter quaeratur. Sed differt quies sponsa ne
inveniat. ut tarditate sua capacior reddita multiplici-
quod inveniat quod quaerbat sequitur. Gaudet quod vehementer
cum inveniat sepulcrum. Sicut enim sepulcrum locus est. quod
abscondit corpus. ita divina contemplatio. quodam sepulcrum
est mentis. quo abscondit anima. Quia enim hunc mundum adhuc
vivimus. cum mente in eo foras vagamur. Sed mortui in sepul-
chro abscondimus. cum mortificati interius in secreto inter-
ne contemplationis celamus. Sancti igitur unum ab importuna
desideriorum temporalium. a tumultu in balium carnis. a clamore
per strepitum turbationum. semetipsos sacri ubi gaudio mor-
tificare non desunt. atque intus ante dei faciem in similes mentes
abscondunt. De quibus bene paulus dicit. mortui enim estis
et vita vestra abscondita est. cum christo in deo. Qui enim mortem
quaerit. gaudet dum sepulcrum invenit. Quia qui mortificare
se appetit. valde ad invicem requiem contemplationis hila-
rescat. ut extinctus mundo lateat. et a cunctis exteriorum rerum

tpaliū p̄bacoibus intra sūm se intm amōis abston
dat. her ḡg. Ecce quō deuoti vni ac religiosi mūti oc
cupant. cū cūis re p̄tpaliū. Q̄ vō n̄as occupacōes
exciōres subent p̄t timorē dei. et obediām quā supi
orib? suis exhibent hoc faciūt. Eōd̄so vō illi. qm̄ tō
re ac amore dei cūet secularib? cūis libent̄ intendūt
Et q̄nto magis p̄exciōres occupacōes mēte distrahūt.
tanto frigidiores in dilectōe dei. et celesti desidiō effia
unt. De hoc p̄bt̄m ḡg. d̄r. Intenti em̄ cūis secularib?
tanto insensibiliores m̄tus efficiunt. q̄nto ad ea q̄ foris
sūt studiosiores videm̄. Vsu quippe curae t̄rene a celesti
desidiō obdormescit animi. dū ip̄e usu suo d̄m̄ effiat.
p̄ actōm̄ seculi ad ea emollit nō valet. que p̄met
ad caritatē dei. her ḡg. Qui vō sic m̄duat. p̄ affectū
inordinatū in actōib? seculi cōstāam acquirit cōfusa
cūm aut̄ in se requiē p̄t remorsū cōscie inuenire nō
potuit. animi intencōne foras egredit̄. et in h̄is que
foris sūt. hoc est in voluptatib? carnalib? et lasciuie
et m̄etis malis delatōnem q̄rit. De hoc b̄t̄s auḡ in ḡlo.
sup̄ p̄s d̄r. Quisq̄s in corde p̄mit. mala cōsūa. m̄getū
habet cor. Qui at̄ q̄etū nō habet cor. h̄itae in corde suo
libet̄ nō p̄t. Tales foras exēit a seip̄is. animi it̄cōe
et deh̄is que foris sūt. ita corpus delatūt. quietē in
m̄gis. in spectaculis. in luxuriis. et in omnib? malis
q̄rūt. Et q̄re foris sibi nolūt esse b̄n. q̄a nō est illis
intus b̄n vnde gaudeāt in cōsūa. her auḡ. h̄y t̄es
qm̄ sic sūt p̄ cōcupiscētiās seculi et carnis dissipati
querūt in hoc m̄do p̄span. alios reb? et honorib? p̄
cellere. quietē que est in n̄ostriō reputāt laborē. curā
vō et fatigacōm. quā habet in reb? secularib? estimāt
delatōm̄. Ista tangit b̄t̄s ḡg. in xv. li. m̄or̄ cū d̄r.
Quisq̄s in hoc m̄do p̄span appetit. cet̄os reb? cūscēdē
et honorib? t̄m̄e h̄uic nimis cura secularis in delatōe
est. quies in labōe valde em̄ fatigat. si desit cura se
cularis qua fatiget. p̄ūse et em̄ m̄etes inde delatibit̄

pascunt. Unde p magnitudinem incessanter agitant. h. g. g.
Qui igitur sic vivunt. et tale dissoluta vita ducunt. ha-
bitum quidem religionis deferunt. sed concupiscentie carnis
dediti mundo vivunt. Unde quando eos cum secularibus personis oc-
cupati vel confusa contingit habitum et gestum se esse reli-
giosos simulant. et quia non sunt quod pretendunt. etiam in hypo-
crisis vicium inveniunt. quorum studium est non virtutes amare
sed vicia palliare ac tegere. De quibus dicit beatus Bernardus. In-
stincta hypocritarum non in corde sed in facie est. Oves sunt
habitu. volpes actu. et crudeli te lupi. Neque hoc est
virtutes colere sed colere vicia. Hec Bernardus. Post hypocri-
sim vero sequuntur etiam alia vicia. que monachos tres inordi-
natos apprehendunt. videlicet superbia et avaritia. que in re-
ligiosis valde sunt reprehensibilia. De superbia corp dicit
beatus Bernardus. Magis amanda est superbia monachi quam luci-
feri. Ille superbiuit in celo. iste in cenobio. Ille in deliciis
iste in miseriis. Ille optus omni lapide pretioso. iste in
sacro et alio. Hec Bernardus. De avaritia vero beatus Bernardus. dicit.
Qui amat pecuniam. deum amare non potest. Si pecunia in
monacho sit. neque concordia neque pax in congregatione
corperit. Quid est monachi habitus. nisi despectus mundi.
Quo ergo mundum despiciunt. qui amplius querunt. ubi amplius ibi
et vicium placet. in christi militia non quas lucip. Hec Bernardus.
Post huiusmodi autem vicia iam premissa. monachum inordinatum
et dissolutum. multa alia in convenientia sequuntur. Nam
sunt multi inordinati fratres in diversis conventibus. quibus mon-
asterium vel ambitus carum est leticio abhorrent. quies vera
aio. silentium tedium. huiusmodi tres. dampna reipublice gement
ruina vero virtutum non placent. ad lacrimarum copulationem
rudes et indocti. ad recitandum fabularum magis faciendi.
cum stant ad orandum. nec plorant. nec suspirant. cum vero
sunt in audicio. in risu et cachino exaltant vocem suam
et alia quam pluma satis reprehensibilia et abhorribilia
que solet exerce religiosi in ordinati. et dissoluti. quod
execrabile consuetudinem. Anselmus in quadam epistola sic tangit.
d. Sunt quidam in congregatione qui faciunt ad oculum simul.

qmb? claustru carcer est. caritas cathena. cōtēcia cōpe-
des. letitio abhōiatio. quies vexatio. silētū amantudo. me-
ditatio despacio. hñ tales ad discēdū hñc atq; illuc pñ-
ti et alacres. ad sedēdū in claustru egri et debiles. ad
pñtiādū denm bruti et muti. ad tractādū de bobus
et omib? astuti et acuti. dāpna res tpalū gēnūt et
plāgūt. ruinā vītutū nec dōlet n̄ sentit. Ad inbesti-
gandū lacrimarū cōpñtiōz rudes et indocti. ad reatan-
dū fabularū mīgas faciēdi et faceti. Cū stāt ad orā-
dū nec plorat nec suspnat. En sedet i auditoiō. i visu
et in cathēmo exaltat vocē suā. Abbati adherēt. pabris
et potib? potius qm̄ p vīte merito. aut sātate ei. pōrē
secunt. p quavis obediētiā quā expectāt. nō
spūalib? exērcitijs q̄s ipi nō amāt. In psalmodia ster-
tūt et sōpnāt. in lectis detrahūt et diuidūt. Isti dēs
se se ignorāt. mūdū amāt. desideria carnis adhuc sus-
pnāt. ex ignōuācia sui sub oritē securitas. ex cōcupis-
cēcia mūdi lenitas. ex desiderio carnis supflua cura et
cordis angustia. Securitas reddit eos tepidos. lenitas
vagos. cura diuisos. Per securitatē tepescit vacāt. p
lenitatē a pceptis mollescūt. p angustia curā distenti
turbant. et angustia fuit. Hec Anselm? Btū et? Vñb?
hñ? pñsas et vñsas cōducēs hñm repñēdit. cū sic
ait. o homo velox ad mētas. tardus ad caritāz. potēs
ad potādū. sed eger ad cātādū. pūgil ad fabulas
sōpnolēt ad vigilias. pmpē ad loquēdū. sed mūt ad
psallēdū. pmpē ad detrahēdū. sed tardus ad orōnem
mūdie amator. sed xpī psequutor. festucas respiciēs
sed trācē nō cōsiderās. alteri mala cōtēpnēs sed sua
nō defēns. cetōs repñēdis tēp̄m nō corrigis. malicie
mūctorū discipline destructor. Amic? vicōz. host? vītutū.
hec sūt que hñem excecāt. et a deo sepant. hec sūt q̄
cōfū ad veritatē faciūt pñsū. mōthū demoniacū
xpīam amāxpm. hec Bñb? ex hñs igit dñs iam
pmiss. colligē possum? ad qñtas inordinatiōes et dis-
soluciōes deuēit status mōthorū. Qd deplāgit bñs.

Bñh? cōmētiōe vitā scōp. et cōsacōm de testabile
quorūda modernorū mōchorū sic. d. Quidē in pñ capio
cū ordo cepit mōstic? ad tāta credēt mōchos meritiā
deuenire. o qñtū distam? ab hīs qui in dieb? Anthōm
extitē mōchi. Siquidē illi cū se inuicē p tps extantate
reuiscēt. tāta ab inuicē auaritate panē aiāz p capie
bāt. ut corpis abū pētus obliu. diem plerūq totū
ieiunīe ventrib? nō mētib? tñsīgēt. et hic erat ordo
rectus. qñ digniori pti pñs infirmēbat. nobis at cō
ueniētib? in vñ. iam nō est dñitā cēnā māducatē
panē quoq celestē nemo est qui requirat. nemo qui
tribuat. nichil descriptur. nichil de salute aiāz. sed
muge et risus et vba pferūt mētū. Intpñdendū
qñtū fauces dapiū? tñ aures pascūt rumorib? qñb?
totus intent? modū nescias in edēdo. Interim aut
fertula fertulis apponūt. et p solis carmb? a quib?
abstinet. gñdū piscū corpa duplicāt. Tantaq
animacōe arte coquorū pñt. qñs qñuor aut qñq
fertulis deuorat. pma nō impediāt nouissima. nec
satietas minuat appetitū. Venter quippe onerat dñ
nescit. sed varietas tollit fastidiū. Et dñ iā stomach?
crebris ructib? impletū se indicet. nec dñ tñ curiositas
faciat. In felix ergo stomach? cū oīa suscipe cogit. op
pñtus magis obruit. qñ refiat. Iam vñ sic surgenti
a mēsa. quid aliud libet. nisi dormire. Si ad vigilias
indigestū cogis surgē. nō tantū sed plactū potius
retorquebis. qñor etenī vñ mē mōchos tāta in pñ
cia in adis et in potacōib? in vestimētis et lectistñijs
ēgatur? et cōstruēdis edificijs moleste potuit. Ecce
enī pñtas putat. auaricia. sobrietās austeritas credit.
silēciū tristitia reputat. Ecce tra. remissio. discrecō dñ
loqñtās affabilitas. cachimacō iocūditās. mollicies
vestimētorū et eorū fastus honestas. lectorū supflus
cult? mūdicia. Enīq her altitip impēdm? caritas
appellat. Ista enī caritas destruit caritatē. hec disce
cō discrecōm cōfūdīt. tñs mīa crudelitate plena est.

417
qua videt ita corpi feruit. ut aia ingulet. hec Bn^h?
ecce videm⁹ quita mdercia. dissolutio et mordinatio. p
religiosas psonas modo gent⁹ m scō ordie. et ideo mei
to dolendū. Nam qlibz qm sic pñse agit. i quo ab remi
tiamt scō. Vocat⁹ quippe est nōdus ad ordmē ppe
hoc vt tablacōm sustineat. et npe de seculari leticia solli
ci⁹ est. Vocat⁹ est ad inuidiatē. ad sitim. ad vigilias. ad
lāmītatiōm. ad tūa tūitātē. ad hūilitatē. et ad ceteras vi
tutes. et npe in omib⁹ cōtāruū facit. ad igit⁹ tūo mō
dus dicitur⁹ est. cū inuidiat⁹ fuit i extrema hō mortē
sue. de hui⁹ religio⁹ abbas effren i quadā sua omnia
sic di. In quo hūc scō ab remiaasti car⁹ me si rursū
regem scāre requiras. In tribulaciōe quippe vocat⁹ es. et
tu de leticia scāri pūctais. In inuidiatē vocat⁹ es. et tu
de vestimēto studiū habes. In sitim quoq⁹ vocat⁹ es. et
a quā remies vniū bibē dēlāris. ad plū mchilomē.
inuitat⁹ es. et sū arme spūalib⁹ tu cōgredi cupis. ad
vigilias q⁹ vocat⁹ es. et inertia sopm atq⁹ pigra resol
uer⁹ ad fletū et ad lāmītatiōm vocat⁹ es. et tu cū cachimo
rū effūdis. In tūatūitātē vocat⁹ es. et tu mltiloquio
vāno dēlāris. In sepatiōe vocat⁹ es. et vicinitatē negli
gētū vitā suā nō refugis. hēdm te regm sui vocauit
xps. et tu q⁹ trena sūt sapiis. In māfuetudinē et hūili
tatē vocat⁹ es. et tu supbus et elat⁹ incedis. In assidua
meditaciōe. et collatiōe vbi dei vocat⁹ es. et tu vnius
hore spatū fastidiē mapis. Et qd ei i illa die dicitur⁹
es. si tua vicia expurgare neglexis. Queso dilāssim
sic agite. vt cū fiducia sim⁹ an⁹ Būmal tūbilis et mag
ni regis. et i cōspectu milū anglo⁹. hec effren abbas.
Est etiā ali⁹ qd satis repbēibile est. m scā religione.
videt⁹ de platis et subditis. Nam sūt nōmlli plati
qui ppe statū platiōis. quē habet sup alios se extol
lūt. subiectos sibi despiciūt. et qē pūate pcellūt. etiā
vite merit⁹ se pcellere credūt. cūctis sapiētōres se
existimāt esse. qā videt se ceteris ampli⁹ posse. cū lau
dāt. extollūt. et tles se esse credūt. qles se foris audiūt.

Quod quilibet boni plati suā fragilitatē debet aspiciē. et
se in suo corde humiliare. ac p̄ huilē cōsaciōm suis fr̄
bus studeat se cōformare. et tamē ex zelo dei peccā
tibz p̄cēsura iustiae debet obuiare. De tribz platis
b̄is ḡg. in xxxv. li. mōr. sup̄ illo v̄bo. d̄s potētes
nō abiciūt. cū ip̄e sit potēs. sic aut. In vsu vite morta
lis. quedā ex semetip̄is sūt noxia. quedā vō ex hys
q̄ cū ip̄a v̄sant. ex semetip̄is quedā sūt noxia. sic
p̄cā atqz flagitia. quedā vō nōnūqz nobis. ex hys q̄
cū ip̄a sūt nocēt. sicut tp̄alis potēcia. magna est
em̄ potēcia tp̄alis. que habet apud d̄m mētū suū
de bona am̄stiacōe regim̄is nōnūqz cū q̄s p̄emmet
cētis. elacōe cogitaciōis intumesat. et dū ad vsum
cūcta subiacēt. dū ad votū velocit̄ iussa cōplēt.
dū om̄s s̄b̄diti si qua bona gesta sūt laudibz efferūt
malegest̄ aut nlla ante cōdiciūt. dū plerqz laudat
etiā qd obin̄gare debuerūt. seduct̄ ab hys que infra
subdūt. sup̄ se anim̄ attollit. et dū foris im̄so fauore
cūdat. intus v̄itate vacuat. atqz oblit̄ sui. i. voces
se spargit alienas. talē se credit. q̄le foris audit. nō
qualē interius disc̄nē debuit. Subiectos despiciat. eosqz
eq̄les sibi natē ordiē nō agnoscat. Et q̄s forte p̄tate
excesserit. t̄m̄cēdisse se etiā vite m̄tis credit. cū se esti
mat ampli⁹ sapē. quibz se videt āplius posse. plerqz
dū subiectoz affluēcia anim̄ inflat. influxū simp̄lic
ip̄o potēcie fastigio lenocināte corrūpit. Ois ei p̄tās
cūcta regēt̄ indiget vita. Igit̄ b̄n hāt exerceat ille. qm̄
scit p̄ illā sup̄ culpas erigi. scit etiā cū cētis eq̄litate
cōponi. hūana etenim mēs plerqz extollit. etiā cum
nulla p̄tate fulcat. Qūto magis in altū se erigit. cū
se ei etiā p̄tās adiūgit. Cū ḡ potēcie tp̄alis m̄steriū
suscipit. sūma cura vigilādū est. ut sciat d̄n̄ q̄s. et
simile ex illa qd adiūuat. et p̄m̄gare qd tēptat. et eq̄
lē se cū cētis tenē illa et t̄n se peccātibz zelo p̄lōis p̄fic
Quā discreciōm agnoscim̄. si paulū intem̄. Paulus

bñ agētib⁹ fābus. platū se esse nesciebat. cū dīcēt. Nō
quia dñam. fidei nrē. sed admītores sum⁹ gaudy vñ
atq; illico admīvit. fide em stat⁹. ac si dīcēt. Idē non
dñam fidei nrē. quia fide stat⁹. Equales em vobis su
m⁹. Vbi vos stare cognoscim⁹. Quasi se platū frīb⁹ esse ne
sciebat. cū dīcēt. Facti sum⁹ pūuli in medio vñ. Nos at
suos vñs p ih̄m xp̄m. Sed cū q̄ corrigi debui⁹. inuit
illico m̄m se esse reuoluit. dīcēs. ad vñt mōga veniā
ad vos. Hec ḡg. de subdit⁹ etiā sādū. q̄ sūt nōmlli
frēs cōuētuales qm̄ platos suos in fact⁹ suis diiudicat
ac etiā sup̄ eos m̄m m̄m. et mōes corp. p vba m̄dē
cia corrigit. semetip̄os vñ in correctos relīquūt. nec
aliquā diligēciā adhibēt. Et p̄p̄u statū ordīnēt ad
p̄fectū vñt. Cūq; etiā cogitat. si in tñ dignitē aut
officio esset. meli⁹ vñt. qm̄ illi her disponē ac ordīa
re. suū at statū in quo sūt. nec solliate discutiūt. nec
emēdāt. Sed quib⁹ deuot⁹ ac religiosus subdit⁹. suam
cōsāam respiciat. et platoz suoz frā nō rep̄hēdat
et q̄uis forte sūt meoz vita. q̄d in re rep̄hēdi possit.
n̄i tñ p̄ hoc suo sup̄iori reuēciā exhibē nō obmit
tat. opa tñ corp si q̄ne rep̄hēdibilia sūt. a subdit⁹ m̄m
da nō sūt. attendē etiā debet subdit⁹. q̄ p̄tās regim̄is
sine platina. nō p̄t am̄strari sñ studio tñre t̄palis
Vnde q̄ n̄i vexant̄ in extiorib⁹ occupatōib⁹. m̄d s̄b
diti sine om̄i sollicitudinē meli⁹ vacatē possūt. in dei
landib⁹. Et cū subdit⁹ ac religiosus in suo claustr⁹
ac ambitu existēs. bonis morib⁹ et vñtib⁹ rutilat. sūm
sup̄iore qm̄ cūā extiorē gent nō accuset. de hoc t̄
tat bñs ḡg. i. p̄p̄o. li. m̄oz sic. d. Subditoz m̄es ad
custodiā h̄militatē edomat. si m̄m̄tas p̄p̄a m̄cessat
attendit. Sed tūc uires m̄as vñt examinaē negli
gim⁹. cū de nobis fortia credim⁹. et idē eos qm̄ nobis
plati sūt distrīcte iudicam⁹. Quo em nos m̄m agnos
cim⁹. eo illos q̄s rep̄hēdē m̄m plus videm⁹. Cōmuna
hec mala sūt. que sepe a subdit⁹ i plat⁹. sepe a plat⁹

in subditis committit. Quia et omnes subditos qui prae sunt
minori quam ipsi sunt sapientes arbitrantur. et rursum qui sub
iecti sunt. rectorum suorum actus iudicant. et si ipsos regimine
tenere committunt. se potuisse agere melius putant. Unde ple
rumque fit. ut rectores minores prudentes. ea quae agenda sunt. vide
ant. quia eorum oculos nostra nebula elationis obscurat. et non
minquam is qui subiectus est. hoc cum placatus fuerit faci
at. quod dudum fieri subiectus arguebat. et pro eo quod illa
quae iudicarentur petant. saltem quia iudicantur erubesc
tat. Igitur sicut placatus amandus est. ne eorum corda estima
tione singularis sapientie locis superior extollat. ita subiectus
prudendum est. ne sibi rectorum facta displiceant. Si autem
magis propria iure reprehendit. oportet ut eos subditi
etiam dum displicent venerent. Sed hoc solent mutandum
ne aut quae venerari necesse est. imitari appetas. aut
quae imitari despicas venerari contempnas. Subtilis et
enim via tenenda est cunctationis et humilitatis. ut sic rep
rehensibilia magis rectorum facta displiceant. quibus subditorum mentes
a servanda maiori reverentia non recedat. Sunt vero nonnulli
qui si parum quid de spirituali conversatione inchoant. cum rectores
suos temporalia agere et terrena considerant. mox ordine sine
dispensationis accusant. quod nequaquam ad regendum bene placati sunt
per quos conversationis infinite exempla monstrant. Sed hi min
ime dum tempore se a seniorum suorum reprehensione negligunt. cul
pe suae exigentibus meritis usque ad reprehensionem conditoris exor
diantur. cum perfectio dispositio. inde ab humilibus rector agnoscitur.
unde ab elatis non recta iudicatur. Quia enim perfectas regimine
ministrari non potest. sine studio curae temporalis. aliqui omnes
deus nostra dispensatione pietatis ut tenere spiritualium mentes
a terrena cura disjuncte sint. omnis regimine duras ac la
borosis cordibus inungit. ut tanto illi ab hoc mundo securi
lateant. quanto hi exterius sollicitudine libenter elaborant.
In exhibitione quippe suscepta oneris. propriis quam utilitati
bus subditorum. dure vires tollenda sunt humane similitudine
et sepe ut dicitur est misericors deus. quos tenere diligit.

470
eos sollicitate ab extrinsecis actibus abscondit. Illa et plebsque
paterfamilias ad eum laborem suos ducit. a quo subales
filios suspendit. et modo filii sine vexatione decori sunt.
Unde serui in puluere sedant. Quod quoniam in ecclesia dimi-
nitur agatur. ipsa tabernaculi constructio significat. Ad moysen
quippe diuina voce pergitur. Ut ad tegenda sancta sanctorum ex his
so toto atque iactato vela texant. Iussu quoque est. Ut ad parte
gedu tabernaculi. Vela alicuius et pelles extendant. que
nimis vel plumas vel vetos vel puluerem tollerent. Cuius
ergo per pelles et alia. quibus tabernaculum tegitur. nisi gratias
hominum merces accipimus. que aliquando in ecclesia occulto dei
iudicio. quibus diuine sunt preferunt. Que quia summe curam
liberum non remittunt. oportet ut temptationum ventos et pluu-
ias de his. mundi contrarietatem portet. Quid vero placet
tunc totum bissum significat. nisi sanctorum vita teneat vel clara
que dum caute in tabernaculo sub aliis et pellibus abscon-
dit. sua integra pulchritudo suat. Ut enim interiora
tabernaculi bissum fulgeat. totius choruscet. iactat ceru-
leo colore resplendat. desuper pelles et alia. ymbres
et vetos et puluerem portat. Qui igitur et magnis virtuti-
bus. in sancte ecclesie summi perficiunt. propositorum suorum vitam
despicere non debet. cum vacare rebus exterioribus videtur. quia hoc
quod ipsi secum intima penetrant. ex illorum adiumento
est qui contra peccatas hominum sancti exterior laborant. Qui ei
tandem sui gratiam retinent. si bissum pluma tangit.
Aut quid fulgoris atque claritatis. totum vel iactat ostendit.
si hec susceptum puluere sedaret. Sit ergo desuper textum
alicuius fortis ad puluerem. sit inferius color iactat aperi-
ad decorem. ornent ecclesiam. qui solis rebus spiritualibus
vacant. tegant ecclesiam quibus et labor reus temporalium quatuor
neque quod contra rationem suam exteriora agerem minueret
is qui intra sanctam ecclesiam. iam spiritualiter fulget. Si ei
tu secum intus ut totius ruralis. aliam quod pregeret
cur accusas. hec quod. intra hoc ecclesia non dicit. quod si nonnulli
subditi. qui cum conspiciunt prelatos et superiores suos.

vite inordinate et voluptatibus desunt. ac negotio seculi
 ubi minus intendit. eo audacia ad lascivias. et ad alia
 in convenientia. etiam ipsi solent frena laxare. quia tanto
 minus timet excedere. et inordinate vivere. quanto magis con
 fident illos. qui eis debent preesse. veritatem ac disciplinam
 declinare. De hoc beatus Gregorius in libro morum sic dicit. Sacrum est. quod
 si a maioribus voluptuose agitur. maiorum disciplina cohibetur.
 Cum vero maiores ipsi voluptatibus desunt. minus lascivie
 frena laxant. Quia enim sub discipline se constructione retineat
 quando ipsi qui ius distributionis accipiunt se se voluptatibus relaxant.
 Quia contra nos hostis tunc vehementer vires accipit. quando et
 ipsos qui per custodia disciplinam prelati sunt lascivire cogit
 cit. Tanto enim licet ad feriendum occupat. quanto et hi qui
 incedunt culpa poterunt voluptatibus vacare. Sic etiam dum per
 vitalem subditorum vires. minus temporalibus curis insunt. ple
 riq; eorum exemplo detestantur. Sed verum valde esse quod abne
 get. cum contra a pastoribus frena quam celestia sollicitudinis
 videtur. Hec Gregorius. Agone etiam potest forsitan aliquis. cur omnipotens
 deus nonnullos. qui videbantur esse bone et sancte vite errare
 permittat et in peccatum cadere. De hoc sacrum est quod si plures
 cause propter quod hoc accidere solet. Nam sunt nonnulli qui aliam
 virtutem. vel etiam plures habent per quod immorescant hominibus. et
 ideo eos venerant. sed in quibus viciis siue peccatis occulte
 immoluti sunt. que a proximis ignorant. et ideo dominus qui
 inspector est cordium. non nunquam tales in aperta via cadere
 permittit. ut cognoscant ab aliis manifeste. quales sunt. qui
 prius occulto vitiosi fuerunt. Est et alia causa propter
 quam aliqui permittunt in peccatum cadere. videlicet superbia et
 elatio. Sunt namque nonnulli qui castitatem virtutem premeret
 sed humilitatem cordis non habent. et cum occulte per superbia ex
 gunt. manifeste in carne facinorosa cadere permittunt. Sed
 non dum quod nonnunquam casus istorum est cautela eorum. Nam
 elati cum conspiciunt tales in quodam religioso statu esse.
 et tamen propter occulta aliquam vitia. aut superbia. in carne lu
 brici. vel alia peccata cadere. Talia magis considerantes capiunt

221
Sed magis timere et in cunctis que agunt studet cau-
tiores esse. ac in humilitate mentis perseverare. Ista tamen
beatus Gregorius in xxxviii. libro moralium exponens illud dicitur quod dominus
dixit ad Iob. de rethemoth. Et sternet sibi cinis qui lutum
sic dicitur. arguet fortasse aliquem. cum misericors deus fieri
ista permittat. ut Ieremias. Iste enim per suggestiones va-
lidas. animum. id est. unum sanctitatem. claritate fulgentes. qui lu-
tum sibi vias magnas subternat. Sed tunc respondendum
quia cinis prius est. Quasiomnis qui lutum sterni potest. cinis
ante dei oculos minus fuit. Sepe namque homo multis occulte pec-
catis immoluit. et in bona aliqua virtute magnus videtur. qui
ipsa quod virtus inaniens deficit. quia dum immolescat hominibus
proculdubio laudatur. emuloque laus inhiante appetit. Unde
fit ut ipsa virtus ante dei oculos virtus non sit. dum abscondit
quod displicet. prodat quod placet. Que itaque esse merita aput
dominum possunt. quando et mala occulta sunt et bona publi-
cata. plerumque enim ut diximus. Latet superbia. et castitas in-
notescit. atque ideo dum ostensa castitas contra finem vite prodat.
quia cooperta superbia usque ad finem incorrecta retinet.
Alius eleosime vacat. propria distribuit. sed tamen multis
in iustis sunt. Vel fortasse lingua in detractionibus exacerbat
et fit plerumque ut is qui misericors fuerat. in prope fine vite
sue et rapacitatem et crudelitatem stimulis inardescat. quod
valde iusto iudicio agit. ut prodat et ante homines. dum hominibus
placuit. qui hoc dum deo displicuit. corrigere minus timent.
Alius pacem studet. sed minus aliis. et suam in corde
malitiam non cauet. fit quique impaciens. quia latebat dolus
hinc itaque per aliquem cinis fuit et per aliquem lutum. atque hoc cinis
qui lutum sternit. quando oculus exigentibus meruit. eadem vero
que publice clamant dissipat. Sepe enim omnipotens deus
occulta quodam mala dum tollet. et apta eorum bonorum. eleorum
suorum visibus profutura dispensat. Nam nonnulli mundum nequam
fuerunt. desentes. non perseverantes. angustum iter arripunt
sed ad quendam angustam viam exemplo suo eos qui per-
severant sunt accedunt. dum plerumque contingit. ut ipsum homo

q̄ bñ videt̃ vñe nō sibi sed potius solis elis vñat. dñ
exemplis suis ad bñ vñedi studia pseuāt nos alñ
nō pseuāt nñ puocāt. Sepe q̄dā videm⁹ viā ingredi
ad locū ppositū festinare. q̄s alñ q̄i eūtes cōspiciūt ferūt
eūdeq̄ p̄t locū petūt. Sed fit p̄terp̄q̄. vñ nñuere aliq̄
implicacōis artidō post redāt qm̄ p̄bāt. et hñ ad lo
cū veniāt qm̄ seq̄bant. Idēo em̄ vñt uter nō pseue
ratur madoant. vñ eis qm̄ p̄uētū sūt. quā gradiāt
ostēdāt. Quorū videt̃ casus valit⁹ nō modica elidit p̄uoc
tib⁹ fuit. quia illos lapsū dñ cōspiciūt. & suo statu
cōtemnūt. et ruina que illos dāpnat. istos humiliat
Discūt em̄ i supm̄ adiutorū p̄tade cōfidere. dñ p̄lōs
q̄ cōspiciūt. & suis vñib⁹ cecidisse. q̄ n̄ q̄ bñ agē vñe
tū rep̄bi. q̄i planū iter. elis seq̄tib⁹ mōstrāt. q̄ n̄
vō in lapsū negae corruūt. elis post se p̄gentib⁹
q̄i cauedā supbie foneā ostēdūt. Hec ḡg. De hoc etiā
habet. in xxvi. li. mōp. vbi idē bñs ḡg. cētās ill⁹
vñū. Am̄ docet nos sup̄ immēta. et sup̄ volucres celi.
erudit nos. sic dī. Immēta t̄cēt q̄ vñū vite carnalis.
yma appetūt. volucres vō celi sūt. qm̄ supbie curiosi
studio sublimia p̄scutāt. Illi vñedo se depomūt inf̄
qm̄ sūt. Isti m̄grendo se eleuat. vñt qm̄ possūt. Istos
m̄ infimis voluptas dīat carnis. Istos q̄i in supiorib⁹
engit libido curiositat. Illis p̄sacia eloq̄a dīat. no
lite fieri sicut eq̄ et mīl. qm̄ nō est intellcūs. Istos
supb⁹ labor m̄crepat. cū dī. Aliaora te ne q̄sieris. et
fortōra te ne sciatat⁹ fueris. Docet ergo nos dñ sup̄ in
mēta t̄cēt. et volucres celi. quia dñ hoc q̄d sim⁹ aḡsci
m⁹. nec carnis nos infimtas dīat. nec supbie sp̄s
eleuat. ne dñuēdo in ymis subicim⁹. nec supbie dñ
sublimib⁹ inflam⁹. Am̄ em̄ labit carne. immētorū
appetitū p̄sternit. Am̄ vō extollit mēte more volutp
q̄. leuitat⁹ p̄na subleuat. Sed si vigilat⁹ attendit⁹
vñ et mētis hūilitas. et carnis castimoma teneat.
cito cognoscam⁹. quia alterp̄ custodit⁹ ab alto. Nam

sepe multū supbia luxurie seminariū fuit. quia dñ
eos spūs. qñ in altū exēxit. caro in infimis merfit. hñ
em̄ pñe secreto elenāt. sed postmodū publice corru
unt. Quia dñ occultū intimescūt motib⁹ cordis.
aptis cadūt lapsib⁹ corporis. Sic sic elati iusta fue
rāt retribucōe feriendi. Ut qā supbiēdo se hoībus
pferūt. luxuriādo vsq; ad immētoꝝ similitudinē deuol
uāt. hñ quippe cū ī honōe esset nō intellexit. cōpat⁹
est immēt⁹ m̄prietatib⁹ et filis fr̄s est illis. Qñ sic em̄
illos ī altū pena subleuauerat. De quib⁹ paul⁹ dicebat. Qñ
tu cognouisset deū. nō sicut deū glificauerūt. aut
gr̄is egerūt. Quō aut̄ ī immētoꝝ aut pñe qñ immē
toꝝ voluptatē ceciderūt. Subdit. dices. Tradidit illos
deus in desideria cordis eoz in immūdiā. Ecce caro
merfit. quo supba scia subleuauit. et volatu voluap
ultra appetitū lapsi sūt immētoꝝ. atq; inde subse
substrati sūt. Unde super re videbāt. Curādū itaq;
est. et omī custodia mes. a supbie timore suada.
Nō em̄ aū oculos dei vacue tñsuolet cogitacōes m̄e
et nulla monita t̄pis p̄ am̄ tñscūt sine statu re
tribucōis. Intus ergo videt dñ qđ mētē elenat. et
idēto foras p̄mittit. in valescē quod deponat. Int⁹
prius extollit. qđ foras postmō luxurie corrupcōne
feriat. Occulta viciū; culpa sequit̄ apta p̄cussio.
ut malis extiorib⁹ m̄iora p̄māt. et cor publice
corruat. qđ latent⁹ timebat. p̄ inde p̄ hūilitatis
custodiā suada est mūdicia castitas. Si em̄ pie
spūs sub deo p̄mit. caro illiāte nō sup spm̄ elenat.
Habet quippe spūs cōmissū sibi dominū carnis. si tñ
sub dño recogitat. una legitime fructus. Nā si auctore
supbiēdo cōtepm̄t. iure et a subiecta carne p̄mū
suscepit. Unde et ille p̄m⁹ inobediēs. mox ut supbi
endo peccauit. pudenda cōcepit. Quia em̄ cōtūmēli
am spūs deo intulit. mox cōtūmēliā carnis nūciat.
Et qui auctori suo esse subdit⁹ noluit. ius carnis

subdite quā regebat amisit. Ut et in serpo videt̃; mo-
dicæ sue cōfusio redūderet. et impatus discet. quid elat̃
admisisset. Sic enī plerq; virrus libidinis. de radice
nasat̃ elacōis. quia tūc caro viciat. cū spūs latenter
intumuit. hinc enī est. q̃ longa cōtinentia repete sol-
uit. hinc est. q̃ plerq; et vsq; ad seminum ṽginitas
suata viciat. Quia igit̃ negligit̃. hūilitas cordis.
rectus iudex despicit etiā integritate corporis. et quicq;
p̃ aptū malū rep̃bos amīciat. q̃s dudū rep̃bos in
occulto tollebat. Nam qui diu suatū bonū subito
p̃didit. apud semetip̃m intus aliud malū tenet
ex quo ad aliud subito erumpit. p̃ q̃d ab oīpotēti deo.
etiā tūc alienus extat. q̃n se ei p̃mūdiā cordis in-
herere mōstrant. Quia igit̃ mētis elacō ad pollutiōem
pertrahit carnis. rep̃borū cor a volatu uolucis. ad
petulantiā labit̃ immētorū. Sancti aut̃ vni ne appe-
titu bestiali. ad luxurie voragine deuoluāt. sollicitu-
te cogitacōe mētis. a sup̃bie volatu custodiūt. ac ne
in infima. desipiendo corruāt. om̃e q̃d sublimis sa-
puit. hūilit̃ p̃mit. Ecce itaq; d̃r. Qui docet nos
sup̃ numerā t̃e. et. Sā enī vni sup̃ immēta t̃e edocti
sūt. quia quidq; in immis p̃t ambra despiciūt. q̃ā
nichil in hac vita q̃d p̃teat quāt. Sup̃ volucres q̃
celi eruditi sūt. quia om̃e immūdorū spūum infidi-
as cōphendūt. et p̃tates aereas. q̃s ad huc p̃ carnis
infinitate tolleant. etiā vice meret̃ calcāt. agentes
quippe scōp̃ t̃nsicōia cūcta despiciūt. et sub se labi
quidq; sup̃bit. quidq; p̃teat cōteplant̃. et q̃i in q̃dā
veritate cōstituto. tāto sibi om̃ia subesse cōspiciūt. quā-
to semetip̃as auctori om̃i subdūt. atq; inde cūcta t̃ns-
cedūt. Unde creatori om̃i vni se hūilit̃e substerunt. hec g̃g
Ex h̃is igit̃ d̃is colligē possum? q̃m cantos et hūiles
oporteat nos esse. si in vita religiosa aut̃ ṽtuosa volu-
m' vsq; ad finē p̃seuare. Sed quia de statu inordinato
qm̃ heu modo p̃ quosdā exercet̃ in ordine t̃t̃ne incipi?

ut illa iterum persequamur. Unde considerandum est super dictum est
quod monastica disciplina valde modernis temporibus deficit.
et a sua perfectione laqueatur. Omnes enim que sua sunt quaerunt.
et spreto celesti desiderio terrena amanda concupiscunt.
Cur igitur ad illa que per diuinum contempsimus amore. per
malum desiderium iterum redimus? ita quod et volumus et promittimus.
deo per inordinatam vitam violamus. De hoc per petrum
damianum sic dicitur. Ad tantam quippe fecerem cotidie semet
ipso deterior mundus iste deuoluitur. Ut non solum cunctis
sive secularibus sive ecclesiasticis conditionis ordo a statu suo
collapsus iaceat. sed etiam ipsa monastica disciplina solo
tenetur ut ita dixerim redimata. ab assueta illa celsitudine
diuina sue perfectione laqueatur. Perit pudor honestas
euamnit religio cecidit. et velut frons agmine omnium sanctorum
decursum terra paulatim abscissit. Omnes enim que sua sunt quaerunt
et contempto celesti desiderio. terra insatiabiliter concupiscunt.
Et quia sub ipso mundi fine post mundum mori non
desunt. qui post alta pelagi in luctus euecti. terra remi
gno manum pulsant. Nos igitur qui mundi abrenuntia
tores dicimur. qui terram fluctus naufragum euasisse gloriamur.
cur ad ea que per diuinum amore contempsimus. retrogradi
mentes quiescimus? male estuati desiderio recalemus. Et
dum cauam quam cum christo pepigimus frangimus? violare fi
dei potius tormenta metuemus. quam promissa possumus. de nostra
confusione sperare. Hec per petrum damianum. Quicunque ergo
religiosus violat fidem agendo contra votum quod suo spo
pondit creatori. in re apostota debet ceteri. Nam sic
duobus modis recedit a deo. fide vel opere. Sic duobus
modis efficitur apostate. relinquentes fidem aut per uia
opera agentes. Unde si monachus agit contra suam professi
onem mortaliter peccando. merito apostota debet mutari
pari. etiam si habitum deferat religionis. De hoc beatus
gregorius super ezechiel. sic dicit. Scitis quod sic duobus modis a deo
recedit. sic duobus modis a deo apostate homines fiunt.
Nam unusquisque a creatore suo. aut fide recedit aut opere.

Sicut ergo qui a fide cecidit. apostota est. ita qui ad
uersū opus qd deseruerat redit. ab omnipotēti deo a
postota absq; vlla dubietate deputabit. et si fidem
tenē videat. hec gē. Nōndū etiā q sūt nōnulli in
scā religione qui solū glīant de eo. q plures annos
habeat in ordīe. q vō ipi raro ul' nūq. religiose
vixerūt modicū ppendūt. hī tales qui in vīr tūtib?
nōdū pfererūt. nouos se esse recognoscāt nō mō.
chos. De hoc dicit bē Bnh? Si in ordīe xl ānos
egisti et vīr tūtib? nō pferasti. sed in pmo gēu stas q
intraisti. ego nouitū te iudico. hec Bnh? est et ali.
in ordīe multū rephēibile videlz vīr tū mīnīacōis
qd bē bndict? in regula distinctissime pphibet dicens.
Ante omnia vt absq; mīnīacōe sint frēs. Ad mādātū
regule a subdit? mīnīe obpūat. nā ppe modicā occa
sionē nōnulli frēs pūpūt in mīnīacōm. In dū cau
santes de cibo et potu et alijs rebus mīnī discere in
sup diuīcātes supiores suos platos. et alios officia
les. assēntes eos in ordīatos ul' mī pūdos aut negli
gētes esse. Sed tūc debēt mōdī tales. ne ppe vīr tū
mīnīacōis puotēt nam dī aut eāā separēt de mīo
filiopēnis. hoc dicit bē Basili? Non erit de mīo fra
tis xpi. qui mīnīare mīatāt. ob exigū vīr tū sui. Bebe
mētissima em plaga aīe nīmī fore ostendit. et in
sūracō hī vīr tū. hec Basili? Et quicūq; delīat in mī
nīacōe. puat se diuina cōsolacōe. Testat hoc bē Ied?
Et sicut subditi peccāt mīnīandū. sic etiā platos. ac ce
teri supiores laborare debēt. vt nō dent illis occasio
nē mīnīandi. ne forte et ipi mīant ppe hoc pccm
et mī dī Sācēdū eāā est. q sicut pfiacētes in ordīe
efficiūt valde vīr tūosi. sic ecōūso dēficiētes in bonis
morib? sūt multū vīr tūosi. quia tūc postposito omī
timore dī faciūt ea que nō expediūt scēlā multa
et enormia cōmittēdo. De hī? religiof. dī bē aug?
Sicut nō vīdī meliores qm qui pfererūt in ordīe

127
Sic nō vidi detiores q̄ q̄ defecerūt. Et nōndū q̄ om̄e
qui in statu religionis in ordinatōe vīvūt. miserabi-
liores sūt om̄ib⁹ hominib⁹. quia nec deū hūt nec m̄i-
dū. Nam si expleant suas voluptates occulte peccā-
do semp̄ tamen timet̄ deprehendi. et ideo freq̄t̄ in q̄dā
cordis angustia sūt cōstituti. et idcirco solū nō hūt
quia libe peccare nō p̄sumūt. Deū etiā nō hūt. quia
p̄uatiōe eius indignatōem m̄cūt. De hoc dī b̄t̄ iō⁹.
Uō. de mūdi cōceptorib⁹. s. mōchis et alijs habitū reli-
giosū si p̄positū suū religiose vīuēdo impleuerūt. cū dūo
iudices erūt. Om̄ aut. miserabiles sūt oib⁹ hoīb⁹
quia nec deū hūt nec s̄lm̄. hec iō⁹. Non solū at̄ t̄les
sūt in hoc mūdo infabiles. verpetiā et̄na dāpnatio
app̄hēdet eos infitō. Tēte b̄t̄ b̄n̄b⁹ q̄ dī. Qui in loco
ordinis sine ordine vīvūt. ad illū ordinē deueniūt
ubi nullus ordo sed sempit̄n⁹ horror inh̄tat. hec b̄n̄b⁹
Om̄is q̄s ergo mōch⁹ ac religiosus p̄ndat. aut p̄time-
cat p̄c̄m̄ anime sue. et abstrahat se a cōcupiscētijs
carnalib⁹ et a b̄t̄atib⁹ hūm̄i s̄ili. nō solū mēte sed etiā
corpe aua cōsata in mūdo. et int̄ sedātes hominē
mōchis m̄ime expedit. maxie t̄n̄ illis qui nō dūm
in bono p̄posito. et in vita religiosa sūt f̄mati. Nam
videndo et audiēdo. que in seculo gerūt. debilis animi
faaliūt ad temptatōem trahit̄. Et ideo mūdo et ei⁹ occu-
patōes sūt fugiēde. De hoc ysaac abbas siue dicit sic
expedit mōcho nullaten⁹ cōmisceri obpugnanti b̄t̄ eū
sed ab eorūdem aspectib⁹ abstinē. et elongat̄ se app̄m̄
quitate ip̄orū. et hoc dico nō solū p̄ ventre. sed etiā
p̄ om̄ib⁹ in quib⁹ examinat̄ mōchorū libertas. Cū enī
homo accedit ad deū. fedus inijt cū d̄no de h̄is absti-
nē que sūt hec. nō vidē faciē mulieris. nō respicere
formosorū aspect⁹. nō cōcupiscē quidq̄. ul̄ epulā. orna-
tū vestīū nō vidē. nō vidē hominē sedatū dignitate
et̄. Quia multas vias acq̄rūt viaa de p̄p̄mitate corp̄
laxantiū et altitantiū athlete sapiā et p̄positū ei⁹.

Et sicut aspectus bonorum mouet arbitrium huius mundi
ut inclinetur ad operationem ipsorum manifestum est. quod ipsorum con-
traria potentia huius captiuam animam. et si nichil plus
faciat solitudo. infestacionem tamen priorum adducat illum
et infructuosam faciat mentem perturbacionem. ad unum quodque
namque corpus nichil habet homo pugnam. et debet custo-
dire seipsum. et diuinuere pugnam suam in ipsis. Quoniam
enim homo sibi faciat violentiam ad bonum perditur. tamen
ex eis videndo semper atque concupiscendo. hec Isaac abbatis.
Ecce quoniam periculosum est monacho conuersari in seculo. monachus
enim officium esse debet. fugere turbam. amare silentium. fletibus
insistere. simplicitati studere. immortalia vite ac sancti monachi
amare. Si vero oppositum fecerit. a culpa liber non erit.
Hoc tangit hugo de sancto victore sic. d. liber a culpa non
est. qui alienum usurpat officium. Si monachus es. quid
facias monacha. Si amas silentium. cur declamabis assidue
interesse delictis. Tu semper ieiunare et fletibus debes insistere
et tu philosophari quas. Simplicitas monachi philosophia
eius est. Sed docere inquit alios uolo. non est tuum docere sed
plangere. Si tamen doctor esse desideras. audi quid facias. vili-
tas habet tu. et simplicitas vult. immortalia vite. et
sanctitas consiliorum tue docere debet homines. melius ergo
fugiendo mundum doces quam sequendo. hec hugo et beatus Bernardus.
monachus non habet docere sed plangere officium quippe
cum opidum carcer esse debet. et solitudo paradysus. hec Bernardus.
Unde quilibet deuotus monachus fugiat mundum. et ea que
in eo sunt. et religiose viuat. et quod foris ostendit homi-
nibus. phitum intus studeat seruare coram deo per bonam
viam. ad hoc hortatur beatus Gregorius sic. d. monachus reueren-
tiam sui habet. in actu. in locutione in cogitatione semper
transpicat. et ea que mundi sunt perfecte deserat. et quod
ostendit humanis oculis habitu. hec ante dei oculos mo-
ribus prestat. hec Gregorius. labore magis monachus ut ab
eius abstineat. et in virtutibus se exercet. sit humilis ma-
suetus et caritativus. et timorem spiritus per oculos habeat.

49
Nam de monachis ordinat et inordinat. dicit abbas
pastor sic. Qui gulosus est. monachus non est. Qui ma-
lum pro malo reddit. monachus non est. Qui malicia
in corde suo tenuerit. monachus non est. Qui natus est. mo-
chus non est. Qui elat et vbosus est. monachus non est.
Qui vere est monachus semper est mansuetus. humilis
caritate plenus. et timorem dei semper et ubique pro-
oculis habet. ut non peccet. hec pastor abbas. de sta-
tu etiam monachi veri. et qualis debeat esse monachus. dicit
Iohannes abbas. in tractatu de proprio gradibus. monachus est qui
solum que dei sunt agit. cogitat et loquitur. proprio vult
in omni tempore loco et negatione. monachus est violenter
nature indefinitus. et custodia sensuum indefinitus. mo-
chus est sanctificatum corpus. expurgatum os et illuminata
mens. monachus est mens et dolens animam. in indefinita
mortis memoria se exertens. vigilans et dormiens et quis
putas fidelis et prudens monachus. qui sub obedientia.
subiectione. et labore et dolore. calore suum custodit in
extinguibile. usque ad suum exitum. ignem ignis. et feruorem
feruori. et amorem amori. et desiderium desiderio. et sollicitudinem sollicitudini cotidie addere non cessant. hec Iohannes abbas
de condicione etiam ac virtute deuotorum monachorum beatus Bernardus
dicit sic. Ille vere est monachus qui deuotionem tenet in choro
pacem in capitulo. disciplinam in labore. meditationem
in lectore. feruorem in oratione. castitatem in temptatione. tollerantiam
in aduersitate. humilitatem in prosperitate. hec Bernardus. Si
vero tantam perfectionem monachorum. que modo per sanctos patres pro-
missa est. et alibi scripta legitur. propter humanam fragilitatem
suare nequiam. suppleat hoc in nobis humilitate confessionis
deuotione. contritionem cotidie fletibus. quam diu pergramur a
domino nostro deo. et a luce vultus eius. accusamur et confitemur.
improbum mentem et defectus mentis. agnoscetes paupertatem
mentem. et dominus liberabit nos. ad hoc faciendum. hortatur
nos beatus Bernardus. d. magnam iacturam perfectionis nostre
suppleat pietas. ac deuotione confessionis humilitas. d. int nobis
lacrimae nostre panes die ac nocte. quam diu dicitur anima nostra.

Ubi est deus tuus. hoc est quoniam diu pugnatur. a domino
deo suo. et alius uoluit esse. Unum quidem erat necessa-
rium. sed qui nec in uno figuratur. nec in multis operando
et laborando exercetur. in quo ordine computabimur. Uti-
na cum illo. De quo apostolus dicit. Et qui non operatur creditur
aut in eum qui iustificat impium. reputatur fides eius
ad iusticiam secundum propositum gratie dei. Utinam cum peccante cum
multum dimissum est. quoniam dilexit multum. Nam in diligendo
deum retributio est. Sicque fratres obsecro. non excusemus nos
sed accusemus et confiteamur. Et qui magni nominis umbram
et personale quodam figuratum perfectioris apertum habemus in domum
apertum deum consue me cognoscere paupertatem. non usquequaque
a veritate recedamus et veritas liberabit nos. hec beatus Bernardus. Et
quoniam propter fragilitatem nostram ac defectus non valeamus
peruenire ad perfectum statum nichilominus. Tamen putamus possimus
cum adiutorio dei in bono opere nos exercere debemus. Men-
simus etiam virtutem nostram perpendamus. et secundum quod impetuit
vires ad exercitanda via. et ad virtutes intendas labo-
rem. Qui igitur ad sanctum ordinem nos venisse gaudemus. tota
nostra intentio ita hoc usari debet. ut mentis nostrae virtutum ar-
mis accincta. in spirituali examine se seipsum exerceat. et victor
impetus debellare concedat. De his et aliis statum religi-
osorum tangemus. Petrus Damiani sic dicit. plerique enim videmus
iam dudum in sacro ordine constitutos. qui necdum non e-
runt. quid ieiunius. quid in vigiliis. quid in reliquis celestibus
discipline studiis ferre potuisset. Et cum scripta dicat. Qui
ignorat ignoscatur. Quo pacto vel a deo cognoscatur. vel
deum mereatur cognoscere. qui semetipsum in eius obsequio
committit ignorare. Quis ergo semetipsum vult vnicuius
mensuram suam vnicuius turpe est notitia non habere. Quia
quod militie spiritualis agone proficit. in hoc probatur est si
iam debiliore contra se victoriam committit sentiat. si surge-
tes in se motus carnis facile reprimat. si tumultuam co-
gitationum strepitum. mox iam labore copesat. Si nas-
centes carnis illecebre spiritus. mox ut oriri ceperint.

116
refectat. si timētia supbie luxurie. ceteroq; victor colla
gladio. p̄tm' diuinū timoris obtineat. Cetero qd p̄dest
diu quēpiam sacro mēse militiae. quē velud sub ip̄a
p̄m̄m tuncū rudmēta remissis manib' et tenēo ad
huc poplice iudeas claudicare. Aqua nimis negligē
cie dissoluōe p̄dicator egregius discipulos suos p̄hibz
d. remissas inquit manus et dissoluta gēma erigite
et gressus rectos facite. pedibus vris nec claudicab' q̄s
erret. docta manus ad plū. facile vēit ad triūphū. cor
pus attatū lonca p̄mptū fertur impugnā. monacho
nempe cui adhuc impossibile est supbia p̄mē auā
riā cohibē. mūdrie faces extingū. mūda mēte aluxōie
petulācia custodire. qui vtr' malicie adūsus offendente
nequit expelle. cui pseuāda cēsura iusticie suatib'
sustine. Quid aliud dicēdū est. nisi quia q̄ntū ad p̄fessi
onē quidē iam in sacra militia nomē dedit. Sed quid
sic spūale certamē. penit' nō agnouit. ymo ad p̄fectiōm
tendētib' hoc totis vmbus mūtedū. vt salubrit' ri
gidi. mag' distat ista nescire q' vnicū. Unde at q' h' nō
qui se mortuos p̄fiter' esse cū xp̄o. rebelles moe carnis
et passionēs ammorū adhuc in se p̄caat vnicū. distat
ergo miles xp̄i. dū adhuc nouus est manus cōferē.
distat emergētib' quibz q' vicijs. put res dītauerit
obuiare. huc illuc se cūduct' vniat' exp̄ientie oculis
p̄uidus v̄tat. et singlis quibz q' iaculis que mittūt cō
grue defensionis tegmē opponat. vt supbia hūilitate
deriat. gulā sobrietate restringat. māsuetudinē natiūdi
am calcet. auariciā largitate refrenet. andrē libidīs
terrore p̄petui ignis extinguat. odi trābem. flāma
suauissime caritat' eximat. dēcāt' cōte dēno isto cōtaminē
qui subtilit' ac p̄funde cōsiderat totū. quid q' est illud
quod v̄satur in mēte. Gratulāt' angeli ad tale spectacu
lum videntes q' hūana natā. in eo q' cōtra semetip̄as
pugnat ad corp se cōsortiū. vnde fucat ei ceta reformat
et sibi r̄pando. ad v̄tā p̄culdubia pacē tendit. qua

olim sibi met male cōsencēdo qā nō repugnavit a
misit. nec cōgrām frēs mei. si ad votū mox cūcta nō
vincim? sed in hīs cōflictoe et annis. exūpnas laboēs
angustias. et gūssimū sepe fluctuant? anime tedū
sustinem? In hoc em nobis. diuina dispēsacōe pspi
tatur. ne repētina victoria in arrogancia nīr animi
extollat. et de altitudine sua pfidus corruat. si nō
auctori deo. sed victorie sue vires assarbat. Unde frēs bñi
qui ad factū ordinē nos venisse gaudem? hic tota nīra
intencō vsari debet. vidēz de mēs nīra vītuū armis ac
cincta in spūali etānie semp se exerceat. et vīcōp por
tēta que etā nos mītescē nesciūt. ferundo spū debellare
cōtendat. pāci sim? semp nīuētes vīcōp timeos. ac
fregētes bestias de agro nīra cordis eicē. nullū eis iēa
que nīr vīris sūt pmittam? locū pūse dñacōis hīe
her petr? damiani. Audiuim? igit nūc expmisse.
cōdicōne et dissolutā vitā quorūdā statim in habitu
quidē religionis existētiū. sed pūse vīnētū. Audim?
etā cōsacōm scām et ordinatā. deuotōp ac religio
sōp mōchōp. Quisq; ergo in pposito bono. et in statu
religioso se esse dēphenderit in eodē scō pposito. a cōū
sacōne bona seu vītuosa studeat pficē ac pseuare. Be
tū scīs religiosīs. mōchīs premiū et glīam post hāc
vitā valeat obtinē. Quisq; vō in dissoluta et mor
dmata ac pūsa vita se positū esse cōspecit. timorē
mortis et penā iehenne ante mētis oculos reducat. et
pīnam p sine pīnis actibus agē nō obmittat. Quidq;
igit pūse vīnēdo cōtra dñm commississe se sensit. hoc
totū p opa pīne supi? pmissa vidēz. p cōtracōm cōses
sionē et satisfacōm delere studeat. Pīniat mōp semp
p cordis cōtracōm. lacrimas fūdend. Pōnis cōfessionē
ruborē sustinēd. Et p satisfacōm. opa vītuosa pagēd
et de cōto asimilib? malis canēd. Qui aut sic se pmit
tēniā suōp scelerū a dño cōsequet? De tali pēitente
dicit bñs Aug? Quid est hō pēitēs. nisi hō nat? sibi ipi

Qui ut adeo accipiat veniam suo iudicio de se ipso exigit
penam: hec aug. Non solum autem illis penitus veniam
propter. verum etiam gloriam in futuro a christo domino consequitur.
Sed et statum pristinum religiosorum monachorum propter mala
et peius opera peccata per hunc mundum in se domino cooperante
valde reformabunt. Sic igitur habemus de statu incipien-
tium. qui consistit ut super dictum est. in vera penitentia et
eius partibus videlicet contritione confessione et satisfactione
et quibusdam iusticiis. tangentes easdem penitentiae partes.
De quibus omnibus prout dominus donavit. tractando hanc ma-
teriam dicta quedam et antea scriptis patrum meorum collegi
ut condicio sine status penitentium seu incipientium aliquot
ista legentibus patefiat. Omnibus clare est expositum huius
mare in eo natantes. distat eundem flentes. Explicit
primus liber agalagranati. ¶ Incipit secundus.

Incipit liber sine titulo scilicet. qui est de statu perfecti. fili. interrogat
Dercepta igitur informacione a te o pater. ac
salubri doctrina de statu penitentium sine
incipientium. Nunc desidero instrui de statu
perfecti. Et primo in quibus consistat status eorundem
perfecti. de hoc per te cupio edoceri. Et in tribus con-
sistat status perfecti. Capitulum primum. pater respondet filio.

Cure debes. quod status incipientium prout
super dictum est consistit in tribus videlicet
in peccatorum suorum viciorum detestacione. In
virtutum operacione. et in temptationum
repressionione. Postquam igitur peccator
post multa flagitia et crimina. est
conversus ad deum per penitentiam. et in eadem studet domino
cooperante. cum omni sollicitudine perseverare. Hic talis
status incipientium est aggressus. Sed necesse est. ut
quilibet penitens. seu deo finire incipiens. pacta penitentiae
vel adhuc in actu penitentiae existens. peccata perpetrata. aut
quocumque alia scelera non dum commissa. ex totis viribus
et cum summa diligencia conetur vitare omne peccatum mortale.

detestando. si desiderat statim proficiat ingredi. Qui
consistit ut patet est. primo in vicio detestatione.

Quid sit peccatum

Primo seu detestari debet proficiat. Peccatum
a doctoribus diffinitur in multis modis. primo
sic a beato augustinus qui dicit. peccatum est voluntas retinendi
vel consequendi. quod iusticia vetat. Secundo sic ab eodem beato
augustinus qui dicit. peccatum est dictum vel factum. vel concupiscit
contra legem dei. Tercio ab eodem ambrosio sic diffinitur.
Peccatum est pervertit legem diuinam. et celestium inobe
dientia mandatorum. Quarto ab eodem augustinus et hoc sic dicit. peccatum est
spere incommutabili bono. mutabilibus rebus ad herere
In qua ultima diffinitione beatus augustinus non dicit. quod duo
in peccato sunt. scilicet auersio a creatore. et conuersio ad creaturam
quod potest esse peccatum mortale. et nonnunquam etiam veniale
Veniale est quando quis in creatura delectatur plus debito
sed tamen citra deum. Augustinus etiam potest quis delectari in crea
tura sine omni peccato. ut cum delectatio naturalis est tamen secundum
quod visus delectatur in videri. gustus in dulci. et sic
de aliis. In idem etiam potest quis delectari in creatura me
ritorie. quando scilicet ad deum refert. unde patet dicit. delec
tasti me domine in factura tua. Sed cum a creatura dili
gitur ultra creatorem tunc mortaliter peccat. quando peccatum
mortale est auersio talis. ab incommutabili bono.
et conuersio totalis ad commutabile bonum. Peccatum
autem mortale ab omnibus est vitandum. et detestandum.
quia multa mala infert peccatum. primo obligat
hominem ad duo videlicet ad culpam. et ad penam eternam. De hoc
dicit richardus de sancto vic. propter peccatum obligat homo ad
duo. ad culpam et ad penam. In vno obligat videtur
captiuitate. In altero vero obligat debito damnationis
Cum enim homo aliquod graue peccatum ceciderit. tam non
est in eius potestate ut per semetipsum resurgere possit.
Per semetipsum potest a domino recedere. sed per semetipsum non
potest ad ipsum redire. hinc est quod obligatio culpe dicitur

127
mors anime. Quia sicut p morte extiorē corp⁹ restituit. que sūt ad vitā istā. Sic aīa p obligatōm culpe mortificat ad opa. que sūt ad vitam etīam. Hec Richard⁹. Omīa nāq; opa qūtūq; bona pdesse nō possūt. nec sūt meritoria nisi pūs a pccis abstineat. Teste bō Aug⁹ qui dicit. Sicut omīa medicāmēta nō valēt ad sanādū volūmē. qm̄dū fuit ferrū mfixū nisi ferrū extrahat. Ita omīa bñ fca nō pderūt tibi nisi pccm pūs relmgt. Nichil em̄ pdest ieiunāe et orae et alia religionis opa facē. nisi mēs ab iniquitate reuocet. Hec Aug⁹. Ipā em̄ pccā sine vitia seu amor tēnōz. hōiēm tenebrosū reddūt. affm̄ spūalem a mētē repellūt. et dēlectatōm celestiu bonoz ī corde extingūt. De hoc bō Aug⁹ sic dicit. Pccm est teneb. quā ītelligas obtūdūt. et totus homo ītior obtenebrat. Vnde necesse est vt tanto sollicit⁹ mētales oclī a pccā tenebris p cōpūctōis lacrimas cōtinue expungēt. qnto amplius p hanc cōtēplacōis radīs obmūbilat. Hec Aug⁹ et Amshelm⁹. qī qūlādo de hoc dicit. Affctus carnalis īfatuauit ī me sapōrē spūaliū. Intencō īfirmoz mētauit aīam meā ab ītuitu supnoz. Amor tēstīū extīpuit ī me dēlectatōm celestiu. Vsu vitōz euānit ī me sensus veroz bonoz. Hec Amshelm⁹. Non solū autē pccōres ppe sua mala fca hīs bonis spūalib⁹ et etīa pūat. vep cāā filij dyaboli efficiūt. Teste dño. qui pūis iudeis sic dicit. Vos ex ppe dyaboli estis. et submīgit causā. qre dicens. Et desideria patris vā vltis facē. desideriu ei maligni spūs est. Vt mortali⁹ peccādō a deo recedam⁹. et eius mēbra sine filij efficiam⁹. Quia toties quisq; nascit ex dyabolo sine vepērat. nē etiā adorat eum. quociēs peccat. Hoc affmat bñs Iēō⁹ sic. d. Toties ex dyabolo nascim⁹. quociēs mortali⁹ peccam⁹. Item dicit. Toties dyabolo gemisfectim⁹. qācēs peccam⁹. Hec Iēōm⁹. Et nōdū q omīs qui

utuose vmit. est equus dei in quo sedet regit ac
ad se pduat. Sic omnis p[ri]us et vicius est equus
dyabli. cui p[re]sidet. que etia[m] ad p[ro]p[ri]um adducat. De q[ui]
dicit b[ea]t[us] g[regoriu]s sup[er] Can[onicu]m. exponens illud. Equitatu[m]
meo in caribus p[ro]ph[et]arum. assimilavi te amica mea
i. d[um] tu esses in caribus p[ro]ph[et]arum. d[um] ad huc opib[us]
demonia et desuies. p[re]destinatio ego te equitatu[m]
meo assimilavi. o[mn]is eni[m] q[ui] h[ab]uit auidiam ad fallaciam
desuie ad huc sub car[um] p[ro]ph[et]arum st[et]. equi q[ui] s[ub] car[um] p[ro]ph[et]
me st[et]. id est s[ub] regimine dyabli. Omnis vo[ntas] q[ui] in h[uius] m[un]di
castitate. in doctrina. in caritate feriet. iam equus
effectus est creatoris sui. Iam in manu dei positus
est. iam habet possessore[m] deum. Unde cundam tu p[re]
sidedat d[omi]n[us] d[icitur]. d[icitur] est tibi co[n]tra stimulu[m] calcitran[do]
non potes. iam tibi ego p[re]sideo. hec g[regoriu]s. Et sicut a[n]i[m]e
utuose p[ro]p[ter] vice stimulu[m] s[un]t habitatio sine locus di
in quibus libent[er] pausat. Sic corda peccantu[m]. et
male vme[n]tu[m]. s[un]t locus dyabli in quib[us] requiescat
Quod p[ro]bat b[ea]t[us] g[regoriu]s sup[er] ezechiele[m] tractas ill[ud] v[er]bu[m]
B[ea]ndicta gl[ori]a d[omi]ni de loco suo. sic. d[icitur]. Ibi eni[m] inabitat
dens. ubi vera pax querat[ur] et interne co[n]templatio[n]is
gl[ori]a amat[ur]. Nam qui ad p[er]sistat[em] defluunt. locus dei
esse co[n]temp[n]unt. locus gl[ori]e dei s[un]t. ut sancte a[n]i[m]e vel un[us]
quisq[ue] in celestibus p[er]manens angelicus sp[iritus]. Et gl[ori]a
d[omi]ni de loco suo b[ea]ndicit[ur]. ut ab el[ec]tis hominib[us]. ut a sanctis
angelis auctori o[mn]i laus et[er]na cantat[ur]. locus aut[em]
maligni sp[iritus] s[un]t corda peccantu[m]. Sed cu[m] sibi met
ip[s]is nati p[er] p[er]nam redit ad vitam. gl[ori]e d[omi]ni locus
fuit. Iam eni[m] se co[n]tra se erigunt. Iam p[ri]us lacrimis
insequunt[ur] mala que commiserunt unde corda peniten
cia s[un]t iam d[omi]no locus suus. que p[ri]us impii po[n]ta
fuerat locus alienus. sp[iritus] aut[em] qui a p[er]tis suis ad do
minu[m] co[n]vertunt[ur]. no[n] solu[m] delent lacrimis p[er]sa que fecerunt
sed et in opib[us] ad alta p[er]ficiunt. ut habitatio dei o[mn]ipotens
fiat. hec g[regoriu]s. De hoc et hugo de s[an]cto vic. sic d[icitur]. In illis me[n]tib[us]

dyabolo pausat. que me? a calore diuini amoris fagi
de. foris nunc influxa carnalium voluptatum delatione
gaudent. et que pinde amaritudo secutina sit non pui
dent. hec hugo. Et nondum quod antiquus hostis dyaboli etiam
mentes bonorum non minus ingreditur. illicita suggerendo. et
diuisis temptacionibus faciendo. sed in corpore cordibus morari
non permittit. quia in multis cogitacionibus iustorum animi vici
lit relinquit. In reproborum vero cordibus malignus spiritus ingre
ditur et moratur. quia proprias cogitaciones quas ille suggerit
libenter suscipiunt. et sic deus ad consensum peccati. ac etiam ad
opus peruersum pertrahunt. Et ideo propter hoc in eorum cordibus
dyabolus ingreditur dicitur. hoc tangit beatus Gregorius in xxviii li.
morum. exponens illud dicitur. Ingreditur bestia latibulum suum
et in antro suo morabitur. sic dicitur. Quis alius nomine bestie ni
si hostis antiquus accipit. Sed nondum magnopere est. quod hec
bestia. non solum antro suum ingredi. sed in eo etiam morari
prohibet. Aliqui enim etiam bonorum mentes ingreditur. illicita sug
gerit. temptacionibus fatigat. tractandis spiritus ad delationem
carnis deflectere conatur. Delationem quoque ad consensum perducere
nititur. sed tamen resistente superno adiutorio peruale prohibet.
Aliqui ergo intrare in mentes bonorum potest. sed in eis mora
ri non potest. quia cor iusti hominis bestie antro non est. quod
enim quod prauum antro possidet. eorum mentes paulo dubio in
morans tenet. Quia in eis cogitaciones ad iniqua deside
ria. et desideria usque ad nequissima opera perducit. Neque
enim student reprobi suggestiones eius recta iudicii manu
repellere. cum voluptati appetunt subdita delatione fini
re. Cumque in corpore cordibus prauum quod oritur. moris perstu
dium delationis emittit. Et cum sibi minime resistit. per tamen
ad consensum roborat. Statimque consensus ad opus du
citur. Opus vero consuetudine grauat. Recte ergo in antro
suo morari hec bestia dicitur. quia tam diu cogitaciones reproborum
tenet. quousque eorum vitam etiam aculeo prauum opus perforat.
Unde beatus Bernardus ad iudicem per prophetam dominus dicit. Quousque ita mora
bunt cogitaciones nequie. Neque enim reprehendit cum remanent

sed cur morantur. Et i bonorum cordibus cogit. illi autem veniunt. sed
non tamen morantur prohibet. etiam recti quique ne captivam
sunt domum consue perbeant. ab ipso cordis lumine hostem
fugant. Quia et si quique repetimus suggestionibus usque
ad primum vestigium surrepit. ad consensum tamen iamnam
non pertingit. hec ergo. **S**unt etiam et alia propter que
mortalia peccata sunt vitanda. videlicet propter correptionem. propter
reprobationem. et propter eternam dampnationem. Solet namque dominus
propter peccata admissa. etiam suos electos in hac vita multipliciter pun
ire. eis multas tribulationes immittere. ut per hoc pungerentur
a suis delictis. Item nonnullos omnipotens deus. propter suas
pravitates. et iniquitates. quia ab his cessare noluit
solet dare in reprobum sensum. ac in obstinationem cor
dis irremediabiliter tradere. Item multa propter perisam vitam
sua quam ducunt. et carnalia delectamenta. que cito perire
sunt eterna tormenta et dampnationem merentur. que fine habere
non possunt. Itaque tangit Rich. de scd vic. sic d. Quis enim est
tam effrenatus. qui non studeat concupiscentias suas temperare.
si diligenter attendat. meretur quod retineat. quod soleat dominus
in quibusdam elis suis. malas delectationes in hac vita
in septuplum punire. et quis non pertimescat peruersis
consuetudinibus permaat insistere. Quis ne non festinet. per
vnum usum aculei corrigere. cum audiat quidam etiam in hac
vita in reprobum sensum dari. et in multis obstinationem
obligationem quod peccata irremediabiliter tradere. Quis etiam tam
insensate tam obstinate mentis homo. qui spera potest
memori. qui non expauescat. et omnino abhorreat transito
ria carnis. oblectamenta tormentis eternis mereri. si
diligenter inspiciat. mdesmet quod attendat. qui sunt modi
ca seu etiam momentanea illa omnia carnis delectamenta. quod
pertulerunt. et qui sunt in eterna qui ne atrociora tormenta
illa eterna. que non habent finem nec habere possunt. hec Richar.
Ecce ad quanta mala perducit peccata mortalia. prouocant
quippe hominem consortio filiorum dei. efficiunt etiam eum filium
dyaboli. et hinc ad finem spiritus maligni. et ad extremum tendunt

170
ipm. etms peris inferm. O quita stulticia et miseria
est. ppter voluptates carnis et eterna desideria. ppetua
gaudia ptere. et eterna tormeta mcre. De hoc Rich. de sco
vic. dicit sic. Quis digne coprehendat. quis explicare suf
fariat. quita sit stulticia. qm infinita miseria. summa bona
sponte desere. Infirma bona amde qre. etna gaudia
fastidire. transitoria ardent concupisce. et p pccatis pma
infinita ptere. et mala eterna incutere. *fili' inogac*

En quita mala. ut ex pduct' audio ipa pcca. et
carnales voluptates inferat homib'. Unde desido
ut de pdictis capitalib' sine mortalib' et corp' cūstāns
ac quō ul p quē modū pmo oriāt ipa pcca velis me
informare. unde omī pcca. capitlm tū. pater nider filio

*D*ebes scire. q pccm pmo orit. siue ppetrat. m^o
modis in corde. videlz suggestione. delcāone.
consensu. et defensionis audacia. Sit aut
suggestio p dyablm. delcāo p carnē. cōsensus p spm
defensionis audacia p elacōm. Eisd' et qtuor modis
pccm cōsumat' mope. pmo em pccm latent' agit. post
modū sine cōfusione ante oculos homi reatus apitur
Deinde ad cōsuetudinē vicū ducit. ultimo obstinacōe
misere despacōis emittit. Et qnto ducans quis inbi
tus p malā cōsuetudinē imorat' fuerit. tanto debili
or ad resistendū eius anim'. ead' si voluerit existit. qā
quot viabus prave actōis astringit. qī tot vniuersis i
mēte ligat. Ita cōmēorat b'is gg. in m^o lib^o mōp sic
d. Quatuor quippe modis pccm ppetrat in corde. qtuor
cōsumat' in ope. In corde namqz suggestione. delcā^{oe}
cōsensu. et defensionis audacia ppetrat. Sit ei sug
gestio p adūsariū. delcāo p carnē. cōsensus p spm
defensionis audacia p elacōm. Culpa emi que tere
mētem debuit. extollit. et deiciendo eleuat. sed g'nuis
eleuando supplantat. Unde et illam pmi homis recti
tudine. antiquis host' hys m^o utibus fregit. Nam
serpēs suaserit. ena delcāta est. adam cōsensit. qui ead'

requisit? cōfiteri culpam paudaciā uoluit. hoc uero
inhūano genere cotidie agit. qđ actū in pmo pnte
mī genis non ignorat. Serpens suasit. quia occult?
hostis mala cordib? hōm latent? suggerat. eua deliā
ta est. quia carnalis sensus. ad vba spem? moysē de
lectacōe subtermit. assensum vō adam mlieri pposit?
pbnit. quia dnm caro in delctacōe rapit. etiā a sua
rūtudine spūs infirmat? indinat. et requisit? adam
culpā cōfiteri uoluit. quia videlz spūs. quo peccando
a veritate dīuiguit. eo in ruine sue audacia nequius
obdurat. Eisdem etiā qtuor modis pām cōsumat?
mope. prius namqz latens culpa agit. post modū
vō etiā ante oculos hōm. sine cōfusione reat? apit.
Dehinc ad cōsuetudinē ducat. Ad extermiū quoqz. ul
false spei seductōibus. ul obstinacōe misē dēspacōis
emittit. Hos itaqz modos pām q̄ vel in corde latent? fuit
ul patet? mope ppetrant. Būis job cōsiderās aut. a naē
nō in volua mortuus sū. re. volua quippe pām est. hōis
culpa latens. que occulte pām cōcipit. et reatū suū
adhuc in tenebris abscondit. egressus ex vtero nō sta
tim perij. a volua exiit ex vto. cū pām que in occulto
comiserat. hec etiā in apto cōmittē nō exubescat cōre
exceptis gēmbus. quia minip pām cū iam de mī
q̄ritate sua nō cōfndit. In mīq̄tate etiā ami
niculis pessime cōsuetudinē roborat. cū gēmbus
pām fouetur ut crescat. dñ culpa cōsuetudinē firma
tur ut viuatur. Cur lactat? vberib? quia dñ pām cul
pa in dñm cepit. minip se ul falsa spe dñm nē. ul
apta miseria dēspacōis pasat. ut eo nequaqz ad correctōz
redat. quo vl factore suū pām sibi in ordmate simlat.
Vt hoc quod fecit in ordmate formidat. et nōndū. q
cum culpa in dñm venit. ei animi etiā si appetat debi
lis resistat. quia quot viabus prauē fregitacōis. asth
git. q̄i tot vmdis ad mētem ligat. Caedū quoqz est
q̄ illi tres modi peccanciū facili? corrigūt. Quartus

151
vō diffialius emēdat. Vnde et redēptor n̄r. puellā
in domo. inuenē extra portam. de sepulch̄o at̄ lazaro
suscitauit. Ad huc quippe in domo mortuus iacet
qui latet in peccatō. Iam q̄i extra portam educat. cui
iniquitas vsq̄ ad mēdiciā publice ppetiacois ap̄i.
Sepulture vō agge p̄mit. qui impetracōe nequicie
etiā vsu cōsuetudine ḡuatur. Sed hos miserat. ad
vitam reuocat. quia plerq̄ diuina grā. nō solū in
occultis. sed etiā in ap̄tis iniquitatib⁹ mortuos. et mole
p̄ue cōsuetudis p̄ssos. respectus sui lūe illustiat. Cū
tūm vō mortuū. redēptor n̄r. mīatē discipulo agnos
cit. nec tū suscitāt. quia diffiale est valde. Vt is que
post v̄sum male cōsuetudinis. etiā ad vltimū aduē
tū lingue extirpuit. a mētis sue morte reuocet. de q̄
et bñ d̄r. O me mortuos sepelire mortuos suos. mortui
em̄ mortuū sepeliūt cū p̄dores. p̄dores fauoribus
p̄mit. Quid em̄ aliud est peccare qm̄ occidē. Sed
qm̄ peccantē laudib⁹ p̄sequūt. extirpātū sub v̄borū
suorū agge abscondūt. Diffiale em̄ emēdat. peccatū. qd̄
lignis prauorū emittit. Hec greg⁹. Vnde vigilādū est
vt sensus extior maxie visus. ab inordinato intui
tu custodiat. et cogitacōes illiate p̄mo cordi adueni
entes. valde necessariū est vt restringant. quia ex hys
duob⁹ videlz in ordinato visu. et maligno cogitatu
onē peccatū ortū habet. Nam cū visus inordinatus
nō refrenat. orit̄ exinde carnalis et illiata cogita.
Ex cogitacōe vō cū ei nō resistit. generat dēlectacō. ex dē
lectacōe cōsensus. ex cōsensu p̄uersū opus. de inde
sequit̄ mala cōsuetudo peccandi. et obstinacō iopib⁹
prauis. que pducūt hominē vltio ad dēspacōem et
p̄dicōnē. Hoc pbat b̄tus ḡs. tractāis illud v̄bū ocl̄s
meus dēp̄datus est aīam meā. sic. d̄. Visu sequit̄
cogita. cogitacōnē dēlectacō. dēlectacōnē cōsensus. cōse
sū opacō. opacōnē cōsuetudo. cōsuetudinē necessi
tas. necessariū obstinacō. obstinacō dēspacō. dēspacōnem

eterna dampnatio hec est. Periculosum ergo multum est. non
refrenare in principio temptationis sensus suos ab illis
et cor a cogitationibus nonis. Sed nequissimum est pec-
care mortaliter. Super hec autem omnia peius est consue-
tudiem peccandi facere. quia valde difficultate prius consue-
tudini repugnat. De hoc dicit ysidorus. Cogitatio prius
delatione parit. delatio consensu. consensus actione. actio
consuetudine. consuetudo necessitate. Sic quod hinc vultis
homo implicatur. quada cathena vincitur tenetur. Ita ut
ab ea auelli nequaquam valeat. nisi diuina gratia mani-
fester apprehendat. Unde nequissimum est peccare sed per
est consuetudine peccandi facere. ab illo facile. ab hoc
cum labore resingit. dum male consuetudinem non repug-
nat. hec ysidorus. Hinc igitur ex iam dictis. quibus modis
oritur aut peccat peccatum de peccatis moralibus. *gen. cap. iii.*

Nunc autem videndum est de peccatis capitalibus
seu mortalibus et custodijs eorum. peccata siquidem
mortalia sine capitalia sunt septem. videlicet
Superbia. Inuidia. Ira. Auidia. auaritia. gula. luxuria
que infinita mala inferunt committentibus ea. De hoc hu-
go. de sc. vii. sic dicit. Septem capitalia sunt vitia videlicet
Superbia. et ex his tria hominem exspoliatur. Nam
superbia auferit homini deum. Inuidia proximum. Ira seipsum
artum vero. spoliatum flagellat. autem flagellatum erit
Septem erectum seducat. Septimum seductum suauiter subi-
cit. Anima enim rationalis in sanitate sua bas est so-
lidum et integrum. nulla hinc corruptio. qua vitia ve-
nientia in eam. hoc modo viciant et corrumpunt. Per
Superbiam inflatur. inuidiam arescit. per iram ceperat
per auidiam frangit. per auaritiam dissipatur. per gulam
inficit. per luxuriam contumit. et in lutum redigitur
hec hugo. Et non dicit quod vnum peccatum nascitur ex alio. sed sic ap-
paret. Superbia quia vult omnes precellere. dolet si ei aliquis
equat. et sic ex ea nascitur Inuidia. Inuidus vero quia
de facili nascitur ei cui inuidet. ideo ex ea nascitur Ira.

2

Sed nā cū nō pōt se vindicare. tristat. Ideo ex nā nas-
 citur acedia. Acedia vō cōsolacōne querēs facit auarā
 Auaricia autē quia in tēpālīb⁹ hūmīdat. pōt magis ex-
 cē gulam. Gula vō ppter ventris repletōm defaali
 spūmāt in libidine. Et ita generat. luxuriā. Ecce
 quō vni pccm mōrle nascit⁹ ab alio. Sed nōmlli doc-
 tores dicūt. qd ex supbia pmonast⁹ vāgltia. et ex vana
 glia inuidia. et sic cetā vicia subseqtā. pnt sup nōtū
 est. Vnde p quēdā sic dī. Ex supbia namqz nascit⁹ in-
 amio glia. Supbia enī vlt ab oib⁹ laudāde possit ab oib⁹ honōrā
 Ex hac autē inuidia. quia dū lūis appetit. eadē alius
 inuidet. Ex hac itē ira. quia dū mēs ex aliena feli-
 citate torq̄tur. necesse est vt oīus mētis. p nāciā iam
 turbet. Ex ita autē acedia. quia dū mēs mōdinate
 turbat. omē bonū in fastidū ei vertit. Ex acedia
 vero auaricia. quia dū turbata mēs et tristis. nllam
 mētē cōsolacōne sentit. fors eam p auariciā mēte
 mē querit. Ex auaricia quoqz gula. quia qd auari-
 tia cōgregant. gula depasat. Vnde diuices solēt esse
 gulosi. sicut ille qui epulabat⁹ cotidie splendide. Ex
 gula autē. luxū. quia ventris et gemitūa vicina sūt
 et p vicinitate mēbroz sequit⁹ cōfēctio viciōz. Ex
 hīs itaqz viciis sibi inuicē cōnexis. qī catherina effia.
 qua pccōr ligat⁹. et ad infernū trahit. hec ille. Bt
 etiā qd facies mēcōne de eisdem mōrlib⁹ pccōs filia
 sentit. ad mīgēs quasdam decepōnes. quas vicia p-
 dicta suggerūt mētē. ad seducēdā eam. ac pūcendā
 Vnde de hoc in pppī li. mōrē. exponēs illud dictū Ex
 hortatōm ducit et vllulātū exērat. sic dī. Temptācia
 quippe vicia. que pmbisibile cōtra nos plū regnanti
 sup se supbie militāt. alia more ducūt pēnt. Alia
 more exērat. subsecūt. Neqz enī culpe. omēs pariat
 cessu cor occupāt. sed dum maiores et paucē neglec-
 tam mētem pueniūt. mōres et nymine ad illā se
 catheruati fundūt. Ipā nāqz viciōz regina supbia

domini dimittit cor plene cepit. mox illud septē principa-
libus vitiis. quia quibusdam suis ducibus duastadu tradit
Quos videlicet duces exercitus sequitur. quia ex eis paul-
dubio importune vitiis multitudines oriuntur. Quia
melius ostendimus. si ipse duces spiritualiter ut possimus
emulando proferamus. Radix quippe cuncti mali superbia
est. de qua scripta testante dicit. Inimicus omnis peccati superbia.
Prime autem eius soboles. septē nimirum principalia
vitia. de hac virulenta radice procedunt. scilicet. Invidia gloria
Invidia. Ira. Tristitia. Avaritia ventris ingluviem.
et luxuria. Nam quia hinc septem superbie vitia nos
captos voluit. Ideo redemptor noster ad spirituale liberandum
plurimum spiritus septiformis gratie plenius venit. ex quibus videlicet
septem. quique spiritualia. duo quia carnalia sunt. Sed unum
quod quia eorum tanta sibi cognatione iunguntur. ut non nisi
unum de altero proferat. prima namque superbie sobolis.
Invidia est gloria. Avaritia nimirum dominum vani nominis potestatem
appetit. ne quis habeat alius adipisci valeat tabes-
cat. Invidia quoque nam parit. Avaritia quanto interno
lucris voluit animi sanctitatem. tanto etiam mansuetudo
tristitiam amittit. Ex ira quoque tristitia oritur. Quia
turbata mens. quo tam in ordine se iam contulit
se adducendo confundit. Et cum dulcedinem tranquillitatis
amiserit. nichil habet nisi expectacione subsequens mercedem
pascit. Tristitia quoque ad anxietatem ducit. Quia
dum confusum cor bonum leticie in semetipso minus amittit
Unde consolari debeat foras querat. Et tanto magis ex-
terius bona adipisci desiderat. quanto gaudium non habet
ad quod interius revertatur. Post hec vero duo carnalia
vitia. id est. ventris ingluviem. et luxuriam super sunt. Sed
cunctis liquet. quod de ventris ingluvie luxuria nascitur.
Dum in ipsa distributione membrorum ventris genitalia sub
nupta videantur. Unde dum unum inordinate reficitur
aliud pauldubio ad contumelias exorbitat. Quibus autem
duces exhortari debent. exercitum vltulare. Avaritia

151
 pma bria decepte mēta. q̄i sub q̄dam rāde se mserūt
 sed in mnia que sequūt. dnm hāc ad omēm infamiam
 p̄trahūt. q̄i bestiali clamore cōfūdūt. Inanis em̄ glia
 dēictū cor. q̄i ex rāde solet exhortari cū dicit. Debes
 maiora appetere. ut quo p̄tate valueris mltos excedere
 eo etiā valeas et plūib⁹ p̄desse. Inuidia quoq̄ dēictū
 cor. q̄i ex rāde solet exhortari cū dicit. In quo illo ul
 illo minor es. Cur ergo eis. ul equalis. ul superior nō es
 Q̄nta vales que n̄i nō valet. Non ergo tibi aut sup̄io
 res esse. aut etiā equales debet. Ira etiā dēictū cor. q̄i
 ex rāde solet exhortari cū dicit. Que erga te agunt. et m̄
 m̄ fieri nō p̄nt. hec ymo p̄aet⁹ tollere p̄am est. et
 et si non eis cū magna exasp̄atōe resistitur. contra
 te demerps sine mēsa cūulat. Envidia quoq̄ dēictū
 cor. q̄i ex rāde solet exhortari cū dicit. Que habes unde
 gaudeas. cur tanta mala de p̄ximis portas. Pende
 tū quo merore om̄s m̄tūdi sūt. qui m̄tūto cōtra te
 amantudis felle v̄tūt. Avaritia quoq̄ dēictū cor
 q̄i ex rāde solet exhortari cū dicit. Valde sine culpa est
 q̄ q̄dā hūda cōcupiscas. quia multiplicari nō appetas.
 sed egere p̄tmesas. et q̄d male aliis retinet. ip̄e meli⁹
 expendis. Ventris q̄ m̄glumies dēictū cor q̄i ex rāde
 exhortari solet cū dicit. Ad esū deus mūda om̄ia cōdidit
 et qui saturari cibo respuit. quid aliud q̄m m̄mici cō
 cesso cōtradicit. Luxuria vō dēictū cor. q̄i ex rōne solet
 exhortari cū dicit. Cur te in voluptate tua modo nō di
 latas. cū q̄d te sequat⁹ ignoras. Acceptū t̄ps in d̄sidēis
 expendi debes. quia q̄m̄ta p̄t̄seat nescis. Si enim
 m̄sc̄i deus hōies in voluptate cōtius nollet. i ip̄o
 hūam gen̄is exordio. masculin et feim nō creasset
 hec est dūcum exhortatō. que dū incaute ad secretum
 cordis admittit. familiar⁹ iniqua p̄suadet. quā videlz
 exhortatōm exorat⁹ vllulans sequit. quia infelix aīa
 semel p̄ncipalib⁹ vicijs capta. dnm mlt⁹ iniquitatib⁹
 in infamiam vertit. ferali iam im̄itate vastatur. hec q̄d

Postquam vero dictum est. de peccato superbie. cap. quintum.
de peccatis capitalibus siue mortalibus in genere nunc
videndum est. de bono quoque dicto. seu peccato in specie.
Et primo de superbia. que est regina omnium vitiorum. videndum
est quid sit. Est autem superbia ut ait Augustinus. pulse celsitudinis
appetit. Nihil sicut dicitur idem Augustinus. Superbia mundat omnibus saltem
superioribus quia illis non equat. Inferioribus ne ei equentur
paribus quia ei equant. unde elatio animi est vitium
quo quis non solum pati priorem vel parem. dicitur autem superbia
inimicus omnis peccati triplici ratione. Primo propter causam. que inueni-
tur in omni peccato. quia in omni peccato inuenitur contemptus dei. qui
est quedam causa peccati. Iste autem contemptus est a visio a creatore
re. qui in omni peccato est. ubi proponitur bonum commutabile
bono incommutabili. Quia sicut sine caritate alie virtutes
nichil sunt. Ita sine superbia alia vitia nichil sunt. Abs-
trahe superbiam et habebis gratiam. Quia deus superbis resis-
tit. humilibus autem dat gratiam. Secundo quia principium fuit peccatorum
hoc enim genere peccant dyaboli in celo. et primus homo in
paradiso. Tercio quia nascuntur ex ea alia vitia sicut superbia
est. Quod est autem. quod quadruplex sit superbia. videlicet. cordis. oris.
operis. et habitus. de qua beatus Bernardus adiuuans quedam remedia
sic dicit. Est superbia cordis. superbia oris. superbia operis. et
superbia habitus. Superbia cordis est. quando homo in oculis suis mag-
nus est. Contra quam. Cap. orat. 8. extollentia oculorum me-
orum ne dederis michi. Superbia oris vel lingue. que et iactan-
tia dicitur. est quando homo non solum magna de se sentit. sed etiam
loquitur. Unde per dicitur. Dispdat dominus omnia labia dolosa et lig-
uam magniloqua. Superbia operis est quando homo quadam
superbia ut magno appareat. agit. De qua idem per autem
Non habitabis in medio domus mee. qui facit superbiam. Superbia
habitus est quando homo ut gloriosus videatur. precioso se ornat ves-
tibus. Unde per dicitur. Non in veste preiosa. Sunt autem quatuor
que ad remedium tam mori ferre pestem. a domino rationali dicitur
sunt preposita. locus. corpus. temptatio dyaboli. predicatio christi.
et eius compositio. locus quia exilium. Corpus quia onerosum.

244
Temptacō quia inquietat. p̄dicacō xpi q̄a edificat.
et eius cōsacō. q̄a informat. Hinc q̄i q̄nq̄ sensib⁹. deus
hūilitatē opat in anima. Sicut enī aīa vita est corpus
Ita deus vita est aīe. Et sicut corp⁹ mortuū est. quod p̄
q̄nq̄ sensus non vegetat ab aīa. Ita aīa mortua est
que p̄ hec dīo nō hūiliat. Hec bñh⁹. Et quia vita aīe
est deus. et sū grā dei ac bonis opib⁹. aīa vniē non
p̄t. Ideo valde supbia fugiēda. et detestanda est. q̄a ip̄a
est que p̄uat hoīem grā dei. et effcī boni opis. viciat
impedit et mfcīat. De hoc bñs bñh⁹ dīc sic. Supbia in
uēta est in me. et dēclīnauit dñs in nra a suo suo. Ergo
argumētū supbie p̄uacō est grē. Subtrahit ergo grā
interdū. nō p̄ supbia que iam est. sed que futura est
Nam supbo oculo. veritas nō videt. que simp̄o patet.
Ibi enī requiem inuēit māsuet⁹ et simplex. Vbi dolos⁹
opp̄nit⁹ et elatus. Hec bñh⁹. De hoc etiā dīat Remig⁹
Iusto dei iudicō. om̄s ei auferit grā dñm muneis. qui
motib⁹ exēcabilis supbie obrūt⁹ et timoris. Hec Re
mig⁹. Q̄ at opus bonū ac vtiuosū sit infuctuosum
et mfectuū. p̄t viciū elacōis ac supbie. Pbat h⁹ bñs
bñh⁹ sic. d. Elatū enī cor et dñp. expers est pietatē
ignare cōpūacōis. sicut ab om̄i rōre grē sp̄italis. Por
ro. elacōne fugē sup oīa. necesse est. Quisq̄ enī altū
sapit et opus eius et paciā. vniū sapit. Supbia enī
impaciāz comitat⁹. Hec bñh⁹. Dīat etiā de hoc damascen⁹
Nulla v̄tus. nulla actio potit eluē. cui etiā q̄ntū
cūq̄ mīma fantilla supbie dmosat m̄hēre. Hec dama
scen⁹. Vigilādū ergo est cōtra viciū supbie. q̄a omēm
statū et cōdīcōne homī. solet muadē et tēptat. Quedā
res videlz nouit cōs̄os. et etiā iustos. De hoc p̄hugdēm
mli⁹ de claus⁹ aīe sic dī. Supbia est que seclares possi
det et retinet. nouit cōs̄os vepat et renocat. Iustos
vō tēptat et illudit. In silatib⁹ apparet. In nouit cōs̄
notat. et in religiosīs q̄nq̄ latet. Insidiat. secularib⁹
vt in p̄uo cōphēdat ope. Religiosis vero insidiatur.

p gl'am laudis huane. hec hugo. **Q**uoniam naq; nonnulli
qui p cordis elatōm. alios quadā supba cogitatōe d'spi
ciūt. et si aliqn aliqō. extius venerāt. int' tñ m cordis
secreto in sua cogitatōe se eidem pferūt. Et si hñc m se
aliqđ bonū etiā mīnu. statim oculos mēt. a malis q
p'us gesserūt avertūt. et solū p'm bonū qđ fecerunt
tota intencōe aspiciūt. et p' hoc q' scōs se existimāt
a mala vō multa. in quib' dimerfi sūt nō agnoscunt
De talib' b'is g'g. in xxxij. li. mōz sup illo vbo. omē
sublime videt. sic d'r. omēs iniqui p timorē cordis ela
ti. cūctos quos cernūt. supbie fastu d'spiciūt. Et si qñ
venerāt extius. Intus tñ m secreto cordis vbi ap'ut se
sua estimatōe magni sūt. cūctos sibi vitā meritum q;
postponūt. eosq; infra se esse respiciūt. quia pelatam
cogitatōm cordis. in cuiusdā se altitudis arce posuerūt.
Quib' bñ p pphām d'r. Ve qm sapientes est' m oculis vris
h'nc etiā ait paul'. Nolite prudentes esse ap' vosmet
ipōs. h'nc ad saulē d'mina int'p'atōe d'r. Nōne cum
p'mulus esses m oculis tuis. caput te cōstitui. m tribu
bus isrl. p'mulus quippe m oculis suis est. qui m eo q
semetipm cōsiderat. mparē se aliemo m'is pensat.
Nam qñ grandē se cōspicit. quicq; se sup aliena mei
ta elatōne cogitatōe extendit. Dauid aut sc'm d'ma
grā saule repbato. ad regni gubernaculā possidēda
p'uabat. et tñ p'seq'ta aduersario. mētē se hūmli subster
nebat. Cui d'mmo iudicō se p'latū esse nōieat. illi se
hūmli' postponebat. cui p elatōis grām mōpabili' se
nouerat meliorē. discat ergo quō hūmliati p'xmīs
debeat. qui ad huc quo loco ap'ut d'mn hēantur nesci
unt. Si sic se etiā elti hūmliāt illis quib' nā se p'mēna
iudicia an'pōitos dephendūt. hoc at' p'p'riū esse sp' elec
torū solet. qđ de se sp' sentiūt infra qm sūt. h'nc nāq;
p' eūdē dauid d'r. Si nō hūmli' seniebat. r. h'nc m'gr
gencū suos amonēs disciplos dicit. Empiores sibi
imicē arbitantes. Nam quia m'g' quicq; infiore
se omēm quē cogitat putat. edūso m'st' studiat

133
 Ut supiore quolibz proximū attendat. at ne dū se
 alij alt' humiliat. nec alt' meliorem. Bñ utraqz ptem
 amonuit. 8. Supiores sibi inuicē arbitrātes. ut in
 cogitacōibz cordis. et ego michi illū pferam. et uas-
 sim me ille sibi. Et cū ab utraqz pte cor inferat pmit-
 nullus eximpensio honore subleuet. Sed hāc humili-
 formā. reprobi cognoscē ut tenē cōtēpnuūt. qā et si
 qñ se humiles spētē ostendūt. humilitatē vim suare
 intrinsecus negligūt. Quibus sepe accidit. ut si qñ
 vñū qdlibet bonū. nō mīnū faciāt. a malis suis
 omnibus respectu mētis ptem autant. Atqz hoc qd
 uel extremū bonū fecerint. tota intencione sp' inspi-
 ciāt. et ex eo iam se q' scōs aspiciāt. obliuī maloz
 omī que commiserūt. vñū sui tñm boni mēores. qd
 fortassis facē nec pfecte potuerūt. Sicut elās ene-
 mī solet. ut cū militaz vīcū grā polleat. vñū
 eos. nō tenuissimū vīcū. valde defatigās pulset
 qñs dñm ex quadā pte se infirmari cōsiderant
 de hīs vīcūbz mōmbz pualet se mīnē extollāt dū
 q' infirmitate trepidāt. hoc quoqz vbi fortes sūt
 humili? suāt. Sepe ergo repbi. p hoc qd vñū nō mīnū
 bonū suū incaute cōspiciūt. mala multa et gēua
 in qmbz dñm sūt non agnoscūt. Et sepe elā p hoc
 qd tenuissimū malū suū infirmari trepidāt. mīra
 dispensacōe agit. ut magna bona ad que pfecti sūt
 non amittāt. Iusta itaqz et oculta exanimis mēsura
 disponit. ut et iustos mala adiuuet. et illos bona ag-
 grauet. dñm et isti ad pfectū bonū vīt' lemb' ma-
 lis. et illi ad angustīā mali intinuet bonis mīnē
 Isti quippe mō pfectius in bono pficiūt. vñ malo tēp-
 tant. Illi autē ad manus malū dñm. vñ dē bono
 glīant. Sic itaqz male bono vīt' impius. et bene
 malo vīt' pius. Sicut sepe cōtingit. ut alius ex arbo
 saluāfero. in ordinate sūpto. pestem laquone itāt
 alius veneno spent in medicamēte ordinate cōfectois.

adhibito. languore molestia vincat. Ille ergo quia
cibo salutarifero ut recte noluit. Inde permaose morit.
Vnde alii salubrit vniunt. Iste autem quia veneno spe
tis. caute ut studuit. Inde salubrit vniunt. vnde alii
permaose moriunt. Veneni vero spernit. non ipsam neque
tiam. sed suggestionem neque. dicitur. quia nolentes
sepe remittentesque temptant. Quod tunc in medicamine
vult. cum mens virtutibus erecta. conspectis contra se tempta
tionibus humiliat. Iniqui igitur atque reprobis quibus opera faci
ant. in quibuslibet virtutibus emittunt humilitatem sensum
penitus ignorant. quia nimis leuiathan membra sunt
de quo super na voce dicit. omne sublimis videt. hec. greg.
Sciendum quoque est. quod alia vitia illas solum in virtutes
impetunt. quibus ipse virtutes destrunt. ut videlicet. na pa
cencia. gula abstinentia. libido continentia expugnet.
Superbia vero nequaquam vni virtutem contemptum contemna
est. sed contra cunctas virtutes se erigit. ut quidquid illa
inbadente agit. deo placere non potest. quia per hoc solum
vane glorie sunt. Cum etiam mentem hec pestis cepit. clau
so cordis oculo. iudicij equitatem perdit. nam cuncta que
ab aliis bene sunt displicent. et sola que ipse egent. etiam
praua placet. aliena opera semper despicit. miratur super.
que per se facit. Ipsa etiam superbia. alios in rebus salaribus
alios in spiritualibus constitutos possidet. Alii enim manu
mesat in infimis et terrenis rebus. Alii summo relecto
que virtutibus. Alii hoc vitium temptat platos. Alii subdi
tos prelatos namque in cogitationibus suggerit. quia solus
vite merito super ceteros excreuit. eiusque mentem erigit
viles atque mortales eos qui subiecti sunt ostendit. Ita
ut nullum iam qui dignum respiciat. cum eum in loco
at contra subditorum corda superbia instigat. ut sua acta
considerare funditus negligat. et semper tractat cogitatio
bus rectoris iudices fiant. Quia dum in illo quod reprehendere
debeat. importanter respiciunt. in semetipsis quod corrigant
nunquam vident. Ista tangit beatus gregorius adiungens etiam quodam

136
remedia cōtra hec. in xxxij. li. mōr. exponēs illud
dñm. Ipse est rex sup omēs filios supbie sic. d. Scip
tū est. Imām omēs pccī supbia p hanc em ipse lema
than. i. dyabls occubuit. p hanc septem hominem
stravit. Eo etenim telo. salutē nrē immortalitatis
impegit. quo vitam sue bātudinis extinxit. Unde
bñ supbia radix pccōp esse mōstrat. Sicut em mfeil
radix tegit. sed ab illa rām expandūt exteri. Ita se
supbia intrinsecus celat. sed ab illa pccm. vicia pullu
lant. Intus namqz prius ebullit melacōne. qd fons
postmodū spumet in ope. Sed quia occasio desupbie
discussione se p buit. debem. hanc sollicitā. subtiliusqz
discutē. atqz ad humanas mētes. qnta ul qlis veiat
et quibz qualit. subripiat dmonstrare. Alia quippe
vicia eas solūmodo vtutes impetūt. quibz ipse destru
unt. Ut videlz na paciām. castitiam. abstinēciā
libido cōtineciā expugnet. Supbia aut. quā radicē
dyom. viciōp esse. nequaqz vni. vtut. extirpāde cō
tenta. cōtra cūcta aīe membra se erigit. Et qī genā
lis ac pestifer morbus. corpus omē corrūpit. Ut qī
illa mbadente agit. etiā sic esse vtus ostendit. ut p hoc
nō deo. sed soli vane glie pūat. Qī em tirān. quidā
obsessam ciuitatē mēcipit. cū mēte supbia mēcipit
Et quo diacore qnēqz tepit. eo in dñio diuor exsur
git. Que quo ampliores vtutes sine hūilit. agit. eo la
tius ista dñat. Quisqz vō eius in se tirāndem capti
ua mēte suscepit. hoc p mū dampnū patit. qd clauso
cordis oculo. iudicij equitatē pdit. Nam cūcta que
ab alijs vel bñ gerūtur displicet. et sola ei que ipse
ul. prauie egerit placet. Semp aliena opa despicit.
Semp mirat. qd facit. quia et quidqz egerit. egisse se si
gulant. credit. Et cū se in cūct. tūscē. cetōs estimat. p
lata cogitacōm spacia secū deambulās laudes suas
tacit. clamat. Nonūqm vō ad tantā elacōnē mēs du
cit. ut in eo q tūmet. etiā posttācōem locutōis effrenet.

Sed tanta famulus nuna sequit. qñto apnt se qsqz
impudenti exaltat. Sciendū qz est. q ipa hec & q
loqm elaco. alios ex rebus scilicet. alios vō ex spua
libz possidet. Alit namqz inuuescat auro. alit eloqo
Alit infimis et treme libus. Alit sumis celestibz qz vtiabz.
vna eadēqz ante dei oculos agit. qñuis ad hūana corda
venies in corp obtutibz. diuerso amictu palliet. tū
tū is qm prius de trena facultate supbiebat. post
modū de sanctitate extollit. nequa qz cor eius elacio
deseruit. Sed ad eum cōsueti venies de cognosca pos
sit. neqz vestem mutant. Sciendū quoqz est. q alit
hec ppositos. atqz alit subditos temptat. prelato naqz
in cogitacōibz suggerit. quia solus vite merito super
cetoe exaruit. Et si qua ab eo bñ aliqñ gesta sūt. hec
importune eius animo obiat. Et cū hñc singularit d
placuisse insinuat ut faale suggesta psuadeat. ipa ad
testimoniū pccatis tradite retribucōne vocat. d. Quia
nisi om̃ps deus te hys om̃ibus meliorē cernēt. om̃es
hos sub tuo regimie non dedisset. Eiusqz mētē mox
eragit. viles atqz m̃diles eos qui subiecti sūt ostendit
Ita ut nullū iam qñ dignū respiciat. cui eq̃m̃m̃ lo
quat. Vnde mox metis t̃rāquil̃tas in nam ṽt̃.
Quia dñ cūctos despicit. dñm sensū vitāqz om̃i sine
modāme rephendit. tanto se infrenat in naciā
dilatāt. qñto eos qui sibi commissi sūt. esse sibi met pu
tat indignos. At contra. cū subditorz cor supbia insti
gat. hoc sumope agē nitit. ut de sua acta cōsidere
fuerit negligāt. et semp tacit cogitacōibz rōnis
sui iudices fiāt. Quia dñ in illo qd rephendē debeat in
portune respiciūt. in semet ipis. qd corrigāt inqñ
vident. Vnde et tanto auius p̃tūt. qñto a se odios aūtūt
Quia in huius vite itinē offendentes currit. dñ alibi in
tendūt. Et quidem pccōres se esse. asserūt. nec tū tñ ut
tam noxie in regimie psone tradant. et dñ eius scā
despiciūt. dñ p̃cepta cōtēp̃nūt. ad tātā vsqz infamam

deuoluūt. ut deum resoluūt. et a se non estimēt
quia ei quē q̄i iure rephēnt. esse se commissos dolet
Sic q̄ dnm contra rectore supbunt. eadē cōtra iudicia
cōditore intumesūt. Et dnm pastore vitā diuidi
cāt. ipām quoq̄ sapiām omnia disponere impug
nāt. Sepe autē rectore sui dicit pterue obuiāt. et eā
dem vocas supbiam libertatē vocāt. Sic quippe elatō
se q̄i p rectitudinē libertatē obuiāt. sicut se timor p hu
militatē supponit. Nam sicut plerq̄ retacet ex timo
re. et tñ tacē se existimāt ex humilitatē. Ita nōnulli lo
quūt p impaciā elatōis. et tñ loqui se credūt. per
libertatē rectitudinis. Aliqñ eadē subditi pterua q̄
sentant. nequaq̄ p dūt. et hñ quorū loq̄tates vix
cōpescūt. nōm̄q̄ ex sola amaritudinē intm rancōis
obtrahūt. Qui p timore mētis. pccatāt sue verba
subtrahētes. dnm male loqui solēant penes tacent
Quia cū peccātes aliquis de correptione audiūt. indig
nātes eadē responsione vba suspendūt. Cum hñs
qñ aspe agit. sepe ad q̄rulā vocē. de hac ipā appei
p silūt. Cum vō eos m̄gā sui. blande pueniūt. de hac
ipā humili. qua pūcti sūt graui indignāt. Et tanto
eorū mēs vastius accendit. qñto cōsiderācius infirma
iudicat. hñ nūm̄q̄ quia humilitatē. que virtutū mater
est nesciūt. dnm sui laboris p dūt. eadē si qua bona
sint que opari videant. Quia surgēt edificij robusta
cellitudo non figit. que nequaq̄ p fundamēta fortitu
dine. in petra solidat. Soli ergo tunc crescat qd edifi
cant. qm̄ ante molem fabrice humilitatē fundamēta
nō parant. Quos bñ ab intm̄is p dīm. si paucat
exteriorib⁹ ostendam. Enuatis namq̄ aput se supbis
cogitacōib⁹ timētib⁹ in est clamor in locutioe. amari
tudo in silencio. dissolutio in hilaritate. furor in tristitia
In honestas in actione. honestas in ymagine. erectio
in sensu. rancor in responsione. horū mēs semp est ad
interrogandas cōtummelias valida. ad tollēdas infima

ad obediendū pigra. ad lacesandū vō alios impor
tuna. ad ea que facē. et debet et p̄ualet ignana.
ad ea aut. que nec debet nec p̄ualet pata. et in eo
q̄ sponte nō appetat. nullis exhortacōibus flectitur
ad hoc aut qd̄ latentē desiderat. querit vt cogatur
Quia dū metuit ex desiderio suo vilescē. optat vni in
n̄ra sua voluntate tollerare. Igit̄ quia hūanos aīos
alīc̄ tēptari ex rebus carnalib⁹. atq; alīc̄ ex reb⁹ sp̄i
alib⁹ diuim⁹. Audiāt illi. om̄s caro fem̄. et glia ei
sicut flos fem̄ Audiāt isti. q̄ quib⁹dā post miranda
diat. Aescio vos vnde sias. distedite a me opari nūq̄
tatis. Eiusū quia alīc̄ tēptari p̄latos. atq; alīc̄ sub
ditos p̄fati sim̄. Audiāt illi qd̄ p̄quēdā sapiētē dī
Ducē te cōstituerūt. noli extolli. sed esto in illis quasi
vnius ex illis. Audiāt isti. obedite p̄positis v̄ris. et
subiacete eis. Ip̄i em̄ p̄uigilāt. q̄ rōnē p̄ciābus
v̄ris redditura. Audiāt sim̄ om̄es. Deus sup̄bis re
sistit. hūilib⁹ aut dat grām. Audiāt om̄es In mū
dus est apud d̄n̄ om̄s qui exaltat cor suū. Contra
hūil⁹ lagnōis pestem audiam⁹ cūcti. quid m̄gia ver
tas docet. d. Disce a me quia m̄cis sim̄ et hūilis corde
ad hoc namq; vniūgem⁹ dī filius formā inf̄mitatē
n̄re suscepit. ad hoc inuisibilis nō visibilis solū
sed etiā despectus apparuit. ad hoc cōtūeliāz ludi
bria. et rasiōnī p̄bia. passiōnī tormēta tolleānt
vt sup̄bū nō esse homiēm docēt hūilis deus. cūta
ergo hūilitatē est v̄tus. p̄pter quā solam veritatē
eddēdam. is qui sine estimacōe magnus est vsq;
ad passiōnē factus est p̄nus. Quia em̄ origmē p̄di
cōis n̄re se p̄buit sup̄bia dyaboli. Instrumētū re
dēptōis n̄re m̄ueta est hūilitas dī hostis quippe
n̄re. in om̄ia voluit fieri elat⁹. Redēptor aut n̄r m̄g
nus manēs sup̄ om̄ia. in om̄ia dignat⁹ est fieri
p̄nus. Sed melius et elacōis cām dēregim⁹ et hūi
litas fūdamēta apim⁹. si breui cōmēracōe p̄stem.

gim? quid mortis auctor. quid vite conditor
Sicut. Ille namq; ait. In celū cōscendam. sup̄ astra
celi exaltabo solū meū. ascenda sup̄ altitudinem
nubū. similis ero altissimo. De auctore vite paul⁹
dī. Cum in forma dei esset. nō rapina est arbitrat⁹
esse se equalem deo. sed semetipm̄ exomauit for
mā sui accipies. Ille nichil aliud mētes sibi subdi
tas dāt. qm̄ celsitudinis culmē appere. cuncta eq̄li
tūmore mentis trāscēdere. societate om̄i hōm̄ alta ela
cōne trāscēdere. ac se se contra potētiā creatoris erigē. Iste
aut̄ ad spūta et palmas et colaphos. ad spūmeam co
ronā. ad crucē ad lanceā. atq; ad mortē veniēs. mēb⁹
sua amonet. d. Si quis michi mīstiat me sequat⁹. Qā
ergo redemptor n̄r. corda regit hūm̄. Et leuathan iste
rex dī sup̄borū apte cognosca⁹. q̄ euidentissimū repborū
signū est sup̄bia. At contra hūilitas elcōp. quā q̄sq;
beat agnoscat. sub quo rege militet. Om̄sq; enim
q̄ quēdā iaculū portat opis. quo facile ostendat sub
cui⁹ huiat p̄tate rōnis. Vnde p̄ ewm̄ dī. ex fructibus
eōp cognosceris eos. Ne ergo nos leuathan istius mē
bra. ul̄ mira faciedō fallēt. aptū signū dñs quo depre
hendi valeat demonstrauit. d. Ip̄e est rex sup̄ vniūso
filios sup̄bie. Qui et si qñ fictam spēm hūilitatis
assumūt. semetipos tamē om̄ibus celare nequaquā
possūt. Quia eōp sup̄bia dñi latē nō sustinēs. et cum
ex alia tegit⁹. ex alia accōne denudat⁹. Qui vero sub
tege hūilitat⁹ militat semp̄ pauidi. atq; sp̄ ex om̄i
latē trāspecti. adūsīm iacula elacōis pugnāt. Et q̄
cōtra venētes utus. solū mag⁹ in suo corp̄e oculū
custodiūt. dum in semetip̄is p̄ncipalit̄ hūilitatē tuent⁹.
hec ḡg⁹ in moralib⁹. Nōndū est etiā q̄ sūt nōnulli q̄
licet in statu hūili sint positi. tamē apud se in sua esti
macōe magnā ac sup̄bi esse nō desistūt. h̄y tales alijs
p̄esse appetūt. adulacōes querūt. fauorib⁹ intumesūt
ventura gaudia nō querūt. De talib⁹ dī. b̄t̄is. Grego.

in xxvii. li. nōr. an. sūt qui pūli esse despiciūt. vñ
cōtigit vt ead. in hūilitatē loco immanes apūt se esse
immo desistat. hos plexq. videm. honorib. extolli. vo
luptatib. p. f. u. rez. multiplicatate dilatare. hū sepe mō
mfi p. esse cetis appetūt. a multis timeri. g. tūlant. recte
vñe negligūt. et recta fama hūe cōcupiscūt. adulatō
nes qūt. fauorib. intumesūt. ventura gaudia non
qūt. Quia qui tūtoris occupatōib. obsecant. eterne
luce qūta sit claudat nesciūt. et dū in rebus tūme
supbiūt. celest. sibi suis adiutū claudūt. veritatē lu
men qd. elatis occupatis q. mētib. abscondit. afflictio.
hūiliatio q. reuelat. hec g. g. Tales igit. cum ad p. la
cōis honorē pueniūt. metū sibi a subditis exigunt
et q. d. m. venerari volunt. Sed supbius rector totius
ad culpā apostasie dilabit. q. aēs p. esse homib. delect
tat. Nec ead. possūt culpe m. a. que in regimib. uis
a p. latis supbis cōmittūt. q. p. d. u. a. m. b. i. c. o. i. s. p. l. a. c. o. i. s.
culmē subintrauerūt. De hū. d. i. supbis rōn. b. ac am
biciōis. b. a. u. s. g. g. in xxvii. li. nōr. sic d. i. Sepe nom
m. q. p. l. e. x. q. q. m. p. l. u. t. m. o. r. d. m. a. t. ū. s. i. b. i. m. e. t. ū. a. s. u. b. d. i. t.
exigūt. et non p. p. t. e. r. d. ū. m. q. m. p. d. i. o. v. e. n. e. r. a. r. i. v. o. l. ū. t.
Intus em. se timore cordis excolliūt. cūctos q. subditos
in sui compacōne despiciūt. nec cōdescēdēdo cōsulūt. sed
dūando p. mūt. Quia videt. alta se cogitatōe erigūt. et
equales se illis. q. m. b. i. c. o. s. p. e. s. s. e. cōt. i. g. i. t. nō. a. g. n. o. s. c. i. u. t.
hūc timorē p. p. h. a. m. d. ū. s. i. p. a. s. t. o. a. l. i. b. m. a. r. p. a. s. a. u. t.
vos aūt cū austeritate impabatis eis. et cū potētia
p. a. e. m. b. o. n. a. q. u. e. s. u. b. d. i. t. i. s. d. i. c. i. t. d. u. a. n. d. o. p. o. t. i. u. s. q. m.
cōsulendū p. f. e. r. ū. t. Quia videt. quidq. eis. q. i. e. x. e. q. d. u. e. n. t.
semetipōs existimāt dicasse. Singularē em. gaudent
culmē. et nō equali. cōdiciōis. Sed quia hec timētia
corda rector. d. ū. s. s. u. b. t. i. l. i. t. p. e. n. s. a. t. v. n. d. e. v. n. l. q. u. i. s. i. p. s. u. p.
bus rector. totaēs ad culpā apostasie delabitur. q. a. e. n. o.
p. e. s. s. e. h. o. m. i. b. d. e. l. e. c. t. et honore sui singularitate letatur
Sub quo em. sit nō cōsiderat. et q. e. q. l. i. b. q. i. n. o. n. s. i. t.

151
equalis exultat. Unde autem hec iudicij victorij pullulat
in corde regem. nisi eximitur illius. qui respectus
angelorum societatis dicit. Ascenda super altitudinem
nubium. et similis ero altissimo. Quia ergo Dominus quisque
rektor. quoniam extollit in eo quod ceteros regit. totum in
lapsum superbie a summi rectoris iugo separat. Et cum
equales sibi subditos respicit. eius super se Dominum
quo omnes equales sunt non agnoscat. Et cum diuina
sunt. exemplo sue superbie subditos ad impietatem trahit
ad viam namque pietatis ducunt. si subdito per oculis
humilitatis exempla monstraret. Duo est autem impius
qui per timoris exempla. quia a tyrante veritatis ex-
orbitat. et dum ipse impius ruit. ad abrupta seque-
ritur. Duo est impius. qui per timoris exempla via
ostendit erroris. Unde necesse est ut is qui preest. qui ex-
empla subditis prebet. solert attendat. et tantis se sciat
vivere. quanto preest. ac vigilanter inspicat. ne in eo quod pre-
latus est intumescat. ne mira debita pietatis immodica
exigat. ne discipline ius mutet in vigore superbie. Et
unde a perfinitate superbie subditos restringere poterit. unde
magis intumescant corda putat. Non autem debet hominem
ducatur suscipe. qui nescit homines bene vivendo prece-
dere qui ad hoc eligit. ut aliorum culpas corrigat. quod re-
secare debuit ipse committat. hinc inde se ergo qui preest
circumspiciat. ut et sibi et subditis vivat. ut bonum quod
sentit. et intra summi mentis abscondat. et tamen ex eo ad
puerum sequentium exempla recte operantis imitarentur.
ut subditorum culpas adiutores corrigant. Nec tamen
per vim eiusdem adiutoris intumescant. ut quedam semper
corrupta tollant. Nec tamen discipline vincula eadem se-
dissolvant. et quedam tollerando dissimulent. Nec tamen ea
cresce dissimulando permittant. laboriosa sunt ista. et nisi di-
vina gratia fulcat ad custodiendum difficilia. Unde magno
precurandum est ut qui regendis hominibus prefertur. apud se
in secretario cordis. in cathedra persisteat humilitatis.

Cumq; iudicanti ei a ceteris foras assistit. vigilanti
oculo incessanter aspiciat. cui qumq; iudicia ipse debet
iudicandus assistat. Et qumto nunc ante eum que non bi-
det solliat. trepidat. tanto enim cum videt. securior
ternat. Penset ergo quia qui ad satisfaciendum disti-
to iudicia de sua tantum anima fortasse dixit sufficit. Et qum
regendis subditis preest. reddende apud eum rationis tunc
ut ita dicam. tot solus animas habet. Que nimirum cogi-
tatio si assidue mentem extoquit. omnem superbie timorem
premit. Et rector prudens tanto iam neque dixit impii
vocabitur. qumto ei cogitatio sollicita prestat que accepta
est. non honor sed hominis estimat. Nam cum esse in-
dicem libet. huic videtur tunc iudicem libeat. Numqua-
m enim culpe nequunt. que habende prestat amore pre-
stant. Tunc solum vero prestat bene regit. cum non amando
sed timendo retinet. que ut ministrum recte valeat.
oportet premit. Et hanc non cupiditas sed necessitas
imponat. Precepta autem nec formidine debet deseri
nec ex libidine amplecti. Ne autem peius quis qui
ex humilitate superbiat. dum diuine dispensationis or-
dinem fugiendo contempnit. Aut eo iugum superbi-
tis abiciat. quo cum super ceteros prestat regimen
delectat. Potestas ergo cum prestat. non ex libi-
dine amanda est. sed ex longanimitate tolleranda
ut inde tunc adiudiciu salubriter lenis sit. Unde nunc
ad ministerium parat. quibus innotescat. hec qum. Quia non at-
terit platus ac rector. cum subditos sibi commissos se
habere debeat. Idem beatus qum. in xxxv. libro moralium.
sic dicit. Summe itaque locus bene regit. cum is qui pre-
est vicis potius quam fratribus dicitur. Cunctos quippe non
equales genuit. Ut autem alijs ad regendum alij comit-
tant. non eos nata. sed culpa postponit. Vicis qum
debet rationes erigi. quorum et causa prestat. Et cum deli-
quentes corrigunt. sollicitate attendat. ut disciplina cul-
pas quidem in re prestat feriant. Sed per humilitatem aut

490
todia. equales se ipse facibus. qui corrigunt agnos-
cant. Quibus plerique etiam dignum est. Ut eosdem quos
corrigimus tacita nobis cogitatione preferamus. Illorum
namque pro nos vicia discipline rigore ferunt. In his
vero que ipsi committunt nec verbi quidem ab aliquo invec-
tione laceant. Tanto igitur apud deum obligationes
sumus. quantum apud homines multe peccamus. Disciplina
autem nostra subditos tanto dummo iudicio liberos red-
dit. quanto hic corporis sine vindicta non deserit. Ser-
uanda est itaque in corde humilitas. et in opere disciplina
Atque inter hec solent intueri est. ne dum immoderata
custodit. virtus humilitatis soluat. in re regiminis. Et dum
platus quisque plus se quam decet deiat. subditorum vi-
tam stringe subdiscipline vinculo non possit. Tenea-
mus inter. quod de nostra estimatione sentimus. sed tamen decet
quibusdam erupere. signis. tales nos apud nos esse
ipsi etiam qui nobis commissi sunt non ignoret. Ut et de
ante nostra quod formidet videat. et de humilitate quod imitet
agnoscant. Seruata autem ante regiminis. ad cor mentem
sine cessante redeamus. et consideremus. assidue quo sumus
equaliter cum ceteris conditi. non quo temporaliter plati ceteris
prestantur enim quo extius eminet. tanto prius inter debet
ne cogitatione vincat. ne in delatione sui animi ra-
piat. ne iam sub se mens eam regere non possit. cui se
libidine dominandi supponit. Bene dauid regni potentiam
regere nouerat. qui elatione eiusdem potentie semet-
ipsum premedo vincebat. d. Dne non est exaltatum cor
meum. Quia in eiusdem augmento humilitatis submisit
Neque elati sunt oculi mei. Atque addidit. Neque ambulavi
in magnis. Qui adhuc semetipsum subtilissima in-
quisitio discuties ait. Neque in mirabilibus super me de-
quod etiam cogitationes suas a fundo cordis exhauries sub-
iunges ait. Si non humilitas senectus. sed exaltavi animas
meas. Ecce humilitas hostia. ab intimo cordis ob-
latam sepe replicat. et iterum atque iterum confitendo

non cessat. cumque multiplicat loquens. indicis sui
oculis ostentat. Quid est hoc. Et quod istud sacri-
ficiū deo placere cognouit. quod in conspectu eius tanta
iteratione vocis immolabat. nisi quod uictima esse superbia
potestas solet. et pene super rebus affluens elatio socia
et quia sepe honore humilitas. Omnia dat timo-
re. quoniam uero est. cum in cordibus sublimi regnat
humilitas moris. Unde pensandum est. quia potentes qui
quod cum humili sapient. culmine exarant et qui longe posite
virtutes attingunt. et recte hac uirtute dominum quicquid
placuit. quia illud ei sacrificium potentes offerunt. quod
potentes inuenire uix possunt. Subtilissima namque anima
dumedi est. culmine tenet. gloriam respicit. esse quidem in
potentia. sed potentem se esse nescire. Recte itaque de tribus
Sic. Deus potentes non abiect. cum ipse sit potens. deum
quippe imitari desiderat. qui fastigium potencie. alie-
nis intentis utilitatibus. non suis laudibus inflatus ad-
ministrat. qui placet ceteris potestatem appetit non posse. Timore
namque elatio. non ordo pietatis in mente est. Po-
tencia deus tribuit. elatione uero potencie. malicia
mentis inuenit. Tollam ergo. quod de meo contuli-
mus. et bona sunt. que deo largiente possidemus. Hec ergo.
Omnes ergo homo cuiusque conditionis. siue sit plebeus
siue subditus. religiosus uel secularis. huic prae-
cepto uicem resistere studeat. Et ipsam superbiam mox ut ori-
ni cepit. abscedere festinet. ne dum negligenter admittit.
ipso usu in corde roboretur. Ad hoc hortatur. beatus Gregorius in
propheta. li. moris. sic. 8. Viciū superbie ab ipsa mox in-
dice secundum est. ut cum latent oritur. tunc uigilantem abs-
cudatur. ne usu roboretur. Difficile enim in se quisque in-
uicentam superbiam deprehendit. quia minus hoc ui-
cium. quanto magis patimur. tanto minus uidemus. Sic
quippe in mente superbia. sicut in oculis caligo generatur.
Quod hec se lacus dilatat. eo uehementius lumen angustat.
paulisper ergo elatio. in precordibus crescat. et cum se

14
Vastus extendit. oppressit mentem omnem fundit claudat
ut captivus animi elationis terminum. et pati possit. et tamen id
quod patitur. videre non possit. hec **g**. Et nisi timor elationis
statim cum in corde non suffocet. coram deo omne meritum nostre actionis
exaguit. **De hoc** idem **g**. in xxvi. li. nior. sic dicit. Ante stabile
veritatis examen. secum omnino non sumus. si etiam humano iudi-
cio quod in nobis reprehendi debeat non habemus. Nam plerique
negligenter cogitantes elatione pulsant. quantum tacentes primum
sed nisi recte adde coata. timor occultus in ipso cubili cordis
in quo non suffocet. coram distato iudice. omne meritum
nostre actionis exaguit. hinc ergo pensandum est illa cordis
elatio. quanta animi diffusionem dampnabit. que usque ad auda-
ciam vocat. Sed neque hec est excusabilis que in corde
latent obore. Considerandum quoque. qualis intransitus
regnet. que eo usque servata est. ut etiam foras erumpere
non erubescat. hec **g**. **Q**uod etiam quod sunt quatuor species
superbie. prima cum homo a se ipso estimat. habere quod habet.
Secunda. si desuper datam credit. suis tamen meritis. hoc se acce-
pisse putat. Tertia cum iactat se habere. quod non habet. Quarta
est. quando ceteris despectis. singulariter vult videri. hos quatuor
modos beatus **g**. in xxvi. li. nior. tangit sic d. Quatuor
quippe sunt species. quibus omnis tumor arrogantie demon-
stratur. cum bonum. aut a semetipso habere estimat. aut si
bi datam desuper credit. sed per se hoc se meritis accepisse
putat. aut certe cum iactare se ceperit de his que non
habet. aut despectis ceteris singulariter videri appetit bonum
habere quod habet. hec **g**. **S**unt etiam secundum beatum **g**. **g**.
duodecim superbie. Qui sunt. curiositas. metis levitas. Inep-
talia. iactantia. singularitas. arrogantia. presumptio. pec-
catorum defensio. simulata confessio. rebellio. libertas pec-
candi. consuetudo peccati. Unum istorum sic accipit. Homo
presumptiva invidiat deo. cui debet esse subiectus. homini
cui debet esse par. et homini cui debet esse inferior. Sex primi
gradus deprimant. secundum invidiam proximi. cui debet esse
par. quia alii secundum invidiam. que fit homini superiori.

Que ultime detiniant ppe qntū admittit. que deo
immediate fit. hoc ideo dicit. quia superiores gradus.
in deū redimunt. sed mediāte pmo. Gradus at vocat
quia amōu fit pgressio vsq ad maius. primus est em
malus. Scds peior. et sic de scēdēdo mūit q vltimū sit
pessimus. Vnde immūa respectu parus est immor. Illa vō
que est respectu superioris est maior. Sed illa que est
respectu dei. est maiō. ppter qd et talit istī gradū ordi
nant. **U**ltimū etiā q iusticia mīta supbie. a pccō
iūcto hūilitati supat. Quia viciū supbie ab ipis
celis pōt de pme. hūilitas vō de abisso. reatū pōt ho
mēm sublimare. De hoc exso. sup illo vbo. Descendit
hic iustificat in domū suā ab illo. sic dī. Gemmos
aurigas et duas bigas in stadio positas. pns pmo
ppont. In altēā quidē iusticia cū supbia In altēā
pccm cū hūilit. Et vides bigam pccā q supat iusti
ciā. nō pps viciū sed hūilit. cōiūcte Illam vō de iūc
tam non fragilitate iusticie. sed mole et timore supbie.
Nam hūilitas sicut p sui emineciā pccā pondus supe
rat. et salies attingit deum. Sic supbia ob sui mole
de facili iusticiā depmit. Vnde fastus supbie ab ipis
celis pōt de pme. hūilitas vō de abisso reatū hōiēm
sublimare. Si ergo iuxta delicta hūilitas tam fa
cile curat. ut supbia iusticie tñseat. Si iusticie cōi
peris eam. quo nō ibit. assistet ipi tribunali dīno
in medio angelorū cū fiducia multa. **E**t si fas
tus cōiūctus iusticie. eam de pme potuit si cōiūct
sit pccō. in qntā rebēnā detrahet. hoc dico nō vt ne
gligam iusticiā. sed ut fastū vitē. **H**ec exso. Omēs
igit fideles studeant vitare viciū supbie. et spēs ac
gradus eiusdem pccā. Quia ipa potuit angelos dea
pe. qnto magis fragiles hōiēs valet corrūpe. et in p
dicōne adduce. Nam supbia ex angelis demones fecit.
hūilitas vō hōiēs scis angelis filēs reddit. ad hoc hor
tat. **B**atō g. sic d. vitanda est nobis supbia. que

et angelos valuit deape. qñto magis et hoies diffi-
pare. **S**upbia ex angelis demones feat. humilitas
aut sñs angelis similes reddit. hec gñ. Vnde valde
est miser ac stultus. q homo cū sit pulvis et cinis. et
post paululu sit in pulvere redactus? psumit se in
corde suo p viciu supbie sup alios eleuare. Tale qñpe
hoiem seu tales qui mēte elati sūt. btus bñh? obmur-
gat sic. d. Quid supbis cinis et pulvis. cui cōcept?
culpa. nasci miseria. vñe pena. mori angustia est
Cogita vñe venis. et erubescere vbi es. et ingemiscere q
bas et cōtemiscere. hec bñh? Ergo bñ? qsq sapiēs ac
timēs dñu studeat et conet resistere vñe elacōis ac su-
pbie. ne cōtingat eū mēte pñm aīe sue. Sic igitur
habem? de pñō supbie. *de vana gloria capitū sextū.*

Post explanat. *Sequit. filius interrogat patrem.*
aione fñam de pñō supbie. nūc de vana glia
cupio edoceri. et pmo quid sit vana glia.
Vana sine mans glia est inordinat? mot? animi
quo quis desiderat pñā excellēciā. vt alios honore
suo pcellat. Est at mē supbiā et vana glia diffen-
a. malitiae sit vtrobiq appetit? pñe excellēcie. tamē
supbus apparet sibi magn? mtra. Sed vane glisus
appetit in ore alior? appare p laudem extra. Qui g
deo pñe desiderat. bonū qd agit. p hoc nō homib?
sed ipi dño placē studeat. de hoc dñ bñs gñ. Qui hō
agit. et p hoc non deo sed homib? placē cupit. mēto
me facit deorsum pñit. Ille em solū deo pñit. qui
studio placendi deo. bonū qd exhibet facit. hec gñ.
Quid q ergo boni hō fecit causa vane glie. etna dei
mercede se pñat. Teste bño Ieō^{mo} qui dñ. Quid q ege-
no causa vane glorie. hoc merces tua. Si hñam lau-
dem qñm? diuinā amittim? hec Ieō? Dicit etiā bñs
Aug. Studendū est vt bñ vnam? sed alaude canē
dñ. Si hic laus querat. illic renumiatio amittit. hec
Aug. Et mirandū q sūt nōnulli religiosi. qui post

cōtemptū aurī et argētī. suā paup̄tatē. vili p̄cō. hoc
est p̄ vana gl̄ia. venale facit. De hoc dī. B̄t̄s B̄h̄b̄.
v̄rūm est. v̄t qm̄ aur̄ et argētū cōtēp̄sūm̄ et gl̄io
sio illis negl̄cat sordib̄. m̄t̄m̄estim̄. thesaur̄ paup̄
tat̄. vili p̄cō p̄lax̄ aur̄ venale facim̄. hec B̄h̄b̄.
Nemo q̄rat laudari in vita ista. sed om̄s gl̄ia d̄m̄.
cui q̄z religiosi. in tuis m̄cōscia debet esse. non extra
Ad hoc hortat̄ B̄t̄s B̄h̄b̄. tā qm̄b̄dā asps̄ verbis
sic. d̄. fr̄es. nemo v̄rūm velit laudari in vita sua. q̄d
q̄d fauorib̄. captas q̄d ad d̄m̄ nō retul̄eris. ip̄i finis
Tibi v̄nde gl̄ia putat̄ puluis. Quid nequius suo
v̄sūp̄atē sibi gl̄iam d̄m̄ sui. p̄p̄t̄a om̄s gl̄ia scōrū
int̄ro non foris est. hec B̄h̄b̄. v̄nde fugiēda est vana
gl̄ia. q̄m̄a sicut v̄ms ligna corrodit. sic hoc viciū
aiām corrodit et cōsumit. Nam m̄grediēdo cor
om̄ia que int̄us sūt bona aufert. Teste Cr̄s̄. qm̄ dī.
Sicut vermis lignū corrodit. et erugo ferrū. Ita va
na gl̄ia m̄t̄riētē se p̄dit aiām. Ideo multo studio opus
est. v̄t h̄ac d̄st̄m̄ passionē. Nam occulte m̄gredit̄. cor
et om̄ia que int̄us sūt insensibil̄ aufert. hec Cr̄s̄. Cū
igit̄ aliq̄s pulsāt vana gl̄ia. ad m̄cōriā reducat
mala acta. que cōtra d̄m̄ fecit. ac recoḡstat se pul
uerē esse. v̄t eo t̄c̄us. hec viciosa pestis in corde con
quiescat. Ad hoc faciēdū hortat̄ B̄t̄s ḡḡ. sic dicēs.
Cum bona fr̄es agut̄. semp̄ ad m̄cōriā mala acta re
uocate. v̄t d̄m̄ tante culpa cognoscat̄. m̄q̄m̄ de bono ope
cā. i. cautelet̄ hec ḡḡ. Dicit etiā Beda. viciū vane gl̄ie
mei. cauere nō p̄t. qm̄ v̄t ad cōscia m̄as. nos q̄z esse
cōfidim̄. Et si quid boni nobis m̄esse d̄ph̄d̄m̄. nō
nobis sed d̄o ascribam̄. hec Beda. v̄nde bonū opus
quod agim̄. et abscondendū est p̄t̄ viciū vane gl̄ie
Et tū aliq̄n publicandū p̄t̄ edificacōnē alior̄. hoc
suadet B̄t̄s Amb̄. sic. d̄. Bona m̄a que agim̄. et p̄t̄
timorē vane gl̄ie. aliq̄n debem̄ abscondē. et p̄t̄
alior̄ vtilitatē nōm̄q̄m̄ p̄alare. hec Ambrosī.

Ille namque qui iam humili^{te} fima fundat^{us} est. debet alio
bonum quod agit. propter edificacionem manifestare. Illi vero qui
adhuc vexantur amore vane glorie bona sua opera in oc-
culto agant. ne mercedem propter humilitate^m vane glorie perdant.
De hoc Isidorus sic dicit. Ille debet publicare bonum quod agit
qui perfecta humilitate fundat^{us}. nulla iam elatione commingit^{ur}. Nam
is qui se intelligit. adhuc amore laudis pulsari. scilicet
bona in occulto agat. ne forte quod egerit perdat. Interdum
tamen etiam vni sancti tangunt^{ur}. elatione. sed ab humilitate^m sume reprobatione
malo. humilitate^m copulatione purgant^{ur}. hec ysidorus. Si igitur
per aliquod bonum opus quod agit. in cor hominis. cogitacio vane
glorie ascenderit. et anima hoc ipsum intelligens statim con-
traxerit. humilitate^m opus bonum. non propter homines. sed propter deum
dinoscatur esse factum. Testatur hoc crisostomus. sic dicit. Si alicuius cor
cogitacio vana ascenderit. desiderans apparere hominibus. Anima
autem intelligens contradixit. ille non propter homines fecisse videtur.
quia quod cogitavit. passio carnis est. quod elegit iudicium
rationis. hec crisostomus. dicit etiam beatus fulgentius. In operibus bonis
si te laudet humana lingua. tu laudem a solo deo desideras.
Sic fiet. ut si tu laudem. ab hominibus non quesieris. deus
laudet in operibus suis. hec fulgentius. Et non solum quod va-
na gloria finaliter contempnit^{ur}. dum non offert^{ur}. Cum vero oblata
fuerit. difficult^{er} ei resistit^{ur}. Teste beato augustinus qui dicit. Finalis
est laude non cupere dum negat^{ur}. Difficile tamen est ea non
desiderari cum offert^{ur}. hec augustinus. Verumtamen propter tales merces
seu temptationes vane glorie. bonum opus. siue sit predicacio.
siue quodcumque aliud. per quod proximo edificari potest. non est
obmittendum. Sed humilitate^m vicio cum mente pulsant^{ur}. for-
tis est resistendum. quia repugnando et resistendo quibus
cumque vicibus. merces a deo copiosa acquirit^{ur}. De hoc dicit
petrus damiani. Oportet igitur. ut dum avaris fructus
predicationis exquirat^{ur}. non humana laus. non aliquod hono-
ris remunera mentis intentione querat^{ur}. Quia si ult^{er} oblat^{ur}.
honor nolentibus nobis ingerat^{ur}. necessarium est ut in
parvum merito cordis. sub distracto discipule pede calcet^{ur}.

Et velud venenat⁹ s⁹pens. in ipso suggestionis capite
ictu senat. Ne nos q⁹d absit inextremo bone opaco
nis calcaneu⁹ morde⁹ p⁹sumat. Nec tñ ob id est diu⁹
utilitas defendi. sed ut reuea⁹ sti⁹em bellatores. dum
nosmet ipso⁹ h⁹militat⁹ clipeo. ab inrecto elatōis telo
p⁹tegim⁹. p⁹imos m⁹os ad fortit⁹ agendū fante
exhortacōis vocab⁹ exortem⁹. Sic sic nimm⁹ p⁹implex
nobis merces atq⁹at⁹. dū ex ipso caritat⁹ officio. quod
pie p⁹imos m⁹is impendim⁹. bellu⁹ labor orit⁹. quē
repugnādo v⁹ncam⁹. Nam quo valēti⁹or ut⁹ impigi⁹.
eo nobis locuplet⁹ p⁹acta victoria p⁹imū cumulat. hec
petrus damian. Quod ergo d⁹cm est de p⁹dicacōe sic
de omib⁹ v⁹tutib⁹ accipiendū est. p⁹ quas p⁹im⁹ p⁹t edi
ficari. **N**ōndū etiā q⁹d pia corda. cū se laudari intelli
gūt. de h⁹is que ipi nō h⁹nt. nequa⁹q⁹ cōsentit. Cum
vō laudant⁹ de bono q⁹d forte h⁹nt. toto tñ in su h⁹m⁹
fauorē a se repellē student. Vnde b⁹us b⁹h⁹. de hoc sic
d⁹. qm⁹ humanas laudes p⁹fecte cōsuevit cōre⁹pnere
cū se laudari p⁹apit. de eo quod in se nomit non esse.
nullaten⁹ acquiescēs illud sibi cōmēorat. Cū vō lau
dari se cōperit. de bono q⁹d se fortasse h⁹re cognoscit.
nichilom⁹ q⁹ntū in se est. scuto veritat⁹ t⁹met a se re
pellere iaculū fauoris. dāns gl⁹iam deo et dūcēs. grā
dei sū id q⁹d sūm. hec b⁹h⁹. laborem⁹ igit⁹. vt bō opa
exertam⁹. nec tñ p⁹illa fauorē hōm⁹ requirā⁹. sed
soli deo qui inspectōr est cordis placē studeam⁹. Nec de
m⁹is v⁹rib⁹ p⁹sumam⁹. ne forte hoc q⁹d ab illo accepi⁹
amittam⁹. Bonū etiā q⁹d ab ipso habem⁹. caueam⁹.
ne p⁹ m⁹am negligēciā p⁹dam⁹. Illud vō q⁹d nondū
habem⁹. rogem⁹ h⁹milit⁹ vt habeam⁹. Ista cōmēorat
b⁹te Aug⁹ sic. d. frēs. quales h⁹ri volum⁹. in laude hōm⁹
tales opib⁹ esse studeam⁹. Nec ideo nos bonos estime
m⁹ si boni boni p⁹dicam⁹. sed nos poa⁹ m⁹o et nō alie
no iudicio d⁹stnam⁹. Nemo em⁹ melius scire p⁹t q⁹s
sit. qm⁹ ipse qui sibi cōsatus est. Et quidem b⁹us est

qui laudes hominum transiit: et id solum cum recte vivit
intuetur. Et sic placeat miteri: qui consuetudo solus inspector
est. de cuius consuetudine puritate. quid procedit. tanto est lauda-
bilis. quanto laudes hominum non affectat. unde nihil de nobis
tamquam de nostris vult presumere. ne nostrum faceret. quod
ab illo est. etiam quod accepimus. amittamus. magis etiam cogi-
tare debemus. quid nobis desit. quam quid nobis assit.
Quod habemus. caveamus. ne perdamus. Quod non dum habemus.
supplicemus. ut habeamus. magis tamen minores sumus. nobis co-
gitandum est. non magis tamen maiores. Hec Augustinus. Quod etiam
quod sunt nonnulli qui de scientia. seu intelligentia. quibus bona opera
non faciunt. solet se in mente elevari. Et sunt quidam nonnulli
quibus quidem scientia non elevari. sed tamen operibus bona quae exercent
exaltant. Et sunt nonnulli quibus operibus propria non extollit. sed
tamen tamen laudari ab hominibus. pro bona actione quae exercent repe-
runt de multis favoribus hominum. se quia magnos in sua cogitatione
estimant. atque mentis oculos in transitorum favore defigunt.
Sunt etiam nonnulli qui cum se foris pro suis bonis actibus audi-
unt commendari. intus in corde quidam privosam elationem
ex hoc concipiunt. Et quibus de favore hominum in animo
gaudeant. non tamen se extra ostendendo fiunt. Et sunt non-
nulli quibus ita laus vane glorie inflat. ut etiam ad verba ela-
tionis pertrahant. Quia dum vane glorie corporis meum non reluc-
tat. ad hoc usque producit. ut ipse met hoc laudet. quod faci-
unt. Unde magno metu. et cum spectione opus est. ut magis
nostri meum. de suis laudibus. Vel etiam tanta letetur. ne incedat
eterna. apud deum pro suis bonis operibus perierit. Sed superba
meum cum de ea falsa bona dicant. exultat. quia non
apud deum qualiter vivat. sed apud homines qualiter
innotescat. ex cogitat. At contra cor vacat humile. bona
que de se audit. aut minime recognoscit. nisi quia falsa di-
cuntur. metuunt. Aut tamen si adesse ea sibi veraciter scit. for-
midat. ne ab eterna retributione sint perita. quo her-
cosiderat hominibus divulgata. unde plerumque agit. ut
sicut iniustus de laude polluit. Ita vir iustus audita

sua laude purget. Ista omnia iam pmissa. et quod alia
beatus greg. in xxv. li. mor. tangit sic. 8. Sciedu qd sunt
nonnulli. qui eo in elatione corruunt. quo psubale intelli
geat. vel que non faciunt bona cognoscunt. Et sunt nonnulli
quos intelligencia quidem non eleuat. sed habita opacio
exaltat. Qui dum actiones suas respiciunt. apud mentem
sua sibi ceteros dedignando postponunt. Et sunt nonnulli
qui nec opacio propria extollit. sed cum laudari ab hominibus
per hac eadem bona opacione ceperunt. ipse hominum fauoribus de
iuncti. qui magnos se quosdam in sua cogitacione conspiciunt
Atque a cordis custodia dissolunt. Quia semetipsos nescire
incipiunt. dum oculos mentis inuicorum defigunt fauore. Sic
autem perfectus est hominum. sicut maremeta esse conspiciunt ar
bustorum. Vis quippe fructus arboris prius in semine est. post
modum in ortu. ad extremum producit in ramos. Sic minime sic
dum cuiusque virtus conualescit operantis. Seminat namque in
telligencia omne in opacione. atque ultimum conualescit. usque ad
perfectum magnam latitudinem. Sed cum quoque sua intellige
cia extollit. arbor que ortu potuit. in semine putruit.
Cum vero post opacionem bona. elatione peste corrumptur
qui iam orta siccatur. Cum autem nec opacio corrumptur.
sed exarscitur magnitudine. dum fauor laudantium sequitur.
Atque a statu suo bene operantis animi eunt lignorum. Ventos
arbor perculit. et omne quod in ea robustum creuit. tempestas
fame radicat euulsit. Quo enim arbor altius ad superi
ora surrexit. eo ventorum vim vehementer sentit. Quia
quo plus quisque in bona opera attollit. eo ampliori
ab ore laudantium flatu fatigatur. Si adhuc itaque arbor
in semine est. metuendum est. ne ipsa scire cogitacio putres
cat. Si autem ad virgultum peruenit. curandum est. ne hanc
manus elationis tangat. atque abniti sue actionis
arefaciat. Si autem valenti robore. etiam ad alta se
subleuat. valde formidandum est. ne hanc ad more lau
dis venti grauior radicat euellat. Sed inter hec
sciedum est. quia ne immoderatis laudibus exquamur.

145
Pleperq; immo rōnis mī moderamine. etiā de tractōib?
lacrima pmittim. Vt cū nos vox elenat. lingua detrahē
tis hūmiliet. Quid et arbor sepe. que dñi? venti impul
su ita impellit. Vt pene iam erui posse videat. Alia?
venti flatu erigit. Et que iam ex pte inflectōne per
tulit ab alia ad statū redit. Vnde et illa arbor. alte
radicata. q̄i mī adūsantes ventos fixus stetāt. Qui
dicebat. P gliam et ignobilitatē. p infamā et bonā
famam. Sepe aut laus bñ agentis. amib? insolent
ad mota. Dū foris sermōib? p̄strepit. Intus qñdā nie
ti p mōsam elatōis tēpestatē gignit. Sit q; Vt hoc
q̄d anim? de hūanis fauorib? gaudet. nō facile exten
extendat. sed cū corruptōis vim nō temerit. mī
senaat. Et sūt nōnulli q̄s ita laus inflat. Vt vsq;
ad verba elatōis p̄trahat. Quid mōsifidatā mēs. Dū
transitorio fauori nō remittit. ad hoc vsq; p̄trahit. Vt lan
det ipā q̄d facit. Quidā vō Vt p̄drom? hoc ipm pate
face q̄ elenat erubescūt. Atq; auditu sui p̄com? extol
lūt. sed tñ vsq; ad elatōis vba nō exēnt. et gaudere
se in talibus nō ostendūt. magno ergo metu. et
cūspectōe opus est. ne mēs mīa. Vmquā de suis lau
dibus ul' taata letet. Quisq; em̄ fame sue magnū^{em}
cōspiciat. sibi q; molito mētis gaudiū facit. Cui iste
mī auctori suo se p̄tulit. cui dno Vt bñ opet p̄cipit
et tñ in eius immē de grā suelaudis hilarescūt. De
specto em̄ honore cōditoris. semetipm plus amae
cōuinat. cui p̄coms letat. Quis nōmūq; etiā p̄cti
viri de bona sua opimone gaudeāt. sed tamē phar
ad meliora p̄ficē audiētes pensāt. Nec iā de opimio
ne sua. sed de p̄ximorū gaudet valitate. Quid aliud
est fauores q̄rē. et aliud p̄ defectib? exultare. Qua
in re necesse est. Vt cū audiēcū valitati nō p̄ficiat
mētē mīam fama laudabilis nō eleuet sed fastimet
Cum em̄ hūane lingue attestatōe laudam. occulta
pulsatōe requirim. q̄d de nobis ipis senaamus.

Impba etenim mēs etiā cū de ea falsa bona dicūt exul-
tat. quia nō apud deū glīe bñat. sed apud hominē
qualit̄ innotescat excogitat Iudiciū etenim de se oīpo-
tent̄ dei despiciēs. et solū in hominū grēs. mē auditas
laudes attollit. **¶** At cōtra. Si cor vēacit̄ hūile est bō
que de se audit. aut minime recognoscat. et qā falsa
dicūt̄ metuit. Aut ite si adesse ea sibi vēacit̄ scit. eo
ipso formidat. ne ab etna dei retribucōe sint p̄dita
quo hec cōfideat hoībus diuulgata. paueat qz vehe-
mēt̄. ne spes futuri immēis. in mercede p̄mittetur
tūstori fauoris. Quia ex re agit. vt elcōp ammiūg
nō laudū suarū igne cruciet̄. atqz ab omī corpore sui
rubigine. merore cogitacōis excognat̄. Cautā etenim
cōfideacōe trepidat. ne aut de hīs in quibz laudatur
eleuet̄. et sibi cōpetēs p̄mū p̄dat. vñd̄ plezqz fit. vt
sicut iniustus de laude polluit̄. Ita vir iustus audita
sua laudē p̄mget̄. Nam dū bona que agit. ab hoībz
p̄ferri cognoscat. subtile cōtra se vt dām est extremū
iudiciū examen metuit. ac trepid⁹ ad cōstāam recit̄
Et quidqz illi inest rep̄hēsibile corrigit. dū em̄ bō
sua innotuisse formidat subtile sentiri examē
sūam p̄timecēs. si qua in se mala occulta sūt am-
putat. paueat namqz si saltē talis deo nō ostendit̄
qualis ab hominibz putat̄. Et neqz cōtent⁹ est. vt iqz
potuit innotescē in hoc debeat remanē. Jam em̄ de
bonis suis qī retribucōem sibi scām estimat. nisi et
eis alia que ab hoībus nesciūt̄ aduigat. hec ḡg
Vnde deuota viri vt sane glīe resistē valeāt ad seip̄os
redūt̄. et quidqz sibi mali inesse cognoscūt. sibi ip̄is
ascribūt. Quidqz em̄ bonū in se esse dephendūt dīne
grē dñi hoc esse recognoscūt. Qui et p̄ueniēdo et
subsequēdo cōcessit eis bonū opus posse facē quod
volūt̄. Quod idem b̄tūs ḡg. affirmat ita dicēs
Cā etenim viri sciūt post p̄mū p̄ntis lapsū de cor-
ruptibili stirpe se editos. et nō vtute p̄na. sed p̄ue

mente supna grā ad meliora se vota vel opa cōmūta-
tos. Et quidq̃ sibi mali in esse cognoscūt mentū dō
q̃ dō bonū. in se inspiciūt. immortalis grē cognoscūt
dñi. eiq̃ de accepto mūnē debitoēs fuit. Qui et p̃nem-
endo dedit eis bonū velle q̃d voluerūt. et subsequēdo con-
cessit bonū posse q̃d volūt. Unde auctois grām ille
negare cōvincit. quisq̃ sibi tribuit quod opatur
Liquet em̃ quia illū negat. tñ' dēspecta grā sibi vi-
res boni opis arrogat. et est iniquitas maxima cū
om̃e p̃cātū q̃d ex infirmitate est. spem nequaq̃ p̃dit
quia a supno iudice veniā requirit. Presup̃cō aut̃
virtutis p̃prie tanto grā' in dēsp̃cōe est. quāto lōgus
ab hūilitate. Cūiq̃ vires sibi tribuit opis. ad adiū-
torū nō recurrit auctois. Sic q̃ ut eo grāui' p̃cōr
peat. quo et n̄m hoc. quia est p̃cōr ignorat. Hec g̃g
De hoc etiā p̃ Salomonē dī. Sicut p̃bat in cōflatorio
argentū. et in fornace aurū. Ita p̃bat homo ore lau-
dant. quod b̃s g̃g. in xxxij. li. mōr sic expōit. d.
laus quippe sua iustos cruciat. et im̃q̃s exaltat. Sed
iustos dñm cruciat p̃m̃gat. Im̃q̃s dñm letificat rep̃
bos mōstrat. Isti em̃ sua laudē pascūt. qm̃ auctois
sui gl̃iam non q̃rūt. Illi auctois sui gl̃iam q̃rūt
qm̃ sua laudē cruciat. ne nō sit m̃tus. q̃d fōis dñat
Ne si est etiā q̃d dī. ante dei oculos ip̃is fauorib' ena-
tuet. ne hūana laus robur mētis emolliat. eāq̃
in sui dēsc̃cōe p̃sternat. Et que ad m̃mētū debet
esse agendi opis. iam retribucō sit labois. Cū vō
sua p̃cōna in dei laudē tēdē reseruat. Ea etiā dēsid̃a
bilis amplectūt. Scriptū quippe est. viderūt opa ṽra
bona ut gl̃ificet p̃rēm ṽrū qui in celis est. ṽrā se
ergo hoīb' facit. quoc̃es in se aliq̃d q̃d cognoscāt
ōndūt. Quia nō studet in se hūam laudē figē. sed
q̃rūt semp p̃ eam melius. ad auctois gl̃az p̃t̃is
Arrogātes at̃ hūais laudib' mollia corda p̃stituūt
quia suis mōib' corrūpūt. Hec g̃g. Et nōdū diliget.

q̄ malignis sp̄s. cum p carnali aliqua vai^{te} mētē
p vanā gl̄iam pulsant. et repulsus fuit. statim sub
v̄tut^{is} speie resistēt ac repugnātem aīy temptare
solet. Nam quē nō p̄t sub sp̄e splendide vest^{is} surge
rendo vanā gl̄iam deape. p vili et multa veste la
borat illā inferre. et quē nō p̄t p honore dēice. hūili^{te}
cōtendit supplāare. Quos etiā nō p̄t. p scām et locū
cōne extollere. p grāuitatē et tacitūtatē solet pster
nē. Nam si quis ieiunat in palā. gl̄ia vaiat pulsat.
Si vō illud cōtēpnēde gl̄ie causa cōtexent. eodē vīcō
elacōis obtūdit. Et q̄nto quis vitauit mūdū āpli^{us}
tanto eū acius insequit. De hoc et de viciis hui^{us} remedio
Cassianus in collatōib^{us} pat̄p sic dicit. Certamē est
nobis habēdū contra sp̄m cenodoxie mltiformē. atq̄
subtilem. tantoq̄ est p̄uicōsior ad cōflictū. q̄nto ob
stacior ad cauēdū. Qm cū p elacōe carnali pulsa
uerit mētē. et fuit repulsus. t̄ in suis priori habitu
p̄sona q̄ mutata sub v̄tutū sp̄e victorē iuglare
p̄temptat. ex om̄i p̄te occrēs. et m̄bitu et m̄forma
et in m̄telli. in voce. in ope. in digl̄is. in ieiunio
iōne ieiunio. in lectōe. in s̄tia. in tacitūte
in obediēcia m̄hilitate conat. Nam cū sub speie
succūte vest^{is} ac m̄ade cenodoxiam nō poterit gene
rare. p squalida et multa conat inferre. Quē nō
p̄t p honore dēicere. p hūilitate supplāat. Quē scē
et locutōis ornatu nequit extollere. q̄uitate tacitū
tatē elidit. Si ieiunet in palā. gl̄ia vaiat pul
sat. Si illud cōtēpnēde gl̄ie causa cōtexent. eodē vīcō
elacōis obtūdit. ne vane gl̄ie cōtagio maculet. oīes
p̄liuus. sub fiat p̄bitat celebrare cōspectu. et q̄ eas
latet exerceat nō effugit auleos vaiat. In solitu
dine quoq̄ cūctōp mortalū cōfortia gl̄ia causa fugi
entē p̄se qm nō desistit. Q̄nto quis vitauit mūdū
amplius. tanto eū acius insequit. hāc mltiformē
bestiā tali remedio poterim^{us} euadē. vt cogitātes quia

147
Dñs dissipat ossa eorū qm hominib⁹ placet. p̄mitus
nichil manis glorie in p̄dē grā nos facē p̄mittam⁹
Deinde ea que bono fere imao fecerim⁹ obſuare. ne
laborū mōrū fructus. post irrepēs morib⁹ euacuet. et
ea que nos p̄nt. mē ceteros notabiles reddē. ac veluti
solis faciētib⁹ laus. apud hoīes sit cōquēda vitē
Conſidem⁹ nō solū fructū laborū mōrū nos p̄t⁹ annis
simos. quosq⁹q⁹ cenodo xie p̄p̄to ſerui⁹ sed etiā reos
magni tūne factos. et et̄na ſupplicia delud⁹ ſacrilegos
ſoluituros. Et pote qui ad m̄n̄rā dei opus qd̄ eius ob̄tē
tu nos oportuit agē. homī grā malum⁹ exerce her
cassian⁹. Scēdū etiā ſcōm dñi Isaac abbāt. q⁹ quib⁹
mūds mortuus est. hñ ſuſtinēt adūſitates gaudent
qum⁹ vō mūds vinit. hñ neq̄unt in m̄rā ſuſtinē ſed
vana gl̄ia moti ita turbant⁹. ſic etiā tristitia occupāt
hec Isaac. **U**lōndū etiā. q⁹ vane ſine manis gl̄ie. hec
ſūt filie. vidēz. mobediēcia. cōtencō. iactācia. p̄tmanā
nomitātū p̄ſūpcō. arrogācia. Inſolencia. cōtūacia.
irreueñcia. ypocrisis. p̄mo aut mobediēcia est ſuo p̄
lato in m̄n̄tis nō obedire. ne videat⁹ inferior. qd̄ fiet
ſi facēt mādātū. Contencō vero est. Velle vince cum
clamore. et p̄ hoc apparē. Iactācia est. qua quis emi
neat bona ſua vt laudabilis appareat. p̄tmanā est
que ſcōm ſuū malū ul̄ dñi defendit. ne erraſſe vide
atur. Nomitātū p̄ſūpcō est. qua quis noua dicat
uel inueit. ut laudet⁹. Arrogācia est animi mot⁹
quo quis mouet⁹ ad iactādū ſe h̄re qd̄ nō h̄t. Inſo
lencia est. que extra cōmūne vſum. q̄ ceteris deſpect⁹
vba facta. h̄itūm q⁹ ſpecificat. Contumacia est aucti
miorū ex cōtēptu obuiare. Irreueñcia est debita re
ueñcia minorib⁹ denegare. ypocrisis aut est. q⁹ q̄nt hōi
bus i extenonib⁹ apparē. Sed quia hoc dictū vidēz ypo
crisi m̄lta tēptant⁹. ac etiā dēp̄iūt. neceſſe est vt de hac
matia laque loquam⁹. **U**nde ſcēdū p̄mo q⁹ ſtudm̄
ypocrisis eſſe ſolet. vt hoc qd̄ ſūt abſcondat. et h̄

quod non sunt esse hominibus immotescant. Sancti vero etiam
quod esse meruerunt. immotescere alijs refugunt. de hoc
beatus Gregorius in xviii. li. morum sic dicit. Studium hypocritarum
esse solet. ut et quod sunt subprimant. et hoc quod non sit hominibus
buis immotescant. quibus mensura sua per estimationem transcat
et per se actus actus nomine ostendant. Refugunt videri
quod sunt. et ante oculos hominum supradicta quadam immotescie
honestate se vestiunt. Quo contra omnes veraciter sancti
non solum per gloriam supra modum suam omnino non appetunt
sed etiam hoc ipsum videri refugunt. quod esse meruerunt
Sciendum tamen quod sancti veri morem sui creatoris imitantes
non minus quendam de se ut audientes instruant. non ut ipsi
perficiant manifestant. Et tunc in his alta se consideratione
custodiunt. ne dum alios a terrena intentione erigunt. ipsi in
terrene laudis appetitione mergant. Sed contra hypocrite
quod iusti agunt ad utilitatem proximi. hoc ipsi faciunt
ad extensionem sui nominis. hec Gregorius. Alioquin etiam quod hypo-
cite ad bona opera facienda. infusionem quidem supernae
gracie percipiunt. Sed in cunctis que agunt exteriores
laudes appetentes. a fructu precepti gratiae manifestant
hypocritarum etiam opera sepe ante tempore deficiunt. quia
plerumque tales spiritum veritatis assumunt. et propter hoc quasi
ad honoris culmen promouentur. Sed cum sibi a cunctis
reuerentiam impendi conspexerint. statim se in lasciviam
voluptatis effundunt. et bona que ipsi in corde prius
veraciter non temerunt. cito propter huiusmodi delicta dimittunt.
sed spes illorum quam in temporalis honore ac gloria de-
posuerunt velociter peribit. Quia omnis laus vana. et
honor terrenus. ac voluptates carnales terminum habent
et ad finem festinant. Plerumque etiam hypocrite. mira se absti-
nentia affligunt. corpus atterunt. sed solum ut hominibus
placeant hoc faciunt. Unde tales corpus quidem per absti-
nentiam afficiunt. sed tamen per amorem vane glorie mundum vivunt
et ideo mercedem amittunt. Non minus etiam hypocrite post
quam per vias deserunt. Satiantur quidem huiusmodi sumunt

sed mox ut in bono ope nasa ceperunt. obliuiscunt
eorum que fecerunt. et affligi iam per primas de peccatis
nequitiis nolunt. laudari de incognita iusticia appe
tunt. proesse cetis etiam melioribus concupiscunt. Quos plerique
dum iuxta desiderium eorum prius prosperitas sequitur. multo quam
prius fuerant peiores fiunt. Etiam occupati diuersis va
nitatibus. non solum peccata minime deplorant. sed adhuc quod
defleant cunctant. Hec et alia de statu ac conditione ypocri
tarum. breuiter quod satis diffusius tractat. in vniuersali. morum
sic. 8. Non dum quod ypocritarum vita. ad bona opera. infusio
ne quidem superius munus percipit. sed in cunctis que agit
exterioribus laudes appetens. a fructu precepti infusione
maneat. Sepe namque multa opera faciunt. sed cum per
cepta bona in suis se laudibus eleuant. propriis numeribus
contra largitorem pugnant. Inde quippe contra dantes superbiunt
unde ei humiles. amplius esse debuerunt. Sed eo eos postmo
dum distantia sine parat. quo nunc superna bonitas. et magis
tos largius infundit. Sit quod eis amplitudo muneris incre
mentum dampnatoris. In hoc sciedum est. quod iustorum bona. quia
ex corde manant. usque ad penitus vite terminum crescant. ypo
citarum vero opera. quia nequaquam sunt in occulto radicata. se
pe ante deficiunt. quoniam prius vita finiat. quia plerique assump
te spei maturitatem ostendunt. quiete silentii logarithmum
pacisque virtute decorant. Sed cum per hoc quod sita culmine honoris
attigerint. cumque sibi iam reuerentia a cunctis impendit.
peritum se in lasciuia voluptatibus fundunt. et bona se non ex
corde tenuisse sibi ipsi testes sunt. qui hoc cito dimiserunt
Sed spes ypocrate perbit. Quid enim in cunctis suis operibus
ypocrita sperat. nisi honoris reuerentiam. gloriam laudis. a
melioribus metum facis ab omnibus vocari. Sed permanens
spes ypocrate non valet. quia eternitatem non quies. fugit
quod tenet. Nequaquam quippe metas eius intentio in illa
gloria figit. que sine fine possidet. Sed cum transitorie fauo
ribus inhiat. perdit percipiendo quod laborat. veritate attesta
te que ait. Amen dico vobis. receperunt mercedem suam

Sed hec spes recipiendæ mercedis. teneri diu nō pōt. Quia
posterius opibus honor tribuitur sed vita ad terminū
virget. laudes resonāt. sed ad finē cū laudib⁹ tēpōa
festināt. Nemo nāq; valet mobilia dilige. et ipse in
mobilis stare. Qui em̄ tūseuāa amplectit. eo ipso ad
cursū duat. quo decētib⁹ implicat. Quia humana
laus. qm̄ magis laborib⁹ appetit. impulsā tēpōp
momentis decurrit. **N**ōndū etiā q; ypocrite p̄lerq; q;
sacre legis eruditōe fulciūt. doctriē v̄ba pferūt. oē
quod sentit testimonijs attingūt. Nec tñ p̄ hoc vitā
audicūt. sed p̄prios fauores querūt. Quia nec p̄fere
alia nonerūt. nisi que auditorū corda. ad repetēdas
laudes exticiāt. nō autē ad lacrimas accēdāt. Mens
quippe cōcupiscētijs extioribus occupata. igne amo
ris diuini non calet. Et idē cō ad supmū dēsideriū in
flāmare. auditōes suos neqūt v̄ba que fugido corde
pferūt. Neq; em̄ res que in se ip̄a non arserit. aliud
accendit. Etā sciēdū q; p̄lerq; ypocrite se nimia abs
tinēcia affligūt. omē robur corp̄is atterūt. et q; car
nis vitā. fūditi⁹ in carne viuētes extinguit. Sed ad hec
hūanos oculos q̄rūt. admiratiōis gl̄iaz expetūt. Veniē
attestāte que ait. Exstingunt facies suas &c. Nā ora
palescūt. corpus debilitē quatiē. pect⁹ mētrūpētib⁹
suspicijs virgetur. Sed mē hec dū ab ore p̄ximorū ser
mo admiratiōis q̄rūt. nichil q; tanto labore aliud
nisi estimatiō hūana cogitat. om̄s em̄ ypocrita
corpus quidē p̄ abstīnēciā affiat. sed tñ p̄ amorē gl̄ie
mūdo viuūt. Quo cōt. p̄ paulū d̄r. Qui autē sūt xp̄i
carne suā cū fixerūt cū vicijs et cōcupiscētijs. Cum
vicijs quippe et cōcupiscētijs carnē cūa figm̄. si sic
gulā restringm̄. Ut iam de mūdi gl̄ia nichil q̄ram⁹.
Nam qui corpus macēat. sed honorib⁹ anhelat. cōm
dū intulit. sed mūdo p̄ cōcupiscēciā perius viuūt. Quia
et sepe p̄ sanctitatis ymaginē locū regim̄is indignis
assequit. quē nisi aliq; v̄tut⁹ in se ostēdet. nullo p̄ape

labore mereret. Sed transiit quod desiderabiliter obtinet. et
penaliter quod sequitur manet. Sacerdotis nunc fiducia in
ore hominum ponitur. sed cum minimus iudex. apud se secreta
cordis examinat. testes vite externi non querunt. quia nichil
ei in iudicio attestatio humana suffragatur. Quia eandem
laudem. quam post in testimonio exigit. prius in munere
recepit. Sed sancti vni nequaquam hic sue rationis
remunerationem querunt. cum rationem faciunt. Cum vero a peccatis
mundi laboribus exeunt. ad eternam patriam venientes expen-
tata retributione perficiunt. At contra hypocrita. quia movetur
in bono opere nascitur. prius mundi recipe gratiam conatur.
qui pro eo quod bene digne incipit. querat statim ut a cunctis ho-
moretur. Sepe namque nonnulli. apud pietatem viam deserunt.
satisfactum hominum summunt. quod ut prima limina bene vivere
contingerit. obliti que fecerunt. affligi iam per penam de con-
summat neque non solum. laudari de incognita iusticia
appetit. posse ceteris etiam melioribus contempnunt. Quod plebs
dum inopta vocum presentis prosperitas sequitur. multo quam prius
fuerant. de sanctitatis hominum peiores fiunt. Nam rebus in la-
psum occupati. non solum peccata minime deplorant. sed
adhuc que defleant. exaggerant. Qui enim mundum
deserunt. ad exteriora officia perueniri non debent. nisi per huius-
modi diuicias in eiusmodi mundi contemptu solidentur.
Cuius namque bona deperunt. que hominibus ante tempus inno-
tescunt. Quia et arbuta plantata. prius quam fixa radice
conalescant. si manus concuties tangit arefacit. At si in
altum radices figit. et terre humoribus conspersa solidatur. her-
et manus impellit. sed non ledit. Heret et ventorum flatus
in flectendo concutit. sed non cutit. Ne ergo eruat. vita
cepti operis. dum ac robuste in alto humilitatis figenda
est radix cordis. ut cum ab humano ore detractionis amara
vel furoris flauet. et si in qualibet parte ut aique man-
uat. animi fundit non elidat. sed ad statum suum perueniat. per
infectionem redeat. si apud se fortis in radice perueniat.
Quid in rebus exarescentibus panete surgente robustissimo.

Qui tñ si dñm cōstituit impellit. statim sñ labore de-
struit. Si aut pspaciū tpiō ab humore suo exsiccari
pmitit sepe et auctū utib? mñne quassat. Sic sic
vz bona mñ et mtepestive manifestata deperit et diu
cōcultata solidant. Quia huāne occupatiōis ma-
nus. cū mapietē cōsatiōis mē vitam cōtingent
qñ recentē parietē impellit. Eamq; facile destruit. qā
adhuc humore pñe mfirmatē nō amisit. Cū vō
longa quietē suē abiecit se amm? cōpmit. qñ more
exsiccata parietē obdurescat. Sepe aut noue cōsatiōis
pñapia sūe pñordia. adhuc ex carnali sūt vita
cōmixta. Et idēo innotescē acius nō debet. ne cum
laudant. bona que placet. deceptus laudē sua. amm?
dephendē. mēis nequeat. mala que latēt. Vnde quid
qñ forte boni mapiim? hoc ad honorē intimi iudicis
in ara crucis ymolem? Quod ab illo pauldubio. tāto
libēcius accipit. qñto et ab homib? occultatū. nulla
laudis appetitiōe maculat. Intus ergo pñada sūt que
agim? si ab mñno arbitrio lucem reape mñ opus ex-
pectam? hinc est em qd vitas dñt. nesciat simst? tua
quid faciat dextera tua. occultāda ergo sūt q agim?
ne hec in hui? vite itine in caute portātes latēatū
spñum mñione pñam? Et tñ dñs dñt. videāt opa
vñ bona et glificēt pñem vñm qm malis est. Sed
aliud est pñcto. cū in ostēsiōe opus glia qñt largito-
ris. Aliud cū laus pñata cōcupiscit. de dono largient?
Vnde rursū dñt. Attendite ne iusticiā vñam faciatis
corā hoīb? ut videamī ab eis. Opus ergo mñm cū
homib? ostendit. in cordis pñe examinatiōe pñsandū
est. pñiusdem ostēsiōis studiū quid qñat. Si emm
dant? glia qñm? etiā publicata mñ opa. mñspū
illius occultata seruam? Si vō pñoc mñm laudem
qñm? foras ab eius cōspectu iam fusa sūt. etiā si a-
mult? ignorāt. Sed valde pñcōp est sic ostēso ope-
ructoris glia qñt. ut de illata laudē nesciat pñata

exultacōe gaude. Tūc solū namq; hoīb; innoxie
laudabile opus ostendit. cū p̄ respectū mēt̄ veritatē
laus impesa calat. Quā quia infirmi quiq; p̄fecte
cōtēpnēdo nō supant restat. necesse est ut bonū qd
opant abscondāt. Sepe em̄ ab ip̄o ostēsiōis exor-
ditio p̄riā laudem q̄rūt. Sepe vō in ostēsiōe opis
auctoris gl̄iaz patefacē cupiūt. Sed excepti fauorib;
in laudis p̄rie cupiditate rapiūt. Cūq; semetip̄os
diuini iudicis mēt̄us negligūt. sparsi extērius ignorāt
quid agūt. Corp̄q; opus sue elatōi militat. atq;
hoc se impendē obsequio largitoris putāt. hec ḡg.
in cor̄p̄. Ipoctis aut̄ vicū mltū est detestandū.
quia simlax se mēt̄u et religiosū extēri et nō esse.
valde vitupabile est. Quod b̄tus Auḡ. mltū rep̄he-
dit sic. d. Simlata equitas nō est equitas sed duplex
iniquitas. Simlatores namq; q̄uis p̄ria agētes sub
falsē tū sāt̄at colore de se hūana iudicia q̄rūt. ac
laudem vane gl̄ie cōcupiscūt. Sed cū dēs p̄mittēte
dño p̄ flagella p̄cutiūt. inq̄ se p̄dē refugūt. q̄a
santi et religiosi videri ab alijs cōsueuerūt. Unde
hūm̄. d. simlatores. etiā in extrema necessit̄e aut mortē
hora cōstituti. q̄uis dū ad et̄na supplicia nō ignoret
tū desiderāt mētimacōe hōm̄ tales remanē. q̄les
se prius studuerāt p̄ ostendē. Iusto at̄ dei iudicio simla-
tores ex cecati. se ip̄os m̄tueri. et sicut sūt. dep̄hēdē oīno
nō p̄nt. quia fidem suor̄ meritor̄ in attestacōe posu-
erūt alijs oīs. Et dū testioi? falsē laudis aspiciūt
remediū v̄e cōfessionis amittūt. Et ideo miseri se scōs
etiā cū in p̄cis moriūt̄ putāt. De illib; b̄tus ḡg. in x̄p̄
vj. lib. mōp̄. exponēs illud dñm. Neq; clamabūt cū
vincti fuerūt. sic aut. Om̄is inq; qui cū inq; sit. sc̄s
videri nō appetit in flagello p̄cissionis dep̄hensus fatēi
q̄a inq; sit nō erubescit. Q̄ vō iniqua agēs hūana
de se iudicia sub sp̄e sāt̄atis recipit. etiā cū flagello p̄-
cutat. iniquū se p̄dere refugit. q̄a sc̄s videri cōsuevit.

Si quō aut grauit̄ coartat̄. iniquū se vīro simplici et
cōfiteb̄. quia mētia sua detegē veraci cōfessione cōfū
dit̄. Qū vō liberi sum̄. cū nulla correptione castigam̄.
Qū vincti aut̄. cū flagello p̄uisione affirmati vincti
aut̄ tanto clamam̄. ultra. qūto impuisione positi
p̄cā cōfitem̄. Aput aures qm̄ p̄e dei vox valida est. cō
fessio deuota. Quia ergo similes quosq̄. et cū p̄uio
nis flagella corripuit̄. ad cōfessionē simplici nō p̄ducit̄.
Cognosti enī p̄cōres refugit̄. quia sū dīm opimo
ne fēbant̄. Qm̄ eis eos ad extremū flagella ferat̄.
q̄m̄ eis dūcā ad et̄na simpliciā nō ignoret̄. tales tñ
cupiūt. apud humana iudicia remanē. quales se
studuerūt sp̄ ostendē. Igit̄ qm̄q̄ dēs dū iustos se
ante hūana iudicia simulant̄. dū ad oēs suas lau
de dignas intuebis oculis ostentāt. occulta tñ eis ius
ticia agit̄. Vt quo nitūt̄ foris alios fallē eo de se mē
etiā ip̄i fallant̄. Nam omēm ita se sollicitē inuesti
gacōis oculū p̄ducit̄. Vici enī suā discit̄ et p̄scutari
dissimulant̄. et tales esse se. quales audiūt putant̄.
Sanctos q̄ se esse. nō quia ita vniūt̄. sed quia ita di
cūt̄ existimāt. Subali aut̄ dei iudicio se ip̄os intueri
negligūt. quia fidem sui meriti in attestacōne ponūt
oris alieni. Cum vō subita p̄uisione ferūt̄. misē
se vel veāt̄ fateri. Vel sicut sūt d̄phendē dīm nō
possūt. quia vidēz scōs se hūana p̄fessione credidē.
Bñ ergo dēs. Neq̄ clamabūt cū vincti fuerint. Se
pe enī tales. cū se ante sup̄m iudiciū venire cōfidūt
quales se hoīb̄ innotuisse cognoscūt. Se q̄ ip̄os
miseri nec intormēt̄ asp̄hendūt. et dū testioi false
laudio asp̄ciūt. remediū vere cōfessionis amittunt̄.
Et cū vincti ducūt̄ et nō clamāt. quia hūane laudis
imptūitate sup̄ata. scōs se miseri. et cū in p̄cāis moi
unt̄. putāt. Qm̄ bñ p̄ p̄phām dēs. Reddite p̄uatica
tōes ad cor. Si enī ad cor rednēt̄. p̄extioris attestat̄.
se vba nō fident̄. Nam quid vincti est nobis corde

inō. Quid victim⁹ est nobis aere. qui intra nos est.
et tū cū emittit^r. nisi citius reūtat^r fit homo morit^r.
Sic cū p^r prauas cogitacōes spargit^r a nobis cor mīm
longiusq³ euagat^r. Et nisi celerius in deū. seu ad deum
retrahatur et reuocet^r. p^rit et morit^r aīa deo. hec. g⁹
Vnde sumope laborādū est nobis. vt dāne glie et ypo
cisi ac simulacōi fortat^r resistam⁹. Et opus bonū. quod
duo largiēte agim⁹. tū hūili^r et simplici^r faciam⁹. ne
mercedem nobis a deo reppmissam. p^r hūi^r vicia amit
tam⁹. Sic igit^r habem⁹. de vicio vanē glie. et quib⁹dam
adherēcis eiusdem. *Sequit^r de inuidia. caplin. septimū.*
Abita igit^r. filius interrogat. patrem.

Informatōe de vicio manie glie. Tūc de p^rio
inuidie. et quid sit inuidia cupio edoceri.
Care debes q³ inuidia. vt ait Aug⁹. Est odiū felicitatis
aliene vel scōm Iohēnē damascenū. Inuidia est tristi
cia de aliene bonis vel etiā. Inuidia est dolor. ex alie
na felicitate nascēs. ammiū torquēs. dicit^r aut^r inuidia
a nō vidēdo. quia nō p^t videre bona alior⁹. Est aut^r
Inuidia filia supbie siue manie glie. quia in vtroq³
vicio est appetit^r p^rie excellēcie. Q³ vō inuidia sit fi
lia supbie. Testat^r. b^rus Aug⁹ sic d^r. Inuidia est filia su
pbie. sed ista m^r supbie nescit esse filia vbi fuerat
cōtinue parit. Suffoca m^rem et nō erit filia. hec Aug⁹
Sūt aut^r due spēs inuidie. Exultatō in adūsis p^rimū.
et tristitia in p^ris eius. Ipā nāq³ inuidia. odit felicit^r
alior⁹. q³ntū ad inferiores. q³ntū ad equales. et q³ntū
ad superiores. De hoc d^r b^rus Aug⁹ in quoda p^rimone Inui
dia est odiū aliene felicitat^r. respectu inferior⁹ ne sibi
equet^r. respectu superior⁹ quia eis nō equat^r. respectu pa
rū. quia sibi equat^r. Vnde Cayn inuidit abel p^rpitati
bachel lye fecūdi^r. Saul dauid felicitati. p^r inuidia pau
rat^r est lapsus mūdi. et mors. hec Aug⁹. Et nōndū q³
hoc viciū p^rie dyab⁹ assimilat^r. Vnde d^r. Cap⁹ y⁹. Inui
dia mors dyab⁹ intravit in orbem tēp^r Inuitat^r at^r eū

qui sunt ex parte illius. Ad hanc. dyabolus pntes mōs se-
duxit. quia inuidebat eis regnū celoz. qđ npe pōde-
rat. Et pte hāc cām ad huc hōies impugnat. Vnde
Inuidia est signū quo dyabls ab alijs suos discernit
Sicut caritas qua deus suos discernit. Uā npe dicit
In hoc cognoscat omēs quia mei est discipuli si dilatoim
habuerit admittē. Sic dyabls suis discipulis dicit pte
In hoc cognoscat omēs. quia mei est discipuli si inuidia
habuerit admittē. Quāit inuidia viciū sit dyabo-
licū. Btū aug. in li. de doctrina xpiana. de hoc sic dicit
Inuidia viciū est dyabolicū. quo solus dyabls est
reus. et inexplicabilis reus. Non em dyabolus. dicit. ut dīp-
net. adulterū comisit. furtū fecisti. villā alienā
rapuisti. sed homini tñ inuidisti. hec aug. et sciendū
qđ qñis p omē pām qđ petat. hūano cordi antiq
hostis viciū infudit. In hac tñ nequicia totā suam
maliciā infudit et impmit. Et cū inuidia mētem
possederit. cūta que inuenit bona opa cōsumit. de
hoc vicio ac eius remedie bcs gg. in qnto li. mōp. ex-
pones illud dcm. Et paulū occidit inuidia sic ait. In-
uide em nō possim. nisi eis quos nobis in aliq meli-
ores putam. Paulus ergo est. qui amore occidit. qā
ipe sibi testior phibet. qđ eo minor est. cū inuidia
torquet. Quia nisi ipe inferior existet. zelo alteri
non seueret. Sed mē hec sciendū est. qā qñis p omē
viciū. quod petat. hūano cordi antiq hostis. viciū
infudit. In hac tñ nequicia contra sua viscera serpes
cōcutit. et mpmēde malicie pestem mouet. de qm mmp
scptū est. Inuidia dyabolus mors intravit morbem car-
niam cū deuctū cor luoris putredine corripit. ipa
quoqz exdora indicat. qm grauit aīm vesania in-
stigat. Color quippe palore affiat. oculi dpmūt
mēs accendit. et mēbra frigesūt. sic in cogitatione
rabies. In dentibz stridor. Cūqz in lateribz cordis.
trestes abscondit odiū. doloe ceco cubrat cōsciam.

Voluntas inclusum. nil letum de propriis libet. quia tabes-
centem mentem sua pena sauciat. quam felicitas tor-
quet aliena. Et sciendum quod inuidia cum mente tabesce-
rit. cuncta que numerant bene gesta consumit. unde bene
per Salomon dicitur. putredo ossum inuidia. Et quid possit
nisi fortia acta signat. Sed pluvius vitium animi dei
oculos perit. etiam fortia facta vitium. Sed cum hec de in-
vidia dicimus si non etiam qualiter oriatur intuemur. diffi-
cile namque est ut hec alteri non invidet. quod adipsam
aliter exoptat. Quia quidquid temporaliter percipit. tanto fit
minus singulis. quanto dividit in multis. Et ideo desi-
derat mentem suam exauget. quia hoc quod appetit
aut fundit aliter accipiens admittit. aut a quietate restri-
git. Qui ergo luoris peste plene carere desiderat. illam
hereditatem diligat. quam coheredum numerus non angustat
Que est et omnibus una. et singulis tota. Que tanto
largior esse ostendit. quanto ad hanc percipiendam multum
dilatat. Inimicum ergo luoris est affectus surgens
interne dulcedinis et plena mors eius est perfectus amor
et caritas. Nam cum mens ab huius rei appetitu retrahitur
que accipere nuncio parat. Tanto magis proximum
diligat. quanto minus expectatu illius sua dampna parti-
mescat. Que si perfecte in amore celestis patre rapit.
plene etiam in proximi dilectione solidat. Quia cum terra
nulla desiderat. nichil est quod erga eius proximum ca-
ritati contradicat. Que nimis caritas. quid est aliud
nisi oculi mentis. qui si eterni amoris pulvere tangit.
ab interne lucis mox intuitu lesus redeat. Quia
autem pusillus est. qui eterna diligit. magis qui eterna
concupiscit. Pusillum ergo occidit inuidia. quoniam huiusmodi pestis
languore non morat. nisi qui adhuc in desiderio infir-
mat. hec ergo. Et quia vitium invidie. nullam delectationem
conferat homini. sed potius molestiam. atque torturam infert me-
nti. Necesse est ut invidie ac odio reluctetur animus. Nam
tanto facilius huiusmodi vitia una perit. quanto nulla voluptas

sed magis penā sustinentib⁹ inferūt. De hoc p btm
Amb⁹ sic dī. Quid oro te inuidie delectatio pstat
inuidia. Quid alī ab odio mercedis accipit. Quid
natiuitas finis suus cōfert. Similit̄ curie p singula
et inuenies tot anime tormēta q̄t vicia. Que vtiq;
eo facilius vma pnt. quo nulla nos alliciūt volup
tate. hec Amb⁹. Et nōdū q̄ viciū inuidie has hē
filias. pma est odiū. Itē cetē que secūt. vidēz det̄
cio. susurrū. depuacō. Ingratitudo. Compssio. mali
inuēcio. Iradencia. Odiū quippe est velle malū ali
cui et nolle bonū. Detractō est bonū aliorū denūcie
quia tūc intendit melior apparē illo cui detrāhit
Susurrū est int̄ amicos discordia scire. Depuacō
est bona alius pūte. ul mala mēorare. Ingratitudo
est de bñficijs grās nō agē. Compssio est alī bonū
late. Inuēcio mali est ad inueniēte nouū gen⁹ pccā
Iradencia est bonos successus alteri nolle videre. Et
icq; patet de viciis inuidie. de vii. cap. viii. fili. mto

Acepta informacōe de vicio inuidie. hinc
de pccō hē et qd sit in inuidia. de iudō. in
ut ait bñs aug⁹ est viciū libidō. Et dñm
vō hugonē de scō vic. Ira est irracōnabilis p̄turba
mētis. est etiā ira animi tēpestas. qua quis adūsus
aliū mouet. Nōdū aut est. q̄ oportet mētē esse val
de quētā. que xp̄m deū vel dñm eius hoc est grām
sancti spūs in se suscipe debet. Teste bñs Ierō. qm dī
Nichil quētā. nichil p̄m. ea mētē debet esse. que in
dei habitaculū p̄parāda est. Ira vō cor hōis ac mētē
valde p̄turbat et in quētā facit. Ido in tali corde
sen mente spūs scūs dedignat. in habitaculū. De hoc dī
bñs q̄. dñm nra aīm pulsāt. turbat spm scm. nō
solū quia ymaginē eius dissipāt. sed ymaginē dyali
loco eius collocat. qd mltū displicet deo. Mansuetū em
ymago dei que sp̄ in nobis trāquilla fuit. Sed illā
ira dissipāt. qm mlt̄ vtiutib⁹ p̄nat. Et dū hētem mētē

tolle. spūs scūs ibi nō requiescat. Hec gē. dicit eadē
de hoc iohēs abbas mōt synai. Si spūs scūs paxatē
diffinit et est. Ira vō cordis p̄turbacō est atq; dī. gīt
nichil ita ip̄ius spūs sancti aduētū in nobis cōtūstai
et nō sine p̄ticipare nām habet. Hec iohēs
abbas. Necesse ergo est. qui gīam scī spūs hīe dēstiat
ut passiomb; nātūdie fortat resistat. et mōt impatiē
in sem̄ iungētes vniūit cōhibeat. ad hoc hortat b̄tūs
Amb; sic. d. Amm; igit. qui est mōis capax. nō est
suarū passiōm dñe. sed repressor. Neq; em̄ fieri p̄t
ut facilis ad nātūdiā nō nascat. sed ut ratiōe se t̄pet
indignacōm cōhibeat. a p̄miedō se renocet. Cū
et p̄pheta nos docet dicens. Insanm̄ et nolite peccāe.
Cōcessit qd nātē est. negauit qd aliē. p̄dāp est em̄
motū ne t̄are cōsilio n̄ mōd; h̄m̄ dī cōhibe. ratiō
dñi indignacōne q; cōpescit. qm̄ oīmo nō nasci. qm̄
uis p̄lax q; illud lenis. Istud fortis est nūc. Bñ
resiste ne si potes. cede si non potes. Si p̄uenit et p̄
occupauit mētē tuā nātūdia. et ascendit in te
nō relinq; locū tuū. locus timis paciā est. Hec Amb;
¶ Laborem; igit. ut nllas lites. aut cōtētiōes cū p̄xi
mo habeam;? Ne forte na n̄a tūscat modū. Si vō
ex si agili; n̄a p̄ aliqd cōmiciū offenderim; p̄ximū
statim p̄ hūilem satisfactōm studeam; curare hoc
qd in p̄ximū delinqm;. ut orōnes n̄e pure possit
esse in cōspectu dñi. quas p̄ n̄is reatib; ac alijs ne
cessitatib; corā illo fūdīm;. Ad hoc faciendū b̄t; Aug;
sic monet. d. lites aut nllas habeat; aut qm̄
celerime finiat; ne n̄a crescat in odiū. et tūbe
faciat dēfestuca. et aīam faciat homicidā. Cū
em̄ legit. Qui frēm suū odit homicidā est. Qui cū
q; cōmiciō ul maledictio. ul etiā cūis obiectu aliq;
leserit. memmēt satisfactōe qm̄ aīa curare qd fecit
et ille qui lesus est sine dēcepta d̄mittit. Si aut se
inimicē leserint. Inimicē sibi debita relaxacōe debebūt.

propter orationes vestras quas utique quanto tributiones habetis
tanto sanctiores habere debet. hec Augustinus. Et non dū quod vi
cū re multa mala infert hominibus. Nam per nam mala
suetudo amittit. et superne ymaginis similitudo
diciat. Per nam etiam iusticia relinquit. quia perturbata
mens omne quod furor suggerit rectum putat. Per nam me
bris dicitur. id est. ipsa mens captiva tenetur. que tū fuit in
vire successa. etiam membra exteriora videtur manum in ictus
sue passionis perprimere laxat. et si manus in passio
nibus non exerceat. lingua tū per primam maledictionis
verba vertit. factusque intentum a deo per aliter exposcit. fit
quod ut voto et voce hominibus adiuvant pagat. etiam tū alesione
cessat. hec et alia de vicio ne beatissimus Augustinus in 1. libro moralium
exponens illud dicitur. Dicitur stultum mentis et inordinata
sic commoratur. id est. cū scriptum sit. Tu autem domine cum tran
quillitate iudicas. Quod nobis magnopere est. quia quo
ties turbulētos animi motus secundum mansuetudinis virtute
restringimus. redire ad similitudinem conditoris conamur.
Nam cum tranquillitate mentis non discedunt. dilaniata
quidam scissamque perturbat. ut sibi metipsum non congruat
atque vim intimes similitudinis amittat. Quanta ergo sit
necesse culpa pensetur. per quam dū mansuetudo a
mittit. superne ymaginis similitudo dicitur. Per nam
sapientia perdit. ut quid quo ne ordine agendum sit omnino nes
ciat. Sicut scriptum est. Ira in ore stulti requiescit
quia nimis intelligentie lumen subtrahit. cum mentem
permonendo confundit. Nam confusus animus nequaquam
explet. etiam si intelligit aliquid prudenter valet. per nam
iusticia relinquit. Sicut scriptum est. Ira viri iusticiam
dei non operatur. Quia dū perturbata mens iudicium suum
coris exasperat. omne quod furor suggerit rectum putat.
per nam lux veritatis amittit. Sicut scriptum est. Sol
non occidat super nebulam vestram. quia tū menti
nebulas confusions tenebras intuat. Hinc deus ira
dū sue cognitionis abscondit. per nam enim sanctus spiritus

splendor excludit. nam dū nā. quietē mēas subtra-
hit. suam scō spiritum hītatōm claudit. cui recessione
animi vacans. ad aptam mox insamā ducat. nā ne
sue stimulis cor accensum palpitat. corpus tremat. lingua
se pēdit. facies ignescit. exaspant oculi. ore quidem
clamorē format. sed sensus quid loquat ignorat. dū
fit. plerq; ut vsq; ad aptam manns nam psiliat. et
quia ratiō longe recedit. audacior exsurgat. se q; ipm
animi retinē nō valet. qui frōq; pēat aliene. et eo su-
cor mēbra foras in utibus exeret. quo intus ipam
membrorū dnam mētē captivā tenet. Aliq; at man-
nō exert. sed in maledictōis iaculo lingua vūit. frōq;
meritū pabus exposcit. et hoc deū petiāre expetit
quod nē pūsus homo facē vel metuit. ul' erubescit.
Fit q; ut voto et voce hōi adū pagat. eadē cū alesione.
pōm mēbus cessat. plerq; ita psilentiū clausa mē-
mētē vehemēti estuat. et clamoras taatas voces fōit
Verba quib; sibi exaspāt. obiat. et q; in causa exan-
posita. dū exaspata respondet. Sic q; fit ut pēba-
tus animi maiore strepitū sui silentij sentiat. Eūq;
gravi clausē ne flamma cōsumat. **¶** Sācū vō est.
q; nōmillos nā acius accēdit. facilius desent. nōmillos
tardē quidē cōmonet. sed dū tenet. Alij autē qd est
nequius. et acius nātūdie flāmas accipiūt. et tardē
depōmūt. Nōmlli vō has et tardē suscipiūt. et acius
amittūt. In quib; nūm q; tuor modis liq; dū agnoscat.
¶ Quia et ad tranquillitatē boni vltimū plusq; pūm
appropinquat. et ī malo scdm tūus supat. **¶** Sed quid p dēt
q; nātūdia quō mētē teneat dicim; si nō eadē qualitē
cōpesa debeat expmā. **¶** Quobus etenim modis fracta
possidē animū nā desuescit. pūm quippe est. ut mēs
solicita. ateq; agē quodlib; incipiat. omē sibi quas
pati p cōtinnelias pponat. qūe redēptōis sui pbra
cogitās. ad adūsa se pparet. Que nūm pvenētia. tāto
foras exapit. quāto se cautius ex pfaemia armanit.

Qui enim in prouidus ab aduersitate deprehenditur: qui ab
hoste dormiens inuenitur: cuius tamen inimicus nequit.
quia non repugnante proficit. Nam qui mala imminere
a sollicitudine prenotat hostiles motus. qui minus
digne vigilans expectat. Et inde ad victoriam valet acci-
git. unde nesciens deprehendi putabat. Solert ergo animus
ante actionis sue pericula. cuncta debet aduersa medi-
tari. ut semper hec cogitas. semper contra hec thorace pa-
ciencie munitus. et quidquid accesserit prouidus superet. et quod
quod non accesserit lucrum putet. **Ad** deus autem suauis ma-
suetudinis modus est. ut cum alienos excessus aspi-
cimus. nostra in quibus in alijs excessimus delicta cogitemus.
Considerata enim infirmitas propria mala excusat aliena
patitur namque illata iniuria tolleratur. qui pie meminit
quod fortasse adhuc habeat. quod debeat ipse tolleri. et
qui aqua ignis extinguit. cum surgent furor animi
sua quoque ad mentem culpa reuocat. Quia erubescit
peccata non peccata. quibus ut deo vel proximo sepe se recolat pec-
casse. Sed inter hec solert sciendum est. quod alia
est ratio quam impaciencia exacerbat. alia quam zelus fortis.
Illa ex vicio. ista ex virtute generatur. Si enim nulla ratio ex
virtute surgit. diuine adiunctionis impetum finire per
gladio non placasset. de hoc per per. Et iustitiam et noli
te peccare. Quod minus non recte intelligunt. qui iusta
nos. nobis tamen in. non autem proximis delinquentibus volunt.
Si enim sic proximos ut nos amare precipimus. testatur ut
eorum sic reatibus sicut nostris vicis nascamur. de hoc iterum
per aut. Turbat est propria oculus meus. Ira quippe per
viciu exacerbat mentis oculum. Ira autem per zelum turbat. quia
quo saltem recta emulatione concutitur. ea quod nisi tranquillo
corde capi non potest. contemplatio dissipatur. Ipse namque
zelus iracundie. quia in inquietudine mentem exagitat
eius mox aciem obscurat. ut aliorum in commotione
non videat. quibus prius tranquilla timebat. Sed inde
subtilius ad alta reducat. unde ad tempus ne videat reubeat.

nam ipsa rā emulatio. etiam post paululum tūgillit.
largius apert. que hic interim p comotionē claudit. et
unde mēs turbat ne videat. inde pspiciat ut ad videndū
melius clarescat. Nōmquā vō cōmoti cōtēplatio
iūgit. nec pualet mēs p turbata cōspicē. ad qd vix
valet tranquilla mhyare. Sed cū p zelū animi mouet.
turbādū sūmope est. ne hec eadem q. mstrumēto vtiut
assumit. mēta nā dūctur. ne qī dīta pēat. sed velud
amilla in obsequiū pata. a rācōis tergo nequaquā ne
quaquā recedat. Tūc em robustius. cōtra viciā exigit.
cum subdita rācōi famulāt. Nam qntūlibz nā. ex
zelo rāitudinis surgat. si immoderata mētem dūcat.
rācōi ptm? seruire cōtempnit. et tanto se impudēt?
dilatāt. qnto impaciēcie viciū vtiutē putat. Unde necesse est
ut hoc ante omnia qui zelo rāitudinis mouet. attēdat
ne nā extra mētas dōminū tūscat. Sed mōlāone pāi tps
modū q. cōsiderās sūgētem animi pūbatōm. subtili?
p tractandō restringat. aīositatē reprimat. et motus
feruorē subeqnitate disponat. ut eo fiat iustior vltor
alienus. quo prius exultat victor sūus cūus sic cūspas
corrigat delinquētū. Unde ante ipē qui corrigit. p
patiām crescat. et feruorē suū tūscendendō dūndi
cet. ne mēpant exultat. nō zelo rāitudinis longe a
rāitudinē ab extet. hec gē. **E**xultat igit dās sūsi
viciā. duplicē nam esse audimū? vniā quā impaciā
exultat. Aliam quā zelus format. prima est viciosa
scdā est meritoria. si actus suos cū discrecōe et timō
dūi psecuta fuerit. Nam si zelus nē defuerit. nec dō
trina pficiet. nec cūma cōpescēt. et nō solū malos
sed etiā nō mūqū bonos ad malū mutat. Testat.
hoc cūso? sup. q. sic. d. Ira namq. si nō fuit. nec dō
trina pficit. nec mōdica stant. nec cūma cōpescūt.
Itaq. qm cū causa nō nascit peccat. paciēcia em nūcō
bilis vicia semiat. negligēcia mutat. et nō solū malos
sed etiā bonos ad malū mutat. hec cūso? Sed sciendū.

q̄ sūt nōnulli qm̄ dūisib' viciis. quidē sūt p̄dicti
ad zelū tamē aiaz. nūms existit tepidi. et peccātes
quosq̄ q̄i ob custodiā hūilitat' maculare nō p̄sumit
vel ne caritatē p̄turbare videāt'. Delinq̄tes arguē ne
q̄unt. Eōiūso vō sūt nōnulli. qm̄ hoc q̄d agūt in
sp̄u finis. agē se arbitrat' zelo rātudinis. et q̄
veracit' exequūt' odio homī. exercē se putāt ul' simi
lant odio vicōp. De talib' Richard' d' scō vic. in tē
tatu sup' Benyamyn adolescentulus. sic. dī. Qm̄ ml
tos vidēm' sp̄u panpes. spe gaudētes. caritate feruē
tes. ml̄tū abstīnētes. ad modū paciētes. ad zelum
tū ammaro nūms tepids. ml̄tū q̄ torpētes. Alij
q̄i ob custodiā hūilitat' delinq̄tes maculare non
p̄sumit. Alij ne caritatē finam p̄turbare videant'.
peccātes arguē metuit. Eōtra multi. q̄d absq̄ du
bio agūt in sp̄u finis. agē se arbitrat' zelo rātudis
Et que veracit' exequūt' odio homī exercē se putāt
ul' simulant odio vicōp. Sed quēso si ip̄os m̄toger
dū inberitate diligāt. quos q̄i instigante zelo tam
acerbe castigant. Illi em̄ pietate potius. q̄ crudelitate
delinq̄tes p̄sequi credēdi sūt. qm̄ in t̄na illa gaudia
ad que eos tot dolōib' imutāt p̄ expienciā nouerūt
agens aut' que caritat' adhuc. et interne suauitat'
expers est. rectitudinis normā in suo zelo suare
nūms potest. Caritas em̄ dīcet. quō tractare oportet
at. quos zelus castigat. hec Richard' d' lōndū. etiā
q̄ reddē malū p̄ malo est singilitat'. Sicut fecit.
Joab. qm̄ m̄t fecit abner. salz m̄t fecit fr̄s sui azael
Sed reddē malū p̄ bono est p̄silitat'. Sicut fecit Judas
tradēdo dñm reddē aut' bonū p̄ malo est p̄fatiōis
Sicut fecit stephs. qm̄ p̄ m̄m̄t ornauit. Reddere vō
bonū p̄ bono est eq̄uitat'. Sicut fecit asuerus. qm̄
anardicheū honorauit. Scedū vltimo. q̄ fille ihe
sūt hec. vidēz. Impaciā. discordia. ira. cōtimelia
Inimicia. p̄tina malitia. malignitas furor. clamor

Indignatio blasphemia. hōi adū. Impudēcia autē
est impetuosū immū motū nō refrenare. Discordia
vero est. aliq̃p dissensio. quos p̃us amoris vincū
colliganeat. Discordare autē siue litigare. valde
est reprehensibile. Quia scdm̃ b̃m̃ aug̃. nichil est
simili' actibus d̃mōm̃ qm̃ litigare. Ripa est mo-
tus ex discordia fr̃is. Cōtumelia est volūtas se vin-
dicare p̃ ex p̃b̃atōne malorū. ut ṽborū iūria. Iūri-
a est ṽbo uel facto cum aliq̃ iniuste face. Proterua
est subitaneo motu in ṽba obiecta p̃ripe. Aualicia
est qua aliquis d̃apm̃ alicui molit'. Aaliguitas
est mala volūtas hōis. cū vlti nō possit. Furor
est impata tempestas. cū rōne p̃hibent'. Clamor
est volūtas se vindicās. in altando vocē p̃ incipit ad
aliorū aures pueniēs. Indignatō est volūtas se vin-
dicās p̃ signū molestie exteriū declarati. Blasphemia est
volūtas se vindicās p̃b̃p̃rū et sc̃is illatū. hōi adū est actu
aū volūtatē i morte alicui molim'. Sic ig̃ h̃m̃ d̃ ṽcio p̃re.

Post declaratiōne **Acadia** cap. ix.
seu explanatiō p̃re. Nunc de ṽcio acti-
die. et quid sit Acadia d̃sidere informai.
Acadia ut ait b̃m̃ g̃g̃ est d̃ virtutū
laudabili exercitio b̃m̃ s̃q̃ hōis lagm̃da delectio.
Item scdm̃ hugonē d̃ sc̃o vic. Acadia est ex cōfusio-
ne mētis nata tristitia siue tednū. et amaritudo aī
immoderata. qua iocūditas sp̃italis extinguit'. et
quadā d̃spatiōe in semetip̃a subuertit'. Est etiam
acadia animi torpor. quo quis aut bona negligit
inchoare. aut inchoata implere fastidit. Sūt autē
duo nōia hui' ṽci. sc̃lz tristitia et acadia h̃op̃ṽndū.
est h̃ec ratio. Quia in isto p̃cō est aūsiō a sp̃uali bo-
no. q̃d estimat'. graue. sicut ieiunare vigilare et h̃ydr̃.
Et rōne hui' d̃iat' tristitia. Est etiā ibi cōfusiō ad crea-
tū. sc̃lz ad quietē. q̃ estimat' leuis. Et ratio hui' d̃iat'.
Acadia. Patet ex h̃is q̃ hoc d̃iat' p̃ut vocat' tristitia.

opponit leticie spuali. que est in exercicio spuali. et
put vocat acedia. opponit fortitudin. que consistit
in aggrediendis arduis. et sustinendis aduersis. quia
per eam habet anima tedium de omni spuali difficultate
Et nota quod non dicitur. quod si aliquis voluntarie subdit se obedi-
entiae et precepto. et tamen tristetur. de aliquo opere afflictivo
et laborioso. eo quod propter hoc sentiat aliquam afflictionem
corpalem. Sicut contingit in ieiuniis vigiliis. et in ceteris
castigationibus corporis. Sed tamen put valet. quoniam cum difficul-
tate illa quam prius voluntarie susceperat exsequitur. talis tristi-
tia non est acedia. quia non est de interiori bono. sed
de exteriori malo. Unde etiam et magister dicitur in lacrimis
seminasse. Testatur hoc Thomas de aquino sic dicens.
Si quis voluntarie implet obedientiam vel preceptum tristetur
de aliquo opere afflictivo vel laborioso. Tristitia talis
non est acedia. quia non est de interiori bono. sed de exte-
riori malo. Unde etiam et magister dicitur in lacrimis seminasse
ut Augustinus exponit. nec illa tristitia passio est acci-
dia. quia non est de interiori bono. sed de exteriori malo. hoc
Thomas. Si autem prevalere tristitia ex aliquo negligentia
seu inania hominis. opprimit affectum. et de liberato animo
et non resistere obmittit bonum opus ad quod quis
tenetur. tunc talis tristitia siue acedia habet culpam.
De hoc idem Thomas dicit. Tristitia dicitur omne aggruans
inquietum opprimit affectum. ne insurgat ad bonum operandum
et hec aggruatio tristitiae in bonis magis habet rationem
culpe quam pene. quia eius principium ex nobis est.
hoc Thomas. Unde resistendum est acedie. nec propter hominem
viam obmittendum est opus bonum. et illa que pertinet
ad salutem. Nam per peccatum acedie provocat deus. et minu-
mus gratie sue subtrahit. his qui ad celestia quodammodo fue-
runt acediosi. Testatur hoc beatus Fulgentius qui dicit.
Fugantur angeli. irritat deus. subtrahit dei munus. dum
animi humani. ad celestia acediosus fuerit et infirmus.
hoc Fulgentius. Qui igitur vult assequi primum future glorie

expulsiat pigritiam seu accidia a se et in bonis operibus
se exerceat. quia multi sunt qui regnare quidem desiderant
cum christo. sed laborem nolunt subire pro christo. De tribus Beda
sic dicit. Vult et non vult pigrescere. Fecit pigro vocabulo denotat
qui vult regnare cum deo. et non laborare pro deo. Delectant
prima cum pollicetur. detinetur anima cum timent. hec Beda
Beatus Bernardus dicit de hoc idem sentat. d. cum pauci o domine
posse nos voluit. cum tamen ad te pervenire nemo est qui nolit
hoc sanctis tuis. quod delectationes sunt in dextera tua usque
in finem. et propterea voluit omnes te frui. ac non ita et imitari.
conregitare cupiunt sed non conpati. Non amant querere. que
tamen desiderant invenire. Impietes consequi. sed non sequi.
hec Bernardus. Cauenda ergo valde est accidia. quia ex ipsa
procedit tepiditas. que hominem ad multa incontinentia
perducit. Nam tepiditas est letitia remissa. brevis et rara
conspicatio. tepida conversatio. obedientia sine devotione. oratio
sine cordis intentione. letitia sine edificatio. Amant etiam
terrenas consolaciones. et suas affectus raro in deum dirigunt.
De hoc beatus Bernardus sic dicit. perniciosa est tepiditas. id est ca
uenda. Nam tepiditas remissa est letitia. pusillanimitas
tristitia. quorum brevis et rara conspicatio. animalis cogitatio.
tepidus conversatio. quod obedientia sine devotione. primo sine
inspiratione. oratio sine cordis intentione. letitia sine edificatio.
Quos denique sic videmus. Vix iheremias metus inhibet. Vix
pudor cohibet. Vix frenat ratio. Vix disciplina cohercet.
Humilitas autem si dum ita prevalet sub honore. aut oppri
mitur et succumbit. aut quodammodo in inferno sunt. et nunquam
ad plenam respiciunt in lucem misericordiam domini. nec in liber
tatem spiritus. que sola facit magnum suave et hominem leue.
Inde autem tam perniciosa tepiditas emanat. quia voluntas
eorum non dum purgata est. nec bonum sic volunt ut no
uerunt. a propria concupiscentia abstracti et illucti amant
enim in sua carne terrenas consolaciones. Inde est quod ratio
affectus suas dirigunt in deum. et eorum conspicatio non
continua est sed horaria. Impleti autem visitationibus

dm̄. anima que hys distictioib⁹ subiaceret. nō p̄t.
et quito magis illis enatiabit. tanto magis ist⁹
implebit. non em̄ spūs et caro. ignis et tepiditas.
m̄dno domalio cōmorat⁹ p̄stīm cū ip̄a tepiditas
dño soleat vomitū puocare. hec bñh⁹. De tristitia
eā facit q̄ valde est p̄dosa. tām cū aīmy occupat
multa mala induat. orōnes namq; exple. cum
alacritate nō p̄mittit. facit lādi m̄tendē p̄hibet
trāquillū ac m̄tem fr̄bus esse nō patit⁹. ad cūcta
op̄a v̄tuosa impaciētē et asper reddit. Interdū et
nullis caus⁹ exigētib⁹ quodā m̄ore deprimit. Et
hinc v̄cio videlz tristitie resistendū est. sicut formi-
taciōi uel cereis viciis. que tot mala paciētib⁹
eam solet inferre. De hoc dicit cassianus in q̄bda
collaciōib⁹ patrū edices tristitie stimuli rectūdi
sūt. que si passim p̄singulos mansus. et incertos ac
varios casus obtinendi aīmy m̄m habuerit facultē
ab om̄i nos sepat cōtēplaciōis m̄tuitu. nō otōes
exple. cū solita cordis alacritate p̄mittit. nō sat
rū lādi m̄tubare remedijs. trāquillū quoq; ac
m̄tem fr̄bus nō patit⁹ esse. et ad cūcta op̄aciōm
uel religionis officia impaciētē et asper reddit. In-
terdū vō eā nullis existētib⁹ causis minima subti-
lis m̄stintu. magno repente merore deprimit. Est et
aliud detestabile tristitie genus. qd̄ despaciōm aīe
im̄at delinquētī. qd̄ nec Cayn fecit post fr̄iciadiū
p̄m̄tē. nec iudam post traditiōm. Sed illa tristi-
a que p̄itēciā ad salutē stabilem opatur. obediēs
est et affabilis. m̄asuetā. hūmilit⁹ ac paciēs v̄tute
ex dei caritate p̄cedens. quā p̄t⁹ absq; illa. que ul-
p̄ salutem p̄m̄a. ul- p̄ studio p̄fectiōis sen p̄ desiderio
suscipit fūcōr. Om̄is tristitia tamq̄ seculi. et que
morte infert. equalit⁹ repellēda est. sicut formatiōis
spūs sen philargie ul- ne. hoc em̄ modo v̄m̄sa
tristitiarū gr̄a. valebim⁹ sup̄are. cū etnāz rep. ac

futurū intuitu sp̄leti. nec casibus directi p̄ntibus
nec p̄spis fuerim? elati. utriq; velud caduca. et moy
t̄nscumia cōtemplātes. hec Cassian? **¶** Dicit et d̄h
Iohes abbas mont? synay. Qui ceadim? cōtra t̄as
tiae demonē p̄ omib? pugnem? Ipe em̄ tpe orōis
assistēs. ab orōe euacuare nos vult. hec Ioh? abbe.
¶ Bt̄us et? b̄n̄h? tristitia et pusillanimitate q̄ exilla
orōe. mouet cauea sic. d. Oportet aut̄ pusillanimit̄
et tristitia in omib? que agenda sūt. ut tollēanda ca
ueri. quia hilare dātorē diligit deus. Nec t̄bet? quis
pusillanimit̄ sp̄s. hoc em̄ q̄ntū p̄ laborat ad iusa
rius n̄r. ut olocantū m̄m. deuotionis p̄quedme.
euacuet. et ut m̄m? acceptū sit deo. et cōscia m̄a in
sp̄itali gaudio m̄m? exhilaret. sic q; de pusillanimitate
tollerācie. etiā cōscie pusillanimitas genēt. hec B̄n̄h?
¶ Scēd. q̄ accidia pl̄mas h̄t filias. prima em̄ est tor
por ai. deinde cet̄e que secūt. vidēz. desidia pigritia.
pusillanimitas negligēcia. imprudēcia m̄d̄uspectio
ignauia. rancor. despacō. euagacō mēt̄ c̄a illicita.
Torpor ergo ai est. quo quis aut bona negligit in
choare. aut inchoata implere fastidit. Desidia est
segritades. qua quis bonū aggredi formidat. pigritia
est mēt̄is merxia. ut ai fatigacō. qua quis cōsummāe
fastidit inchoatū. Pusillanimitas est ai angustia.
qua quis timet aggredi magna. Negligēcia est tor
por animi. quo quis m̄m? diligens est exequi quod
debet. Imprudēcia est mēt̄is obtenebracō. qua quis
m̄m? p̄uid? est in p̄uidendo futura ul? p̄tita. In cūsp̄
tio est animi viciū. quo quis m̄m? caute discit cō
tinētate viciōz. ut si quis vitas auaricia. inaudit
in p̄digalitate. Ignauia est animi viciū. quo quis
in nullo ope debitā adhibet d̄sarcom. Rancor est
m̄betacō odii. Despacō est diffidēcia de dei m̄ia p̄p̄
defectū meritor̄. Diffidēcia aut̄ meritor̄. n̄r est dif
fidēcie p̄mior̄. Euagacō mēt̄ c̄a illicita est. q̄n hō

absorbetur est tristitia et non habens in se unde delectetur
enagat ad omnia quærens delectationem. Sic igitur patet
de vicio Acidie. Sequitur de auaricia cap. de avaricia.

Postquam informatur. Filius interrogat patrem
de vicio Acidie. Vnde de patre auaricie. et
quid sit auaricia cupio edoceri. Scire de
hoc quod auaricia dicitur autem Tulius. est immoderatus amor
habendi. Item auaricia secundum beatum Bernardum est quod plures
rerum insatiabilis et in honesta cupidus. Est etiam auaricia
pestis cum cupiditate acquirendi vel retinendi diui-
cias vel honores. vel scientiam. Item auaricia secundum apostolum
dicitur ydolorum fuit quia homo auarus exhibet crea-
ture quod debet creatori. scilicet fidem. spem. dilectionem. hoc
enim auarus exhibet pecunie. In hoc ergo speciatim
reprehenduntur isti. quia rei vilissime amore suum exhibent
scilicet pecunie que de terra tollit. quam namque infirma deus
ordinauit. De hoc Innocentius sic dicit. Auaricia secundum
apostolum est ydolorum fuit. quia sicut ydolatra fuit
simulachrum sic auarus fuit thesaurus. Nam ille cultum
ydolatricæ libenter ampliat. et iste cultum pecunie libe-
ter augmentat. Ille cum omni diligentia colit simulachrum
et iste cum omni cura custodit thesaurum. Ille spem ponit
in ydolatria. et iste spem constituit in pecunia. Ille
timet mutare simulachrum. et iste timet minime the-
saurum. Hec Innocentius. Et nonne quod auaricia non
solum est in appetitu aurum et argenti. sed in omnibus
rebus que inordinat et immoderate cupiunt. debet in-
telligi. Testatur hoc beatus Augustinus qui sic dicit. Auaricia
quippe. non in solo argento et auro vel in minimis sed in
omnibus rebus que cupiunt immoderate intelligenda est. Vbi cumque
plus homo vult quam quod satis est. Hec autem auaricia
cupiditas est. cupiditas vero impropria voluntas est. ergo
impropria voluntas malorum omnium est causa. Hec Augustinus. De
hoc dicit et Isaac Abbas Syrius. Qui cupiditati ligatus
est summe vici existit. Et ne putes. quod sit cupiditas

questus tñ in ami et argenti. sed omnis rei cuius
in qua voluntas tua dependet. hec Isaac. Necesse
aut est ut animi huius vitio resistat animum pna
leat. quia que auaritia possidet. hic sarrax di
mays nūqñ pñt. De hoc bñs Aug⁹ sic dī. Auarus
vir inferno est similis. Infernus em qñtoscuq; de
uorauit. nūqñ dī. satis est. Sic et si omnis thesauri
cōfluxerit in auarū. hec Aug⁹. Tales igit auari qui
sic res tñsitorias diligūt. tanto magis affligūt.
cū eas pñt. qñto validi⁹ et tenaci⁹ eas pñs amane
rūt. hoc pbat ysidr⁹ sic. d. Qui plus qñ oportet
res tñsitorias diligūt. maiore sibi ingerūt dolore.
rei ablate. qñ amore pñtebāt possesse. Si enim
dolore amittūt. que cū magno amore habēt. ani
mū autē tñdo dolem⁹. que nūqñ possidendo diligim⁹.
hec Isidr⁹. Vnde talitāda est auaritia siue cupidi
tas que suos amatores ita affligē solet. et se dilige
tes ut ita dicam mag⁹ vorare qñ portare cōsue
uit. De hoc dicit bñs Aug⁹. presēs scdm est qñ in
aere ventus validus. et tempestas magna ī mari
vniūq; sua cupiditas est. Amas deū. ambulas
sup mare. sub pedib⁹ tuis est seculi timor. Amas
scdm absorbet te. amatores em suos vorare nouit
nō portare. Sed cū cor tuū fluctuat cupiditate. ut
vniūq; tuā cupiditate. mōta xpñ diuinitatē Cupi
ditas autē nichil aliud est. nisi amor reipñseuā.
Cupiditat⁹ vō minime mōta est. dñ tñc. qui so
lus timeri sine amore nō pñt. Regnat at carna
lis cupiditas. Vbi nō est dei caritas. hec Aug⁹. Amō
ueam⁹ ergo a nobis cupiditate. Ut deo ad herē. Ba
leam⁹ p caritatē. quia ut bñs g⁹ dī. Auctori nro.
alio mherē nō valem⁹ nisi cupidit⁹ a nobis que
omni malorū radix est absadam⁹. hec g⁹. Tāto nāq;
vniūq; dissimilior est deo. qñto fuit in reb⁹ tpali
bus cupidior. Quia sicut caritas hoīem silem facit dñ

sic cupiditas dissimilem. Testat hoc beatus Augustinus
qui sic dicit: Quanto homo similior deo. tanto fit ei propi-
quior. quia nulla alia est ab eo longinquitas quam
eius dissimilitudo. Tanto autem est ei dissimilior anima
quanto res temporalium mutabiliumque cupidior. Ex hoc
dicto accipiuntur duo documenta. primum quod perfectio hu-
mana consistit in assimilatioe divina. Secundum quod cupi-
ditas opponitur maxime caritati. quia sicut per caritatem
homo fit deo summe filius. ita per cupiditatem maxime
dissimilis. Quiaque etiam laborat per temporalium divitiarum
ut post adeptione illarum se liberum possit trahere luxurie
et alijs lascivijs. hic illis efficitur habitaculum spiritus ma-
ligni. Probat hoc beatus Gregorius. qui sic dicit: Demoni
habitaculum fit quisque in hoc seculo. qui propter divitia-
as et honores laborat. quas postquam consecutus est. tra-
dit se luxurie. ut que anaricia congregavit. luxuria
consumat. Hec Gregorius. Princeps autem huius mundi vix dya-
bolus. foras. quando ex toto corde renuntiatur huius mundo
quia tunc videntur invisibiles potestates. scilicet maligni
spiritus. quando in nobis videntur. Visibiles cupiditates de
hoc beatus Augustinus sic dicit: Princeps huius mundi missus
est foras ab annis eorum. qui cohereret verbo dei. et
non diligeret mundum. tunc ille princeps est. non quia ipse
dominus est huius mundi. sed princeps cupiditatum eorum. quibus
concupiscit omne quod transiit. ut ei subiacent. qui negli-
gunt etiam deum. et diligunt instabilia et mutabi-
lia. Radix est ei omnium malorum cupiditas. agitatur dyabo-
lus foras. quando ex toto corde renuntiatur huius mundo. Ibi
videntur inimice nobis invisibiles potestates. Ibi videntur
visibiles cupiditates. et ideo quia in nobis ipse vici-
um temporalium rerum cupiditates. necesse est ut in nobis
ipse viciamur et illum qui per ipsas cupiditates regnat
in homine. Hec Augustinus. Unde resistendum est anaricie. ne ducatur
sed potius ut ancilla subdita sit rationi. Nam dicit Seneca.
Pecunie oportet impare non parere. Pecunia si dicitur

scias analla est. si nescias dñā. Si enā pecūiaz habu-
 ens. necesse est ut tempm aut pecūiaz vitem hōas.
 hec Seneca. Quat aut in eccliaſtico. q. Maximo nihil
 est ſcelētius. et hoc ppter quatuor causas. primo quia
 omnia fere ſcelera p auariciā ppetrāt. Ut furti. ho-
 mīdia et hūmīdi. Quid quia cōtra legē est natūte
 Vnde dicit. lūc. aueatqz vult ut faciāt vobis hōiēs et
 Tercō quia cōtra legē ſcripta est dñ lūc. estoce miſericor-
 des. ſicut pē ut miſericors est. Quarto quia cōtra legē
 est Vniūſalem. que est in omibz rebus que cōpellūt
 ſe dare. Auar? dō qī captiuus detinet res ne ſe cōtra-
 re poſſint. Vltimo ſacōdū. q. hec ſūt filie auaricie.
 pma est. ſymonia. Deinde cetera que ſequūt. videlz
 vſura. furtū. pūctū. mēdaciū. Rapina. inquietudo
 violencia. Dolus. fallacia. fraus. pōricio. obſtinacio.
 iniuſtū iudiciū. Symonia aut est. ſtudioſa cupi-
 ditas emēdi ut vendendi ſpūale. ut anexū ſpūali
 vſura est ſtudioſa cupiditas. recipiēdi aliq. vltra
 ſortē. vel vbi amplius requirit. qm dat. Furtū
 est vſurpatō. latent rei inuito dñō. Pūctū est mē-
 daciū in inuito firmatū. qd ſepe fit in empiaone
 et venditiōe. mēdaciū est falſa vocis ſignificā-
 tiō mētiōe fallendi. Rapina est violenta predatiō
 rei aliene. Inquietudo est alicui inuſta cōmotio.
 Violencia est que fit nocendo alicui palam p ſecta
 mala. Dolus est fraudulēta decipio. Fallacia est
 que fit p ſūba decipiōis motuſco. Fraus est decip-
 tio p ſūba. que fit in pñcia illius qui decipit. pro-
 dicio est idem qd decipio. que fit in abſencia decipi
 obſtinacio est pñcia in malo. In iuſtū iudiciū.
 est iniuſte ſine proſecutio. ex timore ut cupiditate
 pecunie pūmulgate. Sic igit hēm de vicio auaricie.

6 **H**abita igit. de gula cap. xi. fili? mōgat
 informatiōe de vicio auaricie. nūc de pñcio
 Gula cupio edoceri. Et pmo quid ſit Gula.

Sola ut ait Aug^l. est immo^data tibi ani-
ditas. Itē gula scōm hugonē & scō vic. est
immo^dat⁹ appetit⁹ edendi. Item gula est vo-
luptu⁹ edacitas. natē fimb⁹ nō cōtenta. Uōndū at est
q⁹ hūana natā. bñ quidē ab initio condita. ppter
lapsū pmi hoīs in magnā miserā cecidit. et ppter
hoc multis necessitatib⁹ op⁹ssa. nichil in hac vita
nisi dñ affligēt inest. Vnde cū mātacib⁹ hūis pl⁹q⁹ expedit
deserui⁹. mētis curā negligim⁹. et miserie mfm⁹.
nrē smp addim⁹ squalorē culpe. Vnde sancti vna m
omē q⁹ agūt serpos studiose discunt. ne quid ab
eis plus qm nature sue infirmitas requirit exigat
At cōtra prauū nō solū in natē necessitatib⁹ nō sūt
cōtenta. sed victi delatōe carnali. etiā in voluptate
gule. ac ceteris viciis se immergūt. De hoc bñ q⁹ in
xx^o li. mōp. sic dī. Natā igit⁹ hūana bñ cōdita. sed
ad infirmitatē ppter voluntat⁹ viciō lapsa. in calam-
tatē cecidit. quia pressa mumer⁹ necessitatib⁹ ni-
hil in hac vita. nisi vnde affligēt inuenit. Sed cū
eisdem natē necessitatib⁹ pl⁹q⁹ plus qm expedit
desui⁹. mētis q⁹ curā negligim⁹. ex mscia negli-
gēcie infirmitati nrē addim⁹ squalorē culpe. Necessi-
namq⁹ nāles hoc hñ valde pīdōsū solēt. q⁹ sepe i
eis minime discernit. quid circa illas p utilitatis
studū. quid p voluptat⁹ viciū agat. crebro enī
occasione seductōis inuēta. dū necessitati debita red-
dim⁹. voluptat⁹ vicio desui⁹. et infirmitat⁹ velatē
cū discreciōis oculos. excusatiō nrā se palliat. ac q⁹
sub patimio explendē utilitat⁹ occultat. In fmi⁹ vō
nrē natē. p negligēciā laxare. nil aliud est qm ca-
lamitat⁹ miserā addē. ac viciōp squalorē exeadē
miseria multiplicare. Vñ sū vni in omē q⁹ agūt
studiosissia intencōe discunt. ne quid ab eis plus
natē sue infirmitas. qm sibi debeat⁹ exigat. et sub
necessitat⁹ regimē in eis viciū voluptat⁹ excreseat

161
Aliud em̄ ex infirmitate. aliud ex temptacōis sug-
gestione sustinet. et q̄i quidā rāssim arbitres in-
ter necessitatē voluptatē q̄ cōstruūt. hanc cōsulendū
subleuant. illam p̄mēdo fixant. Vnde fit. et si infir-
mitatē sue calamitatē tollerāt. tū ad squalorē miserie
p̄ negligēciā nō descēdāt. At cōtra prauū gaudet. in
hīs corruptōis sue necessitatib⁹ qui nimis eas ad
vsum voluptatē retorquet. Cum em̄ reficiēdis cibo
corpālib⁹ natē suū p̄dētiōe gule. in voluptatis
ingluuie distendūt. Cum tegēdis mēbris vestimēta
querūt. nō solum que tegāt. sed etiā que extollūt ap-
petūt. et cōtra torporē frigoris. nō solū que p̄ pigne-
dine muniāt. sed etiā que p̄ molliaciē delectēt. et nō
solū que molliaciē tactū miteāt. sed etiā p̄ colorem
oculos seducāt. hec ḡ. Gaedū est etiā. q̄ nequa q̄
aliq̄s. ad spūalis agōis certamē cōsurgē potest
nisi p̄us hostis interior. vidēz appetit⁹ gule fuerit
edomat⁹. quia nisi quis ea que magis sūt victima
p̄sternat. ad illā expugnāda que longi⁹ sūt. min⁹
p̄ualebit. Uer mēbit⁹ quis ḡuiores pugnas nequi-
tatis celestiu expur. si carnē fragile resistētē spūtu
sibi nequeit subingare. Qui em̄ gule sup̄fluos
appetit⁹ cohibē nō p̄t. quō valebit carnalis concupis-
cēstus extingue. et qm̄ nō valet passionēs hūm̄d⁹ com-
pestē. qualit⁹ potuerit occultas cōptacōes debellare
qm̄ plures em̄ ordinē cōtamis ignorātes. edomād
gulam negligūt. et tū ad spūalia bella cōsurgūt
qm̄ aliq̄n multa. etiā que magne sūt fortitudis
faciūt. sed dū ante gule vīcō p̄ carnis illecebrā oē
q̄ fortit⁹ egerit p̄dūt. et dū vent⁹ nō restingit⁹ p̄ car-
nis concupiscēciā vidēz p̄ luxuriā. simil omēs v̄tutes
obruūt. De hoc b̄t̄s ḡ. in xxx. li. m̄or. exponēd
illud d̄m. Clamorē exactoris nō audit. sic aut.
Quis intelligi exactor aliis nisi dyabls p̄t. qui
semel iā in paradiso hōi male p̄suasione mūmū cōtulit.

et cotidie ab eo huius debiti exigere reatu querit. huius
exactoris primo. est male suggestionis machinatio. huius
exactoris clamor est non iam levis sed violenta temp-
tatio. hic exactor loquitur. cum leniter suggerit. hic exac-
tor clamat cum fortiter temptat. Clamore ergo exac-
toris non audire. est violenta temptationum motibus
minime consentire. Audiret enim si ea que suggerit faceret
sed cum pensa agere despicit. recte dicitur. Clamore exactoris
non audit. Nonnulli vero hoc loco per exactorem intelligi
ventrem volunt. Ipse namque a nobis quoddam debitum exi-
git. quia cotidianum fructum sibi huius laboris impe-
di etiam per naturam querit. Abstinentes ergo omnes. qui diuini
violenta gule desideria reprimunt. quasi clamantis exacto-
ris verba contempnunt. Sed cum continentia viro contra in-
numera vicia. multa virtutum citius superant. cur sub
actoris clamore contempto. desolo hic ventrem dicitur. quod
eius impetum impulsuque restringat. nisi quod melius
palma spiritualis certaminis apprehendit. qui non in
semetipso prius per afflictam ventris contumaciam car-
nis incentiva demerit. Neque enim ad conflictum spi-
ritualis agonie assurgit. si non prius intra nosmetipsos
hostis positus. gule videlicet appetitum edomat. quia si
non ea que nobis viciniora sunt prosternimus. minime
manebimus ad ea que longius sunt impugnanda transi-
mus. In casu namque contra exteriores inimicos
in campo bellum geritur. si intra ipsa verbis mema-
cium insidias habet. atque quoque ipsa citius sub
gram confusionis decore. a spiritualis certaminis con-
gressionem repellit. quando infima in carnis pilio. gule
gladius confossa superatur. Nam cum se prius prosterni
cōspicit. cōfligere maioribus enibatur. Nonnulli vero or-
dine certaminis ignorantes. edomare gulam negligunt
et ad spiritualia bella cōmigrant. cum aliqui multa etiam
que magne sunt fortitudinis faciunt. sed dominante gu-
le vicio per carnis illecebram. omne quod fortiter egerant perducunt

Et diuini ventis non restringit. per carnis concupiscentiam
 simul tunc virtutes obtrunt. Unde et nabuchodonosor
 vincere scilicet princeps corporis destruxit muros nam
 quid enim per muros nam signis scriptura exprimit
 nisi virtutes anime que ad pacis visionem tendit. Aut
 quis corporis princeps nisi venter accipit. cui diligen-
 tissima a coquentibus cura sunt. amos igitur nam prin-
 cepe corporis destruxit. quia virtutes anime dum non re-
 stringit venter perdit. hinc est quod paulus contra nam
 membra decetata vires corporis principi subtraheret cum
 dicit. Castigo corpus meum et in subiectum tunc redigo. 2c.
 hinc etiam promissit. Sic curro non quasi vincam sic pug-
 no non quasi aerem verberas. Quia cum carnem restringimur
 spiritus concupiscentie in rebus non aerem. sed immundos spiritus
 verbum. et tunc hoc quod intra nos est subitum. exponit
 aduersarius pugnare damus. hinc est quod rex babilonis cum
 succedi fornacem iubet nupte stuppe picis et massiole
 ministrare concupiscentie precepit. sed tunc abstinere pueros.
 hoc igne minime consumit. quia antiquus hostis licet
 in membris corporis concupiscentias nostras obtinere oppo-
 nat. quibus libidinis ardor crescat. bonis tamen moribus
 superius spiritus gratia insibilat. et a carnalis concupiscentie estu-
 bus illesum perducit. ut si usque ad temptationem cordis fla-
 ma ardeat usque ad consensum. tunc temptatio non exsurgat
 hec ergo. de hoc etiam cassianus in colloquiis patris sic dicit.
 Impossibile est extingui ignem corporis inextinguibilem. per quod
 cetorum quoque principalium vitiorum fomites radicat ex-
 cidant. prima nobis est calcanda gula concupiscentia. et
 eo usque extenuanda mens. non solum ieiuniis. verum et vi-
 gilis. lacrimis quoque. et crebra contritione. donec eiusmodi
 meditationibus occupata. pacis et possessa. spiritus tibi referat
 comm. non tam iocunditati concessam. quam oneris vicem
 sibi impositam recognoscit. Illud enim est auctoris sucta
 muni fundamentum. ut princeps carnalium desideriorum inextinguibile
 tina primat. tunc enim inebriatus mentis robore conquisito

graviore pugnas nequarum celestium expugnare. si carne fragilem resistere spiritum non subungere nequimus. Qui ei gula superfluos appetitus inhibere non potuit. quomodo est carnalis concupiscentie valebit extinguere. et qui nequit passiones huiusmodi concupiscentie. qualiter occultas. nulloque hominum teste prominentes potest debellare. Non enim est nobis adversarius extrinsecus formidandus. in nobis ipse hostis inclusus est. Intestinum nobis cotidie ingerit bellum. devicto eo omnia que formidant sunt reddunt infirma. ac militi christi omnia sua pacata erunt et subdita. Hec Cassianus. Dicit etiam de hoc vicio gula. Iohannes abbas de monte synay. in citatu de christo. g. d. b. sic. Gula est pacis deliciarum delectationum conditio. delectationum libidinis fons. Gula est corporis sacietas fornicationis proxima. Tabulatio vero ventris conciliatio est castitatis. Qui suum ventrem nutrit et fovet. et contendit spiritum virtutis fornicationis. similis est volenti cum oleo ignem extinguere. Si spondisti christo ihesu angustam et arctam ambulare viam angustam ventris. agens ieiunantem orat vigilantem. et sobrius non abstinet. videri replet idolis in mundis. Inmensa alimentorum recubens ad refecutionem. affer in medium memoria mortis et iudicii. Potulum bibens christi regis domini. fellis et aceti non cesses memoria et penitus aut abstinentie aut suspiciat aut saepe magis humile faciet. Hec Iohannes abbas. Tercium vero est. quod quique modis peccat. circa Gulam. Primo cum quis horam comedendi praevertit. et hoc fit propter impatientiam expectandi tempus debiti. Secundo cum quis querit abaria preciosa et delicata. De quibus Ovidius. Est vicius placidis abstinentie abis. Contra hoc fecit diues qui epulabatur cotidie splendide. Tercio quando quis mensuram excedit. scilicet nimis comedendo. Quarta autem quod hoc quod unum est mensura debita hoc altera est excessus. unde mensura non consistit in cibi quantitate. sed in comedendi qualitate. Quarto quando quis nimis ardens vel festinatus comedit. Non enim usus corporis sed concupiscentia in vicio est. Quanto quando nimis studiose quod abaria sua persequatur. Unde Bernardus. Non saporis sed fames

3
exacerat appetitū. In omnib⁹ hīs sumenda sūt duo.
non que voluptas. sed que requirit necessitas. Co-
tingit etiā pām esse circa dīminutionē cibi. sicut
ita supfluitate. hec et alia de vicio gulae bñs gḡ in
xxx. li. mōr sic cōmēorat. 8. Scēdū est. qd qñqz mo-
dis viciū gulae tēptat. Aliqñ namqz indigētiē tpa-
pueit. Aliqñ vō tpus nō pueit. sed abos laucōres qñt
Aliqñ cū qñbz sumēda sūt pām acutius expetit.
Aliqñ aut et quali⁹ aboz et tpi cōgruit. si in ipā qñ-
tate sumēdi. mēsura refecōis excedit. Nōmīn
vō et abiectus est abus que desiderat. et tū ipō estu
īmesī desiderij detra⁹ petat. afortis quippe suam
pām ore Ionathas meruit. quia in gustu mellis.
cōstitutū edendi tps aucessit. Et ex egypto plus
eductus in heremo occubuit. quia despecto māna
abos carniū petijt. quos laucōres putauit. Et pma
filiōr hely culpa suborta. qd ex corp voto sacēdō pu-
er. nō antiq⁹ more coctas vellēt de sacrificiō carnes ac-
cipe. sed crudas quas acutaci⁹ exhibēt. Et cū ad nlm
dī. hec fuit iniquitas sodomē sororis tue. supbia
sacritas panis. et habūdancia. apte ostēdit. qd id-
circo salutē pōdidit. quia cū supbie vicio. mēsura
moderate refecōis excessit. Et pmogetōr grām esau
amisit. quia magno estu desiderij. vilem abū. id est
lenaciām cōcupiuit. quā dū emēs etiā pmogetas
pūlit. quo in illam appetitu anhelaret indicauit.
Neqz em abus. sed appetit⁹ in vicio est. Vnde et laucō-
res abos plerqz sine culpa sumunt. et abiectōres nō
sine reatu cōsae degustant. hinc quippe que duom⁹
esau. pmatū plenaciām pōdidit. Et helyas in hēmo
viciū corpis carnes edendo suauit. Vnde et antiq⁹ host
quia nō abū. sed abi cōcupiscēciā esse cām dāpnaciōis
intelligit. et primū sibi hominē non carne sed pomo
subdidit. et scdm nō carne sed pane tēptauit. hīc est
qd plerqz culpa cōmittit. et cū vilia et abiecta sumunt.

Ea itaq; sumēda sūt. que natē necessitas quirit. et
nō que edēdi libido suggerit. Sed magno distar
tōis labor est hūc exactori et aliquid impendē.
et aliquid dēnegare. et nō dādo gulā restringē.
et dādo nām mittere. que fortasse distarcō subm
fertur cū dē. Clamōrē exactoris nō audit. Sūmo
namq; hūc exactoris est necessaria postulacō nē
Clamōr vō eius mēsura necessitatē trāsies. appetit
gule. hic itaq; hūc exactoris pmonē audit. Clamo
rem nō audit. quia distarcō nūc ac cōtīnēs. et vōq; ad
tpandam necessitatē ventrē refiat. et a voluptate
restringit. Sciendū vō est. q; sic voluptas sub neces
sitate se palliat. vt dū eam pfectus quisq; discernat.
Nam dū solū debitū necessitas petit. voluptas ex
plere desiderū suppetit. et tanto gula securi? impēps
rapit. quāto sub honesto nōie necessitatē explendē se
cōtegit. Sepe autē in ipā edēdi via furtiva aduicta
subsequit. Nōmīq; vō impudētē libē eā pūre co
natur. Facile autē est dēphendē. cū voluptas eius.
necessitatē pūcit. sed valde est difficile discernē. cū in
ipō esu necessario se occulta submūgit. Nam quia
pennite natē appetitū sequit. q; a tergo veniens
tardius videt. Eo em̄ tpe quo necessitati debitū sol
uit. quia psum voluptas necessariā misceat. Quid ne
cessitas petat. et quid sicut dēm est voluptas suppetat
ignorat. Sepe vō et discernim? et quia vtrūq; sibi
cōmūtā nonim? in hoc q; extra metas rapim? libet
vt sciendo fallam? et dū sibi mēs ex necessitē blandit.
ex voluptate deapit. Scriptū quippe est. Carnis curā
ne fecit in desiderijs. Que igit fieri in desiderio phibē.
in necessitē cōcedit. Sed sepe dū necessitā in tante con
descēdim? desiderijs desim? Nōmīq; vō dū desidēs
immodēat? obuiare intm? necessitatē misceas auge
mus. Sic em̄ necesse est. vt artē quisq; cōtīnēcie teneat
q;uis nō carnē sed viā carnis occadat. Nam plerq;

24
Dum plus iusto caro restringit. etiam ab expertatione
boni operis enervat. Et ad ordinationem quoque vel predicationem
non sufficiat. dum incontinencia victoris in se fundit. suffoca-
re festinat. Adiuuatore quippe habemus incontinencie in te.
Hinc hominem quem exterius gestamus. et ipsi insunt mori
lasciuie. ipsi effectus appetunt actus bone. Sepe vero dum nullo
hostem insequimur. etiam tuum quem diligimus transgredimur. Et
sepe dum quod tui precamur. ad pluri hostem mittimus. Eisdem
namque alimentis vicia supbiunt. quibus inuitate virtutes
vivunt. et cum virtus alit. plerumque vires vicia augent. cum
vero inmensa continentia victoris vires extenuat. et virtus
deficiens anhelat. Unde necesse est ut maior homo noster
equus quidam arbitri possideat. inter se et eum. quem exterius
gestat. quies ei homo suus extior. et semper ad debitum
miserum. si iure sufficiat. et nunquam superbe libera civice
contradictat. nec moneat si quid suggerendo se minuat
dum enim semper supposita calice dominacionis premit. Sic quod
fit ut dum repressa via remota quidem nobis patimur.
et cum hec nobiscum congruere exequo prohibemus. nec via
contra virtutem prevalcat. nec virtus cum vicio primo
sa extinctione succubat. Quia in re sola elatio fundit. ex-
tinguit. quia quavis victorie superat. ad edmandam tamen cogi-
tationem superbia. continua nobis pugna suat. Unde bene
hic quia unusquisque vix continens. et debite necessitati
cogit. et violente voluptati contradicit. Vox dominica
dicat. Clamore exactoris non audit. hec ergo. In quibus
Dicitis sanctissimi viri inter cetera colligere possimus. quod etiam
preciosissimo cibo discretus quisque. ac sapiens sine vicio
vix potest. Indiscretus vero ac insipiens. et in vilissimo
cibo per vitium gula errare potest. De hoc dicit et beatus Augustinus.
Fieri enim potest ut sine aliquo vicio cupidinis vel voraci-
tatis preciosissimo cibo sapiens utatur. Insipiens autem
feditissima gula flamma in vilissimum ardeat. et fa-
mus quisque maluit more domini pisce vesti. quam leti-
cula more esau. aut ordeo more minetorum. Non

propter commensationes nobis sunt. pluresque bestie. quia di-
horibus aluntur esus. Nam in omnibus humiliter. rebus. non
ex hac re nata. quibus utimur. sed ex causa utendi. et
modo appetendi. de probando est ut in probando quod facimus.
hec augustinus et secundum crisostomum. Voluptas non in nata ab ore. sed
in desiderio vigore consistit. Cauenda igitur est diligenter
voluptas gula. quia sunt nonnulli et religiosi. qui relic-
tis quidem grauioribus culpis ac peccatis. Deo tamen am-
plius applaudunt. et tam in cibis. quam in potibus super-
fluitate exiguunt. que certe perfectum religiosorum et primam
agentium grauius impediunt. Nam tales gula sectantes
secundum carnem ambulant. et non secundum spiritum. quorum etiam
deus venter est. De talibus beatus Bernardus satis diuine sermone
sic dicit. Cauete ne blandiatis vobis vana et insana
huius seculi delectatione. ad proficienda carnis tantam in deside-
rio animi deinde reuocatis. quod est autem appposito. Unde
sunt nonnulli. qui grauioribus relictis. turpitudinibus
crapule tamen applaudunt. et tam ab ore quam potum exi-
gunt superfluitate. que perfectum periculis grauius impediunt
et tales secundum carnem ambulant. Quicunque enim in carne
sunt. siue in habitu siue extra habitum religiosi. si verax
est. ymo quia verax est. apud. Deo placere non possunt.
Nullum enim contra perfectum proficiat. ymo multum in imperfectum
vehementer deficit. cuius gula deus est. hec Bernardus. Item quod
gulosorum hominum sit deus venter. apostolus paulus testatur.
De talibus sic dicit. quorum deus venter est. De hoc etiam
hugo. in libro de claustris anime sic ait. Olet deus templa
construi. altaria erigi. ministeria ad seruandum ordinari. ym-
molare pecudes. thymum ad cremandum. Deo siquidem ventris
templum est coquina. Altare mensa. ministeria coquina. ymolare
pecudes cocte carnes. fumi incensorum odor. sapor. nec au-
diunt agulosos luctus et singultus in oratione. sed enutritores
carnis in gurgitate. que non sunt in iherusalem. sed in Babi-
lone. quia deus eorum venter. et gloria in confusione. hec
hugo. Unde secundum eundem hugonem tria sunt in cibo con-

163
sideranda. id est quid. et quā. et quātū comedam? salz
tibi spēs hora et mēsurā. ne illicitū aut extra ho-
ram. aut extra mēsurā. aliquid sumam? Detitū
comedit adam. et expellit. Extra horā Ionathas
et a patre maledicit. populus vō isrl' ad sepulch'
cōcupiscēcie ultra mēsurā et occidit. hec hugo. Disca-
mus ergo. ne in sumēdis alimētis corpis. gule magis
quā necessitati suat. Vntreā nāq; est caro ut in
bono nobis ope famlādo sufficiat. nō aut ut p
sacietatē ad iniquitatē turpitudinis prūpat. ad
hoc hortat' b'us g' sup ezech. sic. d. discam? saciat
ne i sumēdis alimētis corpis gule magis quā necessi-
tati suat. prius em cōcupiscēcia quā necessitas petit. et
sepe dū carnis morie satisfactō curam? Voluptas
subreptit. et modū refectōis excedit. Unde fit ut cul-
pa transeat ad culpā. quia plerq; inde alia carnis
temptatō nascit'. dū carm i modēcia i refectōne
sunt. Caro em nobis adiutrix est. aliquā in bono
ope. aliquā aut seductrix in malū. Si igit' ei plus
quā debem' tribuim'. hostem mittim'. Et si necessi-
tatis que debem' nō reddim'. cinē necam'. Satiāda
itaq; est caro. sed ad hoc vsq; ut in bono nob' ope
famlādo sufficiat. Nam quisq; ei tm tribuit
ut supbiat saai pētus ignorat. Ars nāq; magna
est saai. ne vnusq; p sacietatē carnis. ad iniqui-
tatem prūpat t'pitudinis. hec g'f. Filie at gule sūt
iste. videlz. stultitas. ineptalēcia. i mūdicia. ebetudo
mētis. i modestia. inhonestas. crapula. ebrietas. in-
sustinentia. i viciādia. i modēcia. i vaniloquium.
Stultitas aut est que mouet ad vba stultalia. Inep-
talēcia est lasciuia carnis siue gestus corpis inordi-
natus lasciuia mētis denōstriās. Immūdicia est que
solet puenire ex gula. ut est vomit' et eructatōes
fetide ac luxuria. Ebetudo mentis est subūsiō rōnis
Immodestia est corpis supfluitas. Inhonestas est.

lanctiora fercula quæ et opam dare. Crepula est
excessus in cibo. Ebrietas est excessus in potu. In-
sustinentia est statutum tempus pervenire in comendo.
Inverecundia est feda verba et turpia proferre. Imode-
rancia est ab omni minus appetere. Vaniloquium est oia
sa verba ex more proferre. Ultimo sciendum quod gula com-
pletur duo scilicet comestione et ebrietatem. et pro-
loquendo. parsimonia opponitur comestioni. sobrietas
vero ebrietati. Sic igitur patet de vicio gule. *filii mei*

Post informationem de vicio de luxuria cap. xij
gule. nunc de peccato luxurie. et quid sit luxuria
desidero edoceri. *Scire debes* quod luxuria secundum
hugonem de sancto vicio est concupiscentia explenda volup-
tate carnalis inania. Item luxuria est. ex inmundis
desideriis veniens lubrica carnis et mentis perstitutio
est etiam luxuria incontinentia corporis. de primis libi-
dinis nascens. Sciendum autem quod peccatum luxurie est val-
de periculosum. quia hoc facit. plus quam cetera vitia. mentem
quam cepit pervertit et enervat. De hoc dicit hugo
in libro de claustris anime. Nichil enim mentem acius enervat
quam cum aliquis ad luxuriam affectum cordis inclinat. dicit
etiam de hoc hugo de sancto vicio. Luxuria est immoderata carnis
petulantia. dulcia venenum. importuna lues. perniciosa po-
tio. que humanum corpus debilitat. et vitalis animi ro-
bur enervat. Hec hugo. Unde resistendum est viriliter huic
vicio. quia nichil ita vastat corda hominum et subiacet
domino suo. cum pervaleat. quemadmodum libido. Testatur hoc
beatus augustinus qui sic dicit. Felicius sunt homines quam
libidini. quia libido semper domino innatu vastat corda
mortalium. et istius periculi atrocitas declarat dupliciter
primo cum voluntas nostra sit ita libera. ut non possit ab
aliqua causa citra deum compelli. Tamen sunt libidines
ita propriam subiungat successive. ut postquam fuerit ei per con-
suetudinem submissa. teneat eam sicut captivam ut vi-
tat facilius ab omni malo. et peat quasi coacta. Secundum declarat.

quia in ceteris diuinitatibus. quanto facilius et melius fuit quicquam
tanto melius tractatur. et remuneratur a domino suo. In ista
autem tyrannide qua voluntas compellitur ad parendum libi-
dini. quanto perfectius exequitur eius preceptum. tanto sedatius
in fine operis exultat. Pessima ergo hec pestis videlicet
viciu luxurie. cum mentem perfecte inuasit. totaliter cor hominis
excecatur. nullumque bonum cogitare permittit. Nam ipse
amor carnalis et libidinosus est insatiabilis. cum enim
extinctus fuit. iterum reaccenditur. et post expletionem temporis
voluptatis. iterum inopiam patitur. nec faciat. et exceptis
passionibus quas patitur. etiam nihil aliud cogitare per-
mittit. Ista commemorat beatus Ieronimus sic. d. Cum luxuria
mentem inuasit. nullum bonum cogitare permittit. Amor
enim inferior spiritus insatiabilis est. qui extinctus reaccenditur
et post copiam. iterum inopiam patitur. animusque vilem efficitur
et excepta passione quam sustinet. aliud cogitare non
sinit. omnia bona nature consumit. quia naturales vi-
res corporis enervat. rationem turbat. ingenium ebetat.
nec ratio patet. que impetu ducatur. Qui enim luxuria.
vires mortuus est. et ferreas mentes libido domat.
Unde amor eius insatiabilis inferno comparatur. hec Ieronimus
Bonum igitur luxuria inferno comparatur. quia ipsa cum iehenna
familiariter quidam habet similitudinem. Testatur hoc beatus
Bernardus. quoniam sic dicit. Luxuria est pestis. que cum iehenna
familiariter habet similitudinem. In iehenna enim sunt tria
odor fetens. Vermis consciat vires. flamma prurit. Sic
luxuria fetet per infamiam. vrit per conscientiam. prurit per
concupiscentiam. Luxuria est pestis omnium mostro dampno-
sior. que corpus enervat. animam contumaciat. famam
perdit. proximum offendit. deum amittit. hec Bernardus de
hoc dicit et beatus Ieronimus. O infernalis luxuria. cum materiam
gula. cum flamma superbia. cum scintille praua colloquia
cum laus infamia. cum cuius inopia. cum finis iehenna
hec Ieronimus. Et nondum quod sicut munda cordis ac corporis
efficit hominem membris christi. Sic fornicatio et libido.

facit mēbrū mētrici. Testat aplūs qm dicit. Nescit
qm corpa vtrū mēbra xpi sūt. Tollens ergo mēbra
xpi. faciā mēbra mētrici. Absit. An nescit qm qm
adheret mētrici. vni corpus efficit. Qm aut adheret
deo. vni spūs est. Fugite fornicatōne. Omē eī pām
qd cūqz fecerit homo extra corpus est. Qm at forni-
cat. in corpus suū peccat. Ex hys igit dñs scissim
apli colligē possim? qd maxī scēlus sit fornicatō.
que templū dei vidēz hoīem ita tēpū violat. et per
cōsequēs facit mēbrū meretricis. De hoc sic dī ysidor?
Fornicatō maxī scēlus est. qm p carnis immūdia
templū dei violat et tollēs mēbrū xpi. mēbrū facit mētrici. De
hoc sic dicit ysidor? Fornicatō maxī scēlus est. qm
p carnis immūdia. templū dei violat. et tollēs mem-
brū xpi. mēbrū facit meretricis. hec ysidor? dicit etiā
de hoc Imōtē? O extrema libidinis tūpitudō.
que nō solū mētē effemiat. sed et corpus enervat. nō
solū maculat aīam. sed sedat psonā. semp illā pcedūt
ardor et peculācia. sepe comitat fētor et in mūdiciā.
semp sequit dolor et pnia hec Imōtē? Audiētes
igit ex pōitis tot pcula hui' vici. necesse est vt hūc
pāo vidēz lūpōe. animi in pñcipio vnalit resistat. qā
si admittit. et in cōsuetudinē ducat. etiā in quidā
necessitatē peccandi cōūtit. De hoc dī Btūo Aug? Ex
volūtate pūsa. facta est libido. et dū pūit libidini. fā
est cōsuetudo. et dū cōsuetudini nō resistit. fā est ne-
cessitas. hec Aug? Cum aut hec mortifera pestē mē-
tem sic obruerit. nocte ac die hoīem quiescē nō p-
mittit. Testat hoc Btūo Amb? qm dī. Semis dñmū
stīmls libido est. que nūqū manē quietū patit.
affectū. nocte feruet. die anhelat. hec Amb? Nec mirū
si hoc viciū faciat aīam inquietū. qm qui pūo ac las-
civō amore ardet. hic talis mente et corpe laquesat.
et ideo nūqū quiescit. De hoc dī Orosius. Qm dīlec-
tōe prava estuat. pculdubio mētē et corpe egirotat.

145
Unde maligni spūs. q̄uis de om̄i p̄cō gaudeat. cum
nos lapsos in aliquā vicia intellexerit. maxime tñ
de fornicatōe letant. quia hoc facim⁹ validius qm̄ cet̄a
vicia corda et corpora hōm̄ occupat ac vastat. Unde dicit
quedā glō. Cū demones de om̄i p̄cō gaudeat. p̄cipue
tñ gaudet. de fornicatōe et ydolatria et nōndū qd̄ hūc
pestifer⁹ morbu⁹. videlz luxūe viciū triplex p̄t esse re
mediū. p̄mū est mort⁹ freq̄s meditacō. De hoc dicit
b̄t̄us ḡg. ad restringendam carnis illecebram. et luxūe
feditatē. nichil tñ valet. qm̄ si freq̄t cogitem⁹. q̄ eadē
carnō non longe post vermb⁹ statuet. et infetidam
materiā cōmutat. hec ḡg. Scdm̄ remediū est. q̄ hō
debet fugē occasiones hui⁹ vicij. videlz familiaritatē
mulier⁹. et om̄ia alia que p̄t mētē ad hoc p̄cōm in
clinare. De hoc b̄t̄us amb⁹. sup̄ illud d̄cū apti. fugite
fornicatōne. sic ait. Cum alijs vicijs p̄t expectari
cōflictus. sed hāc fugite ne appropietis. quia nō p̄t
melius viciā. hec amb⁹. dicit etiā de hoc b̄t̄us Ierōm⁹.
Bethē dyab⁹ est luxūa si quis hoc caput. nō cito soluit
In isto tam graui et p̄doso p̄lio. nemo p̄t viciū nisi
fugiat. nemo p̄t firmit̄ p̄dicare nisi carnē domet
abstinēcia et ieiunio. hec Ierōm⁹. Terciū remediū est
q̄ homo debet p̄mos mot⁹ carnales cū titillat in se
ip̄o restrainere. anq̄m p̄rabat mētē ad dēlectacōm. et
cōsensū p̄cā. De hoc b̄t̄us vñb⁹. et etiā de vñdō Gñle
q̄ est quoddā matamētū luxūe sic d̄t. Nōndūm
q̄ ardet libidinis. p̄ aliq̄ p̄na occasione exultat. et nisi
illico respuat. subito totū corpus occupat et estuat
urit et incendit. primo carnē tactā modicū titillat.
deinde dēlectacōe turpi mētē matulat. ad extremū
p̄cōsensū prauitat. sibi mētē subingit. vñ. filij
hōm̄ vsq̄ q̄ graui corde. et pigri corpe. vt qm̄ d̄
ligit vāritatē et veritatē negligit. p̄m̄quēdo car
nis dēlectacōe corpis. satietas ventris aut an̄ mortem
vos deseret. aut vos illa in morte relinquetis. hic

caro vermibus. illis aīa igmbus deputat. donec rur-
sus in felici collegio colligati. in tormētis penalibus
foeant. qui socij fuerūt in viis. O delicate. qui deli-
cie diuitijs circūfusio cōfusione expectas. et mor-
tem. nō est regnū dei esca et potus. non purpura
nō bustus. quia diues ille utroq; cūdat. in pūto ad
inferna descendit. Quid adhuc dicit vos gulosi. et
luxuriosi quorū deus venter est. quorū vsus omīs. aut
in ventre. aut sub ventre est. qui in luxuria emittistis
corda et corpora vīa. Audite quia esca ventri. et venter
estas. deus autē hūc et has destruet. Et aliud momorū
est supbia. detraçō. et inuidia. crapula et ebrietas. q̄
cū impleuerūt mētem ul ventrē. xps ibi nō inuenit
locū. Q nō ignis et aqua siml esse nō possūt. sic spūa
les et carnales deliae. in eodem se nō patiūt. vbi cra-
pula ructant mē potula senserūt. xps vīa sua
dulciora sup mel et fauū mēti p̄mare dēdignat.
Vbi cūosa ciborū diūsitās pascat ventrē. celestis pa-
nis iemā deferat mētem. hec vñb? Q autē gula siue
ebrietas occasio sic libidinis. de hoc dī. b̄c̄s ieo? ven-
ter mero estuas cito spūmat. in libidine ventē em et
genitalia vīma sūt. et vñū alī submīstrat ex vīa-
mitate em mēbroz sequit. cōfēdēcō vīcorū. hec ieo?
Sciendū. etiā q̄ sūt septē spēs luxurie vidēz formatō.
adulteriū. incestus. stupr. raptus. sacrilegiū. vitium
cōtra nām. Formatō autē est. omīs vsus mētacum
et vīuaz. ac cōcubīnāz. Adulteriū est. aliem thori
violacō. Incestus est cōsanguīnēz et affīnū abvsus.
Stuprū est vīgīnū illīata violacō. Raptus est. cū
puella a domo p̄is eduat. vt corrupta in vxorem
habeat. Sacilegiū est quo cōmēcia deo sacraa ledi-
vt in religiosīs et m̄dīcīs in sacris ordīnibz. et m̄bz
qui emiserūt votū cōmēcie. vīcū cōtra nām est q̄
natālis vsus coenndi puerat. qd tam malū et de-
testabile est. vt nō defaali noīetur. quia peccatū

sodome siue cōtra nām omnia vicia supat. Nam
hoc flagitiū mors est corporis. interit aīa. spm
scm de corde eiat. mentore dyabolū introducat. Hoc
viciū omnia maculat. omnia polluit. et nichil purp
aut mūdū esse pmitit. ad extremū adeo sepat. et
dya^{lo} cōiūgit. De hoc pessimo viciō. petrus damian
sic ait. Viciū sane cōtra naturā. omni immūitate supat
viciō. hoc siquidē viciū mors est corporis. interitus
est aīa. carnē polluit. mentis lūmē extinguit. spm
scm de templo hūi pectoris eiat. mētorē luxurie
dya^{lo} introducat. emuli laqos pparat. cadenti putem
ne egrediat. opilat. inferni aperit. paradisi ianuam
claudit. celestis vlm cuiē thartare babilonis facit
heredem. abscondit mēbrū mēbrū ecclie. et in xpm vo
ray pūat iehēne estuant mēdū. hoc viciū sup
ne patrie muros conat elūtere. et redimna exuste
sodome sathagit memia reparare. hoc est em qd sobū
violat. pudiciā necat. castitatē iugulat. vgin^{ton}
spūatissime cōtagione mūrone trucidat. oīa fēdat
omnia maculat. omnia polluit. et gntū ad se. nichil
purp nichil a sordib⁹ aliem. nichil mūdū esse pmit
tit. adeo aīam sepat. ut de mōib⁹ cōiūgat. hec pesti
lentissima sodomorū regina sue trāmdis legib⁹ ob
sequētē. hōib⁹ turpem. deo reddit odibilem. Infelicia
quippe aīe. postqm hic venenatissim⁹ coluber dētes
semel infixerit. illico sensus adimitt. mēoria tollit.
mētis acies obscurat. In mēor dei. obliuiscit et sui
hec pestis fidei fūdamēta euacuat. spei robur ener
uat. caritatē vniūm dissipat. iusticiā tollit. fortitudiez
subruit. tpanciā eximitt. prudēcie acimē obtūdit.
Quid ampl⁹ dicam. qm quidē omni vtiutū amēū de
citra hūi cordis expellit. omiēm viciōz barbariem
velut euulsis portaz repagulis mēmittit. Unūq
quē hec atrocissima bestia. cūctis semel fūcib⁹ de
uorat. a cūctis boīs opib⁹. qmb⁹ dā suis viciis obligat.

al nempe //

p omnia nequissime punitatis abrupta papitū effrenat. q uo x quidem ut quisq; in hanc extreme p dco
nis abyssum fuit lapsus. a supna patria exul effiat.
a xpi corpe sepat. Totius ecclie aucte cōfudit. om scōp
pācū iudicō cōdempnat. Int hoies mēla dēspiciat
a celestū cūiū cōtubernio reprobat. Quia et mīc
hūane dēfensionis obpbiū et postmodū dāpnacōis
pferre tormētū. hec petr' damiani. Sed ne quis p p
hū' tam graue scelus. etiā post lapsū. tam mīamis
facinoris in dēspacōis baratip corruat. Idem petrus
damiani ad pniām et ad spem habēcā dē dīna mīa
etiā dē hoc scelere sic inuitat. d. Quisq; igit hū' sōd
mitate tēpitudis se cōtagione fedauit. nisi fructuose
pnie fuerit satisfacōe purgat. nūq; hīc dē gīam
potit. nūq; xpi corpe et sag'ne dignus erit. nūq;
celestis patrie lūmē mirabit. Vnde exsurge qso o hō
ad pniām. qui in hū' mīse voluptat' soporē dēpmer'
renuiscē tandem. qui letali corā inimicis tuis gla
dio corruisti. Cāue ergo ne te baratip dēspacōis ab
sorbeat. mēs tua fiducialit' ex dīmina pietate p su
mat. ne p magnitudie tñis impētes obdrescat.
Non est p dco dēspacō. sed impiorū. nec magnitudo
tūm in dēspacōne adducat aiām. sed impietas. Si cū
tū potuit dya' ut te in hū' viciā p fūda submigeret
qūto magis vītus xpi te potit ad eū dē quo laps' es
veracē reuocāe. Vnquit qui cecidit nō adiacet ut res
gat. Cecidit a fūmis tūmis tue in lutū sub pondere.
est stūmīl pnie qui pūgat. est māmō spūs q valit
extrahat. Nō ergo tu ex dīmine mīscācōis largitate.
diffidas. si tū mīfatigabilē in pniā p sēuare cōtēdas
hec petr' damiani. Aplus et paulus. mī cetā vitia dē
hoc scelē enormi ad cor' fācēs. mēcōm facit. et tēb
vīcōs. in hū' dē tūmē collapsos esse dāpnādos sic cō
mēorat. d. An nescit q nūq; regnū dēi nō posside
būt. Nolite errare. neq; fornicari neq; idolis sūientes

negz adultera. negz molles. negz masdorp cōtributores
negz fures. negz auari. negz ebriosi. negz maledici. negz
rapaces regnū dei possidebūt. postqm vob apls hos ca-
mīosos enūmasset. non solū absolutōe seu deletōe
horū vicioꝝ. sed etiā iustificatōem. et sanctificatōem dēē
esse cōsequitos demonstrat. cū subdit. d. et hec aliqui qd
fuerūt. sed abluti estis. sed sanctificati estis. mōre dñi
mī ihu xpi. et in spū dei mī. ex hys igit dñs iā pmissis
colligē possumz. q nō solū hoc pām vidēz cōt nāz
verē etiā omnia crimīa p pñiam deleti possūt. dūmodō
homo defacimoribz suis commissis doleat. pēteat. et de
cetero asimilibz caueat. quia multū displicet deo vitācō
pācī. Nam ipse dñs ad mīliem de phēsam in adulterio
dixit. Nemo te cōdēpnauit mīr. At illa rñdit. Neō
dñe. et dñs. Nec ego te cōdēpnabo. vade ampliz noli
peccare. In quibz vobis magna fiducia lapsis in pācā
tribuit. qm post lapsū p pñiaz resurgētes. et in ipā
pseuantes se postmodū a siliibz custodiūt. Postremo
sciendū. q filie luxurie sūt iste vidēz. Impudēcia. cea-
tas mētis. mōsitiācia. mōstancia. amor sui. pāpiti-
tācō. odiū dei. affectus pñtis seculi. despācō futū seculi
Impudēcia est in exōtibz signis luxūiaz demonstrare
Ceatas mētis est. quia scdm bēn. Aug. mope luxurie
tota racō absorbet. In cōsitiācō mortē. f. et infernū.
In cōstancia est ad cogitādū. et ad cōsiderādū mīc istud
mīc illud. Amor sui est quo quis desideat longā vitā
ut expleat voluptates suas. pāpitiācō est qua quis
pāpitiāt cūc ad peccādū. exponēs se pido mortis ppe
luxuriā faciēdā. Odiū dei est. qd fit cū deus abstrahit
se et punit eos qui secūt carnis delicias. ad qbz idmat
luxūia. Affectus pñtis seculi est appetitū honoīs. diu-
ciāz. sanitat. fortitudis et hūmīdū p que luxūiosus hō.
finē suū cōsequit. despācō futū seculi. est diffidēcia
glie vel veme cōsequēdē. et hec est filia luxūie cōsūtate.
Sic igit habemz de vīcō luxūie. et de cetis septe capitalibz

Quia pccata pccata sunt mortalia vel quia possunt

viciis. pnt dñe donavit expositū esse venialia cap. xij.

Postquam informatur sum de viciis capitalibus
sive mortalibus. Vnde scire desidero. quoniam pccata
pccata sunt mortalia. vel quoniam pnt eadem esse venialia
Omnia vicia pccata quous semper sunt pccata. non tamen sunt
semper mortalia. Unde vana gloria. mortale pccatum dicitur
duplicitate. primo ratione finis propter quem laus appetitur
sicut illi faciunt qui bona opera ad hunc finem operantur.
ut aliquod lucrum temporale videlicet pecuniarum. vel aliarum quam
cumque rerum ab hominibus consequi valeant. Secundo ratione operis
in quo laus appetitur. quod fit quoniam homo bonum operatur.
ad hunc finem ut laudem et favorem capiat ab hominibus
et suum animam totaliter laxat. in eandem laudem et favorem
per inordinatam et nimiam delectationem. Circa primum sciendum
quod tripliciter fine laus appetitur. primo ad vitandum malum
infamie. sicut samuel se laudavit. ut habetur. Regum. 1.
Secundo propter utilitatem aliquam spiritalem. ut est gloria dei
vel edificatio proximi. Sicut paulus se comendavit
ad Cor. 4. n. Tercio propter luciparantiam. sicut pharisei
qui deuorabant domos viduarum. similes longam
orationem. Quarto propter actum alicuius venialis pccati. Sicut
quoniam quis laudari vult. eo quod veniale in laudem delectetur.
primum est prudentie. Secundum est caritatis dei et proximi.
Tercium est mortale pccatum. quia propter auariciam fit et
lucrum temporale ut pccatum est. auaritia est veniale. Sequitur
secunda causa. quare vana gloria sit pccatum mortale. scilicet ratione
operis. per quod laus queritur. hoc autem potest fieri tripliciter. Quia
laus quous queritur prope illicita. quous prope quodam alia.
quous prope virtutem. Si primo modo fit est tale pccatum. quod
est illicitum. scilicet mortale vel veniale. Si secundum sic est pccatum
veniale. ut habere divitias vel vestes pretiosas. Verum si ista
de se sic sunt inordinata. ut sunt occasio mortalis pccati
scilicet quoniam multo ornatu metrico ad capiendas animas paratur
et similia. tunc est pccatum mortale. Si tertio modo. id est si laus
queritur prope virtutem hoc est dupliciter. Quia appetit laudem

adūgit opī vīrūt tamqm̄ in adēne. sicut cōtingit
in cantu uel in p̄dicatōe. q̄nq̄ et in quibz dā alijs opī
bno vīrūtis. et tūc est p̄cām veniale. Vel laus est fīne
p̄ncipālī p̄stitūt opī vīrūt et opanti. ita q̄ sibi cōstituit
fīne vltī. se cōlit fīndēs sup hūc dī delatōm. Vane glīe
et sic est p̄cām mōrle. quia tūc m̄heret ei ut fīn vltimo
hoc de vana glīa est dictum. *Invidia*

Invidia ex suo gēe est mortale p̄cām. quia cū
Invidia scdm̄ venīquū sit dolor de alieno bono
cōtrariat dīrecte caritati. que nō emulat. sed cōgū
det veritati. Caritati vō m̄hīl est cōtrariū. nisi mortale
p̄cām. Tamē illud q̄d ex gēe est. mortale p̄t esse veniale
in q̄ntū ul m̄p̄mo motu cōsistit. ul extra suā rācōnē tra
hit. Dolor ergo de alieno bono est q̄druplex. Quia n̄
est p̄mo p̄m̄ mot⁹ ex nā venīes. sicut quidā nālī sūt
Invidi. et hoc nullū est p̄cām. cū hoc nullom̄ in m̄a
p̄tate sit. Vel est scdō p̄m̄ mot⁹. q̄n salz appetat. sine cō
pleta delibēatōe t̄li passiōe affiat. et sic est veniale p̄cām
Vel est actus volūtarij delibātīue. hoc fit cū homo volū
tarie et delibato aīo admittit et cōsentit vīcō invidie
et sic est mortale p̄cām. Vel trahit p̄m̄tēcōm extra suā
rācōm. Ut q̄n dolor surgit ex causa bona. Sicut q̄n dō
let aliq̄s de bono t̄pālī aliū. quia videt illud redūdāe
m̄detrimētū aīe illius. ul etiā m̄detrimētū cōtatis
et dolor t̄lis bonis est. quia maior boni mag⁹
est appetendum. *Ira*

Ira ex suo gēe est mortale p̄cām. quia scdm̄ Cas
siodor⁹ Ira est mot⁹ animi cōtrarij ad penā p̄uo
canti m̄fendam. Talis autē mot⁹ cōtrariat cari
tati. que nō irascit. nec cogitat malū ut hēt p̄ ad Cor⁹
est autē Ira triplex. p̄ma est remissus affectus cōtra p̄xīl
p̄ quā nō dolet de malo p̄ximi. nec gaudet de bono
eius sed fit ei indifferēs. et sic nō est p̄cām mortale.
sed est m̄p̄fectio caritat⁹. Scdā est actualis impaciā.
absq̄ appetitu vīdīcte. et t̄lis mot⁹ etiā delibētīuus.

est veniale peccatum quia habet in completam rationem ne. Tercia est impatiencia cum appetitu secundum diuturnitatem. et est triplex. quoniam enim una est a natura sicut in melancholicis in quibus secundum philosophum primum continue mordet natura. propter quod spiritus sunt turbulenti. et sic nullum peccatum est. cum sit motus naturalis. Quoniam est ab appetitu in deliberato. et tunc est veniale sicut alii primum motus. Quoniam autem est a voluntate deliberativa. et tunc est mortale peccatum. *Sequitur. acedia*

Acedia ex suo genere est veniale peccatum. Quia secundum Augustinum. Acedia est tedium et in bonum. hoc autem non opponitur caritati. sed facit diminutionem fervoris caritatis in quo consistit omne veniale. Illud ergo tedium vel est motus naturalis. et sic nullum est peccatum. vel est motus appetitus contrariatus de opere spirituali laborioso. et sic est veniale. Cum vero tedium reducat in obmissionem eorum que sunt necessaria salutis. vel obmittunt ea. ad que quis tenetur. ut est horas canonicas persolvere. ad que obligatus est qui sacros ordines percipit. tunc est peccatum mortale. De hoc Thomas de aquino sic dicit. Sicut invidia que est tristitia de bono proximi. est peccatum mortale in suo genere inquantum contrariatur caritati. inquantum ad dilectionem proximi. Ita acedia que est tristitia boni spiritualis divini est peccatum mortale ex suo genere. inquantum contrariatur caritati inquantum ad dilectionem dei. et hoc verificatur in omnibus peccatis que sunt mortalia ex suo genere. sed motus imperfecti in genere talium peccatorum. non sunt mortalia peccata. que saltem sunt absque deliberatione rationis. Unde tres motus acedie sunt peccata venialia. Nam etiam in vitiis perfectis. potest esse imperfectus motus acedie saltem insensuali. propter hoc quod nullus est ita perfectus in quo non remaneat aliqua contrarietas carnis ad spiritum. Sed quando effectus carnalis. ita prevaleret rationi. ut ex deliberatione homo tristetur de bono spirituali et divinis manifeste. tunc motus est peccatum mortale. hoc Thomas. Si autem tedium illud quod fit ex obmissione boni. vel difficultate aggrediendi bonum ducit in desperationem.

tūc iam accedit ad pccm in spm scm. et quigz tediū
illud ita crescat. qd et inducat in tediū vite intm. qd
inuat sibi manus. tūc iam filis erit Iude. qui laqueo
se suspendit. Seq^a *auaricia*

Auaricia dicitur dupliciter. Vno modo secundum quod est oppo-
sitū iusticie. et hoc in genere suo est mortale
pccm. Sic enim ad auariciā pertinet. qd aliquis
iniuste accipiat. ul' retineat res alienas. qd pertinet ad ra-
pina ul' furtū. que sūt mortalia. Alio modo potest accipi aua-
ricia secundum quod opponit libalitati. et secundum hoc importat in-
ordinatū amorē diuiciarū. Si ergo intm amor diuiciarū
crescat. qd pferat caritati. ut si propter amorē diuiciarū aliquis
nō beatū facit contra amorē dei et proximi. sic auaricia
erit pccm mortale. Si autē hō qmuis superflue diuicia-
as amet. nō tū pferat earū amorē amorī diuino. ut
scilicet propter diuitias nō velit aliquid facere contra deū et proximum.
sic auaricia est pccm veniale. Et quia auaricia est in-
moderatus amor siue appetitū hñdi. Quod dū qd si quis
aliena appetit appetitū cōpleto. qui etiā pcedit mori.
si facultas adesset. sic est mortale pccm. Itē si quis appe-
tit illicita volum^{te} cōpleta. ut si aliquis indign^{te} conat^{ur}
bñficiū ecclīasticū adipisci. sic est iterū mortale. Item
si quis appetit etiā siue sint aliena siue illicita cū bo-
lūtate cōdicionata. s. si posset hñre siue offensa dei. ac
iniuria proximi. et tūc nullū ul' veniale pccm est. Itē si
quis simpliciter appetit hñre superflua. et hoc appetitū suf-
foratē mente a cura sui. et a cōsidēciōe diuinorū hoc est
pccm mortale. Item si quis superfluo amore inheret tē-
palib^{us} tñ infra dei amorē. hoc est pccm veniale. Itē si quis
retinet ea que ad necessitatē suā pertinet et suorū. vel
ad cōsidēciōē sui stat^{ur} et suorū. secundum quod decet suam
dignitatē. hoc nō est pccm. Item si quis retinet super-
flua respectu vtriusqz iam dīcorū. et hoc tpe extreme
necessitat^{is} alicui^{us}. sic est pccm mortale. Item si quis
retinet superflua ita extremā necessitatē exisacabili cupi^{te}.

sic est etiam mortale peccatum. precipuum autem signum eius
affectus est. quod quibus potius res putantur quam
sibi aliis dispenset. Quod autem vitium auaricie per dicitur
patet. de hoc Thomas de aquino sic ait. Apostolus non dicit. quod
omnis auarus simpliciter non habeat partem in regno christi
et dei. sed addit quod est idolorum servitus. Illa enim auaricia
a regno dei excludit. que comparatur idolatrie. eo quod ho-
morem deo debitum exhibet creature. in quantum in temporalibus
bonis finem constituit. quod soli deo debet. Nam cupiditas
extinguens caritatem est illa. que finem constituit in tempo-
ralibus bonis. Illa autem que iure finem non constituit. quod
supercedit debitum modum non extinguit caritatem. sed impe-
dit eam in suo actu. hec Thomas. Ex quibus dicitur colligere
possumus. quod non omnis auaricia sit idolorum servitus. vel
mortale peccatum. sed solum illa que extinguit totaliter cari-
tatem. Unde auaricia potest esse veniale peccatum in certis casi-
bus ut permixtum est.

Dilectio est immoderate appetit edendi. quod potest esse
quatuor modis. primo si est ibi solus appetitus
cibi. et hoc nunquam est peccatum nec etiam delictum
in actu consequens est peccatum. in quantum ordinatur contra deum
sibi contrarium. hec enim pure sunt naturalia. in quibus non est
meritum nec demeritum. Secundo. si appetitum necessitate adu-
git appetitus delictum et voluptatis in cibo hoc est ve-
niale peccatum. Tercio si est ibi transgressio precepti ut cum
aliquis sine necessitate soluit ieiunium ecclesie. vel religiosus
comedit carnes. cum hoc in suo ordine sit prohibitum
sub precepto. sic est peccatum mortale. Quarto si appetit co-
medendi est cum libidine. ut quando immo et finali affectu
inheret delectationi cibi. et nimis inungit se et hoc est
peccatum mortale. De hac gula dicit Thomas de aquino. vitium
gule proprie consistit in concupiscentia inordinata. Quia ergo
inordinatio accipitur in gula secundum auersionem a fine ultimo
sic gula erit peccatum mortale. Quod quidem contingit. quando
delectationi gule inheret homo. tamquam finem propter quem

denim cōtēpmit. patius salz cōtra pcepta agē. ut dēlā
cōdes eius assequat. Si vō m brio gule intelligat mor
dmatō cōcupiscēcie tū scdm ea que sūt ad finē vtpote
quia nimis cōcupiscat dēlācōes aborū. nō tū ita q ppe
aliq facit cōtra legē dei est pām veniale. hec dñs. De
brio eā ebrietat. scēdū q culpa ebrietat cōsistit in
immodēata et mōdiata cōcupiscēcia. et vsu vni. ul. al
teri potus. qui mēbriare pōt. hec aut ebrietat cōtingit
esse triplex. vno sic. q nesciat potū esse immoderātū
et mēbriare potētē. et tū nescit vni fortitudinē. et sic
ebrietat pōt esse sine pāo. et sic nō credit mēbriat fuisse
Aliom sic. q aliq papiat potū esse immoderātū. nō tū
existimet potū esse potētē mēbriare et sic ebrietat pōt
esse cū pāo veniali. Tertiū pōt cōtingē. q quis bñ ad
uertat potū esse immoderātū et mēbriatē. et tū magis
vult ebrietatē mēbriare. qm a potu abstinē. et tū ppe
dicit ebrius. et sic ebrietat est pām mortale. quia
volens homo et scēs. pnat se vsu ratiōis

Luxuria ex suo genē est pām mortale. quia
est cōtra illud pceptū Non mēbriare. Con
cupiscēcia vō luxūe. distinguit septē modis. p
mus est. cū cōcupiscēcia cōsistit in pmo motu tū. et sic
est veniale pām. Scēs est. cū sequit cōsensu dēlā. hic
mopus nō velle pcedē. et sic est mortale pām. Tertiū
cū cōsensit mopus. ita q velle carnalitē peccare si occurrat
oportunitas. et sic est iterp mortale. Quartus modus est. cū
cōcupiscēcia nō solū tenet corde. sed eā pasat vsu. et sic
est iterp mortale. Vnde mathi dī. Qui videt mulierē ad cō
cupiscēdū eam. 2c. i. hoc aīo et fine intendat mulierē. ut
eam cōcupiscat. quia scdm Aug. hoc iam nō est titillari
sed plene cōsentire libidini. Bñ aut dī ad cōcupiscēdū
eam. quia si aliq videt mulierē vt rem pulchrā. et
nō vltius pcedē. tūc vlt nullū esset pām. ul solū pām
curiositatē. Quintus modus est in stultoquio. vt cū q
mulierē pcat. ul ppe libidini cū ea hē familiaria colloqā

quia et hoc est mortale peccatum. Sextus modus vocatur ab apostolo
turpitudine. ut in osculis et amplexibus et tactibus lasciviis
et hoc est mortale peccatum. et tanto gravius quanto magis per
taliam libidinem accendit propter immundam approximationem ad ignem.
Non dicitur vero quod tangere mulierem propter malam intentionem non est
peccatum. similiter cum intentione sed ex necessitate. Vel tangere ex
libidine vel osculari ad se non pertinet est mortale peccatum.
Septimus modus est cum concupiscentia procedit in opus. ita quod pro
ficiat opus luxurie. hoc quod est mortale peccatum. nisi excusetur
per modum. De motibus autem concupiscentie carnalis. Nicolai
delira in sua gloria super illo verbo. Omnes qui vident mul
liem ad concupiscentiam eam. sic dicit. videtur absolute mulierem
non est malum. sed in quantum ex eo sequitur concupiscentia
maliore. et ista concupiscentia sic procedit. quia primo ex as
pectu mulieris causatur concupiscentia in appetitu sensitivo. qui
dicitur sensualitas. et pervenit actum rationis. et sic non est peccatum. nisi
veniale nec mortale. Cuius ratio est. quia illis motus sen
sualitatis non est in parte hominis. et per consequens non est peccatum
sed retentio huiusmodi concupiscentie postquam precepta est. bene est peccatum.
Unde dicit Augustinus. Non est in parte nostra. quod visus non tangit
nos. sed est in parte nostra ea respiciendo vel accipere. et sic patet
quod per dicitur motus sensualitatis non est peccatum. sed est materia
exertende virtutis si ei resistat per rationem. Si autem teneatur per
delationem morosam absque consensu tamen. tunc est peccatum sed
veniale. Si autem sequatur consensus in animo. tunc est mortale
peccatum. etiam antequam exprimat factum vel signum. et ideo de
tali concupiscentia que est consensus dicit salvator. Tam me
chatus est eam in corde suo. et hoc de luxuria. Sic igitur
habemus quod peccata capitalia sunt mortalia. et quod venalia.

Secundum etiam desidero. ut ostendat. *Filius interrogat patrem*
plena peccata criminalia sine mortalia. exceptis istis
octo capitalibus. videlicet que non premissa sunt. et etiam que
sunt peccata venalia. et per que remedia valeant deleri.
propter peccata venalia. de his cupio informari.
Sequitur ut sit plena peccata criminalia exceptis octo capitalibus. videlicet et. x. per
cap. xiiij

Debes scire. q. sūt eaā alia qm p̄lma c̄mima
exceptas d̄m. p̄ncipalib' vias. q. mōrlia p̄cā
dicūt. et sūt. Nam p̄mo omēs t̄asgressiones
Decalogi mōrlia sūt p̄cā. Alimēv' at d̄cē p̄ceptoz su
mūt sic. quia quedā ordināt nos ad d̄ū. quedā ad p̄xi
q̄d deus m̄sūmare voluit. q̄n m duab' tablis illa d̄dit
In p̄ma tabula sūt tria p̄cepta que p̄met ad d̄ū. q̄p
p̄mū p̄met ad p̄rē. quia est de d̄mua d̄m̄tate d̄m̄
ad filiū. quia de m̄ramēti veni. Tertiū ad sp̄m s̄cū.
quia est de sp̄itali vacatōe. In sc̄da tabula fuerūt sep̄e
p̄cepta ad p̄xi' p̄mēcia. Quoz p̄mū est de exhibēdis
bonis. ut est illud honora p̄rē tuū. et. Reliqua sex
sūt de cavēdis malis. que m̄ferri p̄nt corde ut ore ut
ope. Ope ledim' p̄xi'. p̄p' q̄d dant t̄ia p̄cepta. p̄mū est
Non occides. Sc̄dm est nō mēchaberis. Tāū nō furtū
facies. Ore quoq. ledim' p̄xi'. et cōtra hoc est illud nō
dices cōtra p̄xi' tuū falsū testiōi'. Corde ledim' p̄xi'
dupliat. q̄ n̄q. em̄ resp̄u rei rācōnalis. de hoc d̄r. nō
cōcupisces uxore p̄ximi tuī. q̄ n̄q. rei rācōnal. d̄n
d̄r. nō cōcupisces rem p̄ximi tuī. Primi p̄ceptū de
calogi tres h̄t clausulas. p̄ma est. nō habebis deos
alienos corā me. Vbi p̄hibem' adorare creatūz sp̄ualē
.i. angelos. Sc̄da est. nō facies tibi sc̄lptile. i. ymagi
nes fictas. que nulli rei n̄alis rep̄ntatiue sūt. T̄cia
est. Nec omēm similitudinē. s. ymaginē rei n̄alis. Et seq.
que est in celo de sup. ut solis et lune. et que m̄tia de
orsū. ut hoīs boīs et similiū. neq. corp que sūt in
aquis sub t̄ra. i. pisciū. Non adorabis ea. s. actu ext̄i
ori. nec coles. s. affectu m̄tiori. Ex h̄is patet q. nō re
p̄hēdūt xp̄iam qui faciūt ymagines. nō quidē ad
adorandū. sed ad m̄mōrādū. honor at qui exhibet sc̄s
nō est latrē sed d̄ulie. p̄ma clausula h̄m' ostēdit iude
os et sarracenos esse ydolatrias qui deos h̄nt alienos.
Iudei quidē messyam. i. anap̄. Sarraceni vō machumme
tū. Cōtē sc̄dām. s. non facies tibi sc̄lptile. faciūt h̄t̄ia

et x p̄
cap. xii
p̄m̄

qui nō credūt de deo. nisi qd de ymaginacōe et fantasia
cōfingūt. Contra etiā faciūt mali xpiani. quia simp⁸
colit similitudinē corp que sūt in celo de sup. Nam sup oīa
diligat p^laturā. Auar⁸ colit similitudinē corp que sūt in t^{ra}
voluptuosi colūt similitudinē corp que sūt in aquis. hoc
est delicias. **S**ecūm pceptū est. Non assumes nomē dei
tū mbanū. Hic p^hibet iuramētū qd fit sine t^{ra}. et p^u
riū. Vterq⁸ em̄ s. p^u nichilo iurās et false iurās assumit
nomē dei mbanū. quia p^u sine causa noīat sūmā
deitātē. Scd̄ at cōtēp^unt. Tribus modis quis peccat
impūno. nē iurando illicitū vel veniēdū cōtra iura
mētū. **T**ertū est. azeūto. Vt in die sab⁸ sūfices. nō
facies omē opus. In hoc pcepto qdā est morale. Vt
vacacō que est ad deū. orando. dolendo. meditādo. Qd
dam est ibi cerimoniale Vt assigna⁸ diei septie. que
figābat tropoloyce cessacōem a p^uo. allegoyce quietē
corpis xpi in sepulch⁸. Anagoyce requiē etnā in celo
Hūc q⁸ pceptū triplicat⁸ accipi p^u. p^umo g^ualit⁸ Vt
cessem⁸ abicis. Scd̄ spālit⁸. Vt cessem⁸ ab opib⁸ corpali
bus. que impediūt vacacōnē ad deū. Tertio spālit⁸.
Vt est mōis cōtemplatiuus. Vt ab omib⁸ mūdais se
separēt. Vt totalit⁸ deo vacet. Prima vacacō est ne
cessariā. Scd̄ debita. Tercia pfecta. Scd̄m g⁸ q⁸ sab⁸
dicit⁸ requies siue vacacō ad deū. Sic dies dūta p^u
dici dies sab⁸ et quelib⁸ dies statuta ad diuinā ve
neracōm. quib⁸ cessandū est ab ope p^uli. i. a p^uo
et ab ope impediēte vacacōnē ad deū. Opa em̄ p^ui
lia dēterminant⁸ ab etālia opa mechanica. agricul
tura. mercatū placitū. **Q**uartū est. honora pa
trē tuū et matrē tuā. hūc pcepto addit⁸ pmissio.
s. Vt sis longeuus sup t^{ra}m. quia cōgruū est Vt cō
suacō vite aliene. mēat⁸ cōsuacōm vite p^uie. p^u
dē in hoc mandato homo. qui est p^uapm p^ug^uā. om̄
quo ad esse natē. Vt p^u carnalis. vel qui est p^uapm
p^u m^usteriū regnācōis. quo ad esse g^uē. Vt p^uat⁸ spūalis.

honor intelligit hic duplicat. scilicet exhibitio corporalis in
sustentatione. et spiritualis in reuerentia et obedientia. Sed obedientia
distinguitur secundum distinctionem patrum. quia patrum spirituali
debemus obedire tamen in spiritualibus. prelato seculari. scilicet regi in
temporalibus. reipublice. patrum carnali in dispositione rei familiaris
nec non tamen est non occidens. hic explicite prohibet homicidium.
Sed implicite omnis motus ne contra proximum. siue ille sit
cordis tamen ut ira. siue oris ut contumelia. siue operis. ut per-
cussio contra mortem vel depilationem. Distinguitur homicidium genus
duplicat. scilicet verum quod dicitur corporale. et imputum quod dicitur spirituale
homicidium spirituale duobus modis fit. uno modo obmittendo ut
cum quis videt alium in extrema necessitate et non subuenit ei
imputatime dicitur eum occidisse. Alio modo fit committendo et hoc
quingens. scilicet corde odiendo. Iohannis. Qui odit fratrem suum homicida
est. Quingens ore. scilicet detrahendo. quia ille cum detrahunt occidit.
in conspectu illius qui audit detractionem. in qua prius vivebat
per bonam famam. Quingens opere. scilicet malo exemplo aliam occa-
sionem ruine prestando. et tunc imputatime dicitur illum occidere.
Sextum est. non merchaberis. In hoc precepto sicut dicit
augustinus prohibet omnis illius contumelia. et illorum membrorum
omnis illegitimus usus. **Septimum** est. non furtum facies
hic secundum augustinum prohibet omnis contrectatio rei alienae ex cu-
piditate. **Octavum** est. non loquaris contra proximum tuum falsum
testimonium. hic prohibet omne genus mendacii. sicut dicit augustinus. quod
distinguitur per tres differentias. Est enim mendacium peruersum. quia
nocet. officiosum quia predest. Iocosum quod delectat. Inducit
etiam in hoc precepto taciturnitas veritatis. tunc necessitas cum
causa. et oportunitas facit ipsam taciturnitatem esse licitam.
Nonum et decimum preceptum hoc est. non concupisces domum
proximi tui. nec desiderabis uxorem eius. nec suum nec
ancillam. nec bonum nec asinum. nec omnia que illius sunt
duo prohibentur hic. scilicet concupiscentia carnis in uxorem proximi
et concupiscentia oculorum in re aliena. Nam ad hec duo
maxime inclinat natura corrupta ad unum per consuetudinem
sui melle spiritus. ad aliud per consuetudinem sui melle individui.

hic nō phibet appetit. qui est ex corruptōe fornicis et
a sensualitatē dēlectōe. quia impossibile est. q̄ ille cō
cupiscēcie nō sint in nobis. sed phibet appetit. qui est
ex cōsensu mōis. Cōmū ad duo dētimet tū. tū dē
ibi phibet emulalit. omīs cōcupiscēcia male volū
Sic igit hēmi dē dē pēpās. Item quedā pāa emūant
ab aplo. ad rōn. i. s. pōlātia. viciū cōtra nāz. mīq̄
tas malicia. fornicatō. auaricia. nequicia. mūdicia
hōi adu. cōtēcō. dolus. malignitas. susurratō. dē
tractō. cōtumelia. supbia. elacio. mūcō maloz mo
bedia. mēpietia et mēpōsico. quibus adiūgit illō
qui sūt sine affectōe absq̄ federe et sine mīa. post
hec omīa subnūgit aplūs. q̄ qui talia agūt. dig
ni sūt morte. s. eterna. Item idē apls in eplā ad
Eal. v. de quibz dā facmōibz sic ait. manifestā aut
sūt opa carnis. que sūt fornicatō. imūdia. impu
dicia. luxū. auaricia. q̄ est idolorū pūct. venesi
cia. inimitia. cōtēcōes emulacōes. ire. rixē. dissen
siones. secte. inuidie. hōi adia. ebrietates. cōmessa
cōnes. et hys similia. que p̄dicto vobis sicut p̄dixi.
qm̄ qui tlia agūt. regnū dēi nō cōsequūt. Ex hys
dictis apli colligē possim. p̄missa pāa ēē mōlia
quia dī agētes sine ppetrātes hui. s. scilicet esse dig
nos morte etna. nec posse tles cōsequi regnū dēi et
vt intelligēcia p̄dictoz viciōz melius hēat. Daendū
q̄ malicia est qn̄ aliquis dāpnū molit alicui. neq̄
cia est temeritas qn̄ quis audet qd̄ nequit. Vel neq̄
cia est mēpācia sui. Susurratores sūt qui int̄ ami
cos discordias seminat. Imētores maloz sūt. qui no
uū genus mali cuiusq̄ inueniūt vbo ul ope. Insi
piētes s. nō discernētes int̄ bonū et malū. Incōposi
tos hūi et in cessu. quia in composico corpis indi
cat qualitātē mentis sine affectōe. i. sine dilectōe
proximi. Absq̄ federe. i. sine societate et pace. Sine
mīa quia nō cōpaciūt miseris. Inmūdicia est que

115
est contra naturam. Impudicitia est impudice vivere. Expe-
sunt. quoniam ex natura mutui prout. Dissensiones sunt. quoniam
aliqui partes faciunt in ecclesia. Secte que grece dicuntur
hereses. Ebrietates assidue. Comestiones superflue. De-
neficia sunt incontinentie. Cetera vero vitia populum promissa
superius sunt exposita. quoniam de peccatis mortalibus et eorumdem
domini filius est testatus. Beatus etiam Augustinus prima peccata
mortalia enumerat cum dicit. Mortalia sunt. Sacrilegium.
homicidium. adulterium. fornicatio. falsus testis. rapina.
furtum. superbia. invidia. auaritia. Et si longo tempore te-
neatur natiuitas. et ebrietas si assidue sit computatur in corpore
mundo. Quicunque aliquid de istis peccatis in se dominum promiserit. non
digne peniteat. merito igne cruciabitur. Hec Augustinus.
Sic patet de peccatis mortalibus. *De peccatis venialibus cap. xv.*

De peccatis vero venialibus facendum. quod sunt diuisa. et lon-
gum esset omnia replicare. De quibus beatus
Augustinus facit mentionem de illis. quedam commemorans
sic dicit. Que autem sunt minuta peccata. licet omnibus nota
sint. tamen quia longum est ut omnia replicet. opus est
ex eis aliqua nominare. Quoties aliquis in cibo et potu. plus
accipit quam nature est. ad minuta peccata nonit peccatum
Quoties plus loquitur quam oportet. plus tacet quam expe-
dit. quoties pauperem importune petente exaspert. Quoties
cum sit corpulentus alius ieiunantibus perire voluerit. aut
sompno dedit. tardius ad ecclesiam surgit. quoties ex-
cepto filiorum desiderio uxorem suam cognouit. quoties in
carere positum tardius requisierit. infirmos tardius visi-
tauit. si discordes ad concordiam reuocare neglexit. Si
plus aut propter aut uxorem aut filium. aut suum exaspa-
uerit quam oportet. Si amplius fuit blanditus quam opor-
tet. Si cuiusque maiorem personam ex voluntate aut ex necessitate
adulam voluerit. si se aut in ecclesia. aut extra ecclesiam fabu-
lis otiosis. de quibus in die iudicii ratio reddenda est occu-
pauit. Si dum locantes incaute inuenerim. et cum hoc
per aliquam naturam implere non poterim. vitia perueniam.

et cū omni facili. maledicim⁹. hec Aug⁹. In quib⁹iā
mēorat⁹ pccis inuim⁹ siue venialib⁹ possim⁹ colligē
etiā alia similia esse pccā venalia. qm̄alogū esset vt
pccū est singla explicare. Et nōndū q om̄is culpa
sepat a deo. hec autē sepatō. pfecte quidē fit p pccū
mortale. im̄fecte vō p pccū veniale. Per pccū em̄
mōile om̄o mēs aūtāt a dō. p pccū at veniale retardat
affectus hoīs. ne ita p̄mpte ferat⁹ in deū. sed ut pccū p
p̄mām delet⁹. Et sicut mortale pccū remitti nō p̄t
qm̄dū volūtas pccō m̄heret. Ita etiā nec pccū veniale.
Sed ad remissionē mortalis pccā pfectior exigit⁹ p̄mā
Ad pccū aut veniale requirit⁹ actualis quedā displicē
tia. Et sciendū q homo in grā cōstitut⁹ p̄t vitare om̄ia
pccā mortalia et singula. potest etiā vitare singula
pccā venialia. sed nō om̄ia vnde p̄mā de pccō mortali⁹
requirit. vt homo pponat abstīnē ab om̄ib⁹ et singlis
pccis mortali⁹. Sed ad p̄mām venialiū pccōz requi
rit⁹ q pponat abstīnē a singlis nō tū ab om̄ibus. Ita
tangit⁹ Thomas de aqno sic. 8. Nōndū q culpa sepat
a deo. sed hec sepatō pfecte quidē fit p pccū mortale. im̄
fecte autē p pccū veniale. Nam p pccū mortale mēs
om̄o a deo aūtāt. vt pote cōtra caritatē agens. p pccū
aut veniale retardat⁹ affectus hoīs. ne ita p̄mpte in
deū ferat⁹. et ideo vtrūq; pccū p p̄mām quidē re
mittit⁹. quia p vtrūq; dēordinat⁹ volūtas hoīs p̄mor
dinatā cōfusione ad bonū creatū. Sicut em̄ pccū mor
tale remitti nō p̄t. qm̄dū volūtas pccō adheret. Ita et
nec pccū veniale. qm̄ manēte causa manet effectus
Exigit⁹ autē ad remissionē pccā mortalis pfectior p̄mā
vt salz homo actualit⁹ pccū mortale commissū detestet⁹
qm̄tū in ip̄o est. vt salz diligēciā adhibeat ad remēdiā
dū singla pccā mortalia vt singula detestet⁹. sed hoc
non ad remissionē venialiū pccōz requirit⁹. cū qdā
actualis displicētia. puta cū aliq; hoc in fert⁹ scdm̄
affectū in deū et res diuinas vt quid q sibi occurrēt.

q̄ enim ab hoc motu retardaret. displicet ei et dōlet
se hoc commississe. etiā si actu de illo nō cogitaret. quod
tū nō sufficit ad remissionē p̄cā mortalis. nisi q̄ntū
ad p̄cā oblita post diligētē inquisitionē. q̄a de quoli
bet p̄cā mortali tenet homo sp̄alit̄ cōteri. Unde debz
ex cogitare homo ad inveniendū p̄cām. Si aut̄ p̄cām
ōmo a mēoria expadit. tūc ex impotētia faciēdi expulsa
a debito. et sufficit ḡn̄alis cōfessio de om̄i eo in quo deū
offendit. sed q̄n impotētia tollit. sicut cū ad mēoriam
reuocat p̄cām. tūc tenet homo sp̄cialit̄ cōteri. Etiam
sciendū. q̄ homo in gr̄a cōstitut⁹ p̄t vitare om̄ia p̄cā
mortalia et singula. potest etiā vitare singula p̄cā
veialia sed nō om̄ia. et ideo p̄m̄a de p̄cīs mortalib⁹
requirit. q̄ homo p̄ponat abstīnē ab om̄ib⁹ et singlis
p̄cīs mortalib⁹. Sed ad p̄m̄am p̄cōr̄ venialū requi-
r̄ q̄ p̄ponat abstīnē a singlis. nō tū ab om̄ibus. quia
hoc infirmitas h̄m̄ vite nō patit̄. debet tū h̄re p̄pōitū
se p̄pandi ad p̄cā venialia minueda. alioq̄n esset ei
p̄pūm deficiendi. tū deferet appetitū p̄ficiēdi. seu tollē-
di impedimēta sp̄ualis p̄fectus que sūt p̄cā veialia
hec **Thomas**. De remissione etiā veialū p̄cōr̄ scien-
dū. q̄ p̄cā veialia. tollūt p̄ diuisa remedia. vidēz. p̄
eucharistie dignā sūp̄cōm. p̄ extremā unctionē. p̄ ge-
nerale cōfessionē. p̄ pectoris tūtionē. p̄ d̄m̄icā orōnem
p̄ episcopale b̄ndictionē. p̄ aque b̄ndicte aspercionem
Per hec igit̄ remittūt̄. veialia p̄cā q̄ntū ad culpam
nō tū semp̄ remittūt̄. totalit̄ q̄ntū ad penā. quia si sic
esset. om̄is inimis a p̄cā mortali. aspersus aqua b̄n-
dicta statim euolaret. sed reatus pene remittit̄. scdm̄
motū feruoris in deū. qui p̄ p̄dicta expatat̄. scdm̄ ma-
gis et min⁹. De hoc p̄ **Thomas** de aq̄no sic d̄. Nōndū
q̄ triplia rācōne aliq̄ causat remissionē veialū pec-
cator̄. Vno m̄ inq̄ntū in eis f̄m̄dit̄ gr̄a. q̄ma p̄ m̄fusi-
onē gr̄e tollūt̄ peccata veialia. et hoc m̄ p̄ eucharistia
et extremā unctionē. et d̄ctio p̄ oīa sacmēta noue leḡ.

in quibus confert gratia. peccata venialia remittunt. Quod in
quantum sunt cum aliquo motu detestacionis peccatorum et hoc
modo confessio generalis. transio pectoris. et oratio divina
operantur ad remissionem venialium peccatorum. Tertio modo
in quantum sunt cum aliquo motu reuerentie ad deum. et ad res
divinas. et hoc modo. benedictio episcopalis aspersio aque ben-
dictae operantur ad remissionem venialium peccatorum. Et qui-
dem per predicta tolluntur peccata venialia quantum ad culpa-
tum virtute aliquam satisfactionis. tum et virtute caritatis
cum motu per predicta exaltatur. Non autem per quolibet predictorum
semper tollitur totus reatus pene. quia si sic esset omnino
inimicus apostolo mortali. aspersus aqua benedicta statim
evanesceret. sed reatus pene remittitur per predicta. secundum mo-
tum feruoris in deum. qui per predicta exaltatur. quoniam magis
quoniam autem minus? hec Thomas. Non enim eadem quod peccatum
cum per penam acutus non tergitur. aut peccatum est. aut causa
peccati. aut peccatum et pena peccati. Nam ex uno modo subse-
quens culpa oritur. quia ipsa suo pondere mox in aliud tra-
hitur. ex quo cecata mentes ducit. ut penes ex alio ligitur
tur. Et cum peccatum ex peccato oritur. non iam peccatum terminum. sed
peccatum est et pena peccati. quia iusto iudicio. omnipotens deus
cor peccatoris obumbrat. ut praecedentia peccata merito eorum
in aliud cadant. Nam plerumque unum idemque peccatum. et
peccatum est et pena peccati. et causa peccati. quod sic ostendi pre-
cedentibus namque in glumies. in feruore luxurie plenitu-
dinem carnis instigat. perpetrata autem luxuria. sepe aut
punitio. aut hominatio tergitur. ne per hunc peccatum puniatur.
Ista commemorat beatus Gregorius in xxxv. libro moralium sic. d. Omne quippe
peccatum. quod cum acutus peccando non tergitur. aut peccatum est. aut
causa peccati. aut peccatum et pena peccati. Peccatum namque quod
penitentia non diluit. ipso suo pondere mox in aliud tra-
hitur. Unde fit ut non solum peccatum sit. sed eadem peccatum et cau-
sa peccati. ex illo quippe vicio culpa subsequens oritur. ex quo
cecata mentes ducit. ut penes ex alio ligitur. Sed cum peccatum
ex peccato oritur. non iam peccatum terminum. sed peccatum est. et pena

457
pccati. quia iusto iudicio omnipotens deus cor peccatoris obnubi-
lat. ut peccatorum peccata merito etiam in aliud cadat. quoniam enim
liberare noluit defendendo peccatorem. Non ergo in merito peccata
peccati dicitur quod iusta deus inrogata cecitate. expeccantem peccati
voluntate peccat. sed videlicet agit dispendio simplici ordiata
sed inferius in iniquitate confusa. ut et peccatorum culpa sit
causa subsequens. et rursus culpa subsequens sit pena
peccatorum. Unde de infidelibus et lubricis paulus dicit. Cum
cum cognovisset deum. non sicut deum glorificaverunt. aut
gratias egerunt. et paulo post. propter quod tradidit illos
deus in reprobum sensum in desideria cordis eorum in inimi-
tiam. ut contumeliose afficiant corpora sua in semetipsis quia
enim cognoscetes deum peccatum superbie commiserunt. ceciderunt et
non intelligant quod committunt. Et qui intelligere sequi
nolunt in peccato et causa peccati. etiam ipsi lumine intelligentie
perdunt in peccato et pena peccati. Prioris ergo peccati merito peccatorum
subsequentium fovea tegit. ut qui malum facies peccat.
deinceps iuste in aliis etiam nefarius cadat. hoc quippe
agit. ut culpe culpe feriant. quibus supplicia fiat peccatorum.
cum ipsa inextinguibilia vicio. Nam quia omnipotens deus ad
penam tempus indulget. quod humana malicia ad usum
sue iniquitatis retorquet. Utinam iusto dei iudicio au-
geri culpa permittit. ut ad ferendum altius quicquid cumulat
tur. Hinc enim de quibusdam paulus dicit. pervenit namque dei
super illos ut impleantur peccata sua secundum. Hinc voce angustia
Iohanni dicitur. Qui nocet noceat adhuc. et qui in sordibus
est. sordescat adhuc. Hinc dauid dicit. Appone iniquitatem
super iniquitatem eorum et non intret in iusticiam tuam. Cor quippe
dominus per meritis aggruatum iuste permittit etiam subse-
quentibus spirituum malignorum persuasionibus falli. quia cum
digne culpa trahit. reatus eius in pena cumlatur.
habet iam quidem unde ferri mereant. sustinet
tamen adhuc peccatum crescere. ut peccantes possit atrocius
pena cruciare. Nam meretur simpliciter pena et causa per-
tata. expectat adhuc ut augmentum supplicii subroget

7. de code p. 1. q. 1. c. 1. xj

xvi.

pacem et penam pacis plerumque vobis omnibus idemque pacem. et
pacem est et pena pacis et causa pacis. Quod melius ostendit
dicitur si res ipsas in medium deducamus. Effrenata quippe
ventris iniquitates. infernoe luxurie per libidinem insti-
gat. petrata autem luxuria. sepe autem punitio. aut ho-
micidio tegit. ne humanarum legum ultione puniat. Hec
igitur. Unde necesse est. si quis lapsus fuit. in aliquod
grave pacem ut per penam quicquam ab hoc vicio. resurgere
studeat. ne in graviora peccata propter tale facinus eum cadere
contingat. *de xy abusionibus claustra et de devocione et de iudicio con-*

Sciendum etiam secundum beatum Cyprianum. quod duodecim
sunt abusiones scilicet videlicet sapientes sine bonis opi-
bus. senex sine religione. adolescentes sine obedientia
domini sine elemosina. femina sine pudicitia. vir sine virtute
christianus contentiosus. pauper superbus. rex iniquus.
episcopus negligens. plebs sine disciplina. populus sine lege.
his duodecim abusionibus suffocatur iusticia et disciplina
habet Cyprianus. Et quia presens tractat. maxime loquitur.
et tractat. de statu religiosorum siue claustralium. Ideo no-
tandum quod etiam sunt duodecim abusiones claustra. quibus tota
religionis summa corrumpitur. plures negligens. discipulus
inobediens. iuuenis otiosus. senex obstinatus. monachus
curialis. monachus caesus. habitus periculosus. erubescens ex-
quisitus. timor in claustro. lis in capitulo. dissolutio
in choro. irreverentia circa altare. Immorem igitur in
singulis. et de singulis pauca differamus. Sunt quidam
qui sciunt et possunt et volunt perire. Quidam qui sciunt
et volunt sed nolunt. Quidam qui nec sciunt nec possunt
sed volunt. Quidam nec sciunt nec possunt nec volunt. Scire
et posse et velle est caritatis vel superbie. Scire et posse
et nolle. est humilitatis vel inercie. Nec scire nec posse
et velle. cupiditatis est et stulticie. Nec scire nec posse
nec velle. discarctis est et prudentie. Qui enim sciunt et
possunt et volunt perire. si velint perire. caritatis est.
alioquin superbie. Qui vero sciunt et possunt sed nolunt. humilitatis

est q̄ remūit. mercede cū sciāt si oīmo desistūt. Qui
autē nec sciūt nec pūt et volūt. cupiditatē esse vidēt
q̄ volūt. Stulticie si velūt q̄d nec sciūt nec possūt. Illi
siquidem. qm nec sciūt nec possūt. nec volūt. prouidet
agūt. Omnia em̄ est discretio nolle q̄d nō potes. Quidā
autē q̄ oues pastore sequūt ad vitā si diligēs. ad mor-
tē si negligēs p̄cedat. Debet em̄ p̄cedere vita et doctri-
na. ut quod docet v̄bis. impleat factis. Tenet et debet
vinitatē cū grege. q̄d fit. qm nō diuidit a subiectis per
p̄ciosiōrē hīcū. n̄l p̄delicatiōrē cibū. Dum fit v̄nus p̄ cō-
passiōnē cū infirmis. p̄ dispensatiōnē cū delicat. ut cū
ap̄lo dīcō possit. Om̄ibus om̄ia fctus sum. pastor v̄d
negligēs fugit. Sūt em̄ quidā p̄lati. qm onera impor-
tabilia imponūt subditis. et ea dūgitō mouē nolunt.
fugūt quod p̄cipiūt. fugūt qm remoti a cōuentu
sub oīo vīuūt. qui praua agūt et rep̄hendi nolūt.
q̄m male vīuūt. et subiectos bñ vīuē cogūt. errātes
reuocāt. sed fortes occidūt. reuocāt v̄bis occidūt exem-
plis. Opant ip̄i. q̄d alijs opari. licitū esse nō p̄ntāt. Ob-
iectos cogūt. et ip̄i a nemīe cogi. Volūt. *De discipulo iobediēte.*

De discipulo iobediēte. Inobediēcie morbo?
ex sup̄bie timore p̄cedit. sicut famies ex vol-
nere. Hoc morbo prim⁹ homo lāguit. q̄ bes-
tis t̄re p̄posit⁹ fuit. p̄ iobediēcie v̄d culpam sup̄posit⁹
ecā m̄sas et cūliab⁹ p̄ postēdōs fuit. Hec autē trib⁹
modis mederi solet. emplastro. s. vngento et ferro.
i. exemplo boni op̄is. v̄bo cōmōmōis. disciplina
correctōis. Assumit autē iobediā. q̄nqz nomē obediē-
p̄cepto fctō et loco. Leue em̄ est p̄cipere. sed labor est implē.
Locis v̄d aliqñ placet. aliqñ displicet. placet quib⁹dā
nō quia habūdet fct⁹ sed p̄fabris. placet quia fa-
mulis h̄mīdat et fabulis. et sic fit ut vocet obediā
cū nō sit. hanc m̄lta desiderāt. ut ex obediām esse q̄ant
multis aut modis hec obediā queri solet. s. parentū
exacōe seu frat̄is seductoria exhortatiōe. n̄l ecā boni

opus simulatoria ostensione. Est et alia spes inobediē
que tñ obediā vocat. de qua dicit. quia obedisti voca
uxoris tue plus qm mee. Sed de obediēcia vera per
pōr dicit. Audiat quid loquat. tñ dñs de a nq̃t dyal
taro. aut mūdus. vox uxoris vox carnis. f. volup
tas. vox mūdi vanitas. vox dyaboli iniquitas. vox
dei bonitas. Est aut vox creatoris ad subiectos de
plati. d. que dicit facite. que aut faciūt facē no
lite ubi etiā male opantibz obedire iussit. vt sic
ingredians et egredians cū dāuid sub saule. et
eūdem honores. licet repbū cū sammīse. nec bonis
tñ obediās in malū. nec pñsis cōdicias ī bonū.

De Iuvene otioso.

Docū stulticiā labor sciām generat. labor
hōis interioris labor scē. labor exterioris
exercitiū opacōis. Scēcie labor in tria diuidit. In
puericiā labor discipline. In iuuetute exercitiū. In se
nio doctriē. vt qui nescit. in puericiā distat. qui didi
cit. in iuuetute ad vsum ducat. que ad vsum duxerit
in senio doceat. Sed cū homo interior. iacet in sculo
voluptat. dum sompno torpesat merac. et sopnīs
deludit anxiositat. vocat et hortat. exteriore hominē.
vt inclinet ante rīmoribz loquat. vana. mollibus
induat. mane comedat. cant. galli cene emmet. latōm
emmet. dormitū. surgētibz ad vigiliās obuiāt frēs.
vigilātibz illis dormiāt. redētibz a vigiliis surgāt.
Sed melius forsitan esset. si nichil dicerent. qm si sub
trāct. sillabis. aut diātibz. osatando pō decantarent.
Laboret igit. intior homo. et extior. ne dicat eis. Qd
hic stas tota die otiosi. Audiāt tñ plati cām ocy.
Nemo inquit nos cōduxit. Non epī nō p̃sbrī plm
nō abbates. nō priores cōuētū. Ad hūc laborē diuīsi
veniūt. et diuīsīs t̃pibz. mane pueri. meridie iuue
nes. vesp̃e senes. Sola tñ iuuetus. portat pondus
diei et estus. portat matiatē. pondus laboris. et

estū folio. aiorali. pondus carnee fragilitatis. et
estū libidine labore igitur manu. amichlat pon
dus temptacōm. Iuuenis aut motio. q̄i iuuetū s̄n
mgo. qm dū nō tenet vinctulo obedie. q̄i boe lasciuēs
discurrit p̄ desideria. p̄prie voluntatē.

De senē obstinato. Int̄ abusiones. sola maior
est semis obstinacō. qm mortis p̄ximū. mortē
aduētū nō abhorret. qm q̄i ad hostiū nū
di huius posuit foras spectat. nec tamē vite p̄ntis egressū
nec ingressū futuri considerat. Audit m̄tios mortis.
et credi nō vult eis casus mortē m̄tias latere. m̄finitas
apparere. senectus p̄ntem. Sed forsitan finitius t̄p̄
quo ligat senex. difficile rūpit. Dum em̄ a p̄uicia m̄
mēte semis p̄ cogitacōne semitā fecit voluptas. infer
mone vanitas. m̄ ope p̄sitas. Quid aliud agit. nisi
q̄ m̄ cōsuetudinē q̄ m̄ fine hec t̄ra torquēt. Est aut
laq̄us m̄ fine. dulcedo t̄p̄alis m̄ cōsuetudine. Cū t̄da
fimis impedimēta sūt carnis. dulcedie igitur deapim̄
cōsuetudine ligamur.

De monacho curiali et causidico. Cum aut
di monachi curialis. exadiuncto designatnr
aliqd̄ leuitat. ordo claustra. et ordo curie
diuersus est. Ibi sedet m̄ m̄sidys cū d̄untab̄ m̄ oculis
hic audis. Non sedi cū cōalio vanitat. et. Ibi d̄exta
tua repleta est numerab̄. hic lauas m̄ m̄mōētes ma
nis tuas. Ibi pauperes res violent̄ auferūt. hic a
paupib̄ s̄ponte offerūt. Ibi laudat p̄cōr m̄ desidēte
anime sue. hic aut b̄ndiat iusto. Contingē em̄ q̄nḡ
solet. vt mōchi qm curias frequēt. causas audiant
iudicia p̄quirat. amāt decreta cōalior. nō secreta m̄s
teior. laudari appetūt. quia p̄ multis loquūt. Sed mō
chus multū loquēs multis displicet. De m̄dis iudicat
testant̄ sepius q̄d ignorāt. Si vō res ad effc̄m p̄ueni
re nō valeat. mōchus causidicus iter parat. vt q̄d
alibi fieri nō potuit. rome fiat. Pro p̄riape ḡ s̄clara

alpm̄ frag^l ytalie calore libet^r patit^r. qm̄ p̄ m̄gro
spūali multo lemora forsitan inuitus patet. onea-
tus cartulis. auctoritatib⁹ fultus reñt^r. p̄omit diē
cause. p̄sonas mōuat. que pate sūt mirare. q̄ est.
Et si velis iterp̄ m̄ret q̄ non est. Quid ergo dicam
Uone magis amas monachus cauidicus esse. de
siml̄ discubētib⁹ cū herodē. qm̄ in vnculis et carce
tenere cum Iohanne.

DE Vestitu sup̄bo mōchorū aut ap̄ls Non in
veste p̄iosa. Qui molliaei m̄liez p̄cōsiorē
vestem negat. putas ne monacho p̄cōsiorē
habitū cōcedit. plus amat tremis sponsus. sponse
castitatē. qm̄ p̄iosam vestem. plus simplicitatē. qm̄
tortum timē. Sic immortalis sponsus xps. plus
amat m̄tiorē hitū qm̄ extiorē. molles mollia q̄rūt
elati p̄iosa. delicati speciosa. exterior em̄ sup̄fluitas
ammi m̄ticiat vānitatē. Quia ut dicit b̄tis ḡg. Uō
p̄ciosas vestes nisi ad manē gl̄iam querat. Vnde p̄cōm
est quēre vestitū p̄cōsū. dicere b̄tis ḡg. Nullus estimet
in fluxu p̄ciosarū vestiū p̄cōm deesse. quia si hoc p̄cōm
non esset. Nullom̄ dñs Iohē. de vestimētā asperitute
laudasset. Non em̄ vestis sed puritas mentis. ornatū
facit mōchum vel dēciū. Vnde b̄tis Iero⁹. Uō tenera
vestis. sed mūdicia mentis ornatū facit dēciū. Ip̄e nāq̄
celestis sponsus xps. cū cōspexit aīam v̄tutib⁹ adorna-
tam. eius decore cōcupiscit. et in amplexū illi⁹ volat.
De hoc dicit petr⁹ damian⁹. Invisibilem quippe sponsū
invisibilis oblectat ornatus. et cū scām aīam cōspi-
at em̄tere v̄tutib⁹. in eius illico volat amplex⁹. Cui
dicit pulchra es amica mea suavis et decora sicut v̄lm̄.
Sicut v̄lm̄ aut. nō sicut babilon. Babilon sane dyal⁹
v̄lm̄ hitat xps. Ille luxuriat^r amictus vāitate refia^r.
hic aspis et hūilib⁹ si cordis nō desit hūilitas delectat^r.
hec petr⁹ damian⁹. Vnde nōndū. q̄ nō solū in veste p̄cō-
sa. sed etiā in vili amictu potest esse iactācia. Teste

480
bto aug⁹ qui d^r. non solu in re corporear mitore
atq; pompa. sed ead in ipis sordib⁹ esse posse iactantia
et eo pidoiore quo sub noie pmitut^r deapit. hec aug⁹
et phue d^r. q et suphmdaia. et defus mordimatus
ad iactantia ptinet. vnde et de bto aug⁹ legit. q vestes
nec nimis pcosas. nec nimis abiectas hie uolebat.
quia mdtroq; hoies glia sua querut. Si aut hoc cu
hml^{te} aliq; faciat. p^{te} maceatm carnis. ul hmlia^{ez}
spus ad vtu^{te} ptinet tpanae. Sed mediu tene mhm⁹
magis salubre est. vnde d^r. btus bnh⁹ uet affectate
sordes. nec exquiste mndiae coueniut xpiano. Et
ideo bestimetu tale nobis eligendu est. quo possit m
ditas opia. et vis frigoris. atq; om^e qd extimsed ledit
arcei. ut in die honestu appareat. et in nocte necessi
tatem expleat. Sequit.

De abo exquisito. legas deliquisse vonathan
in gustu mellis. esaw in edulio lentis. So
domitas in saturnitate pame. Putas ne sn
pido esse tot carnu fertulis. tot piscu gemb⁹. tot fr
umaxp dmsitatib⁹ delia. vone sic differt palacu a
refectorio. sicut egiptus a deserto. Si igit in deserto sum⁹
mirandu no est si ollas carnu suspnam⁹. Ita aut quae
suspnet. qui ollas carnu sp hnt. Adhuc mqt esce corp
erat more nrop. et occidit pigues corp. Occidit em pig
ues. quorp deus venter est. Qui nutreban⁹ mqt mao
reis amplexati sut stercora. Crocus in oriente nascit^r
colorat et saporat. In crocis ergo nutrit. qui immo
cousione sue interius sapare vtu^{te} reficiut. exteri
vo boni opis exemplo colorat. Sed hy aplexat stora
dmi post sobrietat^r et cotmctae vitam. reuocat eos ven
tas cura. et qngz bt qui in sua domo. ante couisione sobrie
dixerat. postmodu in mostio gulosi fiat. placat vent⁹
deus corp. diuisor hostys fertulorp. Inclinat ante rumori
bus. exatit saporp generib⁹. denulcet cofabulacoe no
orone. oao gaudet. sopnolecia delat. P similitudine

ergo deus ventri assimilatur. Sum ei tanta deuotione per
omnia seruitur. *Seq?*

De rumoribus in claustro. Affluencia ciborum co
mitari solet inordinatio verborum. Satiata uer
itas sequitur leuitas operis et vanitas mentis.
Sedit plures manducare et bibere et surrexerunt ludere.
Ludere inquit non legitur. Sunt enim quidam post delicta a
bi diuina ferula. qui cum in claustro sedent. non lectioni et
silencio. sed rumoribus et curiositati vacant. qui locum et
tempus iniquum et iniquum faciunt. Sed instabiles et otiosi.
inter hos nunc illos ad colloquium vocant. pone inquit
custodiam ori meo et ostium custodie labijs meis. ostium domus
non inquit. Sed ostium ponitur. quod tempore et loco clauditur et
aperitur. Est tempus et locus tacendi et loquendi. Apertur
itaque ostium in claustro. hora constituta lectioni. In capitulo
confessionem. In ecclesia orationem. Clauditur iterum in claustro co
fabulacioni. hi autem rumores debent esse claustralium ad
quos non pertinet bella principum secularium. sed pugne
temptacionum. Delectare igitur debemus hunc rumoribus non ex
terioribus. Gaudet enim multi claustraliu cum de regibus
fabulantur. dum casus militum narrant. dum per illis locuntur
a quibus ipsi non agnoscunt. auxiliorum partes defendunt
per multis nascuntur. per multis litigant. ignorant tamen quod
negant aut affirmant. Si autem de regibus sermo est.
docet lectio claustrum. regum etiam. casus euenit bellorum
quomodo moratur saul. et quibus euenit mortem intulerunt
dauid. Audire forsitan velles rumores pacis non belli.
concordie non discordie. Regina saba nouit rumores
huiusmodi que audita sapientia salomonis a fimbria venit

De lite in capitulo
Infirmis mortalium. omnipotens pater benigne
providens. in ecclesiis instituit tria. scilicet medicos.
loca et remedia. Medici sunt prelati. loca capitula. modi
primarie remedia. Attendit igitur in samaritana prelatum. in
stabulo caplin. In infusione vini et olei consolationem

et asperitate correptionis. hec est et piscina copulationis
in qua sanatus est infirmus post confessionem vere con-
fessionis. nec tunc sanabatur nisi unius. Nisi enim sit uni-
tas deest sanitas. Qui ergo amat licem destruit uni-
tatem. Intollezabilis est igitur hec abusio. ut ibi litiges
ubi tempus accusare debes. ut ibi amgeat culpa. ubi
delere potest. ut ibi contempnas christi vicarium contempnas christum
Sed forsitan dicet aliquis. Religiosum possum pati ma-
gistrum. sed cum negligencia prelatorum considero obedire con-
tempno. Cum video fratres me ipso detiores. accusationes
iporum pati nolo. Cum dicas fratres tempore detiores. de-
terior frater es. Quare contempnis magistrum. An nescias christum
coram pilato iudicatum. Tulit crucem pro peccatis tuis non pro
suis. et tu vinga remus flagellari. Ille non erubuit
coram populo. et tu dedignaris spoliari coram magistro. Accu-
sat et tacet. accusans et tu litigas. Si in hoc perseueras
in deum peccas. Igitur in loco remissionis induas licem
contradictionis. hic est locus preteritis dyablo odiosus hic
amittit. quos alias acquirunt. hic est enim locus
spiritui sancto consecratus. officina spiritus sancti. in
qua filii dei congregantur. ut ei reconcilientur. Noli esse sicut
quasi sathan in filiis dei. Sathan est qui magistro contra-
diat. et fratribus aduersat. Noli queso esse in capitulo
sicut sathan in celo. vel sicut adam in paradiso. An
nescis sathan expulsus a caplo celi. adam a caplo
paradi. Iudam a caplo christi. In primo culpa simpliciter.
In secundo inobedientie. In tercio auaricie. Quia non at-
tendens dignitatem orationis. casus querunt sedem
elationis. Sic quidam claustralium. dum generis nobilitate
perminet. dum litterarum scientia pollent. dum vocis modula-
tione placet. dum in qualibet artium. te tempore fratres precellunt. elationis
sedem petunt. et qui ex dono tanti munus habent hu-
liores esse debent. contra debiliores et illiteatos superbi-

De dissolutione in choro. **C**onmuet
In ecclesia cum ad opus dei ventum fuerit. humilitate

honestas diligēcius obfuet. Ne qui in ecclesia ante cō
spectū dñi venim? ibidem detiores sim? Sūt at qdā
qm mēte vagi. attenti oculis habitu dissoluti.
plana parietū pspiciētes plustāt. aliud cantāt. et
aliud cogitāt. In choro sūt corpe. sed in foro mēte Sūt
etiā alij voce dissoluti. qm vocis sue modulatiōe
glīant. nō tñ gaudēt de dono grē. sed alios spernūt
timētes elacōe. aliud cantāt qm libri habeāt. fortas
sis ut placeāt p̄lo magis qm deo. Qui sic cantāt
nō cantāt in choro cū maria sorore moysi. sed in pa
laciō cū herodade. Ut placeāt discipulis et herodi.
Delectāt em altitudie vocis. nemo tñ alius cantat
eo. qm quē dñs audire cōsuevit de mōte sancto suo.
Nemo dñla? qm cū mclmat dñs amē suā voce
mea inq̄t ad dñm clamaui. et exaudīuit me de mō
te scō suo. Esto igit in valle hūilitat. Ut in mōte scō
audiri mēaris. Sed si sic cantas. Ut ab alijs laudē
queras. Vocem tuā vendis. et facis eā nō tuā sed alic
nam. Caue ne mōsteriū v̄tas in theatr. habes in
p̄tate tua vocē tuā. habeto et am. frangis vocē
frange et volūtate. Seruas cōsonāā vocū. p̄ua
et cōcordiam morp. ut p̄ exemplū cōcordes p̄ximo
p̄ volūtate deo. p̄ obediēciā m̄gro. hec est cōcor
dia morum. Sequit.

Ultimo de duodecī abusiomb? dictū accedo.
qm me solū m̄t ceteros m̄hat p̄te negli
gēciōem tepio. qm licet ablutis m̄ib?
lota facie. albis vestib? indutus. mcedā ad altare.
tñ p̄sus ope. ore pollut? in m̄dus cordē. xp̄i corp?
nōn p̄timeſco m̄ibus tractare. Accedo elatus ad
hūilem. natus ad m̄icem. crudelis ad misericordē
sed tñ patit hūilis elatū. m̄tis nati. crudelē
misericors. Accedo p̄mis ad dñm. nō amore sed timorē
nō deuotiōe sed usu. Accedo igit ad altare v̄anis et
curiosus v̄anitati subditus. Sūt etiā multa alij

in seculo. qui nō tm̄ dāni curiosi et voluptuosi. sed
etiā cū ambiciōne. nō cū deuotiōe accedūt ad mensam
xp̄i. qui etiā nō accedūt. nisi se aliqd̄ recepturos spe
rent. Accessit ad ih̄m petrus. accessit et Judas. Accesserūt
discipuli. accesserūt et milites crucifigētes. Ace
dūt et cotidie ad corpus xp̄i religiosi. accedūt et
pueri sacerdotes. ex quibz nōnulli tēnis inhyant
terrena sapnūt. assidui in platheis. in ecclia rari.
Tardi ad inuestigandū culpā p̄ccatoris. pati ad inq̄
renda vestigia leporis. velocius ad cōgregādos ca
nes. qm̄ ad cōuocādos paupes. libena? porrigūt
panē tam qm̄ paupi. plures sūūt eis ad mensam
ad missam nullus. Hī sūt quorū talam? ornatiō
est ecclia sua. mēsa p̄ccator est altari. caphus calice
p̄ccator. equus carior missali. cappa casula pulchr
or. camisia delicatior alba. Ecce quō obscuratū est
aurū fuligie p̄ccatorū. mutat? est color optim? decoris
et sanctitatis in feditate vicioz lapides sanctuarij
dispositi sūt in capite om̄ platheaz. quia dū p̄ vitā
mūdā et orōnē inuis in cōtemplatiōe dei esse debue
rāt. p̄ vitā reprobā foris passim vacant. Ecce iā pe
ne nulla sedans vite actio. quā sacerdotes xp̄i non
administrēt. nulla mūdi negotia in quibz m̄strū alta
ne se nō occupēt. Nulla reprobitas. qua nōchal
ord? se nō implicet. pene nulla illeceb? vite blandi
cies. qua se castitas sc̄mōialū nō cōmaculet Sanc
tuarij ergo lapides dispositi sūt in platheis. cū religiosi
quiqz lata mūdi itēra sectant. et nō solū i plathe
is. sed in capite om̄ platheaz disponūt. quia et iacet
p̄ misterū op̄is. et honorari volūt de ymagie sc̄tatis
Igit? p̄lati diligēt? subditos custodiāt. subditi p̄latibz
beigne obediāt. deuoti sūt senes laboriosi iuuenes
Sūt honestas in habitu. mediocritas in dictu. in clau
stro assidui. in curia rari. Ut nō sint curiales sed clau
strales. sint intēti psalmis nō causis. In claustro non

sit rumor sed lectio. In capitulo non lites sed confessio. Sic
in choro serena simplicitas. Ita altare reuerencie honestas.
ex his obsequiis mandatur pendet summa totius
religionis. Sic igitur patet de duodecim abusibus
claustra. Sequitur *De detractione*

De detractione
Sed et hoc sciendum. quod sunt nonnulli fratres in sancta
religione qui valde periti sunt ad detrahendum
et adiudicandum alios. quod multum in religiosis
reprehensibile et periculosum est. Detractio autem secundum quod dicit
hugo. est loquutio ex invidia procedens. bona aliorum
demigrans. Unde ille detrahit. qui bona proximi in
quantum potest minuit. Unde sunt plerumque qui propter hoc alios
detrahunt. ut ex vituperatione aliorum ipsi laudabiles ap-
pareant. Quod prohibet beatus Iohannes cum dicit. Nulli inquit
omino detrahas. ut aliorum vituperatione te laudabilem
videri velis. Hec Iohannes. hoc igitur vitium valde est cauendum.
quia detrahentes et libenter detractionem audientes. ambo ma-
lignum spiritum in lingua portant. Teste beato Bernardus qui dicit.
Detractor et libenter auditor. utique dyabolus portant in lingua
est etiam lingua detractoris. quasi viperam insectuam. et la-
team acutissimam. tres penetrans ictu uno. videlicet detrahentem.
audientem detractorem. et cui detrahitur. De hoc idem
Bernardus sic ait. Nullumque non viperam est lingua detractoris
ferocissima. plane nimis que tam letaliter inficiat
flatu uno. Nullumque non lancea est lingua ista perfectio.
acutissima. que tres penetrat ictu uno. Hec Bernardus. Ta-
les vero detractores multum odit deus. prout apostolus ad romanos dicit.
Detractores deo odibiles. et ideo ab unoquoque hoc vi-
cium valde est detestandum. Et sicut nostro studio. non debet
materiam dare aliis detrahendi. Sic per malitiam contra
nos excitatas debemus patienter sustinere. ut nobis meritum
crescat. De hoc dicit beatus Gregorius. Linguam detrahentium sic nostro
studio non debemus excitare. ne illi peccant. ita per suam
malitiam excitatas. debemus equanimiter tollere ut no-
bis meritum crescat. Præsertim namque derogatio vite

nrē appbāō est. quia iam ostendit aliq̄s iusticie.
nos hīc si illis displicet inapim? qui deo nō placet
hec Gregorius. *de iudicio temerario proximorum*

In iudicio vērō in tanto proximorum sciendum.
q̄ dubia mala que dicūt de proximis. sūt
in meliōrē pte intēptanda. et nullus debet
aliū diiudicādo cōtēpnē. sine ratiōabili causa. Vñ
vbi nō apparet manifesta signa de malicia alicui? de
bem? eū ut bonū hīc in meliōrē pte. q̄d dubiū est in
cōtēptando. vnde dicitur quedā glō. sup illud apli. q̄ nō
māducāt. māducātē nō iudicet. ex hoc nāq̄ ip̄o. q̄
aliq̄s malā habeat opmionē de alio absq̄ suffia
enti causa. mūriat ei et cōtēpnit ip̄m. Nullus at
debet aliū cōtēpnē. nē nocamētū quodcūq̄ infir
absq̄ causa cogente. et ideo vbi nō apparet manifesta
indicia de malicia alicui? debem? eū ut bonū hīc.
in meliōrē pte intēptando q̄d dubiū est. et melius est
q̄ aliq̄s fregit fallat. hīs bonā opmionē de aliq̄
malo hōie. qm̄ q̄ rari fallat. hīs malā opmionē
de aliq̄ bono. quia ex hoc fit iniuria alicui. nō at ex
pmo. vnde cauēdū est. ne quis sit aliene cōsacōis
temerariū iudex. et etiā si quid forte rephēsibile dep̄
hēdat in pximo. nō tū statim iudicet. sed potē excu
set. et si nō p̄t excusare opus. excuset intēcōnem.
Ad hoc faciēdū hortat̄ Bt̄s Bn̄h? sic. d. Caue alie
ne cōsacōis esse. aut curios? explorator. aut teme
rariū iudex. etiā si p̄perā actū quid dep̄endas. nec
sic iudices p̄x̄. magis aut excusa. Excusa intēcōm
si opus nō potes. puta ignorāciā. puta surrepcōm
puta casū. q̄ si oīmo dissimilacōne rei certitudō re
cuset. suade nichilomin? ip̄e tibi. et dicito. apud te
metip̄m. Vehemēs fuit nimis tēptacō. Quid de me
illa fecisset. si in me silr? accepisset p̄tate. hec Bn̄h?
Si vō aliqua suspiciō de pximo ex fragilitē nobis
surrepserit. debem? illi resistē. et ad diffinitiuā finā

huiusmodi iudiciorum nos continere. De hoc dicit Thomas de aquino
Si suspensiones vitare non possumus quia homines sumus.
iudicia tamen et diffinitivas firmasque sententias con-
tinere debemus. hec autem et nonnulli qui per se metipsum
reprehensibilis est. non debet iudicare alios. quia per hoc
magis se ipsum condemnatur. unde dicit beatus Ambrosius. cum quis
sit de altero iudicare. ille de alterius errore iudicet. qui
in se ipso non habet quod condemnet. ne dum de alio iudicat
in se ipsum suam ferat. hec ambrosius. unde unusquisque
valde caute debet sibi esse. in perfundendo vel audiendo iudi-
cium de consuetudine proximorum. quia sunt nonnulli qui forte
lesi vel offensi sunt per aliquos. cum vero de eisdem fama
non bona exorta fuerit. statim ad adiudicandum tales qui
eos offenderunt persequuntur. et quod se putant zelo caritatis
agere. hoc non minus faciunt zelo invidie. et ideo peccant
et sunt nonnulli qui quibus non sunt offensi per aliquos
cum tamen audiant malam famam de aliquo statim se assent
scandalizatos. et quando molestiam ac displicentiam in
corde contra proximum concipiunt per que caritas leditur. et sunt
nonnulli. qui cum aliqua mala de proximis audiunt.
non solum dedignant illis. verum etiam se eisdem in sua cogi-
tatione proponunt. eo quod se existimant talia mala non
admisisse. unde necesse est. ut in tibi cauta simus. et
cum aliquid inconveneris fratri de proximo audimus. non sumus
proximi statim adiudicandum. sed magis ad compatiendum
quia forte infirmitas vel maiora aliqui lapsi sumus. vel
labi possumus si lapsi non sumus. et quibus compassio contra
proximos sit habenda. non tamen vitia eorum propter hoc sunt
imitanda. sed ex zelo caritatis. sive iusticie et non
ex zelo odii vel invidie sunt arguenda. unde cum aliquis
publice peccat. debet in publico corrigi ac emendari
ut ceteri metum habeant. Si autem occultum est peccatum. et
ad noticiam alicuius devenit. debet proximus suum in occulto
amorem. ut ab hoc malo desistat. nec statim eum per de-
ne sua fama ledat. Si autem noluerit se corrigere. ad

430
hibeat vnu vel duos. et coram illis corripiat. Quia si nec
sic se correxit. tunc contempnenda est eius fama. et delicta
illius ac vicia sunt in publicum palanda. et superiores
corrigenda seu punienda. De hoc sic dicitur quidam glossa. Non dicitur
quod peccata publica sunt in publico arguenda. ut tamen metum
habeant. Sed quando sunt secreta. tunc debet fieri primo inspectio
debet igitur temptare si possit fratrem emendare. absque detri-
mento sue fame. quia fama computatur inter maiora bona
hominis cum virtutes. et ideo corrigens fratrem debet quantum potest
conservare eius famam. Alia causa est. quia amissa fama
vel lesa efficitur. Homo invidiosus. et persecutus minus
a peccato retrahitur quam pius. Est ergo debet pressus in cor-
rectione caritativa. ut homo corrigat fratrem suum inter se
et ipsum solum. Et sic enim possit saluare cum omnimoda
integritate sue fame. Si autem non audierit. adhibe-
at vnum vel duo. quia enim fama est minus bonum. quam
sit bona vita. Si non possit servare bona vitam fratris
sine detrimento sue fame. tunc procedendum est ad salutem
bone vite. cum aliquili lesione sue fame. et ideo adducitur
dus est vnum alius vel duo. ad sciendum fratris delictum. et
ut coram eis arguat. et si se non correxerit. tunc simpliciter
contempnenda est eius fama. ut conservetur bona vita. vel sal-
tem ordo iusticie ad honorem aliorum. et tunc testes inducendi.
sunt ad factum probationem. qui pius fuerant induci ad fratris
secreta correctionem. hec glossa. Unde cum proximus audimus. vel
consideramus errare. non debemus eum dividicare. sed com-
passione erga ipsum habere. et per illius correctionem dominum
exorare. et cum corripendus est proximus. aut eadem emen-
dandum per suum excessum. per suum superiorem. hoc placet debet
ex caritate et zelo ordinato facere. Sic igitur habemus
de peccatis mortalibus. et eorum circumstantiis. ac alijs divinis
vitiis. prout dominus donavit expositum. que omnia a volen-
tibus in statu religioso perfici sunt detestanda. ac fu-
gienda. quia ut predictum est superius. statim in peccatum con-
sistit. primo in peccatorum sine viciorum detestatione. Necesse est

valde est omnibus maxime tñ p̄ficere volentibus
ut vicijs resistent. ac p̄cā detestent. quia p̄cā multa
mala infert homin. de quo dicit b̄t̄s aug. p̄cā
est p̄uacō glorie. corrupcō nature. obp̄briū infā
mie. elongacō dei. app̄ximacō dyab. amissio regni
obligacō inferni. hec aug. dicit et b̄t̄s b̄n̄h̄d.
Qui p̄cā cōsenserit. manebit in eis horror meriti.
Dolor intransitu. pudor in conspectu magni dei. hec
b̄n̄h̄d. Et sicut virtutes faciūt hominem finem dei.
sic p̄cā suū dyaboli. Tēte b̄t̄o aug. qm dicit. om̄s
nimis p̄cator finis est tot demonior. quot fuerit vi
ciōr. hec aug. Non solum aut p̄cā fugiendū est
sed etiā de p̄cāt facinorabns commissis semp dolendū
Nam sunt nōnulli qm nō solum non dolent de pec
catis aliqñ p̄ccat. de p̄ccatū cum ad memoria
eadem reduciunt. quandā lascīnā exultacōm de illis
in mente concipiunt. quod valde displicet deo et ab
hominabile est multū hoc coram dño. de hoc dicit
b̄t̄s aug. Nullum scelus eorū deo tam abhominabile
est. qm p̄ccata p̄cā viciōrū viciōrū dimissa remis
cendo gaudere. et inde exultare. hec aug. vnde vn̄
quisqz metum mortis ante oculos mentis habeat. ne
in aliqua p̄cā ruat. Quia scdm qd d̄t b̄t̄s Jerom.
Audacter peccant. qui de morte non cogitant. max
et valet ad resistendū vicijs ac p̄cīs. timor iehēne.
et amor dei. Nam qm p̄fecte p̄endit. eterna infini
simplicia. que p̄cā st̄oib. p̄cātib. et inique agētib. et
eterna gaudia iustor. ac societate sup̄iorū tuū. qua
p̄uacant om̄es viciōse et nequit videntes. viciō
talīs p̄tmesat. p̄uacā agē ac peccare. de hoc p̄p̄er
sic ait. Nulla res sic nos ab om̄i p̄cā suat inimicus
sicut timor simplicis et amor dei. ad penam que pec
cata debetur. mēs anteqm peccet aspiciat. et nulla etiā
ad peccandū delectacō carnalis mēuat. Cogitate q̄le
malum sit ab illo gaudio diuine cōtēplacōis excludi.

beatissima sanctorum omnium societate privari. mori vi-
te eterne. et morti vivere semper. profundo rebo-
fluctuanti immergi. edacissimis verminibus metum
dilaniari. nec finiri. hec et similia cogitare. nichil
aliud est quam viciis omnibus repudium dare. et omnia
carnalia blandimenta refrenare. hec prosper. Sic igitur
patet. in quo consistit status perfectus. videlicet in perfectio-
ne ac viciis abstinentia seu detestatione. *filius interrogat*

Postquam informatus sum. Cap. xvi.

Per vicia capitalibus sive mortalibus. et
aliis diversis viciis et circumstantiis corp-
a quibus primo debent abstinere perfecti-
tes. Nunc de sanctis. videlicet de virtutum operatione. quod pertinet
sancto loco ad perfectos. Et primo. quid sit virtus. de
hoc cupio edoceri. *De virtute et eius effectibus. pr. vi.*

Cure debes fili primo. quod nequaquam in vita virtu-
sa poterit quis delectari. quando fuerit impii-
seu viciis involutus. Unde dicit Boetius. Constat quod
peccatis obnoxia. in nullo eorum que dei sunt. aut que ad
beatorum vitam pertinet poterit delectari. Et beatus Augu-
stinus non potest habere regnum virtutum. nisi ingremio puri-
tatis exierit. Nec etiam secundum beatum Gregorium bonum meri-
torum agitur. nisi prius malum deferatur. Unde necesse
est volenti in virtutibus perficere. ut abstrahat se a quibusli-
bet viciis. statim cum sentit se aliquo eorum interius
pulsari. vel exterius occupari. non solum a maioribus
sed et a levioribus. id est ab otiosis verbis. a iocis ab ac-
tionibus infructuosis. et maxime a cogitationibus.
vanis et affectibus viciosis. et carnalibus concupiscentiis
que nec ad horam debemus in corde permittere morari
ne offendamus deum et sanctos angelos nobiscum
pugnantes et conscientiam sordidemus. et bona que possemus
cogitare et agere interim negligamus. Sic abraham
quondam iubente deo sacrificia offerens. descendentes
super ea volucres ad lacerandum vel fodendum sollicitas.

abigebat. et nos ne aliquñ in conspectu dei appareamus
vacui. cum sacrificia ei offerimus. bone voluntatē
bone actionis. bone loquutionis. sacre meditationis. et
pie affectionis. Voluites malis cogitationibus. et affec-
tionibus statim abigere debemus. ne ea nobis disimulan-
tibus. aliquñ nos maculet. et deo ingrata efficiant
et nobis inefficacia ad meritū et spirituale perfectum
fiat. Qui ergo bonū hospitem xpm non vult effugare
de hospitio cordis sui. inimicos eius. i. vicia secum non
hospitet. Debet ergo quilibet volens proficere. contra vicia
se armare. et viciis illis resistere. et ad bonū opus
ac virtuosū quod ex alterius ammonitione. vel ex divina
inpiratione intelligit faciendū. strenue se habere
auxilium enim perfectū negligimus. tam meritorum quam
premiis. eo quod sepius tēdet nos bonis studiis insis-
tere. ex horrore difficultatis. aut si voluntatem fa-
ciendi habemus. quod tunc. de tempore in tempore differimus. et
procrastinamus. et interim irremediabiliter perdimus tempus
et premiū. quod lucrari poteramus. aut ita desidiosē. et
indivote facimus. quod nec deo est valde gratū. nec consue-
tū meritū. vel consolatoriū. Immo corrosivū. quod
inde puniri timeamus. et ex dissipitate nos tēdet labo-
ris. et festinamus. modo cito absolvi. et tēdet nos aliud
simile inchoare. De hoc beatus Bernardus sic dicit. Recordare
viam tuam. et vide quantum mēse distent. via per quam
hactenus ambulasti. et per quam ambulare oportet
ad deum. et vide quantum distat ortus ab occidente. sic
viam a se discordare. cum viam per quam ambulasti sit
plena leuitate. otio. dissolutione. torpore. et vānis qui-
busdam delectationibus. cum te non lateat. quod qui mol-
lis est et dissolutus. frater sit sua opera dissipantis. et
quod vere opera eius in eo non vigeant. sed potius dissi-
pantur. Fateor quidem cogitare. nonnihil quod mores
velle corrigere. carnalibus desideriis plus et plus velle
resistere. dei laudibus vigilans indugulare prope.

78
Hec quidem nunquam nisi rarissime video a te effectui
manipare. ymo si quicquid cupis. sic misere desinis
ut ab inimicis tuis tibi dicatur merito. quia hic cepit
edificare. et non potuit consummare. Nonnunquam cum
debes orationi vel meditationi insistere. torpore gravari
sompno deprimere. cogitatione superflua seducere. et
nonnunquam ut tempus orationis expendas in desideriis car-
nis. et si qua tibi confortatio gratiae tabuenda esset. hac
tibi subripit carnis pigritia. ita ut ipsa confortet spiritum
debili permanere. O vere impia invidia. et dura crudeli-
tas ac analla domine sibi. voluptuose consume. domina
famelica permanere. Testatur igitur imminente pugna. ut
a fortiori infirmior superetur. Hec Bernardus? Necessesse ergo
est qui viam virtutum ingredi desiderat. ut constantiam
mentis habeat. et bonum propositum quod ex dono dei accepit
in virtutibus et bonis operibus. vniat illud exerceat
Etiam sunt nonnulli qui deum sequentes post eum
ambulant. alii currunt. alii fortiter currunt. de quibus
Gregorius super cantica. exponens illud domini. Curramus in odorem
unguentorum tuorum. sic dicit. In odore unguentorum dei curramus
cum donis spiritualibus afflati. in amore. Visionis eius
in hyannis. Unde in eo quod homines deum sequuntur. alii am-
bulant. alii currunt. alii fortiter currunt. Et qui post deum
ambulat qui tepide sequitur. currunt qui frequenter sequuntur.
perfecte currunt. qui perseveranter sequuntur. hic autem non mor-
sed cursus dicitur. quia non sufficit ut sequamur. nisi etiam
desiderando iterum. Quod vero neque cursum sufficit. nisi etiam
perfecte curratur. Paulus dicit. Sic currite ut complen-
datis. Hec Gregorius. Sciendum ergo primo est. quid sit virtus
Virtus autem secundum quod ait beatus Augustinus est bona qualitas
mentis. qua bene vivit. qua nullus male vitatur. quam
solum deus in hominem operatur. Item virtus putatur dicit
Isidorus. est animi habitus. naturae deus. vite ratio
more pietas. cultus divinitatis. honor hominis. et ne-
cessitas meritorum. Etymologia est virtutis. Hec est

Virtus em̄ dicit̄ q̄ vis m̄tus. et hec vis cōsistit in
aggressionē arduorū. et intollerantia aduersorum
et in abstinentia placitorū. Videndū igit̄ nūc est de
effectu virtutū. Cuius quod notandū q̄ sicut corpus
ppter frigus honorem et decorem vestimentis indu
it. sic anima virtutibus uestit̄. Et cōtra impugnā
tia vicia p̄ virtutū mōmōē defendat̄. De hoc dī b̄s
Aug⁹. Sicut corpora ppter algorem. laborem. honorem
et decorem vestibus mōnūt̄ sic ppter easdē cau
sas aīe virtutibus vestiunt̄. Ita videlz. Et cum sint
m̄lta malorū nos genera impugnācia. p̄ virtutū
mōmōē a singulis defendam⁹. hec Aug⁹. Sed sci
endū. q̄ hūana fragilitas ad vicia petenda p
na est. et facili⁹ mōmāt̄. Ad virtutes vero exerce
das cum difficultate assurgit. Vnde dicit vsidorus
Ad virtutes difficile consurgim⁹. ad vicia sine labōe
dilabim⁹. Ista em̄ p̄na. illa sūt ardua. hec vsidor⁹
Dicit etiā de hoc petrus damiani. Natālit̄ hoc mor
bo hūana laborat infirmitas. Et a cōtinētie rigo
re facile corruat. ad virtutū vō statum. Disap̄ma
q̄ vni⁹ difficult̄ assurgat. hec petr⁹. Vnde necesse
est. ut laborem subeat ille. qui cupit virtutes adipisci
Nam ut dī b̄s Amb⁹. Nulla sine labore est virtus
quia labor p̄cessus est virtutis. Et b̄s Bñh⁹. Virtus
doceri vult cum hūilitate. queri cū labore. haberi
cum amore. Et nōndū q̄ p̄mo m̄ltū graue est ali
qd virtuosum facē. Si autē quis assuescat mōtuab⁹
se exerceere non erit graue. paulo post si p̄sencant
leue senacet. Vltimo etiā delectabit. hoc pbat b̄s Bñh⁹
cum sic dī. Non natā virtutes sed vsus facit. p̄mi
tibi importabile videbit̄ aliquid videlz virtuosū facē
si assuecas iudicabis nō adeo graue. paulo post
senaces leue. paulo post nec senaces. paulo post et
delectabit. hec Bñh⁹. Sed sūt nōm̄lli q̄ q̄dem vir
tutibus desiderāt ditari. sed laborem et dolorem p̄eisdē

obtinēdis nolūt subire. Volūt a passionib⁹ carnalib⁹
temptari. ac carnis castimonia possidere. sed nequaquā
volūt dolores necessarios p̄ eisdem v̄tutib⁹ sustinere
De hoc dicit Cassianus in Collatōib⁹ patris. Est volun-
tas. que v̄tutū dolorib⁹ nō acquiescat. sic q̄rēs a passio-
nibus temptari carnalib⁹. Et nequaquā velit dolores ne-
cessarios sustinere. sine quib⁹ desideria spūs nequunt possi-
deri. absq; castigatione carnis. castimonia desiderans
obtinere sine vigiliis labore acquirere puritate cū requie
carnis spūalib⁹ exuberare v̄tutib⁹. absq; ulli⁹ exasp̄a-
tōis. paciē grām possidere. hūilitatē xp̄i sine ho-
noris mūdā exerceere iactura. religionis simplici-
tatem cū seculi ambitōne seruare. xp̄o cū hoī
laude ac fauore seruire. postremo sic vult futura
cōsequi bona. vt non amittat p̄ntia. hec Cassianus
Non solum autē est habend⁹ labor in acquirēdis v̄-
tutibus. Verē etiā omnis industria et studiū est adhi-
bendū. Et homo stare possit. ac valeat cū adiutorio
dei in opibus v̄tutis se exercere. et hoc ip̄m tñ totū
nō sibi sed grē dei attribue. Vnde paulus q̄ gloriand⁹
dī. Scio hūiliari et hūidare. et penuriam pati. et
q̄ b̄tūs ḡg. exponēs in li. sup̄ ezech. sic. dī. Vm̄q̄
nā fies ars est aliqua hūiliari et hūidare facienti
et esuare. hūidare et penuriā pati. Et p̄ magno se
fate ista tantus p̄dicator insinuet. Ars om̄o et v̄tra.
discipline scia que toto nobis cordis desiderio est discenda. Quē
em̄ penuria sua nō frangit. a gr̄arū actione non re-
trahit. in reo tp̄aliū desiderio non accendit. sat hūiliari
hoc em̄ loco aplūs hūiliari. dī. penuriā pati. Nam
statim subiūxit. Scio et hūidare. q̄ in em̄ acceptis
rebus non extollit. q̄m eos ad v̄sum vane glorie nō
retorquet. q̄m solus non possidet q̄d accepit. Sed hec
cū indigentib⁹ misericordit⁹ diuidit sat habundare
Qui acceptis alimentis. nō ad m̄gurgitatōnē ventris
vtitur. sed ad repacōnē v̄tut⁹. nec plus carni tribuit

qm̄ necessitas petit sat faciat. qm̄ alimētorū mopiā
sine mīmiācoe tollerat. nec p̄ necessitate virtuo agit
aliquid vnde aīa p̄tā laqueū mēiat. sat esurire quē
ergo nec inhūmācia supbia elenat. nec in necessitate
cupiditas rutat. Nouit hūmācie. nouit penuriā pati
Qui cū statim subdet. om̄ia possum. ne elacōis vba
credēm̄ esse ad m̄p̄it. In quo meo qm̄ me cōfortat. Ecce
in altū ram̄ p̄d̄it. sed qm̄ in radice se tenet. m̄bri
ditate p̄mansit. In altū em̄ singrēs arefcet. si se a radi
ce diuissit. Sibi em̄ a radice nichil trahit. qui om̄ia se
posse non in se sed in eo qm̄ se cōfortat facit. hec. ḡg.
Laborandū igit̄ est. et studiose agendū. p̄adipiscen
do virtutib⁹. qm̄ n̄p̄ nobilitat hominē. et reddūt
amabilem deo et hominib⁹. De hoc dicit b̄tus Jeron⁹
Sūma apud deū libertas est. non sūme p̄cis. Sū
ma apud deū clarē virtutib⁹ est nobilitas. Solū
em̄ ille nobilis est. quē nobilitat sua v̄tus. dicit eccl̄
de hoc. Tullius Si quid optimū volum⁹ adipsa virtutē
opa danda est. Nichil em̄ virtute amabilius. nichil
q̄d magis alliciat ad diligendū. cum p̄pter virtutem
et p̄bitatem eccl̄ quos m̄q̄m vidim⁹ diligam⁹. hec
Tull⁹. hoc q̄ attendentes sancti viri. om̄em diligen
tiam adhibuerūt. q̄nō interiore hominē suū v̄z
aiam virtutib⁹ decoraret. facientes nichil acceptius
deo esse. qm̄ in h̄m̄. d̄i bonis se fregit̄ exercē. vnde
b̄tus Bn̄h⁹. de hoc sic dicit. Om̄is cura scōp̄. sp̄ito
ornatu cultu q̄ sup̄fluo. exterioris sui hominē. qm̄
terte corrūpit. om̄i se diligētia p̄buit et occupant
extollendo. ac decorando. interiore illū hominē. qm̄
ad ymaginē dei est. et renouat̄ de die in diem. Certi
em̄ sunt deo nō posse esse quidq̄ acceptius ymagi
si p̄prio fuit restituta decori. quē videlz̄ decorē. nō
m̄i virtutib⁹ cōsequūt̄. hec Bn̄h⁹. Qui ergo desiderat
habitaculū sui creatoris effia adornet lectulū sue cōscie
decorē virtutū. qm̄ nequaq̄ mētem seu cor alicui⁹

ingreditur. nisi fuerit virtutibus decoratus. hoc probat beatus
Bernardus sic. d. Deus qui virtutem dominus dominus. nequaquam tala-
mum mentis ingreditur. si non fuerit lectulus consuetudinis vir-
tutibus adornatus. Antiquumque te affligas. quantumque te
cruces. non sum copiam tibi tribuit. nisi fueris virtutibus
decoratus. hec Bernardus. Et nondum quod sicut deus. qui
creavit hominem ad ymaginem suam est caritas. bonus
mitis et misericors. et cetera que de eo leguntur. Ita homo
creatus est. ut bonus. pater. mitis et virtuosus esset
quia quanto quisque in se ipso virtuosior est. tanto propinquior
est deo. et maiorem sui conditoris gerit similitudinem
De hoc in libro de spiritu et anima sic dicit. Dicit creator
qui hominem creavit ad ymaginem suam est caritas
bonus. iustus. mitis. et misericors. et cetera sanctorum
insignia virtutum que de eo leguntur. Ita homo creatus est
ut caritate haberet et bonus esset. et iustus pater mitis
et mansuetus et misericors. quas virtutes. quanto quisque
in se ipso plus habet. tanto propinquior est deo. et maio-
rem sui conditoris gerit similitudinem. Si vero quod absit
aliquis per devia vitiorum. ab hac nobilissima sui condito-
ris similitudine degeneret oberrat. tunc fiet deo quod
scriptum est. Homo cum in honore esset. et cetera. Quis maior
honor potest esse hominis. quam ut ad similitudinem sui con-
ditoris conderet. et eisdem virtutibus vestiret. Vestiret
quibus et conditor. De quo legitur. Dominus regnabit decorem
induitus est. omnium virtutum splendore. et totius bonitatis
decore ornatus. Vel quod minus potest esse homini de deo
aut miseria. quam ut hac similitudinem sui conditoris
amissa. ad informem et irrationabilem. brutorum inimi-
corum similitudinem dilaberetur. Quapropter quisque diligenter
attendat. prime conditionis sue excellentiam. et reuerentem
de sancte timentem ymaginem in semet ipso agnoscat.
honoremque diuine similitudinis. ad quam creatus est
nobilitate morum. et exercitatione virtutum. et dignitate
meritorum habere contendat. ut quando appetit. tunc filius ei appareat.

qui enim mirabilis ad similitudinem suam in primo
homine condidit. mirabilis quoque in seculo. id est serpo reformatur.
hec in libro de spiritu et anima. Ecce quod per virtutem
decorem promouem ad dei similitudinem. et vnum cum ipso
et efficiam. filij dei. ac et deo iam. propter hoc dicitur et
similis. non quidem naturaliter sed per gratiam et adaptatue debet
per quendam sic dicitur. Similitudo vite sine virtutes animam
deuota promouet ad dei assimilationem. assimilatio autem dei
perficitur in unione. Vnde vnde datur homini dei deuotionem. ut
homines dicantur dicitur. sicut ipse dictus est deus. non tamen
naturaliter sed adoptatue. hec ille. Vnde in rebus humanis
principale bonum est virtus. que deo semper inherere facit.
E contrario vero peccatum a deo nos separans. malo dyabolico facit
copulari. Testatur hoc Theodorus abbas in sua collatione
sic dicit. Nichil enim in rebus dicitur taxat humanis principale
bonum credendum est. nisi sola virtus animi. que fide si-
cera nos ad diuinam perducens. illi incommutabili bono
facit inquit inherere. Et e contrario nichil malum dicendum
est. nisi peccatum solum. quod a bono deo nos separans. malo
facit dyabolico copulari. hec Theodorus. Festinare debet
ergo. cum omni diligentia ad resistendum peccatis ac vitiis
et ad herendum virtutibus. Quia sicut virtutes suos ama-
tores pulchros ac splendidos reddent in futuro seculo.
ita vitia. ad illam perennem mansionem tenebrosos
ac infectos transmittent. De hoc paschasius in sua collatione
sic dicit. Festinare igitur debemus cum instantia. ut maior
quoque in homo. vitiorum suorum. diuitias quas in antio
re conuersatione contraxit. vniuersas abiciat. atque dissipet
que corpora atque anime inquit coherentes ipse mens
ac nisi adhuc in hoc corpore constitutus. a nobis abiecte
fuerint et absque. et post excessum nos non desinet
comitari. ut enim virtutes vel ipsa caritas. que eorum fons
est in hoc seculo conquisita. post finem huius vite pul-
chrum ac splendidum amatorem suum reddent. Ita vitia
ad illam perennem commorationem. obfuscata mentem

quodam colorib' thetis infectam q' transmittet. Pul-
chritudo em' ul' deformitas anime. Virtut' seu vicior'
gignunt' qualite' ex quibus quidam attrahit color
aut ita eam splendidam reddet. Ut a propheta meatur
audire et concupiscet rex decorem tuum. Aut iste thetis
fecidam atq' deformem. ita ut fetorem p'prie t'pitudinis
n'ra cōfiteatur et dicat. Cōputauerūt et corrupte sūt
attatices mee. a facie insipientie mee. Et idcirco hec sūt
p'prie n're diuicie. que cū anima iungit' cōmorant'. q's
nobis nullus regum. nullus hostiu'. nec cōferre potuit
nec auferre. hec sūt p'prie diuicie n're. quas nec n'ra
mors quidem valebit ab aīa separe. hec p'prie diuicie
Vnde vere diuicie non sūt res terrene. sed v'tutes q's
anima post hanc vitam secum defert. Ut metim' vniū
possit. Teste b'co B'n'h' qui d'it vere diuicie non sūt
opes sed v'tutes. quas fidelis anima secum portat
Ut metim' vmat. hec B'n'h' Ad amorem et v'tutum
hortat' nos Ioh'es abbas mont' synai sic d'. Sit tibi
pater spūs dei. qui ad hominē p'prie tuor' collabo-
re terū vlt et p't. Mater vō tua sit cōpūctio a sordib'
lauare valeb'. Frater vō qui ad tūm et v'ia supnam
tecū collaborat et cohortat'. Posside vxorē in euulsi-
lem mēoria mortis. filij vō tui dīlāssimī sūt sup-
p'ria cordis et gemitus. Seruū posside cor tuū. Ami-
cos vō scās v'tutes. que quidem in t'pe exitus tibi
p'desse p'nt si tibi amice fuerint. hec est generatio
querētū dñm. hec Ioh'es. Et nōndū q' ille veritat'
v'tutib' pollet. qui ex alia p'te vicijs nōn subiacet
Nam v'tus vna sine alia. aut o'mo nulla est. aut
imperfecta. hoc tangit b'tus g'g. in xpo. lib' mōr' sic
d'. Quisq's v'tute aliqua pollere credit'. tūc veritat'
pollet. cum vicijs ex alia p'te nō subiacet. Nam si
ex alia vicijs subdit'. nec hoc est solidū. vbi stare pu-
tabat'. Vnaqueq' em' v'tus tanto sola minor est
q'nto desūt cetera. Nam sepe quosdam pudicos quidē

didisse nos cōtigit. sed non hūiles. Quosdā bō qī
hūiles sed non misericordes. Quosdā qī misericor
des sed nequaq; iustos. Quosdā bō qī iustos sed in
se potius qm̄ in dño cōfidentes. Certum est quia nec
castitas in eius corde vera est. cui hūilitas dē est. q̄pe
quia supbia se intuscat corripere fornicat. semet
ipm̄ diligēs a diuino amore fornicat. Nec hūili
tas vera est. cui mīa iūcta non est. quia nec hūili
tas debet dīa que ad compassionē fratne mīe nescit
mīmari. Nec mīa vera est. que a rectitudine iustit
e existit aliena. quia que p̄t p̄ iusticiā pollui. nescit
paulo sibi metip̄i misereri. nec iusticia vera est que
fiduciā suā non in conditore om̄. sed in se fortasse
aut in rebus conditā ponit. quia dum a creatōe spes
subtrahit. ip̄e sibi p̄ncipalis iusticie ordīe p̄uertit
Vna itaq; v̄tus sine alia. aut om̄o nulla est. aut im
p̄fecta. Hec ḡg. Sed et hoc sciendū. q̄ magna est v̄t
virtuosū quidem existit. et tamē gl̄iam vanam q̄
ex hoc venit cōtempnē. Vnde dī b̄s auḡ. Virtutes ha
bent magnā v̄tus est. cōtempnē gl̄iam. quia cōtēp
tus eius in cōspectu dei est. Nam recte dñe et nolle
laudari. quid est aliud qm̄ inimici esse rebus hūanīs
q̄tmet ad oculū mūdū non intueri in recte faciendo
laudes hōim. Non habet simplex cor. i. mūdū cor. n̄
qui transcedit hūas laudes. et illū solū intuet. cui rē
v̄uit. qui cōscie solus inspector est. Nichil cōsepta
sinistra videtur significare. qm̄ ip̄am dēscātionem
laudis. Nesciat sinistra. i. non se misceat cōscie tue
laudis hūane appetitō. Hec auḡ. Sic igit̄ habem̄ de
v̄tute et effectibus eius. *de timore dñi cap. xxiij.*

Dixi cupio. que virtus sit p̄ma. quā p̄ficiētes
debēt agḡdi. ut ad cet̄as v̄tutes possit puenire
Debes scire q̄ p̄ma v̄tus p̄ quā puenit ad alias v̄tutes
est. timor dñi. De quo p̄ p̄s dīat. Inicū sapie timor
dñi ip̄e em̄ timor tota religionis est exordī. sū q̄ nullū bonū

471
potest pullulæ vel manē. Teste bō bñh qm dicit dñs ius
timorē q̄ q̄m p̄ma q̄ et tota religio exordī nñ bñ pul
lulæ potest ut manē omē em v̄tutū edificū vergit in
p̄p̄iū. si hñm gr̄e amiserit fundamētū. Quid plūa
cōnexa sunt. Timor et religio. nec alterp sine altero
p̄t remanē. P̄ timorē em mūdū remūciam? nosmz
ip̄os abnegam? Crucē mām post dñm portam? Hec
Bñh? Nam timor dñi expellit ab hōie p̄cām. et ni
hil ita cōp̄nat a vicijs īmunes. quēadmodū hec v̄t?
Vnde p̄ Sapiētē d̄r. Timor dñi expellit p̄cām. Nam
qui sine timore est nō potest iustificari. Dicit et bñs
Iero? Nulla res ab omni p̄cā nos p̄uat īmunes. sicut
Timor dñi. et timor supplicij. hec Ier? Qui em fidem
dei hñt. timēt supplicū. et qui timēt supplicū. cōti
nent se a p̄cās. et cōseque a terrea affectōne se disū
gunt. De hoc p̄maxi sic dicit. Qui credit dñō timet
supplicū. Qui vō timet supplicū. abstinet se a vicijs
qui aut abstinet a vicijs sustinet tribulacōm. Qui
deo sustinet tribulacōnē habet in deo spem. / spes at
in deo sepat ab omni terena affectōne. Ab hac vō mēs
sepata habet c̄ita dñm caritatē. hec maximus. Per
timorē et dñm ad p̄mā agendam. et ad bñ opandū
compūgm̄. et ad mūdū relinquēdū ammam̄. hoc
affirmat quedam glō. cū sic dicit. P̄ timorē quippe
scm̄ ad bñ opandū cōpūgm̄. et ad odiū om̄ visibiliū
et cōcupisibiliū. et p̄p̄iū corp̄is. et p̄p̄ie volūtat̄is in
itām. et ad agendam p̄mā. et mūdū relinquēdū
ammam̄. et sollicitudinē et studio implē. ad p̄mēdū
deo sine negligēcia die ac nocte. hec glō. Qui igitur
desiderat iusticiā et legem dei custodire. ac servare.
timorē eius et amorem studeat hñe. quia difficult̄
sine timore quis poterit iusticiā ac p̄cepta illius
custodire. De hoc dicit Basilius. Difficile iusticia sine
timore custodit̄. nō illū dico timorem qui tp̄alia bona
sibi subtrahi p̄horrescat. quē p̄fecta dilectō foras mitt̄.

sed timorē dñi scām qui pmanet in secula. quo iustus
dñm qñto ardentius diligit. tanto solertius offendē canet
hec Basilus. dicit et de hoc Cassiodorus. Cū audis
q dñs timis dulcis est. attende quid diligas. Cū au
dis. rectus. attende quid timeas. Ut amore et timore
dei exoritat. legem eius custodias. hec Cassiodorus. Et
scdm dñm bñ Aug. Considerandū. q p timorē pene bo
na vita retinet. p bonā vitam bona cōsciā computatur.
p bonā cōsciā nulla pena timeat. Discat timē qm nō
vult timē hec Aug. Dñ nōndū q ipse timor locū pparat
caritati. Cum aut caritas cepit in corde hoīs habitare.
expellit timor qui pñs locum caritati pparauerat. Qñtū
em caritas crescit. timor decrescit. et qñto caritas fit
in corde feruentior. tanto valentius timor pellit foras. Ne
cesse ergo est. Ut intret pñs timor p quē veniat caritas
occupet cor ut inducat caritatē. De hoc Beda in pñlo
vbo. Iohis. Timor nō est in caritate. sic dicit. Quid di
cem? De illo qui cepit timē diem iudicii. Si pfecta in
illo esset caritas. nō timēt. perfecta em caritas facit
pfectā iusticiā. et nō hñt quare timēt. ymo habet
quare desideraret. Ut tñseat iniquitas et veniat regnū
dei. Ergo timor non est in caritate. Sed iniqua caritate
non in inchoata. In qua ergo. Sed pfecta caritas inquit
foras mittit timorem. Ergo incipiat timor. quia in
cū sapie timor dñi. Timor qñ locū pparat caritati. Cū
aut cepit caritas habitare pellit timor. qui ei pparat
locum. Qñtum em illa crescit. ille decrescit. et qñtū
illa fit maior timor pellit foras. maior caritas minor
timor. minor caritas maior timor. Opus ergo est
ut intret pñs timor p quē veniat caritas. Occupet
igit cor tuū ut inducat caritatē. Jam frā scñtate p
caritatē i hoīs quale gaudiū nobis est. vel hic nō in pñlo
seculo. Et in hoc seculo quis nobis notebit plemē car
tate. Videte quō exultet apñs de ipā caritate. Qñs
nos sepabit a caritate xpī. Tribulacō an angustia. 2.

hec Beda. Sciendū ē qd spēs timoris sunt sex
primus est natalis. quo timet quis nātū nocivū
natē. iste timor nec est bonus nec malus. quia nō
subest libero arbitrio. Secundus timor est hūan⁹. quo
timet quis pelli sue plus debito. hic est malus. et
quingz demalis quingz mortalis. scdm qd amor hūi⁹
vite ex quo oritur minor ul maior est. mortalis ut cū
potius peccaret quis mortalit⁹ qm amitteret vitam
suam demalis ut cū quis facit p⁹s demale pccm
qm mittet se occidi. Tertius timor est mūdānis
quo timet aliquis minus rebus suis. et hic similis
malus est nascēs ex amore rerū tpaliū. et est quingz
mortalis. quingz demalis penit⁹ eodē. quo dcm est
de hūano. Quartus timor est similis. quo quis timet
peccare ppter iehēnā pncipalit⁹. de q timore dicit hugo
de scō vic. Sextus timor est penitanda pena absti
nere a malo. retenta volūtate mala. Qd btus aug⁹
rephendit sic d. Qn tm pene nō amore iusticie fit
bonū. non fit in corde. qd fieri videt in ope. qn hō mal
let nō facē si posset impune. hec aug⁹. Quintus est
timor initialis. quo timet quis et iehēnā et dei offēsā.
et habet qd duos oculos. vñ ad penā alterp ad deum
et hic est pncipalior. de quo dicit hugo. Initialis ti
mor est penitanda pena cū pūso ope. etiā pūas co
gitacōes rescare. Sextus est timor filialis. quo timet
quis pncipalit⁹ offēsā dei. ul sepacōm a deo. de q
dicit hugo de scō vic. Filialis timor est. bono finit⁹
adhēre. eo q illud amittē nolis. qm ex succēdente
caritate nascit⁹. ut ipm timē nichil aliud sit qm de
gustatū in caritate bonū iam nolle amittē. et hic
quidem timor aliquid pene adiūctū habet. dimi
nuerit ambulam⁹ et pē in vtrāq ptem adhuc dectia
re status vite mutabilis. Sed cum mutabilitas nulla
erit. tūc nulla ex pūto suspitōis pena meret. et timor
quodā m sine timore erit. vbi et de stabili tū erim⁹

et tñ reuēciā creatori exhibē nō desistem⁹ hec hugo
et nōndū q̄ cōmī omēs vocāt p̄mo ad cōfusiōē
p̄timorē. et p̄cessu t̄pis p̄ amorem iustificā. Tes
te b̄tō Bñh̄. qm̄ dīat. T̄more vocam⁹. amore iusti
ficam⁹. Nam p̄ncipul n̄re salutē est timor d̄m. de
quo nascūt cete v̄tutes. quousq; ad caritatē d̄i p
ueniat. De quo dīat Cassian⁹. p̄ncipul n̄re salutē
n̄re q; sapie sc̄dm̄ scripturas timor d̄m est. de t̄iore
em̄ d̄m nascit cōp̄nāō salutans. De cōp̄nāōe cordis
p̄cedit ab remūciatō. i. cōtemptus om̄ facultatū
de nuditate hūilitas p̄ceat. de hūilitate mortificatō
voluptatū generat. de voluptatū mortificatōe
extripāt atq; marcescūt v̄mīsa vicia. de viciōrū
expulsione v̄tutes fructificāt atq; succrescūt. de
v̄tutū pullulatōe p̄mitas cordis acquirit. p̄mitas
p̄mitatē apl̄ice caritatis p̄fectio possidet. hec Cas
sianus. Sciendū est q̄ sicut m̄bia h̄m̄ seculi auda
cia fortitudinē parit. Ita m̄bia d̄i audacia debilitatē
parit. et sicut m̄bia seculi timor debilitatē. ita m̄
bia d̄i timor fortitudinē gignit. De hoc b̄tō ḡg
m̄ q̄nto li. m̄o p̄ sic dī. Via et em̄ d̄i a timore incipit
ut ad fortitudinē veniat. Nam sicut m̄bia s̄c̄li auda
cia fortitudinē. Ita m̄bia d̄i. audacia debilitatē parit
et sicut i. v̄bia seculi. timor debilitatē. Ita m̄bia d̄i t̄ior
fortitudinē gignit. Salomōe attestatē qm̄ ait. In
timore d̄m fiducia fortitudinis. Timor quippe d̄m
m̄esse fiduciā fortitudinis dīat. quia nimirū m̄es m̄a
tāto valeat. t̄iores rep̄t̄palū. despiat. q̄nto se auctori corp
dem t̄palū v̄ciat. p̄formidīnē subdit. Que m̄ timore
d̄m cōstitutā nō m̄uerit extra q̄d̄ metuat. quia d̄m
recto metu conditōi om̄ iūgit. p̄tate quadā sup̄ oīa
subleuat. hec ḡg. Iusti et v̄ni cum m̄tēre cōsiderāt
q̄nto assiste oporteat corā distracto iudice valde p̄timē
tūt. reducūt namq; ad m̄cōrā p̄mīa opa que fe
cerūt. et qualiter distracte illa deus d̄i iudicet attēdūt

et perituros se absq; dubitacōe p̄sunt. si remota pietate
iudicēt. Quod b̄tus ḡg. in b̄m. li. mōz t̄gic sic d. Inf
torp mēs sp̄ sollicita. venturo examini intendit. Omē
namq; quod agūt metunt. dnm tante cōsiderāt. qm
ante q̄ntū iudicē stabūt. intuet̄ potētiā illius mag
nitudinis. et pensat q̄nto reatu cōstati sūt p̄p̄e m̄fir
mitat̄. emmerāt mala p̄p̄i op̄is. et cōtra hec agge
rant bona cōditoris cōsiderāt praua que districte iudi
cet. bona opa qm̄ subalit̄ penset. et p̄tinos se absq;
ambigūte p̄sunt. si remota pietate iudicēt. quia
hoc ip̄m quoz. q̄ iuste videm̄ vniū culpa est. si vitam
m̄iam cū iudicat hanc apud se dimissa m̄ia non ex
cusat. hinc em̄ in eodem li. scriptū est. Astra non sunt
mūda in cōspectu eius. quia apud eū districte iudicati
ip̄i quoz mactas inq̄nacōis hūt. qm̄ p̄ mūdiāam
sanctitatē lucet. Cōtemplat̄ igit̄. qm̄ districte iudex
veniat. qui dū bi immēse magnitudis cordiū secreta
illūiat. omēs ante oculos culpas reducat. pensat q̄nta
illa sit viciādia. in cōspectu tūc totius genis hūani
angeloz om̄. archangelozq; cōfundi. p̄pendūt. qui
post cōfusionē cruciat̄ maneat. cum et reatus aīy
ī mortalit̄ morietē. et in deficiēt̄ deficiētē. carnē iehē
na cōsummat. hec ḡg. pensant et clā et iusti b̄ni aq̄nta
b̄titudine. ad q̄ntā corruptōis sue miserā ceciderūt.
p̄pendūt namq; nō solū que in hac vita tollerant
sed et metuūt. ne post hāc vitā grauiora patiant̄.
Lugent quia in hoc seculo et exilio detinēt̄. Timēt
ne et cū exiliū relinquit̄. mors et̄na subsequat̄. Qz
electōz anim̄ debet talē metū et dolōrē a se exantē. et
ad sola patrie desideria se extende. pondus formi
dinis abice. et in v̄tute amoris dei se exerce. Ita cōme
morat b̄tus ḡg. in b̄y. li. mōz exponēs illud Job.
Indignatō sagittaz d̄ni. ebibit sp̄m̄ meū sic dicit̄
Sagittaz igit̄. indignatō sp̄m̄ ebibit. quia sup̄ne
sme electos quos in pacis inueniūt. dū voluerāt īmittāt.

Ut diuina sua transfixa membra deferat. atque ex salutaris
vulnere sanguis confessionis curat. Pensat namque unde
quo collapsi sunt. pensant a quanta beatitudine. ad
que corruptionis tormenta ceciderunt. et non solum genuit
ex his que sustinet. sed insuper metuit hoc quod distac-
tus iudex delinquentibus de iehenne ignibus minatur.
Unde et recte per Iob subdit. et terrores tui militat contra
me. Iustorum membra non solum pendit quod tollet. sed
etiam pavet quod restat. videt qualia in hac vita patitur.
metuit ne post hanc vitam graviora patiat. fuget
quia in huius cecitate exilio apudisi gaudis cecidit.
Timet ne cum et exilium relinquit. mors eterna subsequatur.
Iam ergo sumas tollerat in pena. sed minas ad huc ve-
turi iudicis formidat ex culpa. hinc patet aut. In me transi-
erunt ne tue. et terrores tui conturbaverunt me. Intin-
quippe iudicis postquam ne pertransierunt. et terrores prebent
quia iam aliud de dampnatione patitur. et adhuc aliud
de eterna blatione formidat. Unde dicit. et terrores tui mili-
tant contra me. ac si apte diceret. percutus quidem de peni-
tibus doleo. sed hoc in dolore fit gravior. quia. et
in pena positus. adhuc supplicia eterna per timore de-
bet tamen a metu et dolore animi exsultare. et ad sola eterne
patre desideria extendi. Tunc enim nobilitate mentis re-
generationis ostendimus. si preterit diligimus. que nunc humili-
mente ut diuini formidamus. Unde per paulum dicit. Non enim
accepistis spiritum servitutis. itaque in timore et pondus utique
formidinis membra electi postponat. in virtute se amonito
exerceat. renovationis sue dignitate desiderat. ad condi-
tionis sui spiritum anhelat. que quousque conspectu non valet
eternitatem eius. necesse est. i. minimum abnuntium esumens
expectet. hec ergo. Qui igitur impulsus vita se constitutum
considerat. timeat in cadere in reberna. et ideo vitam suam
penitendo et emendando corrigat. Qui vero iam virtuosus dicitur
et in statu proficiendi est. timeat ne ab eodem statu. per
suam negligentiam corruat. oportet enim secundum deum apostoli

ut cum timore et tremore mentis salutem exerceamus? ac
ingit in tali salubri metu presentem? Sic igitur habemus?

De timore de bona voluntate. cap. xix.

Vellem scire que virtus primo oritur ex domini
timore. Scire debes quod ex timore domini procedit
sive oritur bona voluntas. Cum enim timet per
suis excessibus dampnari seu a deo separari. mutat vo
luntatem suam pravam in bonam. et sicut timor est initium omnis
virtutis. sic et bona voluntas est origo et initium omnium bo
norum. hoc probat beatus Bernardus sic. 8. Bona voluntas in animo
est origo omnium bonorum. et omnium virtutum. Sicut contrarium
mala voluntas est origo omnium vitiis et malorum. Ideo
custos anime sue valde sollicitus esse debet circa custodiam
voluntatis sue. hec Bernardus. Unde magnum et principale do
num dei. est bona voluntas. quia quicquid agit. non potest
esse bonum. nisi ex bona voluntate procedat. sine qua. et
nemo salvari potest. de hoc dicit Richardus de sancto. vii.
Inter omnia dona que ad salutem hominis spectare videntur.
primum et principale donum bona voluntas esse cognoscatur
per quam in nobis divine similitudinis ymago reparatur.
Quicquid homo agat. non potest esse bonum. nisi ex bona vo
luntate procedat. Quicquid ex bona voluntate fit. malum esse
non poterit. sine bona voluntate fit. malum esse non potest.
Sine bona voluntate. domino salvari non potes. cum bona
voluntate prave non potes hec Richardus. Et nondum quod volun
tas corrupta seu inordinata. et consuetudo mala plu
rima sepe vitia quasi naturalia in neglecta consuetudine effici
solent. Remissa namque voluntas generat mentis leui
tatem. ex qua procedunt in constantia morum.vana leti
cia. vana iocunditas. carnis lascivia. et multa alia. et in
hunc modum omnia genera vitiis. ex aliquo male volun
tatis affectu vel male consuetudinis usu. suam similitudinem ducunt
originem. Ista commemorat beatus Bernardus in epistola ad Car
thusiensem. cum ait. Sicut namque magno aliquando labore
et studio presentem virtutes trahunt in affectum. et mentem

bona. sic vicia leuissima. remissior licet oportu-
tiserit in consuetudine et qui naturalia efficiunt. sed nullum
viciu naturale est. Omnis vero virtus naturalis. Consuetudo tamen
vel voluntas corrupte vel molite negligencie. plima se-
pe vicia qui naturalia in neglecta consuetudine effici solet. Nam
remissa voluntas facit mentis leuitatem. ex qua procedunt
instabilitas mentis. in constantia morum. Vanalencia.
sepe usque ad lasciuia carnis. et multa alia in negli-
gentia vel transgressionem posita. ex leuitate vicio veme-
tia. et in hunc modum omnia genera vicio. ex aliquo male
voluntatis affectu. vel male consuetudinis usu. suam sin-
gula ducunt originem. que quanto dulcius menti molita
est. tanto forcius heret. et forcius remedijs indiget
et cura inquit diligenciam. hinc enim pestes vicio-
rum usque in vltima solitudine solitarii persequuntur. Et sicut
bene docti virtus. et fideliter animo infidelis possessore
summi in nulla desunt multitudinem. Sic viciu consuetu-
dinis possessore suum liberum esse non patitur. in qualibet
solitudine. Nam nisi permat studio. et prudenti labo-
re expugnata fuerit consuetudo. leui potest. vicia vix
potest. Quocumque se componat animus heret. et in quamvis
solitudine secretum vel silentium esse non patitur cordis. hec
b. h. Laborare igitur debemus. ut mentis voluntatem. si
pura aut remissa est corrigamus. Quia si inquit in no-
bis est esse velimus. vices ad bonum operandum apponere. et im-
pota fuit nostra voluntas. nichil potest nos auxiliante
deus a virtute ac bonis operibus prohibere. de hoc sic dicit
Crisostomus. possibile est iussu dei implere sed tantum velimus
si enim inquit in nobis est viciu velimus apponere. maxime
deus adiungit auxilium. quia si prompta fuit in nobis
voluntas. nichil erit quod nos possit a virtute prohibere
hec Crisostomus. Quod est etiam quod voluntas bona. potest ad
salutem hominis. etiam si efficiat boni operis non habuerit. quia
quidquid vult homo. et non potest perficere. hoc deus perfecto
reputat. Si enim nichil habet quod dare det voluntatem quam habet

et totū dedit. De hoc pmo dicit bñs Ied? volūtas prodest
quesi eadē effectū nō habneit. tñ pñmū nō amittit. Itē
bñs Amb? Affectus tuus opī tuo nomē impōit. qđ qđ
vis et nō potes. deus p facto reputat. dicit et de hoc
bñs Aug? Bona volūtas cui nō est facultas opis.
suffiat sibi ipi. suffiat eadē deo. Si em̄ nichil dare ha
bes. da volūtate quā habes et totū dedisti. Omnia ei
cōplemit. qm̄ qđ potuit fecit. hec Aug? Unde qm̄ vult
magmū hñe meritū. magnā habeat volūtate. quia
qñtūm crescat bona volūtas. tñ crescat et meritū. De
hac volūtate dicit bñs Bñh? Bona volūtas nec dāu pñ
iūto n̄ aufa nisi volenti. ergo totū meritū hominis est ī
bona volūtate. qñtūm crescat volūtas tua. tñ crescat me
ritū tuū. tantū mereris. qñtū vis fac magnā volūtem
si vis hñe magmū meritū. Ita deus pyssim? et misericor
dissim? in eo redēptōm mām posuit. in quo null? nisi
velit egere pñ. Amate nāq; equalit? et diuites et pan
pes pñt. licet equalit? dare pñtiaz nō possūt. Volū
tas tñ bona non est si nō opat? qđ pñt. hec Bñh? De hac
volūtate et nōndū. qđ sicut volūtas si fuit viciosa in
homīe facit aīam viciōsam. Ita et bona volūtas si af
fuerit. effiat aīam bonā. Aue et hñ qñtuor gradus
pñmū gradus est volūtas rēa. Sedē valida. Tercia?
deuota. Qñtus volūtas plena In quib? gradib? bone
volūtat? debet semp anima deuota de die m die pñfice
et se millis expertē. De hoc pñtū Bñh? sic dicit. Sermo
dei duo opari debet. et aīas viciōsas sanare. et bonas
āmonē. Viciōsas dixerim nō omēs quibus mest viciū
sed que viciō ex volūtate cōsenuit. nec resistūt qñtū
possūt. Bonas dico aīas. nō solū pñfectas. sed et ma
piētes. que licet viciū habeat. nō tñ cōsenuit. sed re
pugnāt. Et tales aīe licet ex m̄fīm? n̄ ignorantia
sepe cadāt. p volūtate quā hñt bonā resurgūt. hec
est em̄ que bonā facit aīam. Si vō volūtas fuit vi
ciōsa facit viciōsam. Sed quia homo sicut Iob ait

Ummqm̄ in eodem statu pmanet. aut em̄ defiat. aut
pfiat. proficiēdu est in hac volūtate. quia ip̄a est d̄ q̄
p̄pheta ait. Hec est via d̄m ambulate in ea. prim̄ h̄m̄
hic gradus est recta volūtās. Sc̄dus valida. Terc̄ deuo-
ta. q̄rtus plena volūtās. In p̄mo gradu aīa mente
legi dei cōsentit. sed carne repugnāte. bonū q̄d diligit
p̄ficē nō im̄cit. sed sepe malū quod odit p̄m̄mitatē
facit. In sc̄d gradu anima. nō solū malū q̄d odit nō
agit. sed etā bonū q̄d diligit licet tū grauedie. fortit̄
tū pfiat. In t̄cio gradu iam dilatatō cordis cūrit. via
mandatorū dei. et d̄lectatur in eis sicut in omnibz diui-
tijs. In q̄rto gradu sūt angeli. qui ea facultate qua
semp volūt bonū plenarie p̄ficiūt. hūc gradū d̄sīdā-
re quidem p̄t. ascendē non p̄t. ob hoc q̄ corpe aggruat.
Qui igit nō dū r̄am h̄t volūtate. sciat quia impedit
eum carnalis intentō. Qui h̄t r̄am et non validam
sciat q̄ impedit eum t̄rena inhabitatō. Cui ad hūc
viciosa est volūtās. oret et dicat. fiat volūtās tua
sicut in celo et m̄tia. Se intelligēs t̄iam. illū at̄ qui
r̄am habet volūtate. celum. quia q̄ntū distat celū
a t̄ia. t̄m distat r̄a volūtās a viciosa. Ita et̄ oret. qui
h̄t r̄am volūtate. se intelligēs t̄ia. illū aut̄ qui in
volūtate valida est. celū. Ita de ceteris vt semp m̄cedat
anima p̄ficē. quia sicut cōdēpnat̄ est. qui in viciosa
pmanet volūtate. Ita rep̄hensibilis est qui iālyb
nō studet p̄ficē. Hec B̄n̄h̄. Sed et hoc ita volūtate scien-
dum. Cum em̄ vlt bonū agē q̄d p̄t laudanda est. Cū
vō plus vlt q̄m p̄t corrigenda est. Cū at̄ facē nō vlt
q̄d p̄t exatanda est. Ista cōmēorat. b̄t̄s b̄n̄h̄ sic dicens.
Bona volūtās cū vlt q̄d p̄t laudanda est. Cum vlt q̄d
non p̄t corrigenda est. Cū nō vlt q̄d p̄t. exatanda
est. Hec B̄n̄h̄. Sic ergo patet de volūtate. *De d̄sīd̄is.*
Quare etā d̄sīd̄o. sione et de d̄iudicacōe p̄p̄a. cā. pp̄.
que virtus sequat̄ bonam volūtate. De
hoc sc̄e debes. q̄ ex bona volūtate p̄cedit

485
sui ipsius discussio siue diuinitas. omnis namque volun-
tas bona. odit malum et diligit bonum. homo vero habens
bonam voluntatem. ad semetipsum reuertitur. et se ipsum discu-
tit. ac ingreditur secretum conscientie sue. ibique omnes defectus
omnes consuetudines. omnes affectiones. omnes operationes
omnia peccata tam peccata quam peccata. diligenter consideratione
examinat. et examinando inspiciat. et si quid minus rectum
apud se inuenit. statim penitendo prout. Necesse enim
est ut homo in suis operibus sit prudens et circumspectus.
et cotidiana discussione. cogitationes. locutiones. prout et
facta sua examinet. Quantum et ad bona agenda solito
sit alacrior. et quantum ad temptamenta vincenda sit in-
stancior. penset quantum et in virtutibus proficiat vel quantum deficiat
et qualis sit in affectibus. et qualis in moribus. Diligenter
attendat. De hoc dicit hugo. de sc. vi. Necesse est
ut homo in omnibus operibus suis sit circumspectus et pru-
dens. et cotidiana discussione. cogitationes. locutiones. prout
et facta sua. apud semetipsum examinet. per singulos dies
vitam suam ad iudicium vocet. mane quando surgere debet.
consideret quid egerit per noctem in vespera quando cubatum vadit
consideret. quid egerit per diem. quantum ad bona agenda soli-
to alacrior. et quantum ad mala vincenda solito constan-
tior. Vel si quid ex hiis que agenda non erant presumpsit
habet hugo. **D**icit et de hoc beatus Bernardus. Integritatis
tue sis curiosus explorator. vitam tuam cotidiana discus-
sione examina. Attende diligenter quantum proficias. vel quantum
deficias. qualis sis in affectibus. et qualis in moribus.
quoniam filius deo. et quoniam diffilis. quoniam prope vel quoniam longe. non
loco permutabilis. sed morum affectibus. Stude cognoscere te-
metipsum. quia multo melior et laudabilior es si te cog-
noueris. quam si neglecto cognoscere sudes per cursus. vides
herbarum. complexione hominum. natus animalium. et habes
omnem celestem et terrestrem naturam et scientiam. Redde ergo tibi
et si non semper aut sepe saltem interdum. Perpetuos affectus
dirige actus. corrige excessus. an deum nichil in te re-

maneat indisciplinatus. quia ipse nichil mittit impu-
nitum. pone omnes transgressiones tuas ante oculos tuos.
statue te ante te tamquam alium. et sic te metipsum plange
et plora iniquitates tuas. et peccata quibus deum offen-
disti. indica ei miseriae tuas. ostende maliciam adu-
satorum tuorum. hec Bernardus. multum enim placet deo dis-
cussio vite nostre. Testatur Augustinus. quoniam dicit. Scio domine scio
quod nichil tibi tamen complacet in me sicut discussio vite
mee. Sed si nonnulli qui ad cognoscendam vitam alienam sunt studiosi
ad ipsam vero vitam corrigendam desideriosi. Unde contingit quod tales fa-
cientes se nesciunt. et quanto maiores exploratores fuerint
alieni meriti. tanto magis efficiuntur ignari sui. De hoc
dicit beatus Augustinus. Curiosum est genus hominum ad cognoscendam vitam alienam desi-
deriosum ad corrigendam suam. dicit etiam de hoc beatus Gregorius. Graue
namque curiositas est vitium. quod dum cuiuslibet mentem ad
investigandam vitam proximi exterius ducit. spiritus ei sua
intima abscondit. ut aliena sciens se nesciat. et cu-
riosi animi. quanto prius fuerint alieni meriti. tanto fiet
ignarus sui. hec Gregorius. Necesse igitur est. quoniam vult in hunc
mundum. et in ceteris virtutibus proficere. ut semetipsum diiudicet
et non alium. magis namque quisque debet cogitare. quid si
ibi desit de bonis moribus. quam quid sibi assit. Qui enim
cogitat quantum precesserit alium timore superbie inflatur.
Qui vero cogitat. quantum sibi adhuc deest ingemiscit et
humiliatur. De hoc beatus Bernardus sic ait. Si te ad limen veri-
tatis in animo sine palpacum diiudices. non dubito. quin
humiliaris tu in oculis tuis. et quanto altius profeceris.
tanto amplius inuenies quod te humiliat. hec Bernardus. Di-
cit etiam de hoc beatus Augustinus. magis cogitare debes quid vo-
bis desit. quam quid vobis assit. Quod habes vide ne perdas.
quod non habes simplica. ut habens. In quantum sis minor
tibi cogitandum est. non in quantum sis maior. Si enim cogi-
tas quantum precesseris alium. time timorem. Si vero cogitas
quantum tibi adhuc deest ingemiscas. et cum ingemiscas
curaris. humilis eris. tuorum ambulabis. non peripitabis.

non inflaberis. **Hec Aug.** **¶** Amicus autem desiderat ad cog-
nitum suum ipse pervenire. tria debet attendere. Omnia
namque bona et mala que committuntur aut per negligentiam
aut per concupiscentiam aut per nequitiam peccantur. Cuius ista
tria debet dominus cuiusque videri recordatio. Debet enim quisque reco-
gitare quod negligenter cor suum custodierit. quod negligenter spiritus suum expenderit
quod malum finem operi suo imposuerit. Hec enim tria cum summa
diligentia sunt observanda ut scilicet cor bonum custodiat in tempore
utiliter expendat et finis bonus et debitus in omni opere
perfigat. Item debet cogitare quod negligens fuit in oratione.
quod negligens in latrone et quoniam negligens in opere executione.
In his enim tribus debet dominus quisque diligentissime seipsum ex-
ercere et excolere. si vult fructum bonum facere et dare in suo
tempore. Item debet cogitare quoniam negligens sit vel fuit ad
pervenendum. quod negligens ad resistendum et quoniam negligens ad
perficiendum. debet enim cum summa diligentia deflectere mala
commissa repellere temptamenta dyaboli et perficere de bona virtute
in aliam ut possit pervenire ad prima eterna. Secundo debet homo
cogitare si in ipso vigeat vel viguerit concupiscentia
voluptatum. curiositatum et vanitatum. Certe tunc concupis-
centia voluptatum viget in religioso homine quoniam appetit dulcia
videlicet cibaria saporosa quoniam appetit mollia. scilicet vestimenta
deliciosa quoniam appetit carnalia. scilicet oblectamenta luxuriosa.
Certe tunc viget concupiscentia curiositatum in dei famulo.
quoniam appetit scire occulta quoniam appetit videre pulchra quoniam
appetit habere cara. Certe tunc viget concupiscentia vanitatum
in seruo christi quoniam appetit hominum favorem quoniam querit humanam laudem.
quoniam desiderat humanum honorem. Ista omnia debet puer christi tamen
quod venena fugere quia sunt radices omnis mali. **¶** Tertio
cogitare debet homo diligenter qui cupit noticiam habere sui
ipsius. si in ipso vigeat vel viguerit nequitia naturalis
et nequitia immunda et nequitia accidia. Certe tunc in re-
ligioso homine viget inacidia quoniam animo vel corde vel affectu
vel signo vel verbo vel de amore. quantumcumque modicum indig-
nationem ex corde. rancorem proprio suo ostendit. Tunc autem in homine

regnat inuidia: qñ gaudet de proximi aduſitate: et
tristat in proximi pſpente: qñ letat de malis proximi
et tabeſat de bonis proximi. Tunc etiã acedia viger
in religioſo: qñ fuerit tepidus ſomnolentus. oſioſus.
tardus. negligens. remiſſus. diſſolutus. in deuotus.
tuſtus. et tedioſus. hec omnia ſeruus xp̄i debet deſe-
tan et fugere: qma in hys vicijs et alijs ſup̄ meoſaſ
coſiſtit p̄dicio corporis et anime: in qñtũ aut magis
ſe quiſq; in illis que p̄miſſa ſũt ſuam coſciã diſcuſ-
ſent: tanto p̄fectior in ſu ipſius coſcitiõ ac notitia erit.

Poſt diſcuſſionẽ coſciẽ et coſcitiõẽ ſui ipſius qua
coſequit homo. ex diligẽti ſui diuiduatiõẽ deſi-
dero nũc informari. que ſit virtus. que comitatur
hanc virtutem. *De hũilitate cap. xx. p̄mũ.*

Sciere debes qd hũilitas eſt que ſequit hanc
virtutẽ videt ſui ipſius coſcitiõẽ. qã qñto
magis homo ſemetipm diſcuſſerit. et p̄pos
defectus añ cordis oculos reduxit. ac cognouit. tãto
hũlior erit. Nam certa notitia ſuorũ defectũ. hominem
ſibi ipſi vilem reddit. Vnde p̄mo ſciendũ. quid ſit hũ-
litas. hũlitas aut ſcđm bñm bñh. eſt v̄tus qua hō
veriffima ſui coſcitiõẽ ſibi ipſi vileſat. dicit et de hac
bñs Aug. hũlitas eſt exultatiũ p̄prie coſcitiõis et ſui
coſcitiõis volũtaria mētis inclinatio. Item bñs. bñh.
hũlitas eſt coſcitiũ p̄prie excellẽcie. Nõndũ at eſt qd
hũlitas eſt fundamētũ om̄ũ v̄tutũ. Om̄is namq; ſtruc-
tura v̄tutũ et bonorũ op̄m. ſine hoc fundamēto ſubſiſte-
re nō p̄t. Vnde qui vult edificari alciũ bonorũ op̄m coſtrui.
debet p̄us fundamētũ vere hũlitate p̄ponere. de hoc dicit
enſ. Nemo coſtruet coſtitutiõẽ bonorũ op̄m. et v̄tutũ
niſi prius iaciant fundamēta v̄e hũlitate. dicit et
de hoc Caſſianus. Nullom̄ potit in aĩa m̄ia v̄tutũ
ſtructũ coſurgere. niſi p̄us iacta fuerint v̄e hũlitate
fundamēta. Om̄e qua et hũlitate nec purgatiõ p̄corũ
nec emendatiõ morũ. nec coſuatiõ v̄tutũ potit apprehendi.

her Cassianus. Beatus et Augustinus de hoc sic dicit. Magna vis
esse maxime animo. cogitas fabricam ergo celsitudinis
de fundamento cogita humilitatem. her Augustinus. In hoc ergo
fundo vere humilitatem erigamur edificare spirituale. ut crescat
in templum sanctum domino. Unde secundum dominum beatum Bernardum. Bonus
fundus est humilitas. in quo omne edificium spirituale con
structum crescat in templum sanctum domino. her Bernardus. Humilitas est
est caput omnium virtutum. et obtinet principatum. quod ceteras
virtutes in suo vigore conservat. et sustinet totum corpus
bonorum operum. Testatur hoc beatus Augustinus. quoniam dicit. Humilitas
est caput omnium virtutum. et obtinet principatum et principa
tum ceterarum. tamquam propria conservatrix. in eo quod propria est per
severantiae propria conservatrix. her Augustinus. Dicit et de hoc
beatus Ambrosius. Humilitas virtutum omnium caput est. que velut
fouet et sustinet bonorum operum totum corpus. her Ambrosius.
her igitur virtus multum diligenda est. quia gratos valde
facit homines esse deo propria humilitas. Testatur beatus Augustinus. qui dicit.
Nichil nos ita gratos deo efficit sicut humilitas. Ipse
namque trahit ad se clementiam dei. Nam corda humilium
ipse dominus libenter inhabitat. Unde dicit beatus Bernardus. O felix humi
litas. que dei ad se trahit clementiam. et emine ligat omni
potentiam. Magna ergo virtus humilitas. cui dei mages
tas tam facile se inclinat. her Bernardus et beatus Augustinus excel
sus es domine. et humiles corde sunt domus tua. qui igitur
vult esse templum dei. et habitaculum spiritus sancti. cum omni studio
et diligencia exerceat se in virtute humilitatis. Ipse namque
est que parat locum divine caritati. et gratie spiritus sancti
propter quod dicit beatus Augustinus. Quanto sumus a timore superbie
maiores. tanto sumus dilectione pleniore. quia sicut
aqua confluit ad valles. sic gratia spiritus sancti confluit
ad humiles. Unde dicit Cassiodorus. In vallibus quippe humi
lium animarum fontes manant. et tunc celestium gratiarum. qui
vero humilis non fuerit. gratia spiritus sancti in ipso habitare
non potest. de quo dicit beatus Augustinus. Si humilis et quietus non
fueris. non potes in te habere gratiam spiritus sancti. Iodem igitur.

in te fundamētū hūilitatē et puenies ad fastigium caritatis. hec aug⁹. Quia dū mēs hūana hūilitati mittit^r pfecto ipā in amore celestiu inflāmat. uā scdm Cassiānū. Amor celestiu nō altitudini sublimiū. sed hūilitati infundit^r aīā. Ipā nāq hūilitas. putat dī. Richardus de sancto. vīc. sola est. que mētem summo accendit lūcē celesti quoq inflāmat desiderio et amore. hec Rich⁹. Non solum at hūiles obtinēt a deo grām in pnti. Verpet^r glām magnā. cōsequēt^r ad dō in futū. ad quā glām sine pūam celestem nō potest aliquis puenire. nisi pūe viā hūilitatē studeat ambulare. de hoc dī. bñs aug⁹. Excelsa est patria. hūilis est viā. qm qrat pūam. quid recusat. Ambula igit p xpi hūilitatē ut puenias ad emō et mītātē. vīs cape celsitudinē dei. pūe cape hūilitatē. Altus est dñs. si te erigis nō tanges illū. si te hūilias descendet ad te. Si exaltas te. dñs recedet a te. hec aug⁹. Oportet q vt p hūilitatē ascendat. ad celi sublimitatē et qui desiderat hīc pmatū celestem. necesse est vt sequat^r hūilitatē tēstē. vnde dīat bñs bñh⁹. p hūilitatē ascende ad sublimitatē. quia hec est viā et nō alia pter ipām. Qui alit^r vadit. cadit potius qm ascendit. hec bñh⁹ et Cris⁹. Qui cūq desiderat pmatū celestē. sequat^r hūilitatem tēstē. Dīat et de hoc ysidor⁹. homo de scēdas hūilit^r vt exaltetur. ne exaltatus hūilietur. hūilitas aut casū nescit. lapsū nō nouit. hūilitas nūq lapsū passa est. hec ysidor⁹. **E**t nōndū q triplex est hūilitas. magna. maior. maxima. magna hūilitas est. qū se homo apud se metipm veracit^r cōtēpmit. maior vō. qū se cōtēpmit. et ab alijs nō displicet. maxima aut qū homo cōtēptū suū ad modū concupiscit. hos tres modos tangit Richardus. de scō. vīc f⁹. d. hūilis namq est. qui se ipm apud se metipm beacit^r cōtēpmit. hūilior aut qui se cōtēpmit et ab alijs non refugit. hūilim⁹ vō qui cōtēptū suū. non solum

138
nō cōtēpmit. sed ad modū cōcupiscit. hec **Aug.** de hoc
et **di.** bñs **Bñh.** Verus hñlis. vñlis vñt reputari nō
hñlis p̄dicari. gaudet de cōtēptu sui. Sed sūt nōnulli
quiquidē se p̄iores esse fatent. sed p̄iores ab alijs
estimari nolūt. Qd̄ redarguit bñs **Bñh.** adducens
in exemplum dñm nr̄m. sic. d. Qm̄ p̄m nō fecit
nō n̄ idignāt. est se p̄iore reputari. et nos esse vo-
lunt. sed nolunt estimari. hec **Bñh.** Sed qui vñat
sūt hñles. de sua despectōe exultāt. et cum se vñles in
alijs oculis cōspiciūt. de hoc intra semetipsos ḡtula-
tur. de tñb. dñat bñs **gg.** Qualis em̄ quisq. apud se
lateat. cōtūmelie illate p̄bāt. Nam sicut s̄p̄bi hono-
rēs. sic p̄p̄q. hñles de sua despectōe gratulāt.
Cumq. se in alijs oculis vñles aspiciūt. idēto gaudet
quia hoc iudiciū cōfirmari intelligūt. quod de se et n̄p̄
habuerūt. hec **gg.** vñde sancti vñi. magna quidē agūt
sed p̄hñlitate in corde suo infirmī sūt. qd̄ mltū accep-
tim est deo. Teste bño **leo.** qui dñat. Nichil est qd̄ nos
deo et hominib. ita gratos faciat. qm̄ si vite merito
magm̄. et hñlitate infirmī sim. hec **leo.** Sed hec vñtus
valde rara est. vt magna quidē opantē. se tñ mag-
nū nō estimare. admirabilem in vñtutib. corā alijs
appare. et tñ se cōtēptibilem reputare. de hoc **di.** bñs
Bñh. magna et rara vñtus est. vt magna licet opan-
tem. magm̄ te nescias. et manifestā omnib. tuam
te solū late sūtate. mirabilē te appare. et cōtēptibi-
lem reputare. hec **Bñh.** p̄fecti et vñi. et veritatē
hñles. s̄p̄ studēt in vñtutib. p̄ficē. et hñc hñlitate
sibi p̄uat. vt s̄p̄ et in bono p̄ficiaat. et tñ nec p̄ficiois
māia hñe se credant. de hoc **Aug.** de s̄to vñc. cū am-
racōe quadā sic dñat. O vñū p̄fectū. summag. hñlitate
fundatū. qui semp p̄t. et festinādo p̄ficē. et p̄ficien-
do festinare. et hñc sibi semp hñlitate p̄uare. vt et
semp in bono p̄ficiaat. et tñ s̄p̄. nec p̄ficiois māia
hñe se credat. hec **Aug.** Et nōdū qd̄ nemo debet fiducia

hīc de aliquo bono ope. sed solum confidere de hūmilitate.
vīte. Unde dicit Iohes abbas mōtis synay. Voli con-
fidere vel fiducia hīc mte ipso. etiā si possides mūdia
am. sed magis ad hūmilitatē mltā accede. et ampli⁹
fiducialit⁹ ages. Nempe si omēm scalam vīrtutū scām
dēs ascendisti. p remissione pccōp exora. hec Iohes
abbas. Dicit et de hoc bātis bñh⁹. Insipiens et mfan⁹
est. quicūq; in alijs vīte meritis qm̄ in sola hūmilitate
fidet. In m̄ dei m̄. hanc solam vīrtutē in se dñō com-
placuisse sic comēorat. dīcēs. Respexit hūmilitatem
anallē sue. rē. Qūto namq; vna queq; anima p-
ter amorē sui creatoris est despectior in oculis suis. tan-
to est pccōrior et acceptior coram odio suūe maiesta-
tis. Et eodūerso qūto pccōrior est sibi. tanto vilior
deo. De hoc dī. bātis gē. Tanto vna queq; anima fit
pccōrior ante oculos dei. qūto p amore dei veritatē
despector fuerit an oculos suos. Tāto q̄ fit qsq; vilior deo. qūto
pccōrior sibi. Et tāto pccōrior deo qūto pccōrior sibi. qā hūmilia-
respicit et alia alōge cognoscat. hec gē. Et sciendū putat dicit
Rich. de scō vic. q̄ est diffēntia int̄ hūmilitatē et hūmilia-
tōm. hūmilitas est vītis. qua quisq; sibi ip̄i vilescit. int̄ius
corā oculis dei. hūmiliatō vō est vīrtutis effectus. quo q̄
q; se ip̄m abiat extērius in oculis pccōm. Aliud em̄
est hūilem esse. Aliud est se hūmilitē hīc. Illud pccōmet
ad disciplinā mentis. istud ad disciplinā corpis. Illud
est hūmilitatē. istud est hūmiliatōis. hec Rich. hanc igit̄
vīrtutē vere hūmilitatē nobis assūmē debem⁹. quia ip̄a
est origo cet̄arū vīrtutū. et illa vīrt⁹ in nobis veritatē
pullulat. que in radice pccōna. i. in hūmilitate pccōnat.
Sed sūt nōnulli qui et in honōrib⁹ positi. de se hu-
milia sentiūt. et se tmerē esse pccōndūt. sed tñ corā
hōmībus viles apparē refugūt. et sūt nōnulli qui
quidem viles videri ab hōmīb⁹ appetūt. sed tñ apud
se int̄orsus q̄ ex ip̄o merito ostense hūmilitatē int̄i-
mescūt. Que vtrāq; elatōis genera. a quolibet

479
deuoto homine sunt repellenda. De hoc beatus Gregorius in xxxvij
li. morp. exponens illud dicitur. Non audebunt enim contemplari
omnes qui sibi videntur esse sapientes. sic ait. Notandum
quod non ait. et non audebunt enim contemplari sapientes. sed
qui sibi videntur esse sapientes. Quibus videlicet verbis pios
quidem sed arrogantes insinuat. Viti namque arrogantes
et docti. cum recte non videntur. sed tamen recte dicere docti me impul
sionibus compellunt. ipsi damnationis sue aliquo preces
sunt. quia dum ea que agere videntur. predicantes insinuat
suis quod vocibus damnantes dampnant. Unde summa cura
est providendum. ne accepta sapientia. cum ignorantie tenebras
illuminat. lumen humilitatis tollat. et iam sapientia esse negat
que et si virtute locutionis fulgeat. elationis tamen velamine
cor eloquentias obscurat. Quia enim origo virtutis humilitas
est. Illa in nobis virtus veritatem pullulat. que in radice
propria. id est in humilitate predominat. a qua nimis si abscedit.
arescat. quia vinificationem se immittens. humorem caritatis
perdit. Intueri libet. quanta virtutis immensa dauid precepit.
atque multis omnibus quam fortis humilitati premebat. Quae ei
non ex tolleret. omni leonem frangeret. Despectus proceribus sublevari
reprobato rege. ad regnum gubernacula vngi. timendum cum
vno lapide goliath sternere. et cetera que gessit. Et tamen cum
archam dei nesci reuocat. qui oblitus se prelatum omnibus
ad motus populi ante archam saltabat. Et quia coram
archa saltare ut creditur. vltimi mos fuerat. rex se in domino
obsequio psalterium vocat. Ecce quem dominus cum singlaxat
prestitit. se se subdando. et abiecta exhibendo contempnit.
Non potest regem ad memoriam reducat. non subiecto populo
saltando dilectum metuit. non se honore prelatum ceteris. ante
eius archam qui honorem dedit. recognoscit. Coram deo
egit debilia et extrema. ut illa ex humilitate solidaret. que
coram hominibus gesserat fortia. Quid de eius factis ab alijs
senat ignorat. ego dauid plus saltante stupeo quam pug
natem. pugnando quippe hostes subdidit. saltando autem coram
domino semper vivit. Quae pariter Saul filia. ad huc ex timore

Regni generis insana. cum humiliatum despicit. d. Qui glo-
riosus fuit hodie rex isrl. discipulens se ante dallas
seruorum suorum. et cetera. p. t. m. auduit. dicit dñs quia
ludam an dñm. ludam et vilior fiam. plus qm fuis-
sum. ero q. hñlis in oculis meis. Ac si apte dicat. Vi-
lesse corā hñibus appeto. quia pñare michi corā deo
ingemmitatē pñilitatē quero. Sūt vō nōnulli qui
de semetipso hñlia sentiūt. quia in honorib⁹ positi
nichil se esse. nisi cmerē famillā q. pendūt. sed tñ corā
hñibus viles apparē refugunt. Et sūt nōnulli qui
viles ab omib⁹ videri appetūt. atq. omē qd sūt. dñec
tos se exhibēdo cōtēpñt. sed tñ apñt se maiores. qñ ex
ipso merito ostense hñilitatē intimescūt. et tñto mag⁹
in corde elati sūt. qñto ampli⁹ in specie hñilitatē elatōm
pñūt. Que vñq. elatōis bella. magna cōspēctione
dephendit. mirā vñtate supauit. Quia em de se ipso me⁹
hñlia sentiēs honorē exterius nō querit. insinuat. d.
Ludā et vilior fiam plus qm fuis sum. et quia pñor
q. vilem se exterius pñuit. nequaquā mñus intimescat
adūgit. Ero q. hñlis in oculis meis. Ac si dicat. Qua-
lem me extñs despicēs exhibeo. talem me et mñus
attēdo. Bñ ergo dñ. Non audebūt enim cōtēplari
omēs. qui sibi vident esse sapiētes. Cōtēplari ei dei
sapiām nō pñt. qui sibi sapiētes videntur. qñ tanto
ab eius luce longi sūt. qñto apñt se ipōs hñiles nō
sūt. quia dñ meorū mētib⁹. timor elatōis trestat.
aciem cōtēplacōis claudit. et vñdē se lucē pñ ce-
teris estimāt. mñdē se lucē veritatē pñant. Si vero
veritatē sapiētes esse. atq. ipām sapiām cōtēplari
appetim⁹. stultos nos hñmilit cognoscām⁹. Relm
quam⁹ noxiā sapiām. distām⁹ laudabilem fatui-
tatem. hñc quippe scriptū est. Stulta mñdi elegit de-
us ut cōfundat sapiētes. hñc rursū dñ. Si quis mñd⁹ vos
videt sapiēs esse in hoc seculo. stultus fiat ut sit sapi-
ens. hec gñ. Et nōndū qñdus hñilitatē. balde ne

cessaria est placet qui presumunt subditus / et cum aliquis temp
tat' vicio elationis humilitate cordis debet reprimere
fastum timoris. Unde sancti viri cum presumunt ceteris. per hoc
non gaudent hominibus preesse. sed perdesse. et cum timere a sub
ditis appetunt. ideo hoc faciunt quia ipsos subditos deum
minime timere deprehendunt. ut saltem humana formidine
peccare metuant. qui deum offendere non formidant. et non
vero deest a subditis viciū quod corrigat. non solum ab
eis metui. sed et honorari plus quam necesse est refu
git. et quoniam hoc hominibus placet gloria patet ostendat
mitius tamen per merorem secretum sacrificium deo contra
cordis offerunt. De talibus placet beatus Gregorius in xxi. libro
moralium sic. dicit. poterat vultus. magna est virtus humilitas
considerata equalitas conditionis. Omnes namque homines na
equales sumus. Sed accessit dispensatio ordine. ut
quibusdam placet videri. Si igitur hoc a mente deprimi
mus quod temporaliter accessit. invenimus tamen quod naturaliter sumus.
plerumque enim se animo accepta preteritis obicit. cumque timi
dis cogitationibus fallit. nam ergo humilissime conside
rationis deprimendus est timor elationis. Nam omnes homines
natura equales gemit. Sed variate meritum ordine alios
aliis dispensatio occulta postponit. Ipsa autem diversitas que
accessit ex vicio. recte est diuinus iudicis ordinata ut
quia omnis homo iter vite non graditur. aliter ab alio re
gat. Sancti autem viri cum presumunt. non in se preteritis ordinis
sed equalitate conditionis attendunt. nec preesse gaudent
hominibus sed perdesse. homo quippe animalibus rationabilior
non autem ceteris hominibus placet est. Unde dicit. Terror viri
et tremor sit super cuncta creatura terre. et ideo ab animalibus
non autem ab hominibus homo timeatur. quia contra naturam superbie est ab equis
velle timere. quoniam plerumque a subditis. et sancti viri timere appetunt. sed quoniam ab
eisdem subditis deum minime timere deprehendunt ut humana
saltem formidine peccare metuant. qui diuina iudicia
non formidant. Nequaquam ergo propositi ex hoc quesito
timore superbiunt. in quo non suam gloriam. sed subditorum

iusticiā querūt. In eo em̄ q̄ victū sibi a p̄se vmeti
bus expigūt. q̄i nō hominibus. sed brutis animalib⁹ so
mināt. quia videlz ex qua pte bestiales sūt. ex ea de
bēt et formidm iacere substrati. Cum vō de est
viciū quod corrigat. nō de excellēcia p̄tatis. sed
de equalitate condiciois gaudēt. et non solum ab
eis metu. sed et plus qm̄ necesse est honorari refu
giūt. hec greg. item in xx. li. mōp. p̄m̄dē b̄m̄ greg.
de hoc itē sic dī. cū vō em̄ ordm̄. dno eodēmqz tpe.
cōuenire in actibus bonorū solet. et foras honor cul
minis. et intus afflicte merorū hūilitatē. Quia et si hos
platos hominib⁹ glia p̄tāt ostendat. merorū cū mēore
suo se actū sacrificiū dno cōtati cordis offerūt. Sūt
em̄ electi quiqz cōsideratōe intima. cōtra extērioris
excellēcie temptamēta pugnare. qm̄ si ad extiorē feli
citatem suam cor apponerēt. iusti p̄fecto nō essent. Sed
quia cor hūanū. nō p̄t de ip̄is p̄spicitur. rerū q̄ntula
cūqz glia i nullo temptari. cōtra ip̄am p̄spicitur suā
sancti vni intrinsecus d̄m̄icant. non dico in elatione
sed meius saltem amore succubāt. cū valde succubisse
est. captivā mētem eius desiderijs s̄b̄dissē. hec Greg.
Sciendū et q̄ mltū valet ad se hūiliandū. p̄cip̄ p̄i
torū recordatō. et qm̄ et suam fragilitatē sollicitate
respiciat. de d̄m̄is adeo p̄ceptis se nō extollit. Sed sūt
nō nulli. qui quidē m̄chil v̄tutis agē studēt. actū cū
alios peccare conspiciūt. iustos se in eorū comparatōe
suspiciūt. Et sūt nōnulli qui quibusdā vicijs videlz
supbia aut auaricia d̄p̄m̄it. sed cū alios in luxuria
aut nā cōspiciūt madisse. se meliores illis d̄putāt
atqz apud semetip̄os. q̄i de iusticia extollunt. quia
negligūt pensare sua vicia. quibus grauius tenēt.
At cōt̄ illi qui ad alta v̄tutū cōscēdē veracit̄ appetūt
cum alienas culpas audiūt. mox cor ad ip̄as redū
cūt. et postposito iudicō de alienis culpis. suas veniat
deplāgūt. Isti cōmēorat b̄m̄s greg. in tercio libro moralū.

201
Exponēs illud vbum. Sedens in sterquilino sic. d. In ster-
quilino quippe sedere. est vilia de se querere et abiecta
sentire. In sterquilino nobis sedere est ad ea que illiute
gessimus. mentis oculos peritudo reducere. Ut cum ante nos
peccatorum stercora cernimus. omne quod in anima de elatione
ingit in memoremus. In sterquilino sedet. qui in finitatem suam
sollicitus respicit. et sese de bonis que precepit non extollit
an non aput se in sterquilino abraham sedent. qui dicebat
loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. et per te
em cernimus. in quo se aput se loco posuerat. qui pulvis
se ac cinerem et quicquid deo loqueretur estimabat. Si igitur
ita se despicit. qui usque ad honorem domine colloquutionis
ascendit. sollicita intentione persadum est quod pena illi feri-
endi sunt. qui et ad summa non proficiunt. et tamen de minimis
extollunt. Nam sunt nonnulli qui cum parva agunt. de se
magna sentiunt. in altum mentem subleuant. et pre se
ceteros virtutum meritis putant. hi nimis aput se mē-
sus humilitatem sterquilinum deserunt. et elationis fastigia as-
cendunt. illum imitantes. qui per se aput se extulit sed
elevando prostravit. qui dixit. In celum conscenda. et super
astra celi exaltabo. et. Etiam sciendum. quod sunt nonnulli qui
nichil quidem vult agere student. sed tamen cum alios pecca-
re conspiciunt. iustos se in eorum compactione suspiciunt. Neque
enim corda omnium vna vel similis culpa transigit. hunc namque
superbia illaquant. illum forsitan ira supplantat. hunc avari-
cia cruciat. illum luxuria inflamat. et plerumque contingit.
ut is quem superbia depmit. alium respiciat. qualiter ira
succedat. et quia se ira non citius instigat. meliorem
se iudicando iam deputat. atque aput semetipsum. qui de
iusticia extollit. quia pensare negligit viciu quo
gravis tenet. Plerumque contingit ut is. quem avaricia
sauciat. alium luxurie voragine mergi videret. et
quia se a pollutione carnali alienum respicit. quibus
ipse sordibus spiritualis vicij intussecus polluitur non
attendit. Similiter in alio pensat malum quod ipse non habet

in se negligit considerare quod habet. Sic ergo fit ut dum
aliena iudicanda mens ducat. proprii iudicii lineam perdat
et eo dumus contra aliena superbiat. quo sua negligere
cuius ignorat. At contra hi qui ad alta virtutum smigere
verant appetunt cum alienas culpas audiunt. mox cor
ad proprias reducant et tanto rectius illas iudicant. quan-
to verius istas deplorant. Quia igitur elatus quisque in
infirmitate sue consideratione se comparat. dicat recte quod vir-
tutis in se quodlimo dolens sedet. Qui enim vere se humiliat
continue considerationis oculo. quibus circumseptus sit delictorum
sordibus perficiens pensat hec quod est et aliud quod valet
contra vitium elationis. videlicet ut bona que agimus scien-
do nesciamus. quibus ad custodiam humilitatis hec et recta
estimemus et minima. nichil enim nobis virtutis tribuamus
sed bona que facimus. de minima nostri conditoris esse agnoscat
De hoc beatus Gregorius in libro morum sic dicit. plerumque enim si scimus
bona que agimus ad elationem ducimus. nam si nescimus
minime servamus. Quis enim audita virtutis sue constantiam
non quicquidque superbiat. Aut quis remissum bonum in se
custodiat quod ignorat. Sed contra utrumque quid super-
est nisi ut recta que agimus sciendo nesciamus. Ut hec et
recta estimemus et minima. quibus ad custodiam sui sic sen-
tiamus animi sciamus rectitudinem ut in timore non eleuet
humilitas estimationis. et quibus de se humilia sentiat ani-
mi iustorum. ea tamen que agunt. quod sunt recte conspiciunt
sed de eorum rectitudine non presumunt. Ille est verum deo ex-
hibet ordinem. qui semetipsum quia pulvis sit. humilitate
videt. qui nihil sibi virtutis tribuit. qui bona que agit.
de minima conditoris agnoscat. Est namque magni animi
turbati solacium. ut pulsati vitis cum se quod undari virtu-
tibus conspiciat. ad solam nostre spem recurrat. et eo se
undari non sinat. quod se a virtutibus humilitate mundum pu-
tat. Qui et si humilitate fortasse aliquam virtute interpretatione
decegit. infirmitate tamen propria agnoscens. ipse melius hu-
militate vestit. et valde robustus quam steterat iacet.

72
cum sibi sine adiutorio diuino cessat tabuē qđ habet
hec greg. Non dū est qđ ad hūilitatē verā cōsequēdam.
maximē valet exemplū nū redēptōis. qm se hūilia-
t p nobis. carnē assumēdo. et in eōdem mltā ob pbiā
et passiones sustinēdo. Ut nos docēt suo exemplo qui
pulsus sum? nō altū sape. sed timē et hūiles esse. De
hoc dī. bñs bñs? O homo intue hūilitatē et matuē^{re}
spēctū dñm nū in ihu xpm. dñm se creatē factorem
tremēdū iudicē dñm et mortuorū. an pēds est hoīs
traditoris. sua gemma mīuātē. Disce quia mitis est et
hūilis corde. et cōfunde mīpbiā tua. et erubescē mī-
paciā tua. Quid em magis admirādū. quid amplius
detestādū. quid graui? pūniēdū. qm qđ vidēs filiū
dei sumū in regno angelorū nouissimū fctū in regno
homī? apponat. adhuc magnificare se homo sup tū
hec bñs? dicit et de hoc bñs Aug. Ecce habem hūi-
litatē exemplū. supbie medicamētū. Quid igit in timē-
as o homo. pellis morticina quid extenderis. os ames
fetida quid inflaris. princeps tūis hūilis est. et tu su-
pbus. Caput est hūile et mēbrū supbū. hec Aug. vide
mus igit. qm magna sit vītus hūilitas. ppter quam
eddēda. tanta sustinuit dei filius. de qua sic dicit
bñs bñs? Qūta vītus hūilitatē ppter quā veritatē ed-
dēdam. is qui sine estimatōe est magn? usq; ad passiōē
fctus est pūis. hec bñs? Si vō nō possum? sequi exem-
plū nū redēptōis. eo qđ ipse sit deus et homo et dñs vī-
tū. sequam saltē vestigia suorū suorū. hoc est pcedē
cū patrū. qui sūnt hoīes sicut et nos. et tū exaceruēt
in sanctimōia vite pfecti. et in vītute hūilitatē pclari
quia qui aliorū bona veritatē pensat. sua opa magna
hūilitatis radio illustrat. de hoc bñs greg. sic dī. Ille nāq;
cordis sui oculā. p elatōis sue tenebris extinguit. qui
cūq; cū recta agit. cōsiderare meliorū vitā negligit.
At cōtra magnū hūilitatē radio. sup omnia illustrat
qui aliorū bona subtilitē pensat. quia dñm ea. que

ipse fecerit facta foris et ab alijs cōspicit eū. qm de si-
gularitate intus erūpe mitat. simpliciter timore pmit-
tā magna quippe que agim? qm mīma ducim? cum
hec p foria exempla pensam? sed tūc apud deum
creant p meritū. cū apud nosmetipsos p hūilitate
decreuit. hec g. vnde necesse est. qm in vāte hūilitatē
p fice desiderat. vt exempla scōp vnoꝝ cōspiciat. atq;
in eoz cōpāde se pensans. pāore se esse dephendat.
Qui em̄ plene intelligē appetit qualis est. tales
minimū debet cōspicere. qualis nō est. vt ex bona et scā
cōsacōne alioꝝ colligat. qntū ipse a vita vtuosa
atq; p fca distat. Iustoz ergo debem? cōspicere vitam
vt subtilit? dephendam? mām. qd quid facit electi
nō cessant. melioꝝ nāq; vitā cōsiderāt. et idcirco
se hūiliāt. et si quid pmitat in se dephendūt. p scām
cōsacōm mutāt. Ita tangit bñs qd in xxij. lib.
moz. exponēs illud dñm. Respiciet hōies et dicet pecca-
ui. sic. d. Nullus se pāore cognosceret si iusticiā nō hñet
Nemo quippe toratūdm suā. nisi cū rectus esse cepit
dephendit. Nam qui om̄o puerfus est. neq; hoc potest
videre qd est. Qui vō pāore se intelligit. iā ex pte aliq; iustus esse
idcirco. atq; illud qd nō iust? fecit. ex eo qd est iust? accusat. qā
accusacōe sua deo m̄bere idcirco. dñi rectū cōtra se iudiciū p fens. hoc
ipse qd illi scit displicere cōdēpnat. recepta g. iusticiā sua. dicit hō iste
peccauit. Et nōdū qd pmittit. respiciet hōies et tūc deinde subiūgit
et dicit peccauit. dñs em̄ nō nulli peccasse se nesciūt. quia
hōies nō attendūt. Nam si cōsideraret hōies. acius cog-
noscerent. qntū peccādo m̄tra hōies cecidissent. Sed no-
tādū. qd hñ solūm vocant hōies. qui iusticiā ratione
suffulti sūt. et ratiōnabilia m̄neta noriāt. hñ
qui carnali dēfācōi dēpniūt. recte d. quolibet pēitete
dicit. Respiciet hōies et dicet peccauit. Ac si dicatur
Sanctoꝝ vnoꝝ exempla cōspiciat. atq; eoz cōpāde
se pensans. inquit se esse dephendit. Qui em̄ plēssimē
intelligē appetit qualis est. tales minimū debet cōspicere

205
qualis nō est. ut ex bonorū forma metat q̄ntū ip̄e
deserto bono deformis est. ex his quippe quib⁹ pleissime
bona assūt p̄pendūt. recte que sibi imm⁹ sunt. atq; in
illoꝝ pulchritudine cōspiciat feditatē suam. quā in se
ip̄o et p̄t p̄peti. et sentire nō p̄t. lucem namq; debet cō
spicere. qui vult de tenebris iudicare. ut in illa videat q̄d
de tenebris estimet p̄ quas vidē p̄pedit. p̄cedi namq;
si in cōgita vita iustorū. semetip̄m cōspiciat. p̄cedere
se nullaten⁹ comprehendit. videre enī se non p̄t. quia
fulgore lucis nesciens. cum semetip̄m cōspiciat. q̄d
aliud qm̄ tenebris attendit. Iustorū ḡ. debem⁹ cōspi
cie vitam. ut subtilit̄ deprehendam⁹ m̄m. Illoꝝ videlz
spēs. q̄i quedā nobis forma imitanda p̄ponit. Vna l̄cō
est vita scōꝝ et bonorū. qm̄ nō immerito h̄i idem iusti.
in sacro eloquio libri nōiunt. Sicut scriptū est. libri
apti sūt. et alius liber aptus est. qui est vite. et iudicati
sūt mortui. ex his que scripta erant in libris. liber
namq; vite est ip̄a visio aduementi iudici. in quo q̄i
scriptum est om̄e mādātū. quia quisq; enim viderit
mox teste cōfūa. quidq; nō fecit intelligit. libri etiam
apti referūt. quia iustorū vita tūc cōspiciat. in quibus
mādātā celestia ope imp̄ssa cernūt. et iudicati sūt
mortui ex his que scripta erāt in libris. quia iōstensa.
vita iustorū. q̄i in expansione librorū legūt bonū. quod
agē ip̄i noluerūt. atq; ex eorū que fecerūt bonū cōpa
dampnat. Ne ergo unusq; tūc vidēs eos q̄d nō fecit
defleat. nūc in eis q̄d nūntet. attendat. Quod quidem
facē elā nō cessant. aneliorū nāq; vitam cōsiderant
et detiores vsus p̄cōūsatorū mutant. electi ergo ut as
sequi sūma p̄ualeāt. inspecta odonfēa et candida vita
iustorū faciunt. Iam quippe vidē dēū sicut. iā de eius
cōtemplacōe sacra caritacō estibus mandescūt. quia
in hac vita positi. nec dū valent. p̄p̄cedū sanctorū
viam. necedere. n̄terī p̄ pat̄ exemplā pascūt. Tam
dū quippe refici iustorū exemplis indigemus. donec

pūtas vite mortalitatē vmbra. et hoc die aspiciatē tūscā
mū. Cum em̄ hūi tūalitāt vmbra tūfacta. ac morta
litate fuit indmāta. quia ipūis diei m̄mū lūmen cer
nim̄. nequaquā iam appetim̄. ut ad amorē eius. palioz
exempla flagrem̄. tūc autē quia. nec dū cū intueri
possum̄. sūmope necesse est ut eoz qui illū pfecte secu
ti sūt. cōspectis actiōib⁹ matem̄. Inuicem q̄ q̄ pulchra
est agilitas seq̄cū. et videam̄ qm̄ tūprie sit ebētudo
pigroz. Statim namq; cū bñ agencū gesta respiciam̄
nosmetipōs cōfusione m̄tma vltascere vndicam̄. mox
vēcūdia m̄tem cōtutit. mox iuste semiens reat⁹ addiat
et vehemēt⁹ hoc et. displicet. qd̄ adhuc fortasse tūp
libet. vnde bñ ad ezechielē dī. fili homīis. ostendē domui
isrl̄ templū. ut cōfundant ab iniquitatibus suis. et me
acant fabricā. et erubescāt ex omībus. que fecerūt. Tem
plū quippe dei filius isrl̄. ad cōfusiōnē ostendit. qm̄ vml̄
tū. qz iusti aīa. quā inspīrando deus in habitat. qūta
sātate fulgeat ad cōfusiōnē suam peccātibus demōst
tur. ut in illa bonū qd̄ negligūt videāt. et in se ipīs ma
lum qd̄ opant⁹ erubescāt. metū vō est fabricā. pensare
subalīe iustoz vitam. Sed dū metm̄ fabricā. necesse
est. ut exatāt⁹ que fecim⁹ erubescam⁹. quia bonoz vitā
qūto subalīus pensando discutim⁹. tanto seuerius in
nobis omīa inque gesta repbam⁹. Bñ autē pphete
dicat. ut ostendat templū. quia em̄ iustoz rātudinē
pāor cōsiderare dissimilat. saltem hanc ex voce pducāt
agnoscat. Templū quippe pāor ostendē est spontesua
cōsiderare volentib⁹ opa rectoz narrare. Qui itaq; sic
duom̄ pdua ad sūma desiderāt. semp necesse est ut me
lioz pfectibus m̄tendāt. qūis tanto districti⁹ in se cul
pas dūdicet. qūto in illis altius qd̄ ammirēt. vident.
Sed quid ista de peccātib⁹ dicim⁹. cum ipōs quoq; opa
tores iustiae tanta puehi dispensacōe videam⁹. Alius
nāq; habet domū scientie. et tū ad vītutē m̄re abstīnē
cie nō ptingit. Alius magne abstīnēcie vītute acmagit.

204
nec tñ sūma scē cōtemplacōe dilatat. Alius spiritui
pphetie valet omnia ventura p̄noscē. sed tñ p̄mā
me grām nō valet. p̄nt molestie mala subleuare.
Alius p̄curatoris grām. mala p̄ntis molestie sub
leuat. sed tñ quia pphetie sp̄m nō habet. quid se q̄
ignorat. Alius mōdū ab mltā iam p̄pria largiri p̄t.
sed tamē inuiste agētib⁹ obuiare libere nō potest. Ali⁹
inuiste agentibus audacē p̄ deo obuiat. sed tamē in di
gentibus que habet turbūe reuolat. Alius iam ab
oioso se sermone restringēs. lingue lasciuia supat. sed
tñ adhuc insungētes ne stimulos p̄fecte nō calcit. Ali⁹
insungēte nam p̄fecte edomat. sed tñ adhuc linguam
ad leuatiā relaxat. Quid est hoc q̄ iste eo bono indiget
quo alius pollet. et ille cū multis polleat. habūde alijs
bonū adesse cōsiderat. q̄d sibi dē esse suspirat. nisi q̄
mirra nobiscū dispēsacōe agit. ut p̄ hoc quod alē habz
et iste nō habet. vms altera melius ostendat. quate
tanto ardens ad hūilitatē quisq̄ p̄ficiat. q̄nto ex bo
nis que nō h̄t inferorē se h̄c habētib⁹ pensat. Sic q̄
fit ut dū ille in isto. atq̄ hic in illo respiciat q̄d amirret.
Distincta bona eos et ab altitudine elacōis repmāt
et ad studiū p̄uictus accēdāt. magna namq̄ sollici
tudine ad curā mē melioracōis accingim⁹. q̄n id v̄tutē
in alijs terminū. quod nō habem⁹. Vnde et ezechiel. cū
volancia aīalia dēscipisset aduipit. Et vocem alarp
aīalū p̄uacēcū. altera ad alterā. Quid nāq̄ alas aīa
lū. nisi v̄tutes debem⁹ sentire scōp. qui dū t̄rena dēspi
ciūt. ad celestia volando subleuāt. Volancia itaq̄ aīalia
alijs suis se vicissim feruūt. quia scōp mētes in eo q̄ su
pna appetūt. cōsiderat⁹ inuicē altius v̄tutib⁹ exatant.
Ala em̄ sua me p̄cutit. qui exemplo sātāt⁹ p̄prie me
ad melius accendit. et ala mea vicinū aīal ferro. si ali
q̄n altū opus bonū q̄d imitē ostendit. Sed quia sanctorū
vitam significari istis aīalib⁹ dixim⁹. libet in ip̄o vo
latu aīalū. oculos mētis attollē. et q̄nta diuissit alarp

passione se exaltet. subtili considerare pensare paulus
namque cum ceterorum corporum sollicitudinem. in predicacione robustus
tunc laborando transcedet. ut ab elatione se praevertat. et vices
suas in humilitatis gremio mittat. crudelitatis suae an-
tique non immemor. apostolorum omnium innocentiam contemplantur aut
ego enim sum minimus apostolorum. qui non sum dignus vocari
apostolus. quia persequuntur sum ecclesiam dei. et tamen eorumdem
omnium apostolorum. primum qui accepti principatus oblitus. ac si mihi
ipse aliquid sciret. in paulo ammirabat. sapiam. id est. dicitur et
carissimum frater meus paulus. secundum datam sibi sapiam. scilicet
sit nobis. in quibus sunt quedam difficilia intellectu. Ecce
paulus in apostolis miratur innocentiam. Ecce apostolorum princeps
miratur in paulo sapiam. Quid est hoc. nisi quod sancta virtus
dum virtutem considerare. vicissim sibi alias praefert. volatilia
animalia. alarum percussione se tangunt. ut eo ad volatum se
altius exaltet. quo humilior aliter malit. quod ammirat videt
hinc itaque colligendum est. quanta debemus sollicitudine meliorum
vitam conspici. qui in infimis iacemus. si huius. et qui iam
tanta sinitate sublimes sunt. ut humilitatis gressu. ad ma-
iora perficiant. adhuc quoniam in aliis quod imitantes ammirant.
Sed hec reprobis nesciunt. quia mentis oculum per infimorum pre-
munt. qui et si quando in via domini veniunt. non ad meliorum vesti-
gia intrant. sed ad priorum exempla virtutis. Neque enim eorum
vitam considerant. quibus se humiliando postponant. sed quibus
superbiendo se praefert. detiores namque respiciunt. quibus melio-
res se esse gloriantur. et ideo perfici ad meliora non possunt.
quia hoc sibi sufficere estimant. quod pessimos antecedunt.
O miseri viam peragunt. et tamen non respiciunt. per spem quod
quodammodo se pedem praefert. sed per considerationem priorum horum
post se oculos tendunt. recte videre appetunt. sed ad im-
mendos se totam regulam sumunt. Si enim semetipsos quales
sunt cognoscere appetunt. non detiores conspiciunt. sed meliorum exem-
pla debuerant. Idcirco ergo peiores. se esse non intelligunt
quia homines non attendunt. Nam si homines attendunt. quantum
peccando distaret a bonis hominibus immemoret. hec. etc.

Studamus ergo p[ro]mptibus h[um]ilitati m[an]sistere. si volum[us]
 ad p[er]f[ec]tione[m] ceterar[um] v[ir]tutu[m] p[er]uenire. Quia em[en]d[ati]o[n]e[m] sine h[um]i-
 litate v[ir]tutes co[n]gregat. q[ui]a inu[er]tu[m] puluerem portat. De
 hoc em[en]d[ati]o[n]e[m] b[eat]us greg[orius] p[er]it em[en]d[ati]o[n]e[m] om[n]e[m] q[uo]d agit. si no[n] sollicitate
 in h[um]ili[ter]e custodiat. Quia em[en]d[ati]o[n]e[m] v[ir]tutes sine h[um]ilitate co[n]g-
 gat. q[ui]a inu[er]tu[m] puluerem portat. De quo dicit b[eat]us greg[orius]
 Om[n]is na[m]q[ue] labor sine h[um]ilitate vanitas est. hoc greg[orius]
 dicit et de hoc effrem[us] abbas. fili p[ro]mptibus h[um]ilitati
 stude. q[uo]d est om[n]i v[ir]tutu[m] sublim[us]. ut ad p[er]f[ec]tione[m] fastigiu[m]
 possis co[n]scendere. Cuncte em[en]d[ati]o[n]e[m] institutio[n]es. no[n] alit[er] nisi p[er]
 h[um]ilitate[m] implent[ur] et multo[rum] t[em]p[or]u[m] labores p[er] sup[er]biam
 in nichil[um] reputab[un]t. v[er]o h[um]ilis deo est similis. et in te[m]p[lo]
 pectoris sui gestat eum. Sup[er]bus aut[em] cu[m] sit deo odi-
 bilis. est d[e]v[ot]o similis. h[um]ilis licet in habitu videt[ur] vilis-
 sim[us]. glosus est in v[ir]tutib[us]. Sup[er]bus homo. licet decorus
 videat[ur] in aspectu et clarus. sed mutilem eum m[an]ifest-
 tant opa ip[s]ius. et p[ro]cessum et motus d[e]m[on]st[ra]nt sup[er]bia
 eius. et ex v[er]bis eius publicabit[ur] sup[er]bia ip[s]ius. et ex v[er]bis
 ei[us] cognoscat[ur] lenitas eius. Cupit se se[m]p[er] laudari ab om[n]ibus
 et v[ir]tutes quib[us] alienus est. de se p[re]dicare gestit. non se
 patit[ur] alicui esse subiectu[m]. sem[per] cupit p[re]matu[m]. et ad
 maiore[m] gradu[m] conat[ur] se immergere. q[uo]d ex meritis obtine-
 re no[n] p[otes]t. h[um]ilis e[con]tra respicit om[n]em honore[m] t[er]renu[m]. et
 vltimu[m] se esse indicat cunctis hominib[us]. Nam et si me-
 diocrius in vultu appareat. emine[n]s ap[er]it d[omi]nu[m] inu[er]te[n]s.
 Cum co[n]firmavit om[n]e m[an]datu[m]. nichil se fecisse testat[ur].
 et om[n]es v[ir]tutes anime sue celare festinat. sed divulgat
 deus om[n]ia opa eius. et p[re]fert in mediu[m] m[an]ifesta gesta
 illius. et exultat e[um]. et clare efficit illum. et in t[em]p[or]e
 p[re]c[um] suar[um] q[uo]d postulat impetrabit. hoc effrem[us] abbas
 Sed et hoc sciend[um]. qui h[um]ilitat[ur] cu[m] m[er]eant[ur]. asserentes se
 p[er]f[ec]tores esse vltra q[uam] su[n]t. vel hoc se fecisse q[uo]d no[n] com-
 ferunt. vel necessitate cogente v[ir]tutes habitas abscondendo.
 vel negando celare. q[uo]d est p[er]niciu[m]. et satis reprehensibile. Tes-
 te b[eat]o Aug[ustino]. qui dicit. Cum h[um]ilitat[ur] causa m[er]itis. si no[n]

eris p̄tor aūq̄m mētreis. mēciendō efficiens. Vnde
nō ita caueat. ut veritas relinq̄tur. hec Aug⁹. et b̄cūs
ḡg. m. xxxj. li. mox. idē sentit. 8. Incaute sūt hūiles
qui se mendacō illaquant. dū arrogācia vītāt. ymo mē
ciendō sup̄būt. qui cōtra veritatē se erigūt quā reliquūt
Qui em̄ necessari⁹ cogente. vera bona de se loq̄nt. tanto
magis hūilitati iūgit. q̄nto et veritati forat. An paul⁹
hūilis nō fuit. q̄n̄ emulacōe veritatē cōtra falsos ap̄los
tot de se discipulis forcia gesta narrauit. Qui m̄m̄p ve
ritatē m̄m̄c⁹ existet. si abscondendo v̄itates p̄uas p̄di
catores eorū p̄uālē p̄m̄isset. hec ḡg. Illocādū est. q̄ sp̄s
malign⁹. cum sibi hūilitatē cōspexerit dūari hōiē clem̄
alys facinorib⁹. nō cito temptare p̄sumit. hoc testat⁹
hilarius sic. 8. Dūm host⁹ m̄ antiquis hūilitatē sibi
dūari cōspicit. de alijs v̄icis hōiē temptare nō p̄sumit.
hec hilar⁹. Om̄t est tres gradus hūilitatē. p̄m⁹ est. q̄
hō se hoc q̄d est. id est. v̄ilem. infimū. mopē om̄s boni
v̄iciosū ac p̄torē fuisse. vel adhuc esse. et si quos alios de
fectus habet agnoscat et sciat. et nō mēciat. se sibi esse
maiorē. in q̄cūq̄ dignitate aut statu sit. et nō eleuet se
sup̄ se. ul̄ sup̄ alios insolent⁹. nec varias hōim laudes q̄rat
uel honores. et si aliq̄n̄ delectat eū aliquid istorū semet
ip̄m redarguat et castiget. q̄n̄ deceptū. et in quo veritas
non sit. **S**ecūsus gradus p̄t dīa. vt nō solū se ip̄m ag
nosces homo spernat se. p̄uilitate sua. sed et ab alijs. si
p̄pter hūi⁹. dī suos defectus spernat. patient⁹ hoc sustinent
ymo quia veritatē amat. etiā ab alijs desidet talis rep̄
tari. qualē se reputat. videlz v̄ilem v̄iciosū. et ignobilē
et qualē se nouit esse. honores et sibi exhibitos nō solū
fastidiat. sed et ip̄os v̄ilipēdat. Iste aut gradus est alt⁹
et satis rari sunt. qui eū ascendūt. et m̄t⁹ religiosos.
Vnde nō est mir⁹ si mopes simi⁹ v̄tutū. et gr̄ap. cum
matrē et custodim v̄tutū hūilitatē. tam alienā a no
bis sentiam⁹. Qui ergo cito desiderat culmē v̄tut⁹ atti
gere. studeat in hūilitatē p̄fundo solidari. quia sicut

204
deus supbis resistit eos depmēd. ita hūilib? dat gratiam
magis v̄tutib? attollendo. Tercius hūilitat? grad⁹
est. qñ et in magis v̄tutib? et dñis et honorib? hō
nichil extollit. nichil sibi ex hoc blandit. sed totū illi
attribuēs. et integrū restituēs. a quo fluit omē bonū
Talis fuit b̄e v̄gms hūilitas. que cū electa se staret
vt n̄r dñi fieret. ancilla se ems hūilit? recognovit. dices
Respexit hūilitatē ancille sue et c. Talis est hūilitas
angelorū et scōp in glia. qui cū sint pleni sūmo bono
et sūmo honore sublimati. nullū motū. de hoc habent
supbie. sed sunt in se hūiliores. quo aliores in deo. p̄ea
est hec hūilitas p̄fectorū. qui qñto maiores sūt. tanto
magis hūiliāt se in omib? in sensu. in affectu. i v̄bo
in atione. in habitu. Si em hūiliat. et se despiat. qui
nō habet vnde gloriat. sed multa habet vnde cōfundat.
Licet bona sit hūilitas. ista. tamē nō est hūilitas mi-
randa. Ita si pamp pampem se reputat. et ab alijs vlt
pamp agnoscit veritatē cōsentit in istis. sed nō est in a-
miratōe talis hūilitas. Si vō diues se pampib? cōfor-
mat. et altius nichil altū sapit. et glosus sibi de glia
nichil attribuit. sed totū refundit in eū. a quo habet
vnde glosus videt. hic est hūilis. qui nō cogente neces-
sitate. sed veritatē cari. De hoc dicit b̄t̄s Bñh? Nō est
im̄p esse hūilem in abiectōe. magna p̄sus et rara
v̄tus est hūilitas honorata hec Bñh? Notādū eadē
q̄ vera hūilitas scdm dñm b̄a ḡg. est. qua quis de se
p̄ua estimat. et bona altius sine invidia et inuore
cōmēorat. hec Bñh? hanc igit nobilissimā v̄tutem. et
multū necessariā ac fructuosā omi volenti p̄ficē. de-
bet quilibz religiosus valde diligē. et se in illa cū sūmo
studio exerce. q̄ma n̄p hūilitas est regina v̄tutū.
s̄cā spūs receptaculū. et sancte trinitat? hospitium. de cui
comēdatōe b̄t̄s Bñh? sic dicit. humilitas est regina
v̄tutū. mors diaorū. nutrix discipline. radix sciēcie. reli-
giōis vigor. v̄rginitat? decor. spūs s̄cā receptaculum.

trinitatē hospiciū. hec Bñh? Sed et hoc nōndū q̄ sū
viri q̄nto magis p̄ficiūt in v̄tutib? tanto min⁹ se putāt
p̄fasse. q̄d gr̄a dīnna solet in eis ad cōsuādā hūmili
tate opari. vñdē dī bñs ḡg. Sancti vñ quo alacris
v̄tutū dignitate p̄ficiūt. eo subtilius indignos se esse
dēphendūt. hec ḡg. dicit et bñs Bñh? Uñm̄p dīnna
solet pietas cōsuādē hūilitatē gr̄a ordmare. v̄t q̄nto
plus quisq; p̄ficiat. tanto min⁹ reputet se p̄fasse
hec Bñh? Qñtūcūq; est. quis in v̄tutib? p̄ficiat. sp̄
debet tñ se hūiliare. et se p̄cōrē recognoscē ne grām
et v̄tutes a dō p̄ceptas p̄dat. de hoc dī bñs Aug⁹. Qui
cūq; hic v̄nit. q̄ntūcūq; m̄ste v̄nat. de illi si cum illo
m̄tānt ī iudiciū dñs. Noli ergo iudicō cōcedere. da
opam esse m̄stus. et q̄ntūcūq; fuis. cōfite te p̄cōrem
sp̄. spera m̄iam. hec Aug⁹. Sic igit. patet de v̄tute
hūilitatis. seq̄. *de pacētia. caplin rry.*

In v̄tute hūilitatē sequit̄. de hoc capio
edoceri. *Care debes. q̄ de hūilitate nascit̄*
v̄tutis p̄cē. hec em̄ ordmat nos ad faciendū sūmme
pacis. Nichil nāq; pati molestie. est pacē h̄re. quod
fit duobus modis. scilz. aut nullā molestiā sentiēdo
quod erit tñ in p̄ia. aut molestias nō molestie fēndo
q̄d est magnanimoz et m̄bia. et hoc est pacētia. azag.
namim⁹ est em̄ qui ad v̄nīsa sustinēda pacēs est
quia nichil passiomb? p̄tinbat. Pacētia autē est
etne gl̄e respectu volūtaria et m̄spabilis p̄fessio la
boris. de qua dicit Tullius. Pacētia est v̄tus cōtinuēliarū
et om̄is adūsitatē impetus cōmittit̄ portans. Pacētia
est. scdm̄ ḡg. est aliena mala cōmittit̄ p̄peti. cōtra eū
quoq; qui mala inrogat. nullo dolore morderi. *Et no*
tandū q̄ pacētia. alia est necessitatē. alia simlacois. alia
v̄tutē. Simlacois est qñ aut p̄hūana laude. aliq̄s
in adūsis pacēte se ostendit. aut cū m̄terā dissimlat
m̄mriā quā patit̄. v̄t in aliud t̄pus oportimū diffē

rat blaone. Unde g^g. Qui mala proximi ita tollerat. be-
tū in tuncus doleat. et tunc retribuciois exquirat.
paciam nō exhibet. sed ostendit. Pacia necessariū est
cum aliquis ideo in aduersis vltima se nō psumit. quia
nō pōt. uel nō audet. timens ex hoc manus sibi imminere
periculū vel comodū de pte ut sui a dñis verbeati
vel pampes a diuitibus obumgati. Prima vicosa est
et metur supplicū. Secūda cauta ut euadat tpeale dis-
pedit. Tertia vtuosa. et metur grām impniti. et glia
in futo. Notandū vō. est. qd sūt nōnulli. qui quidem
diuersis vtuib⁹ sūt adornati. ad vtuē tñ pacie m⁹
idonei. Nam plures videm⁹ castos abstinentes. pampes
se ipos humiliates. eleosinas facientes. orōibus instātes
fide cōstantes. sed paucos ad modū in cōtummelijs et
detractionibus et despectibus humilit⁹ pacietes. Unde
qualis quisq³ est in morib⁹ per tribulacōes et inuicias
manifestat. De quo p bñm Aug⁹ d^r. p facile est vestem
cōteptam hñe. inclinato capite in cedere. Velū si odores
mitte. sed vix hūilem pacia oñdit inuicere. hec Aug⁹
d^rat et de hoc bñs g^g. Sicut vngēta redolē lacus
nesciūt. nisi comota. Itasū vñ. oñe qd de vtuibus
redolēt in tribulacōib⁹ innotescūt. et sicut gñm sīma-
pis nisi cōterat. nequaquā vis vtuū eius agnoscat^r.
Sic vñsquisq³ vñ. cū nō pulsāt. leuis aspiciat. Si q³
vñ illū tutiā psequim⁹ oīs opprimat. mox qualis sit
ostentat. Nam domū qd in tñquill⁹ ad dñm papit. in
tribulacōibus manifestat. Cum igit vtuū mādāta p-
ficiūt. vñm ei d^r erat. ut et flagellat^r agē grās faceret.
Notū erat quia pñre deo mē dona nouerat. sed dignū
fuit ut distictio seueritat^r inquirēt. ut p deuot⁹ deo. et
mē flagella pmaneret. pena quippe mētoget. si quiet⁹
quis veritatē amat. hec g^g. Sed multū dolendū est. qd
modernis tñbus nō solū sedāres. verp ecā religiosi
p modica causa in pñt ad impaciāz. et mēdū p modi-
co cōuicio. vel et pñt signū vel vñ ita deliquit carit⁹.

ut p plures dies nec loqui nec amariā erga proximos
velint hē. De hoc dicit bñs Aug. nimis dolendū. q
cū apli. nec horrib⁹ nec tormētis potuerūt a caritate
dei separari. nos mēdū otiosis fabulis. et sepe ob pñs
simū cōmiciū. ymo qñq. pñt signū ita delinquim⁹
caritatē. ut nō solū mult⁹ diebus. sed et mētib⁹ nec
loqui nec amariā habeam⁹. hec Aug. Valde autē re
pñensibile est in nōnullis religiosis. qui post scdī ab
renūciatōm. mag⁹ impaciētes existūt in claustrō. q
pñs fuerāt in scdō. de quib⁹ bñs Bñh⁹ sic dī. video q
multū doleo post spretā seculi pompā nōnullos in
stola hūilitat⁹ supbiā magis addidit. ac sub alis mit⁹
hūilis q mēu grāuius insolecit. et impaciētes am
plius fieri in claustrō. qm fuisse in scdō. qd q magis
pñsū est. plerq. in domo dei nō patiūt se cōtēpm. qm
in sua. nō nisi cōtēptabiles esse potuerūt. hec Bñh⁹. Qui
igit mōrtuū pñsū desiderat. et ad statū pñsū pue
nire. studet in v̄tute paciē se exercē. tū qm pñsū
mala impaciē tollent. ip̄e sibi p impaciēz testis est.
q a vita v̄tuosa longe distat. De hoc bñs g⁹. in xv. li.
mōp sic dī. Nullus quippe pfectus est. qm mē pñsū
mōp mala paciēs nō est. qm em̄ eq̄mmit alienā
mala nō tollēat. ip̄e sibi p impaciēz testis est. qm
a boni plenitudīe longe distat. Abel quippe esse ren
muit. quē cayn malicia nō exerceat. Sic mētūta
arce grana paleis pñmūt. Sic flores mē sp̄mas p
dēt. et rosa que redolēt. crescit cum sp̄ma q pñgit
Quia sic iusto pñsū cū malicia n̄git. sicut ifornate
anno palea cū igne soat. ut quo ardet palea. pur
get⁹ amp. Hic ergo veracit⁹ boni sūt qm in bonitate
pñsū etā mē malos possūt. hec g⁹. Item in qñto li.
mōp. idē bñs g⁹. De hoc sic dicit. Ille em̄ v̄ pfectus est
qm erga in pñsū pñmū impaciēs nō est. Nam qm
alienā impñsū ferre nō valens deserit. ip̄e sibi testis
est. qd pñsū nōdū pñsū. Hinc veritas dicit impaciā

295
vita possidebit animas vras. Quid est enim animam
possidere nisi perfecte in omnibus vnde cunctis mentis mo-
tibus ex utraque arte divina. Qui igitur patientiam tenet
animam possidet. quia inde contra adversa omnia fortis
efficitur. Unde sibi et serpenti dicitur dicitur. et quo se
laudabiliter frangit. infractum se fortiter exerit. quia
cum se in suis voluptatibus superat. sese ad contraria in-
mictum parat. Nam illi veraciter recti sunt. qui amore
supreme patrie. ad cuncta presentis vite adversa patientur.
Nam qui per se homo. mala hic propter metum vel
recti non sunt. hec ergo. Vera autem patientia hec est. ut illud
amet quod tollere non potest. Si vero odit quod sustinet. non est
virtus patientie. sed velamen rancoris. Teste beato ergo qui
dicit. patientia vera est quia et ipsum amat quod portat.
Nam tollere et odire non est virtus mansuetudinis
sed velamen furoris. hec ergo. Unde mala que patimur.
nisi patienter sufferamus. celesti mercede privamur. De hoc
dicit origenes. Cuncta quidem mala que homo aliquando
passus fuit in hac vita. si absque perfecta fuerit patientia.
a celesti premio sunt penitus aliena. hec origenes.
Beati ergo sunt illi qui presentis vite mala sustinent pa-
cienter. quia tales celestem gloriam possidebunt in futuro.
Unde dicit hugo. Beatos illos credimus. qui mala que
in se prebent. in impatientiam tamen non precipiunt. Celestis
namque illos expectabit gloria. in quibus nunc vera
hec multa sunt patientia et perfecta. hec hugo. Et non
quod si quis perfectam patientiam adversus hunc non valet. a-
gat tamen quantum valet motum impatientie refrenando. et mercede
ac merito non privabitur. De hoc Thomas de aquino sic dicit.
Quoniam enim flagella non sunt omnino in presentia nostra. tamen
quantum ad aliquid sunt. ut scilicet eis patienter utamur. et sic
homo facit de necessitate virtutem. bene et meritoria. et
satisfactoria esse possunt. hec Thomas. Debemus igitur tribula-
tiones patienter sustinere. quia ipse adversitates et tribula-
tiones cum patienter sufferimus. reddunt hominem melius christi.

et celestis regni faciunt heredem. De hoc per petrum da
miani sic dicitur. Cum homo faciat bona et mala tolle
rat tunc se paulo dubio imitari in membris christi con
fidat. Quis quidem enim ita vniuersis flagellis attentus. sicut
christi nunc in utroque vestigia sequitur. ita postmodum
eius consortio non priuat. Hec petrus. Dicit etiam de hoc
beatus augustinus. Nequaquam ad regnum celorum pertine se iudicet
qui hic in ardua tutore non timet tribulationem. nec
membris christi se iudicet. qui caput suum spiritibus coro
natum in passionibus non sequitur. Nullus enim spiritus
christi sine tribulatione est. si putas te non habere persecutiones
nondum cepisti esse christianus. Hec augustinus. Quia autem omnipotens
deus hereditatem celestis patrie tribulationem imposita
vita sustinentibus dare disposuit. De hoc dicit beatus gregorius.
Vbi correctis deus hereditatem dare disponet. erudit
eos per molestias non curaret. Elongum namque est hic
coteri ut ad premia debeant eterne hereditatis erudire.
nostis hic est flagella prope. quibus seruat de eterni
tate gaudere. Hec gregorius. Unde qui desiderat non excludi
ab hereditate et consortio filiorum dei. flagella et tribu
lationes a se non abiciat aut repellat. sed patienter sustine
at. Ad hoc faciendum hortatur beatus augustinus sic dicit. Fili si plo
ras sub patre plora. Nam bene plagis. medicina est
non pena. castigatio non dampnatio. noli repellere fla
gellum. si non vis repelli ab hereditate. Non attende quam
penam habeas in flagello. sed quem locum in testamento.
Unusquisque sunt felices qui aduersis non tangunt. immo in
feliciissimi sunt. quibus permittit hic poenitentia suauiter vniuersa
et omnia desideria per libitum suo implere. si aduersitate
non tangunt. quia tali modo. ut arida ligna ad ignem mi
ttunt. Contra sunt feliciissimi. qui a suis desideriis ar
cent. et multis aspirantibus exortent. quia modo ad
regnum ut filii flagellis erudiunt. ut dicitur. Deus flagel
lat omnem filium quem recipit. Qui igitur exceptus es a pas
sione flagellorum. exceptus es a numero filiorum. Quid

208
ergo mirū si flagellat puulos dñs. q̄s grandes q̄rit
hēdes. Unde nō timeas flagellari sed exheredari. h̄
aug⁹. Et nōndū q̄ diuisa sūt genea passiōm et tri-
bulatiōm. Vñ dñs dī. Qui vult venire post me. abne-
get semetip̄m et q̄d dñsmodē accipi p̄t. Uā p̄mptū
anmū h̄re patēdi mortē p̄ xpo. et mortificatiō vici-
et paciāz h̄re insustinedis aduersis. est tollere crucē suā
et sequi xpm. hoc testat⁹ Basilius sic. d. Appetit⁹ mor-
tis tollerāde p̄ xpo. et mortificatiō mēbroz que sūt fr̄
tiam. et vniū dispom. ad omē p̄dīm sustinēdum
p̄ xpo. hoc est tollere crucē suā. quā et cotidie tollē.
et ea sup̄ta dñm sequi iubem. qm crucē p̄xiā bām
lauit. hec Basili⁹. Est et scdm btm. ḡg. triplex mar-
tyrū sine sanguīe. scilz paciācia m aduersis. vñdē dī.
Sine ferro martires esse possim⁹. si paciām in ammo
veritatē custodim⁹. Item cōpassio afflictorū. vñdē dīat.
Qui dolore exhibet in aliena necessitē crucē portat
in mēte. Item dilectio inimicorū. vñ dī. Ferre cōtūmeli-
as et odiētē se diligē martiū est in occulta cogitaciōe
hec ḡg. Si igit⁹ tormēta que sū martires p̄tulerūt pa-
ti nō possim⁹. saltē p̄secutiōm p̄iusticia paciām. et
vicijs ac cōcupiscētijs vniū resistam⁹. et p̄mio m̄r-
tiry nō p̄uabim⁹. De hoc dī b̄tus aug⁹. martir q̄ppe
testis mēptat. Quiaq̄ vñ p̄ veritate testis dēdēt
et omēs causas cū iusticia iudicant. quid q̄ p̄testis
veritatē ul iusticiā p̄tulerit. totū ei dñs p̄ martirio
cōputabit. habet etem⁹ pax martires suos. nam macū
diam mitigare. libidmē fugē. iusticiā custodire. aua-
riā cōtempnē. supbiā humiliare. pax magna mar-
tiry est. hec aug⁹. dīat et de hoc maxm⁹. Si tormē-
ta que sū m̄res p̄tulerūt sustinē nō possim⁹. sal-
tem cōtra malas cōcupiscētiās pugnem⁹. et quia
nō desūt p̄ciā cottidiana. nō desūt et cottidiana
remedia. hec maxm⁹. possim⁹. ergo ex p̄dictis colli-
gē. q̄ paciām m aduersis h̄re. et vniū vicijs resistē

est magnā ptem martirij possidere. Nam genera
tibus ac martirij sūt dīsa. qma abstīnē a dēlecta
tōibus carnalibus. vidēz. a gula. a luxuria. et ceteris
voluptatib⁹ carnis. Item resistē. ne supbie. auarī
cie. et alijs vicijs spūitalib⁹. et cū illis cōflictū in
repugnādo hīc. glosa aīx est in cōspectu dei. Testā
hoc bñs Aug⁹. in quodā s̄mone sic. d. Duo sūt absti
nēcie et ciuitas genera. dñi corpale et aliud spūale.
Dñi est a potu atq; epulis t̄pare. appetitū gula a dēlec
tatiōib⁹. ac mollissimis suauitatib⁹ coherē. ab hīs
que tactu et gustu visu q; deapunt sensu dñit
renotare. ac violentē abstrahē. Altera abstīnēcie
et ciuitas genus est p̄ciosius atq; sublimi⁹. motus
animi regē. et p̄urbatōes illius modesta t̄q̄stīte
placā. et et supbie impetus. q̄i feram bestia re
frenā. litigare cotidie cōtra vicia et vicia q̄dā
modo cū hoīe mīore cōfere q̄cōsa hēt in cōspectu
dei et glosa aīx cogitatōes malas in p̄tate redigē
volūtates p̄prias abnegare. eas q; mīori exami
natōe discere. et regent impio subiugā. a s̄mone
atq; ope. quo aīa ledit. tamq; a cānis noxys absti
nē. hēc Aug⁹. Sicut et d. hoc bñs ḡg. Sequam̄ bñi
distictā et aspam redēptoris viam. despiciam̄ tūc
ta p̄nā. nulla etenim sūt que t̄sire p̄nt. Turpe
sit nobis dilige. q̄d cōstat cicius p̄re. Non nos tē
narq; rerū amor supet. nō supbia inflet. non ira
dilatiet. nō luxuria polluat. nō inuidia cōsuat
Amore em̄ nō redēptor n̄r occubuit. et nos
amore eius discam̄. vīcē nosmetipsos. Quod si
p̄fecte agim⁹. nō solū imminētes penas euadim⁹
sed et gl̄ia cū m̄ribus remunerābim⁹. Tūc q̄ius
ocasio p̄secutiōis de est. habet tū et pax m̄a mar
tirij sūt. qma et si carnis colla ferro nō subdm̄
spūali tamē gladio carnalia desideria in mente
trudam⁹. hēc ḡg. Vnde qm nō p̄nt p̄ xpi nōie

219
mortē carnis subire. ac sanguis fundē. in coti-
diana tñ corporis afflictōne. vidēz. in ieiunijs. in vi-
gilijs. et in ceteris castigacōibz. ac viciorū diuisorū repug-
natione. et tribulacōnū et aduersitatū pressione. stu-
diamur nos exerce. ut crucē possim. et in pace ecclie.
post xpm̄ bamulare. De hoc p̄btm̄ Bn̄h. sic dicit.
Est martij genus. et effusio sanguis. in cotidiana cor-
poris afflictōne. sic quippe infirmis et pusillis corde
necesse est. ut quē semel nō sufficiūt ponē maiori
sed diutiori martio sanguis fundant. q̄ q̄nto mi-
habet de acuta passione. tñ plus habet de cōtina-
cōne. et sic longitudie recipiat amaritud. her Bn̄
dicit et de hoc peto. dāmiā. qui p̄ defensione fi-
dei mori nō possim. saltē in stāp cōsacōne vti-
tū dñie studeam. Pudeat nos sub ignaue torpore
languescē. qui mīres dñm. p̄ tormēta ad celū p-
uenire. Et quidē nob̄ minor est labor. cū tñ cōmūe
sit p̄mū. Quis em̄ nesciat incōpabili esse diffia-
lius gladio tuam subdere. q̄m gule illecebr̄s cohibē
Quis nō mallet estuare laboribz. n̄ nuditate fra-
gestē. q̄m flāmarū furēcū incendia sustinē. Quis
non leuius sentiat esurire sitire. q̄m rodi vngulis
vel bestiarū moribus tradi. an nō p̄dolosus est
semetipm̄ morti ultreū tradē. q̄m volūtates p̄-
as et carnis desideria refrenāe. Cum itaqz min?
laborādō ad eandē b̄titudinē tendim. Cur dētātes
in stadio imitari negligim. ut cōsortes victoribz
in p̄ria existē valeam. Pugnem. igit. fratres
et infestantiū nos viciorū illecebris amputare
tūrem. Non em̄ iuxta pauli vocem possim. hic
gaudere de seculo. et illic regnare cū xpo. Et quidē
b̄tōs nīres. cū mēbris dyaboli dimittere cognoscim.
Nos autē cū ipso in q̄p capite infedabilis pugne
luctamē habem. Illi vicerūt cum p̄mēbra sua
minuat. seuiente. nos supare p̄cipim. Subinsidiarū

fratrib' latitante. Quis igitur amat martirum. exhibe
at se martirio dignum. et martiri cōsequē p'culdubio
p'mū. Non p't q's sanguine fide. p't semetipm p'me
telo p'ute. et in cordis cōt'acōe martire. Studeam?
igit' seculi hui' blandimēta despice. reip' salū afflu
entiam deuitare. carnis mēctua rep'nie. crucē post
xp'm etiā in pace eccl'astica bamulare. q'tū qm mūc
scōp' sequim' vitam. cū ipis post modū desiderabi
lem p'ducam' ad gl'iam. hec petr' d'anniam. Aliud
et. q' mltū valet. ad sustinēdas diūsas passiones
aduēnētes. et ad paciā hūdam in adūsis recōr
datō passionis d'ni nū ihu xp'i. b'n d'iat b'cō Aug?
Nihil dulcius m' p'ssima tribulacōmū. qm mēoria
d'ni p' passionis. q'ntūq' p'nt' vite p'mat afflicō
paz' patm'. sed recōrdm'. q'ntū bibit ad patibulū
qui nos mutat ad celū. hec Aug'. d'iat et b'tis g'g?
Si passio d'ni ad mēoriā reuocet. nichil a deo durū
qd nō equo aīo tollētur. Et b'tis b'n h'z. habete xp'm
semp. nō retro in h'meris. sed a'n p' oculis. et vidētes
angustias d'ni leuiss v'as portabit'. Nam sanat
omēs amaritudines mētis. dulcis recōdatō in tunc
pendentis hec b'n h'z. Et cōsidēandū nobis diligēter
est. q' si xp'us. qui in hūc mūdū sine p'cō venit. tā
ta sustinuit. q'nta nos miseri pati debem'. qui in
hūc mūdū cū p'cō venim'. et multis t'mbus inuolu
ti sum'. De hoc d'it b'tis g'g. Si xp's hūc sine flagello
nō exiit. qui sine p'cō veit. quō flagellis digni nō
erūt. qui hūc cū p'cō venerūt. hec g'g. b'n valde re
p'hensibile et iniustū est. q' p' amore m'i creatoris. nec
detractōes. nec quōd' q' aduersitat' volum' pati. cū
ille cū sit deus tantās iniurias p' nobis sustinuit
Quō g' illū amam'. si p' xpo nichil sustinē valem'.
De hoc b'tis Ico? cōm'p'cō et hortando sic d'it. Catis
impū est. si tu p' dei noīe. nec detrahi p'caaris. qui
p'pter te tanta p'fessus est. E m' g' graue sit p'dūo

214
sustine omnia que ad venerunt in hac vita. siue dampna. siue derogationes. suspiciones. detractiones vel cetia. quoniam ille cum deus sit et dei filius. pro salute tua obprobria omnia munusque sustinuit. Valde ab eo alienus est. qui nec detractiones saltem sustinere contentus est. Nam quod eum amare nos dicimus? si pro ipso nichil sustinere pati sumus? Quod si in nobis est proprius dilectio. quicunque pro me noverit. quoniam me quia noverit. exigua censem? et dicimus? parva sunt ista que patimur. maiora ille pro nostra salute propeffus est. nichil nobis dignum pro me noverit. interrogamus? quod si sine proprio meiores sumus? et intelligimus? Tunc enim non est discipulus super magistrum. et si per in famulas beelzebub vocaverunt. quanto magis domesticos eius et nos si domestici. si discipuli christi sumus? debemus obprobria et detractiones libenter amplecti. et eorum animo omnia ferre. que pro nobis dominus et magister protulit noster. Qui vero hec sustinere non vult. nec discipulum se approbat esse. nec filium. nec domesticum. Nos qui detractionibus circumstantur et vituperantibus? sumus? patientes et humiles. et pudici. et deum semper in mente habeamus? et lex eius in nostro semper sit pectore. hec scilicet? oportet igitur si volumus? coregnare cum christo. ut patiamur pro christo. Unde dicit apostolus petrus? Christus noster passus est pro nobis. nobis relinques exemplum. ut sequamur vestigia eius. Nam tribulatio pro christo passa. melior est magno opere quam si sit sine tribulatione. Hoc testatur Isaac Abbas syrie sic. d. Tribulatio pro christo facta. melior est magno opere quam si sit sine tribulatione perficitur. quia spontanea tribulatio probatione fidei et caritatis facit oriri. et ideo in tribulationibus probati sunt sancti pro caritate christi. sed non in refrigeriis. Quoniam opus quod fit sine labore in stercora est secularium personarum. que ex rationibus faciunt deosinam. Tu autem o passionis christi sectator. stude in te metipso ut dignus fias gustare gloriam eius. et si compatimur et cōglorificamur. id est non cōglorificatur mecum cum christo ihesu.

in si patiat corpus p xpo. hec ysaac abbas. Nullus
igit intrare potit in regnū celoy. et ad felicitatē phe
nū bonoy. in si p tollerātia tribulatiōm et passiōm
nec valet aliquis hic gaudē cū seculo. et postea reg
nare cū xpo. de hoc dicit beatus Bnky. In mūdō isto qī
in stadio certamē positi sumus. ubi xps mortuus est
am q hic linorē et plagas nō suscepit. in futū mūdō
in glōsus miles apparebit. Nullus em ad regnū ce
loy. et ad illā abissū omī voluptatū puenire poterit
in si p amaritudinē passiōm. Neq em ille qui de celo
venit ihs xps ad celum redire voluit. in si p vīā ama
rissime passiōis. Unde dī luc. Nōne oportuit xpm pa
ti. et ita intrare in glīam suā. Dicit et d hoc beatus fed?
vis regnare cū xpo. patiens cū xpo. Si dnm xpm o por
tuit pati. et ita intrare glīam suā. quā fiduciā hēm?
nos intrare sine labore. O qm stulti sumus. volum?
hic gaudē cū seculo. et postea regnare cū xpo. Dns
mūdus ingredit. seruis simplicitate omist? vestimē
auri et gemarū intrabit. Ille ieiun? iste carpusa et
luxuria plenus. ille in cruce p nobis mories. iste in
lecto delicato dormies. hec fed? et nōdū q singlans
est retributiō patiē passiōis xpi. talia em studet
homo rependē. qualia ab ipō accepit. qm dolores
mōs portavit. et hec est singlans leticia stōp in tribu
latōe patiētiū et gaudētiū. q sic occasiōē et o por
tunitatē hnt. aliquō tribuēdi deo p illa magna
caritate. qua p nobis aiām posuit. saltē aliquid
sustmēdū. quia bonoy mōp nō indiget. Et aliquid
ei dare de mō possim? Cum ergo in iudiciō venies
ostendet iudicia passiōis sue. omībus magna erit
cōfusio. illis qm nichil p ipō pati voluerūt. et mag
glā illis. qm p ipō mltā et magna sustinuerūt. Dicit
et d. dilatois specialis videt. cui dns dat adūsā ppeti
Et qī impitne ei dignet. pte oneris sui portandi. sic
ille Simon cyrenensis crucē dnmcam portavit. Co
lent et socij mēbra cū lassant? rogāe eos quibus pl?

82
cōfidūt. et quos specialius diligūt. Et p̄tē oneris sui
ipse ad horā ferāt. Et hoc q̄i iudiciū sit illis q̄ maiore
de corp dilectōe hēant fiduciā. quib⁹ onera sua imponit
portanda. q̄m de illis quibus q̄i formidat imponere
ne forte nollēt. equo animo portare. Sic et dñs qui
nobiscū omnibus diebus in via hac qua ambulam⁹
lassatus usq̄ ad mortē labore passionis. q̄nt quis
nōm velit ei compati. et omne tribulacōm suā q̄d
adhuc in corpore suo mistico. q̄ est ecclia sustinet secum
portare. Quia hāc passionē. quā caput in se p̄ nob
sustinuit. in carne diuisit p̄ omnia mēbra fidelīū
suorū. Et sicut oportebat pati xp̄m. et ita mixare
in gl̄iam suā. sic et mēbra eius. si capita fidelit̄ com
paciāt. et gl̄ificēt. Sicut inquit socij passionis est
aut paulus. ita et resurrexerit. Qui em̄ cōpassus
xp̄o plus fuit ei. et p̄p̄is cōregnabit. Ecclia nōdū
q̄ om̄is deus. suos el̄ctos in hac vita flagellat. diuisas
tribulacōes eis in mittēdo. et hoc facit. ut p̄ tales ad
uersitates p̄tā corp delectant. ac vitā suā corrigant
et in v̄tutib⁹ p̄ficiat. De hoc dī b̄t̄s b̄n̄h⁹. Quid q̄
in hac vita humana fragilitas tollēat. hoc p̄m̄s
cōdutor. q̄ntū in bonitate sua est. ul̄ ad correccōm m̄r̄
et n̄r̄e p̄mitat. ul̄ ad p̄fectū v̄tut̄ dispensat. Unq̄
deus qui summe bonus est. et summe nos diligit. gau
det in p̄t̄b̄acōib⁹ n̄r̄is. delectatur in tribulacōib⁹
n̄r̄is. absit hoc a clemētia diuina. sed ideo vult ut fla
gellēm⁹. ut a p̄t̄is purgem⁹. hec b̄n̄h⁹. De hoc et dīat
b̄t̄s iēo⁹. Quilz iustus debz flagella dñi paciēt̄ tollēa
re. quia aut ad purgacōm. aut ad p̄b̄acōnē flagellat
hec iēo⁹. Et sciendū. q̄ q̄nto quis q̄z alius in v̄tutib⁹
p̄fecerit. tanto maiores hui⁹ seculi aduersitates sustine
bit. Si aut̄ paciēt̄ flagella. et tribulacōes p̄nt̄ m̄ndi
tollēauerit. post hanc vitā in celesti patria sublim⁹
regnabit. De hoc dī b̄t̄s ḡg. Q̄nto em̄ quisq̄z alius
p̄fecerit. tanto in hoc m̄do m̄ueit. q̄d dur⁹ portet.
Quia cū a p̄nta seculo. mentis n̄r̄e delectacō deficit.

eiusdem seculi adusitas crescat. hinc est enim quod plebsque
cerminet et bona agat. et tamen subgram tribulationum
faste desudare. Terrena namque desideria fugiunt. et tamen
flagellis diuini fatigantur. sed cum patienter et humiliter
flagella suscipiunt. post flagella ad requiem subli-
miter suscipiunt. Si quis ergo appetit plene vna vincte
studiat humiliter purgationis sue flagella tollerare.
ut tanto post adiudicem mundior veniat. quanto nunc
eius rubigine. ignis tribulationis purgat. hec ergo
vnde gaudere debet fideles in diuersis tribulationibus
constituti. nam si quis iustus est peruersa probatur. Si
vero peccator est. non solum a peccatis mundatur. sed et post
hoc secundum remuneabitur. Sicut de hoc beatus Augustinus. Gaudere
debeat christianus in malis. quia aut probatur si iustus est
aut si peccator est emundatur. contristet sane quem corrigunt
flagella non possunt diuina. timeat simpliciter futurum. quoniam
propter iudicium contempsit remedium. Gaudere peccator cum
in isto seculo contristatur. ut post secundum cum christo remunetur.
hec Augustinus. Verum periculosum valde est. quod peccator in sordibus
vicio existens peruersa non flagellatur. nam anima cum
peccat a deo se diuidit. et perseuerando in peccatis. ab ipso
longe recedit. Si vero post peccatum per penitentiam sequitur. et
nulla disciplina aut tribulatio. tunc talis anima
a deo repudiatur. Ideo deus hic patet reprobis ut metum
in premiat. electos vero suos hic ferat. ut metum par-
cat. et eternam penam eis tribuat. De hoc dicit beatus
Augustinus. Anima que peccat a deo se diuidit. quod si peccata
continuat. a deo longe recedit. Si vero post peccatum
per penitentiam sequitur. et nulla disciplina. nulla corre-
ptione reuocat in ditione. quoniam merito se et deum
feat. etiam libellum repudii accipit. ut iam velut
aliena relictam faciat mala que vult. Verum necesse est
ut peccatores quosque consideremus tunc amplius miseros
quanto eos contempnimus in sua culpa sine flagello delin-
tos. Ideo enim deus sic patet hic. ut eos impetum feriat.

214
Idco aut quosda hic ferit no pccando. vt impetuu
pccat. hec gg. Et non dñi sedm dñm Cris. qz malus
no pt esse in omnibus malus. sed habet aliq bona
Neqz bonus in omnibus esse bonus. sed habet aliq
pccata. Cui ergo p spitate ht malus. p illis paucis
bonis retributionem hic accipit vt et illic plenus pu
nit. Et iterp. btus est ille maxie qui punit. vt
omnia expians delicta pbat et purgat hinc exe
at. et in nullo obnoxius. hec Cris. Vnde etia vt eua
dere possint etna supplicia. et puenire ad etna glaz
necesse est vt hic flagellet. qtus purgati in futo in
dicio inueniat. De hoc btus gg. in vi. li. morp sic di
electus quisqz vt etna supplicia euadat. et ut ad
phene gliam ascendat. debet hic assidue flagell
atteri. qtus in iudicio valeat purgat inueniri. po
namqz infinitat nre ponde deorsu cottidie ducim
in si intra manus artas p subueniencia flagella
releuem. Vnde hic dr. btus ho qm corrumpit ad no
pma vtus est ne ppetari debeant pccata sed vitari
Secda at ul ppetata corrige. Sed plexqz culpas no
solu immetes minime vitam. verpet. nec comissas
cognoscim. et pccor mēs tanto alius tenebresat
qnto nec dapnu sue ceatat intelligit. Vnde fit ple
ruqz diuini numeris largitate. vt culpa pena sub
sequat. et flagella oculos delinqtis apiat. qe m
vicia securitas ceibat. Torpens quippe animi
p cussione tangit. vt exatet. qtus qm statū sue ri
tudinis secum pdidit. afflitus cōsidet quo iacet.
Hinc itaqz nra aspitas correptionis origo est limis
Vnde p paulū dr. omē qd arguit. a luce manifestat.
Argumētū em salut est vis doloris. Et dñs i apok
Ego quos amo arguo et castigo. qma p hoc q
pccor dolore correptionis punit. qnqz ad btudine
que sine fine est mētū doloris erudit. hec gg.
Et qnto diuora et qmora qm i pnta p xpo tollat.

tanto firmiore spem et citiore de percipiendū fuit p̄mo
ac gaudio habebit. Vnde idem b̄tus ḡg. in x. lib.
mōr̄ de hoc sic dī. Sancti etenim vna. quia summa me-
dullit' diligūt. in infirmis dura patiūt. sed in fine
gaudij lūmē inueniūt. quod habere hoc spa-
cio percurrēt vite cōtempnūt. Vnde b̄n dī. et q̄
meridian' fulgor cōsurgit tibi ad vesp̄m. p̄cōr̄
em lūmē in die est. obscuritas in vesp̄e. q̄a in p̄nti
vita felicitate attollit. sed adūsitate tenebris in fine
denotatur. Iusto aut meridian' fulgor ad vesp̄em sur-
git. quia q̄nta sibi clartas maneat. tū iam occidē
cepit agnoscat. hinc namq; scriptū est. Tūc dēu
bene erit meritis. Et sciendū. q̄ bono mō
quo duriora p̄veritate tollerat. eo estimat' p̄mia tū
spat. Tanto namq; spes in dēum solidior surgit. q̄nto
p̄llo quisq; graviora p̄tulit. quia nequaq; retri-
bucōis gaudiū dēmitate colligit. q̄ nō hic p̄prio
p̄ia tribulacōe seminat. hinc em p̄ p̄s dī. Qui semi-
nat in lacrimis mēpultacōe metet. Hinc paulus ait
p̄ multas tribulacōes oportet nos intrare ī regnū dī
Quia igit' nūc p̄tribulacōne sent. ut post gaudiū fruc-
tus metat. tanto maior fiducia mētē roborat. q̄nto
hanc fortior p̄veritate afflicō angustat. Vñ paul'
dī. Bonū tamē dāmi rē. Quia em cōtra mala tūf-
eūcia sine defectu dāneat. dēmasinis mōr̄ gaudijs
sine dubietate p̄sumebat. hec ḡg. Vnde p̄fecti vna. sic
fuerūt mēs et similes omnia adūsā et amara que
eis occrebāt dulcia estimabāt. quia p̄hec ad etna
gaudia puenire nō dubitabāt. De talib' p̄bēm ḡg.
in vñ. li. mōr̄ sic dī. aīes si in dēo forti intencōe dū-
git. quidē sibi in hac vita amara sit. dulce estimat.
Omē q̄ affligit regnū putat. Cūq; etne patrie q̄nta
sit dulcedo cōmēorat. p̄ea p̄ntis vite amantudines ar-
dent' amat. Trāsit et p̄ mortē appetit. ut obtinē vitā
plenius possit. fūdit' in infirmis extingui desiderat.

247
quo velocius ad summa cōscēdat. hec gē. debem⁹ ergo exēplo
sanctorū patz tribulacōes nobis adueniētes et flagella
dei paciēt⁹ sufficere et nō iudicia dei occulta sup nos rephēdē
ut possim⁹ ab ipso mīam assequi. et a mīa iniusticia libe-
ri. Nam ut dicit bñs ier⁹. Cū in tribulacōe sibi p suis
pccis euēnisse estimat. dei mīam ad amplius bñfaciēdū
sibi puocat. Dicit et de hoc bñs gē. Quēq; cōtra flagella
dei se met ipm defende mīat. flagellat⁹ iudiciū euacuare
conat⁹. Nam cū p sua culpa ferri se denegat. quid ali⁹
qm iniusticiā ferent⁹ accusat. Vnde magna satisfactio
percussione est voluntas iusta cōditionis. que cū iniustum
facit nichil solet. iusta agnoscat etiā si latet. Nam cū pro
iniusticie pccō pccatim⁹. si in percussione mīa diuine volū-
tati cōiūgim⁹. mox a mīa iniusticia ipā cōmūtiōe liberamur.
hec gē. Et nōndū q valde infelices sūt qm in pnta vita
pccāta nō flagellant⁹. quia cū deus pccātes p suis ex-
cessibus nō flagellat in futū dāpnat. De hoc dicit bñs bñb⁹.
Cruelior est omī indignacōe ista mīa. qua peccāta pat
deus. nec pccatū p flagella. Illi nāq; nascit⁹ deus quē
peccāte nō flagellat. nā quē flagellando nō emēdat in
futū dāpnat. hec bñb⁹. Vnde diuina pietas suis elās
nascit⁹. et nō pccat in hoc in hoc seculo ut post modū par-
cat. et nō nascit⁹ in futū. Tēte bñs Aug⁹. qm dicit. diuina
bonitas ideo maxie nascit⁹ in hoc seculo. ne in futū nascat⁹.
et misericordit⁹ adhibet tēpale seueritatē. ne inferat iuste
etnā blacōne. hec Aug⁹ et bñs amb⁹. Cū misericorditer
deus pat cū aduersa hic tribuit. et qm ferē nascit⁹. cū p
pccāta elargit⁹. Nam ut dicit fulgēti⁹. Cū cōsolacōne nūc in
pnta recipit cōsolacōis diuine etnalic⁹ exops erit. Tribu-
latus aut in hoc seculo solus cōsolacōem recipit in futū.
hec fulgēti⁹. Necesse igit⁹ est omībus fidelib⁹ ad vitam
etnā puenire volentib⁹ ac desiderantib⁹. ut flagella dei
ac tribulacōes paciēt⁹ sustineāt. et sint grāa deo patre.
cōsolanti et flagellanti. cū em⁹ adest felicitas pnt⁹ scli
vtant⁹ illa in dño. et grās agāt deo. Cum vero deest iustit

dei iterum gratias agant. et deum semper diligant. siue blandiat
siue minuet. De hoc dicit beatus augustinus in glossa super psalmum multa
mala sunt in hoc seculo intus foras. prorsus non cessant
habundare scandala. Nemo ulla sentiat. nisi qui graditur
viam dei. Et talibus dicitur in omnibus divinis paginis
ut colligant presentia sperent futura. amant quae non vident
ut amplectantur quae videntur. Et si non amantur nunc quae
non videntur. quanto amatur sumus? cum viderimus? Desiderium ergo
nostri crescat. christiani non sumus. nisi propter futurum secundum. Nemo
presentia speret bona. nemo sibi promittat felicitatem mundi
quia christianus est. sed vivat felicitatem presentia in domino cum adest
et consolatori dei gratias agat. cum deest iustitiae dei gratias a
gat. ubique sit gratus nunquam sit ingratus. et per consolationem
tam et blandientem gratia sit. et per emendantem et flagellat
lanti et disciplinam danti gratus sit. Amat enim semper
ille siue blandiat siue minuet. Unde in doloribus exigit
a nobis pacem. sed post dolores promittit salutem.
Cum enim tribulem et angustiem. siue letem et exultem
ille laudandus est. qui et in tribulationibus erudit. et in
leticia consolatur. Laus enim dei a corde et ore christianum re
cedere non debet. non ut laudet in prosperis et maledicat
in adversis. sed quemadmodum. psalmus ait. Benedicam dominum
in omni tempore. semper laus eius in ore meo. Gaudes agno
scere preteritum blandiente. Tribularis agnosce preteritum emenda
tem. Siue blandiat siue emendet. enim erudit. cum pat
hereditate heret augustinus. Sciendum est quod omnipotens deus electis suis
in hac vita iterum asperum facit. et eos per diversa flagella
et tribulationes durius affligit. ne delectati temporalibus
oblectamentis obliviscantur eorum quae sunt in caelis. De hoc
dicit beatus Iohannes. Electis suis deus iterum asperum facit. ne delec
tentur in vana obliviscantur eorum quae sunt in patria. Unde tri
bulationes quae nos hic promittunt. ad deum ne compellunt
Dicit et de hoc Isidorus. Durius ita suos electos deus in
hac vita agit. ut deum fortioribus flagellis stimulis
que ferunt. nulla oblectamenta presentis vite delectent. sed

celestem patriam ubi certa requies est in desinet? deside-
rent. Hec Isidorus. Btius et Aug. de hoc sic ait. Cum
molestie in huius vite fragilitate crebrescunt. eterna requie
nos desiderare compellunt. mundus piculior est blandus
quam molestus. et magis cauendus est. cum se allicit diligenti-
ter. cum ammonet cogit quod contemnit. Hec Aug. Si igitur homo
semper esset in prosperis. et nunquam tribulationes et aduersa
pateretur. posset obliuisci sui aratoris. et transitorias delecta-
tiones proferre summis bonis et eternis. Ideo deus immittit
suis suis amaritudines tribulationum in ista vita. ut ea
que salubria bona et dulcia sunt studiose requirant.
De hoc dicit beatus Aug. Ipse mundus dum tot amaritudinibus
auaet. dum tot calamitatibus ingemiat. quid aliud
nisi ut non amet clamat. nisi tribulationes essent. homines
deum obliuiscerent bonis temporalibus contenti. Si enim deus
in istis prosperitatibus semper fauere nobis ut omnia nobis
habundaret. nullamque in tempore isto mortalitatis nostre tribu-
lationem nullas pessimas angustiasque patemur. non dicemus
nisi ista esse summa bona que prestat deus seruis suis. et
maiora non desideraremus. Ideo autem huic vite male dulci-
mister amaritudines tribulationum. ut alia que salubria
dulcia est requiramus. Hec Aug. Unde sancti vni plus ad-
uersis gaudent quam prosperis. quia illos alienos reputant
esse a deo. quibus ipse mundus ad omne commodum temporale prospera-
tur. Testatur hoc Isidorus ita. 8. Ea que seculi amatoribus
cara sunt. sancti velut aduersa refugunt. plusque aduersita-
tibus mundi gaudent. quam prosperitatibus delectentur. alios
reputant esse a deo. quibus hoc seculum ad omne commodum
prosperatur. Seruis autem dei huius contraria contingunt. ut dum
ista aduersa sentiunt. ad celeste desiderium ardentius exa-
tent. magna apud deum refulget gratia. qui huic mundo
contemptibilis fuerit. Nam reuera necesse est. ut quem
mundus odit diligat a deo. Tunc et iustorum gaudia eterna
disponunt. quam penam tribulatione probant. Hec Isidorus. Debet
etiam quilibet qui se conspiciat in diuersis tribulationibus constitutum.

sive sit tribulatio corporis sive anime ad deum confugere.
nec debet christiano aliud refugium esse. quam saluator eius
et deus eius. In omnes tamen tribulationes anime. nulla ma-
ior est. quam vulnerata conscientiam per peccatum habere. quam tunc anima
in seipsum requiem invenit. Unde in ista tribulatione et in aliis
quibuscumque adversitatibus ad deum est per consolationem fugi-
endum. De hoc beatus Augustinus in glossa super psalmum. sic dicit. Multe sunt
tribulationes. et in omni tribulatione ad dominum est confugi-
endum. Sive sit tribulatio in familiarum re. sive sit in salute
corporis sive de paulo carissimorum. sive de aliqua re. ad
huius vite sustentaculum necessaria. omnino aliud refugium
non debet esse christiano. quam saluator eius. quam deus eius
exceptum in omnes tribulationes anime humane. nulla est
maior quam conscientia delictorum. Namque si ibi requies non sit
sanctus sit in tuus homo quod conscientia vocat. ubique
alibi passus fuit tribulationes illuc fugiet et inveniet
deum. Si autem ibi requies non est propter humiditatem iniqui-
tatis. quam ibi et deus non est. quid facit? Factum est homo
quo fugiet cum pati cepit tribulationes. quocumque fugerit
sequitur tribulatio. hec Augustinus. habenda est et patientia
in tribulatione. quia cum tribulatur et patienter frequenter
est dominus. Teste psalmus qui ait. In ira est dominus hiis qui tribula-
to sunt corde. et humiles spiritu salvabit et beatus Bernardus. Antiquum
semita tribulatio. non putes te derelictum. sed memineris scriptum
cum ipso sum in tribulatione. Unde idem beatus Bernardus. Beatus semper
posset secum dominum habere frequenter. Desiderabat tribulati ita dicit.
Da michi domine tribulationem. ut semper possis esse mecum.
Domine si mecum es in tribulatione semper volo tribulari. ut
te mecum semper habeam. hec Bernardus. Ante et ubi sit tribu-
lacio cum patienter suffert. et quam omnibus necessaria videtur
Inapientibus. proficiantibus. et perfectis. De hoc per quendam
sic dicit. Tribulatio est mater humilitatis. doctorum pacie-
tiosus. virginum castitatis. compatitur et ne felicitatur. Tribula-
tio hec ita est a deo salutifera. ut beatus qui ab eis se abstin-
dat bonitatem aspergine. sive sit de maculis numero

uel p̄ficiētiū. seu et p̄fectoꝝ. Pubig mē etiā aufert.
p̄ciōꝝ. incēmēta p̄stat v̄tutū. et v̄bertatē cōfert
gr̄iā. Quid hoc thesamo p̄ciōssimo vtilius. Ip̄a
namq; p̄ciā tollit. p̄nigatoꝝ m̄m̄it. repellit tēp
taciōes. extinguit carnalitates. sp̄m renouat. sp̄m
roboret. v̄ltū exhilarat. cōsac̄e affert ferocitatem.
et m̄t̄noꝝ gaudiōꝝ cōtinuā p̄stat v̄bertatē. Ip̄a est
potio sanatima. herba salutafera sup̄ omēs p̄adisi
tēstres. corpus corruptibile castigat quidē. sed
aiām begetat immortalem. Anima deuota sagiat
tribulaciōē. sicut lilia fecūdan̄ celesti rore. Ip̄a tribuit
sapiām. adducat cōspectionē. et hominē m̄exptim
exertitaciōē facit. Qui nō est aduersa passus. quid scit
qui nō est temptat⁹ qualia facit. Ip̄a est domi dei electū.
vnga amorosa. plaga patna. Ip̄a volūtarios m̄bitat
et rebelles ad se trahere cōsuevit volūtantes. hōi paciēti
eque subseruiūt tam aduersa qm̄ p̄sp̄era. anima et
m̄m̄ici ei equalit̄ famulant. Hec ille. Nōndū et. q̄.
qm̄ m̄dūsis paciām h̄re desideat. necesse est ut laudes
hōm̄ cōtēpnat. quia q̄nto qm̄s in p̄nt̄ vite gl̄ia seu
vanitate delc̄at. tanto mag⁹ cōtra aduersa et m̄m̄i
as turbat. et in paciēs efficit. De hoc dicit Cusō. Q̄ntū
aliq̄s letat de laude hominū. t̄m̄ et de vitupaciōē tristat.
Qui vō gl̄iam cōcupiscit in celo. ob p̄briā nō timet in
terris. Hec Cusō. De hoc et. dicit Isaac abbas. p̄ certo
nisi homo odio habuerit vitā suā in hoc m̄do. p̄t
affectū fut̄e vite tribulaciōes sustinē nō p̄t. Hec Isaac
B̄tus et. q̄. in x. li. moꝝ. De hoc sic dicit. Qm̄ q̄
p̄ntē gl̄iam q̄rit. p̄fecto despectū metuit. quia qm̄ sp̄
ad lucra m̄hyat. semp̄ videt dampna formidat. et q̄
magis p̄tūis inheret. eo longe in m̄finis ab arte
securitatis iacet. Ac cōt̄. quisq̄ in solo et̄m̄it̄ desi
derio figit. nec p̄sp̄itate attollit. nec aduersitate q̄f
sat. quia dnm̄ m̄l̄ habet. q̄d in m̄do appetat. nichil est
q̄d de m̄do p̄tmescat. h̄mc salamon ait. Nō cōtrastab̄

in ista quid ei acciderit. Nam quanto quisque a se pleni
pauore qui ex mundo est abiit. tanto in se verius mu-
di concupiscentia vniat. hoc ergo. Unde sancti viri ut possent
exultare in aduersis. et in obprobriis pacem habere studue-
runt. gloriam et vanitatem mundi contempnere. De hoc per Eaba-
nam sic dicit. Uesao quis hoc mentem possit implere. ut laetetur
obprobriis fama nostra. et nos exultemus in domino hoc qui
fecitatur. Vanum implere non potest. hoc habemus. Perfecti tamen
viri. qui suam contumeliam gloriam reputantes et desperationem
exaltationem. in tribulationibus gloriantur. sed paucorum est ista
virtus. Teste beato Bernardus qui ait. In tribulationibus gloriantur
qui contumeliam gloriam reputant. obprobrium gaudium. despera-
tionem exaltationem. pauci sunt qui hoc spiritu repleant. hoc
Bernardus. Necesse est enim cum conuicia a proximis patimur. ut
mala perpetrata ad memoriam reuocemus. ut eo facilius in-
iurias sustinere possimus. quanto conspiciamus penitus esse hoc
quod meruimus. De hoc dicit beatus Gregorius. Tunc enim illata conuicia
bene tollemus. cum in secreto mentis ad mala perpetrata re-
uersemur. Tunc quippe videbitur quod iniuria patimur. dum in ac-
tione nostra conspiciamus. quia penitus est quod meremur. hoc Gregorius
Sed et hoc considerandum. quod magna est consolatio in tribu-
latione constitutus. si dona sui conditoris ad memoriam reuo-
cent. ut cum tuebantur ex flagello. ex domo a deo preceptis
consolentur. De hoc beatus Gregorius in libro de moribus. exponens illud
dicitur. Si bona suscepimus de manu domini. sic ait. magna
quippe consolatio tribulationis est. si cum aduersa pati-
mur. auctoris nostri ad memoriam dona reuocemus. nec
frangit quod ex dolore obuiat. si menti acius hoc
quod eximie subleuat occurrat. hinc namque scriptum
est. In die bonorum ne in memoriam sis malorum. In die ma-
lorum. ne in memoriam sis bonorum. Quis quidem enim dona patitur
sed donorum tempore. nequaquam etiam flagella pertimescat. in
elatione plenitudo corrumpit. Quis quidem autem flagellis atteritur
sed flagellorum tempore nequaquam se ex domo que cum con-
tigit accepisse consolatur. abstatu mentis omnia de

spatione destruit. Sic g^o utraq^{ue} uigenda sunt. ut vnu
 semp exaltero fulciat. q^{uo}nto et flagelli pena m^ora
 tempet d^{omi}ni. et d^{omi}ni leticia mordet suspicio ac formi
 do flagelli. hec g^o g^o. Non d^um et q^{uo}d v^{ir}tutis patie. uigenda
 est caritas. ut videl^z malos quos quis q^{ue} tollerat
 etia^m sustinendo amet. hoc tangit b^{ea}tus g^og^o in d^{omi}nⁱ li^o.
 mo^o p^{ri}mo. sic. d^{omi}nⁱ q^{uo}mp^{er}e s^{an}c^{ti}o^{rum} m^ora p^{ri}mo. et mu
 nta patie clipeo. et gladio amoris acuta. ad p^{ro}ferē
 da mala sumit fortitudinē. et ad p^{ro}bendi bona exēit
 benignitate. q^{uo}nto et odio^{rum} tela potē^t extuat. et
 amoris iacula valent^{er} reddat. Nequaqu^{am} q^{uo}mp^{er}e ad
 bella armatus p^{ro}git. q^{ui} aut clipeū s^{an}c^{ti}o^{rum} gladio
 nō v^{ir}tutē. aut b^{ea}t^{us} gladio nō m^unt^{er} clipeo v^{ir}id^{et} et miles
 dei. adūsitat^{ur} gladio dep^{re}hensus. et s^{an}c^{ti}u^m patie debet
 au^{er}tere ne peat. et amoris iacula inferre ut v^{ir}id^{et}
 C^{on}firmat^{ur} s^{an}c^{ti}o^{rum} b^{ea}t^{us} m^unt^{er} paulus dicens
 Caritas patie est benigna est. C^{on}m^u v^{ir}id^{et} ex v^{ir}o^{rum}
 defuit. caritas nō est. si videl^z malos. aut absq^{ue} b^{ea}g^o
 m^untate tollerā^{re} nō amat. aut rursū se se s^{an}c^{ti}o^{rum}
 exhibēs negligit tollere. quos amat. ut ergo a nob^{is}
 vera caritas teneat. necesse est q^{uo}nto et b^{ea}g^o m^unta patia
 et rursū b^{ea}g^o m^unta patie suffraget. ut mag^{is} q^{uo}ddā
 in cordē m^o edificat^{ur} cōstruēs. et b^{ea}g^o m^unta^m artem pa
 tie solidet. et patie fūdata edificia b^{ea}g^o m^unta^m exor
 net. hec g^o g^o. Etiam s^{an}c^{ti}o^{rum} q^{uo}d valde stultū est illis placē
 q^{ui} nō placēt deo. q^{uia} dei am^{ic}ū se esse denegat. q^{ui}
 eius placet inimico. v^{ir}id^{et} s^{an}c^{ti}o^{rum} v^{ir}id^{et} eos ad sua odia ex
 atare nō metuit. quos d^{omi}nⁱ dilige nō cognoscūt. de
 hoc b^{ea}t^{us} g^og^o sup^{er} ezech^{iel}. sic d^{omi}nⁱat. Stultū valde est. si
 illis placē q^{ui}m^{us}. quos nō placē d^{omi}nⁱo s^{an}c^{ti}o^{rum}. Nā p^{ri}mo
 derogatio. v^{ir}id^{et} m^o app^{ro}batio est. q^{uia} iam ostendim^{us} ali
 quid h^{ab}ere iusticie. si illis displicē inap^{ro}p^{ri}ū. q^{ui} nō placēt
 deo. Nemo et em^o p^{ro} m^o v^{ir}id^{et} atq^{ue} eadem re o^{mn}ipotē^{tia}
 d^{omi}nⁱo atq^{ue} eius hostib^{us} gratus existē. Nam deo se ami
 cū denegat. q^{ui} eius placet inimico. v^{ir}id^{et} s^{an}c^{ti}o^{rum} v^{ir}id^{et}

in voce libe increpatois accensi. eos ad sua odia ex-
tare nō metunt. q̄s dilige deum nō cognoscūt. hec
g̃g. Et scdm dcm bā B̃nh. angelus est odmi ppter dū
qm̃ amicaa que est p̃t p̃xi. cum amant p̃t dū
debitōes em̃ sum. cū odio habem̃ p̃t ipm̃. cū nob̃
reddim̃ debitōre. hec B̃nh. Scēdū et scdm dcm bā
g̃g. q̃ tribus modis btus paciē expetē solet. Alia nāq̃
sūt que ad nō. Alia que ab antiq̃ adūsario. alia que
a p̃ximo sustinem̃. A p̃ximo namq̃ p̃secucōes dap̃
na et cōtummelias. Ab antiq̃ aut̃ adūsario tēptamēta
Ado aut̃ flagella tolleram̃. Sed in omnibus hīs tribus
modis vigilāti oculo semetip̃am debet mēs cūspicē
ne cōtra mala p̃ximū p̃trahat. ad retribuēne mali
ne cōtē tēptamēta aduersarij seducat. ad delecta
tōne ul̃ cōsensū delicti. ne cōtra flagella opifias
ad excessum p̃uat m̃m̃iatiois. perfecte em̃ adūsā
rius d̃m̃at. qm̃ mēs m̃a. et mē tēptamēta eius a
delectacōe atq̃ cōsensu. et mē cōtummelias p̃ximū
custodiat ab odio. et mē flagella dei cōpesat. amur
niacōe. nec hec agentes retrahū nobis p̃ncipa bona
acquiram̃. p̃ labore paciē bona spanda sūt sepius
vite. ut tūc p̃mū n̄i laboris incipiat. qm̃ om̃is iā
labor fundit̃ cessat. hec g̃g. **S**unt etiā tres gradus
sive p̃fectus paciē. primus est ut distat homo motus
re et impaciētie p̃ pugna cōhibē et rep̃mē. ne erum
pāt foras in v̄ba et facta illiata. Sicut ignis suffoca
tus suo fimo extinguit. si nō cōhibet̃ arsit. et oīa
que attingē potit. armabilia incendit. **S**ecūdo gradus
paciē est. cum ex longo usu paciēdi. et in paciēdi re
frenādi homo didicēit. iam nō t̄ra uel t̄mbari ad
uersis sed q̃i m̄loco munito m̄d̄cussus citū cōtusi
tantes aduersarios intuet̃. quos nichil sibi nocere
confidit. Tam diu aut̃ homo aduersis t̄ret. qm̃ diu
diligat aliqd̃ t̄pale in se ul̃ iuxta seip̃m qd̃ timet
p̄dere ul̃ dolet ut corpus res amicos honores. p̃ximam

248
Volūtate. Qui autē ista inordinate nō diligit. non
valde delectat. in eis. ita nec gunt cōtastat peris. Vnde
corpis lesiones. res et amcorz amissiones offensas
et cōfusiones patietur sicut tollerāde. qđ maxie vsu dis
tatur. sepe talia sustinēd. Vno em̄ in hac vita tam as
peru est. qđ vsu et studio paciē nō fiat ammolens
ad portandū. Iuxta illud. quod male fers asuesce
et feres. In isto gradu nec p̄bat homo adūsus. nec
gaudet p̄spis. sed sustinet et taceat. Tertius gradus
paciē est gaudē in tribulacōibus. et gloriari cū affuit
et desiderare cū desit qđ est p̄fectoz. sicut famosus
et nobilis tyro gloriatur. cum debet tyrocinū cōtra aliū
nobile experire. Talis erat paulus qui ait. Cōplacō
michi in infirmitatibz meis in cōtinnelz. in necessitatibz
in angustis in p̄sequacōibz p̄ xpo. Et scdm b̄n̄m ḡg.
maioris est meriti adūsā paciē tollerare. qm̄ bonis
opibus insudare. Qui igit ex desiderio paciēdi sibi ali
qn̄ infert aduersa. castigād corpus et mētē. mēore
et cōtione afficiēd. Cui nō et sufficit. cū ab alio infer
tur ei occasio paciēdi. Vnde nō corpus affligit. nō ani
m̄ humiliat. cū maioris sit meriti hec pati cōmitti ab
alio. qm̄ a semet ipso. Vnde qui semetipm̄ dilect. et
rephensibile iudicat. paciē debet accipe qn̄ alius
idem de ipso sentiat. vera em̄ humilitas. sic gaudet ab alio
humiliari sicut a se. Et vera paciē. ita libent̄ sustinet
aduersa ab aliis illata. sicut a se parata. Et nōdū
qđ qm̄ aliq̄ diffēcia videat esse in fortitudine et
paciē. et cōstanciā. et magnimitatē et loganimitē
et mīatē et māsuetudinē. sicut ex eoz diffinētibz
colligit. tamē se sepe dnm̄ p̄ altē positū inuenit. pa
ciēcia em̄ est honestat causa res dissimiliū volūtaria
p̄ressio. Fortitudo est immobilis mētē adūsā animi la
borū et p̄culorū equa suscepō. Cōstācia est inter
fluctuātes causas nulla mētē trepidacōe cōtūti agāg.
mmitas est difficilū spontanea et rācōnablis agāssio

Longanimitas est spes cū longa expectacōe bonorū
agitis est quē asperitas seu amaritudo non affligit
mansuetudo est tranquillitas animi. altius nō cēdes
improbis. Possunt et singula istorū singulis scīs
adēquari. Pacēs em̄ est. qui dolores equo aīo tolle
rat. ut Iob et Thobias. Fortis est quē tēptacōum
dāmonia nō enervāt. Et Ioseph. Constās est quē fiores
et labores nō pusillanimē faciūt ut Machabei. Agg
nammi est qui ardua et difficilia aggredi nō expa
uescit. Et Dauid et Iohēs bapt^a. Longanimis est quē
longa expectacō a spe desiderij nō frangit. Et abra
ham. Agilis est qui odientū iaculis nō irritat. Et ma
lum p̄ malo reddat. Et Moyses et Paulus ap̄lus
mansuetus est qui corde tranquillius. et morib⁹ fort^{er}
tractabilis est. Et Iohēs evāg^l. Istorū et aliorū scōrū
exempla debem⁹ respiciē. et tribulacōes nobis adue
ntes paciēt^{er} tollerare. quia q̄nto plura. p̄ amorē
n̄r conditoris passi fuerim⁹. tanto maior merces nob⁹
ad dñō recōpensabit⁹. Unde dicit b̄tus Aug⁹. multa susti
nēdabus mēris. multa merces servat⁹ mēlo. et p̄ut b̄s
g⁹. dicit. Si illic dulcia appetim⁹. necesse ut hic amara
tollerem⁹. Vnde p̄ multas tribulacōes oportet nos m̄re
in regnū dei. Sed t̄p̄ passiones et tribulacōes q̄s patim⁹. in
p̄nta vita nō sūt cōdigne. nō solim p̄ p̄nta p̄nta
que remittūt nobis. sed et p̄ futū gl̄iam que pro
mittit⁹ et dabit⁹ nobis. De hoc dicit b̄tus B̄n⁹. Non sūt
cōdigne passiones h̄m⁹ t̄p̄s ad p̄ntā culpā que remit
tit⁹ nobis. nō ad p̄ntem cōsolacōis gr̄am que infundit⁹
nobis. nō ad futū gl̄iā que p̄mittit⁹ nobis. hec
B̄n⁹. Pacētiā ergo in aduersis et tribulacōib⁹ habea⁹
Et et̄na gaudia post hanc vitā pape valeam⁹. Sic
igit⁹ habem⁹ de virtute paciēcie. *De silencio. cap. xxiij.*

Postq̄m edoctus sum de virtute paciēcie. Ammō
que virtus paciēcie sequat⁹. De hoc capio in
formari. Sane debes q̄ virtutem paciēcie

20
sequitur silentium. siue taciturnitas. quia verus pacatus
post illatas sibi iniurias silentium tenet. nec per impa-
tiam malis sibi irrogatis contradicit. sed tacendo pacatus
sustinet ac tollerat. Et nondum quod multum valet homini
religioso virtus silentii. quia sicut in multiloquio non
deest pax. sic breuitas et raro loqui. ad hoc valet ut
homo caueat sibi a peccato. Et sicut ex nimia loquela
frequenter sequitur iniuria tam dei quam proximi. sic ex silen-
cio mutatur iustitia. ex qua velut ex quadam arbore colli-
gitur fructus pacis. Unde cum claustralibus pax summe sit
necessaria. Valde est silentium eis necessarium. per quod pax
tam cordis quam corporis conservatur. Propterea Isayas propheta
virtutem silentii considerans ait. Erunt opus iusticie pax et
cultus iusticie silentium. quod dicit. Tante virtutis silentium quod
in homine conservatur dei iustitia. et inter proximos pacem mittit
et custodit. Vnde enim homo valde diligenter ora sua adhibe-
at custodiam bona gratuita que habet cito dissipabit. et
in multa mala corruet. Nam ex lingua procedunt si negli-
gens custodiat. blasphemiam. murmuratio. peccati defensio.
perurium. mendacium. detractionem. adulationem. maledictionem. contumeliam
contumeliam. prauum consilium. rumor. iactantiam. multiloquium.
similitas. De hoc per Iohannem abbatem montis synay sic
dicit. Multiloquium est vane glorie cathedra. per quam semper
manifestare ac pompatice palare nam habet. Multilo-
quium est insipientie argumentum. detractionis porta. ma-
nimductor similitas. mendacii minister. conversationis reso-
lutio. acuitas intelligentie dispersio. acacie conditor
dissipatio meroris. caloris et feruoris frigidificatio
oratoris obscuratio. Hec Iohannes. Unde ille religiosus frust-
ratur de possessione virtutis in corde. qui dissipat disci-
plinam silentii per inquietudinem multiloquii. Si quis enim
teste scriptura. putat se religiosum esse. non refrenans lin-
guam suam. sed seducens cor suum. huiusmodi vana est religio. quia
cum otiosa verba caue negligimus. ad noxia quoque
dilabimur. Nam primo de alienis facis libere aliquid loqui

postmodū exmāta locutōe ad v̄ba detractōis
venit. deinde oriūt̄ rixē. accēdūt̄ odia. pax tota
cordiū cōfundit̄. et ab om̄i statu rectitudinis evertit̄.
de hoc b̄tus ḡg. in vi. li. mox sic dī. Nōndū q̄ sepe
dum ab oīosis v̄bis nequaḡ lingua cōpesat̄. ad teme-
ritatē quoq̄ stulte macpaciōis effrenat̄. Quibusdā
em̄ rime sue gradibus d̄sidiosa mēs in foveā laps̄
impellitur. Nam cū oīosa v̄ba caue negligim̄. ad
noxia puenim̄. ut p̄us aliena loqui libeat. et post
modū detractōis eorū vitā d̄ quibus loquit̄ lingua
mordeat. q̄nq̄ aut̄ vsq̄ ad aptas cōtumelias p̄u-
pat. h̄mc seminat̄ stimli. oriūt̄ rixē. accēdūt̄ faces
odiorū. pax tota extinguit̄ cordiū. b̄n b̄n p̄ Salom̄ dī
Qui dimittit aquā caput est iurgiorū. Aquā q̄mpe
dimittit. est linguā in fluxa eloquia relaxare. Qui ḡ
dimittit aquā caput est iurgiorū. quia qui linguam
nō refrenat. cōcordiā dissipat. Vnde p̄ semetip̄am v̄ci-
tas nos amonet. d. om̄e verbū oīosū qd loquuti
fuerūt hoīes. reddet racōm d̄ eo in die iudicij. Oīo-
sū q̄mpe v̄būm est. quod aut racōe iuste necessit̄
aut intentōe pie valit̄ caret. Si ḡ racō d̄ oīoso
sermone exigit̄. pensandū valde est. que pena
multiloquiū sequit̄. in quo et p̄supbie v̄ba p̄at̄
Sciendū est q̄ ab om̄i r̄titudinis statu deperit. qm̄
p̄ noxia v̄ba diabūt̄. Vnde sc̄ptū est. Sicut v̄bis
pacēs et absq̄ murorū ambitu. ita vir qui non
p̄t in loquēdo cōhibē sp̄m suū. Quia em̄ mirū
silenciū nōn habet. patet inimici iaculis ciuitas
mentis. et cū se p̄ v̄ba extra semetip̄am eiat. aptā
se adiutatio ostendit. quā tanto ille sine labōe sup̄at
q̄nto et hec eadem que v̄mat cōt̄ semetip̄am per
multiloquiū pugnāt. hec ḡg. Vnde silenciū discre-
tū multū est diligendū. quia cōp̄uat v̄niq̄ueq̄ reli-
giosū in disciplina et in statu v̄tutū. et bonorū op̄erū
Nisi em̄ hec v̄tus videlz̄ silenciū in ordīe mūtā. et

statuta fuisset. religionis rigor in suo vigore permanere
 non posset. De cuius comendatione et virtute Iohannes abbas
 montis synay sic ait. Silentiū igitur in sancta est mater
 orationis. ignis custodia. episcopus cogitationum. meteo pug-
 nator. luctus colligatio. amicitia lacrimarum. memorie
 mortis operator. pene eterne pictor. Iudicij etiam diligens
 inquisitor. mesticie mister. confidentie puer. immutata tra-
 quillitas coniugalium coniunctus. non apparet perfectus cog-
 nosces delicta tenet linguam. qui deo multiloquus est
 non deum cognovit seipsum sicut oportet. Silentiū animi
 appropinquat deo. et latens colloquens a deo illuminatur. Colli-
 gitur de exercitu cadit simones. et qui luctum anime possi-
 det. qui ignem accendit auerit multiloquiū. Et qui quiete
 solitudinis diligit. os suum recludit. qui non audit odorem
 ignis altissimi fugit homines. qui apertum est. hec Iohannes
 abbas. Sciendum tamen quod discretio est habenda in silentio ob-
 suauitatem. Nam sunt nonnulli qui viam lingue incaute
 fugientes. de rationibus cogitationibus in cordis secreto impli-
 cant. et dum a colloquiis inmoderate abstinent. graue
 multiloquiū in mente tollerant. Et sunt nonnulli qui silen-
 tium obseruantes alios loquentes aspiciunt. et infirmos
 iudicantes semetipsos propter hoc in superbiam erigunt.
 Et sunt nonnulli nimis taciti. qui cum iniuste aliqua
 patiuntur. eo acutorem dolorem sustinent. quanto ea que
 tollerant non loquuntur. Nam si illatas molestias loquen-
 do tranquille dicunt. sue conscientie dolorem alienarent.
 Et sunt nonnulli qui dum quorundam proximorum suorum ma-
 la conspiciunt. silendo peccatorum vulneribus medicamina sub-
 trahunt. et ideo mortis auctores tacendo fiunt. Unde
 cum magna discretionem lingua frenata est. ne nimis
 loquendo in viciū defluat. aut nimis tacendo ab uti-
 litate torpescat. De hoc beatus Gregorius in dñi. li. moralium
 sic ait. Sciendum est qui cum pauore nimio a loquutione
 restringitur. modum plus quam necesse est intra claustra silen-
 tii coartat. et dum lingue viam incaute fugit. occulte

deterioribus implicamur. Nam sepe dum ab eloquio
immoderate compestimur. graue multiloquium in corde tol-
leramus. Ut eo plus cogitationes in mente ferueant. quo illas
violenta custodia indiscreta silentij angustat. et pler-
que tanto lacus defluunt. quanto se esse secutiores estimant.
quia foris a reprehensoribus non videntur. Unde mens non
numquam in superbia tollitur. eosque quos loquentes audit. qui
infirmos conspiciat. cumque os corporis claudit. quantum se vi-
tiosus superbiens apertat non agnoscit. lingua et enim premit
cogitationem erigit. et cum se per negligentiam nimis con-
siderat. tanto apertius se cunctos liberius. quanto et securius
accusat. Plerique autem nimis taciti nonnulla iniusta
patiuntur. et eo in maiorem dolorem perducunt. quo ea que sus-
tinent non loquuntur. Nam si illatas molestias lingua
tranquille diceret. a conscientia dolor emanaret. Vulnera enim
clausa plus cruciant. quia cum putredine que intus seculis
feruet erant. ad salutem dolor aperit. Plerique et nimis
taciti. dum quorundam mala conspiciunt. et tamen in silentio
lingua premit. qui conspectu vulneribus versus medicamentis sub-
trahunt. et eo moris auctores fiunt. quo virius quod po-
terant eundem loquendo. noluerunt. Unde et immoderatum
silentium si culpa non esset. propheta non dixisset de michi
quia tacui. Quod ergo michi hec nisi studiose lingua
sub magni moderamine liberatione frenanda est. non in-
solubilitate obliganda. ne aut laxata in vitium defluat
aut restricta etiam ab utilitate torpescat. Hinc namque per
quendam sapientem dicitur. Sapienter tacebit usque ad tempus. Ut mi-
nimus cum opportunum considerat. postposita cuncta silentij.
loquendo que congruit in usum se utilitatem impendat.
Hinc salomon ait. Tempus taceri et tempus loqui. Dis-
crete quippe diuersitatem pensanda sunt tempora. ne aut
cum restringi lingua debet. per verba se inutiliter soluat.
aut cum loqui utiliter potest. semetipsum pigre restringat.
Quod bene philosophus considerans breui postulatione complexus
est. dicens. Pone domine custodiam ori meo et ostium car-

224
cūstancie labijs meis. ostiū nāq; apit et claudit. Qui
ergo ora suo nequaquā poni obstaculū. sed ostiū pectit
apte docuit. q; et p disciplinā retinere lingua debeat et
ex necessitate laxari. quāvis os discretū et cognuo boni que
apiat. et rursū cognuo tacitūtas claudat. hec g; q;
nōndū q; raro inuenit aliq; q;uis et pfectus qui in
verbis otiosis interdū nō excedat. Vnde debet vniūsq; q;
culpās lingue tegē meret vite. et pondē bonorū operū
pmerē immoderata verborū. De hoc b;us g; in xxxij.
lib. mōr. exponēs illud Job. gāmī meā pono sup os
meū sic. d. Vsu sacra eloquiū in manu opacio. in ore lo
quūcō. solet intelligi. gāmī g; sup os ponē est. v;ute
boni opis culpās tegere incaute locutiois. Quis enim
inueniri p; q; qui q;lib; pfectus sit. de otioso cū simone
nō peccet. Sed si vni ante dei oculos student culpās
lingue tegē meret vite. studet pondere bonorū operū
pmerē immoderata vborū. Vnde in sancta ecclesia manus
supponit. dnm in clās eius cotidie otiose locutiois
dictū virtute bone actionis opitur. Scriptū namq;
est. Beati quorū remisse sūt iniquitates. et q; p; tecta
sūt p;ā. Sed rursū cū scriptū sit. Omnia nuda et aperta
sūt oculis eius quō tegi possūt que eius oculis cū tūc
ta nuda sūt abscondi nequaquā possūt. Sed quia hoc
q; tegim; inferius ponim; atq; hoc vnde tegim; immo
supducim;. Et quod est sub; positū tegam;. Tegē p;ā
dicim;. que q; sub; ponim;. dū abdicam;. estq; aliud
supducim;. dū bone actōis opus ad hoc post eligim; vt
pferam;. Qui ergo p;ora mala deserit. et bona postius
facit. p; hoc q; facit addit. quia tūfactā neq;am; tegit
cū boni opis merita supducit. hec g;. debet ergo q;lib;
religiosus amare silēciū et raro loqui. et cū loquitur
paucā et rāonabilia ac edificatoriā vba. et de p;ceptis
dei tractātia loquat. Vnde p; sapiētē d; d. Omnis narratio
tua sit de p;ceptis altissimi. magna aut vtilitas est v;
silenci; vna est quia adducat cōpūctōm. homo namq;

cum tacet cogitat vias suas. et locū habet cogitā-
di. qm̄ mltiplex sit sumus defectus. qm̄ modic⁹ pfect⁹
et ex hoc surgit cōpūcō. Unde dī. ps. obmutui et si-
lui a bonis et dolor meus renouat⁹ est. Alia valitas
silenci⁹ est. quia hominem dēmonstiat esse celestē. Nam
qui est in mūdō et mūdāna nō loquit⁹. euidēt⁹ dē-
monstiat se nō esse dē mūdō. Qui enī dē terra est dē terra lo-
quit⁹. Nichil aut tū valet hōi religioso ad cōspuādū
silenciū. sicut fugē cōsortia hominū et vitā dūce soli-
tariā. Ille enī homo qui iam leuauit se sup̄ statū hominū
nō debet hēre cōsolatorē et colloquutorē nisi solū deum
et ideo debet esse solitari⁹ et tacē. Ex quo enī deum
habet p̄ sortio. nō debet curare dē humano cōsortio
p̄ptea dicit. in T̄ren. Sedebit solitari⁹ et tacebit. qā
leuauit se sup̄ se. Sedebit m̄q̄m solitari⁹ cōsortia hominū
fugiēdo. et tacebit dē celestib⁹ meditādo. et leuauit se
sup̄ se. celestē dulcedinē degustando. Sic igitur pa-
tet dē silencio. *De obedientia. Cap. xxiii.*

Post explanacōnē silenci⁹ et eius informa-
cionē. que virtus m̄c sequat⁹. dē hoc dē sūb-
edoceri. *¶* Debes scire qd dē paciā et silencio
nascit⁹ virtus obediēcie. quia veritatē paciētes et
silenciū amātes ad queq; iussa sup̄iorū sūt obediē-
tes. Primo aut videndū est. quid sit obediēcia obe-
diēcia est. p̄prie volūtat⁹ subiectio. arbitrio sup̄iorū
adliata et honesta. Obediā vō est exhibēda aut soli
deo p̄t se. cui⁹ serui sum⁹ p̄prie vel creatē rācōnali vīce
dei angelo ul hōi. in hīs que deus requirit a nobis
et que ad deū cōducūt. Ratio aut obediēcie triplex est
vna est qd om̄is creatā ordmata est ita a deo. qd licz ip̄e
om̄ib⁹ et singlis ita p̄sit. vt ab ip̄o sola accipiat qd p̄t
et h̄nt et possūt. tamē p̄p̄m̄iora sibi nō loco. sed
similitudinē plen⁹ accipiūt ab ip̄o. qd inferiorib⁹ et
sibi p̄p̄m̄iorib⁹ influūt. et illa itē p̄p̄m̄iorib⁹ v̄s
in m̄m̄m̄. vt inferiora sup̄iorib⁹ subdita sūt. et sup̄iora

222
 ora inferioribus presunt. et ea regunt. Ut summa medius
 et media presunt inferioribus. Sic angeli superiores inferioribus
 presunt. Et de his paulus dicit. Omnis anima potest
 superioribus subdita sit. Substantia enim divina est elevata
 ita et segregata ab omni creato. quod inferiora immediate
 motum eius sustinere vel suscipere non possunt. nisi mediis
 superioribus. cum ipse tamen in motus in se omnia moueat. et
 gubernet. ita ut nichil sit omnibus eo presentia et nichil in
 comprehensibile. Secunda ratio est. cum non duntaxat omnibus datum sit
 esse deitabiles dei. ne ignari errent a via dei. quia necesse
 est eos peruenire ad gloriam celestem. expedit ut sequatur doc-
 trina doctorum suorum. sicut dat cecus manum ductori ne
 cadat et impingat vel erret. Tertia ratio est. ut homo qui no-
 luit subesse deo peccando. et ita superbiendo gloriam dei per-
 didit. satisfaciat ei subiungendo se homini propter deum. et ita
 per humilitatem mentis gratiam dei recipiat quam amisit quan-
 to maior autem et purior fuit humiliatio et purior. tanto
 plenior erit recuperatio. Magnitudo vero humilitatis attē-
 dit in difficultate inuicti operis. puritas in simplici-
 tate. promptitudo in alacritate exsequutionis. Est autem
 triplex obedientia. necessitas. cupiditas. et caritas. Nec-
 cessarie obedit. qui cogitur minui. et libenter esset liber si
 posset. vel audet. Cupiditate obedit. qui per mercedem ter-
 rena. vel comodo corporis. vel consolatione exteriori libenter
 facit quod in iungitur. Obedientia vero caritatis est quando ex caritate
 dei. et propter divinam remunerationem obedit. Et non duntaxat quod
 obedientia est generatrix omnium virtutum. per quam vita omnium fidelium
 bene ordinatur ac regitur. De qua dicit scriptura. Obedientia
 est ordo. quo omnium vita fidelium ordinatur. generatrix omnium
 virtutum. abusus omnium scelerum. dicitur omnium diuersum. hec scriptura
 Sine hac virtute. nullum bonum opus potest placere deo. nec
 potest acceptum esse illi. omne quod iniquitatem fuit propria vo-
 luntate. De hoc dicit beatus Bernardus. Nec studium bone actionis
 nec orationis sancte contemplationis. nec lacrimarum penitentiarum. ex
 obedientia accepta poterunt esse deo. Unde grande malum

est propria voluntas. qua fit ut bona tua bona tibi non
sint. Nichil omnino. quod propria iniquitatum est voluntate
gustabit is qui patitur in illis. hec Bernardus. Quid sit
autem propria voluntas. idem Bernardus Bernardus de ea sic dicit.
propria voluntas est. que non est contra tuum deo et hominibus.
sed contra tuum. quoniam quod volumus non ad honorem dei. nec ad
utilitatem proximi. sed satisfactum cupimus propriis motibus
carnis. Quid enim odit deus. aut quid punit propter propriam
voluntatem. cesset propria voluntas. et infernus non erit
hec Bernardus. Unde ab omni bono religioso cavenda est in-
obedientia. quia hoc vitium adeo perdidit paradisum. et mo-
biensibus tollit celum. Teste beato Augustino. qui dicit. O quam enor-
me vitium est inobedientia. que angelo perdidit celum.
adeo paradisum. Sauli regnum. Salomoni amorem dei. et celum
inobediens Bernardus. hec Augustinus. Nec et Christus dominus obediens ama-
tor. Dabit illis gratiam et copiam suam. qui vitio inobediencie
deserviunt. quia ipse morti potius quam non obedire ele-
git. De hoc dicit Bernardus Bernardus. Non dabit inobediens co-
piam suam. tantum obediencie amator. ut mori quam non
obedire maluerit. Quis ergo non erubescat obstinatus
esse in consilio suo. quoniam si sapientia ipsa deseruit. Unde
dicit in Evangelio. Luce. Descendit tu propterea. et eras subditus
illis. hec Bernardus. Similiter ergo obediens prelati nostris si volu-
it deus exaudiat preces nostras. quia secundum dominum beatus
Augustinus. Quantum obediens prelati. et prebuis nostris. tantum obedit
deus orationibus nostris. Quis vero sit obediens verus. sciendum
quod beatus Bernardus. condicio verum obediens declarat. dicens
Verus obediens mandatum non praestimat. sed parat an-
tes auditui. lingua voci. pedes itineri. manus operi.
et se totum intus colligit. ut mandatum pagat impantem
nec attendit verus obediens. quale sit quod precipitur.
hoc solo contentus. quia precipitur. hec Bernardus. Vbi tamen
adverteendum. quod modus obediencie sic teneat. ut etiam
bonis prelatibus non consentiamus in malo. nec malis
prelatibus resistamus in bono. De hoc dicit Bernardus Augustinus.

Sic modus obediencie est tenendus ut bonus in malo
non consensu. nec malis in bono contradicatur hoc Aug.
Et sciendum quod virtus obediencie tanta est. quod virtutes alias
menti inserit. inseritasque custodit. que etiam virtutibus
ponit. quia per obedienciam propria voluntas mactatur.
Nam dum aliene voci humiliter subdimur. nos metipsos
modo superamus. De hoc beatus Gregorius in xxxv. li. morum
exponens illud dicitur. Et dederunt ei unusquisque unam
viam et in viam suam. sic ait. Quid ponem nisi in
noticia. quid per viam nisi obediencia designat. Et
quia ad ostendendam virtutem obediencie occasio optima se
prebuit. Libet paulo diligentius sollicitusque discutere
et quantum sit meriti demonstrare. Sola namque virtus est
que virtutes ceteras menti inserit. inseritasque custodit.
Unde et primus homo preceptum quod suaveret accepit. cum
si se vellet obediens subdere. ad eternam beatitudinem sine
labore perveniret. Hinc Samuel ait. melior est obe-
dientia quam victimis. et auscultare magis quam offerre
adipem arctum. quoniam qui peccatum arrolandi est repug-
nare. et qui scelus ydolatrie nolle acquiescere. Obedientia
quippe victimis viam ponit. quia per victimas alienam
caro. per obedienciam vero voluntas propria relinquitur. Tanto igitur
quisque deum citius placat. quanto ante eius oculos
repressa arbitri sui superbia gladio percutit se ymo-
lat. Quo contra arrolandi peccatum in obedientia dicitur. ut
quanta sit obediencie virtus ostendat. Si enim qui peccatum est
arrolandi repugnare. et qui scelus ydolatrie nolle
acquiescere sola est obedientia. que fidei meritum possidet.
sine qua quisque infidelis committit. etiam si fidelis esse
videatur. Hinc per Salomon in ostensione obediencie dicitur.
Vir obediens loquitur victorias. Vir quippe obediens
victorias loquitur. quia dum aliene voci humiliter sub-
dimur. nosmetipsos in corde superamus. Quod vero est
iniquum per obedienciam malum fieri. aliquando dicitur debet per
obedienciam bonum quod agitur immitti. nec enim in paradiso

malis arbor extitit. quā dñs hōiem cōtingē inter
dixit. sed ut melius p obediē meritū hōmo bñ con
ditus crescat. dignū fuerat ut hūc eadē a bono pbi
bet. hēc gē. Nōndū eadē q obediēcia si dē suo aliq
habeat nulla est. Aliqñ aut si dē suo aliqñd non
habeat mīma. Nam cū hūm mūdi pspira papiūt
si ad hoc. ex pmo desiderio mēs anhelat. a v̄tute
obediēcie se alienat. Eiusū cū dēspētus mūdi. et ce
tē que sūt cōtraria papiūt. nisi hēc animus. ex se
met ipō appetat. obediēcie sibi meritū mīmit. qd
ad ea que dēspēta sūt mīnus obedit. Dñd modē
no tpe raro aliquis verus obediēs reperit. Nam cū
pspa. et illa que sūt p comōdū corpis in iūgū libetū
immo talis obediēcia. nō solū suscipit. sed eadē desi
derat ac querit. Eūm vō dēspēta. et ea que sūt labo
rosa papiūt. tali pcepto aut resistit. aut mīnus
obedit. vel si obedit. hoc ipm cū mīmie fit. et tur
bulento corde. Ista bñs gē. Ixxxv. li. moztāgit
d. sic. Quia nōmīqñ nob hūm mūdi pspa. nōmīqñ
mībēt adūsa. Cādē sūmope est. q obediā aliqñ si
dē suo aliqñd hēat nulla est. Aliqñ aut si dē suo ali
quid nō habeat mīma. Nam cū hūm mūdi successus
papiūt. cū locus supior mpat. is qui ad papiēda
hēc obedit. obediēcie sibi v̄tutē euacuat. si ad hēc eē
ex pmo desiderio anhelat. Neqñ em se sō obediēcia
dūgit qui ad pspa hūm v̄tute papiēda. libidm ppe
ambicōis seruit. Eiusū cū mūdi dēspētus v̄cipit
cū probra adipisci et cōtmelie nūbent. nisi hēc ex se
met ipō animū appetat. obediēcie sibi meritū mīmit
quia ad ea que in hac vita dēspēta sūt mīnus nōlēs
q dēscendit. ad dētmētū qmpe obediēcia dūat
cūm mētem ad suscipiēda pbra hūm seculi nequa
q ex pte aliqua sua eadē vōta cōmittit. dñs ergo
obediēcia. et madūsis ex suo aliqñd hīe et rursū
in pspiris ex suo aliqñd oīno nō hīe. qñs et iadūf

tanto sit gloriosior. quanto diuino ordini etiam ex desiderio
uo iungit. et in propriis tanto sit melior. quanto a propriis
ipsa quam diuinitas accipit gloria fundit et mente separat.
Sed hoc virtutis pondus melius ostendimus. si celestis
patris duorum hominum facta meditemur. moyses namque cum
in deserto oues pasceret. a domino per angelum in igne loquente vo-
catus est. ut eripiendo omnem israheliticam multitudinem periret.
Sed quia apertum se mente humilis exaruit oblata peruenit
tanti regiminis gloriam expauit. moxque ad infirmitatem
peruenit. dicens. obsecro domine non sum eloquens
ab heri et indies tertius. ex quo cepisti loqui ad seruum
tuum. et se postposito. alium depositum dicens. mitte quem
missum es. ecce cum auctore lingue loquitur. et ne tanta regi-
minis potestate suscipiat. eligere se esse causat. Paulus
quoque diuinitus fuerat. ut ierosolima ascendere debuisset amorem.
sicut galatas dicit. Deinde post annos xiiii. iterum ascendit
ierosolima. et ab agabio propheta cum cognouisset se multum
pressum per nomine domini. respondit. S. Ego non solum alligari. sed
et morti in iherusalem paratus sum pro nomine ihesu. neque enim pro
sioris facio animam quam mihi. Preceptum igitur reuelat
coris ierosolima pergens aduersa cognoscat. et tamen hec
libenter appetit. audit que timeat. sed ad hoc ardentem an-
helat. moyses itaque ad propria de suo nihil habet. quia
paratus remittit. ne israhelice plebi preferat. paulus ad ad-
uersa ex suo voto ducit. quia malorum imminet cum cogni-
tione perit. sed deuotione spiritus etiam ad actiora feruescat.
Iste perit perit gloriam deo voluit iubere de clare. iste
deo a spera et dura disponere se studuit ad gloriam ipsa
rare. peruenit quod utroque ducit. inconficta virtute instrum-
m. de si obediens palmarum apprehendere nititur. propriis hominibus scilicet
ex sola missione. aduersis autem etiam ex deuotione militat.
Non dum vero est. quod hoc loco. cum manere oues. cum oue in
antris offertur. quia in multis innotis mentibus semper
obediencia iungit. domino attestante qui ait. oues mee vo-
cem meam audiunt. Beato igitur Job nemo manere sine oue

nemo ouē sine manu optulit. quia profecto redemp-
tori nō nō obedit. qui innocēs non est. Et innocēs nō
est. qui ei obedire cōtempnit. et obediētia nō seruili
metu. sed caritatē affectu suanda est. quia caritas vir-
tutes omēs q̄i amī more cētā metalla trāstendit. her-
gē. Ex hīs igit dās colligē possum⁹. q̄ nequa q̄ valet
aliquis v̄tutem obediēcie p̄fecte adimplere. nisi prius
studiat. p̄spera mūdī dēspicere. et aduersa quēq; paciēter
tolleāre. De hoc dī. Richard⁹ & scō vic. Duo sūt q̄ solent
p̄fectiōnē obediēcie p̄pedire. i. ne cogam⁹. nē amata dēfere
uel aspera tolleāre. Sed si semel amore abstīnēcie am-
m⁹ nē paciēcie p̄fecte incaluerit. p̄m⁹ ad omēm obediē-
ciam. absq; vlla cōtradictiōe se subdit. Qui em̄ tam adu-
sa p̄peti. qm̄ in p̄sīs nō dēlectari. apud semetipm̄ sta-
tuit. que difficultas eius obediām vltius minime potat
her. Richard⁹. Sic igit parz & v̄tute obediēcie. *de paupertate*

cepta igit informatiōe et cōceptu diuiciarū cap. xxv.
A de obediēcia. que v̄tute sequat hāc obediēcie
virtutē de hoc cupio edoceri. Scire debes q̄
de obediēcia orit. cōceptus diuiciarū sine paupertas. q̄
qui frangit volūtate p̄p̄riā. hūilit⁹ sup̄iorib⁹ obediēdo
p̄mpior erit. ad cōceptū rēp̄ t̄nsem̄tū paupertatem
amando. Paupertas autē scdm̄ dīm. Iohis abbat⁹ mont
synay. est sollicitudinē dēpositiō. t̄mē v̄tute p̄cēmit p̄nā.
itineratiō sine impedim̄to. fundamētū pacis. mūdiciē
semita. et qui gustauit sup̄na. facili⁹ inferiora cōtēpmit
Qui vō illa nō gustauit in possessionib⁹ exultat. her. Jo.
abbē. Et nōndū q̄ paupertatē v̄tute ad p̄fectiōis integritē
m̄tm̄ necessaria est. ut nullus oīno sine ea possit esse p̄-
fectus. Tēste dño qui dīat. Si vis p̄fectus esse. vade et
vende omīa que habes. et da paup̄ibus. Cum ei sūma
evāgēlice p̄fectiōis cōsistat in excellēcia paupertatis.
quō credit se ap̄hendisse p̄fectiōis apicem. qui nōdū
imitator p̄fctus fctus est evāgēlice paupertatē. Aut nāq;
hugo de scō vic. Quidq; p̄fectiōis est in religiosis inmemra

potest. nec tū inuenit. pfectiois integritas. nisi diligat
paupertas. **S**unt autē duo. que quolibz religiosū mo
uere debet ad amorē paupertat. Primum est diuinū
exemplū. quod est inrephensibile. Scdm est diuinū
pmissum qd est inenarrabile. Pmo mouē debet ad
amorē paupertat exemplū dñi nri ihñ xpi. Ipse ei
fuit paup nascēdo. paup cōsūando. paup moriē
do. De cuius paupertate dñs apłs. Sat gratiam dñi nri
ihñ xpi. qui cū diues esset. p nobis egemo fcs est
ut in eius inopia diuites essem? Quid autē dicit nob
exemplū paupertat et eterna cōtēpnēdi. Dicit bñs
aug. Omnia eterna cōtempnit homo deus. ut ab hoi
bus cōtēpnēda mōstraret. et omnia adūsa sustinuit
ut sustinēda docēt. ut nec nullis qñt felicitas. nec
in istis timet adūsitat. hec aug. Bñs et bñh?
de xpi paupertate sic dicit. Vnde paupem xpm. na
tū sine hospitiō. iacētē in bōnem et asinū i psepio
involūtū in vili pāmdo. Fugientem in egyptum
sedentē in asino. pendentē nudū in patibulo. Quid
magna ergo abusio est et nimis magna. ut diues
esse velit vniculus vilis. ppter quē deus manest
et dñs sabaoth. voluit paup fieri. hec bñh? Scdm
qd ad amorē paupertat accendē debet est diuinū pmiss
fū. qd est inestimabile. Quis em pē digne verbis
exprimē. corde cōape. manu scabē illam celestem
gloriam. quā deus paupib? et mūdi cōtēptorib? se da
tū pmissit. Ipi em ppter paupertatē voluntariā mere
bim? glie cōditoris assistere. et intrare in potētiā dñi
in illa etna tabernacula. in illas lucidissimas mā
siones videlz regni celest. Vnde ipse dñs ait. Bñ pa
per spū. qm nōr est regnū celoz. Dicit et de hoc
bñs bñh? Dicitur est xpi paupertas cūctis opibz
cūctis qz thesauris. Quid hac pāosus inuenit qua
minnp regnū celoz emit. et diuina grā acquirit.
Vnde obtinē celū. paupertat vilitatē āplectē. et tū est

Non aut paupertas virtus reputatur. sed paupertas
amor. hec **Aug⁹**. Beatus et **Amb⁹** de hoc sic dicit. Qui
contempsit secularia. ipse merebitur sempiterna. nec potest
quisque meritum regni celestis adipisci. qui mundi cupi-
ditate possessus emergendi non habet facultatem.
hec **Amb⁹** et secundum beatum **Aug⁹**. Qui terrena diligenti-
tura custodit. celestis patrie. perhenem thesaurum amittit.
que thesaurum nullus hominum habere potest. nisi qui pauperibus
solacia prebet. aut perimet ipsum pauper est. hec **Aug⁹**.
Vnde qui desiderat possidere vitam eternam. dimittat terrena
et caduca. Nam qui diligit creaturam. offendit
creatore. amittit enim qui creavit omnia. Nemo enim
potest in seculo gaudere simul et in domino. De hoc dicit beatus
Aug⁹. Non amant illi christum. qui aliquid plus amant
quam christum. Vnde dominus. Qui diligit patrem aut matrem
plus quam me. non est me dignus. Si vis ergo tenere
quod non habes. dimitte quod habes. ut amor christi sit
in corde tuo. Ecce petis a deo et dicit. Domine da michi
Quid tibi dabit. qui aliud manus tuas videt occu-
patas. Ecce dominus vult dare que sua sunt. et non habet ubi
ponat. Dimitte ergo quod tenes. et accipies quod queras.
Dimitte terrena et caduca. et accipies eternam et perpetuam
vitam. Avarus enim amat aurum pulvisque animam suam.
Tu christiane ama christum plus quam omnia tua. Ille fer-
uet in amore aurum. tu ferue in amore christi. Impius
dum diligit creaturam. offendit creatorem. et amittit eum
qui creavit ex nichilo omnia. Nemo potest in seculo gau-
dere et in domino. Cum enim gaudet in seculo. non gaudet in
domino. Qui gaudet in domino. non gaudet in seculo. Dimittit
gaudium in domino. donec finiatur gaudium in seculo. Gaudium
in domino semper augeatur. gaudium in seculo semper immuetur. donec
finiatur. Non ideo ista dicuntur quia cum sumus in hoc seculo gau-
dere non debemus. sed etiam in hoc seculo constituti iam in domino
gaudeamus. hec **Aug⁹**. **¶** Et nondum quod paupertas et abdi-
cacio proprie pertinet ad religiosos. Nam cum

246
mūdo remittat ipm deū suā proprietate esse constituit
et ipi illius proprietate consequenter efficiunt. Unde monach?
debet abire mūm. ut possit in corde suo recondere
xpm. Non solū aut debet paup esse habitu. nichil
proprietate habendo. sed etiā in affrū. nichil hōr que
in mūdo sūt concupiscendo. Cedat terna pecunia. ubi
celestis thesauri admittit. Vacet domi cordis a cupiditate
ut celestis homo valeat adimpleri. Tales se religiosi
pobseruatiā paupertatis et contemptū mūdi exhibere stu
deant. ut pars et portio illorū possit esse xps. De hoc
dicit beatus ioseph. Tales se debet exhibere mōchi nō dīa
ut possideant dnm. et ipi a dno possideant. Qui em
possidet dnm. et cū ppheta dicit. pars mea dñs. nichil
extra dnm hēre pōt. Si quispiā aliud huerit pōt dnm
pars eius non erit dñs. Verbi grā. Si aump. si argenti
si possessiones. si variā suppellectile. cum ista pars esse
dñs fieri dedignatur. Dicit et petrus damianus. dñs. Qui em ad
ea que reliquit terna quibz cōgendo reuertit. sicut alie
nus est a seculo quo dixerunt exiit. ita et a regno di
blata aptus nō est. qd indubitat acceptū nolint possi
dere. Qñ em mūdo remittam? proprietate mām dnm
esse constituit. et nos illius proprietate consequenter effecti
sumus. ut et ille esset portio mā. et nos peculiarit hē
ditas sua. Dicim? em portio mea dñs. et ille nobis
opus manū mearū tuas. hēditas mea ista. Si q
portio mā npe om̃ps deus esse dignatur qd rogo. di
mīa p gemis quispiā valebit acquirere. qd super
hūc singulare thesaurū merito debeat amulare. the
sauri nāqz ille hūc est. ut si solus sit. omēs in illō di
uicie valeāt veritatē possideri. In pectore nāqz ihu. omēs
thesauri sapie et sciētie sūt absconditi. Si vō alias atqz
pegnas diuicias sup hūc. is qm potat cōstipare vo
luerit. illico vilis et ignobilis copie dedignatur. omo cō
fortiū et indigm cōtubernalis. hypocrītes dñi retineri
putat amittit. atqz hoc modo exfrustrati auolat

manibus possessoris. Nemo enim potest deo servire et
mamone. Quapropter o monache. Vis in tuo loculo reco-
dere christum. excute prius munus. Neque enim in domo re-
ceptaculo congrue sociantur. Nam si utique simul muni-
feris. alter sine altero vacuus possessor inuenies
Quanto quippe megens mundi luctus copiosior fuit
tanto a veris divitiis erumpnosius manescis. Alium
ergo si est. in aliena portum mira cedat. Ut vacua tui
pectoris arcam christus inueniat. vagans namque hos-
pes in divitum tui. quent angusta descendere. atque idcirco
solus vult et sine confortibus habitare. Quae enim celi terra
quae non valet vastitas capere. quo pacto in exiguo tui doma-
tis angulo. intrens illi peregrinos ad cohabitandum socios
adhibere. Cedit terna pecunia. ubi celestis thesaurus
admittit. Vacet expedra cordis. quae celesti mercimonio
possit impleri. Pudeat ergo te o miles christi. putare in hoc
seculo facultate ditescere. ne in futuro cogaris nudus
et inops meditare. Hec petrus damianus. Parva autem sunt ta-
les qui ita renuntiant seculo. ut christum possint possidere. o
portet namque valde alienum esse illum a peccato. et a mundi cu-
piditatibus. ac ceteris vitiis. cuius portio debet esse christus.
Unde dicit beatus Ambrosius. Qui non rarum minus. qui possit dicere
portio mea domine. qui alienus a vitiis. qui sequeatur a labe
peccati. qui nihil habeat commune cum seculo. nihil sibi mu-
di vendicet. non sit corporaliu possessor cupiditatu. quae
non inflamet libido. non stimulet avaritia. non luxuria
decoloret. non sternat ambicio. non macet invidia. non
negotiorum secularium aliquando solliatet. Hec Ambrosius. Qui
igitur vult deum possidere. renuntiet mundo et vitiis. ut sit
deus eius portio ac possessio. et talem se exhibeat per-
bite sanctimoniam ut deus delectetur habitare in eo. quia non
potest possidere deum. nisi ipse prius possideat a deo. De hoc dicit
beatus Augustinus. Ille quae possidendi delectat ambicio. deum
qui possidet omnia quae creavit. expedita mente possidant
et in eo habebit quodcumque habere sancti desiderant. Sed quia

nemo possidet deum. nisi qui possidet a deo. sit ipse p-
mie possessio dei. et efficiet ei deus possessor et portio.
Et quid potest esse felicius eo cui efficiat suus conditor
census. et hereditas esse dignat ipsa diuinitas. Deinde
quid blati quod. cui omnia suus conditor sit. aut quid
ei sufficiat. cui ipse non sufficiat. hunc possidebat. et ab eo
possidebat. ille qui dicebat in spiritu. portio mea domine.
et domine pars hereditatis mee. et calceas mei. Sed et ipse
cum dicit filius leui. non habebunt partem me fratres suos. ego
dominus portio corporis. satis ostendit. quod huius qui hereditates
terrenas contempserunt. portionem domini inueniant. specialiter pos-
sident. cuius dicitur numerus. omnia que preclara habent.
in hoc mundo fastidiunt. et ipsum possident. et ab ipso possi-
deri. et eo solo perfici perfrui. atque illi adhære inseparabi-
liter coniunguntur. Unde datur intelligi. quod qui bona temporalia
et seculi gaudia putra sectatur. ac diligit. que et
quanta sit diuine dulcedinis multitudo non didicit.
Ergo qui vult deum possidere. renunciet mundo. ut sit
deus eius possessio. propterea enim voluit cultores suos.
deus omnibus renunciare. propter que diligit mundus.
ut exclusa cupiditate mundi. diuina in eis caritas pos-
sit augeri vel perfici. hec Augustinus. oportet ergo illum hominem
amore reus temporalium dimittit. qui in deo desiderat delectari.
Quia quanto quis validius per affectum in ordinatum indi-
nat ad infima. tanto magis fragescat ad summa. Affir-
mat hoc beatus Gregorius in xviii. libro moralium sic. d. Qui terrenarum
reus amore dimittit. in deo nullatenus delectatur. Esse sine
delectatione anima nunquam potest. Nam aut in infimis
delectatur. aut in summis. Et quanto altiori studio exerceat
ad summa. tanto maiori fastidio torpescat ad infima.
Quantoque acriori cura in ardescat ad infima. tanto
tempore dampnabili fragescat a summis. Vtrique enim similis
et equaliter amari non possunt. hec Gregorius. ut quod amor di-
uinus robustus in corde accendat. necesse est ut omnia
terrena per contemptum a mente excludantur. De hoc dicit

beatus Augustinus. Tunc enim divinum amoris in domino collecta
incendia felicitate roborant. si uno solo ad amato. co-
terea omnia contemptui habita excludant. hec Augustinus.
Uolendum est quod prospera hominum mundi sunt timenda. Nam
successus reipublice temporalis. est eterne dampnationis indicium
quia difficile est. ut presentibus quibus et futuris privatur
bonis. Dicit autem hoc beatus Gregorius. Successus iste temporalis. est
eterne dampnationis indicium. boni autem prospera veniunt
ad patriam. hec Gregorius et beatus Iohannes. Difficile est. viximo impos-
sibile. ut presentibus et futuris privatur bonis. ut de delicias
transseat ad delicias. ut hic ventum et mentem impleat. ut
in utroque seculo sit pater et in utroque appareat gloriosus
hec Iohannes. Unde cum de est substantia temporalis. non est dolen-
dum sed magis gaudendum. quia tanto liberius ad celestem
patriam pervenimus. quanto minus pondus reipublice temporalis ge-
uam. Unde dicit beatus Gregorius. Cum de est eterna substantia
de qua eterno iudicio rationem ponamus. liberius ad patriam te-
nemus. quia quoniam in via pondus talemus. hec Gregorius. Si quis igitur
vult sequi vestigia christi. vendat substantiam terrenam si quam
habet. et minus mundum sequatur christum. Ad hoc hortatur
beatus Iohannes sic. Si habes substantiam vende. et da pauperibus.
Si non habes gram onere liberatus es. Unde christum mundum
sequere. Unde grande difficile. sed magna sunt premia. hec
Iohannes. Qui enim vult vincere temptationes maligni spiritus. di-
ligat paupertatem ut expeditur ab omni onere et impedi-
mento facilius possit superare temptatorem. De hoc dicit
beatus Gregorius. Audi cum mundo nos luctari oportet. Nam
si vestitus quilibet cum mundo luctatur. ad terram derat. quia
habet unde teneat. Quid autem sunt terrena omnia. nisi
quedam corporis vestimenta. Qui ergo contra alterum ad cer-
tamem perat vestimenta ubi ne succubatur. hec Gregorius. Beatus
est qui secundum dominum beatus Bernardus. qui post illa non abijt. que
possessa onerant. amata inquinant. amissa cruciant.
quia dum transiunt appetunt. desideriorum suorum se pondus
affligunt. Sancti autem quia temporalia non amant. nulla

728
pondera desideriorum terrenorum tollerant. De hoc beatus Gregorius in
v. li. morum. super illud verbum. homo ad laborem natus est
sic dicit. in hac itaque vita homo ad laborem nascitur. quia
carnalis quisque dum in se sentia appetit. desideriorum suorum se
pondere affligit. gravis quippe labor est. hanc ipsam
penam vite gloriam qua quaeritur. quae sita quique perire. et perire
in conspectu custodire. Gravis labor est hoc cum magna fatiga
apprehendere. quia is qui apprehendit. non potest diu stare non
posse. Sancti autem viri quia in se sentia non amant. non solum
nulla temporalium desideriorum pondera tollerant. sed et si qua
adversa consurgunt in ipsis suspensuras et languores non labo
rant. Quid enim flagellis duntaxat. et tamen de flagellat apostolus
scriptum est. Ibant gaudentes. et cetera. Quid ergo eorum men
tibus labor est. quibus et pena verberum labor non est.
homo ergo ad laborem nascitur. quia ille huius mundi ve
rat mala sentit. qui enim bona inhians appetit.
Nam cum mens ad alta suspenditur. sub ipsa est. quidquid
exterior contra ipsam monet. Hec Gregorius. Unde magna est
securitas mentis. nisi concupiscentie huius rei secularis.
quia si ad terrena adipiscenda cor anhelat. tranquillum
esse nullatenus potest. Quod tangit beatus Gregorius in xxv.
li. morum. sic. 8. magna est securitas cordis. nisi concu
piscencie huius rei secularis. Nam si ad terrena adipiscen
da cor inhiat. secundo tranquillum quod esse nullatenus potest
quia aut non habita concupiscit ut habeat. aut adeptam
metuit ne amittat. Ut dominum in adversis sperat per ipsam
in prosperis formidat adversa. huc illuc quod in quibus
dam fluctibus voluit. ac per modos varios res per alt
natum mutabilitas versat. Cum vero semel in appetitione
fratne patrie forti stabilitate animi figitur. in mundi re
temporalium perturbatione vexatur. A cunctis quippe externis
inotabilibus eandem intentionem suam. quod quendam secretum
suum secretum pergit. ibi quod in commutabilis inherens
et mutabilia cuncta transcedens ipsa tranquillitate
quiete sue in mundo extra mundum est. Excedit perfectio

yma omnia intentione summorum. et cunctis rebus quas
non appetit. libertate quadam super esse se sentit. nec tem-
pestates rerum temporalium metus sustinet. quas intuetur
foras. quia terrena omnia. que concupiscit mentem opprimere
poterant. despecta subiacent. Unde beatus per prophetam dicit.
Statue tibi speculam. ut dum quisque speculat summa
supereminet infima. hinc et abbas dicit. Super cus-
todiam meam stabo. Stat quippe super custodiam suam
qui per solertia discipline terrenis desideriis non succubitus
sed supereminet. ut dum semper stante appetit eternitatem
infra sit ei omne quod transiit. hec ergo. Talis namque qui
terrenis rebus per amorem non subiacet. cum subtrahuntur
aut amittuntur. non dolet. Qui vero eas diligit. cum abla-
te fuerint gemit. De hoc per beatum ergo. sic dicit. Sine
dolore namque amittit. quidquid sine amore possidet
que vero ardenter diligimus habita. grauius suspiramus
ablata. Nam quanto magis terrena quis diligit. tanto
peruari eis vehementius pertimescat. et quanto minus in appe-
titu celestium fortius fugit. tanto minus rerum temporalium per-
batione vexatur. hec ergo. dicit et de hoc per prophetam. Boni tem-
poralis amissio. fit iusti exercitium. et iniusti supplicium. quia
et iustus. celestium desiderio captus. omnia temporalia siue
habeat siue amittat. omnino non sentit. Et iniquus quod
cum delectatione habuerit sine dolore non perdit. O facinus
in auditum. suam in quo christi contempto. ferreum cupiditatis
impium. voluntaria mentium in dominatione suscipimus. et ab-
iecto domini nostri leui onere. quod subiectos non onerat.
sed honorat. non deprimunt omnino sed subleuant. plumbum
pondus nostris cruciatibus aggregamus. quod citius deponi
potest quam ferri. quia ipsa cupiditas. contemptum potest
facilius quam expleri. hec per prophetam. Cauenda ergo est con-
cupiscentia diuitiarum. quia diuitie possidentes suos
non faciunt. sed magis irritant et cruciant. Unde dicit
Valerius. Diuitie non faciunt. sed irritant possidentem
Et Damascus. Nulli dubium quoniam maior sit cruciat?

227
auari. omnia possident. qm paupis penit nil ha-
benet. dicit et de paupertate sic Seneca. honesta res
est leta paupertas. Qm cu paupertate bn conert diues
est. Non qm parohabet. sed qm ul nulla mltia cupit
pamp est. Que sut maxie diuitie. no desidare diuitias.
quis plimū habet. is qm mūmū cupit. Que est maxia
egestas. Auaricia. pecunie impare oportet non finire
vrendū est diuitijs. nō abutēdū. Fortior est qui cupidi-
tatem vmat. qm qui hostem subiat. est enī difficili-
serpm vmtē. Pecunia non faciat auaricia sed irritat
Ido semp indiget pecuniā. anchi cred. nō potes esse diues.
et felix. Sane ha paupertate maxia felicitas est. qm
tū est nō corrūpi diuitiaz cōtubermo. magis est
ille qui m diuitijs pamp est. Nemo alius est dō magis
dignus. qm qui opes cōtēpserit. hec Seneca. Infelix
ergo est qui m heret diuitijs et rebus trāsitorijs. que
dm cū hōie pmanē nō possūt. Nam fallaces sūt
et se diligētes decipiūt. vnde dicit bñs gē. Fallaces
diuitie sūt. que nobiscū dm pmanē non possunt
Fallaces sūt que mētis nre mopiā nō expellunt
Sole aut diuitie vere sūt. que nos diuites vutab?
faciūt. Si frēs km diuites esse cupitis. veras diuitias
amate. hec gē. Vere aut diuitie sūt sancte vtutes
que hōiem m cōstia diuitem faciūt. De talib? diuitiis
is. dicit bñs Aug? Vere diuitie sūt sancte vtutes q
hōiem m cōstia diuitem faciūt. De talib? diuitijs dī
bñs Aug? Vere diuitie sūt. bona cōstia. iusticia. mīa.
castitas. et sobrietas. qui talib? rebus plenus est diues
erit. etiā si. & naufragio mundus exierit. hec Aug? dicit
et de hoc bñs Bñh? filij adam gemis auar et ambico-
sū audite. Quid vobis cū tremis diuitijs. et glā tpali
que nec vere nec vte sūt. Vere diuitie nō opes sūt sed
vtutes quas secū cōstia portat. ut m ppetuū diues fiat
hec Bñh? Tales igit diuitie nobis desidēdi sūt. que
aiām ornāt. i. vtutes. quibus nemo hūmāc potest.

msi pñs remittet carnalib⁹ diuitiis. De hoc dī p̄sper
Ille nobis amand⁹ sūt diuitie. que nos ornare possēt
que sūt diuitie v̄tutū. patrimoniu em cordis diuitie
sūt incorruptibiles mox. quib⁹ nō habēdūt. msi qui
carnalib⁹ diuitiis ex corde remittant. hec p̄sper. hec
sūt diuitie videlz v̄tutes. quas debet v̄m̄s quisq; cum
diligēt studio cōquirē. Quia scdm dñm bñ bñh. nul
la paupertas p̄ciosior est. qm̄ p̄m̄cia meritorū. Bñ
valde canēda est auaritia. que hoīes agitat. et nullū
quietū esse p̄mittit. quia nō hñtes diuitias. cupiditē
torquet. possidētes vō eas. sollicitudine cruciat. sc̄to
amand⁹ et requiēd⁹ sūt v̄tutes. que se possidētes.
beatos efficiūt. De hoc dīat maxim⁹. Cunctos pene
hoīes agitat auaritia. nullū de hys esse quietū per
mittit. Hī em̄ qui nichil habēt. cupiditate torquet⁹
illi qui diuitias possident. sollicitudine cruciat. Quid
igit fr̄s putat hñe amp diuitias. Ego dixi ma
iores esse diuitias nō hñe amp. p̄ciosior em̄ mēs est
que amp despiciat. qm̄ que amp requirit. maiores pla
ne sūt diuitie nō hñe amp. sed am̄ habētib⁹ em̄nē
Qui em̄ p̄p̄is habūdāt bonis. seculi thesauros nō
requirit. Bona em̄ sūt p̄p̄ia. honestas sobrietas. m̄ia
castitas. que bona om̄ia. amo magis sūt p̄iosa. Ar
genti vasa cōpari possūt. honestas vō nō em̄t. sed
acquirūt. quia nō cōstat p̄cio sed v̄tute. hec maxim⁹
Vnde dīues in cōscia secur⁹ quiescat in t̄ra. qm̄ dīues
in purpura. Tēte bñ Aug⁹ qui dīat. paup̄ in cella di
ues in cōscia secur⁹ dormit in t̄ra. qm̄ amo dīues in
purpura. hec Aug⁹. Nōndū est q̄ triplex est abrem̄ia
cio. quā describit hugo. & sc̄o vic. exponēs illud exi
dētia tua etc. sic. dīcēs. de t̄ra m̄ia exim⁹. cū ea que fo
ris possident. t̄rena bona dēlm̄quim⁹. De cognatione
m̄ia exim⁹. qñ vicijs que in nobis. et ex nobis nata sūt
remittam⁹. De domo p̄p̄is m̄ia exim⁹. qñ mūdi om̄em
et ea que in mūdo sūt p̄sus a cogitatōe m̄ia sequestram⁹

et omnem animi intentionē. in sola etna defigim? Hec
Hugo. Hec autē triplex abrenūciatio. specialit ptinet ad
mōchos. et ad psonas religiosas. in qua vūte tenēt se
exerere. et cū omī studio. put valent. et dñs donauerit
adimplere. Vnde pasimus Abbas. in sua collacōe. sic
de hoc dī. de abrenūciatiōib? dissēdū est. quas tres
esse et patrū traditō. et scptarū scāp demonstrat aūtas
quasq? vniūquēq? mīm. omī studio oportet implere.
Prima est qua corpaliit. vniūsas diuicias mūdi facul
tates q? cōtempnim? Sēda qua mores ac vicia. affcō
q? pristinos animi carnis q? respūim? Tercia qua
mentem nrām de pntibus vniūsis. ac vīsibilib? eua
ciātes. futā tū cōtēplam? et que sūt invisibilia con
cupiscim? Que tria vt siml pficiāt. ecā abrahā legim?
dñm pcepisse. cū dīat ad emm. Exi de tēra tua et de cog
nacōe tua. et de domo pīs tui. Primū dixit de tēra tua
.i. de facultatib? mūdi hūm? opib? q? tēris. Sēd de cog
nacōe tua. .i. de cōsacōe et morib? vicis q? pōtib? que
nobis a nrā natūitate coherēcia. velut affinitate q
dam et cōsacōe cognati sūt. Tercio de domo pīs
tui. .i. omī mēoria mūdi hūm? que oculorū occurrūt obtu
tibus. Quod ita fit. cū mortificati cū xpō. ab elementis
mūdi hūm? cōtēplam? Sēdm aplm iam nō ea que vidēt.
sed que nō vident. que em vident tēpalia sūt. que at
nō vident etna. Et exēntes corde de hac tēpali ac vīs
bili domo. in illam in qua sum? ingit? pmasuri. mōs
oculos mētē q? diuagam? quod tūc implebim? cum in
carne ambulātes. nō scdm carnē militare dñō cepim?
illam bti apli snām. ope ac vūte clamātes. nrā aut
cōsacō est maelis. Hec pasima? Qui igit vlt frui
ecā in pnti vita dulced me dei. et in semetipm spm
scm susape. nō solū debet omē tērm et qd delectat
in seculo cōtēpnē. verēcā seipm abnegare ac cōtēp
nere. De hoc dī. bñs Aug? procedat spūs scūs in me
dñm et dicat amatori suo. Vis me frui? Volo. Cōtēpne

quod q̄ t̄remū. Cōtēpsi. parū fecisti. Quid āplius
Cōtēpne quodcūq̄ delectat. Cōtēpsi. Adhuc parū fe
cisti. Quid amplius. Contēpne tēp̄m. Concēpsi. Tā
multa fecisti. et sic me inuēnisti. Hec auḡ. Valde nāq̄
placet dō. talis hūiliatio. q̄n homo p̄t dēū cōtēpnt
seipm̄. Vnde dī. Beda. Nullas dō gr̄atas hostias ymo
lam̄. nisi sibi ī cōtēptu m̄a. ac vilipēsiōne hūili place
am̄. Dicit et̄ de hoc Fortunat̄. Ad hoc igit̄ ut xp̄o
digne seruā. Digne seruam. necesse est ut p̄ xp̄o me
dīcat̄ totalit̄ q̄ cōtēpnā. quia nemo xp̄m sequit̄
nisi carnē suā crucifigat. Nemo aut̄ se crucifigit hōi
nisi p̄ sui ip̄ius felicit̄ pbabilem̄q̄ cōtēptū. Hec For
tunat̄. Vnde qui p̄fectus monach̄ esse dēsidat. opor
tet ut nō solū renūciat om̄ibus que possidet. sed et̄
ut moriat̄ mūdo. et semetipm̄ abneget. Testat̄ hoc
b̄tus Iēō qui sic dicit. Si quis diligit xp̄m. Si quis
verus est xp̄ian̄. et specialit̄ sacerdos et monachus
in quo tamq̄m in speculo relucet p̄fectio. nō solū
renūciat om̄ibus que possidet. sed et̄ abneget semet
ipm̄. ita ut mortuus totus sit mūdo. Oportet nāq̄
hōm̄em. qui cape vlt̄ p̄fectōm et tenē. ita mortuū
esse mūdo. Vt tamq̄ mortuus nichil de rebus secula
ribus sentiat. ita ut tū ap̄lo dicat. Vost̄ra cōsuetudo
in celis est. Itaq̄ oportet nos p̄ mltas tribulatiōnes
acquirē regnū dēi. Errant in via dēi. qui p̄diuitias
et delicias festinat̄ ne. Signū manifeste dampnatiōis
in hoc est mūdo. sua b̄nplacata aliquē assequi. et a
mūdo diligi. Hec Iēō. Et ita q̄d sciendū. q̄ q̄m̄s con
tēptores mūdi. et p̄fecti vni. p̄excellētiā menti copi
osiorē gr̄am. et hūmilitatiōē cōsolatiōē sp̄nalis dul
cedinis a d̄no p̄cipiat. p̄t hoc t̄n nō p̄uatur etiam
gr̄a nūm̄ p̄f̄a. quia p̄cc̄or post emēdatiōē viciōr
post exequitiōē bonor̄ op̄or. cōsolatiōē aīe sue et
gr̄am. n̄p̄ cōsequet̄ a d̄no. minor t̄n est illo qui se p̄
cōtēptū mūdi. et t̄paliū rez̄ segregat a mūdo. De hoc

Isaac Abbas sic sic dicit. Esto liber a multa sollicitu-
dine corporis respice p[ro]bat[i]one ut delectabile gustationem
in a[n]i[m]a tua gustes p[er] dulce c[on]sideratione[m]. que exsultat
omnem sensu[m]. et sentiat ea a[n]i[m]a p[er]seu[er]ando in ip[s]a. Usi
enim homo destruat a corde suo sollicitudine[m] s[an]ctarum
p[er] necessarium usu[m] nate ac dimittat d[omi]n[u]m curare de ip[s]is
Sp[irit]ualis ebrietas in ip[s]o no[n] mouebit. et c[on]solacione[m]
illam no[n] sentiet. De qua erat ap[osto]lus c[on]solat[ur] q[ui] dice-
bat. m[un]da c[on]solatione[m] in celis est. Et iteru[m] d[omi]no ego ia[m] no[n]
ego. vniuit v[er]o m[un]do x[p]i. hec aut[em] dixi no[n] succedens spem.
ita videt[ur] q[uo]d nisi quis attingat s[um]mitate[m] p[er]fectio[n]is. non
p[ro]meatur gra[m]m dei. aut sibi c[on]solacione[m] inueniat occu-
rentem. In veritate enim cu[m] aliq[ui]s comissa publicauerit
et ab eis elongauit se o[mn]ino. et accesserit c[on]stant[er] ad
bona. in modico t[em]p[or]e sentiet auxilium. Et si p[er]seuerauerit
aliquidul[us] inueniet c[on]solacione[m] anime sue. et remissi-
one[m] peccatoru[m] c[on]sequet[ur]. et h[um]iditatem recipiet bonoru[m]
et gra[tia] dignus fiet. Veru[m] minor est iste illo i[n] c[on]p[ar]atione
apud p[er]fectione[m]. qui semetip[su]m segregat a m[un]do. et in-
uenit in a[n]i[m]a sua b[eat]itudinis secretu[m]. et c[on]p[re]hendit illa[m]
rem p[er] qua x[p]i aduenit. hec abbas isaac. Unde no[n]du[m]
q[uo]d duo s[un]t genera iustoru[m]. S[un]t na[m]q[ue] no[n]nulli qui sic
celestia appetu[n]t. ut t[ame]n a t[er]renoru[m] spe i[m]mine desistat. pa-
trimonia et res sibi ad d[omi]no traditas ad necessitate[m] possi-
deant. et tamen ad res ip[s]as quas possidet ex desiderio
no[n] obligent[ur]. Et s[un]t no[n]nulli qui ad c[on]p[re]hendendu[m]
culmine[m] p[er]fectio[n]is attincti. t[er]rena cuncta delinquunt. rebus
habitis se mudant. et c[on]solacione[m] de exteriorib[us] h[ab]ere nolunt.
De illis b[eat]is g[er]g[or]g[us] in vii. li. moru[m]. exponens illud d[omi]n[u]m.
Despau[is] nequaquam iam ultra vicia. sic ait. S[un]t no[n]nulli
iustoru[m]. qui sic celestia appetu[n]t. ut t[ame]n a t[er]renoru[m] spe i[m]mine
frangant[ur]. largita d[omi]n[u]m p[ri]moria. ad necessariu[m] subsidiu[m]
possidet honores sibi t[em]p[or]alit[er] imp[er]iosos tenet. aliena no[n]
ambunt. suis liate b[eat]u[n]t. qui t[ame]n ab eisdem rebus q[ui]s
habet alieni s[un]t. quia ad hec ip[s]a que possident.

ex desiderio non tenent. Et sunt nonnulli iustorum qui ad
comprehendendum culmen perfectionis accingunt. dum aliorum
inter appetunt exterius cuncta derelinquunt. qui rebus
se habere indant. gloria honoris expoliant. qui in
nostris desiderio per assiduitatem se animi meroris afficiunt
hinc de exterioribus consolationem non solum. qui interius gau-
des dum mente appropinquat. vitam in se fundit. corpore
delationis necat. Talibus namque per paulum dicitur. mortui
enim estis et vita vestra abscondita est cum christo in deo. hoc
docem per. expresserat cum dicebat. Concupiunt et deficiunt
anima mea in atriis domini. Concupiscunt enim. sed non deficiunt
quia iam quidem celestia appetunt. sed ad hunc tamen atri-
um delationibus minime laxantur. Concupiscunt vero. et in dei
atriis deficiunt. qui cum eterna desiderant. in amore temporalium non
perducat. hinc veritas dicit. Si quis vult venire post
me. abneget semetipsum. Non ergo dicitur. Despauit et cetera.
Iustus quippe despare. est prout vite bona electione desere
mansura quare. et in rebus temporalibus fiduciam non habere. Quia
hec agere nequaquam se ultia vniuersi asserit. quia videlicet
vniuersitate morte cotidie a vita se passionis occidit
hec ergo. ex quibus vobis colligere possumus quod utique iusti
deo placeant. et qui recte hanc eternam. quibus concessum
est ut secularibus vel alijs. dum modo illas non proponant
deo. vel qui contempnunt perfecte mundum. et abrenunciant
prophetati. ut sunt monachi et omnes religiosi qui fugientes seculum
solum deum et celestia diligunt. multo magis tamen acceptores
res sunt deo isti. qui contempnentes et relinquentes omnia
secuti sunt christum. quam illi qui possidentes eternam substantiam. et
eleosinas facientes. et a prius opibus se custodiunt vniuersi
et consulant in seculo. Quia qui laudabiliter in hoc mundo
consulant anima dei sunt. qui vero contempnunt mundum. et ea que
in mundo sunt. et soli deo adherere per amorem et vacare per
contemplationem desiderant. carissimum deum inuicem et sunt.
Ista tangit beatus Gregorius in libro super cantica. exponens illud
domini. Comedite annua mei et bibite et inebriamini lacu mei.

152
sic. 8. Qui comedunt amica. qui vō bibunt et mebrant.
carissimi esse phibent. In quibus vōis intelligi dat. qm
hoc loco comedere bonū est. sed bibere et mebrant a plius
bonū est. Sunt mmz quidam in sancta ecclia qui sic
Summa audiūt. vt celestia plus qm terrena amare discāt
p corp desiderio multa paupibus tribuāt. a pnis opibus
se custodiāt. nulla alicui violenti rapiāt. ecclie p dicationē
libentē audiāt. fide se instruāt. qm et opibus suis exer
ceant. et tñ hyores habeāt. pignora nutriāt. res suas
diligāt. qmuis hys omnibus xpm pponat. hñ pfecto
comedūt et amica sūt. quia scām scptmā audiētes
talem sibi refectōm assumūt. vt et si ad summa refectōis
adhuc nō assurgūt. tñ scdm modū suū pfecti i pcept
diminis sine timore vniūt. Sūt vō alii qm tanta audite
scptmā audiūt vel legūt. vt ptm cūctis opibus abdicat
sola celestia ambiāt. parētes. vxores. domos. filios. et
omnia trāsitōria abiciant. solū modū xpm sequi et am
plecti cōcupiscūt. eius desiderio se affligūt. ieiunijs affi
cūt. lacrimis exerceāt meditacōib⁹ diuinis. sola que sūt
eterna cogitāt. cōtēplacōibus vacāt. ad hoc laborātes
vt ea que ret sūt obliuiscētes in antiora magis se extē
dant. Quid pfecto isti. quid aliud agūt. nisi bibentes
mebrant. vt dū omnia terrena p desiderū obliuiscūtur
iure asponso celesti. nō tm amica vocari mēant. sed
et hñ. hec gē. Tales et viri cōtēptores mūdi et seq
tes xpi qm p amorē dñi in hoc seculo magnā penū
riā sustinēt. et aduersa patiūt. in extremo iudicio cū
dñō iudices veniēt. et ceteros cū ipō xpo iudicabūt. De
hoc btus gē. in x. li. mor. exponēs illud dñm. Lāpas
cōcepta. apud cogitacōes diuitū sic ait. Ope nāq; con
tingit ut iustus. quia ad etnā felicitatē ducat. cōtinua
hic adūsitate depmā. nō hñc rep hūmilitatē fulcat
nō dignitatē glia honorabilē ostendat. nulla ei ob
sequētia freqa suppetat. nulla hñc hūanis oculis vesti
pompa cōponat. A cūctis vō despiciabilis tñt. et hñ

mundi gratia indignus estimatur. Si tamen oculi iudicis oculos
virtutibus emicant. vita mentis choruscet. honorum
metuit. despicit non refugit. corpus contemta afficiat. sola
in animo dilectione pigrescat. mentemque semper ad pacem
parat. et puritatem de preceptis ceteris exultat. afflic-
tis ex corde compatitur. de bonorum prosperitatibus. quod de pie-
tate. facit ubi pabula in mente sollicitum unum. et in-
quisitus a quolibet eloqui dulcis ignorat. Huius ergo
iusti simplicitas. et lampas esse debet. et contempta lam-
pas quia interius lucet. contempta quia extus lucet. Intus
ardet flamma caritatis. foris nulla gloria resplendet deo
lucet ergo et despicit. quia flagrantibus virtutibus ab eis non esti-
mat. agentes quippe carnalium pensare bona non valent
nisi que carnaliter videtur. Sed non dum quod sequitur. parat ad
tempus statutum. Statutum quippe contempti lampadis tempus
est extremi iudicii predestinatus dies. quo iustus quisque
qui nunc despicit quanta pietate fulgeat demonstrat. Tunc
enim cum deo iudices venient. qui nunc pro deo iniuste iudicant.
Tunc corporis lux tanto lacius emicat. quanto eos nunc manus
persequitur durius angustat. Tunc reproborum oculis pate-
cet. quod celesti pietate submissi sunt. qui terrena omnia sponte
relinquunt unde etiam suis veritas dicit. Vos qui secuti estis
me. et quia quisque stimulo divini amoris exaruit. hic
possessa relinquit. illuc paulo dubio culmine iudicatorie pietatis
obtinabit. Et similis iudex cum iudice veniat. qui nunc con-
sideratione iudicii sese spontanea paupertate castigat. et etiam
veritas. non iam famulos sed amicos denunciat. d. Jam non
dicit vos suos sed amicos meos. Quot itaque nunc pauper
veritatem se se libenter humiliat. tot tunc in iudicio lampades
choruscant. Dicit igitur lampas contempta et cetera quod dicitur
tunc iusti anima velut abiecta contemnit. dum degener
inferius gloriam non habet. sed admirabilis dicitur. dum desit
fulget. hec ergo. Non dum est quod sunt quidam pauperes
rebus et non spiritu. qui libenter esset divites et non possunt
ut sunt pauperes mundi. et tales non sunt beati. quia spiritus

275
paupes sunt in substantia terrena. auarissimi tamen sunt in or-
dinato affectu. de tribus sic dicit Basilus. Non omne quod
paupertas promittit beatus est. sed qui christi preceptum mundanis
prestitit opibus. Plures enim paupes in se habet. Auarissimi
vero secundum affectum. quos non saluat paupertas. sed affectus damp-
nat. hec Basilus. Unde illi soli sunt beati. qui esuriam et
paupertatem patiuntur propter regnum celorum. Tunc Beda qui dicit
Qui propter diuitias hereditat christi. propter panem vite eterne. propter
spem celestium gaudiorum. fletus esuriam. paupertatemque desi-
derat beatus est. multo autem beacior. qui has virtutes inter
aduersa amplecti non trepidat. hec Beda. Qui igitur paupes
verum esse volunt. necesse est ut pauperiam et humilitatem in
sua penuria habeant. Quia sicut humilitas facit diuites pau-
peres spiritu. ita superbia facit pauperes diuites ac superbos mentis
affectu. Unde dicit beatus Augustinus. pauper in multis diuitis est di-
ues humilis spiritu. nichil habet quasi diues pauper superbus
mentis affectu. Dicit et de hoc. Cassiodorus. Pauperes dei sunt
qui mundana superbia delicta. humilitati se promissa tradide-
runt. Nam et si pauper superbiat. non est dei pauper. et si lo-
cuples humilitatem diligat. non est seculi diues. Voluntates
enim talium sunt inspirande non noie. hec Cassiodorus. Unde hinc
diuitias non est patrum. sed summe diuitis. et per affectum in or-
dinatum eas diligere. De hoc dicit quedam glossa. Hinc diuitias lia-
tum est sed non summe. diuitis enim summe. est deum negare. Et
beatus Gregorius. Non est sensus in crimine. sed affectus. Qui ergo possi-
det diuitias terrenas. et nondum valet eas relinquere. stat illis
liate ad gloriam dei. et non apponat animam. ut illas diligat
per ordinatum affectum. Ad hoc hortatur beatus Gregorius. sic dicit. Nolite
fratres possidere per desiderium. que ad huc per usum minime reliquistis
spem in solo redemptore figite. ad eternam patriam mentem transite
Si enim nichil in hoc mundo amando possidetis. eam possidendo
cuncta reliquistis. hec Gregorius. Nam qui possidet diuitias. nec
tamen cor apponit ut illas amet. sed potius sub se calcant eas
suum affectum ab illis remouendo. Hic talis in corde suo locum
facit domino. De hoc dicit Augustinus. Diuitie si affluant. nolite cor

apponere. Diuicie si affluant. si habundet talia eas. et suspen-
de ex deo tuo. Cum enim eas subter habueris. et ex illo pe-
penderis. cum fuerint subtracte non cades. Abstineamus nos
ergo fides a possessione rei puate. aut ab amore. si non
possumus a possessione. et facimus locum domino. Nichil enim ei
gratia possumus offerre. quam ut dicamus ei illud. Isaie pos-
sides nos. Hec Augustinus. Et sicut malis diuicie impediunt
sunt salutem. Ita bonis sunt adiumenta virtutis. quia probis
omnia cooperantur in bonum. Unde dicit beatus Ambrosius. Sicut di-
uicie impediunt sunt reprobis. ita probis adiumenta
sunt virtutis. Dicit et quidam glossa. Si temporalia bona subtra-
himus iustis ad probationem est. si dantur ad gratiam actionem
est. quia bonis cooperantur in bonum. Hec glossa. Quicunque
igitur habuerit diuicias. cui tamen concessum fuit habere
virtutem illis ad necessitatem non ad voluptatem. et hoc in
timore dei. et magis studeat diuitem affricum suum semper
ad diligenda eterna bona. Ut eo expediat. deo possit
per amorem adherere. Quia ut dicit origenes. quod non
dilectionem horum que in mundo sunt. sed usum hominibus dedit.
Dicit et beatus Augustinus. Non facile inueniuntur qui diligant
bona interiora. id est adiutores hominem per temporalia. que sola
diligenda sunt. ceteris autem ad necessitatem utendum non
ad gaudium perfruendum. Nam anima dedita temporalibus voluptatibus
semper exardescit cupiditate. nec satiare potest. et multiplici
et erumpit in cogitatione distenta. simplex bonum videtur
non sunt. Unde amatores eternitatis esse debemus. si unum
deum et domino nostro cupimus inherere. Hec Augustinus. Et secundum quod
dicit quedam glossa. Non valet simul transitoria et eterna
diligere. qui ergo eternitatem diligit. temporalia in usu non
affectu possidet. Hec glossa. Debet ergo quicunque tamen adhibere
diligentem. ne temporalia bona diligat. ac etiam in eis que
ad usum habet fiduciam ponat. nec et in hiis que sibi
hincidunt assuetam vanam letitiam habeat. Dicit de hoc beatus
gregorius in xxvii. li. morum sic. Prius itaque curandum est. ne
quisque temporalia diligat. ac deinde ne in eisdem temporalibus

que nō ad dēstacōm sibi. sed ad vsū retinet fiduciā po-
 nat cōtra sūt plerūq; qui et si in rebus tūseūtā? fidu-
 ciā nequaq; ponūt. cū tū sibi met ad vsū necessarios
 hūmde assūt. mēte taata letāt. Quam in re dubiū nō est
 quia qūto quisq; min? dōlet q; desint etna. tāto magis
 gaudet q; assūt tpaia. Et qm min? dōlet q; desint tpa-
 lia. certū expectat. ut assint etna. hec gē. Vnde sancti
 vni desideātes vidē spēm sui cōditoris. omēm pūctū
 seculi hūmāciā mopiā estimāt. quia mēti veracit deū
 q̄renti. nichil est in rebus creatis. qd ei extra deū suffi-
 ciat. Quod bēus gē. in xxxij. li. morū sic tāgit. d. Sancti
 quippe vni. in hūm? pēginacōis erūpna. qm eā quam
 appetūt. ad huc creatoris sui spēm cōtemplari nūme sūnt
 omēm pūctis vix copā. mopiā deputāt. quia videlz
 nil extra deū sufficit mēti. que veracit deū q̄rat. et ple-
 rūq; eis. nra sua hūmācia sit vehemēt onēosa. qā hoc
 ipm grauiū tollerāt. q; festinātes ad pūam. in itinē-
 multa portāt. Vnde fit ut hec cū indigētib? p̄ximis
 deuote parciāt. electi gē. de mltā hūmācia nūmelectāt.
 quā videlz p amore celestis p̄mōm. aut largiendo
 dispargūt. aut despiciēdo deserūt. hec gē. Et nōndū
 q; sūt quidā paupes spū. et nō rebus. Et qui libet
 essent paupes rebus. sed nō pmittūt. qm diuitias
 nō p carā amore possidēt. sed p amore dei. ut cultū
 dei p eas amplificēt. ut p amore p̄ximū in deo. ut p̄xi-
 mis inde subueniāt. Vel p obediēcia in mlti p̄ncipa-
 tus. Et bēus papa gē. Et alij sancti epī. qui paupes
 esse elegerāt. sed in so dūmno. alit fām est. ut p̄ncipes
 tū cōstituerēt. et dispēsacōes res ecclāsticaz p alijs. et
 in se paup̄tat ppositū nō abiciētes. tanto laudabiliōres
 paup̄tat sectatōes. qūto et in diuitis ab eis amore
 nō sūt sepati. Vnde dñs n̄r lotulos hēbat. cū āgeli m̄s-
 trabāt. nobis p hoc cōdescēdes. Et sicut nos monendū
 exortabat ad sūma. ita et nobis cōpatet ad infima.
 De hoc dī bēus Aug. Quare xps habuit lotulos.

cui angeli ministrabant nisi quia ecclesia primo loculos
habuit erat. Oportebat enim ut unus mediator dei et
hominum. sicut nos excitat ad summa. ita nobis compatetur
ad infima. habebat enim dominus loculos. et a fidelibus obla-
ta consuevit in suorum necessitatibus et alijs indigentibus tri-
buebat. Tunc primum ecclesiastice pecunie forma instituta
est. ut intelligeremus quod papae non esse cogitandum. De-
claratio non ad hoc fuisse preceptum. ut nichil pecunie serua-
ret a sanctis. sed ne deo propter ista suuaret. et propter inopie timo-
re iustitia deferret. hec Augustinus. Ex quibus verbis colligere
possumus. quod serui christi non solum possidebant celestia
sed etiam in presentia terrena. pro usu necessario. et ideo utuntur
hys rebus. tamquam non utentes. quia in gloriam dei
omnia faciunt. ad probat beatus Bernardus. sic dicit. Non putet
diuites huius seculi fratres christi sola possidere celestia. quia
sola ea audiunt in promissione. possident et terrena. et quod
tamquam nichil habentes sed omnia possidentes. Non medica-
tes ut miseri. sed ut deum possidentes. eo propter magis
domini. quam minus cupidi. Semper fidei homini totus mundus
diuitiarum est. totus plane. cum tam aduersa quam prospera
ipsius eque omnia sunt ei et cooperantur in bonum. Ergo
auaritia terrena est ut medicus. Fidelis contemnit ut dominus
Ille possidendo medicat. iste contempnendo suat. Si habere
contingat argentum ut ante ut non prohibitu sed propter sic eis
utres illis qui non utens. hec Bernardus. Nam secundum dominum cuncta doctor
nichil habere medicum est res necessitas. nichil autem cupere est res
utut. quoniam habilius enim est. non inherere rebus possessis. quam
omnia relinquere. hec ille. Non dicitur enim quod sunt quidam pan-
peres spiritu et rebus. qui nec habent diuitias nec vellet habere.
qui omnia propter christum contempserunt. et reliquerunt. hi tanto
feliciores sunt. quanto a laqueo cupiditatis elogati. hec
igitur virtus videlicet voluntaria paupertas. est quidam gemus
martyrii. Teste beato Bernardus qui sic dicit. Felix voluntaria
paupertas relinquens omnia. et sequens te domine ihesu. Vere
martyrii gemus est voluntaria paupertas. quid mirabili?

aut qđ martiry gemis grauius est. qm̄ mē epulas esu-
rire. mē vestes mltas et p̄ciosas algere. paup̄tate p̄mi-
mē diuitias quas offert mūdus. quas ostentat malig-
nis. quas dē siderat n̄r appetat. an nō coronabit. qui sic
certauerit. hec Bñh? Sed et nōndū hoc. qđ mltū valet
ad cōtemptū mūdi. ac resp̄tēnariū fregis mēoria mor-
tis. et meditacō futūp̄ tormētōp̄ seu iehemie. quia qui
hūm? diligētē meditacōe fuit. de faali cūcta cōtēpuit. vñ
diat bñs Iēd? faale cōtēpuit om̄ia. qui se semp cogi-
tat esse mortuū. diat et de hoc Iohes abbas mōt̄ synay
in tractatu de xxx. qđibz In veritate xp̄m̄ ihm̄ dñm
dñm diligens. et in corde et corpore portans In veritate
futūp̄ regnū p̄cipare inquirēs In veritate dolore dē suis
p̄ccatis et offensionibz hñs In veritate mēoria tormētōp̄
et iudiciū etm̄ possidēs In veritate sui exitus mēoriam
reassumēs. non vltērie amabit. nō vltērie curabit. ut
solliat̄ erit. nō dē pecuniis nō dē possessionibz. nō dē p̄ntibz
non dē gl̄ia vite p̄ntis. nō dē amicis. nō dē fr̄ibus. nō dē
treno aliqđ vniūsalit̄. sed omēm suā habitudinē et af-
fectiōnē. omēm ad aliquā possessionē omēm dē hys sollia-
tudinē exuacēs et odiens. In sup̄ et sup̄ ip̄ius carnem
mūdus et sine solliatudinē et absqz pigritia sequit̄ xp̄m̄
ad celum semp̄ inspiat. et inde auxiliū muocabit Scđm
sanctū qui dicit. Adhesit anima mea post te Sed con-
fusio maxima existit vniūsis p̄dicta relinquētibz post
vocationē ad quā vocauit deus et nō homo de aliquo
alio solliatari et curare. nō valente nobis valutate faci
et p̄desse in hora necessitat̄ n̄re videlz exitus. Nempe
illud est qđ dñs dicit. Cōtū et aspice retro est ap̄tum
nō m̄mem̄ ad regnū celoꝝ. hec Iohes abbas. Exist
v̄bis igit colligē possum? paucos esse moderno tempe
qui res tpales ac mūdi gl̄iam veraat̄ cōtēpnāt. quia
pauci modo rep̄ūt. qui p̄fecte dēū diligāt. et mortem
corp̄is seu tormēta et̄na p̄ccatibz p̄pata. beāt̄ an mēt̄
oculos ponāt. Nam si dēū veraat̄ diligēt. et obitum

suū ac iehēnā ignis et m p fō cogitāt pfecto res tēnas
et glām mūdi cōtempnēt nec amaret. Vnde qūto quis
pfectus diligit dnm. et diligētius attendit suū occasū
et superueniēs iudiciū futūp. tanto expeditius cōtēpnt
mūdu. et ea que in mūdo sūt. Qūto vō quis tepidior est
in amore dei. et in cōtēpntia iam pmissis. tanto etiā negligē
tior ac tepidior est. in cōtēptu rerū tēpaliū ac cōtēptu vani
tātū mūdi. Sciendū est et q. pauprtas sūt tres spēs
Sunt em qm rebus tēpalibus egent sed in mti. et hec
vocari solēt egestas. egent em rebus. et egent bona
volūtate. qua dicitur nichil esse potest. nichil em dicit
bona volūtate. Sunt et alij qm rebus hūmādat. sūt
tū paupes spū. et hec est aurea pauprtas. quia licet
affluāt diuitie. corda tū nolūt apponē. hec et illa pici
lū hūt. sapiēs vō piciulū vitat. Salōn igit sapiēs erat
qui aliā desidēbat pauprtatē. quā illā que dare vic
tū necessaria. Que est illa. mediocritas. est em hec tria
spēs. Hanc vocāt philosophi frugalitatē. Vnde Seneca
in eplis ad Luciliū. cū laudat pauprtatē volūtariā
ait. Frugalitas idē est qd volūtaria pauprtas. Et
hec sūt tres vie. et tres qui gradiūt pillas. egestas
mediocritas. diuitie. pauper. mediocris. et diues.
mediocritas est via media. que tenēda est. quia duat
ad ciuitatē suū regis. Ad dextris vō et a sinistris sūt
egestas et diuitie. mediocritas tribus siml. i. pauper
mediocris et diuiti inebilis est et pici In alijs vero
duabus nō est sic. In vna em angustat pēgestatem.
in alia vō errat p supbiā. nō dico tū q. quicūq. diuiti
as possidet. vel qui laborāt egestate. ad ciuitatē suū
regis puenire neqant. sed dico quia scāmior est medio
citas tenētibus illā. qm sint diuitie ul egestas. In pō
sa em veste supbia. in pānositate vō aliene rei cōcupiā
timet. mediocritas vō est. q. mēsurā quēdā. vram. g.
mediocritatē mēsurā. De hoc sicut sic dicit. Si vis cū
leticia animi viuē. noli multa colligē. omē qd plus est

de paupertate religiosorum

hominum qui necesse est inimici est illi. non amplius pos-
sideas qui usus corporis posat. sufficiat tibi studere suare. co-
tentus esse mediocribus stude. hec Socrates. Sed quia
paupertas et contemptus mundi. specialiter pertinet ad monachos et
ad personas religiosas. qui ab renunciantur proprietati. et
fecerunt votum paupertatis. et nihil proprium habendi. Unde
necesse est ut quilibet religiosus studiose invidet. quibus
hoc quod vult deo. diligenter impleat. voluntariam paupertatem
obsequando. et se ab omni proprietate cavendo. ut post hanc vitam
possit regnum celorum possidere. de quo dicit dominus. Beati pauperes
spiritu. quoniam ipsorum est regnum celorum. Sed nondum quod sunt nonnulli
religiosi. qui quidem pauperes esse volunt. sed tamen sunt omni
defectu. quod satis reprehensibile est. de quibus dicit beatus Bernardus. Vi-
demus aliquos pauperes. qui pauperes esse volunt. eo tamen pacto
ut nihil eis desit. et sic diligunt paupertatem. ut nullam mo-
piam pauciant. hec Bernardus. Et sunt nonnulli religiosi qui in
rebus privis. vel aliis quibuscumque rebus. a platis eorum
eis concessis. deputa in libellis. in cutellis. in vestibus
ornatibus. et in aliis divinis rebus etiam spiritualibus. delecta-
tione inordinata habent. et in talibus superfluitate diligunt
quorum affectus perinde vanitates vivat. quia sicut avaritia
hic non est vitium. sed amor cupiditas. sic hic cutellus. ut
alia rem non est vitium. sed appetitus inordinatus illarum rerum
est vitium. de hoc dicit beatus Bernardus. Non multum distat quicquam
substantia vilis vel pretiosa requiritur. dum equaliter sit cor-
ruptus affectus. non cutellus vitium est. sed cutelli appetitus
nec avaritia vitium est. sed amor cupiditas. hec Bernardus. Unde
quilibet religiosus invidere debet ut non solum sit pauper
habitu. sed etiam spiritu. omnem cupiditatem. quarecumque rerum
a se excludendo. ut regnum celorum assequi valeat a domino re-
missum. Sic igitur habemus de contemptu mundi. et virtute

paupertatis. de sobrietate. capitulum xxvi. filius interrogat

Ibita informatio de contemptu mundi et de virtute
paupertatis. nunc que virtus est sequens. hanc pauper-
tatis virtutem. de hoc desiderio edoceri. per videtur.

Sane debes. q. cōceptū mūdi seu paupertatem.
sequit̃ ṽtus sobrietat̃. quia qui pamp est reb?
sobrius est et ṽctu. Nam mopes ppter defectū faculta
tū. alimēta delicata. ac supflua h̃re nō possūt. et ideo
sobrie viuūt. maxime tū h̃n hoc faciūt. qui ppter xpi
amōrē diuitias seculi cōtēpserūt. **U**ndū at̃ q. sobrie
tas est ṽtus. quia corpis alimēta cū modicānie admitti
m̃. in cibo et potu. et sompno. Sumit̃ etiā pmodicānie
ab om̃i supfluitate. et in panca mētis et corpis. Vñ
dicit sobria mēs. et sobrius sensus. Sed putat accipit̃ p
restricōe alimētōp. illa est. que est p̃ymōia. ul̃ abstinē
cia. et opponit̃ vicio gulae. ul̃ castimargie. que est ventris
ingluuies. Est aut̃ sobrietas medicane. alia auaricie. alia
p̃pocrisis. alia paupertatis. alia religiositat̃. medicinal̃
fit ppter sanitatē corpis cōsuādā. ul̃ recuperandā. Auā
ricie ad p̃cendū expensis. P̃pocrisis p̃ laudē hūana. Pau
pertatis p̃ necessitate penurie. Religiositat̃ vō sobrietas
fit p̃ ṽtute obtinēda. p̃ vicio calcanda. p̃ p̃itēcia agē
da p̃ edificacōe p̃ximor̃. p̃ gl̃ia p̃merēda. p̃ ardore in
tellectu insapiēcia inquirēda. Nam sicut fenestra obscu
ra limo obtenebrat̃. ita intellectus cibo obrutus obscu
rat̃. Sicut sepe videm̃. Sobrietas aut̃. sicut om̃is ṽtus
tūc solū est coram deo mentoria. si ppter d̃m p̃ncipaliter
fiat et s̃cū d̃m. Et nōndū q. homo m̃ior. debz regē
hōm̃em extiorē. i. corpus p̃p̃rū. et sic debet ei p̃uidē
p̃rudent̃. ut necessaria p̃uideat. nec aliquid supflui
nupendat. vt nō deficiat aū tempus expensura ul̃
labore. nec lasciuat ex hūmāna ul̃ quiete. Debet at̃
mencio hōm̃is sollicitate ita studiū sobrietat̃ et discere
cōis in vigilare. quia nō ppter corpus. aīa creata est. s̃
corpus ppter aīam. ut illi p̃uiat et cooperetur. ad p̃fectū
salutē et ṽtutē. Aīa vō ppter d̃m creata est. vt ei in
heret. et inherēdo suauitate ip̃ius fruatur. et fruēdo sit
h̃cā. Et sciendū q. sobrietas cōsistit in tribus. In qualitate
in q̃uitate. et modo. In qualitate ut nō delicata. et

237
p̄iosa et sūptuosa requirat. sed simplicia. quibus
valet sustentari nat̄a. gula nō irritari. et que de facili
possunt h̄rī. In q̄ntitate ut nō nimis nec sepius q̄m
debet. sed tempe. ut sit refectio corpi et non omnis. In
modo. ut nō importune requirat. nec impetuose. et in
discipline et inordinate sumat. sed modeste mature
et religiose ut debet mōchos et religiosos. Et nōdū q̄
ad cōservandā sobrietatē. multū valet ieiunū. que v̄tus
videt̄ ieiunū. valde est diligenda. quia saluti hōm̄ multū
est p̄ficua. Nam p̄ieiunū p̄cā remittit. pena eterna
evadit. et gr̄a ad d̄nō p̄meretur. Bñ d̄t̄ b̄s Bñh̄. Bonū et
salutare est ieiunū. quo redimūt̄ et̄na simplicia. dū redi
mūt̄ p̄cā. Et non solū est ablucio p̄cōr̄ sed extirpaciō
viciōr̄. nō solū obtinet veniā. sed meretur gr̄am. nō
solū delet p̄cā p̄cā que commisim⁹ sed et repellit fu
tura que cōmittē poteram⁹. hec Bñh̄. Nam v̄tus absti
nēcie. carnē spiritui subicit. ardorē libidinis refrenat
et extinguit. cogitatōnes p̄uas remouet et bonas inge
rit. et cor cōtūtū et hūiliatū facit. De hoc dicit b̄s
Aug⁹. Ieiunū p̄m̄gat. mētē subleuat. carnē spiritui
subicit. cor facit cōtūtū et hūiliatū. cōcupiscēcie nebu
la dispergit. libidinis ardores extinguit. castitatē vō
lūmē accendit. hec Aug⁹. dicit ec̄. de hoc p̄sper. Tempe
rācia facit abstinēcie p̄cā. sobriū. modicū. pudiciū
tātū et verecūdū. hec v̄tus si in aīa h̄itat. libidines
frenat. affectus malos t̄pat. et desideria sc̄a multiplicat
viciosa castigat. omnia in nos cōfusa ordinar. cogi
tatōes p̄uas remouet. sanctas infert. ignē libidinosē
voluptatis extinguit. mētē placidā t̄quillitate cō
ponit. et semp totā ab oī viciōr̄ tēpestare defendit. hec
p̄sper. Qui igit̄ vult vincē mētēna carnis. et tēptamēta
diuersa dyaboli. abstinēcie ac ieiunijs debet insistere.
quia dyabol⁹ gulosos et luxuriosos aggredit̄. et obp̄ūg
nat. Ieiunātes vō fugit ac p̄timeſcit. De hoc dicit b̄s
Aug⁹. Castra enī sūt ieiunia xp̄iani. que eos a dyabolica

impugnatio defendunt. amicus igitur quidam est christiano
ieiunium inexpugnabile dyabolus. intransgressibilis inimi-
cus. Quis enim unquam christianorum ieiunando captus est
quies sobrius et victus est. Temulentum aggreditur dyabolus
luxiosum obpugnat inimicus. Vbi autem ieiunium viderit
fugit metuit. pertimescit. tremit pallore. debilitat medie
infirmis. quia infirmitas christiana fortitudo est. Tunc
est fortis infirmitas quando caro habesat ieiunio. anima
puritate pigrescat. Quotum enim illi ab operibus sicut subtra-
hit. tantum hinc iusticie virtus auget. Tunc igitur homo in-
becillus quidem est ad secularia opera sed fortis est ad
divina. hec Augustinus. Et secundum dominum beatus Hieronymus. Ardentes
dyabolus sagitte ieiuniorum et vigiliarum furore restrin-
gende sunt. Si et de abstinentia. Sidonius. Abstine-
cia vitam prolongat. castitatem consuevit. deum placat. de-
mones expugnat. intellectum illuminat. mentem corroborat.
vicia domat. carnem exsuperat. cor ipsum in dei amore
pertrahit et inflammat. hec Sidonius. Unde satiato ventre
lux divina terminari non potest. quia radius gratie dei non
infunditur. nisi abstinentibus et castis hominibus. Nam amor
divinus in sobria ac casta corda et corpora se ingerit.
et totaliter infunditur. Unde dicit Damascenus. Sane nobis
abstinentia indicat. Nam satiato ventre. lux divina
nequaquam terminatur. Et beatus Hieronymus. Nulli proinde
lucet divinus radius. nisi abstinentia quis fuerit et
castitate perditus. Sicut et de hoc beatus Ambrosius. per absti-
nentiam et lux celestis menti ingruit. dulcedo dei influit.
amor divinus se ingerit. sapor supernus se inserit. to-
taque divinitas se immergit. hec Ambrosius. Et secundum dominum
beatus Bernardus. Vbi curiosa ab operibus divinis passat ventre
celestis panis. ieiunia deserit mentem. propterea absti-
nentia et ieiunium multum est amandum. quia est initium
spiritualis itineris. et splendor castitatis. ac minus orationis
nec valet a concupiscentia mala seduci. qui corpus

suū p̄ discretū ieiunū castigat. De hoc dicit Isaac abbas.
 Ieiunū est p̄fectio omnis v̄tutis. et inani dānis. et
 corona cōtinētiū. et splendor castitatis. et p̄ncipiū
 vie xp̄iantatis. et m̄r̄ orōis. Sicut mutat sanos oculos
 desiderū lucis. ita sequit̄ ieiunū. q̄d cū discretōne fit
 desiderū orōis. Cum sigillū ieiunij supponit̄ ori hominis
 ī cōpūctōe meditatur. et cor eius p̄ducit fructus orōis
 et male cogitaciōis longe plōgant ab ip̄o. et cōcupis-
 cētiarū. et inaniū colloq̄iorū est inimicū. Nūq̄m vidit ali-
 q̄s ieiunātem cū discretōe a mala cōcupiscētia redactū
 ī p̄uitutē. Hec Isaac abbas. Et nōndū. putat dicit b̄tus Ieō?
 q̄ ieiunio passiōis corp̄is. orōne v̄o sanande sūt pes-
 tes mentis. Iste est v̄tutes. videlz ieiunū et orō sibi mu-
 cem suffragant̄. Nam ieiunū orōi deuotiōem prestat
 orō v̄o impetrat ieiunādī v̄tutē. Unde dicit b̄s Bn̄h?
 Ieiunū orōi. deuotiōne et fiduciā donat. orō v̄tutem
 impetrat ieiunandi. et ieiunū grām. m̄etur orandi.
 Ieiunū orōi roborat. orō s̄ificat ieiunū. et rep̄sen-
 tat d̄no. Hec Bn̄h? Ieiunū aut̄ laudabile. sic describit
 b̄tus Ieō? Sūt p̄ma. casta. simpliciā. et nō sup̄sti-
 ciōsa ieiunia. Puta ut ieiunans sit absq̄ mortali p̄cō
 casta ut bona intencōe fiant. simpliciā ut nō q̄rant̄
 delicias. Item est ieiunū bonū. melius. et optimū. B̄?
 est q̄d fit cū caritate ad satisfaciendū deo p̄ p̄c̄is. melius
 est q̄d fit ad honorē dei et p̄ximi utilitatē. B̄? s̄alq̄ con-
 timeliā dei in suo corp̄e v̄ndicet. et paup̄ib̄ tribuat
 q̄d sibi subtrahit. op̄a ieiunū est. q̄ homo ex vna
 p̄te abstinet. et ex alia p̄te bona agere nō cessat. ac
 etiā a vicijs se cōtinet. Unde dicit Isidorus. hoc est p̄-
 fectū et ratiōnabile ieiunū. q̄ n̄ homo exterior
 ieiunat. et interior orat. Dicit et b̄tus Ieō? Tūc p̄e-
 clara est apud deū abstinecia corp̄is. cū animus iei-
 nat a vicijs. Quid p̄dest extemari corp̄i abstinecia. cū
 animi intumesat sup̄bia. Hec Ieō? Et nōndū q̄ q̄uis

corpus abstinentia sit affligendum. non tamen est contemnendum
modus enim in omnibus est habendus unde anima carnis habenda
est. sed non in desiderio. quod siue comedamus? siue bibamus?
siue aliud quid faciamus? omnia in nomine domini facere studeamus.
et hoc pie sancte et religiose ac sobrie. quia
sobrius cibum. sequitur et sobrius sompnus. et tunc
salubris observantia. multum valet per religiosos. et
secundum ordinem profectus. de hoc dicit beatus Bernardus in epistola ad
Carthusiensem. affligendum est aliquod corpus. sed non contem-
nendum. quia modus in omnibus habendus est. propter quod ad
modicum. sed tamen non in concupiscentia carnis agenda
est. agenda est vero sobrie. et cum spirituali quadam disciplina
ut neque in modo eius. neque in qualitate. neque in quantitate
appetatur aliquid. quod non deceat spiritum dei. non solum in hoc
sed et omnem vitam nostram. quibus hominibus occultam
exhibere debemus sanctam et honestam. omnem conversationem
nostram sanctis angelis conspicabilem agere et delectabilem
quibus inter domesticos parietes indusam. Ome ergo
manducamus? siue bibimus? siue aliquid aliud facimus? omnia
in nomine domini faciamus? pie sancte et religiose. Si mandu-
cas mesam tuam per se satis sobria sobrietas tua por-
net. et cum manducas. nequaquam totus manduces. sed cor-
pore tuo suam refectorem procurante membris non omnis suam
negligat. sed de memoria suavitatis domini. vel scripturarum aliquod
quod eam pascit meditando. vel saltem memorando secum rumi-
net et digerat. sed et ipsa necessitas non seclaretur. non carna-
lit expleat. sed sicut decet monachum. sic contemnit suum di-
tiam etiam ad sanitatem corporis cibum quanto honesti. et
ordinati ingerat. tanto facilius et salubrius digeratur.
Observandum est quod sumendi modus ut non effundat. qui
comedit animam suam super omnem cibum. Tempus ne ante
horam. Qualitas qualibus utitur coctas. fratritas excep-
ta causa manifeste infirmitatis. de condimento vero sufficiat
obsecro ut comestibiles fiat cibi nostri. et non concupisabi-
les vel delectabiles. sufficiat enim concupiscentie malicia sua

que dno aut nullom. p^{er}transire p^{ot} ad fine explende
necessitat. nisi p^{ri}ma q^untatiz delectatōis. Deinde
sicut de cibo sic et de sompno dicēdū est. Caue inq^{ui}tū
si potes serue di. ne totus aliqu^o dormias. ne sit somp
nus tuus nō requies lassī. sed sepultū corpis suffoca
ti. nō repacō. sed extincō spūs tu. Itaq^{ue} ergo in somp
nū. semp^{er} aliquid deferas tecū. in mēoria ul^{ter} cogita
m quo placide obdormias. q^u nōmīq^{ue} est. sopmare
muet. q^u et euigilātē te extipies. in statū hestne
intētiōis restituat. Sic tibi nox sicut dies illuābi.
et nox illuācō tua in delicijs tuis. Placide obdormies
in pace requiesces. facile euigilabis. et surges facilis
et agilis eris ad redūdū in id. vnde nō totus discessisti
Sobriū em^o tabū. Sobriūq^{ue} sensū. sequit^{ur} sompn^{us} so
brius. de quo dō post cognā quietē. facile est sensus
corpis et mētis euocare. et q^ui suos dom^{us} p^{re}familias
ad opa necessaria spm^{us} suscitare et remittē. Sic em^o
prudens ammi^{us}. et deo dedit. hīc se debet in cōsua sua
sic prudēs p^{re}familias in domo sua. Non habeat in
domo sua mulierē liagiosā carnē suā. sed ad sobrie^{tem}
morigeatā et assuectā. ad obediām et ad labore
patam. vbiq^{ue} institutā. et esurre et facere. et ha
būdare et penuriā pati. Habeat sensus explorēs.
nō duces sed seruiētes. mⁱⁿiores sobrios et efficates
Habeat o^{mn}o domū suā. ul^{ter} familiā suā p^{ro}cogitacō
mū sic ordinatā et disciplinatā. vt dicat hūc vade
et vadat. et alio ven et veniat. et suo suo corpi
fac hoc et absq^{ue} cōtēdicōe faciat. Qui sic se ipm^{us} re
git et ordnat in cōsua sua. bñ stat. hec vñb^{us}. Sa
endū q^u necessaria est pugna cōtra gulam et deliā
cōnē aborp ne surrepat. vnde sic ad alimēta atcedē
dū est. sicut ad medicāmēta. et tū cū salut^{is} causa cor
pus refiat. adiūgit se in ipso esu p^{er}iculosa quedā io
cūditas. et inordinata delectatō. et excedit homo
mēsura necessitat. p^{ro}pter anexam voluptatem.

Nam qđ necessitati satis iam esset. delatācōi parpest
Vnde etiā deuoti et sancti om. cū reficiūt corpus
extra mēsmā necessitatis. nō mīqm̄ in abo ul' potu
rapūt. Ista cōmēorat bñs Aug. in lib. cōfessio. qđ
gemēdo sic. d. Reficim' em̄ dñe dñs cōtidianas
ruinas corpus edēdo et bibēdo. pūsqm̄ estas
et ventrē destinas. cū occidēs indulgēciā meā facie
tate mīstificā. et corruptibile hoc induens in corrup
tōne sempiterna. Unuc aut suauis est michi necessi
tas. et adūsus istam suauitatē pūgno ne capiar
et cōtidianū bellū gero micinnis. sepms in pūctu
tem redigēs corpus meū. et dolores mei voluptate
pellūt. Nam fames et sitis quidā dolores sūt. vrūt
et sicut febris necāt. nisi alimētōrū medicina succūat
Que qm̄ psto est. ex cōsolatōne mīnux tuorū. in qbz
mre mīstificati. celū et tē et aque pūūt. calamitatē
delicie vocāt. Hoc me docuisti vt quēadmodū medi
camēta. sic alimēta sūptur accedam. sed dū ad quie
tem facietatis. ex indulgēcie molestia tūseo. in ipso
trāsitu insidiat michi laqūs cōcupiscēcie. Ipse enim
trāsitus voluptas est. et nō aliū. quā tūseat. quo
tūseire cogit necessitas. Et cū salus sit causa edēdi
et bibēdi. adūgit setamq̄ pedisse qua pūculosa iocū
ditas. et plerq̄ pūe conat. vt eius causa fiat. qđ sa
lutis causa me facere vel dico vel volo. nec idē modū
vtriusq̄ est. Nam qđ saluti satis est. delatācōi parpest
Et sepe mētū fit. vtrū ad huc necessariā corpus cura sū
sidū petat. an volūtaria cupiditatē fallacia mīsteri
suppetat. Ad hoc mētū hilarescat. in felix aīa. et meo
ppat excusacōis pūocinū. gaudēs nō appare. quid
satis sit modēacōi balitudinis. Et obtēcu salutis ob
vmbret negotiū voluptatē. hys tēptacōibus cōtīdie
conor resistē. et inuoco dexterā tuā ad salutē meam
et ad te refero estus meos. quia cōsilū michi de hac re
nō dū cōstat. Audio uocē iubentē dei mei. nō grauet.

240
corda vna crapula et ebrietate. Ebrietas longe est a me
miserere ne appropinquet michi. Crapula autem non unquam
in te perit seruo tuo miserere ut longe fiat a me.
Nemo potest esse continens nisi tu dederis. conforta me ut
possim. Audio quendam rogantem. Aufer a me inquit
concupiscentias ventris. Unde apparet sancte deus meus
te dare. cum sit quod impas fieri. Si in his temptationibus
positus. ito cotidie aduersus concupiscentiam. manducandi
et bibendi. Non est enim quod semel patitur et blatur non
attingit decernam. itaque frena gutturis tripata laxatione
et constitutione tenendi sunt. Et quis est dominus qui non inuincit
aliquantulum extra metas necessitatis. Quisquis est. magnus
est. magnificet nomen tuum. Ego autem non sum quia
homo peccator sum. sed et ego magnifico nomen tuum
et impellat te per peccata mea qui viat secundum immensas
me in infinita membra corporis sui. quia et imperfectum
meum videntur oculi tui. et in libro tuo omnes scribentur.
De illecebra odor non sathago nimis. cum desunt non
requiro. cum assunt non respicio. patius eis est quam care. ita
michi videor forsitan fallor. Sunt enim et iste plangere
tenebre. in quibus melatet facultas mea. que in me
est ut animi meus de vitiis suis ipse se interrogans
non facile sibi credendum existimet. quia et quod in est
plerumque occultum est. nisi experientia manifestet. Et necesse
secutus esse debet in ista vita. que tota temptatio nominatur
Hec Augustinus. Unde studiose in vigiliis debet religiosi. ut
cum sumunt alimenta. ne in inietate ciborum obruantur.
quia non potest ieiunium ubi nimia sacietas ventris
fuit subsequuta. De hoc dicit Isidorus. Non reputanda
est abstinentia. quoniam ventris sacietas fuit subsequuta. dicitur
et de hoc in quodam sermone. Nichil potest tota die longius
traxisse ieiunium. si postea ciborum suauitate vel in inietate
obruatur. Illico mens repleta torpescit. et rixata cor
pone nix traxit. spiritus libidinum generabit. Sit ergo
tripartitus abusus. et inquit venter nimium repletur. et plus.

semp de abo cordis. qm de abo corpis cogitem? quia
intus in homine maiore facti sum? ad ymaginem dei. in
corpe aut de limbo terre facti sum? Ad idu et q facile
esset sobrie et scdm naturam viuere. ad iuncto tu cōmūto
Summe gratie. si mra carnalitas et fragilitas pmit
tēt. Unde dicit beatus Bernardus. Facillimū quippe et delecta
bile esset. ad iuncto amoris dei cōmūento. scdm naturam
vnu si insania mra nos pmitteret. hec Bernardus. et sa
endū. q sobrietate ad multa utilis est. primo em
valet ad satisfactōem p peccatis. ut sicut corpis volup
tate peccauim? ita castigacōe emēdem? Item valet
ad carnis lasciuā reprimēdam. ut que impigruata
insoles facta est. maceata discat spiritui obedire. Itē
valet ad multarū virtutū hilitacōne. Sobrius em
agilior est ad bonū. est castior. caut? maligna. pmp
rior ad deuocōne. et purior in affectu. Item valz
ad sapiām inquirēdam. quia magis sensū vigilē
facit et subtilem. et memoriā tenacem. Item valet
ad aliorū edificacōne. qui cū extiora videt ordiā
ta et tēpata cōmūit. quid de interioribus estimant
que non vident? Item valet ad meritū glie. tam p
serpā. qm p virtutibus sibi cōnexis. quia quo magis
hic nobis de voluptate subtrahim? eo magis et hic
pūalibus et illis celestibus delicias hūmādam? Consi
derandū est q sūt tres gradus sobrietat. primus
gradus sobrietat esse pōt. a crapula et ebrietate
cauē. et debita tēpā. et horas in comedēdo subire. ne
iemia statuta leuē frāgant. ut tēpā in cōgruo c
pulis et potibus temē insumat. et ne magis ad luxū
am. qm ad naturē refectōne edēdo et bibēdo studēdū.
Secūdus gradus est. eadē a quibz dā licitis abstine. ut
a carne et vmo. et ceteris delectabilibus. et frequē
iunare. sicut deuoti religiosi solēt facē. et pēiten
tes. Tertius gradus est. sicut domuisse gulam. et
sic docuisse pallatū. ut solū sit cōtentus que ex tēpore

271
sufficiat necessitati in qualitate cibi et potus. Ut quo
simplicior victus eo magis diligat. et si aliqui delica-
ta summe oporteat. non delatorem in eis sed solam necessa-
riam refectorem requirat. Secundum deum apostoli. Carnis cura
ne fecerit in desideriis. Potest et alia distinctio esse. de
perfectibilis abstinentie ut sobrietatis. Primum videlicet gradus
est. patietur care. cum non potest haberi ab eo ut potus delatibilis
et non contristari quoniam non habet desiderata. interdum
sicut quidam cum quicquid non habet quod immensa desiderat
contristant. et dignant. minuant. deinde abiciunt. nec co-
gitant professionem suam. et quod aliqui divites seculi non
habent omnem copiam que cupiunt. quanto magis religiosi. et
monachi. qui pauperes esse detinebant. Secundus gradus abs-
tinentie est velle care pro deo. et illis que possent habere. amod
sobrietatis. et paupertatis. et boni exempli. Tertius gradus
abstinentie est posse sine difficultate abstinere ab habitibus
delatationibus. Ut tamen in de summe primam necessitatem. et hoc non
amore delatationis sed retractationis. et quoniam quo ad paup-
tatem maior virtus sit non habere quod cupias. tamen quo ad for-
titudinem abstinentie. maius est appetitum retractare ab usu
vel delatatione penitus voluptatis. quam absente non deside-
re. Caute tamen et securus est fugere corporales delatationes
quia sepe victi sunt in certamine. quo nimis voluerunt
esse securi. et qui exprospiratione sibi victoriam spondebant
victi et confusi didicerunt. quoniam stultum est se committere periculis
priorum. ubi potest optime vitari. Facilius enim in littore non
submergeris. quam in gurgite aquarum. **N**ondum est et
diligenter circa esum carum. nam ut carum et vmo fieri
potest absque peccato. De se tamen est actus imperfectus. fit
magis absque peccato. Unde dicit beatus Augustinus. Qui cupiunt domino
absque impedimento vivere. coniugia non appetunt. a vmo
et carum abstinent. quantum corporis validudo permittit. non
quod peccatum sit. aut coniugem habere. aut carnes ac vmi pa-
pe. Hec Augustinus. De se tamen est actus imperfectus. Unde di-
cit. **N**eque. Conceduntur quidem impii. carum usus. et vmi.

sed horum abstinentia consilio perfectioni suadet. Hec Ier^o par^z
ergo. q^d abstine^t a carnibus. alijsq^{ue} delicat^{is} actu esse co^m
somni perfectioni. Et e contra hinc ubi imperfectione quadam
portat. q^uia est de sui generis natura. nisi ad perfectionem
reducatur. per consuetudinem supradictam. et hic fieri potest tripliciter
primo cum requiritur necessitas sustentationis propter egritu^d
tudinem seu debilitatem. q^{uod} est concedit regula sancti Bernardi
ubi admittit. q^{uod} infirmi et debiles. possunt carnibus uti. p^{er}
reparationem virginitatis. Sed cum sit peccatitatem concupiscentia sicut
faciunt homines plati. qui huiusmodi ab eo non propter se. sed propter alios
utuntur. et hoc faciunt sobrie. et cum timore dei. Tercio
cum aliquis abstinet a cibo carnis. ut propter abstinentiam
et tamen tempore et loco cum occurrat causa rationabilis. videlicet cum
veniunt hospites reuocandi. vel cum est constitutus in alieno
monasterio causa visitandi utat huiusmodi ab alijs sobrie. et
hoc de licentia superiorum. qui in talibus dispensare possunt. non
impedit perfectionem. quia deus intuetur bonum propositum. et
bonam voluntatem hominum. ubi tamen subintelligendum est de illis
platis vel subditis. qui possunt licite talibus uti vel dare
licentiam alijs talibus utendi. ut sunt moderni tempore abbates
cistercienses qui habent exemptionem. unde Bernardus. qui
in talibus cum eisdem dispensant. q^{uod} possunt in sua domo
talibus uti. et alios huiusmodi alimentis recreare. expedit
eum elucescat. q^{uod} tamen abstinentia a carnibus et vino. q^{uam}
hinc ubi potest fieri perfecte et imperfecte. Sed unum scilicet abstine^t
tia fit perfecte ex proprio genere. Alter vero modo consuetudinem ad
iudicium ut permixtum est. cum ex se tamen magis declinet ad imper
fectionem. Hec tamen non ideo dicunt. q^{uod} abusus in culpa sit. cum
dicat apostolus. Et sciatis nos non commendat deo. gloriose superbia
vel non superbia. Et beatus Augustinus dicit de doctrina christiana. Quid
locus et tempore et personis conveniat. diligenter attendendum est.
ne temere flagitia reprehendamus. fieri enim potest. ut si aliquis
vicio cupiditatis vel voracitatis peccatissimo cibo sapiens
utatur. Insuper autem vilissime gule flamma in vilissimum
ardescat. et sanus quisque potat more domini pisce vesca

qm̄ lentacula more esaw. aut ordeo more iunietozp
hec aug⁹. **Q**uædū vō est. q̄ sūt nōnulli in scā religi-
one. qui ab esu carniū abstīnēt. qui tū hū⁹ ab aris
liate vā possent. qm̄ offert eis a supiorib⁹. ut pmissū
est. sed p̄t mas⁹ meritū se a talib⁹ alimētis cōtinent.
Et sūt nōnulli. q̄d cū offert eis talis esus. vidēz car-
niū p̄ suos p̄latos vtūt talib⁹ alimētis simplia mē-
tione. vidēz ut possint ex hoc reatari. et cōsequēt⁹.
melius deo seruire. Sed diligētiā magnā adhibere
debēt. tam abstīnētes qm̄ vtētes hū⁹ cibo. vt sine
scandalo hoc fiat. vidēz ut abstīnētes nō iudicent
māducātes. q̄ hoc faciāt. p̄t aliquā lascīviā et gulo-
sitate. et māducātes nō sp̄nāt eos. qui a t̄lib⁹ alimē-
tis se abstīnēt. q̄ hoc agant p̄t vana gl̄iam ul⁹ laudē
hūā. Ad hoc faciēdū hortat⁹ b̄tis paulus ad rōm^{os}.
sic. 8. Is qui māducāt. nō māducātē nō sp̄nuat. et
qui nō māducāt. māducātē nō iudicet. vnde cū om̄
studio abstīnētes m̄vigilare debēt. vt hoc q̄d faciūt
ad laudem dei. et p̄t salutē aīarū suarū agāt. et cū
hoc hūilitatē et paciā habeāt. ne p̄dāt meritū
suū. quia nō m̄q̄ aliqui. p̄t hū⁹ abstīnētiā in
q̄ndā elacōm extollūt. et se arbitratē cetis esse me-
liores. et idō se decipiūt. et futō p̄mo p̄uāt. Sepe
et aliqui p̄t abstīnētiā. vel alias vtutes q̄s exhi-
bent a proximis m̄simorib⁹ d̄spiciūt. ac etiā iudicā-
tur. assēntes eos talia agere. p̄t vana gl̄iam. vt
possint p̄ hoc p̄lati et alijs placē. Si vō p̄t t̄lia
cōmiciā ip̄i abstīnētes rapiūt. ad impaciā. et scan-
dalū faciūt alijs. suā m̄riā p̄ v̄ba impaciē v̄m̄di-
candō meritū suū p̄dūt. q̄uis bona m̄tēone p̄us
abstīnērit. quia p̄tbulenciā m̄tis. ac impaciā
caritatē p̄ximū in se v̄lnerāt. et cōsequēs alios p̄
hoc scandalizat. et idō peccāt vnde veritat⁹ abstīnē-
tes. debēt sūmā adhibē diligētiā. vt in hac vtute
et in alijs q̄s h̄nt vtutib⁹. se nō eleuet. sed verā

cordis humilitatem habeat. et si propter huiusmodi abstinentiam
vel alias quasque virtutes per infirmiores proximos despiciunt
seu iniuste iudicant. aut etiam propter appellationem contra
tales iniurias sibi illatas. dispen- pacem opponant. ne
per vicium in pacem meritum suum perdant. Quid enim nobis
potest obesse si omnes derogent. cum consuetudo nos defen-
dat. vel quid prodest nobis. si omnes laudent. quoniam consuetudo
propria nos accusat. De hoc dicit beatus Gregorius. In omne enim quod
de nobis dicitur. semper contraria recte ad mentem debemus. maiorem
testem et iudicem querere. Quid etiam prodest si omnes laudent
cum consuetudo accuset. aut quid potest obesse si omnes nobis
derogent. et sola nos consuetudo defendat. Hec Gregorius. Unde vult
abstinentes et religiosos. contra huiusmodi iniurias pacem
habere debent. ut eis ex hoc maius meritum crescat. ac
a domino per virtutem pacem premium copiosius in futuro capi-
ant. Illi vero qui utuntur esu carum. debent tali cibo uti
sobrie et cum timore dei. et alios qui a talibus abstinent
non spernere aut iudicare. vel iniuriose obicere. nec etiam
propter abstinentiam vel alias virtutes contra proximum aliquam
iniuriam spirituale habere. sed potius congaudere perfectum fratrem
suorum. ac bonum quod in se non habent. debent in aliis diligere
quia qui diligit bonum proximum. pater efficitur illius.
boni et virtutis quas habet proximus. et quod non habet in se
per propria virtute. habebit tamen per fratrem caritatem. Unde de
hoc per quendam doctorem sic dicit. Qui bonum quod in se non habet
in altero diligit. de non suo suum facit. Ecce quoniam fructuo-
sum est diligere bona et virtutes proximorum. Idcirco debet unusquisque
quicunque alteri favere de domo spiritualibus sicut sibi ipsi. ut bo-
num quod habet per se non valet per caritatem firmam posside-
at. Non enim est de esu carum. quod quilibet monachus ordinem
cisterciensem professus. abstinere debet a tali cibo. nisi offerat
ei a suo prelato. qui potest modo propter indultum apostolicum in talibus
dispensare. vel necessitas infirmitatis. aut alia ratio
nabilis causa ut premissum est hoc exegerit. Si vero propter
lasciviam seu carnalem delectationem. sine necessitate

huiusmodi esus requiratur. ac mens supioris propter hoc plusquam
oportet sollicitatur. eam si cum licentia plati talis abusus
sumatur. peccat tamen manducans. quia contra preceptum regule
sancte facit. tali cibo sine necessitate utendū. Quod dū
etiam quod magna disarctio est hūda in sumendis alimentis
nam si per simonia. vel abstinentia. metas excedit suas
in superfluitate cibi et potus. declinat in vitium gula
si minus modicum admittat de necessario alimento. vi-
cium indiscretiois incurret. per quam vires corporis destituantur.
vigorem mentis extinguant. naturam debilitet. et bona que
primam potuit negligat. ac vitam acius perimat. vel
sensum perdat. Vel si vires recuperari debeant. tanta postmodum
studeat cura corpus reficere commodis et fomentis. quanta
prius indiscrete eadem subtraxerat. ei ergo in omnibus
discretio est habenda. De hoc dicit beatus Fulgentius. Ieiunium
sic est adhibenda temperies. ut corpus minus. nec sati-
etas excitet. nec media immoderata debilitet. satietas
faciat. ut inanimatum ieiunem. debilitas ne ieiunare possit.
Unde in refectioe nostra voluptas expleatur. sed in fini-
tas sustentetur. Hec Fulgentius. Et quia humanum corpus
sine alimentis subsistere non potest. Idcirco tales et tantas summa-
m' escas. quibus nec corpus onemur. nec libertas animi
pergruetur. Nichil enim ita obruit mentem. sicut venter
plenus et estuans. Unde dicit beatus Ieronymus. Absque gustu
inquit impossibile est corpus humanum subsistere. sed ad
esse debet ratio. ut tales et tantas summam' escas. quibus
nec corpus onemur. nec libertas animi pergruetur. mo-
dicus ac temperatus abusus et animi et anime utilis est. Unde
ieiunia sunt moderata. ne nimia debilitet stomachum
et maiorem refectioem postea erumpat in crudelitatem. que
parens est libidinis. eam ex vilissimis cibis vitanda
est satietas. Nichil enim ita obruit animum. ut plenus
venter et estuans. Hec Ieronymus. Dicit et de sobrietate beatus
Basilus. Naturalis est cibi desiderium. quoniam quid corpus
humanum semper destituit. Idcirco repleti indigent cibis. ac

reformati. Si quid igitur id est quod potest breuius vel suauius beat
explere necessitate corporis. id potius in abis eligendum
est. oportet omni modo illis uti abis. qui et suauius. et
vilis compant. ut non occasione abstinentie memmiam.
preciosa queque ac diffialiora sectari. dum suauitate condi
mentorum viles nata abos in summum et delicatum saporem
conantur extollere. Ille etiam maducat et bibit in gloria dei
si in memoria habeat deum. a quo pascat. et gratias ei agere
et non secarum maducare. sed qui operum dei ab ipso reficit
ob hoc ut ad laborem et expleationem sufficiat. maducatorum
hec Basilus. Unde corpus castigandum est per abstine
ntiam cum discretione. et non coterendum. quia secundum quod dicit beatus
Iacobus. Abstinentie virtus nulla est. si tantum quisque corpus non
edemat. quantum valet. aut valde inordinata est. si autem
plus quam valet. hec Iacobus. Et ideo putat beatus Bernardus dicit
Temperantia non est in solis simplicius refectandis. sed et
admittendis necessariis. Debet ergo unusquisque. prout
vires corporis sibi impetunt. tantum de cibo sumere. ut nec ven
trem iuniorum ariditate constingat. nec escarum immetate
distendat. De hoc Moyses Abbas in collatione patrum
in secunda sua collatione sic dicit. Generalis hic continentie
modus est. ut secundum capacitatem vniui vel corporis vel
etatis tantum sibi meti tibi. vniui quisque concedat quantum sus
tentatio carnis. non quantum desiderium satietatis exposcit
In utraque enim parte maximus sustinebit detrimendum quisque
inequalitate tenens. nunc ventrem iuniorum ariditate
constringit. nunc escarum immetate distendit. ut ei mens
tibi mansuetudine lassata possit omnium vigorem. dum carnis
lassitudine nimis pergrauata condormitare compellit.
ita rursus immetate voracitatis opprissa. emittit ad deum
preces puras senesque non possunt. Sed nec castissime qui
dem ipsius puritate inderupta valebit iniquitate suare.
Immo etiam debet illis quibus carnem acriori videtur conti
nentia castigare. precepta tibi Maria. ignem carnalis concu
piscencie subministrat. hec Moyses Abbas. **Quoniam** et

q̄ sūt nōnulli. qui ieiunū faciliē tollerūt. alij vero
ipm ieiunū molestissime ferūt. sed tū in abstīnēcia
utq; nō dispar meritū sortat. et fortis qui fortia p
agit. et debilis qui mīna que agē p̄ualet nō obimit.
Vnde debilis p̄t tū mēa imm̄ abstīnēdo sicut fortis mē
tū ieiunādo. quia vires corpis et bonā volūtate homīs
pensat ip̄e deus. Vnusq; q̄ cōsidet vires suas. et put
vident se posse p̄ abstīnēcia disarta corpus suū casti
get. de hoc petrus damiani sic dicit. Nōnulli nepe
p̄ totā ebdomadā ieiunādo facile tūssigūt. Quidam
vō bidui est ieiunū molestissime ferūt. Sed in his ex
hibendis. nō dispar meritū utq; sortat. et robustus
videt. qui fortia pagit. et debilis qui ea queq; p̄ualz
mīna nō relinquit. Quap̄t difficile est diffinīciā co
mūneq; regulā sup ieiuniis cōstituē. ne cogē videam.
ut fortiores a sua p̄fectōe lāguēscē vel debiles vireb?
suis maiora temptare. Vires ergo suas vnusq; q̄ cōsi
derans. nō semetipm inaniē fallat. nec simulata debilitē
deapiat. Sed p̄ut se vident posse sub sobrietatis legi
bus et abstīnēcie se rigore cōstringat. hec petr' damiani
Vnde de mēsa edendi difficile est. certam regulā dare
nisi ut mē duo ista mediū studeat vnusq; q̄ tenere
ne ita parsūmat. vt vniū de faciat. et labore franga.
et ne ita multū vt post abū nō possit orare. ul legē
uel abilis esse ad opa v̄tutū. Int̄ ista p̄pria experientia
melior est mētia. Sic iḡ patet de v̄tute sobrietat. *De*

Postq̄m edoctus sum *castitate cā. xxvii.*
de v̄tute sobrietat. V̄m̄ que v̄tus est se q̄s
hanc v̄tutē. de hoc cupio informari. Scie debes
q̄ de v̄tute sobrietat. generat v̄tus castitat. Nā casti
tas est sobrietat filia. et nutrit ab ea. Sicut ecōtrario
luxūa a ventris inglutine. Vnde p̄ genāli regula. ab
omīb; spūalibus v̄tis. hacten' obseruatū est. q̄ qui
castus esse desiderat. studeat sobrietati inherē. quia sine
ea nō dū castitas est secūra. Nā cū p̄ficiēte p̄ficiat.

et cū deficiēte deficiat / Quid autē sit castitas beatus Aug⁹
descabit eam sic. d. Castitas est virtus sub iugo rationis impe-
tū libidinis refrenās. Castitas autē virtus nobilissima
est. quia originē habet de celo. hanc sancti angeli. ab
ipso dño oīm virtutū fontali pīcipio pīncipio didicerūt
et inextinguibiliter seruauerūt. hanc vn⁹ et sūm⁹ mgt⁹
xp̄s dñs nobis de celesti scola ad tūas publice docendo
attulit. et mīrēm suam glōsā vīgmem pīctā et pī-
mā post se hū⁹ dī sapīe mīgīam. in catholica ecclēsia.
vīgmālis mūdīe. cētīs mīrāndā et mīrāndā pīfecit
Vnde castitas mūdīa est res angelica. quia p̄ eam ho-
mines angelis assimilant^r. et aues celestes efficiūt^r. De
hoc dī^r cris⁹. Castitas est res angelica. p̄ hanc em̄ solā
sīngularit^r hōies angelis assimilāt^r. et vīcat^r natūā
virtutū⁹. hoc cris⁹. et beatus Bñ⁹. Quid castitate decori⁹
que mūdū de mūdō cōceptū semīe. de hoste domesti-
cium. angelū deniq⁹ de hōīe facit. De hoc et⁹ Isidor⁹
sic dīat. Castitas et em̄ hōīem celo iūgit. et āgeloz
cūe facit. p̄pter hoc mīltū diligenda est virtus casti-
tatis quia nimis mūda et casta sola est. que celestis gr̄e
lūmē papit. Vnde dīat beatus dyonisi⁹. q̄rens castitate
dedita. celestis sola est lūis susceptiua. Est etiā casti-
tatis corpus et cor habitatiō dei et xp̄o dñi valde amabilis
nec tū possidēs castitatē sibi ip̄i deputet eiusdē virtut⁹
possessionē. Adō em̄ hoc dñi est. Nam p̄victoriam
p̄prie natē cognoscat tīpūalis aduentus vidēz gr̄e
dei. que hanc virtutē opatū^r in hōīe. De hoc Iohānes
abbas mont⁹ sinay. in tractatu de xp̄o gōib⁹ sic dīat
Castitas est xp̄i ih̄u. dñi amabilis. Castus est qui
amore et cōcupiscētia. amore et cōcupiscētia. et ignē
igne īmātūali rep̄uacēs extinguit. et īdīctus vīcat
aspectū ignis. ītenta meditacōe pulchritudinis sup̄-
noꝝ. Nemo obtinētū castitatē sibi ip̄i impūet eiusdē
possessionē. Amīrū q̄ suā quis vīcat natūā. non
est vīq⁹ virtus suscipiētū. Vbi em̄ facta est natē victōia.

ibi eius qui supernalis est aduentus cognoscatur. Ne ergo
 credas luto carnis tue. in omni vita tua. et donec xpo
 ihu obuiaveris non confidas in ea. Qui enim sua ipse
 carne vult expugnare et vinct ex se ipso. inuicem erit.
 Vbi enim dno dissoluerit. et destruxerit domum carnis. et
 edificauerit domum anime. inuicem qui vult dissolui ieiuna-
 bit et vigilabit. Repente et pone coram deo. carnis et
 nature infirmitatem. ex toto cognosces propriam impotentiam
 et insensibilitatem domini suscipies castitatem. Et non inquit
 incorruptibilis et incorporeus est dno. in tunc de corporis
 nostra castitate et incorruptibilitate exultat et epulat.
 Castitas est dei puritas. et similitudo. secundum quod hominibus
 possibile est. Mater vero est castitatis quies solitaria cum
 obedientia. Hec Iohannes abbas. Et nondum quod in omnia
 certamina que sustinet fideles. non est maior conflictus
 quam pugna castitatis. Nam ceteris vijs auxiliante deo
 possumus et debemus impia resistere. Libidinem vero oportet fu-
 gere superare. ne propter sedam et momentaneam delectationem
 eternam cruciatum et obprobrium nos contingat merere. De hoc
 dicit beatus Augustinus. Inter omnia christianorum certamina. sola du-
 riora sunt prelia castitatis. Vbi cotidiana est pugna. et
 rara victoria. Graue castitas sortita est munus. qui
 cotidie vincit et timet. Et ideo nemo se falsa securitate
 decipiat. nec de suis viribus periculose presumat. sed audi-
 at apostolum dicentem. Fugite fornicationem. Nam contra reliqua
 dicit deo auxiliante debemus impia resistere. libidinem vero
 fugere superare. Fuge ergo impetum libidinis. Apprehende
 fugam si vis obtinere victoriam. nec tibi vetandum sit fu-
 gere. si castitatis palmam desideras obtinere. Sed quanta in-
 quitas. et quam lugenda prorsitas est. ut animam quam xps
 sanguine suo redemit. luxuriosus quisque propter vniuersum momen-
 ti delectationem libidinis dyabolo vendat. Vere enim nimium pla-
 genda et miscenda conditio est. vbi cito preterit quod delectat
 et manet sine fine quod cruciat. Sub momento enim libidinis
 impetuo transit. et obprobrium in felicias anime permanet.

hec Aug⁹. Considerantes igit^r fedtate ac p^rictm hui⁹ vi
cu videt^r luxurie. ad amore castitatis nos accingam⁹
De aut⁹ comedatōe sic dicit origē. Castitas seu v^rgini
tas est munime sancti nome. infinitas laudum. a⁹e
victoria. captivitas inimicū. pax v^ritū. de bellatō m⁹ge
tancū bellorū. a⁹lme puritat^r. carcer libidinis. vita
spūs. carnis m⁹itus. status qualitatis angelice. hec
origē. Et nōdū q⁹ v^ritas castitatis tria facit p^rmo
corpus mūdicat. sicut cōtrario luxuria mūnat. Ita
si nō esset alia merces castitatis qm⁹ p^resēs mūdicia. n⁹
aliud luxurie supplicū nisi ems feditas. castitat^r honest
tas esset amplectenda. et luxurie turpitudō horreda. Sed
cōstam letificat. quia gratū deo p^rstat obsequiū. qui p^r
xpo carnis dulcedine respuit. quā mūdus p^r magno cō
cupiscit. letificat aut⁹ quia deo placet. deum placat. et
deo p^romare facit. et premiū celeste. ac deū mētur. et
auctore mūdicie p^r castitate imitando sequit^r. cū sit glia
magna sequi dnm. qm⁹ nos p^rcessit i mūdicia castitatis
virgo. v^rgine filius. v^rgini sponsus. Tertio ip^a casti
tas. tam hominibus qm⁹ angelis spectabilē et amabilē
facit hominibus. quia boni venerāt eam. angelis. qā
cū nāl^r omē aīal diligit sibi simile. et angeli casti
homines castos familiar^r diligūt. Sciendū est q⁹ ad
castitat^r acquisitiōē. et cōsuatiōē. maxie valent ista
videt^r alienatio. et sepacio a femis. et consortiis
cōtribernale castorū. quorū exemplo castitas doceat. Itē
delicia⁹ fuga que nutrit carnis illecebras. Itē extiorū
sensuū custodia. ut nō videat. ul^r audiat. ul^r tangat v^r
temptet. Item oī⁹ deuitatō. q⁹ est v^ricorū omīa iama
maxie carnaliū. Item custodia mīorū cogitaciōum.
et affectōnū cordis. p^r quas coluber p^rmo caput venena
tū ingerit. Item oī⁹ freq^rua qua obtinet auxiliū ad
cōtra omēs impugnatōes. Illa aliq⁹ tangit. Cris⁹ sic. d.
Sex sūt que incorruptā cōsuāt castitatē. scilicet Sobrietas.
opacio. asperitas. cultus. inhibicio sensuū. iuitas ser

monū cū honestate. euitatio oportunitatē. et p̄sone et
loa et t̄pis. **Hec** **crisostomus**. Est etiā triplex gradus siue p̄fec
tus castitatis. Primus est cōtinēcia ab actu carnali. cum
p̄posito sic manēdi. et omnibus illicitis motibus cōsensū ne
gādi. Iste gradus cū adhuc sit vicin⁹ tene voluptati. p̄pter
nōuitatē cōuersionis vapor tangit eū carnalis tēp
tationis. et est adhuc in labore pugne. et in merito victo
rie. Dum sola voluntas cū adiutorio gracie dei pug
nat contra quatuor hostes. scilicet carnis pruritū. et affec
tus appetitū. mundi puotamēta ad libidinem. et de mo
nū suggestionē. sed homo diligens castitate. maneat
in bono p̄posito et vnalit⁹ resistat huiusmodi tēptationis
et fiduciā habeat in dño. et adheāt ei qui dixit. In
mundo p̄ssurā habebit. sed cōfide ego vicia mūdū. et
cito inimicos eius cōuertet ad pacem. ut subiciat ei ex
actōes suos videlicet carnis libidinosū pruritū. et affec
tus illecebrosū appetitū. Secundus gradus est cum p
maceācōm carnis et palia studia spūalia. affectus
mūdāt. et caro ita spūritui subingat. ut rari⁹ temp
tet et micus ut quies adhuc nō plene careat cōu
piscēciis stimulis. quī spūm corp⁹ aculeis sedēt. tū eī como
do. et impando magis quā reluctādo. insinuates inor
dinatos carnalitātū motus compestat. Tercius casti
tatis gradus est. ita edomitas hīc cōcupiscēcias. qu
vis rarissime et tenuissime sentiāt. et ex affectu tēm
piduisse castitatis amorē ut horreat. et ita detestetur
omnes carnales motus. quod quī nauseā inde patiāt. nec au
dire tractari possit de opibus carnis. nisi cū horrore
cordis et execracōne. Ecce nōndū. quod est castitas cōiu
galis. vidualis. siue post lapsū se cōtinēciū. et vir
ginalis. Inter quas v̄tutes. nulla t̄m placet dño
quēadmodū castitas v̄rginalis. quia in t̄lib⁹ cordib⁹
dñs ih̄s libent⁹ pausat. Teste b̄tō Bñh⁹ qui sic dicit
Auscū dñs ih̄s. tam libent⁹ caput suū inclinat. quā
in v̄rginitatē aureū suū. **Hec** **Bñh⁹** non solit at

in castitate virginali delectat^r dñs. Verp etiā post lap-
sum carnis pñia pacta. cum homo cōtinēt^r et caste
vivit. talis mōm castitas etiā placet deo. quia scdm
Cassianū. Longa castitas post pñm imitatrix est vir-
ginitat^r. Unde multi pñores post factora carnis reu-
tentes ad dñm pñiam. corpus suū pabstinētiā affli-
gūt. vitis carnalib^z resistūt. et caste vivūt. ac pbonā
vitā quā dñat. pñm exempla salutis ostendūt.
In illis mōm atabue castis. etiā deus inhabitat de-
lectat^r. De hoc bñs gē. sup Cant. exponēs illud vñ
Qui pascat mē lilia sic dicit. Quid p liliū nisi sancte
anime designat^r. que dñ castitatē candore retinet. p
bone fame opinione fortit^r pñm quibus q^z. et su-
avit^r olent. Int lilia ergo pascat sponsus. qā pauldñ
bio aīap castitate delectat^r. que in se carnis mūdiciā cō-
servat. et pñm exempla qī odoris suavitatē donat.
hec gē. Quid q^z. et vñte castitatē desiderat possidere.
necesse est ut cogitatōes carnales sibi advenētes. ac
praviū cōsensū hui^z pñi studeat ase amovē. quia ne-
quaquā p corpus p vñū carnalis pñi corrūpi. nisi
mēs prius fuit corrupta. Unde cū cogitatō carnalis
delectatōis. tū cōsensu admittit^r. pauldñbio castitas tam
mētis qm corpis violat^r. Unde dī. Fulgēntius. Semp
nimis dñm in mūda cū cōsensu cogitatō admittit^r.
ipā tam mētis qm corpis castitas cōtinuo violatur.
Et scdm qd dī. Hidor^z. Corrūpi nō p corpus. nisi prius
corruptus fuit anim^z. Ergo cū cōsens^r carnalis delec-
tatōis nō repñit. nōmāqñ etiā in prava actione dñat.
Sciendū est q ad cōservatōm castitatē multū valet dis-
ciplina exterior^z mor^z. et pudicia seu vñdia. discipli-
na nāq cōponit vñtū. usum cohibet. frenat luxuriaz
et corpis inordinatos mot^z cohibet. De qua bñs Bñh^z
sic dīat. Disciplina tūcem submittit. ponit supalia.
cōponit vñtū. ligat oculos. cachinos cohibet. gulam
refrenat. nam sedat. format excessum. Disciplina est

cupiditatis compes. malorum desideriorum carcer. fre-
nu luxurie. iracundie brachium. que intemperantiam domat.
lenitate ligat. et omnes corporis inordinatos motus
et illicitos suffocat appetitus. Semp maneat in disci-
plina discipulo christi ut erudiat ad scientiam. exercitet ad
timorem. coronet ad gloriam. sit sibi ratio magister. propria
conscientia vindex. et ingemta veterum lex discipline. Fuge
quippe silentium. et ab omni strepitu secularium perpetua
quies. cogit celestia meditari. Porro continentie labor
et rigor discipline. psalmorum ymnorumque dulcedine
relenant. pudor de peccatis nonne conversationis. temperat
austeritatem. hec sunt monachorum insignia. hec vitam
solent nobilitare monasticam. hec Bernardus? Similiter etiam
pudicitia est custos castitatis. verba sancta non multi-
plicat. lasciviam reprimat. appetitum turpium cogitationum
compescat. omnes virtutes nutrit. De cuius commendatione
beatus Augustinus sic ait. Pudicitia namque castitatem habet.
lites demittit. lasciviam castigat. ebrietatem cauet. verba
non multiplicat. gula concupiscentias obpugnat. omnia
vitia reprimat. omnes virtutes nutrit. Pudicitia anime
plus est. propter dei oculos quam hominum. omnia bona facit. ap-
petitus turpium cogitationum compescit. omnes meliores efficiat
se esse. nemini invidere. de semetipso nichil confidere
dei semper auxilio res omnes committere. cepta bona opera
mortis tamen timore firmare. Pudicitia est ornamentum no-
bilium. exaltatio humilium. nobilitas ignobilium. augmen-
tum omnis pulchritudinis. decus religionis. multiplicatio
meritorum. et de spe future beatitudinis gaudet. hec Augustinus
dicit et de pudicitia beatus Bernardus? pudicitia est casti-
tatis custodia. que nos hominibus reddit venabiles. hec consa-
cientiam emendat. servat affectum. illuminat intellectum. propo-
situm in animo roborat. amicos attrahit. inimicos
reprimat. confundit demones. claudit inferos. celos aperit
ipsi deo cum fiducia assistit. hec Bernardus? Similiter ergo valeat
pudicitia et verecundia ut virtute castitatis valeat in nobis conservari.

Sed sunt nonnulli qui pudore seu verecundia habent mori
natam. qui magis infamiam timeant coram hominibus quam
quam peccati culpam coram deo. hi tales satis pusi sunt
quia si peccatum perfecte erubescant. non tam facile illud pe-
ccatum. De hoc Richardus de sancto vico sic dicit. Diste peccatum
prius odisse. et tunc inapies illud verum erubescere. Ille
pudor verus esse cognoscat. quem verum odium precedit.
et comitatur. Alioquin si in peccato deprehensus. et deprehensus
pudore confundens. non te credis erubescere culpam. sed in-
famiam. Non enim descendit verecundia talis. tam ab
ipso peccato. quam de fame de timore. Habet et homines verum
dum pusi. sed verum bonum. verum ordinatum. Nam si
bonum habent. pueri non essent. peccatum etenim si perfecte eru-
bescant. non tam facile committent. Hec Richardus. Quibus
ergo religiosus timeat deum et votum castitatis. quod deo
sponsus studeat in se conservare. non solum ab omni actu
carnalis vitii abstinendo. Verum etiam cor suum ab immundis
et sordidis cogitationibus retrahendo. sed et visu ab aspec-
tu nephando mulieris avertendo. et affectum suum et amore
ad splendidissimam pulchritudinem christi convertendo. Qui
sic egreditur castitatis virtutem in se illam conservabit. De
qua effert abbas in libro omnia sua exortando sic dicit.
Castum moribus te serva sibi ut videas deum in gloria
consistere. ab omni pollutione mundum sit cor tuum. et ne de
inimico aditum intrandi ad te. Ab aspectu nephando
averte oculos tuos. et ne deleteris. pulchritudine voluntatis
fieri. ne per talem delectationem ultima solvas supplicia.
Reseca amorem tuum ab amore mulieris. ne te ab amore
dei eius amor excludat. Unde ne te seducat corporis
pulchritudo. et decorem anime tue amittas. Nec im-
probo oculo tuo intuearis mulierum speciem. ne intret
mors in animam tuam per fenestras tuas. Conlicis car-
ne omo non velis tangere. ne per tactum eius inflammetur
cor tuum. et spiritu tuo labaris in perditionem. Sicut enim fe-
mi per proximas igni comburat. ita qui tangit mulieris carnem

218
nō euadet sine dampno aīe sue. et licet corp⁹ castū
euaserit. mēte tamē et corde corruptus abscedit. Re-
flecte ergo aīm tuū ab hīs obsecnis amorib⁹ et oēm
amorem tuū cōtē ad splēdidissimā pulchritudinem
xpī. Ut radī fulgoris eius illustrēt cor tuū. et omēs
obscuritas caliginis expellat⁹ a te. hec pulchritudo di-
ligenda est. que leticiā spūitālē animab⁹ cōsuevit infū-
dere. hic decōr oīmōdis amplectēdus est. Vnde nobis
serenitas tranquillitat⁹ acquirit⁹. Eūtem⁹ p̄maosas pul-
chritudines. ne oīm malorū generā in nos irrogēt. mul-
ti enī ammirātes mīseris spēm. a virtutē via naufragave-
rūt. plurimūq; ornāmēt eorū oblectati p̄maiem aīarū
suarū p̄essi sūt. et a p̄fectōis fastigio. in p̄fūdū infernū
immerisi sūt. Sapiēs enī vīr. nō corp⁹ decōrē cōsiderat
sed anime. Insipies autē carnalia ornāmēta amplectit⁹.
Sapiēs vīr mīserē respicit. stultus autē cōcupiscit eā
insepābilē et sup̄lātābilē. Tū autē oīb⁹ modis
caue spēs p̄maosas et falsas. det̄pāt enī aīa tua si decō-
rem eorū attendas. xp̄s enī nō corp⁹. sed aīe pulchrē
delectatur. hec effrem⁹ abbas. Et nōndū q̄ sūt nōmlli
qui in etate iuuenili cōstituti luxuriose vīuūt. cum
vō semerit. tūc p̄mo caste ac cōtīnē vīuē volūt. Sed
tales nequaquā cōtīnētes vocandi sūt. nec p̄ma p̄hūm
cōtīnētia ad dñō cōsequēt⁹. q̄ma laboris itamē in resistē-
do nō habuerūt. De t̄libus Isidor⁹ sic dī. Quidā in iuuetēte
luxuriose vīuētes. in senectute cōtīnētes fieri delectant⁹.
tūc eligūt p̄mire castitati. qū libidō eos suos hīc cōcepit.
Nequaquā in senectute cōtīnētes vocandi sūt. qui in iu-
uētute luxuriose vīuerūt. t̄les nō hūt p̄mū. q̄ma la-
boris certamē nō habuerūt. eos enī expectat gl̄ia
in quib⁹ fuerūt gl̄iosa itānia. hec Isidor⁹. Vnde quib⁹
xp̄ian⁹ maxīe tū religiosus qui votū fecit castitat⁹
debet ab īmūdia carnalis p̄m se cōtīnē. et hūc vīc-
tū adhuc iuuetis est vīcilit⁹ resistē. Ut p̄mū futū gl̄e
p̄ tanti labore itānis valeat. a dōmīno obtinere.

Sic igitur habemus de virtute castitatis. *filius inuocat.*

Habita enim informatio de virtute castitatis ac
alijs virtutibus iam premissis. Nunc de quatuor vir-
tutibus Cardinalibus et que sunt virtutes politicae et
purgatorie purgati animi ac exemplares. de his
flagito edoceri. *De quatuor virtutibus cardinalibus. Cap. xxv.*

Certe debes quod quatuor sunt virtutes per quas homo
potest ad honestatem vite peruenire. Unde dicit
Seneca. Quatuor virtutum species multorum sapi-
entium sententiae diffinitae sunt. quibus animus

humilis compertus ad honestatem vite possit accedere.

Harum prima prudentia. Secunda magnanimitas. Tertia
continentia. Quarta iustitia. Singula igitur honestum

et bene morigeratum efficiunt virum. hec Seneca. Iste et

quatuor virtutes. structuram spirituales edificij ac bo-

ni operis sustinet. Teste beato Gregorius qui sic dicit. Solidum

mentis nostre edificium. Prudentia. Temperantia. For-

titudo. Iustitia sustinet. Quia in his quatuor vir-

tutibus tota boni operis structura constringitur. Unde et

quatuor paradisi flumina terram irrigant. quia dum his qua-

tuor virtutibus cor infunditur. ab omni desiderio carnali

lucis est tunc tunc. hec Gregorius. Appellatur autem iste quatuor

virtutes cardinales. quia sicut ostium virtutis in corde me-

ita in his vertitur et regitur vita hominis. Per virtutes namque

cardinales. rectificatur anima in suis viribus. Nam

prudentia rectificat rationale. Fortitudo sine mag-

nimitas irascibilem. Temperantia seu continentia con-

cupiscibilem. Iustitia vero rectificat omnes vires. ipsa et

Iustitia comprehendit omnes virtutes ordinantes ad proximum

ut est equalitas et liberalitas. et ordinantes ad seipsum

sicut est pietas et modestia. et ordinantes ad deum

sicut est castitas. pietas. et obedientia. Et propter hoc dicitur.

Iustitia continere omnes virtutes. quia non tantum est specialis vir-

tus. sed et generalis. comprehendens totam avaritiam.

cum ipsa dicatur ratio voluntatis. Et non dicitur quod per virtutes cardinales

hō instruit opib⁹ hōis et q̄ maa armat. p̄mū fit duplicat⁹
quia instruit quo ad se p̄ prudentiam. et quo ad p̄xīl
p̄ iusticiā. Scdm̄ et fit duplicat⁹ quia homo armat⁹
in p̄speris p̄tancia. et in aduersis p̄ fortitudinem
De hoc b̄t̄s Aug⁹. sic dicit. Prudentia est in p̄cedēdis
insidib⁹. Iusticia in subueniendis misēis. Fortitudo
in perferendis molestiis. Temperantia in cohercēdis
delectacōib⁹ prauis. Hec Aug⁹. Scēdū et q̄ v̄tutes
quedā q̄nq̄ dicit⁹ pollicae. q̄nq̄ purgatorie. q̄nq̄
purgati animi. q̄nq̄ exemplares. Politicē namq̄
dicitur. scdm̄ q̄ regit vitam hūanā quo ad op̄a ex
teriora. et scdm̄ q̄ pugnāt cōtra vicia. purgatorie di
cūt. scdm̄ q̄ sūt in victoria viciōrū. et respiciūt p̄m
miora. et p̄m exteriora. purgati animi dicitur.
q̄n debitis viciis. possessor v̄tutū quiescat raro in
singulabus motibus p̄m̄is. Exemplares dicit⁹. que
in mēte diuina cōsistunt. Etiam dē. in deo sūt. et ip̄e
om̄ rerū est exemplar. Et nōndū q̄ quelib⁹ v̄tus
cardinalis potest coaptari singulis v̄tutib⁹. iam
p̄missis. Etiam prudentia que est p̄ma v̄tus cardinalis
scdm̄ q̄ est v̄tus politica. ut ait aq̄acobus. est ad
ratiois normā que cogitat que q̄ agit v̄m̄sa dñi
gē. ac nichil p̄ter rē velle n̄l facē. Prudentia vō scdm̄
q̄ est v̄tus purgatoria. est mūdū et om̄ia que in mū
do sūt. de morū cōtemplacōe despiciē. Prudentia at̄. put
est v̄tus purgati animi. est sola diuina noscē. et ea
tamq̄ nichil sit aliud intueri. Exemplaris vō pru
dentia ut est in deo. est ip̄a mēs diuina. cui oīa nuda
sūt et apta. et disponit v̄m̄sa que in celo sūt. et
que in t̄ra. Ex hīs apparē p̄t q̄ p̄m⁹ gradus pru
dentiae ut est v̄tus politica facit hominem i oībus
ratiōnabilib⁹ op̄ari. et cū hōib⁹ honeste cōsari.
Scdm̄ grad⁹ prudentiae ut est v̄tus purgatoria. mē
tem alius erigit. quia cū mūdāna despiciat. et̄na
sive celestia prudēt appetit. Tertius gradus

prudencie ut est virtus purgati animi. mentem
plene perficiat. Summum eam in eternum figit. quia sola et
na concupiscit. Exemplaris autem prudentia que in
solo deo est. predictos gradus inchoat. deducit et con
summat. quia omnis vera prudentia a domino deo est
De hac autem virtute videlicet prudentie Seneca sic dicit. Quis
quis prudentiam sequi desideras. tunc per rationem recte vives
si omnia prius estimas et perpenses. Si prudens esse cu
pis. in futura prospectum intende. et que possint con
tingere. animo tuo cuncta propone. Nichil tibi subito
sit. sed totum ante perspice. Nam qui prudens est. nunquam
dicit. Non putavi id fieri. quia non dubitat sed expect
tat. nec suspicatur sed cauet. Si prudentiam amplectens
ubique idem eris. et per varietas res exigit. ita te ac
comodes ipsi. Sermo tuus non sit inanis. sed aut suadeat
aut moveat. aut consoletur. aut percipiat. laudare pro
vituperare parus. Nam si reprehensibilis est nimia laudatio
sicut immoderata culpam. Illa siquidem adulatio. ista
malignitas suspecta est. Si prudens est animus tunc tri
bus temporibus dispensatur. presentia ordinat. futura pre
videt. preterita recordare. Nam qui de futuro non premed
itat. in omnia incautus incedit. Propone animo tuo
mala futura. et bona. ut illa sustinere possis. ista modera
ri. Non semper sis in actu. sed interdum animo tuo re
quiem dato. sed et ipsa requies plena sit sapientie studiis
et cogitationibus bonis. Nam prudens nunquam otio marcescit
animum aliquando remissum. nunquam dissolutum habet. Non
te moveat auctoritas dicentis. nec quis sed quid dicat
intendito. Nec quoniam multis sed qualibus placeas cogita
he Seneca. Et non dum est quod prudentia est bonarum et
malarum utriusque discretio. cum fuga mali et electione
boni. de qua preedit conspectio. doctitas. et cautio. Cuius
conspectio est cautela contrariorum viciorum. qua fugimus avari
tiam. et cauemus prodigalitate. Doctitas est potentia
erudiri hoc ordine. ut prius te postea alios instruas

Cautio est potentia ul' prudentia discernendi vicia vtu-
tum spem p'fencia vel alie' dia pt. prudentia. q' in sex
diuidit. s. in cognicom p'nciu. vnde p' sapientem dr.
precedat palpebre tue gressus tuos. id est cōsilia tua
facta tua p'ueniat. In mēoria p'ator' vnde ezechias.
Recogitabo tibi omēs annos meos etc. In p'udentiam
futor' vnde Boetius Non suffiat intueri qd sitū est
ante oculos. prudentia repperitus metit. In cōspec-
tione cōtrarior' dū in p'ubi. 7. est. via que videt hōi
recta. nouissima at illius ducit ad mortē. In cōhabi-
tatione p'ator' vnde paulus. Castigo corpus meum et
in seruātē redigo. In exercitacōm virtutū vnde per
sapientē dr. Quod cūq' manus tua pt facē. instant
opare. **S**ecūda v'us cardinalis est Temperantia. q'
put est v'us politica. est nichil appetē p'cedū. in
nullo legē modēacōis excedere. subingo ratiōis cupidi-
tate domare. Temperantia put est v'us purgatoria.
est omia relinq're. inq'ntū natā patit que corp'is vsus
requirit. Temperantia put est v'us purgati animi.
est tēnas cupiditates nō rep'mē. sed p'mit' obliuisci.
Temperantia vō exemplaris. que in deo est. sic est q' in
se p'petua intentōe cōsua est. Ex hys patet q' p'm' gra-
dus t'panae. vt est v'us politica. hōiem ab excessu et
defectu custodit. quia ei mediū v'tut' in omi tpe ondit
Eadē g'dus t'panae vt est v'us purgatoria. mētem
ad etna p'fete dirigit. quia omēm sup'fluitatē rep'
grauatū firmit' excludit. Tertius grad' t'panae.
vt est virtus purgati animi. mētem mēms figit. qā
cōcupiam omis inordinati cōcupisabilis p'emptus ex-
tinguit. Exemplaris aut' Temperantia que in deo est
p'dcōs gradus t'panae inchoat. deducit et p'ducat.
et p'fiat. quia omi creatē. numero pond' et mēsurā
tribuit. De hac aut' v'tute videt' t'pania seu cōtine-
cia Seneca sic dicit. Cōtinecia si diligis cūctā de sup'
flua. et martū desideria cōstringe. Cōsidera tecum.

qñtū natū postat. nō qñtū cupiditas expectat. Pa-
latū tuū fames exatet. nō saporēs. nec ad volupta-
tem. sed abū accedas. nec pñtibz delicijs inheres
nec desideābis absentes. Si cōtinētiā diligis. turpia
fugito añqñ accidāt. nec quēqñ aliū vebēis plus
qñ te. omnia tolleabilia pñtur pñtudine crede. a vñs
quogz turpibz abstineo. quia licētia corp m p. uñ-
tiam mutat. Si cōtinēs es adulaōēs euita. Diffici-
limū est opus cōtinēcie. affectōēs adulaōū repellē
quorū pñmones aīy quadā voluptate resoluit. Si
cōtinēs es. et animi et corpis tui motū observa. ne
mōtorū sint. nec ideo cōtēpnas. quia latet. Nā nihil
dixit si nemo videat tū ipē illas videas. Cūctis esto
benignus. nemini blandus. et paucos familiares
omībz equus. Bone fame. neqz tue scīator. neqz in-
uidus aliene. ad iram tardus. ad mīam pñus. in ad-
uersis firmus. in pñperis cūctus et hūilis. occultator
vñtutū. sicut aliqui vñcorū. Fari pñmons ipē sis. sed lo-
quētiū paties. Que nosti sine arrogācia postulanti
imparies. que nescis sine occultacōe ignorācie tibi pos-
tula impartiri. Hec Seneca. Nōndū etiā qz tñcia
est vñtus cū potēcia resistendi illecebris. in nos impe-
tū faciētibz. ex qua pñcedit cōtinēcia. castitas. pu-
dicia. sobrietas. paritas. moderācia. honestas. abs-
tinēcia. vñcūdia. modestia. Continēcia est vñtus absti-
nēdi ab illecebris. Castitas est vñtus submō rōnis.
impetum libidinis refrenās. pudicia est vñtus
nō solū impetū libidinis refrenās. verpetiā signa
cohibēs. videlz gestus inordinatos corpis. usū disso-
lutū et similia. Sobrietas est vñtus. qua excessum
tibi et potus cohibem. paritas est vñtus qua reti-
nem. vñtēda. sicut largitas est vñtus. qua damnis
danda. moderācia est vñtus mīni appetitū impetu
rōnis reuocare. honestas est. nec laudōm qñ ferula
nec cūcūmā totius apparatus opam dare. Abstīnēcia

est statutū prandendi tempus nō puenire. De cūdia est
feda et supflua verba repinē. Modestia est corporis
habitus et cetera necessitatē suppellectilis immoderatū
renocās vsū. **¶** Tercia vītus cardinalis est. Fortitudo.
que put est vītus politica. est animi sup pūali metum
eugere. nichil qz. nisi turpia timere. Secūdo fortitudo
put est vītus purgatoria. est animo nō tēri. contra
queqz aduersa. Tercio. fortitudo. ut est vītus purgati
animi. est passiones nō vīcē corpis. sed oīno et pē
tus ignorare. Exemplaris aut fortitudo que in deo est.
est qz semp idē est. nec vīqm̄ mutat. Ex hīs pōt patē.
qz pīmus gradus fortitudinis. ut est vītus politica. hōrēz
facit. omēm metū p bilitate reipublice postponē. et
nisi turpia formidare. Secūdo gradus fortitudinis ut
est vītus purgatoria. mentē magis cōfortat. ut nlla
pena corporalis eam tēat. quia ad sola etna fortiter an
helat. Tercio gradus fortitudinis. ut est vītus pur
gati animi. mētē mētē figit. quia cū omia cōtraia
vicerat. repugnare oīno et cōfident cōtempnit. Ex
emplaris aut fortitudo. que in deo est pīctos gradz
mchoat. deducat. et cōsumat. Ipā em attingit. a fine
vsqz ad finem fortis. et disponit omia suauit. De hac
etiā vītute vidēz fortitudie. seu magnimū. Seneca sic
dī. magnimūtas que et fortitudo dī. si nīsit in animo
tuo vīues cū magna fiducia. liber. intrepidus alacer
magnū hūai animi bonū est. hūi vītē finē intepi
dū expectare. Si magnimū fūeis. nūqm̄ indicab
tibi cōtūmelia fieri. De inimico dices nō michi notuit
sed nocēdi animi habuit. et cū illū in pītate tua vidēs
vindictam putabis vindicare potī me. Sato eī mag
nū et honestū vīdūte esse genus ignoscē. Eris mag
nū si pīcula nō appetas ut temerari. nec formidēs
ut timidus. Nam timidū nō facit animi nisi rephe
nibilis uite cōstia mala. hec Seneca. Et nōndū qz
fortitudo est immobilis. mē aduersa animi laborz

et periculoꝝ susceptio. qui nec aduersitatē in cursu fra-
git. nec prosperitatē blandimento eleuat. De qua ont.
magnanimitas. fiducia. securitas. magnificentia. con-
stantia. firmitas. paciencia. perseuerantia. longanimitas
humilitas. mansuetudo. Magnanimitas est virtus sponta-
nea difficilium aggressio. Fiducia est certa huius spes ani-
mi rem inchoatam ad finem perducendi. Securitas est vir-
tus incommoditates imminentes. et rei inchoate ad finem perdu-
cendi non formidans. Magnificentia est virtus animi. ar-
duorum dāis consummationem. Constantia est stabilitas animi
firmiter in proposito perseverans. Firmitas est virtus animi
omnia equanimiter portans. Paciencia est virtus et vis animi
contumelias. et omnes aduersitates impetus. cum tamen quiescere
sustinet. Perseuerantia est animi firmitas. in bono pro-
posito usque ad consummationem pertransiens. Longanimitas est vir-
tus. qua patienter vite eterne premium expectamus. Humilitas
est virtus per quam animus in illo se effertens. ut sibi boni
assidue. et exterius abiectum deferat habitum. Mansuetudo
est virtus animi. qua homo se tollere ab aliis reddit.
Quartam virtutem cardinalem est ipsam iustitiam. que ut sit
virtus politica. debet in modum istum despicere. et debet ser-
uare unicuique quod suum est. scilicet sibi ipsi. et proximo et deo
Sed ut est virtus purgatoria ipsa iustitia. est ad veram
proximi viam consentire. et unicuique virtutis officium
in suo vigore conservare. Tercio iustitia. prout est virtus
purgativa animi. est cum divina mente per se fecere sociari.
Exemplaris vero iustitia. que in deo est. est quod per beatum
in lege sempiterna. a sempiterna opere sui continuatione
non flectitur. Ex his patet quod primus gradus iusticie.
ut est virtus politica. ab omni iniquitate hominum custo-
dit. Et cum hec omnibus pacifice consari facit. Sed
gradus ut est virtus iusticie purgativa mentem ad
eterna directe trahit. quia iusto ordini mentis perfecte
consentit. Tertius gradus iusticie ut est virtus purgativa
animi. mentem in eternum figit. quia illa cum deo eterno

petuo federe soat. Exemplaris aut iusticia que in
deo est. p̄dictos gradus inchoat. deducit. et perficit
que om̄em creaturā suā. p̄petua et inflexibili lege iuste
regit. Ex his aliq̄liter patet. quō p̄v̄tutes. put sūt po-
liate homo ord̄inat. in op̄atib̄us suis quo ad p̄p̄m
et p̄v̄tutes put sūt purgatore. aliq̄s ord̄inat ad se-
ip̄m. Et ut sūt v̄tutes purgati animi ord̄inat ad de-
um. quas v̄tutes exemplares. que in solo deo sūt p̄fi-
ciūt. sc̄dm̄ maḡ et min̄. put op̄antes in fide et cari-
tate op̄a lucas eas p̄fectus. uel min̄ p̄fecte eas p̄ti-
pant. De v̄tute etiā iusticie Seneca sic dicit. Iusticia
aut̄ quid est. nisi nature tacita cōuentio i ad iustorū
multorū inuēta. Iusticia nō n̄ra cōstitutio. sed diuina
lex est. et vinculū societatis hūane. Quisquis ḡ iusti-
ciā sectari desiderat. tunc p̄us deum. et ama deum. ut
amoris a deo. Amabilis eris deo. si illū in hoc imiteris.
ut velis om̄ibus p̄desse. nulli nocē. et tūc te v̄nū iustū
appellabūt om̄es. sequēt̄. v̄neabūt et diligēt. Iust̄
enī ut sis. nō solum nō nocēbis. sed et nocētes p̄hibeb̄
hec Seneca. Uōndū est q̄ iusticia est mos sūi b̄m̄cuq̄
tribuēs. de qua p̄cedūt. fidel̄. Religio. pietas. seueri-
tas. innocēcia. reuēcia. misericordia. Religio at̄ est
v̄tus quedā sup̄ioris uitē. quia hac v̄tute religamur
diuino cultui. pietas est v̄tus qua p̄ntibus ul̄ petēti-
bus honorē debitū exhibem̄. non solū in veneratōne
ver̄ etiā in exhibitiōe necessariorū. Seueritas est v̄tus
qua commū v̄tutē p̄uata distate agim̄ in simplicib̄
reddendis. ut nō relinq̄m̄ aliquid de pena debita. In-
nocēcia est qualitas mētis. om̄is m̄tis nō formidās
Seuerēcia est v̄tus que p̄mis m̄tis ul̄ aliqua placatōne
sublimib̄ debitū honorificatiōis cultū exhibem̄. hec
diuidit̄ in duas p̄tes. In v̄neatōm̄ que est v̄tus. qua
reuēciā exhibem̄ maiorib̄ in corpore hūiliatōne.
gestu. nutu. et v̄borū emissione. Inobediāiā que est
causa iuste iussione effus. misericordia est v̄tus.

p quā animi in calamitate altius mouet. Et sciendū
q virtus pducere solet hominem ad vitam eternā. que virtus
maximē est amor dei. de quo recte pcedūt virtutes. et ecce
virtutes cardinales. que cū habite fuerint. dilectionem
dei ac proximi in mente custodiūt et cōsuāt. de hoc dicit
beatus Augustinus. Virtus ad beatam vitam nos pducit. sed vir-
tute nihil esse affirmaverūt. nisi summū amorem dei
clām et illud q virtus quadruplicata dicitur. ex ipso amore
vario quodā efficitur. dicitur. Est enim tripancia amor integritas
se probens ei quod amat. Fortitudo amor facile tolle-
rans omnia. propter id qd amatur. Iusticia amor soli
amato seruens et ideo recte dñans. Prudentia amor
ea quibus adiuuat. ab eis quibus impedit. sagaciter
eliciens. Sed hūc amorem non cuiuslibet. sed dei esse dicitur
id est summū summē sapiē. summē cōcordie. Est enim caritas
simplex et prima. que spū scō inspirata pducit ad fi-
liū p quē pater cognoscit. Omne autē officium tripancie est
exuere veterem hominem. et in deo renouari. id est cōtempnere illece-
bras omnes corporeas. laudem qz pparare. totūqz amorem.
ad diuinā cōferre. ne subiciat se homo p peccata huius rebus.
Habet igitur vir tripanis malis rebus mortalibus vitare
regulam. virtutisqz testamēto firmatā. Ut corp⁹ nihil diligat
nihil p se appetendū putet. sed ad vitam huius atqz officiorū
necessitatē. quātū satis est vsurpet. Ut enim modestia. nō
amatis affectū. Si enim deus est summū bonū hominis. nihil
aliud est homini bonū vniuersale. qm̄ toto corde tota aīa. tota
mente deum diligere. a quo existit. ut incorruptus in eo
amor custodiat. qz est tripancie. nullis frangat inco-
modis. qz est fortitudinis. nullis alijs fruatur. qz est
iusticie. Vigilet in discernendis rebus. ne fallacia subre-
pat. qz est prudentie. Hec est hominis vna perfectio. qua sola
impetrat. ut veritate pfruatur. Non potest autē seipsum non
diligere. qui deū diligit. ymo ille solus se diligit. qui deū
diligit. quia sedulse agit. ut summo bono pfruatur. Quia autē
magis tecum agendū est cū proximo. scilicet. ut ad illud bonū.

ad quod ipse tendis eum adducas. Illud enim est vni boni
quod omnibus tibi tendentibus non sit angustia. ex qua talis
dilectione proximi nascuntur officia societatis humane in quibus
non errare difficile est. Duobus enim modis peccat in homine
vno si ledatur. alio tamen si potest non adiuuetur. hec Augustinus. Sic
igitur patet de quatuor virtutibus cardinalibus de consilio

Ellem etiam *hys ad que tenentur religiosi. cap. xxix.*

Consilium est aliquid facere de consiliis ad que tenentur religiosi.
facta professione. anno probationis expirato. *¶*
Sare debes quod consilium est persuasio boni melioris. ad quod
non tenemur ex precepto. Et nondum quod consilia in multis differunt
a preceptis. Primo quod ad precepta tenemur. ad consilia vero non.
quia precepta suare est necessitas. consilia vero voluntas.
Item lex vetus dat precepta videlicet decalogi. hoc est decem
preceptorum. euangelium vero superaddit consilia. Nam consilium
premet ad perfectos. preceptum autem ad proficiendos. precepta sepa-
rant nos ab illis. Sed consilia a concessis. per precepta declinamus
peccatum. Sed per consilia declinamus occasiones peccandi. per precep-
ta penam fugimus. sed per consilia penam cumulam. Item ad
precepta cōstringimur ex debito. sed ad consilia non nisi ex
voto. quia consilium potest sit preceptum sicut ait Augustinus vo-
uerit magis est voluntas reddere vero necessitas. Et sciendum
quod consilia quousque sunt plurima. tamen precipue sunt tria. videlicet
castitas. paupertas et obedientia. primum consilium est casti-
tas. de qua in euangelio dicit. Omnes enim ueni qui semper casti
traverunt. propter regnum celorum. Secundum consilium est. paupertas
que consistit in abdicatione proprietatis. unde per dominum in euangelio.
dicit. Qui non renuntiaverit omnibus que possidet. non potest meus
esse discipulus. Et de monachis proprietate habentibus dicit beatus
Bernardus. Monachus habens obulum non valet obulum. Tercium
consilium est obedientia. de qua in euangelio sic dicit. Omnes catho-
licam moysi fecerunt. fecerunt sibi et pharaoni que dicitur facite.
que autem faciunt facere nolite. predicta vero tria consilia sunt
substantialia omnis perfecte religionis. quia suos observa-
tores vel sectatores elongat a malo. non solum quantum ad

malū culpe. sed et q̄ntū ad malū tam. Unde religiosi
 maxime hec tria solent vouē. ac p̄mittūt obſuare.
 Om̄e nāq; malū orit̄. ex tripla radice. ſcilz ex cōcupiſ
 cēcia carnis. ex cōcupiſcēcia oculorū. et ſupbia vite.
 Predicta vō tria cōſilia p̄fecte nos elongāt. ab hac
 tripla radice. Nam p̄ caſtitate v̄mā carnis cōcu
 piſcēcia. et luxuria. P̄ paup̄tate v̄d. ſup̄at̄. reſp̄t̄
 nāq; cupiditas ſeu auaricia. P̄ obediēcia aut̄ calat̄
 mentis elatio ſue ſupbia. Sed q̄ma de hijs trib; v̄tu
 tibus. Vidēz. caſtitate. paup̄tate. et obediēcia. ſup̄i
 tractamini. nō eſt opus ut de illis iterp̄ mēcōne faciam.
 Solim̄ hoc adiciendū. q̄ om̄es homines maxie deſiderare
 ſolent tria. hoc eſt. opes voluptates et honores. Ex
 quib; trib; cet̄a vicia p̄cedūt et oriūt̄. De hoc ſimōcēt
 ſic dī. Triā maxie ſolent hoīes affectare. opes volup
 tates honores. De opibus praua. de voluptatib; ēpia
 de honorib; vana p̄cedūt. Nam opes generāt cupidi
 tatem et auariciā. Voluptates pariūt gulā et luxu
 riā. honores nutriūt ſupbiā et iactāciā. hec ſimōcēt
 Sed xp̄iſtīdeles et maxie religioſi h̄nt remedia contra
 p̄dicta ſcēlā. Vidēz. Caſtitate. paup̄tate. et obediēcia
 p̄ quas v̄tutes cū admōitōe dei v̄mā p̄nt vicia p̄dicta. p̄
 ſt informacōne diſſap̄ v̄tutū. *De bō opacōe ſeu aā*
 ſup̄ius p̄miſſaz. nūc de bona actione ſeu. *xxx.*
 opacōe cupio edoceri. Scire d̄bes q̄ poſtq̄
 homo fuerit p̄p̄d̄tas v̄tutes vidēz. hūilitatē. paciā
 caſtitate. ac ceteris alias ſup̄ius p̄miſſas. interius
 et exterius decet̄ adornatus. debet etiā in alijs bonis
 actōibus. hoc eſt. in ieiunijs. in vigilijs. et in cet̄is bonis
 opibus ſe exercit̄. ut p̄ hūm̄ diſ. ſanctas obſuātiās vale
 at deo magis placē. De t̄libus obſuātijs ſp̄ualib; dī
 bt̄us Bn̄h. Sex ſūt obſuātijs ſuis dei p̄poſite. quib;
 purificari debeāt. Sūt aut̄ iſte. Silenciū. pſalmodia
 vigilię. ieiuniū. opus manū. et carnis mūdicia. In
 obſuacōe ſilenci; purificam̄ a p̄cis que v̄boſit̄ cōt̄arij.

257
cuius vici sunt octo species. Est enim vici stulticia. Vanitas men-
dax. occisus. dolosus. impudicus. maledicus. excusatorius
que nimis pestis nascitur ex loquacitate et per secula cessantia
aut eunt fundit. aut certe ne multum noceat reprimuntur.
In psalmodia fit duplex confessio. Vbi et peccator de culpis
conpungitur. et deo laudes super merita iusticie sue dicunt.
In hac ergo observantia quisque qui recte confitetur purificatur.
ab in mundo spiritu blasphemie. cui ante confessionem sub-
iacebat. dum enim seipsum laudaret. ac deum accusaret
quid aliud quam blasphemaverat. confusus ac confessus. tan-
tiasque diuine instructus. correcta vita coniungit. et verba
sequi ipsum accusans. mala sua sibi reputat. deum autem lau-
dans. bonum quod in se videt. non sibi sed illi applicat. et hoc
totum agit in psalmodia. Per psalmodiam accipe quidque
deo agitur. cum mentis melodia. siue sint psalmi siue ymnus
seu et quicunque cantica. Terciam observantiam posui super
vigiliis. has semper debet comitari orationis instantia. Ta-
les vigilie abluunt nos a sordibus quas contraximus per
volentiam resoluti. dum oblivione quadam a via salutis
interimus. ac torpimus. Circa observantia est ieiunium
de quo quis dubitet. quando et ipsum purificet. vera est illa
sententia. contraria contrariis curant. Si ergo per gulam pec-
cavimus. quid restat nisi ut per abstinentiam reparemus. Non
solum huiusmodi vici preimum fit purgatio. insuper et virtus ad
expellendos demones comparatur. per seque[m]iam quoque. et
occasitate que immunda est anime. multas contraximus
sordes contra dei sanctam. in sudore vultus alieni. non modo
pane vescit. propter hoc sequitur. Circa observantia. que
dicitur opus manuum. ut sordes ille in labore manuum
abluant. Testatur ultima carnis mundicia. in hac fit
purificatio. ab illa quicunque partita corporis illecebra. visus
auditus. gustus. odoratus et tactus. Et cetera quidem predicta
id est. Silentium. psalmodia vigilie ieiunium exerceant possunt
in ista. Sed si lumbi non fuerint preincti. id est. si desit mundicia
carnis. lucerne ardentes quid prederunt. Hinc ergo colligendum est.

qm̄ sit necessaria huiusmodi observantia p̄m̄ficatō. que sola
om̄ib⁹ sup̄dictis equipollentē obtinet v̄m salutis. Et no-
tandū. q̄ in hīs om̄ibus observācijs. p̄mas q̄tuor debe-
m⁹ nobis. q̄ntam p̄ximo. Sextā deo. Nam silēciū p̄sal-
modiā ieiuniū vigiliās quisq̄ debet exercē. p̄t̄ semet
ip̄m. hoc est p̄t̄ suā disciplinā. Opus manū p̄ter
p̄ximū. ut habeat unde tribuat necessitatē pauci
Carne mūdiciā p̄t̄ deū ut placeat illi. et eius volun-
tatē faciat hec v̄nq̄. Nō solum aut̄ in hīs v̄tutibus.
sed etiā in alijs v̄n aut̄ religiosus debet se exercē vidēz
in cōpassione p̄ximū. in cōpūctōne. in orōne. in lectōne.
in studio. et in medicatōe sacre scripturę. ac alijs v̄tutib⁹
opib⁹. ut p̄ hoc possit deo placē. et p̄ximis suis bonū
exemplū p̄bere. Sunt nāq̄ nōnulli qm̄ magna in-
tēctōne. tormēta reproborū cōsiderūt. et p̄t̄m̄scētes subito
p̄cā et iniquitates deserūt. et ad vitam v̄tuosam. et
scām opacōm bñ v̄mendo cōsurgūt. et p̄ bona opera
que agūt scdm̄ magis et minus. p̄ximis suis bona
exempla ostendūt. De talibus b̄tis ḡs sup̄ cantica. ex-
ponēs illud d̄m̄. Que est ista que p̄gredit̄ quasi amara
et sic ait. Sunt enī nōnulli qm̄ magna intēctōne.
que sint tormēta reproborū aspiciūt. et sua scā p̄p̄na
sine palpatōe exammare cōtendūt. Cumq̄ se peccasse
cognoscūt. et p̄ hoc ne ad tormēta reproborū p̄t̄m̄scūt
subito tenebras iniquitat̄ d̄l̄m̄quūt. et luce iustit̄e
accēdi cōcipiscūt. mox ad scām opacōm cōsurgūt
et p̄ bona que faciūt. clarē p̄ximis m̄p̄m̄t. h̄n p̄cul
dubio velut amara cōsurgētes p̄grediūt. quia su-
bito noctē p̄cā euacuātes. ad lucē maḡ ac maḡ dila-
tant. sic aīa que p̄ns erat in tenebris. nūc splēdēs
apparet. et que et̄ in se obscurabat̄. nūc luce sancte
opacōis resplendet. p̄n̄l̄bra ut luna. luna quippe
d̄m̄ noctē illūnat. caligātib⁹ oculis iter p̄ q̄d̄ homo
gradiat̄ d̄m̄strat. Sic immo queq̄ anima. que
tenebras dimittit. et in scām opacōm se extendit.

291
Dum exemplū bñ opandi trahunt. qñ lucē teneb rescatib⁹
oculis spargit. Dum em̄ peccantes quicqz bonū opus
aspiciūt. et ad idē faciendū se cōuertūt. qñ errantes in
nocte p̄ lūmē lūmē ad viam rediūt. hec itaqz sancta aīa
dñ peccatib⁹ exemplū p̄bet. qñ luna in nocte lucet. Dum
dñ magis ac magis crescat. et de die in diem p̄ cōsuetudinē
boni opis lūmē iusticie p̄fecte accipit. ut etiā bonis exemplū
imitacōis p̄beat. que p̄us solis p̄ccatib⁹ imitanda appare
bat. profecto iam luna sol efficit. quia que in nocte erran
tibus lucebat. modo in die ambulatib⁹ lūmē veritatis mā
festat. hec ḡg. Tales namqz qui post p̄ccata peccata ad pe
nitentiā rediunt. et sancte viuūt. nō inq̄m ex dono gr̄e ce
lestis. etiā v̄bū doctrine ad alios docēdos capiūt quoz
p̄dicacō tanto suauis audientibus sapit. q̄nto eoz actio
verbis que p̄dicant cōtraria nō est. de hoc bñs ḡg. sup
ezechiele sic dī. Sepe em̄ quosdā videm⁹ tota se mēte ad
sanctē latoris studiū cōtulisse. atqz mē verba dñica re
cognoscētes in q̄ntis deliquit. semetip̄os in lacrimis mac
tare. merore cōtinuo affici. ī nullis hui⁹ mūdi p̄spicitib⁹
delectari. ita ut eis vita p̄sens oneri. et lux ip̄a fastidio
fiēt. Dix ad colloq̄dū cōmūia admittē. atqz a rigore
discipline. aīam difficile relaxare. p̄ amore cōditoris.
luctū solū m̄. et silentiū gaudē. et tales p̄cepta vite q̄
sensu illoz capere potuit. mēoria nō amisit. q̄a collecta
in deo ammi. legendō semp et recolendō suauit. Et sic
plerqz ut t̄les quicqz ex dono celesti gr̄e. et v̄bū doctrine
papiāt. atqz de veritatis pabulo. qd̄ n̄pi int̄miser⁹ dul
cit rumināt. et p̄ximos suauit pascāt. de quoz p̄
fecto ore p̄dicacō tanto audientib⁹ dulcis est. q̄nto eoz
actio cōtraria suis p̄dicacōib⁹ nō est. quia de ip̄a vita
vivunt. quid p̄ lingua p̄ximis cōferāt. Nam sermo dul
cedinē non habet q̄m vita rep̄ba in tra cōsciam remor
det. Unde necesse est ut qui v̄bū dñi loquit. prius stude
at q̄lit uiuat. ut post ex vita colligat. que et qualit⁹
dicat. Ad p̄dicandū nāqz plus cōscia sancti amoris edificat.

qm̄ exercitatio sermonis. quia amādo celestia intra se
metipm̄ p̄dicator legit quō psuadat ut despiciat debeat
terrena. Qui em̄ vitā suā exterius pensat. et exemplo
suo foris amonēdo alios edificat. qm̄ in corde lingue tūg
uit. in eo q̄ manu ubi p̄ximis exterius scribit. hec ḡg
tūā scdm̄ eūde ḡg. q̄ n̄to sāctior est vita doctoris. tāto
fit hūilior sensus auditoris. et semp̄ semetipm̄ despiciat
dm̄ p̄dicatoris vitam in magnā altitudinē surgere
p̄pendit. Si vō p̄dicator magna p̄dicās p̄se exempla
ris. nō est p̄mo eius in corde auditoris sapientie esse non
p̄t. Vnde dicit b̄t̄s B̄n̄h̄. Si ego qui m̄t̄ vos videt̄ pasto
ris gēre curam vobis apposucō moysi māsuētudinē
paciā Job. Samuelis m̄am. Dauid sanctitatē. i m̄tis
ip̄e et impaciēs. atq; in m̄fericors. et m̄ime s̄cis fuerō
sermo meus ut v̄eōr. m̄m̄ sapientis veniet. et vos m̄m̄
audē capiet. hec B̄n̄h̄. Vnde quibz. in quo cūq; gradu
uel statu existens studere debet. ut p̄fāctā vitam bō
exemplū p̄ximis p̄beat. q̄t̄is p̄hoc mercedē et̄ne vite
assequi ad d̄no valeat. De hoc b̄t̄s Iēō. Nemo sibi solū
modo v̄mat. q̄ntos cūq; exemplo sancto edificauerit
cum tantis et p̄tantis. mercedē b̄t̄e retribucōis inueniet
et q̄ntas cūq; exemplū male cōsuetudinis. et si illi eū non
sequit̄ p̄rebuert. p̄tantis se malā racōnē reddē sciat
hec Iēō. Felix ḡ est cui vita v̄tuosa. altius vitā v̄tuosā
cōfundit et emēdat. Vnde d̄t̄ b̄t̄s B̄n̄h̄. B̄nd̄cā ad d̄no
anima. cui hūilitas altius sup̄biā cōfundit. cui mā
suetudo altius nā extinguit. cui obediā alteri p̄gruā
tate incipat. cui feruor altius mercedē excitat. q̄
f̄ris sui interiorē oculū turbatū. grā edificacōis. et cō
solacōis illūiat. Que em̄ m̄t̄ hōies sublimior et deo
gratior esse cōsuetudo p̄t. qm̄ corp̄ qui se abdicat v̄tutis. q̄
virtutū f̄udōis aī? subigūt. insup̄ et alios cotidiano
exercitacō ad grām auctoris sui studēt cōt̄e. et crebra
acquisicōne fidelū gaudū semp̄ patrie celest̄ angē
hec B̄n̄h̄. Debem̄ ḡ scdm̄ d̄m̄ apl̄i. sobrie iuste et pie

diuē. ut sanctitate possim acquirere. et proximis meis bonū
exemplū p̄bere. Nam putat dicitur b̄n̄s. Tria sunt que
bonū faciūt sc̄m. virtus sobrius. actus iustus. sensus pius.
Virtus sobrius erit. si cōtinetur. si socialit. si obediens. i. caste
caritative et hūilit. vixerim. p cōtinentiā enī castitas. p
socialitatem caritas. p obediētiā hūilitas acquirit. Actus
iustus erit. si fuerit rectus discretus fructuosus. Rectus
p bonā intencōnē. discretus p mēsurā possibilitatis. /
fructuosus p utilitatē proximorū. Sensus pius erit si si
deus n̄ra deum sentit. sūme potētem. sūme sapiētē. sūme
bonū. ut p eius potētiā. n̄ram credam. adinuari infirmitatem.
p eius sapiētiā. n̄ram corrigi ignorantiā. p eius boni
tatem. n̄ram credam. abluere iniquitatē. hec b̄n̄s. Studet
et ordinate diuē nobis. socialit. pxiō et hūilit. deo. ad
hoc hortat idem b̄n̄s. sic. d. diuē in cōgregatiōe ordi
nabilit. tibi. socialit. pxiō. hūilit. deo. Debemus et
vnicuique reddere qd suū est. videlz obediētiā supiori. auxi
liū equali. et disciplinā miori. De hoc dicit b̄n̄s. Debem
supiori obediētiā et reuēciā. equali cōsiliū et auxiliū
miori custodia et disciplinā. Et nōndū qd qm in bonis
opibus. p̄ficere et pmanere desiderat. necesse est ut a mala societate
sibi caueat. quia valde nocua est societas malorū. Sicut
ecōuerso multū salubris est societas bonorū. De hoc dicit b̄n̄s
Ierō. Nil tam nocet hōi qm mala societas. plus qm impos
sibile puto vtrū diuicius in bonis opibus pmanere. qm ma
lorū assidue cōsuetudinē vitare. Et sicut mala cōsuetudo nocet.
ita bona p̄dest. Qui bonā inuenit societatem vitam inuenit
Sicut homo ul' bonus ul' malus efficit. nisi ob societate
causam. hec Ierō. Vnde fugienda est societas malorū. et
maximē illorū qui ad vicia p̄m sūt. / et adherendū est
societati bone. quatinus deum. ut ex cōsortio talium
emendacōm vite ac morū suorū quisqz assequi valeat.
De hoc Iherō. sic dicit. Vita malos. caue iniquos. fuge in
p̄bos hōies. maximē eos qui ad vicia p̄m sūt. Socios tibi
bonos cōmige. qā si finis socius cōsuetudinis. eris et virtuosus.

Periculosum est hys qui peccare volūt sociari. ex
lius est em̄ hīe odium priuorū qm̄ cōsortiū. Sicut
m̄lta bona habet vita scōp. sic plima mala cōfert
societas malorū. hec Isidorus. Dicit et de hoc b̄t̄s ḡg.
Vitanda est societas malorū. ne forte si corrigi non
valent. ad imitacōnē trahant. et cū ip̄i a sua malicia
nō mutāt. eos qui sibi cōm̄ti fuerūt p̄utāt. hec ḡg.
Sciendū est. q̄ bona opa p̄ma facit cū quadā diffi
cultate opam̄. cū vō in cōsuetudinē venerint facilius
illa et cū quadā iocūditate spūali pficiunt. Vnde ioh̄es
abbas montis synay. de hoc sic dicit. Uota in ip̄is p̄na
p̄is abrenūciatōis pemet cū labore violēcia et ama
ritudinē. v̄tutes opam̄. ac pficiētes demerpe sine tristi
tudinē. q̄m̄ in ip̄is modicū cōtristati afficiam̄. cū
vero volūtas et n̄m mortale sape cōculcat et absor
bet et potestate subiat a p̄mptitudinē existente in no
bis. tūc de cetero cū om̄i gaudio et sollicitudinē et deside
rio. et igne cordis et flāma diuina ip̄as opam̄. hec
Ioh̄es abbas. Si vō bonorū operū labor nos grauat
attendam̄ mercedem futurū et leuiss portabim̄. q̄
ad etna p̄mia nō m̄si cū labore pueniūt. de hoc d̄t b̄t̄s
Auḡ. in li. de v̄bis d̄m. Via n̄ra x̄ps est. x̄pm̄ attende
pati venit. sed et gl̄ficari. cōtempm̄ sed et exaltari.
opus te t̄ret mercedē expecta. Quare vis puenire deli
catus ad eam rem ad quā nō p̄duat m̄si labor. Sed ti
mes ne p̄das argentū tuū. q̄ ad argentū cū magno la
bore p̄ueisti. Si ad argentū q̄d q̄nḡ n̄l morēs amissu
rus es nō p̄ueisti sine labore. ad vitam etnā sine la
bore vis puenire. Carior tibi sit illa ad quā post om̄es
labores sic puenies ut m̄q̄m̄ amittas. si hoc tibi carū
est ad quod post om̄es labores sic p̄ueisti ut aliqui
amissur̄ sis. q̄nto maḡ illa p̄petua desiderare debem̄.
hec Auḡ. Vnde s̄i v̄n̄ p̄fantes et attēdentes etne vite
p̄mia que deus datur̄ est diligētib̄ se et i m̄adant̄ et
laborantib̄. nō solū opa bona et laboriosa aggrediūt

Deperciā adūsitates et tribulacōes pnt vite sustine
nō formidant. De hoc bēns gē. m. vñ. li. mo. p. ex
ponēs illud dcm. et sicut mercenarij dies eius sic aut.
mercenarij sollicitate curat inspicere ne vñqñ dies ba
tius labat ab ope. et expectatus finis tps mamo re
mat ad remuneracōm laboris. In laboris namq; studio.
cōspiciat qd pape in tpe remuneracōis possit. Nam cum
opus crescat pñmū fiducia pfiat. cum vñ opus corripuit
spes a remuneracōe lassescit. Vnde electus quisq; vitā
suam qñ mercenarij pensans. tanto fidencī spe tendit
ad pñmā. qñto mñ robustius pñmā ad laboris in
cremēta. quid sit de fuis pñtis tps pensat. dies cum
opibus dimineat. ne a labore trāseāt. vacua vite mo
nēta formidat. aduersis gaudet. passione refiat. me
rore refonetur. quia subsequēte vite pñijs. tñto se
munerari largius cōspiciat. qñto p amore illius coti
diam se mortib; verius impendit. hinc nāq; est. q
cūc celestis patrie cōditori eius pñ. vocabus dicunt.
ppter te mortificam afficimū toto die. Sancti igit vñ
quot labores mñ veritati cōmēdātes exhibēt. tot iā
remuneracōis sue pignora in tra spei cubitula clausate
nēt. Sed grauis mñ sentit estus in ope. vt qñq; refrige
riū papiat exquiere. Vnde apte subdit. Sicut finis desi
derat vmbra. Vmbra quippe est suo desiderare post est estū
temptacōis. sudorēq; opis eterni. refrigerij requiē quēre.
Sequit. et sicut mercenarij pñtolat finē opis. mercenarij
eternū cū faciēda opa cōspiciat. mētem pñm et longinquē
et pondere laboris addiat. Cum vñ lassescēte animū ad
cōsiderādū laboris pñmū reuocat vigore moy ammi
ad exercitiū laboris informat. et qd graue pñdit ex
ope. leue estimat ex remuneracōe. Sic elā quingz cū mñdi
hūmāda pñt. cum in honestatē cōtinnēlias verū
dampna. cruciatū corpis tollerāt. esse gñia quibus
exercēt pensat. sed cū mētis oculos ad etne patrie cō
sideracōem tēdūt. ex cōparacōe pñm. qñ sit leue quod

patiuntur inueniunt. Quod enim valde esse portabile ex dolore
ostendit. consideratione prouida. ex remuneratione lenigat.
hinc enim quod paulus semper se ipso robustior contra aduersa
erigit. immo finem sui operis mercedemque postulat. Graue
namque quod sustinet estimat. sed leue hoc propter inuicem considera-
tionem pensat. Ipse quippe quoniam sit graue quod patitur indicat
qui in carceribus humectatus. in plagis supra modum
in mortibus frequenter se fuisse testatur. Sed quoniam remunera-
tionis lintheo sudore tanti laboris tergat. ipse demittat.
Non sunt condigne passionibus huius temporis ad futuram
gloriam que reuelabitur in nobis. Finem itaque operis qui
mercedemque postulat. qui diuinum praeceptum remunerationis
considerat. vile existimat. quod pene deficiens laborat. De
spectu namque egestateque propter bonis meritis laboriosum
non est. sed cum usque ad afflictionem carnis aduersitas vitatur.
labor paulo dubio ex dolore sentitur. In hac et enim vita quidam
laboriosa sunt. quidam vacua. quidam vero vacua sibi et laboriosa. Amore
quippe conditoris prout dicitur tribulationibus. exerceat labo-
riosum est. sed vacuum non est. Amore autem seculi volupta-
tibus solum vacuum quidem est. sed non laboriosum. Amore
eiusdem seculi. aduersa aliqua propter. et vacuum simile est et
laboriosum. quia ex aduersitate mentes afficiunt. et remunera-
tionis in premio non repletur. hec ergo. exerceamus igitur nos
in bonis operibus. Nam quocumque bonum agimus angelos le-
tificamus. quocumque vero a bono opere deuiamus. ipsos contristamus
et malignis spiritibus letitiam facimus. Testatur hoc beatus
Augustinus qui sic dicit. Quocumque bonum agimus. gaudet angeli et
tristatur demones. Quocumque vero a bono deuiamus. dyabolum
letificamus. et angelos suo gaudio fraudamus. Gaudium
est eis super vno peccatore penitentem agente. hec Augustinus. Qui et
desiderat non tristari. sed frequenter gaudere in animo. bonum stu-
deat vnde dicit hugo. Vis magis esse tristis bonum vnde di-
ta bona sepe gaudium habet. Nec est obmittendum est opus
bonum propter aliquam negligentiam aut desidiam mentis. ne
contingat nos in belio ex animae genere. et per tempore mutetur

483
sine fructu spūali expenso luge. De hoc btus Bñh? lam-
tando sic. dī. O dñe deus. qđ tpa effluerūt. in quib? sine
fructu ut aspicio dixi. quō corā te subsistam. quō ad te
leuare poterō faciē meam. in illo magno et tribili exa-
mine. qñ mmeāre miferis omēs dies meos qđ fructū
meū. O dñe cur mīsi illo tpe vñ te in corde meo. te
totā mēte amplecti. in tua dulcedine delectari oīa mīora
mea. mea vbi tūc erāt. qñ tūc nō erāt. cū hēat a te oīs
creaturā quidqđ habet dēdabile laudabile et dēcābile
hec Bñh? Sed et hoc nōndū. qđ in opibus bonis qđ quisqđ
exerret. debet hūilitatem hēre et bona que facit dei grē
attribuē. pāā vō ppria sibi ipi asscribē. Ad hoc hortat
btus Aug? in li. de verbis dñi sic. d. Caue o xpiane su-
pbiam. licet em imitator scōrū sis. totū semp grē repu-
ta. quia ut esset aliquid gratie in te. dei nō tuū meritū
fuit. spūs ergo totū deputa pietati. qđ iustus es. qđ at
pāor es tue iniquitati asscribe. Esto accusator tuis. et
ille erit indultor. Omē em cūmē facim? ut pāā. mē est
negligēcie. et omīs vñ et sanctitas dei est indulgēcie
cōuersi ad deum. hec Aug?. Magna nāqđ vñ est bona
actio cum hūilitate. quia reddūt hōiem quodāmodo
diuinū vñdē dī. Isaac Abbas. Bona opaco et hūilitas
hōiem deum faciūt sup trām. laborādū igit nob est
ut in bonis opibus que gerim? hūilitatē cordis semp
habeam? et cum bona opa nā ad noticiā alior? deuene-
runt. glām dei et edificacōm pximor?. p hoc nō nām
vanā glām requirām? ne meritū nām apud dñ. pp?
hui? di? stultā vānitatē amittam?. De hoc btus Aug? in
li. de vñs dñi sic dī. Quisqvis ita vult videri ab omib?
opa sua. ut ille glificet? a quo ea que in illo vident? acce-
pit. et sic ad imitandū bonū. idē ipi qui videt? puocet?
Vere ems lūmē lucet corā hōibns. quia lux de illo carit?
radiat. nō supbie fūm? leuomit? et in eo cauet? ne iusti-
ciā suā faciat corā hōibns. ut de videat? ab eis. quia n?
suam deputat illā iusticiā. hec Aug?. Bona g? opa cū

summa diligētia exerceam? nec p hoc qd agm? Vanā
glām hōi requiram? sed omnia in glām dei agē studeā
ut p bonis mīs actōibus vitā etnā possidē valeamus.

Post vītū tam mēiorū de p̄seuerācia cap. xxi.
qm̄ extēiorū informacōm. nūc et de vītute p̄
seuerācie cupio edoceri. Scire debes q post
qm̄ om̄ vītutū qm̄ adeptus fuerit p̄cipm̄. nōdū
tū in cōspectu dei apparet glōsios. nisi vītutū cōsumma
tū affit videlz. p̄seuerācia. quia nullus mortalis om̄o
q̄ntūcūq; p̄fectus laudāndus est in vita sua. nisi prius
hoc bonū quod mchoat. bono et felici fine cōcludat.
Est em̄ p̄seuerācia finis ac cōsummatū vītutū. Parū
em̄ valeret fuisse religiosū. fuisse hūilem et patientem.
fuisse deuotū et cōmētē. deū dilexisse. et ceteras vītutes
habuisse. nisi adesset p̄seuerācia. Cum em̄ om̄es vir
tutes currāt sola p̄seuerācia accipit brauiū. quia nō
ille qui incipit. sed qui p̄seuerat in bonis opibus hic
saluus erit. Vnde dicit hugo. Inchoata vītus nō p̄dest.
nisi ad finē p̄ducatur. et ideo p̄cia valde nobis necessariā
est. ut in bono qd p̄ dei grām recte mchoam? cōstant?
vsq; ad finē p̄seuerem? hec hugo. Ip̄a namq; p̄seuerācia
est vītus mltū laudabilis. quia est mēior ad meritū
cōstantie filia. et p̄pugnacm̄ sanctitatis. sine qua nemo
potest videre deū. De cui cōmēdatōe b̄tus Bñh? sic dicit.
p̄seuerācia est v̄nica filia regis. finis vītutū. carpg; cō
summatō. totiusq; boni repositoriū et vītus. sine qua
nemo videbit deū. absq; victoria em̄ nec qm̄ pugnat
victoriā. nec palmā victor cōsequit. Vigor est v̄nū.
mēior ad meritū. mediatrix ad p̄mū. soror p̄cie
cōstantie filia. amica pacis. amicaq; modus. v̄nica
munitat v̄nicm̄. sanctitat p̄pugnacm̄. Tolle p̄seue
rācia. nec obsequiū mercedem habet. nec bñficiū grāz
nec laudem fortitudo. sola est cui etnitas reddit. vel
potius que etnitati hōiem reddit. dicit dñs. Qui p̄
seuerat vsq; in finē hic saluus erit. hec Bñh?

Debet igitur homo in bono opere continuare. et incessanter
nova prioribus superaddere. ne contingat eum in bonis et
virtuosis actibus corperescere ac deficere. Unde dicit beatus Bernardus
Nequaquam sufficit semel vel scilicet operari. quod bonum est. nisi
incessanter addas nova prioribus. alioquin iacet et marcescit
flos primi operis. atque ex eo omnis virtus et vigor in breui
terminatur. Si non alijs atque alijs simplicitatis pietatis operibus
continue repararet. hec Bernardus. Nec debet aliquis propter verba
detractorum vel quorumlibet alia bonum opus obmittere. Nam
sunt nonnulli qui aliquod bonum agere promittunt. sed tamen ab alijs
desident. prius ab intentione bona quam proposuerant resili-
unt. De hoc dicit beatus Gregorius. Sepe namque agenda aliquod bonum
promittimus. sed si viderimus contra nos lenissimum. primo ab ore ir-
ridens erumpit. ab intentione actus nostri fracti partim
et confusi discedimus. hec Gregorius. Et sciendum quod in pietatibus
bona opera facere primum promittit. sed solum perseverantibus
datur. quia in bonum bonum opus agit. si ante finem vite
deserat. De hoc dicit Isidorus. Inchoantibus primum promittit.
perseverantibus datur. tunc placet deo consilio nostrum. quando bonum
quod inchoamus perseveranti fine implemus. Remaneatque de
de fine suo. non de precepta vita iudicat. Virtus igitur boni operis
perseverantia est. In casu quippe bonum agit. si ante finem
vite desinat. ex fine suo unusquisque. aut iustificatur aut
dampnatur. hec Isidorus. Non habendum est. quod virtus perseverantie
in bono etiam habet similitudinem. per quam tamquam
per mercedem eternam mercedem dei. quia eterna vita
perseveranti in bono est penetrabilis. Teste Seneca
qui dicit. In excelso vita beata. sed perseveranti penetrabilis
et sciendum quod vera et efficax perseverantia in fine debet
semper exercitibus augeri. crescere et perficere. quia si vel
affectus devotionis vel operis effectus remittitur. vel ex
negligentia attemperat. paulatim deficitur marit. donec per-
itus extinguitur. Unde dicit apostolus. Non coronabitur nisi qui legit-
time certaverit. Vocatus legitimus certamen. perfectus nostrum certamen
in certamine. Dicit et beatus Bernardus. Nulla viamquam finem dei

non dico dies. sed ne hora inueniat. nisi nō mediocri
 labore. Sed ad hoc faciendū. q̄tuor sūt nobis necessaria
 bona videlz opatō. interna deuotio. sancta cogitatio.
 et recta intentio. hīs q̄tuor exercitijs. homo deuotus.
 totā vitā suā cōtinuat. opat̄ em̄ bona si p̄t. si vero
 opari nō pot̄t. quacūq; occasione impedit̄. deuotiōne
 suā meditādo accēdat. que duos ad manū nō habent.
 nēl quia torpet in actione exteriori. nēl quia laquet in
 affectiōne interiori. saltē dñm cogitet. q̄d nulli difficile
 est. quia hoc plane subiacet n̄re volūtati. vnde deuot⁹
 dī. Cane ne vniqm̄ obliuiscaris dñm dei tui. Et t̄hodie
 om̄i tpe in mēte habeto deum. et ideo ad cogitādū deū
 semp̄ p̄cepto legis vrgem̄. vt p̄missū est licet ad medi
 tādū ip̄m deuote q̄ est gr̄e nō obligem̄. Si vō idip̄m
 nobis subtrahit̄. ut expiam̄ q̄d ait dñs. Sme me nichil
 potestis facē. Temetip̄m intra temetip̄m metue. et dī
 tū ap̄lo. Non q̄ sufficiētes sim⁹ cogitare aliquid a nob̄
 quasi ex nobis. sed sufficiēcia n̄ra ex dō est. sed et eādē
 miseriam p̄ intentiōm dñi regam⁹ indeū et hūiliātes nos
 metip̄os dicam⁹. Om̄ia opa n̄ra opatus es nobis. vt
 hūm⁹ dī gr̄a reformet̄ in nobis. Gr̄ia ergo diuina suffi
 ciente sublimiora opem̄. si vō minuit opem̄ mediocra
 Si aut̄ om̄o extinguit̄ opem̄ infima. nō torpētes. sed
 ambulātes et p̄seuerātes in p̄ceptis et mādatis dei. vt
 salutē etnā ab ip̄o cōsequi m̄eam⁹. Nam ip̄e dī. Qui p̄
 seculū v̄sq; in finē hic saluus erit. Et in ap̄o. Esto fidel⁹
 vsq; ad mortem et dabo tibi coronā vite. Sic ḡ patet
 de p̄seuerantia habem⁹ igit̄ m̄c deuotiōib⁹ p̄ ut dñs do
 nare dignatus est explanatū. q̄d p̄met ad p̄ficiētes
 quorū status ut sup̄ius p̄missū est cōsistit scđ loco
 in v̄tutū opatōe. *de tēptaciōib⁹ q̄s patiūt̄ religiosi. cap. xxxij.*

Postq̄m informat⁹ sum⁹ de v̄tutib⁹ quorū ob
 seruācia scđ loco p̄met ad p̄ficiētes. Vnde
 de textō magno dependet status proficiētiū
 cupio ate o pater edoceri. *¶* Cur debes fili. q̄ tertius

gradus in quo consistit status profectus. put si quis
est deum dependet in temptationum pressione. Nam quisque
religiosus. cum relictis viciis cepit virtuose vivere. ac in
bonis opibus se exercere. et illis proficere. talis inquam
diversas tribulationes temptationum incipit tollere. Quia
malignus spiritus invidens salutem humane. cum aliquem
perseperit virtuose ac religiose vivere. statim multiformes
temptationum laqueos in cor illius solet immittere. ut enim
a via salutis eum possit evertere. et ad vitam praestitam
viciam et maculosam convertere. et per consequens ad perditionem
eternam perducere. Sed quilibet religiosus. et in vita virtuosus
proficiens. debet temptationibus ac suggestionibus demonum
vigiliter resistere. ne contingat eum tantum malum incurere.
Et primo notandum. quod temptatio et omne peccatum machinatur
et impletur tribus modis. videlicet. suggestionem. delectationem.
et consensum. Suggestio quippe fit per dyabolum. Delectatio
per carnem. consensus per spiritum. Necessaria est ergo magna
discordia. ut inter suggestionem atque delectationem. inter delecta-
tionem et consensum iudex suavisissimus praesideat. Quoniam enim
malignus spiritus peccatum suggerit in mente. si nulla delec-
tatio peccati sequatur peccatum. omnino non est perpetratum. Cum vero
carnis cepit delectari. tunc peccatum incipit nasci. Si autem et
ex delectatione consenserit. tunc peccatum cognoscatur profectum.
In suggestionem igitur peccati semine est. in delectatione fit initium
mentis. in consensu profectio. et sepe contingit. ut hoc quod
malignus spiritus seminat in cogitatione. caro in delectatione
trahit. nec tamen anima eidem delectationi consentiat. Et tunc
carnis delectari sine anima nequeat. ipse tamen animus carnis
voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquando ligatur
invenit. ut ei. ex ratione contendant ne consentiat. et tamen
delectatione ligatus sit. sed ligatus se vehementer in gemit
cat. Unde et ille celestis exercitus per papam miles geme-
bat. d. Video aliam legem in membris meis. repugnante
legi mentis mee. Ecce homo est ut ita dixerim capti-
vus et liber. liber ex iusticia quam diligit. captivus

ex delectatōe quā portat inuitus. quia sūt nōnulli
qm ex visu in tanto ul' alijs occasiōib' affectōe seu
delectatōm carnale in corde sentiūt. ac et corpe per
illicitos mot' utillat'. sed tū tūb' inordinat' tam cor-
dis qm corpis vniū resistūt. hñ pñm^{di} passiones
nō solū nō mērit' pñm. sed meritū sibi acquirūt.
Nam sciendū q' in vno quoq' nīm nichil aliud agi-
mūt cū ad pñm qm q' dilabit'. qm tūc actū est. i
illis tribus. serpente muliere et vno. Nam primo
fit suggestio sine p cogitatōm. sine p sensus corpis
vel vidēdo vel tangēdo. ul' audiēdo ul' gustando ul'
olfaendo. que suggestio cum facta fuerit. si cupi-
ditas nīa nō moueat ad peccandū. excludit' serpent'
astucia. si aut' mota fuerit. q' iam mulieri p suasm
erit. sed aliqñ racō vniū et comotam cupiditatē
refrenat atq' compesat. qd' cū fit nō labim' in pñm
sed cū aliqñta luctatōe coronam. si at' racō cōsecrat
et qd' libido cōmonit. faciendū esse docinat. ab omī
vita bñā tamq' de paradiso expellit' homo. Nam enim
pñm imputat'. et si nō subsequat' fñm. qñ tenet'
rea in cōsensione cōsua. Unde resistendū est in pñm pro
suggestioni dyabolice. cū adhuc mollis est. ne pre-
ualeat ac roboret'. De hoc bñe g'g. in xxxij^o libro
mōp. exponēs illud dñm de beemoth. Stringit' cau-
dam q' cedū. sic ait. pñma quippe serpent' suggestio
mollis ac tenera est. et facile vniū pedē cōtēda. sed
si hec inualescē negligent' admittat' ei ad cor aditus
licent' pber'. cōtra se vniū exaggēat. vt captā mētē
dñm vniū usq' ad intolēabile robur exarscat. Cauda
itaq' q' cedū stringē dñ. quia semel ems recepta
in corde tēptatō. in cūctis que subsequēt' intulerit. qñ
exire dñatur. hñm^g beemoth caput herba est.
cauda cedrus. quia ex pñma quidē suggestionē blā-
diens subtermit. sed p vñū vehemēt' inualescē sub
arscēte tēptatōis sine roborat'. Supabile est namq'

281
 o mē quod mīaio suggerat. sed mē sequit. qđ vīa vīo
 possit. pīus em̄ qī cōsulens blanda ad amīū loquit
 sed tūm semel dēte dēfācōis mīfuerit. violenta post
 cōsuetudine pene mīsolubilit̄ mīmodat. Vnde et bene
 stringē caudā dī. dēte em̄ vīluerit. caudā ligat. qā
 pīma suggestione pīuit. sed pīssam mētem. ne
 euadere valeat mīualefāte sine temptacōis astringit
 Quia em̄ pīam tribus modis admittit. cum vidēz
 et serpētis suggestione. carnis dēfācōe. spūs cōsensu
 one pīuit. Deemoch iste pīus illiata suggestōis ligūā
 exēit. post ad dēfācōm pīalhes. dētem figit. ad exte
 mīū vō pīcōsensionē possidēs. caudam stringit. hīc est
 em̄ qđ nōmūllī pīalongo dīu pīuita mīsemetipīs ipī
 repīhendūt atq; hēc exmīdīao fugiūt. sed vitare ope. nō
 dēcertantes possūt. quia dū deemoch istius caput nō
 cōtēnūt. pīer qđ caudā et nolentes ligant. que cōtra eos
 cedū more mīdūmūt. quia ad blanda volūtate exordij
 vsq; ad mōleāā retencōis exēcūt. Sicut qđ stringit
 caudā suā qī cedū. Vt tanto qmīq; debeat mīaia tēp
 tacōis fugē. qūto finē em̄ mīelligit. cīaus solū non
 posse. hēc qđ. Et nōndū qđ mīpetus dīabli mīphāpīo
 valde est ad tollēandū grāmo. Si vō cī statim mīlī
 resistit. effiat debilis. et qūto plus pīresistēāā repel
 lit. tāto magis em̄ vīres debilitāt. De hoc Cuso
 sic. mīpīus grāmo et mītolleābilis est mīpetus dīabli
 quēsi quis forti amīo sustinēt. cū mī scō mīmemet mī
 firmiorē. qūto em̄ plus pīassus fuerit. tanto magis
 refugesat et dēfiat. hēc Cuso. Vigilandū igit̄ est cōt
 antiqūm hostem. et cū omī studio em̄ pīame suggesti
 omībus resistendū. quia sicut cōtra cōsensātes est fort
 ut leo. ita cōtra resistētes est debilis ut formica. Qđ bī
 qđ. mī li. mōrā tangit sic. d. Omī pīam hostē quīdē
 antiqūus suadet sed nos em̄ suasiomb⁹ cōsensādo
 pīetam⁹. antiqūus em̄ hostē nos ad culpā sine mīa
 volūtate nō rapit. quia ille qđ male nobis suggestit

nos sequēdo ex voluntate propria implem? Si em̄ p̄me
suggestionem maligni spūs nō resistit. repente totus ad
mēna cordis dñi nō sentit. ilabitur. Antiquus etiam
hostis. sicut cōtra cōsentientes fortis est. ita cōtra resis-
tentes debilis. si em̄ eius suggestionib? assensus p̄bet
q̄i leo tollerari nequaquā p̄t. si at̄ ei resistit. q̄i formica
attent. Alijs ḡ leo est. alijs formica. quia crudelitatem
illius carnales vires tollerāt. spiritales vō infirmitatem
illius pede virtutis calcāt. Facile quippe immo resistit.
si nō ei ul̄ in multis lapsibus ul̄ in vno dñi cōsentiat.
Si vō eius suasionib? aīa subesse cōsuevit. quāto se ei
crebrius subiat. tanto enī sibi volneabiliorem facit
ut ei reluctari nō valeat. quia nimis maligni adu-
sari. cōtra hanc expriua cōsuetudine demuta. quasi
more gigantum pugnat. hec ḡḡ. De hoc est. Isidorus
sic dicit. cum em̄ suggestiones dyaboli nō recipit. in
eius insidias nūme transit. Nam facile in cōsequenti
ope repellit. si p̄ma oblectamēta quous respuit. Dya-
em̄ est serpens lubricus. cui si capiti. i. p̄me suggestioni
nō resistit. totus in mēna cordis illabit. Teptacōmū
dyabolici vicia fragilia sūt. que si nō caueat. sed p̄
vñm in cōsuetudine trāsunt. in nouissime fortit cōna-
lescūt. ita ut aut nūq̄m aut cū difficultate em̄cant.
hec Isidorus. Adñdū etiā. q̄ duplex est in nobis p̄ma
motū opans p̄cām dñi q̄d opat. nobis volentib?
sūz p̄mis motus fomit. quē quidā doctor appellat
cōcupiscētiā sine illicitū desiderū sine languore natē
et licet ille mot? opet p̄cām in nobis stimlando. et
nos nō opem̄ nō cōsentēdo. tñ est dicim̄ illud opari
licet nolētes. ex eo q̄ ille fomes a quo incipit p̄mis
motus cōcupiscētiē est languor natē n̄re non aliene.
hec aut̄ iniquitas nō est culpe p̄sonalis sed pene
n̄re nobis originalis inflite. Sed p̄m? mot? opas
p̄cām est in sensualitate. et q̄mis in sensualitē. sic
p̄cām. nō tñ hoc mortale est. sed tñ modo veniale.

267
quia voluntas non habet completum divinum super primos
motus qui sunt sensualitatis. ut in illis actibus qui
ex impio voluntatis procedunt. sed habet in eis divinum
completum. sicut est in illis actibus. qui non per imperium
rationis procedunt. et tamen voluntas tales motus sensualitatis
impedire poterat. et ideo sunt peccatum veniale. dicit autem
thomas secundus motus peccatum veniale triplici ratione primo quia
mouet ad illicitum. Sed quia sunt quodam voluntarii.
non secundum se. sed ut dicitur non impediunt a voluntate.
Tercio propter delectationem annexam. Cum enim anima per delectationem
coniungitur creaturæ. obtenebratur et peioratur. sicut quando coniungitur
deus illuminatur et melioratur. De hoc duplici motu in
ordinato. sine concupiscentia sic dicit Alanus. Omnis concupiscentia
ad illecebras est vitium ex peccato. omnis autem motus
concupiscentie in illecebras est peccatum ex vitio. Est autem
concupiscentia puritas. quia quibus primus est ad pec-
candum. Concupiscentia vero dicitur ipse actus concupiscentie. Ali-
quando autem ex concupiscentia procedit quidam motus qui est
contra delectationem. et contra arbitrii libertatem. Ut quando vi-
des homo mulierem velit nolit mouetur in hoc. tamen non
delectatur. nec talis motus in concupiscentia. sed ad concu-
piscenciam est. non in illecebras. sed ad illecebras. et tunc
motus vitium est ex peccato. sed non est peccatum. quia non
est meritum pene. eo quod non est penes velle et nolle.
Unde omnis vitiosus motus originem habuit a peccato primi
pentis. vel a peccato originali. Aliquando vero primum motum
sequitur delectatio. que est in illecebras et in concupiscentia
tunc enim concupiscit homo. et illecebrose mouetur. et ta-
lis motus est peccatum ex tali procedens vitio. Hec Alanus.
Sed intelligendum est sic. quod delectatio sequens primum motum
si statim ei non resistit. sed incaute in mente voluitur est.
peccatum veniale. Si autem consenserimus illi primo motui. tunc
nos simpliciter dicimus peccatum operari. Est autem consensus
completus in cogitatione. quando mora voluntaria. cum mentis
revolucione accidit cogitationi. continuas cogitationem

in proposito se delectandi in ipsa cogitatione tamquam in fine
propter quod. Si autem consensus in cogitationem et delectationem
peccatum efficitur. quia licet accessus et recessus cogitationum
in mente sit fortuitus. et delectationis subsequens sit memi-
tabilis. tamen in cogitatione morari usque ad minimam reuo-
lutionem. et in delectatione usque ad longam oblectationem
est in nostra voluntate. cum possumus nos in primo motu
autem mentem a cogitatione et delectatione unde Ieremias dicit
Usque quo morabuntur in te cogitationes noxie. ex hoc quod
dicit morabuntur. patet quod non cogitatio simpliciter. sed
mora que accidit per consensum in cogitationem propter delectationem
reprehenditur et dampnatur. immo cogitatio veniens et impug-
nans videtur esse occasio meriti cum statim resistit ei unde
Augustinus de uerbis domini. Sunt qui res illicitas obuias cogita-
tionibus suis ita persus abnuunt. ut nec in ipsis delectentur.
Sunt qui delectentur. et non consentiant in quibus non dum
perfecta est mors sed quodammodo inchoata. Si vero delectationi
accedat consensus iam est mortis dampnatio. Dicitur etiam
de concupiscentia. et de motu sensualitatis in glossa Anselmi
de lyra super illo verbo. Omnis qui videt mulierem ad con-
cupiscentiam eam. sic ait. Videre absolute mulierem non est
malum. sed in quantum ex eo sequitur concupiscentia interior.
et ista concupiscentia sic procedit. quia primo sic ex aspectu
mulieris causatur concupiscentia in appetitu sensitivo
qui dicitur sensualitas. et peruenit actum rationis. et sic non
est peccatum nec veniale nec mortale. cuius ratio est. quia
talis motus sensualitatis non est in potentia hominis et per consequens
quies non est peccatum. sed retentio huius concupiscentie postquam
precepta est bene est peccatum unde dicit beatus Augustinus. Non est in
potestate nostra quod visus non tangamus. sed est in potestate nostra
ea respicere vel acceptare. Et sic patet quod per se motus
sensualitatis non est peccatum. sed est materia excedens virtutem
si ei resistatur per rationem. Si autem teneatur per delectationem moro-
sam absque consensu tamen. tunc est peccatum sed veniale. Si
autem sequitur consensus in animo. tunc est peccatum mortale. et

aūqū exprimat fīdū nō signū. Et ideo de tali concupiscētia
 que est cōsensus dicit saluator. Jam mechatus est eam
 in corde suo. hec glō. Unde cū pulsamū pulliatos motus.
 siue sint nāles siue sint sensuales. siue sint ex suggesti-
 onibus dyabolicis pcedentes. repugnādū est illis. et
 nō cōsentiendū. ne in mō mortali corpore. ppter tale con-
 sensū regnet pām. De hoc dicit bātis gg. in xxi. libro
 morū sic dī. habē me possessionē excelsoꝝ cōditor remi-
 it. si mēs mea ante cōspectū illius in infimis desideriis
 tabesat. Sed sciendū est aliud esse qđ animi de tēptacōne
 carnis patit. aliud vō cū p cōsensum delictōibus obligat.
 plerqz em cogitacōe pua pulsāt sed remiat. plerqz at
 cum puerisim qđ cōspiciat. hoc intra semetipm etā pdesi-
 deriū voluit. Et nimis mētē nequaqz cogitacō munda
 inquinat cū pulsāt. sed tñ hāc sibi p delictōne subiungat.
 hinc etenim p dicator egregi dī. Tēptacō vos nō apphe-
 dat nisi hūana. hūana quippe est tēptacō. qua plerqz
 in cogitacōe tangim. et nolētes. quia nōm qm illiata
 ad aīm veniūt. hoc vāz ex nobismetipis. exhibuitat
 corruptibilis pondere habem. Jam vō demōiata est et
 nō hūana tēptacō. cū ad hoc qđ carnis corruptibilitas
 suggerit. p cōsensum se animi astringit. hic iterū dicit.
 Non regnet pām in mō mortali corpe. pām quippe
 in mortali corpe nō esse sed regnare phibuit. quia in
 carne corruptibili. nō regnare pōt. sed nō esse nō pōt.
 hoc ipm nāqz ei de pāto temptari pām est. quo quia
 qm diu vnum pfecte oimodo nō carem. Sca p dicator q
 hoc expellē plene nō potuit. ei demō cordis habitaculo.
 regmū tulit. ut appetitus illiat. et si plerqz bonis mris
 cogitacōibz occulte se qm fur inserit. saltē si ingredit non
 dñetur. hec gg. Sancti nāqz vni cū carnis mōdima-
 tos motus in semetipis cōsurgē sentiūt. vnalit resistūt
 quia tēptacōm motibus. nō cōsentiēdo succūbē. sed bñ
 regendo pcesse nouerūt. De illis bātis gg. in xxv.
 li. morū. exponēs illud dām. Reges in solio collocat iedū.

sic autem Bñ sancti vñi : reges vocantur quia plati sunt
motibus carnis. modo luxie appetitū firmit. mō estū
auaricie tempant. modo gliam elatōis mōmāt. modo
suggestiones lūoris obruūt. in ignē furoris extingunt
Reges sūt q̄ quia tēptacōm suā p motib? nō cōfena
endo succūbe. sed regēdo pesse nouerūt. a ma igit ab
hac p̄tate regimīs. ad p̄tate trāsēnt retribucōis. dicit
q̄ recte Reges in solio collocat impetū. Semetipos
em regēdo ad tps fatigati sūt. sed in exatōis mēne solio
impetū collocāt. et eo illic accipiūt alios digne iudicā
q̄ hic nesciūt submizpīs nequie parit. her q̄q̄. vñde resis
tendū est motibus carnis. et cogitacōib? p̄nis. nec eis
cōsentendū. Nam dñs ad hoc hortat. p̄ Isayam dices
Auferite malū cogitacōm v̄rā p ab oculis meis. nō
dicit malas cogitacōes. sed malū cogitacōm. hoc est
cōsensū p̄ni. inq̄m. et p̄sū. quia quociēs malis co
gitacōib? cōsentim? et in eis delectam? toties dñm offen
dim? et ab ipso sepam? Inuota illud dñm sapiēt. p̄p̄se
cogitacōes sepant a deo. et dicūt p̄p̄se cogitacōes quia
p̄tūt mētē homīs. et dēpant cor eius. et adducūt eū
nō solū ad turpia v̄ba. sed et ad turpia f̄a. quia dñs
Volūtas in cogitacōe nō rep̄mit. in actōe dñat. vñ
si malis cogitacōib? oīmo carē nō valem? saltem eis
nō cōsentiam? nec in eis delectem? quia nullus in eo
peccat. q̄d vitari nō p̄t. vt dī. Aug? Non q̄ nocet sens?
vbi nō est cōsensus. quia cogitacōes nō de re de qua sur
gūt. sed ex affectu quē ḡgunt iudicā sūt. Nichil ei
m̄t est quale illud sit q̄d cogitat. sed qualis affectus ex
ip̄a cōgitacōe cōsequat. quia cogitacō mētē nō pollūt
vbi dēlācō p̄p̄ni cōsensū. cōsciām nō corrūpit. vñ
dicit bñs Aug? Temptacō cui nō cōsentit. nō est pec
catū. sed matia exortēdē v̄tut. q̄. necesse est vt p̄ ma
las cogitacōes tēptem? q̄a dī. quedā glō. Gloriosius
est nō cōsensisse. qm̄ tēptari nō potuisse. Sed caueam?
nobis et caute ambulem? ne p̄ cōsensū in tēptacōne

mittem. scdm qd nos dñs amonet. d. Vigilate et orate
ne intretis in temptationē. 2c. De occasiomb⁹ temptationū p q̄s oriū^r temptationes.

Opio desiderat^r scire occasiones temptationū
p quas oriū^r ip̄e temptationes. Debes scire
q̄ magna occasione dāt ip̄is temptamēt⁹ q̄q̄
sensus corpis m̄i. m̄t q̄s maxie visus est notus et
p̄iculosus. quia causa carnalis concupiscentie. est m̄t m̄t
oculorū m̄t. De hoc dī^r Isidor⁹. prima causa formi-
cationis tela sūt oculorū. scda vborū. sed qm nō capit oca-
lis potest v̄bis resistē am et dēlectatōm refrenat libi-
dinosē suggestionis. nō trāsīt ad cōsensū libidinis. et a-
to resistit op̄i. qm atillanti se nō accomodat dēlectatōi.
Simus et impugnat. qm usq̄ ad cōsensionē temptat.
qm is qm sola suggestionē p̄dictionē carnis tempta-
mētis sollicitat. hec Isidor⁹. Quid p q̄q̄ sensus corpis
sit introitus viciorū ad aīam. dīat de hoc b̄tus Ierō⁹.
p q̄q̄ em̄ sensus. q̄ p quasdā fenestras viciorū. ad
aīam est introit⁹. Nam sensus corpis sūt. q̄ equi-
sime rationē trātes. aīa igit^r in auge modū retineat
frena cōtēti hec Ierō⁹. Anima nāq̄ cū sit inuisibil⁹
rerū corporearū nō tangit. sed inherēs corpi. p sensus
exteriores. que foris sūt respiciat. et respiciendū concu-
piscat. et p cōsequēs et nōm̄q̄m in p̄tā dēlectatōz cadit.
Nam callid⁹ hostis hūm̄i gēns. cū ab effectu op̄is
expellit. secreta cordis p malas cogitationes pollue
molit^r. Quod b̄tus ḡg. in xxi. li. morū tangit sic. d.
Cum sit inuisibilis aīa. nequaquā corporearū rerū
dēlectatōē tangit. nisi qm inherēs corpi. q̄ quedā egredi-
endi forā aīa eiusdem corpis sensus habet. Visus q̄p̄e
audit⁹. gustus. odorat⁹ et tactus. q̄ quedā via mētis
sūt. quibus foras veniat. et ea que foris sūt concupiscat
p̄hos etenim corpis sensus. q̄ p fenestras extiorū queq̄
anima respiciat. et respiciendū concupiscat. Quisq̄ vō p has
corpis fenestras incaute exteri⁹ respiciat. p̄leatq̄ in dēlec-
tatōē p̄tā. etiā nolens cadit. atq̄ obligat⁹ desideris

xxx in

incipit velle qđ noluit. Princeps quippe aīa dñi ante
nō p̄videt ne incaute videat qđ cōcupiscat. cecata postea
desiderare incipit qđ videt. Ne g̃. quedā lubrica in cogita
tōne vsem? p̄videndū nobis est. quia intueri nō debet
qđ nō licet cōcupisci. Et em̃ munda mēs in cogitacōe suet
a lascivia voluptat̃ sue. de p̄mēdi sūt oculi. q̃i. quidā rap
tores ad culpam. Unde nobis ad custodiā cordis. mūdiā
exteriorū sensuū disciplina suāda est. Nam q̃ntalibet
v̄tute mēs polleat. q̃ntalibet gravitate vigeat. carna
les tñ sensus puerile quidā externis p̄strepūt. et nisi
interioris q̃ntatis pudore. q̃i. iuvenilia quodā vigōe
refrenēt. ad fluxa queq; et levia mētē enervē trahūt
aialū et luxurie. aut cogitacōe p̄petrat. aut ope. Cal
lidus namq; temptator n̄r. cū ab effectu opis expellit
secreta pollūe cogitacōis molit. hec g̃. Unde pudic
oculus est q̃i. ianitor cordis. qui nō p̄mittit intrare
om̃e qđ nocere p̄t. Et cōfuso vō impudicus oculus distat.
et ea que nocua sūt libent̄ intrare p̄mittit. De hoc dī
hugo. m. li. d. claus̃ aīe. Pudicus oculus ianitor est cor
dis. sedet ad ianuā. nō p̄mittit intrare qđ noceat. nihil
mūciat. nisi qđ deceat. quidq; indecēs noverit esse exclu
dit et eliminat. Impudicus vō q̃rēs qđ placeat p̄ om̃ia
disturrit. volentes intrare patit. nolentes vō monet et
hortat. hec hugo. Sed laborandū est cū om̃i studio. ut vi
sus retrahat ab om̃ibus que cōcupisa p̄t. maxie tñ
a specie mulier. ne cor et anim̃. exintuitu in tanto. cō
cupiscēcie gladio cōfodiat. De hoc habet in xpi. mōp
vbi b̃at̃s g̃. sic dī. Oīat em̃ sepe temptacō p̄ oculos
trahit. sic nōm̃q̃m cōcepta intrinsecus. oculos cogit
desuere. Nam p̄cip̃q; res quelib; innocēti mētē respiciat.
sed ip̃o respectu animi. cōcupiscēcie gladio cōfodit. Fit
vero recte retribucōis exanimē. ut qui extiorē negligēt
vitat. interiori oculo nō iniuste cecet. Sepe at̃ intrinsecus
cōcupiscēcia dñat. et illecebrat anim̃. adūsus sensus
corpeos famulari more trāndis exigit sine q̃ volūp̃.

oculos suare cōpellit. atq; ut ita dicam fenestras lūis
ad tenebras apert ceatat. Vnde sancti vni. cum sinistra
pulsari se delectacōe sentiunt. ipā p que forme species
ad mētem ingredit. discipline magistrio lūia restrin
gūt. ne prave cogitacōi visio lenocmata famuletur
que si vniqm subtilit custodire negligit. cogitacōis
in mūdicia p m ad opacōm trāsit. Neq; em culpa ad
opus p dūe p mittit. si intus vbi nascit extinguit. Si
aut temptacōi in corde nascenti cū festinacōe nō resistit.
hac eadem qua nutrit mora roborat. et existens foris
in opibus vni vix pualet. quia intus ipām mēbroz
dnam mētem captivā tenet. hec g. dicit et de hoc Cris.
Si igit cōtinne velis oculos pulchris faciebus infige
capiaris oīo. et si bis ul ter fortasse possis cōtinne. nō
em es cōtra hūm natā. Quia aut flammā semel accēdit
visa muliere. absente format apert se ymagines tpm
actionū. a quibus multoacēs pcedit ad opus hec Cris.
De hoc et Serapion abbas. in colla. patris sic dicit. pū
ritati studentibus plurimū cōfert. Et carnaliū passi
onū. ipās matias sibi pmit subtrahāt. quibus
potest vel occasio. ul recordacō eardem passionū egro
tanti adhuc aīe generari. Nam corpi ne cōcupiscētia
in effm temptet pūpe. necessāio effigies et materia
illiacs subtrahēda est. hec Serapion. Ad has autē
occasionēs euadendas. maxie valet fuga seculi. qā
cōsueti in mūd. et esse sine anime piculo satis rarp est
Teste. Isidoro qm sic dicit. Satis rarp est ut quis qd in
seculi voluptates positus a vitis maneat illibatus
in quibus et si nō cito implicet. aliqu tū attrahatur
Nec em diu potest esse secur. qm piculo fuit pxi
hec Isidor. Nōndū est et de cogitacōi b illiac. et sci
endū. q cogitacōes pūse. nō solū genant. ex sensib
corpis. verpead nō mūqm oriūt. ex suggestiōibus
dyabolicas. ul pūa negligētia. quocūq; tū modo oriāt.
semp est eis resistendū. et diligētia cura debet vniq; q;

cogitationes suas discernere. et ad primum animi motum malas
reprobare et bonas approbare ac suscipere. Ad hoc hortatur
Crisostomus sic dicit. Est tutissimum atque perfectum. ut assuescat ani-
mus sollicita sepe et prugili cura. ac custodia discernere
cogitationes suas. ad primum animi motum approbare vel im-
probare quod cogitat. Ut vel bonas cogitationes aliat. vel statim
malas extinguat. Hinc namque fons est boni. et origo pec-
candi. Ibi maxime oportet observare primum ubi nasci solent
statimque ad primum temptationis faciem. et malum aliquando
crestat restringere. dum adhuc est in cogitatione. Hec Crisostomus
ait. quod statim repugnat illecebre cogitationi
non cito incipit in pravam delectationem. Unde dicit Richardus
de sancto. vix. quod etiam quod in ipsa statim suggestione pre-
cedit illecebram cogitationem. non facile rapit in pravam
delectationem. sicut et culpa que cohibetur ante primum consensum
numquam transit in actum. Hec Richardus. Unde cum aliquis
perversam cogitationem pulsatur. non permittat eam in corde
suo crescere. sed viriliter resistere. et a dominio mentis sue
statim cum sentit. debet eam eicere. De hoc dicit beatus Bernardus
com. Nolo ut simas cogitationem crescere dum primum est hostis
infringe. nequitia elidat in semine. Dicit etiam de hoc. Isidorus
Cum te trahat cogitatio. cum tibi aliquid suggerit illi-
citum. non ibi teneas animum. calca serpentis caput. calca pri-
mum cogitationis miculum. est enim periculum in mora. Hec Isidorus
Quia qui cogitationem male in principio non resistit. fa-
cilis facit postmodum ipsam pravam cogitationem ad consensum
perire. et ad opus peruersum perducit. Unde dicit origenes.
Dum enim cogitatio mala in imagine est. facile potest abire
a corde. Nam si frequenter iteretur. et diu permaneat. ad-
ducit animam sine dubio ad consensum. et post consensum
intra cor suum confirmatur. certum est quia ad primum tendit
effectum. dum ergo in imagine est. et pusilla est capi debet
et ab illo. ne si adulta fuerit et in vetata. iam non possit
expelli. Hec origenes. Et non dum quod nulla solium cogita-
tione. que suggestionibus primum consentit. est peccatum.

246
Nam p[ri]ma corda. n[on] solū p[er] p[er]c[us]s[us] cōsencūit. sed et facto
si occurreret oportunitas. p[er]ficere illud cōcupiscūt. et tales
iam rei decemine. in cōspectu s[un]t cōditoris tenēt. De hoc
dicit b[eat]us i[e]r[osol]m[us]. In illa t[em]p[or]e cogitacōe p[er]c[us]s[us] est. que sugges-
tioni cōsensu[m] mentis dedit. que malū s[un]t b[eat]i d[e] fouet
que in factū gestat r[ati]o[n]e. hui[us] cogitacōe et si aliq[ui]d
casu impedita nō impleat volūtate[m]. nichilomin[us]
actione t[em]p[or]is cōdempnat[ur] a d[omi]no. hec i[e]r[osol]m[us]. dicit et de hoc
b[eat]us g[regori]us. Cum rep[ro]p[ri]o m[en]tib[us] occasio p[er]t[ra]h[er]i p[er]c[us]s[us] d[e]
est. desiderior[um] cogitacōes. corp[or] cordib[us] nullaten[us] desūt
et cū nō semp[er] dyab[ol]i sequūt[ur] in ope. semp[er] t[ame]n illi se
obligāt in cogitacōe. hec g[regori]us. Et q[ui]us p[ri]uena p[ri]us
cogitacōib[us]. nō sit in m[en]te arbitrio. t[ame]n delectari i[n] p[ri]us
cū delib[er]acōe et cōsentire. ad m[en]tem p[er]tinet volūtate[m]
Ad p[ro]bat i[sidor]us sic. d. Non est arbitri[um] m[en]tis cogitacō-
nis p[ri]uue suggestiōib[us] p[ri]uena. iacē aut[em] in animo
cogitacōm. m[en]te attinet volūtati. Illud g[er]o ad culpam
nō redigit. istud culpe imputat. Nam cogitacōes
illicitas occurrere demoni est. cogitacōib[us] oblectari p[ri]us
n[on] est. Unde dei p[ri]us iudicō timoris dei corp[or] t[em]p[or]a
m[en]ta a serpo reicit. b[ea]ta q[ue] cōtra obiectis cogitacōi-
bus turpes a se repellit. Ideo g[er]o si p[ri]us p[ri]uue cogitacōi
resistim[us]. in lapsu[m] op[er]is nō m[er]im[us]. hec i[sidor]us. Cōsi-
derandū aut[em] nobis est. q[uo]d cogitacōm p[ri]ncipia ex trib[us]
p[re]cedūt. i. ex deo. ex dyab[olo]. ex nobis. Ex deo quidem s[un]t
cum sp[irit]u sancti illustracōe. nos visitare dignat[ur]. engēs
nos ad sublimiorē p[er]fectū. et in quibus n[on] n[on] acqui-
sim[us]. uel desidiōse agentes sup[er]ati s[un]t. saluberrima cō-
p[er]acōe castigat. Vel cū referat nobis celestia sac[ra]m[en]ta
et p[ro]positū m[en]tem ad meliores actus volūtate[m] q[ue] cōt[ra]t
Ex dyab[olo] v[er]o cogitacōm nascit[ur] ferax. cū subit[us] nos
tam viciōr[um] delatōe. q[uam] et occultat[ur] tonat[ur] in fide
subalissima calliditate mala p[er] homine fraudulēt[ur] ostē-
tās. et t[ra]sfigurās se nobis in angelū lucas. Ex nobis
aut[em] oriūt[ur] cum corp[or] que gerim[us] ul[tra] gessim[us] ul[tra] auduim[us]

natalit' recordam'. De quib' dauid dicit. Dñs nouit
cogitationes hoī. qm vane sūt. Hanc igit' captatā
rationē oportet nos iugit' obſuare. et vniūſas cogi
tationes que emergūt in corde mō. ſagacia diſcretione
diſcutere. origines earū et cauſas auctores q' p'mitt'
in dagantes. vt quales nos eis p'bē debeam'. ex illo
rū merito. qui eas ſuggerūt cōſiderare poſſimus.
Et nōndū. q' om̃p̃e deus p' ſp'm ſc'm. ſemp' ſugge
rit nobis bona et ſanta. vnde dñs in exōn' dicit.
p'aditus aut' ſpūs ſcūs. quē mittet p'r in nomē
meo. ille vos docebit om̃ia. et ſuggerit vobis om̃ia
videlz que p'tinēt ad ſalutē. Nam vniūſas diſcretio eius
gr̃e docet nos de om̃ibus que ſalubria iuſta et ſc'a
ſūt. malignus aut' ſpūs. gūſtū ſue p'ue dulcedinis
p'uerſis hom̃ibus p'mat. eos ad diuſa vicia et p'cc'a
inſtigādō. De hoc b'at' gr̃. in xv. li. mor' ſic dī. dyal'
gūſtū ſue dulcedinis. alijs p' ſupbia. alijs p' auarici
am. alijs p' inuidiā. alijs p' fallaciā. alijs p' luxuriā
porrigit. et ad qūta viciōz geneā p'trahit. q' ſue
dulcedinis potus p'mat. Nam cū aliqd' in mente p'
ſuadet ſup' bū. fit dulce. quia videri p'latus ceteris
homo p'uerſus appetit. dūm mēti auariciā. in fūdē
mollitur. fit dulce qd' occulte loquit'. quia p' hūmā
ciā neceſſitas vitat'. dūm aliquid de inuidia ſuggerit
fit dulce qd' dicit. quia p'uerſa mēs dū alter' deſceſcē
videt. exultat miorē ſe ei mīme videri. Cū aliquid
ad fallaciā p'ſuadet. fit dulce quidq' ſuggerat. quia
eo ip̃o quo ceteros fallit. prudens videtur ſibi. Cū
luxuriāz deſepte mēti loquit'. fit dulce qd' ſuadet
quia in voluptate aīū reſoluit. Quot q' vicia carna
liū cordibus inſerit. q' tot potus ſue eis dulcedinis
porrigit. Quā tamē dulcedinē non reapit. niſi
illi qui p'uitibus voluptatib' dediti ad p'petuū lūc
tū trahūt. Illos em̃ ſolūmō ſuis deſc'atōib' paſat
q's cotidianis lapſibus in gemitū impellit. hec gr̃

74
Debem^{us} lect^{ur} diligēt^{er} attendē^{te} cum impetus cogitacō
nū in mēte sustinem^{us}? quales sint hū^{us} dⁱ impetus
vtrū ex carne ul^{ter} spū^u pcedāt. Nam in elcās est impe
tus spū^{us}. in rep^{re}b^{us} vō impetus carnis. De hoc du
plicia impetu. btūs g^og^o. in li^o sup ezechielē exponēs
illud v^{er}bū. Vbi erat impetus spū^{us} illuc gradiebant^{ur}.
sic dicit. In elcās et rep^{re}b^{us} dⁱmersi sūt impetus. In elcās
videl^{icet} impetus spū^{us}. in rep^{re}b^{us} impetus carnis. Impet^{us}
quippe carnis. ad odū. ad elationē. ad in mūdiciam
ad rapinā. ad exteriore^m gliaz. ad crudelitatem. ad p^{er}
fidiam. ad desp^{er}ationē ad iram. ad inuria. ad vo
luptates aⁿim^{us} impellūt. Impetus vō spū^{us}. ad carita
tem. ad hūilitatē. ad cōt^{em}ptū. ad largitatē. mē.
ad mō^{ri}u^m p^{er}uētū. ad pietatē opa. ad et^{er}no^{rum} fidem.
ad spem sequētis gaudi^{um}. ad p^{er}seuerantiam. ad cōsuatōnem
vite immortalis. ad lacrimas p^{er}trahit. Vnde necesse est
ut magna sp^{irit} cura desiderare debeam^{us}. in omⁿe q^{uod} agim^{us}
nos impetus ducat. Vtrū mē^{nt}is cogitacō p^{er} impetū car
nis. an p^{er} impetū spū^{us} impellatur. Amare etenim tēna
tpalia et^{er}nis p^{ro}ponere. exteriore bona nō ad v^{er}sū neces
sariū h^{ab}ere. sed ad voluptatē concupiscē. Vlationē de inimico
q^{ui}re. de enmuli casu gaudē. impetus carnis est. At cōt^{em}
Amare celestia. cōtēpnē tēna. nō ad fructū volup
tatis t^{er}ritoria. sed ad v^{er}sū necessitatē quēre. de inimi
ci morte tribulata. impetus spū^{us} est. Et quia p^{er}fecti
quinq^{ue} in istis semp^{er} se v^{ir}tutib^{us} exerceant. recte m^ult^{um} de
sanctis aīalib^{us} dicit. Vbi erat spū^{us} impetus. illuc g^o
diebāt. hec g^og^o. Et nōndū. q^{uod} q^unto quis plus carnalia
et tpalia dēlectāta appetit. tanto maiores cogitacō
nū illiata^m tumultus in corde suo sustinet. Sancti
vō v^{er}o quia nichil horū que in mūdo sūt appetunt
nullis in corde cogitacōnū in ordinatū^m tumultib^{us}
p^{er}mittūt. De hoc btūs g^og^o. in q^uto li^o mō^{ri}u^m exponēs
illud dⁱctū. Qui edificāt sibi solitudines. sic ait. Omⁿis
enī qui v^{er}o illiata appetūt. vel videri in hoc mūdo

aliquid volūt. densis cogitacōnū tumultibus ī corde
cōpūmūt. dnmq; desideriorū tēbas intra se excitant. p-
stratā mentē pedē mīse frequētacōis calcant. Alius
nāq; se luxurie subdidit. atq; aū mēas oculos scema-
ta tūpū ppetracōnū fūgit. et cū effūis nō tribuit
opis. hoc crebra agit mēacōne cogitacōis. Voluptatē
pfectio qūat. et sollicitā animi ac cetatus occasiōem
nequissime explecōis rimatur. agens itaq; hec. quasi
quēdam pūm patat. que insolēti cogitacōnū tumultu
vastat. Alius nē se dmo strant. et quid m corde mī
ingia. etiā que desūt pagit. hic sepe pntes nō videt
absentib; cōtradiat. Intra semetipm cōtumelias p-
fert et recipit. receptis aut dmanus respondet. Et
cū qm obuiet. nullus affit. magnis clamorib; rixas
in corde cōpōnit. Turbam itaq; hic intus sustinet
quē pondus behemēs. in flāma cogitacōis premit
Alius intra se auaricie tradidit. et fastidiens pūa
aliena cōcupiscit. hic plerūq; cōcupita adipisci
nō valens. diem quidem motū. noctem vērō in co-
gitacōnē versat. torpet ab vtili ope. quia fatigat
illiata cogitacōe. cōsilia multiplicat. puenire ad
cōcupita sathagit. ad que obtinēda. quosdā secretis-
simos causasq; meatus querit. Et qm nichil de cōcu-
pita re cepit. habet tū m corde iam fructū cōcupie
labore rixē. Gram itaq; pūlo pmit. qui mlagant
auaricie tumultu vastat. Alius se tirandi supbie
subiat. et cor mīser dū cōtrahōes exigit vicio sub-
sternit. Bonorū sublimū mfulas appetit. exaltari
sucessibus exquirat. totūq; qd esse desiderat sibi apt
semetipm m cogitacōibus depingit. Jam sibi parē
obsequia subditorū videt. iam ceteris emmet. iam
alijs mala nrogat. alijs qui nrogauerūt recōpē-
sat. Jam aut apud semetipm stipatus ameis ad
publicū pcedit. iam quibus obsequijs fulciatur
cōspiciat. Qui igit tot fantasinata cordi impmit

quid isto alius qm sopmū vigilās videt. quia ergo
tot rerū causas quas fingit tollerāt. immo mta fecit
natas ex desiderio tmbas portat. At cōtra sancti vnt
quia nihil huius mundi appetūt. nullis pauldubio in
corde tumbat pmut. Omēs quippe in ordmatos de
sideriorū motus a cubiculo cordis. manu sancte cogi
tationis eiciūt. et quia tūsitona cūcta despiciūt. ex
his nascētes. cogitationū molestias nō paciūt. Solā
nāq; celestem priam appetūt. et quia nulla huius mundi
diligūt. magna mētis tranquillitate pficiūt. Vnde recte
dicit. Qui edificāt sibi solitudines. Solitudines quippe
edificare est a secreto cordis tūriorū tumultus expellere
et vna intentione etne patre. in amore intime quieti
anbelare. An nō cūctos cogitationū tumultus expulseat
qui dicebat. Vnā peciā a dño hāc requirā. A tumultu em
enī rerū tpaliū. magnū qddam secessum petierat. qetā
mētē. in qua tāto puri deū ceruēt. qnto hūc atq; se
solū inueniret. hec gē. Sciendū est et. q antiquis
hostis tribus modis nra bona insequit. intētiōē nra
et cogitationē pollueō. Et rām opus qd gerim. corā
cōspectu sūm iudicis viciat. Aliqn em in inchoatōe
boni opis ppositū bonū. et intētiōē nram molit
maculare. vanā glīam nobis suggerēdo. Si aut nō
pfecerat. tūc in ipā actōe boni opis. stulticiā huius di
vane glīe. solet cordibus nris ingerere. Et possit illa
viciare. Si aut nec sic pualuerit. tūc opus boni tā
fme actōis laborat suplatare. Ista cōmēdiat bte gē
in p. li. mox. exponēs illa vba Job. Ne forte pauerūt
fily mei. et sic. d. Fily in cordibus maledicūt. cum
recta nra opa. a non rectis cogitationib; pdeūt. cum
bona in apco exeūt. sed noxia in oculis molūt.
Deo quippe maledicūt. cū mētē nre se de se estimāt hūc
qd sūt. Deo maledicūt cum se et ab illo accepisse vres
intelligūt. sed tamē de eius numerib; priā laudem
qrūt. Sciendū est vō. q bona nra tribus modis antiq;

hostis insequitur. ut videtur. hoc quod in coram hominibus
agit. in mentis iudicis conspectu viciat. Aliquid namque
in bono opere intentione polluit. ut omne quod in actione
sequitur. eo purum mundumque non exeat. quo hoc ab ori-
gine perturbat. Aliquid vero intentione boni operis vici-
are non prevallet. sed in ipsa actione se quasi in itinere
opponit. ut cum perpositum mentis securior quisque egreditur
subiuncto latente vicio qui ex insidiosis primatur. Aliquid
vero nec intentione viciat. nec in itinere simplat. sed opus
bonum in fine actionis illaqueat. quantoque vel a domo cor-
dis. vel ab itinere operis. longius se recessisse simulat.
tanto ad decipiendum bone actionis terminum. astutius exultat.
et quo incautum quemque. qui recedendo reddiderit. eo illi
repentino non minus voluit. quam insanabilisque transi-
git. Intentione quippe in bono opere polluit. quia cum
facilia ad decipiendum corda hominum conspiciat. eo desi-
deris animum transitorio favoris apponit. ut in his
que recta faciunt. ad appetenda yma tortitudine inten-
tione inclinet. Unde recte de vna quaque anima laqueo
in se intentione capta per prophetam dicit. Facti sunt hostes
eius in capite. ac si aperte diceretur. Cum bonum opus non
bona intentione sumit. hinc aduersantes hostes vel spiritus
ab ipso cogitationis exordio principant. tantoque eam
plenius possident. quanto et principium diuantes tenent.
Cum vero intentionem viciare non prevallet. in via posi-
tos laqueos tegit. ut in eo quod bene agit. cor ex latere
ad vicium diruet. quibus quod inchoans aliter proposuerat
in actione. longe aliter quam reputat percurrat. Sepe
enim bono operi. diuina laus humana obuiat. mentem
operantis inmutat. que prius quesita non fuerat. tamen
oblata delectat. cum delectatione. dum in eis bene operantis
resoluit. ab omni intentionis interne vigore dissipatur.
Cum vero antiquus hostis. neque in exordio intentionis
ferat. neque in itinere actionis intercipit. diuiores in
fine laqueos tendit. quem tanto nequius obsidet. quanto

solū sibi remāsisse ad decipiendū videt. Hos nāq;
fimi suo oppositos lajos ppheta cōspererat cū dicebat
Ipi calcaneū meū obseruabūt. Quia em̄ in calca-
neo fims est corpus. quid p hūc nisi tīm signatur
actōis vnde et eidem serpenti dī. Ipa tuū obsuabit
caput. et tu eris calcaneū. Caput quippe spient
obsuare. est imaa suggestiōis eius aspice. et ma-
ni solliate cōsideratiōis a cordis aditu funditus ex-
tirpare. Qui tamē cū ab imāo dēphendit. pcutere
calcaneū molit. quia et si suggestiōe pma intē-
cōnē nō pcutit. deape mīfme cōtendit. Si aut semel
cor in intēcōne corrūpit. sequētis actōis medietas
et animi ab hoste callido secare possidet. qm̄ totam
sibi arbore fructus ferre cōspicit. quā venem dente
in radice viciant. Tota itaq; vīte pspiciēs est flu-
minis opes. si pntus emanat ex fonte cogitaciōis.
om̄ cūta suandus est a malicie puluere oculus cor-
dis. ne hoc qd rēm in actōne hoīb. ostentat. aput
semetipm̄ pnciū prauē mētia. mō mtorqueat
Cauēdū itaq; est ne bona m̄a. pauca sint. curā
dū ne mōdīcūssa neant pauca. agētes iūciām stiles.
aut idīssa relīqtes vecordes. her ḡ. Sed et hoc cū diligēcia
est cōsiderādū. qd atq; hosti culpas an ppetratas et iā p pmazer
dei mīam deletas. ante mētis oculos renocat. et
cogitaciōe illiata. etiā nolentes pulsāt. et quē ope
puerfo. nō p̄t maculare. laborat ut p cogitaciōes
prauas valeat cor homīs inquinare. Sed id arco
nō m̄q̄m homo ista patit. quia in quibdā tēris
actibus q̄mīs licit libent occupat. ul oao torpesat
infructuoso. p quod dat occasiōē dyabolū sem̄m tep-
tandi. Dicit b̄tus ḡ. in x̄o. li. mōp. sic dī. Sciendū
est. qd in quibdā fact. et certi de venia reddim. et
post ppetratas culpas. ad absoluciōis m̄e fiduciā
correctiōe et pma subsequēte roboram. ppetrate tū
m̄e nequicie adhuc mēoria tangim. et cogitaciōe

illucita auersi. nolentes q; pulsam. Vnde p̄ Job dicit
Si peccavi ad horā peccasti michi. cur ab iniquitate
mea mūdū me esse non pateris. Ad horā dñs pccm
parat. tñ reatum culpe concessis pccm? fletibus diluit
sed ab iniquitate nra. mūdus nos esse non patit. qd
volentes quidem culpas fecim. sed nō nūqm̄ nolētes.
eius mēoriā cū dēlctōne tollerām? Sepe namq; hoc
qd a cōspectu iudicis iam fletu mēuemēte dēlctū est
ad aīm redit. et dēiuncta culpa. ad dēlctōm rursus in
serpe mūt. ita qd prius egit in corpore. hoc importūa
cogitatōe postmodū vsetur in mente. Qd caute ille
spiritualis athleta nouerat. qui dicebat. Putruerūt
et corrupte sūt cicatrices mee a facie insipiecie mee
Quid namq; cicatrices. nisi sanitates sūt vulnerū.
laxatas itaq; nequias ad dēlctōm mēoriā re
dre cōspexerāt. qui cicatrices dēflebat. Cicatrices
quippe cōputrescē. est sanata iam pccōr vulnera
rursus mēp. tātōne serpe. atq; ex eorū singges
tombus post. supductam autem p̄mē fetorem
culpe iterū dolo. rē q; sentire. quia videlz in se
et nūl foras iōpe. agitur. et sola intus cogita
peccat. Distinctoq; se mēs reatu obligat. nisi hoc
solliat lamētis tergat. Sed mē hec sciendū est.
q; idēto nō nūqm̄ impulsū illucite cogitatōis affli
gim. quia in quibusdā tēne cōsacōis actib; q̄m̄s
liatis libent occupam. Cumq; nūl in mīm̄s tēna
actio p̄ desiderū tangit. crescente cōtra nos antiq
hostis fortitudine. mēs nra nō mīm̄a importū
tēptacōis iniquitat. Vnde et sacdōs legis mēbra
hostie p̄ frustra cōasa. caput atq; ea que erga iocū
sunt iubetur ignibus cremare. pedes vō atq; mētes
tma hostie prius aqua diluē. nos quippe nōs sa
cificiū deo offerim. cū vitā nrām cultū dñm o
dedicam. qm̄ mēbra hostie p̄ frustra cōasa super
ignē pomim. cū vite nrē opa v̄tutib; distinguētes

immolam? Caput atq; ea que iuxta iecur continent
incendim? cu in sensu nro cotidie omne corpus regit
atq; in oculis desiderijs flama divini amoris ardet
et tamen papit. ut pedes atq; in testina hostie lauent
Pedibus namq; terra tangit. Intestinis vò stercora ges
tant. quia plerq; iam ex desiderio in eternum succedim
iam toto devotois sensu ad appetitum nre mortifica
cois inhyam? sed quia adhuc tremu pmsinitate ali
quid agim? nonnulla est que iam subegim? illiata
in corde tolleram? cuq; cogitacoēs mās immunda tep
taco inquinat. quid aliud q̄ in testina hostie stercus
portat. Sed ut comburi debeat lauet. quia immuru
necesse est. ut immundas cogitacoēs timore fletus
diluatur. quas in acceptacoē sacrificij summi amor
incendat. et quidq; mēs ul de expro certamine ul de
consecratiois prastie meoria patit lauet. vt tato suavi
in conspectu summi inspectoris ardeat. qnto cu ei assiste
repat. nichil tremu secū. nichil lubricu in ara sue oro
nis imponit. Sepe aut ita mēs in culpe recordacone
cōcutit. vt ad ppetracoē illius longe gñius q̄ p̄us
capta fuerat urgeat. et dep̄hensa trepidat. seq; ip̄az
varie motibus impulsa p̄ambat. nec quidem vt d̄m
cat temptacoib? metuit. sed resistes hot̄qm qd longo
labore ctam̄is affligit phorescat. hec ḡg. Dicit et
de hoc idem iter b̄is ḡg. Oiose mēti spūs maligni
p̄uas cogitacoēs m̄fūdūt. vt si quiescat ab ope. nō
quiescat a mala cogitacoē. Antiq̄ em hostis mox
ut oiosam mētem inuenit. ad eam sub quibusdam
ocasiomb? venit. et ei quedā de gestis p̄etatis ad
meoriam reducat. audita quōdā indecentē v̄ba reso
nat. et si qua dudū acta sūt. t̄mpit̄ eorū speciem
cordis oculis p̄ntat. et quē de p̄ntibus nō potest
violare. de malis t̄nsactis polluit. et deceptā mēte
sic in delcācom ducat. vñ se iam d̄ui p̄p̄miam afflixer
at. hec ḡg. **¶** Nōdū est q̄ antiquus hostis fides

nō mīq̃m temptare cessat. et ad t̃pus ab ip̃is recedit.
nō ut malicie sue et tēptacōibus finē p̃beat. sed q̃s
iam quietos et seuros ab impugnatōib⁹ reddiderat
inopinate rediens validius temptet. Qui vō sic
inopinate et fortit̃ tēptat. fragilitatē suā. et q̃m
breui sit moritur⁹ attendat. et t̃libus temptamēt⁹
fortit̃ resistat. Ad b̃t̃is g̃r. in t̃co li. morali. sic comēo
rat. d. Sepe antiquus hostis postq̃m mētē nr̃e tēpta
cōmū dāamē inflixerit. ab ip̃o suo dāamē ad t̃pus
recedit. nō ut illate malicie finē p̃beat. sed ut corda
que p̃ quietem secura reddiderat. repēte rediēs. faci
lius inopinat⁹ irūpat. hinc est q̃d ad tēptandū
b̃t̃m b̃nū Job iter⁹ reddit. eius q̃ cruciat⁹ expetit
quē t̃n ei sup̃na pietas retinēdo t̃cedit. d. Ecce i mān
tua est. t̃m aiām illius sua. Sic quippe nos d̃seruit.
ut custodiat. sic custodit. ut cū p̃missio tēptacōnis
articulo. statim nobis nr̃e infirmitatē ostendat. q̃m
mox a facie d̃m̃i exiit. atq̃ a planta pedis vsq̃ ad ṽ
ticem acceptū feriendo volnerunt. quia mīmū. cum
licēā p̃cipit. a mīmis mapiens. atq̃ vsq̃ ad maio
ra p̃ueniēs. q̃i om̃e corpus mētis illatis tēptacōib⁹
lacerando t̃nfigit. sed tamē ad aiām feriedo nō p̃ue
nit. quia cūctis cogitacōib⁹ m̃ior. m̃t̃ ip̃a volnera
delatōmū que suscipit. archam p̃posita intencō re
sistat. et q̃m̃is delatō mētē mordat. deliberatōm
tamē sancte r̃tudinis. vsq̃ ad cōsensus molliaciē
nō inflectit. Debem⁹ tamē p̃ asperitatē p̃m̃e ip̃a de
lectacōm volnera t̃gē. et censura distictōis rigide
si quid fluxū emanat in cogitacōe mūdare. ṽnde
b̃ñ mox subdit. Qui testa samiem ridebat. Quid
em̃ p̃ testam. nisi vigor distictōis. quid p̃ samiem
nisi fluxus illiate cogitacōis accipit. p̃cissi ergo
testa samiem radim⁹. cum post pollucōnē cogitacō
nis illiate. nosmetip̃os aspe d̃mūdādo mūdāim⁹
potest et testa fragilitas nr̃e mortalitat⁹ intelligi

Testam enim famiem mūdare. est mortalitatis cursum
fragilitatē q̄z pensare. et putredine misere delectatō
nis absterge. Nam cū q̄m̄s q̄z cōsiderat. q̄m̄ acius
caro ad puluerē redeat. festine sup̄at hoc q̄d de carne
se intus turpit̄ impugnat. Cum ḡ. ex tēptatōe p̄ua
menta cogitatō influit. q̄i ex vulnere famies decurrit
sed acius famies tergit. si in cōsideratōe n̄ra fragilitas
q̄i in manu testa teneat. Neq̄z em̄ p̄uēdenda sūt
que q̄uis usq̄ ad effm̄ nō p̄t̄abūt. tū illicite i n̄ra
mētē v̄sant. Sed p̄fecta mēs solert̄ m̄vigilat. De nō
solū p̄uersa agere rēnuat. sed om̄e et̄ q̄d in se per
cogitatōes turpit̄ loquēter tergit. hec ḡg. Hōndm̄
et̄. scdm̄ dām b̄a B̄n̄h̄. qui d̄i in eplā ad Carthusiens̄
q̄ ille qui redit ad cōsciam. si nō dū viat cōcupiscen
ciā suā. inuenit ibi de n̄ra cōcupiscēcia. ul̄ ḡues corro
siones. ul̄ suaves delectatōes. et m̄dē m̄ltiplicat cogi
tatōes. Qui vō iam cōcupiam aliq̄tulū viat. q̄m̄
dū tamē veni boni. maior cōcupia. ul̄ maior delecta
tio mentē eius nō obtinuerit. cū exosa quadā bo
luptate gestorū visorū. auditorū patit̄ ymaginatō
nes. Unde in b̄troḡ lumbi implent̄. illusionib̄ delec
tatōm̄. et ad cogitāda sp̄ualia ul̄ diuina. lumen
oculorū suorū. et ip̄m nō est secū. cū qui pugnat
cōtra cōcupiscēcias. molestias patit̄. quia vincere
adhuc nō p̄ualet ad p̄fectū affectōnes. Qui vō iā
ad libertatem asp̄nat excutit̄ a se. nō p̄t affectōnes
ymaginacōm̄. et noxias. ul̄ occupatorias et ociosas
que ex m̄dē passim oriūt̄. cogitatōnes. Hinc in t̄pe
orōnis et psalmodie. et ceterorū exercitiōrū sp̄ualium
in corde serui dei. etiā nolētes et reluctātes ymagi
natōes voluūt̄. et fantasmata cogitatōm̄ v̄sant̄.
a quibus velut a v̄bis immūdis insidiatib̄. et cū
uolantib̄. sacrificiū deuotiōis. uel om̄o rapit̄. de manu
tenent̄. ul̄ sepe polluit̄ oracō offerētis. hec Bernh̄
Cāedū et̄. p̄ut d̄i Beda. in quadām Omelia

Quia triplex est modus cogitationū nequā. Vnus earū
que deliberatione et proposito peccandi mentem conta-
minat. Alius earū que delectatione quidem peccati
mentem perturbat. nec tū hanc ad consensum perturbat
peccandi. Tertius earū que naturali motu mentem
perturbat. nō tam hanc ad peccanda via illucit
quā a bonis que cogitare debuit impediūt. Veluti
est cū fantasinata rerum que aliquā supuacue gesta
vel dicta nonim? ad memoriā reducunt? quā crebra
retractatō quā importūna mustarū impbitas. oculos
cordis circuitualare. ac spirālem eius aciem in-
quietare. magis quā excecāre cōsuevit. A cunctis
autē hīs cogitationū generib? monuit castigari
Salomon cū dixit. Omī custodia sua cor tuū. quā ex
ipso dita pcedit. Cū? monita sequētes agam? solliciti
ut si quid cōsensu peccandi facinoris in aīo deliq-
imus. cito hoc cōfessione. et dignis pīe fructib?
abstergam? Si delectatione peccandi nos tēptari
senserim? noxiā delectatōm crebris pīabus ac lac-
rimis. crebra amaritudinis ppetua recordatōe pel-
lam? et si nos solos ad hanc pīulsandā sufficere nō
posse viderim? fratru queram? auxilia ut quod
nrīs vīribus nequim? illorū cōsilio et mēssione
finiam? Sed quia supuacuis cogitationibus. ad
integritū carē nō valēm? has inqūtū possum? in-
missione bonarū cogitationū. et maxīe frequēti
scripturarū meditacōe fugem? hec Beda. Et scdm
dām Cassianū. Incipiam? bonas cogitacōes diligē-
et statim ab alijs que male sūt. nos dñs dignabit
liberare. **N**ōndū est? q non pulsari ul tēptari
cogitationib? noxijs et mōtib? impossibile est. sed
sicut ortus earū nō dependet a nobis. ita est reprobacō
ul electō hūm? cogitationū cōsistit in nobis vnde
mīstendū est lōm ul oīdī. et alijs spūalib? reme-
dijs. ut pīalia remedia facili? possum? mōdmat?

cogitacōibus resistē. et eas a nobis amonē. De hoc
moyses abbas. in p̄ma colla. sic dī. agentē quidem
nō mēpellari cogitacōib⁹ impossibile est. Suscipe
vō eas siue respue omī studentī possibile est. Quēad
modū igit. ortus earū nō om̄odis pēdet a nobis.
ita repbatō ul̄ electō cōsistit in nobis. Nec tñ ex eo
q̄ dixim⁹ impossibile esse mētem cogitacōibus nō
adiri. totū uel mēsu. ul̄ illis spiritib⁹ tribuēdum
est. qui eas nobis intūt mgerē. Alioqn̄ nec liber⁹
in homīe manēt arbitriū. nec in nobis staret mē
correctōis industria. sed est m̄qm̄ nīm magna ex
pte ut cogitacōm̄ q̄litas emēdet. et vel sancte uel
spiritales in cordibus m̄is. ul̄ t̄rene caruales q̄ con
crestant. Ideo nāq̄ frequēs latō. et uigis adhibetur
meditacō scriptarū. Ut ex mōde nobis spiritalis mēo
rie p̄beat occasio. Idēto decantacō crebra psalmoz
ut assidua nobis ex mōde cōpūctio m̄stret. Idēto
vigiliarū ac ieiuniorū. orōm̄q̄ sedulitas adhibe.
ut exterminata mēs. nō t̄rena sapiat. sed celestia cō
templet. Quib⁹ rursim⁹ negligētia repēte cessatib⁹
necesse est. mēs viciōs squalore cōarta in carna
lem mox p̄tem mēmet et corruat. Qd̄ exercitiū
cordis nō in cogitacōe molaz similitudinū compat
quas meatus aquarū p̄ceps impetu rotāte puol
uit. que nullaten⁹ quidem possunt cessare ab ope
suo aquarū impulsibus cōuacte. In eius vō qui p̄
est sicū est p̄tate utrū nā t̄ritū malit an ordinem
solū. Be cōmuni. Illud quippe est p̄culdubio com
moledu qd̄ ingestū ab illo fuerit. cui opis illius
cura cōmissa est. Ita et mēs p̄uite p̄ntis m̄sus
vndiq̄ m̄gruētib⁹. tēptacōm̄ torretib⁹. cōuacta
quidem uacua cogitacōm̄ estibus esse nō poterit
Quales vō ul̄ ad m̄tte uel pare sibi debeat. studij
ac diligēcie sue p̄uidebit industria. Si em̄ ut dixi
ad s̄cārū scriptarū meditacōm̄ uigilē recurramus.

ac memoriā nram ad recordatiōē spūaliū resp. et
desideriū pfectiōis. spem q̄ futūe b̄titudinis exagām?
necesse est ut ordo cogitatiōes. exordē spūtales in
hīs que meditati sum? mētem faciāt immorari. Sin
vō desidia seu negligēcia supati vias. et oasīs cō
fabulacōib? occupem? seu curis mūdams et sup
fluis sollicitudinib? implicem? cōsegt exordē velut
quedā zizaniō spēs generāta. opacōm quoq̄ mō
cordi noxiā mīstrabit. et scdm smām dñi salua
toris. ubi fuit thesaur? operū mōrū. sen mēcōme
nre. ibi et cor nrm necessario pmanebit. hec moyses
abb? Sed et hoc cōsiderādū. q̄ multi reprehendūt
se de pueris a cōtione. vel prauā volūtate. pauci vō
sūt qui se diuidēt de mōdōmāta cogitacōe. sed
religiosi et pfecti vni hoc faciūt. etiā a tūbīs co
gitacōibus se refrenando. Ut statū pfectiōis eo fa
cilius assequi valeāt quē cōcupiscūt. Qualescūq̄
tamē cogitacōes mēti occurrūt. que salutē aīe impedire
possūt. ex cōsideracōe futūp tormētōrū. que impio ipa
ta sūt amouēde et repellēde sūt. De hoc dicitur. Richard?
de sancto vic. Sancti etenim vni quocūq̄ se sentiūt tur
pibūs cogitacōibus pulsari. et ad illicitā delcācōm
inclinari. toties solet in ipō tēptacōis aditu. futū
tormēta ante oculos mentis ponē. et ex tali cō
sideracōe quidq̄ illicitū mēs suggit. ante tūpēm
delcācōm extinguit. Sed quid hoc de turpibūs tū
cogitacōibus loqui. qñ quidā vanas et mūtiles
pfecti vni nō lenit abhorant. ipē illud qd scriptū
inueniūt. De qui cogitatis inuolūt. Et illud. Spūs s̄s
discipline effugiet fictū. et auferet se a cogitacōibus
que sūt sine intellcū. Quid g? queso fiet de hīs que
sentim? nō sine quodā illicito affcū. qñ spūs sanct?
auferet se ab hīs et que sūt sine intellcū. Sepe fit
ut in ordine cōstituti. quasdā cogitacōm fātasias
cū importū? magna se mētes corde tollerant?

sed nunquam eas sine nostra reprehensione negligere debemus?
Ubi oportet magis eas acriter arguere. et per reprobam
conem pene reprobam. irritacionem culpe. et cogitaciones
cogitacionibus castigare. Quocumque falsum aliquid sen-
timus. quocumque iniustum aliquid volumus. quocumque aliquid in-
ordinatum agimus. statim nos reprehensibiles minime ignora-
mus. Sed nunquam eque omnes reprehensione dignos se esse
iudicant. quoniam aliquid inordinatum et inordinatum cogitant. ex quo
non est serpens reprehendere de proprio opere. vel propria voluntate
paria sunt qui serpentes diiudicant de inordinata cogitacione
sed perfecti vni hoc faciunt. et facere eos oportet qui perfecti
esse volunt. Nunquam et malum approbo. nunquam malo con-
sentio. nunquam malum perficio. nisi ipse voluerim. Malum
autem per cogitacionem occurrere potest. et inuito. sed exsurgens
malum statim cum per cogitacionem pulsatur. debet in iudicium
adducere. et diligenter discutere. deprehensum dampnare. et decep-
toriam cogitacionem. et temptationem mala extormentorum reor-
dare extingui. Hec Richardus. Non dicitur etiam quod si mentis
enagatio. que fit per inutiles cogitaciones. non restringitur.
sensualis appetitus minime coepescit. Et sicut de inconstan-
cia mentis. nascitur inordinata commotio corporis. ita quoque
dum corpus per disciplinam componitur. animus ad constantiam
solidatur. Liganda sunt ergo foris. per disciplinam membra cor-
poris ut intrinsecus solidetur status mentis. De hoc hugo
sic dicit. Sicut enim de inconstancia mentis. nascitur inordinata
motio corporis. Ita quoque dum corpus per disciplinam strin-
gitur. animus ad constantiam solidatur. et paulatim intrinsecus
membris ad quietem componitur. cum per discipline custodiam mali
motus eius foras fluere non sinit. Integritas ergo
decutis est. quoniam per internam mentis custodiam ordinate re-
guntur membra corporis. Sed qui statum mentis perdit subse-
quens. foras in inconstancia motus defluit. atque ex-
teriori mobilitate iudicat. quod nulla interius radice sub-
sistat. Liganda sunt ergo foris per disciplinam membra corporis
ut intrinsecus solidetur status mentis. quod dicitur dicitur

exterior custodia interiori mobilitati coherere oportet
tandem mens ad pacem stabilem in semetipsa colligat.
Omni namque viciorum motus disciplina cohercet et quantum
mala desideria foras cohercet comprehendit. tamen per ea bonum
desiderium intus conalescit. paulatimque eadem virtutis
forma per consuetudinem mentis imprimitur. que foras per
disciplinam in habitu corporis consuevit. hec hugo. dicit etiam
de hoc richardus de sancto victore. Si enim ymaginatio euagato
que fit per imbeciles cogitationes prius non reprimuntur. absque du-
bio sensualiter appetit inmoderate minime temperat. Quia igitur
voluit corporaliu[m] voluptatium desideria temperare. prius assuecit
carnales delicias nunquam vel saltem cogitare profecto namque
quanto talia rarius cogitamus. tanto rari[us] tanto tepidi[us]
ea desiderabis. Nam disciplina corporis. absque disciplina
cordis. sine dubio inutilis est. et eodemo disciplina
cogitationum sine disciplina sensuum obseruare non
potest. Si enim corporis sensus a sua euagatione non re-
stringitur. carnalis appetitus iniquitudo non exstinguitur.
sed cum corporis sensus vnicuique domatur. et violenter
restringitur. vigore discipline incipit in assuetis oblecta-
mentis minus minusque delectari. In quantum igitur appetitus
vel cetera sensus hominis. ad equitatis mensuram restrin-
guntur. eo acius ad perfectionis formam perueniunt. hec richardus
Quapropter et de pugna spirituali et quae specialiter impugnat homines
aliqua scire de pugna spirituali. et quae sunt
que nos principaliter impugnant. Scire
debes quod tres sunt qui bella mouent contra
nos. et expugnare contendunt. videlicet dyabolus. caro. et
mundus. Dyabolus per uicia. carnis per mala desideria.
mundus per prospera et aduersa. De hoc dicit hugo. Tres
sunt qui bella mouent contra nos. dyabolus. caro. mun-
dus. Dyabolus ducit contra nos agmina viciorum. Caro
malorum desideriorum. mundus prospera et aduersa. hec hu-
go. Sed iste impugnationes non nocet. sed magis
ad perfectum sustinendum perueniunt. si illi resistatur.

Unde dicit beatus Augustinus. Caro temptat ad voluptatem
mundus ad vanitatem. Diabolus ad iniquitatem. Deus
ad bonitatem ut perficiamur. Et non videtur quod maligni spiritus
quos temptando superare non possunt. hoc persequuntur. quia
cum interius per peccatum regnare non valeat. exterius temptat
obpugnare. De hoc dicit Bernardus. Diabolus sanctos non
temptando possidet. sed persequitur. quia enim non in eis
regnat intrinsecus. contra eos extrinsecus pugnat. et
qui interius amisit dominum. exterius commouet bellum
hec Bernardus. Sed antiquus hostis nulla aduersitate illos
molestat. quos cognoscit in parte mortalibus suauiter
quiescentes. Teste eusebio qui dicit. Hostis siquidem
humani generis. nulla aduersitate aut molestia exa-
tat in parte tam suauiter quiescentes. ne infortunio ali-
quo correptus euigilet. et mentem in deum erigat
peritente. Hec eusebius. Veri etiam hostes anime sunt car-
nales delicias. Unde affligenda est caro. et insipientie
redigenda. ne spiritum ducatur. Ad hoc hortatur Boetius
sic dicit. Crudelis hostis nostra caro est. quam insipientie redi-
ge. semper expugna. inquit quod afflige. de his et hosti-
bus tribus videlicet. Diabolus carne. et mundo. Beatus Bernardus
in tractatu de miseria hominis. satis pulchre vbi sic dicit.
Adiuvia me domine deus meus. quia inimici mei animam
meam traxerunt. corpus scilicet. et mundus. et diabolus.
Corpus fugere non possum. nec fugare. Contraferre illud
necesse est. quoniam alligatus est michi. perire non licet. sus-
tentare cogor. Cum illud in periculo. hostem meum aduersum
me nutrio. Si enim satis comedero. et illud robustum
fuerit. sanitas eius michi aduersatur. Mundus vero
circumponit. et obsedit me undique per quicquid sensus corporis
mei. quasi per portas. sagittis suis vulnerat me. et mors
per fenestras meas ingreditur. Respiat oculus. et mentis
sensum auertit. Audit auris. et intentionem cordis inflectit.
Oderat cogitationem impedit. os loquitur et fallit. Ir-
ror libidinis. per aliquam prava occasione exultat. et nisi

subito respuat. statim totū corpus occupat et estuat
vult et incendit. primo carnē tactam modicū titillat
deinde mētē meā maculat turpi dēscāde. ad extremū
pōsensū pūtat sibi mētē subingit. porro dyāl
quē video nō valeo. et ideo nūc caue possim. nē tēte
dit arcū suū. et in eo pāuit sagittas suas ut sagittet
me. Narravit ut absconderet laqueos et dixit. quis vi
debit eos. laqum posuit in aruo et argēto. et in omib?
hys quib? abutim. cū in illis male dēscām. hys illagam.
Nec solum laqum posuit. sed et fiscum. Fiscus est a
mor possessionis. affectus cognationis. cupiditas honois
et voluptas carnis. quib? aīa infiscat. et nētat. ne pē
nis cōtemplacōis. pplacēas supne syon. distūte possit
Sagitte dyāl. sūt. ira inuidia luxuria. et cetera vicia
quibus aīa vulnerat. et quis est qui iacula emē ignea
possit exagūe. pcholor hys telis impat sepe fidis.
Heu michi misero. vndiqz michi bella vndiqz tela vo
lāt. vndiqz tēptamēta. vndiqz pāula. Bella michi vi
deo. bella pānt a demone. quocūqz me vītam. nulla
ibi securitas. Caro suggerit michi mollia. mūdus
vana. dyabolus amara. Quocūqz aliqua carnalis
cogitatio mētē meā importune pulsāt. de cibo et
potu de sompno ceterisqz similib? ad carnis curā ptmē
tibus michi caro loquit. Cum vō dē ambīde seculi
de iactācia. de arrogācia. cogitacō vana vīsat. in
corde de mūdō est. qn at ad iram et ad amaritudinē
animi puocor. suggestio dyabolica est. cui nō alit
qm npi dyāl. resistendū est. nec alit ab ea cauēdū
qm ab ipā dāpnacōe. Caro mea deluto est. et ideo lu
tosas et voluptuosas cogitacōnes ex illa habeo. Va
nas et auosas de mūdō. amaras et maliciosas a
dyāl. Isti tres inimici me impugnat. et psequit. tūc
quidem occulte. nūc vō apte. semp aut maliciose. dyāl
em cōfidit plus in adiutorio carnis. quia magis nocet
domesticus hostis. Illa vō ad sūbūsiōnē meā cū illo sed? mnt

375
Vt pote in p̄cō nata. et in p̄cō mutata. nimis corrup
ta ip̄a origine. sed multo amplius viciata prava
cōsuetudine. h̄m̄c est q̄ tam acutē caro cōcupiscit ad
uersus sp̄m̄. et assidue murmurat. et impatiēs est
discipline. nec obtemperat racōi. nec inhibet ullo ti
more. h̄m̄c accedit h̄c adiuvat hostis h̄m̄nam ge
neris. cui nullū est aliud desiderū. nullū studium.
nullū negociū. nisi p̄dere animas n̄as. h̄c est q̄m
ingit nobis malū machinat. callide decipit. illicitos
motus insufflat. venenatas cogitationes inflamat.
suscitat lites cōtentiones. iram quoq̄ et iras. mittit
odia. maculat gulam. exacerbat libidinem. desideria carnis
instigat. p̄cā occasiones parat. et mille nocēdi artib⁹
corda hominū pulsare nō cessat. hec v̄b⁹? p̄ugnandū
igit̄ est cōtra malas suggestiones maligni sp̄s. Ne
gande sūt carni voluptates sue. Ip̄a et caro subdita
sit homini m̄iora. i. anime. anima v̄o subdita sit deo.
p̄ obedientia p̄ceptorū eius. et resistētia p̄cā. vt pax esse
possit in domicalio cordis. De hoc dī. Crisost. Quid p̄
mueri irreprehensibilis. et si nō de p̄ncipibus. saltem de
p̄teritis. insip nō deest vbi offendat caro ista fragilis
et semp casibus plena. Ergo dicam⁹. Non m̄res in m̄
dicū cū seruo tuo dñe. 2c. In bita ista tēptacōis. Vide
mus q̄d nolim⁹. audim⁹ q̄d nolim⁹. loq̄mur q̄d nolim⁹
ambulam⁹ vbi nolim⁹. totū ad q̄d nolim⁹ venimus.
Sed tū meo quod nolim⁹. cū victoria puenim⁹
ad q̄d volum⁹. pugnandū est ergo. in omnibus malis
suggestionib⁹. luctandū est cum desiderio. Negande
sūt carni voluptates sue. vt serpam subdat homi
interiora. i. aīe. ut sit pax in domicalio cordis. Qua
lis em̄ bita m̄a in felix misera. que cotidie ad non
esse tendit. maxie quia dies exitus m̄a occultatus
est a nobis. Sed ideo occultat dies m̄a. vt vnam⁹ cau
ti solliciti. ne subito occidat mors m̄ta. et p̄cipet
p̄cā. et pueniat ad penā. Temp⁹ nūc est curacōis.

tempus correctionis et recipiendae salutis. Nullus sede
at non curatus. nullus remaneat volueat. hec Crisostomus
Dicit et de hoc leo ipse. Nota quod in nobismet ipsis sunt
multa etiamia. et aliud caro aduersus spiritum. aliud
aduersus carnem spiritus concupiscit. In qua dissensi
one si cupiditates carnis fuerint fortiores turpius
animi amittit propriam dignitatem. et periculosum erit
eum seruire. quem deuenit impare. Si autem mens rectori
suo subdita. et summis delectata. terrene voluptatis. in
citameta calcauerit. et in suo corpore pacem regnare non
sinerit. ordinatissimum tenebit iacio principatum. et mi
nutiones eius. nulla spiritualium nequiarum labefectabit
illusio. quia tunc vera est pax hominis. et vera libertas
quoniam et caro animo regit. et animus deo perfide gubernatur
hec leo. Nam hi qui sunt christi. carnem suam crucifigunt
delectationem peccati et vitiis resistendo. Unde dicit. Remigius
Qui autem sunt christi. hoc est qui pertinet ad sortem christi
vicia et concupiscentias malas in carne sua mortifi
cauerunt. Quot autem a nobis peccata expellimus. tot spiritus
in nobis mala occidimus. et carnem crucifigimus et mor
tificamus. quoniam delectationi prauae et voluntati peruersae
non consentimus. hec Remigius. Quoniam autem diuinus.
in isto corpore. in certamine positi sumus et pugnamus
Pugna est enim. cum concupiscit caro aduersus spiritum.
et spiritus aduersus carnem. in hoc periculo versamur. si
deo militamus. sed oportet ut per spiritum concupiscentie
carnis contradicat. resistat. et repugnet. Sed homines
casti vellent non habere concupiscentias. sed velimus noli
habemus illas. trullant. stimulant. infestant. non solum
iuvenes sed et senes. Ergo exerceamus nos in hoc
bello vitiis et concupiscentiis repugnando. et speramus
per christi domini dei nostram gratiam triumphum. de hoc beatus Augustinus
in libro de vitiis domini sic dicit. Luta est enim in isto corpore
quoniam diu diuinus pugnamus. sed in his omnibus superamus
per eum qui dilexit nos. Noli ergo timere quoniam pugnas

Unde quale bellū proposuit apłs. qualem pugna. q̄le
uxorū intus intra semetipm. cū dī. Caro cōcupiscit
adūsus spm. In hoc prelio versam. si deo militam?
Pugna est cum cōcupiscat caro aduersus spm. sed
oportet ut cōcupiscat carnis cōsuetudine resistat repugnet. nō ei
nō habes unde repugnes. Deus tuus est mte. spūs
bonus datus est tibi. et tamē pmette. n̄a caro cōcu-
piscit aduersus spm suggestiomb' prauis. et delectacō-
nibus iniquis. Ibi em cōcupiscat aduersus spm. et
ubi est spūs. sed spūs dei est. qm pugnat mte aduer-
sus te. Sed homo castus vult ut nulla omo surgat m
mēbris eius cōcupiscētia adūsaria castitati. pacē vult.
sed nō habet. Volim' em ut nulle sint cōcupiscēcie. sed nō
possum'. Velim' nolim' habem' illas. Velim' nolim'
atollāt blandiūt. Stimulāt mfestāt. surgē volūt pre-
mūt. nōdū extinguit. qm̄dū caro cōcupiscat aduersus
spm. et spūs aduersus carnē. Ergo qm̄dū vivit. hic est
nos qm̄dū semim' m ista militia. minores quidē hostes
habem'. sed tñ habem'. Fatigati sūt quodam hestes m̄a
iam est petatē sed tñ est fatigati nō cessant. q̄libuscūq;
moribus mfestare senectutē quietē. Aaro: pugna iuue-
tutis novim' leam. p̄simum' pcam. Caro q̄ cōcupis-
cit adūsus spm. et spūs aduersus carnē. ut nō q̄cūq;
vultis illa faciat. Quid em vultis. o sancti o boni p̄-
liatores. o fortes milites xpi. quid vultis ut nō sint
omo cōcupiscēcie male sed nō potestis. Exerceat bellū
sp̄ate triumphū. modo inter pugnēt. facite igit qd potes-
tis. Aut em n̄pē apłs. Non regnet pccm m mō mor-
tali corpe. ad obediēdū desideris eius. Ecce qd nō vis
desideria mala surgūt. sed noli obedire. Qm̄dū enim
portas corpus mortale. pugnat cōtra te ipm pccm
sed nō regnet. Quid est nō regnēt. id est. ad obediēdū
desideris eius. Si cepis obedire regnat. Sed fac qd dī
apłs. Non exhibeas mēbra tua arma iniquitatis-
pccō. Dedit t̄ deus p̄tatem p spm sc̄m. ut mēbra tua

teneas. Surgit libido. tene tu membra. tene manus. ut
steleret. tene oculos ne male attēdāt. tene aures ne ver-
ba libidinis audiat. tene totū corpus. Quid faciat li-
bido. surge nouit. vinct nō nouit. Surgēdo assidue
sine causa disat et nō surge. Surrexit libido. dāpna-
bilis suggestio nō audiat. audit et velles ut nō ardeat.
Noli ergo dare membra. ardeat sine causa et cōsumit
se. hec aug⁹. Et nōdū. q^o cōcupiā cū qua nati sum⁹?
non potest fīri. q^o m^o dū in carne vīuim⁹? potest
quidē cotidie mīui. sed fīri nō p^t. vnde cum
vexam⁹ et impugnam⁹ p^o dū sās cōcupiscēas. et
tēptacōes nō despem⁹? q^o ma et sancti p^ores nā talia
fustumerūt. Inter q^os paulus ap^olus lūmē ealīe
talīa pānebat. cū dicebat. vīdeo aliā legem in mē-
bris meis repugnātē legi mētis mee. cū exemplo
docem⁹ cū audim⁹ illū repugnātē. nemo se faciat
despantē. Ita cōmēorat b^o tū Aug⁹. in quodā s^o mōe
sic. d. Cōcupiscētia cū qua nati sum⁹? fīri non p^t
q^o m^o dū vīuim⁹? Cotidie mīui p^t. fīri nō p^t. De
qua d^r ap^olus. Non q^od volo hoc ago. et. Nō ergo q^od
vult agit ap^olus. q^o ma vult nō cōcupiscē et tū cōcu-
piscat. Ideo nō q^od vult agit. nō q^o ma illa cōcupiscētia
mala trāhebat ap^olū subīngatū. ad cōcupiscēdū
ad fornicandū. Absit. luctabat⁹. nō subīngabatur
sed q^o ma nolebat hīre. et hoc cōtra q^od luctabat⁹.
ideo dicebat. Non q^od volo ago. Cōcupiscē nolo et
tamē cōcupiscō. non q^od volo ago. sed tū cōcupiscē-
cie nō cōsencio. Non em̄ talit⁹ dīcet. cōcupiscēcias
carnis ne p^ofecerat. si eas ip^oe p^ofiat. Sed constituit
tibi ante oculos pugnā suā. ne tuā tūmēs. Si em̄
nō dixisset hoc ap^olus. q^on vīdēs moueri cōcupiscē-
ciā in mēbris tuis. cū tu nō cōsentires. tū cū eam
moueri vīdēs. forsitan despares et dīces. Si ad dēū
p^otimere. sic non mouer. vīde ap^olū pugnatē. et nō
li te facē despantē. vīdeo aliā legem in mēbris meis et

Dicit apłs. Ago quidem bonū. cū male cōcupiscentie
nō cōsentio. sed nō pfiat bonū. vt oīmo nō cōcupiscā
Eiusus g. hostis meus quō agit malū. et nō pfiat
malū. Agit malū quia monet desiderū malū. nō
pfiat malū. quia me nō trahit ad malū. et ī isto bello
est tota vita scōp. Amic g. frēs. tenere hūc modū
mētē. seruite legi dei cōcupiscentie nō cōsentied. carne
legi pāi cōcupiam sentied. sed ex necessitate. quia cō
cupiscat. nō quia cōsentias. hec Aug. de hoc est qdā
glō. sup illo vbo pauli. Velle adiacet michi. 2a. sic dicit.
Rebellat em̄ homo cōcupiscentie. et nō cōsentit. delect
tat em̄ cū vpor aliena. et nō amitt. mētē auertit
In secretario mētis intrat. videt foris strepētē cōcupis
centiā. et intus mūdāt cōsāam. agit g. bonū. qā cōcu
piscē nō cōsentit. sed nō pfiat bonū. vt. f. oīmo nō
cōcupiscat. hec glō. Ecā pugnā int̄ carnē et spm̄ nō
est piculosa sed potius salubris. que ad meliorē sta
tūm nos puocat et cōpellit. Vnde deus elās suos nō
mīqm̄ vtilit̄ subtrahit grām. et pbat p diuersa
tēptamēta. ut in vtilit̄ pfiat. de hoc daniel abbb.
in sua collatōe sic dī. hāc pugnā vtilit̄. mīs quoq;
infectam mēbris. Ecā in apłō ita legim. Caro em̄
cōcupiscat adūsus spm̄. spūs aut̄ aduersus carnem
habem. et hic pugnā in viscēatā quodam corpī mō
dispēsacōe dñi paratē. Quidq; em̄ genalit̄ et sine
aliqua exceptiōe omīb; mēst. quid aliud iudicari
potest. nisi ipi hūane substantie post ruinā premi
hōis velut nālīt̄ attributū. et qd vniūsis cōgenitū
cōcreatūq; dēphendit. quō nō credendū sit arbitrio dñi
nō nocent. sed cōsolantis infectū. Causam vō belli
hū. i. carnis et spūs hanc esse pūciat. vt nō qdā
q; vltis illa faciat. Ergo id qd parauit deus. vt
ad vobis nō possit impleri. i. ut nō quecūq; volum;
illa faciam. si impleat. quid aliud credi p̄t esse qm̄
noxm̄. Et est quodam hēc pugna vtilis nobis dispē

facōne iracōnis inferta. et ad meliōrē nos statim
pnotās atq; cōpellens. Quia sublata pculdubio cō
trario pmaiosa succedet. Vnde dauid. de facōne dñi ba
lem esse cognouit. Vt nequaquā orare maluerit. ne adeo
in nullo penit relinqret. Hōc enī faciebat in cogitā
tione. sed tēptatā eā potius depnt. sic dices. Non me
derelinq; vsq; quaq; Ac si dicit alijs vbiis. Quid q; de
linqre soleas vtilit tuos stōs. ut eos pbes. Alii enim
ab aduersario tēptari non possūt. nisi ate pauli sper
fuerāt derelicti. et ideo nō rogo ut miquā me derelin
q; quia nō expedit michi. ut nō ul meā infirmita
tem senties dicā. Bonū michi q; hūiliaſti me. uel
exercitiū nō habeā piliandi. Quod sine dubio hīc nō
potero. si michi semp et mōrumpre cohesent dīna
ptectio. Sed magis peto. ne me vsq; quaq; deremas
id est vsq; ad immetatē. Qntū enī michi vtile est.
si me paululū subrelinqs. ut desiderij mei cōstācia
cōplet. tantū noxiū. si pmeritis ac delictis meis
mimū me derex paratis. quia nulla vtiū hūana
si diutius mēptatōe tuo amolito dererat. sua potit
cōstācia pdmare. et nō ptm aduersarij. uel poten
cia ul facione succūbē. nisi tu ipse. qui es hūanazp
mū cōsatus. ac luctamū modēator. nō pmissis tēp
tari nos sup id qd possim? sed fecis tū tēptatōe exi
tū ut sustine possim? Hec damel abbē. **N**ōndū est
enā de bello qd intra nos cotidie gerit. hoc est inter
carnē et spm. q; victoriā nō pōt hīc spūs aduersus
carnē sine clamōre et magno labore. Nam sūt multi
qui vtiū quidē desiderāt hīc. sed clamōre et laborem
p eisdem vtiū obtinēdis nolūt subire. de hoc da
mel abbē in collatōe patip sic dī. Eū igit utraq; de
fidenā. i. carnis et spūs. in vno eodemq; sint hōmīe.
intestmū cotidie intra nos gerit bellū. dū cōcupis
cēcia carnis. que papitat fert ad vicia. hīc que ad

pntem requie ptinet delius gaudet. Quibus et
ta concupiscencia spūs aduersata. ita desideat. totis
spitalib? studiis inherere. ut et necessarios carnis vs?
oportet excludere. Caro luxurijs ac libidine delectatur.
Spūs ne ipis quide nālib? desideriis acquiescat. Illa
cupit faciam sopno. repleat cibo. hic itaq? vigilijs
et ieiunijs sagmat. ut ne ad ipm quidem necessariū
vite vsim sompni abūq? velit ad mittere. honoib?
et laudib? illa hominū cōfouet. hic rogatus sibi m
inijis ac psequutoib? gloriatur. In hac igit utraq?
cōcupias anime voluntas in meditullio quodam
vitupabiliore cōsistēs. nec vicijs flagitijs oblecta
nec virtutib? acquiescit. sic qres a passionib? tpari
uel absolm carnalibus. ut nequa q? dolores velit
necessarijs sustine. sine quib? desidia spūs nequeūt
possideri absq? castigatione carnis. castimonia cor
poris desiderijs obtine. sine vigilijs labore cordis
acquirere puritate. cū requie carnis spitalib? exorbe
rare vitib? absq? ullius exaspacōe cōmici. paciē
grām posside. humilitate xpi sine honoris mundani
exerce iactura. religionis simplicitate cū seculari
ambicōe sectari. xpo cū horū laude ac fauore ser
uire. Distractōne veritatis. sine cuiuspiā ul tenui of
fensione pferre. Postremo sic vult futā cōsequi bō.
ut pñcia non amittat. hec damel abbs. Sed et hoc
cōsidēandū. q cū tēptacōibus et cōcupiscēcijs carna
libus resistit anim? tribulacōne ex hoc sustinet. si
vō admittit eas et cōsentit. tūc nō tribulacōne. sed
potius delectacōem et cōsolacōne in ipso aīo paruit
Si vō cupim? vnicū vicia. oportet ut cōtraria cōtra
rijs. hoc est pbtates vicia tuerēt. Vnde dī bñs Bñh?
Quare tribulam? in tēptacōibus. nisi dū resistit tēp
tacōi cōcupiscēcie repugnat? Si em volūtate ad
mittūt. iam tribulacōne nō ingerūt. sed potius cōso
lacōne. luctam? q cū hys vicijs. qm̄dū eis resistim?

ut cōtinuacō

et tunc supplantamur. quoniam ita victa sunt ut amplius non
impugnent. que et si perfecte vincte cupimus. oportet ut
eorum contraria in nobis plantemur. Ut videlicet contra cupi-
ditatem vel auariciam quam mundus ingerat paupertatem
Contra voluptatem austeritatem. contra superbiam plenam
humilitatem induamus. que tunc cum perfecte vite nostre insede-
rint. iam mundum perfecte contempnimus. Hec Bernardus. Etiam
non dicitur. quod non minus vni iusti et flagellis atteruntur. et
circa hoc et temptationibus fatigantur. sustinent namque
infirmi tatem corporis. vel aduersitates tribulationis. et
tamen non deest eis. eadem temptatio carnalis delecta-
tionis. sed electi humiliter temptationem repugnant. repro-
bi vero illis consentiunt. De hoc Bernardus. In libro primo morum
sic dicit. plerumque enim et aduersa exteri patimur. et inter
temptationum impulsu fatigamur. Ut et flagella car-
ni cruciunt. et tamen ad mentem carnalis suggestio non veni-
det. Hinc est quod Ieremias deplorat. d. Foris miseri-
gladius. et domi mors similis est. Foris enim gladius
misericorditer. cum nos exterius vincta feriens configit
sed domi mors similis est. quia et flagella sustinent
et tamen intus conscientia a temptationis sordibus munda non est
Sed hec aliter agunt a reprobis. aliter ab electis. Illorum namque
corda ita temptantur ut consentiant. Illorum vero temptationes quod
suscipiunt sed repugnant. Illorum mentes delectabiles ca-
piunt. et si ad tempus quod male suggerunt displicet.
sed postmodum per deliberationem libet. Isti vero sic tempta-
tionum iacula excipiunt. Ut semper resistendo fatigantur
et si quando usque ad delectationem mentis capiunt. ipsa tamen sub
reparatione sue delectationis erubescunt. et foris conscientia red-
arguunt. quidquid extra se exsurgit carnale deprehendunt.
hec Bernardus. Sciedum est. quod magna est misericordia hominum
in hac peregrinatione degenantium. et in isto mundo consan-
ciantur. quia si quis perversus est vel sibi. tamen eterna
damnatio post hanc vitam eum sequetur. Si vero quis
iustus fuerit. dimissis tribulationibus et temptationibus afficiat

nec leuare caput p'mittit. Unde b'us Job dicit. Et si impius
 fuero ve michi est. et si iustus. nō leuabo caput satina-
 tus afflictōe et miseria. Quod b'us g'g. in 10. li. more
 sic exponit. d. Impius namq; ve habet. iustus miseria
 quia et etna dāpnacō repbū sequit. et elatus quisq; dolo-
 ribus tñsitorie aduersitatē expiat. Impius caput leuat
 sed elatus euadere ve qd sequit nō valet. Iustus labore
 sui dāpnis afflictus. caput leuare nō sinit. sed pressus
 a ppetua afflictione libeat. Ille sem volūptatib; erigit
 sed simplicis sequētib; mergit. Iste se in dolore dep'mit
 sed tamē a pondere etne adūsiōis abscondit. Cōsi-
 derans hoc vir s'us. dicit. Et si impius fuero rē. Ac si apte
 deploret. dices. Aut substratus carnis desiderijs simpli-
 etno subitior. aut repugnās illiat motib; pena p-
 senti crucior. quia a labore dāpnis liber nō sum. Sed
 supna dispensacō. idēto tota nos sibi intecōe sūiētes
 carnis mē p'mittit mpugnacōibus cōcuti. ne mēs
 mīa m'supbia audeat p'sumptōe sue securitatē eleuari
 ut dñ pulsatā trepidat. in solo auctoris adiutorio spe-
 pedem robustius figat. hec g'g. *ut possit hō in hoc mūdo*

O vero et de hoc. *ut hō uiuē in tēptacōib; . xxxv.*
 possit uiuē in hoc mūdo sine tēptacōibus?
 Debes scire. q' nō p't sine tēptacōib; esse sup-
 terram. Si vero tollit aliqua tēptacō quā quis patitur
 feruēt et timidus expectet aliam. nec v'mqm debet sibi
 in corpe mortis hū? requiē polliceri. quia sicut nec ma-
 re sine fluctibus. ita nec vita hominis carē p't tēptacōi-
 bus. De hoc b'us Israh' sic dicit. Hic p'monitos vos esse
 volo. neminem sup terram absq; tēptacōe victurū. et tū
 forte tollit aliqua securū aut mag' pauidus expectet
 aliā. et sic petat ab ea liberari ut m'q'm sibi in corpe
 mortis hū? libertatē p'fctam seu requiē audeat pol-
 liceri. Quia in re cōsideranda est nobis tam benigna er-
 ga nos diuine dispensacō pietatis. ut quibusdam
 nos tēptacōib; p'atāt d'micus occipari. ne forte

periculosiores occurrunt. ab aliquibus vero citius libent
ut possim malis. quas nobis utiliores fore pūdet
exerere. Necesse est enim ut veniat temptatio. Quis ei
coronabit. nisi qui legitime certavit. Quis autē itabi
m. si desit qd impugnet. quid michi cū victoria cum
non sum impugna. qd deus misericorditer nobiscum
agens vult nos tribulacōibus exercere. ut qd vniuersis
opibus a nobis non pōt extorqueri. saltem in laborio
sis tribulacōibus obtineat a nobis deus. et ideo sicut
nec mare fluctibus. ita nec vita hominis carere potest
tēptacōibus. nec potest pax firma et solida esse in
regione sua. Tot enim tēptacōibus plena est vita
mā. ut nō in merito tota ipā tēptacō debeat appellari
hec Bn. Nullus g. est qui multū in viciis pferat
qm̄dū est in hac corruptibili carne. pōt carere tēptacōi
bus. et nō moueri illicitis desideriis ac cupiditatibus
cum malignis spūs actionib. pulset tēptacōib.
eos quos vident magis resistere viciis et insistere vici
tibus. Unde leo ipā de hoc sic dicit. Quis hac fragili
carne cūdat. et in isto mortis corpe cōstat. eadē
qui multū valdeq. pferat. ita iam de sua pfectione
secum sit. ut ab omni se illecebris pido credat alienū
Licet donet sanctis grā diuina cotidiana victoriā
nō tū auferat materiā dimittendi. quia et hoc ipm̄
de mīa ptegent est. quia natē mutabili. ne de cōfecto
pilio supbnet. p. voluit superesse quod viceret. Nam
nullis illecebris cōmoueri. nullis cupiditatib. tūllari
nō est istius vite. que tota tēptacō est. et qm̄ mīn
viciat. qui viciā ab eadem non viciat. Supbū est
enī de non peccādi felicitate psumē. cū hoc ipm̄ pre
sumpisse peccasse sit. dicit Iob. Si dixerim. quia p
catū nō habem. nosipos seducim. Nemo g. se fal
lat. nemo deapiat. neq. ita quisq. de cordis sui pūte
cōfidat. ut putet se nullis tēptacōm. pidiis subiacē
cum pūgu ille tēptator actionib. eos pulset insidie

quos maxime viderat abstinere a peccatis. Hec leo ipse. De hoc
et beatus Gregorius in vniuersali. moris sic dicit. Nequaquam magis sic
in hac vita peccata rationis iusticie pacem deserit. ut mea
dem iusticia in concussione maneat. quia et si iam a cordis
habitu concupiscentiam rectitudo eliminat. ipsa tamen culpa que
repellit cogitationis. in se fortiter assidet. ut sibi aperiat
pulsat. Unde per Moysen dicitur. Factum est mane atque subiacens
factum est vespere. Mane quippe ad vespere dicitur. quia nimis
lucis rationis umbra sequitur temptationis. Sed quia eterni
lucis temptatione non extinguitur. nequaquam nox sed vespere facta
prohibet. quia nimis sepe temptatio in corde electorum lumine
iusticie abscondit. sed non interimit. quia ad pallare tre-
pidationis pertrahit. sed funditus non extinguit. Electi ergo
post sompnum resurrectionis appetunt. post resurrectionem
vesperam persequuntur. quia de peccato ad iusticie lumine coniunguntur.
latet. et in ipso iusticie lumine posita. semper se contra illece-
bras temptationum parant. quas nimis non timeant sed ex-
pectant. quia humilitatis sue rationem et temptationem perfi-
cere non ignorant. Quoties autem contra corruptionem suam
virtute contendunt hinc integram salutem nequeunt. Quis ergo
dies penitus vite finiunt. Unde per Iob dicitur. Et replebor do-
loribus usque ad vespere. modo namque aduersa rariunt. in
ipsa quoque prospera. callida hilaritate blandiunt. modo sur-
geat via bellum carnis exortat. modo delectata animam ad
elationem vocat. Bonorum igitur vita doloribus usque ad vespere
ram replet. quia quousque tempus corruptionis agit
mentis externaque afflictione concutit. et salutis securitatem
non inuenit. nisi cum diem funditus temptationis relinquit
hec Gregorius. Sancti tamen vni vellent et desiderant. non mo-
ueri illius concupiscentie et delectationibus. sed efficere hoc non
possunt. quoniam in carne viuunt. Unde restat ut ipse concu-
piscencie et delectationibus carnis resistat. quoniam in hoc corpore
corruptibili deo militat. Hec et quedam alia beatus Augustinus
in libro de vniuersis apostoli commemorat sic. d. Caro enim concupis-
cit aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnem. Hec sibi inimicum

aduersant. ut nō ea que volūtas faciat. Quid est nō
ea que volūtas faciat. ut oīmo mille sint cōcupiscēcie
malas et illicitas dēlectacōm. qd q̄uis stū hic velit
nō efficiat. qm̄ dū hic vuit. Hoc nō impletur. Quid ḡ
restat. Spū ambulate. Et q̄ma nō potestas efficē ut
cōcupias carnis cōsumat. cōcupias carnis ne pficiat.
Consumme quidem illas atq; finire et penitus extir
pare oīmo velle debetis. sed q̄d in sūt in nobis. et est
alia lex in mēbris vris. repugnās legi mētis vre. cō
cupias carnis ne pfeceritis. sed cū perturbat vos temp
tatio. Audite p̄ psalm̄ dicēte. misere mei dñe qm̄ in
firmi sum. Et aīa mea t̄bata est valde. et tu dñe vsq;
quo. Quid est vsq; q̄. Quosq; p̄bes. q̄ma ego subue
nio. Si em̄ cito subuenire. ludamē nō sentires. tamq̄
de tuis vniuersis sup̄bnes. et p̄ista sup̄bia m̄q̄m ad vic
toriam puenires. dictū est quidem. adhuc te loq̄te dictū.
Ecce assum. Sed deus et ad dīe adest. et diffēdo adest
ne p̄properā cum implet volūtate pfectam nō imple
at sanitatē. Non em̄ fr̄s mei ap̄lo paulo nō aderat
qm̄ cū itaret ne extolleret timebat. In magnitudine
inquit reuelacōm mearū ne extollar. Sed videte me
dicamētū qd sibi dī appositū. Ne extollar inquit. dat
est michi stimulus carnis mee angelus sathane ut
me colaphiset. Caput cedebat. ne caput extolleret.
O antidotū q̄i qd de serpente cōficiat. et p̄ptea tūctū
mācupat. Sed inquit m̄ceptacōe dē erat dñs demq;
ut sciat quia ad erat. Videte quid cer rogāta respon
deat. Dixit inquit michi. Sufficiat tibi gr̄a mea. Uā
v̄tus in infirmitate pficiat. Ego inquit non medicus
optimus in quē timorē p̄gat q̄ volo sanare. q̄ste ad
hibeā qd sciam. Sufficiat tibi gr̄a mea. nō sufficiat tibi
volūtas tua. opus est m̄m in hac vita esse debet. ac
tiones carnis spū. mortificare. cotidie affligere.
minuere frenare interime. Qm̄ em̄ multa pficiētes
nō iam delectant. que antea delectabāt. qm̄ dēlectabāt

et nō ei cōsentiebat mortificabat. quia iā nō delectat
mortificatū est. Calca mortuū nisi ad viuū. calca
iacētem. cōflige cum resistēte. mortua est em̄ vna
delectatio. sed vivit altera. sed illi dnm nō cōsentio.
mortificas. cū cepit oīmo nō delectat mortificasti.
Hec est actio nra. Hec est militia nra. in hoc agone.
cū cōfligim? dnm habem? spectatōre in hoc agone
cum laboram? dnm habem? adiutorē. Si em̄ nos ipse
nō adiuvat. nō dico vnicē. sed nec poterim? pugnare.
Cum q̄ dixisset ap̄ls. Si autē sp̄s actiones carnis
mortificauit vmetis. id est illas cōcupis carnis
quibus nō cōsentire magna laus est. quas nō h̄re
pfectio est. Hec Auḡ. Et nōndum q̄ sūt nōnulli qui
cū patūt aliq̄s tribulacōes uel temptacōes locum
aliū querūt ad manēdū. ut p hoc possint quietari
et cū mōri impedimēto deo finire. sed homo in hac
vita posuit? in nullo loco q̄uis et secreto p̄t sine tēp
tacōibus vnicē. vmo p̄terq̄ ibi maior dolor tēpta
cōis inuenit. vbi mutādo locū requies sperabat.
Hoc autē p̄mittit om̄ps deus. ut homo cognoscat
infirmitatē suā et humiliet. et nō in p̄nti vita reges
sed in fut̄a querat. De hoc b̄tus gḡ. in xpm̄. li. mox
exponēs illud dcm̄. Intrepas quoq̄ p̄ dolore ī lūlo
et om̄ia ossa eius marcescē faciat. sic ait. Cū em̄
quisq̄ carnis secularib? fatigat? deseret p̄ dminam
grām hui? mūdi itinera laboriosa cōpūgit. cogita
re solet. quō p̄ntis vite desideria fugiat. et ab eius
laborib? requiescat. sibi q̄ mox desiderate quietis
ordmē querat. et velut q̄ddā stratū. sic a cūctis la
boribus cessacōis locū inuenire cōcupiscat. Sed
quia in hac vita ad huc homo posuit? in cuiuslibet
ordinis loco. in cuiuslibz secreto recessu sine tēptacōi
bus vnicē n̄llaten? p̄t p̄terq̄ in id quod ad requiem
cōstituit. maior dolor tēptacōis inuenit. Unde recte
p̄phetā d̄r. vniūstratū eius v̄sasti in infim̄te ei?

Ac si dicet. O me qd hic sibi pauid ad requie. hoc ei
imitasti oculto iudicio ad pturbacoem. a uod pio qda
cōsilio agit. ut hui⁹ pēgnacois tpe elcō p vita tbe⁹
dia qmpe est vita presens qua ad priam tendim⁹
et idco hic oculto iudicio frequē pturbacoē cōteri
m⁹ ne viam p patria diligam⁹. Solet em nōnulli
viatores cum amena fortasse prata in itine con
spiciūt. et p gendi moras in nectē. et accepti itine
ris rēitudine de mare. corp q⁹ gressus tardat pul
chritudo itineis dū delectat. electis suis ad se pgeat⁹
dñs hui⁹ mūdi. iter asperū facit. nedū quisq⁹ vite
pntis requie. q⁹ vie amem⁹ pasat. magis en dū
pge qm ac⁹ puenire delectet. nec dū oblectat in
via obliuiscat. qd desiderabat in priā. Quia g⁹ in hac
vita omis mīa quā fortasse pauid⁹ requies ptbat⁹
recte d⁹. Incipiat quoq⁹ p dolore in lūlo. id est in p
sentis vite requie nō temptacois nos stimulis. nō
flagelli afflictione cōturbat. Nam sepe human⁹
anim⁹ qualibz breui tpe sine tēptacoē in bonis
studys fuerit. mox de eisdem studys. in quibz quicq⁹
tēd se exerceat. de ipis v⁹tutibz quibz multiplicari intat⁹
dū p fice se sentit elabit. Vnde pio rectoris nū mo
deramine impulsu tēptacois affiat. ut in eo ipso p
fectus sui elatio cōpumat. Quapp⁹ postq⁹ dixit. in
cipiat quoq⁹ p dolore in lūlo. apte subiungit. et oī
ossa eius marcescē facit. ossa in scripta sūt v⁹tutes acci
pim⁹. sicut scriptū est. dñs custodit omia ossa corp⁹
nū ex hys nō cōtetur. Quod vtq⁹ nō de ossibus cor
poris. sed de v⁹tutibz dicit mētis. Cum g⁹ incipiat p
dolorem. in lūlo omia ossa facit marcescē. quia cū
in ea requie quā nobis ab hoc seculo ppariam⁹ flagel
lo tēptacois afficiim⁹. quia fortasse ex v⁹tutibz nūis
in fluxu potuim⁹. cogito infinitatis nre tedio expe
nuam⁹. Cū em sic cupim⁹ ad deū p ficiim⁹. si pfectū

782
mā temptacō nulla pulsaret. aliam. os fortitudinis
esse credim. Sed quia nobiscū supna dispōitō agit.
ut infirmitatē nrē. quia p̄ficiētes obliuiscūt. temptati recola.
et in p̄fecto mō qd in diuino munie et in temptacōe cōgscim.
quid de p̄prie vrbis p̄sumam. Que nos p̄fecto tempta.
ad pleni rapet. nisi p̄tēcō supna fuaret. sed pulsati n̄
frangit. impellit nec mouet. quatit nec dicit. ut de mā
infirmitate sentiam. esse q̄ quatin. et diuino munie esse
q̄ stam. hec ḡg. Et quia impossibile est hoīem in hac
vita nō temptari. Ideo omēs tam iusti qm̄ p̄ccōres cōti
die orāt dicētes. ne nos iducas in temptacōm. Uō est em̄
orandū. ut nō temptem. sed ne in temptacōne mducam.
hoc est temptacōi cōsentiam. Qd beda in qdā omnia
tangit sic. d. Impossibile est hoīem. qm̄dm in hac vita
fuit nō temptari. Vn̄ omēs tam iusti qm̄ p̄ccōres cōti
die in orōne dicūt. ne nos ducas in temptacōm. Uō ḡ
p̄cipit dñs orādū. ut nō temptem. sed ne in temptacōm
mducam. Aliud est em̄ temptari. et aliud in tempta
cōne mduci. Temptat qm̄l. qm̄ ut aīa ut corpe in
delicacōm aliam. vicij trallat. mducāt vō in temptacōz
si sue delicacōi cepit cōsentire. hec beda. Cōsideras
igit b̄tus Job. q̄ p̄t lapsū p̄m hoīs hūanū genus
tot miseras temptacōm in hoc mūdo sustiēt. vitā istā
p̄ntē totā esse temptacōm sic denotat. d. milicia est
hoīs vita sup̄ trā. Quod b̄tus ḡg in vñs li. mōz
exponēs sic ait. hoc in loco t̄p̄lacōe veteri. nequaquā
milicia hoīs vita. sed temptacō vocat. Temptacō itā
q̄ ip̄a milicia est. que dñ cōtra malignoz spritū
insidias vigilat. in bellorū p̄cinctu pauldubio exsu
dat. Alōndū vō. q̄ hec eadem vita hoīs. nō temptacō
nē h̄re dicit. sed ip̄a temptacō esse p̄hibet. Sponte
quippe a statu cōdicōis lapsa. et corruptōis sue pu
tredine subdita. dñ sibi exsemetip̄a molestias ḡng
nit. hoc est iam facta qd tollent. Quia em̄ statim

mentis inanimata deserunt. quid in se nisi motu varie-
tatis inueniunt. Unde nunc et si ad summa appetenda se eri-
git mutabilitatis lubrico impulsu primum a semetipso
cadit. vult in contemplatione stare. sed non valet. cogi-
tationis gressum fugere incipit. sed infirmitatis sue lap-
sibus enervatur. quae nimis mutabilitatis suae onera
quia volens exspectat. nolens portat. Quicquid homo
possidere carnem potuit. si bene ab auctore conditus pos-
sideri voluisset. tunc contra conditorem se erigere studuit.
in semetipso primum carnis contumeliam inuenit. Sed quia
cum culpa simul ab origine et pena propinquat. inserto
infirmitatis vicio nascitur. et quasi nobiscum hostem duca-
mus. quem cum labore superamus. Sic itaque humana vita
temptatio est. ut et si iam ab iniquitatis perpetratione
compositus. in rebus tamen bonis operibus. modo malorum memoriam
modo seductionis caligine. modo intentionis suae interruptus
fuerit. Alius namque iam alioquin carni resistit.
sed tamen adhuc luxurie fantasmatum tollit. quia quae
volens facit. horum nimis meminit. et penam sustinet
quam voluptate putavit. Quia vero ad deum culpam
trahi metuit. ventrem abstinentiae vigore restringit
vultusque ex abstinentia pallescat. Cumque in facie palor
aspiciat. reuerenda ab omnibus vita laudat. moxque inanis
gloria ad abstinentiam animam cum vobis fauoris venit. quam
contumacia mentis dum subigere non valet. eum per quem veniat
tergere a facie palorem qui. Sicque fit ut infirmitatis
nervi ligati. aut palorem abstinentiae fugientes. iterum
per alimen tum subdi luxurie metuant. aut impulsu luxu-
rie per abstinentiam superant. palorem suum inani glorie mili-
tare praesumat. Alius lapsus superbie superans. toto
iam desiderio statim humilitatis apprehendit. Cumque
superbiētes quosdam usque ad oppressiones innotescunt erum-
pe conspiciat. zeli exortatione succensus. postponere aliquatenus

cogit. quod dea erit bñm rectitudinis exeat. pñis qñ
nō mā suetudine sed aucte cōtradiat. vñd plexpit. ut
aut hūilitatis studio. zelū rāitudinis deserat. aut rur
sū zelo rāitudinis turbet hūilitatē studiū qđ tenebat. eūqñ
suata siml et zeli auctas. et pposita hūilitas nō possit
sibi metipñ homo expēbacōe in cōgmē reddīt. ita ut
vehemēt ambigat. ne aput seductū aīm. aut supbia
se aucte zeli mīmet. aut torpor pauidus hūilitatē
fmgat. Alius amore cōditoris exatatus a tremis co
gitacōibus mētem tūat. assidua oracōe suspendere
atqñ hāt in secreta quēt intime securitate collocare
sed in ipō orōnis sue ascensu. dñ elenari ab infimis
māt. et inferiorū fantasmate relūbeāt. atqñ admittē
dam lucē mētis oculus tendit. sed ex corpore vsu sur
gētib⁹ tēnax rerū ymaginib⁹ obscuratur. vñd fit
plerūqñ ut intendētis animi. ipā sua infirmitate fa
tigatus aut orōnē desēns desidīa torpeat. aut si diu
in orōne māserat. añ enis oculos occultarū ymaginū
caligo densescat. Bene aut dī. Temptatio est vita
hoīs sup tiam. qñ ibi quoqñ reatū descensionis inue
nit vbi se puectū cōphendē ascensionis putauit. et
inde mēs cōfundit. vñd surgē a cōfusione in tebat⁹
et p hoc ad semetipam dñbeata redeat. p hoc semz
ipām iam tollā et coadunata tñsibat. Temptacō
qñ est vita hoīs sup tiam. quia aut aliena a vtu
tibus ad celeste pñm surgē non valet. aut ditata
domis spūtalib⁹. aliquñ detexi ex occasione vñtūm
ruit. hec gñ. de hoc est p quēdā sic dī. Nullus em
gradus est pfectōis. qñcuqñ excellens. in tota vita
pñti et in quolibz tpe ul pte ipñs. pñ esse sine tēpta
cōe et tribulacōe. quia nichil nisi tēptacō est vita ho
mīnis sup tiam. vñd dīat Job. anīcia est vita ho
mīnis sup tiam. p quā salz miliciā pugna cōtinua

instamur. contra tres hostes viatoris. scilicet carum mundum
et dyabolum. hec ille. Considerantes igitur quod non sit pax
in ista vita. que plena est temptationibus. confugiamus
ad creatorem nostrum et humiliter postulemus ab ipso auxilium
ut tot temptationibus resistere valeamus. Ad hoc faciendum
hortatur beatus Bernardus sic dicens. Non potest esse pax firma
et solida nisi in regione sua. tot temptationibus plena
est vita nostra ut non in merito tota ipsa temptatio debeat
appellari. Sed qui sumus nos. aut que est fortitudo
nostra ut tam multas temptationibus resistere valeamus. Videntes
ergo defectum nostrum. et quod nobis non sit auxilium aliud
ad eius mercedem tota humilitate transimus. Cum ergo tempta-
tio impetum sentimus in cogitatione. statim fugiamus
ad ipsum. et humiliter postulemus auxilium. Nonne cooperatur
nobis in bonum illa temptatio. unde et humiliores effici-
mur. et cauciores. hec Bernardus de viis que se paliant sub virtutis specie

Uellem et informari et de pravis consiliis et laqueis demonum
de viis que se paliant sub virtutis specie
ac et de pravis consiliis et laqueis demonum
quibus solet fideles. et christi milites temptari. **C**ircum
debes quod triplex est temptatio. manifesta. impetiosa
et fraudulenta. Temptatio manifesta est cum quis tem-
ptatur per luxuriam. superbiam. aut auariciam. et cetera vitia
que manifeste et aperte mala sunt. hac temptatione temptantur
infirmi ac teneri. in quibus nondum est timor dei. et
in quibus amor mundi extinctus non est. et ideo reac-
cendit. ex concupiscentiis mundi. sicut candela adhuc
fumigans cito capit flammam. Temptatio vero impetuo-
sa est. que quandoque violentius ad peccandum stimulat. et hec tem-
ptatio solet fortiores impetere ut qui mollibus non flectuntur.
duris et robustis temptationibus quandoque ventis validis euol-
lant. Temptationes autem fraudulente sunt. que sub specie
boni se paliant. et licet quosque rudes et stultos decipi-
ant. qui nondum cognouerunt altitudinem satane. id est
astutias eius. tamen singulariter perfectis et bene profectibus

insidiant. Vnde dicitur per prophetam in via hac qua ambulabam
abstulerunt latronem michi. Et beatus paulus ipse sa-
thanas transfiguratur se in angelum lucis. Si enim eis in
sua figura appareret que tunc est. horrent eum et fuge-
rent. Si aperte impugnaret eos resisterent ei. et auxilio
dei fugerent eum. et vincerent. et sic nichil apud eos perfi-
ceret. Boni enim quia mundi sunt. detestantur inmundam peccata
quia vitiosi sunt. vnde contra omne malum repugnant
quod malum esse cognoscunt. Vnde ergo angelus sathane
in specie boni angeli quem credit a bonis diligere. ut tanto
facilius decipiat eos. quod bonus mundus putat. et
qui non solet insidiari bona mutare et suadere. Vnde dicitur
Bernardus. Bonus nunquam nisi boni similitudine deceptus
est. et ut facilius recipiat eius persuasio. primo solam bonam
proponit. postmodum mixta malis. tandem falsa bona
sed vera mala. postremo cum irriter eos et illaquea-
uerit. insolubili. caput venenatum erigit. et eis in
apta peccata eos decipiat. Sicut scorpius qui blandam faci-
em habet. et caudam venenosam cum qua occidit. Quan-
ti sub specie spiritualis dilectionis spirituales feminas visitat
et propter ordinem ipsarum obtentu. ecce quanta puritas in in-
tentione prima. scilicet castitas et deuotio. Postea sequuntur lo-
ge confabulationes. modo de deo. modo de mutuo respectu
amore et fide. deinde sequuntur amorosi aspectus ecce
quo mixta sunt. tam bona spiritualis consolatio et col-
loquutio. et fidelis affectio. cum malis inuoluitur con-
fabulatio. et incaute familiaritas. et inuidialis ocu-
pationis cordis etiam dilectionem. Tandem consequuntur falsa
bona sed vera mala. scilicet amplexus. oscula. et cetera inco-
uenientia que omnia suspecta sunt. et carnalis affectio-
nis indicia. et turpis operis pludra. Et nondum quod hec
affectio carnalis. siue amor inordinatus. ortum habet
ex nimia familiaritate. que nunquam est bona. et ex sug-
gestionibus et inuersionibus dyabolicis. et non solum
solet haberi inter religiosum et religiosam. verum etiam

in femina et feminam. masculum et masculum. cuiusque
conditionis. tam secularium personarum. quam et religiosarum.
Inter seculares et carnales. hic amor totaliter est car-
nalis. nec habet aliquid de spirituali amore. quia cum
pualet. et ei non resistit. ad magnam inmundiciam. et
pitudinem carnis hominem pertrahit. de qua nec est lo-
quendum. in religiosos vero hic affectus siue amor. primo
est spiritualis. postmodum crescit quadam familiaritate
et suggestionem temptatoris. solet misceri carnali affec-
tione. postremo vero pualet dyabolica temptatione. et
propria negligencia. totus hic amor mutat in carnalem
amorem. quia astutus dyabolus. primo occultat temp-
tationis laqueum. donec amor crescat et tenax fiat. et
quibus corda timetia deum huiusmodi carnalis amor non ob-
stat. tunc habet qui passionem sustinet. magna impedita
in spiritualibus exercitiis. et in amore dei patitur. Et licet
homo timorem dei ac sue conscientie precibus habeat. in flagi-
cium magnum non cadat. tunc magnas molestias animae
et remorsus quosdam constanter propter talem temptationem
die nocturne in anima tollerant. Unde necesse est ut quilibet
qui se per hunc mordacem amorem pulsari considerat.
anquam minus pualet. et in aliquo anime pulum de-
ducatur. huiusmodi periculo se temptationi resistat. Inhibet et
modum paliat se sepe superbia. sepe inuidia et aua-
ritia. et alia vitia que cum non audet bonos temptationes
aperte quos sciunt omne malum ordine assumunt aliquid
virtutis velamen. ne agnoscant esse quod sunt. Sicut qui
se metuit amicum esse. donec admissus dolose interficiat.
De his vitiis que se sub virtutis specie tegunt. et de
remediis videlicet copulatione. Contra hec vitia beatus Gregorius
in libro de moribus sic dicit. Quisquis subigit vitia appetit
et ad eterna retribuciois culmina vere meritis gressibus
tendit. quo magis vallari se videtur bello undique con-
spicit. eo se virtutis armis robustius accingit. et minus
lacula tanto metuit. quanto contra hec venientia fortius

105
pectus munit. Sed plerq; dnm cōtra hoc tēptatōm
bellum fulam magne v̄tutib; m̄tim. quedam se
nobis vicia sub specie v̄tutis tegunt. et q̄i blanda
ad nos facie veniūt. sed cū aduersitatē sint discus-
sa sentiūt. Vnde et amīcib; Job. q̄i p̄cōsolatōe veni-
unt. sed m̄cōtūelias erūpūt. q̄ia insidiaria vicia
v̄tutū facie sumūt. sed hostili inuēctōne nos feriūt
Nam sepe immoderata nra iusticia. et sepe dissoluta
remissio vult videri m̄ia. Sepe incautus timor hu-
milis. sepe effrenata supbia appetit libertas appa-
re. Sed si erūpnā nre captiuitatē agnoscim; si ex
amore ecclie patrie in m̄timis dolem; vicia que male
letas subreperūt. bñ tactibus p̄ualere nō p̄nt Vnde et
bñ subditur de amīcis Job. Cūq; elenasset oculos
suos paul nō cōgnouerūt eum. Afflictos em̄ nos vi-
cia minime cognoscūt q̄ia triste cor mox ut pulsaue-
rūt rep̄bata resiliūt. et que nos letos q̄i nouerāt
quia penetrabāt. merētes cognoscere nequeūt. q̄ia
ip̄o nro rigore frangūt. Sed antiquis hostis. quo
in eis fortit; deprehendi se cōspiciat. eo illa sub v̄tutum
ymagme altius abscondit. Vnde subdit. Et exclamā-
tes plorauerūt sassisq; vestib; sparserūt puluerem
sup caput suū in celo. sederūt q; cum eo m̄tra. Signat
em̄ pietas p̄ploratū. discretio p̄passionē vestri effatus
opere p̄puluerē caput; hūilitas p̄sessionē. Aliqñ em̄
p̄m̄ quid hostis insidiās simulat. vt ad crudelitatis
terminū p̄ducit. sicut est cum plebs p̄disciplinā culpā
phibet. q̄tū que hic nō rep̄mit gehēne igne feriat.
Aliqñ discretio ymagmē oculis obiat. et ad indiscre-
tiois laqueos p̄ducit. Sicut est cū impulsu eius p̄infr-
mitate nobis plus alimētōr q̄i discretio cōcedim; sed
in discretio cōtra nos bella carnis exatam; Aliqñ aut
affm̄ simulat bonorū opere. sed p̄hñt in quietudinē
irrogat labor. sicut est cum quis quiescere nō valet
et q̄i de oīo iudicare timet. Aliqñ em̄ ymaginem

humilitatē ostentat. ut effectū humilitatē subtrahat
sicut est cū quosdā plus q̄ sūt infimos atq; mētales
sibi met ipsis assent. ut dūm se nimis indignos consi-
derāt. res in quibus p̄desse p̄ximis poterāt m̄stare
p̄tmescat. Sed hec vitia que sub v̄tutū specie anti-
quus hostis occultat. valde subtilit̄ manū cōp̄nāōis
examinat. Qui em̄ veritatē m̄t̄ dolet. que agenda sūt
que ve nō agenda sūt fortit̄ p̄videt. Si em̄ vis cōp̄nā-
ōis in m̄tibus afficiat. om̄is strepitus prave sug-
gestiōis obmutescat. et si cor veritatē dolet linguam
cōtra nos vitia nō h̄nt. hec ḡg. **¶** Et nōndū q̄ antiq̄
hostis tanta se arte palliat. ut nōm̄q̄m̄ ante oculos
decepte mentis vitia v̄tutes fingat. ut exinde q̄m̄sq;
q̄i expectet p̄mia v̄nde et̄na dignus est inmemre tor-
mēta. et p̄pter hoc eo tardius mēs vitia deserat. q̄nto
p̄ v̄tutū sp̄m̄ decepta p̄mior et̄ de eo retribuciōm̄ q̄rat
De hoc b̄tus ḡg. in xxxij. lib. mor. exponēs illud
d̄m̄. Cartilago illius q̄ lamie ferree sic ait. Quid
em̄ p̄ cartilagine. nisi eius simlacio accipit. Carta-
lago namq; ossis ostendit sp̄m̄. sed ossis nō habet
firmitatē. Et sūt nōnulla vitia que ostendūt in se
rectitudinis sp̄m̄. sed ex p̄mitatē p̄dūt infirmitatē.
Hostis em̄ nā malicia. tanta se arte palliat. ut plerūq;
ante decepte mētis oculos. culpas v̄tutes fingat
ut inde q̄i q̄m̄sq; expectet p̄mia v̄nde et̄na dignus
est inmemre tormēta. Plerūq; in v̄lascendis viciis
crudelitas agit. et iusticia p̄uat. atq; immoderata nā
iusti zeli meritū credit. Et cum a distortis moribus
peccantes d̄m̄gi caute debeant. violenta implexiōe
frangim̄. Plerūq; dissoluta remissio. q̄i m̄asuetudo
ac pietas habet. et dūm plus q̄m̄ decet delinquentib;
tpalit̄ pat̄. ad et̄na supplicia crudelit̄ resnat. Non
m̄q̄m̄ effusio m̄ia credit. et dū male suare culpa
sit penes spargi q̄d acceptum est non timeat.

Aliquā timor in cōpetēs hūilitas credit. et ut cū tpali
formidine pressus quisq; a defensione veritatē tacet
arbitrat. q̄ in pta dei ordmē hūilē se potiorib; ex
hibet. Aliquā vocis simpbia vni libertas estimatur.
et cum pelacōm veritati cōtradiat. p̄cūtas veritatē
defensio putat. Sepe ad ea que agenda sūt. incanta
p̄cipitatio laudandi studiū feruor credit. et cū dñi
deratū bonū itēpestua acōne corrūpit. eo agi meli⁹ q̄ ceterū
estimat. Sepe accelerandi boni tarditas cōsilium putat. et cū
exptat vt exptatōe proficiat. hoc insidias mori sup̄lātāt
Igit̄ cum culpa velut virt⁹ aspiciat. necessario p̄sadiū
est. quia tanto tardius mēs viciū suū deserit. q̄nto
p̄ virtutē spēm decepta. p̄mior et de eo retributiōne
querit. Facile aut̄ culpa corrigi. que et erubescat.
quia esse culpa sentiat. Quia itaq; error est. cū virtus
credit. difficilius emēdat. recte dñ. Cartilago illius
q̄ lamie ferree. Beemoth em̄ iste. quo sub p̄textu
boni calliditatē suā fraudulē exhibet. eo in culpa
mētē dñi tenet. h̄mc est. q̄ nō nūq̄ h̄n qm q̄ via.
sanctitatē appetūt. in errorem lapsi tardius emēda
tur. Beethm quippe estimat esse quod agūt. quia
sicut excolende virtuti. sic vicio p̄senerāciā m̄gūt
rectū estimat esse q̄d agūt. idē et suo iudiciō em̄p̄
seruūt. h̄c ḡḡ. cōndū et q̄ sūt dñi tēptacō
nes et laquei dyaboli ac p̄plexitates vt plerūq; ita
peccare faciāt. vt si fortasse p̄cū fugere appetāt
nō tñ sine aliquo p̄cū laqueo euadant. nec etiam
valeant ab vno vicio solui nisi cōsentiat in alio li
gara. Sed cum aliquis sic cōdat. laquei dyaboli sūt
vt nequaquā sine p̄cū tñsire. et euadere em̄ recta
possit. ibi viam euadendi quēre studeat vbi min⁹
p̄iculū aīe esse cōspexerit. De istis p̄plexis tēptacōib;
dyaboli b̄t̄s ḡḡ. in xxxij. li. morp. tractas ill⁹ vbi
verm testiculorū eius p̄plexi sūt. sic aut. pestifera

argumēta machinacōnū eius. p ipā quippe callidi-
tat^{is} sue vires exurit. et fluxa mortalū corda cor-
rūpit. Testes eius sūt suggestiones pñe. quib^{us} m-
mentis corruptione feruescat atq^{ue} mōstiprata
anima iniqui opib^{us} plem gignit. Sed horū testicu-
lorū pplexi nexū sūt. quia suggestiōnū illius ar-
gumēta implicat^{ur} inuicētiōib^{us} illigant^{ur}. Et pleōs
q^{ue}. ita peccare faciūt. q^{ui} tūc si fortasse pñm fugē
appetāt. hoc sine aliq^{uo} pñi laqueo non euadāt. et
culpam faciant dū vitāt. ac nequaquā se ab vna ba-
leant solue. nisi cōsentiāt in alia ligari. Quod me-
lius ostendim^{us} si qua ex cōsuetudine hōmū. illigacō-
nis hui^{us} exempla pferam^{us}. Ecce em^o quidā. dūm
mūdi hūmānitatis appetit. cui lib^{er} alteri. similem
sibi vitam ducēt. q^{ui} secreta illius omī silentiō cōtegat
Iureiurando se astingit. sed is cū miratū est. adul-
teriū petere cognoscat. ita ut et maritū adultē
occidere conet^{ur}. Se aut^{em} qm insinrandū pbiuit. ad mē-
tem reuētit^{ur}. et dūcīs hūc inde cogitacōib^{us} impug-
nat^{ur}. atq^{ue} hoc simile formidat. ne silēdo adulteriū
simil^{iter} et homicidij pñiceps fiat. p dēre trepidat. ne va-
tus se pñij obstringat. pplexis g^o testidōrū nexū
ligatus est. qui in quālib^{et} pñem dēmet. metuit ne
a trāsgressiōis cōtagio non sit. Alius tūcta que
mūdi sunt dēfēns. ac p omīa frangē pñas volū-
tates querēs. alieno se subdere regnū appetit. sed
emm qm sibi pñesse debeat. min^{us} tanta inquisitiōne
dīscit. cū fortasse hūc qm sine iudiciō eligit. cū
pñesse iam cepit. agi que dei sūt pñibet. que mūdi
sūt iubet. Pensans itaq^{ue} subditus. ut qualis sit
culpa inobediēcie. ut quod cōtagiū secularis vite.
et obedire trepidat. et nō obedire formidat. ne aut^{em}
obediens deum in suis pñceptis dēserat. aut rursū
nō obediēs. deum in electo priore cōtēpnat. et aut^{em}
in illicito obēpans. hoc qd p deo appetit. cōtra deum

exerceat. aut rursū nō obtpans eum quē suū iudi-
cem q̄sierat. suo iudicō supponat. Aperte g̃ iste p̄m
discretōis sue iudiciū p̄plexis testiculorū nexu as-
stringit. quia aut obtpans. aut cū nō obtpans in
culpa t̄nsgressiōis ligat. Quia g̃ Beemoth iste. ita
inexplicabilib⁹ nodis ligat. ut plerūq; mēs indubio
adducta vnde se a culpa solūe m̄t̄. inde in culpa ar-
tus astringat. recte d̄r. Uerū testidō per p̄plexi
sūt. Argumēta nāq; machinatōm illius q̄i quo
laxant. ut relinquant. eo magis implicat ut teneat
Est tū qd ad destruēdas eius versutias utilit̄ fiat. ut
cum mēs m̄t̄ mōra et maxia p̄cā cōstringit. si
dmo nullus sine p̄cō euadendi aditus patet nmo
ra semp eligant. quia et qm m̄uorū ambitu vndiq;
ne fugiat claudit. ibi se in fugam p̄cipitat. vbi bre-
uior m̄uor inuenit. vnde cū indubie cōstringim. vti-
lit̄ m̄m̄is subdm̄. ne in magnis sine vema peccem⁹
Ita plerūq; neruorū Beemoth istius p̄plexitas sol-
uit. dnm ad v̄tutes maxias p̄cōmissa minora t̄as-
itur. hec g̃g. Sed et hoc cōsiderādū. q̄ sūt diuersa
cōsilia praua demonū. p̄que solet nō m̄q̄m̄ pia
corda decipe. et ad culpā p̄trahē. et quos nō possūt
p̄vicia apta tēptādō supare. hos q̄rūt p̄ p̄ua cōsilia
implātare. De hoc b̄t̄us g̃g. in xxxij. lib. mōrū ex-
ponēs illud v̄b̄n. Ossa beemoth sicut fistule eris.
sic loquit̄ d̄cēs. Quid possit istius beemoth. nisi cō-
silia designat. Nam sicut in ossibus positō roburq;
corpi subsistat. ita in fraudulēt cōsilijs. tota se eius
malicia erigit. neq; em̄ in quēpiā p̄mit. sed ad calli-
ditatē pestifere p̄suasiōis illiat. hoc vō testiculi eius
ab hostib⁹. i. suggestiones a cōsilijs distāt. q̄ pillas
apte noxia ingerat. p̄ hec aut̄ q̄i ex bono cōsules
ad culpā trahit. pillas pugnādō supat. p̄ hec velut
cōsulendo implātat. Ita quoq; astuta eius cōsilia
dū q̄i blanda p̄uisione cōsulūt. cor a foris m̄t̄ōne

puerit. et dū dulcia resonāt. ad noxia inclinant.
Hoc em̄ beemoth iste magnopere ad exequēdā decep-
tōne sagittat. ut dū pueritatē sue cōsiliū quasi
vtilē ostendit. suauit̄ valeat sonare qd̄ dicit. q̄cūq;
et ostensa vtilit̄e mētē mulceat. et absconsa inq̄-
tate corrūpat. Que ap̄ius incūctis ostendim̄. si
pauca breuiter cōsilio p̄eius argumēta pandam̄.
Ecce em̄ quidam rebus p̄p̄is cōtentus deareuit.
nullis mūdi huius occupacōibus implicari. Valde
formidas quietis sue comoda p̄dere. et valde despi-
ciēs cū p̄cis lucra cūlaxare. Ad hūc hostis callidus
venies. ut intencōm bone deuocōis subruat. quasi
vtilitatē cōsiliū submīstrat. dices. Ecce quidē. que
sūt in p̄nti sufficiūt. sed hīs deficiētib⁹ quid facim⁹.
es. si et post hec nulla p̄vident. An nō et t̄rena p̄t
actio p̄agi. et tū in actione culpa declinat. hec inter
blandiēs insinuat. et seorsū iam in negotio t̄reno q̄s
p̄videt. p̄ci laq̄os occultat. Alius deareuit nō solum
comoda t̄rena nō q̄rē. sed et cūctis que possidet remū-
tiare. ut in disciplinatu celestis magisterij. tanto se li-
berius exerceat. q̄nto et expeditior reddit. ea q̄ possi-
dētē p̄mē poterāt deserēs calcat. hui⁹ cor hostis in si-
dias occulta suggestionē alloquit. dices. Vnde tante her-
temeritatē s̄m̄rexit audacia. ut credē audeas q̄ oīa
relinquēdo subsistas. alit̄ te creator condidit. atq;
alit̄ tu tēp̄e dispoms. An nō plerq; et t̄rena p̄tri-
monia nequaq̄ deserūt. et tū ex hīs p̄mē opa sup̄
ne sortis bona et̄na mercent. sed blandiēs suggerit
seorsū vō meisdem rebus. quas retinē amonet. ante
retinēt oculos. delatōes pestiferas decipies appōit.
q̄cūq; seductū cor ad blanda extiora p̄trahat. et in-
ima p̄fectōis vota puerat. Ossa itaq; eius sicut fistu-
le eris sūt. quia dolosa eius cōsilia. dū blandiūt. de
extiorib⁹ somnū reddūt. p̄mō sū dispēdiū de interiorib⁹
ingerūt. Alius relictis om̄ibus que extius possideat.

ut ordinē sublimioris discipulat⁹ apprehendat. eadē
intimas frangē volūtaates parat. ut alter⁹ se rōnis
volūtatib⁹ subdēs. nō solum pūis desiderijs. sed ad per-
fectōis amblin et in bonis vocis sibi metipī remittet
et cūta que agenda sibi sūt. ex alieno arbitrio ob-
seruet. hunc hostis callidus tanto mollius alloquit⁹.
quāto ab excellētiōri loco deice ardenaue conat⁹. moxq³
vniuersa suggestione blandiēs dicit. o quāta ptemetipm
agere miranda poteris. si nequaquā te altius iudicō
subdis. Cur pfectū tuū sub studio melioratōis im-
minuis. Cur intecōis tue bonū. dū vltia qm̄ necesse
est extēdē intēris frangis. que em̄ dmi volūtate
ppria vsus pūsa ppetasti. Qui g^o tibi plene ad bene
vniuersi sufficias. alienū sup te iudiciū cur requiras hec
blandiēs intimat. seorsim deo in volūtatibus em̄
ppris extēdē supbie causas parat. et dū laudat. cor-
de interstina rectitudie inuestigat callidē vbi subinat
in prauitate. Alius fratris plene volūtatib⁹ suis
multa iam vetusti hōis vicia. et imitacōe vite et
lamentacōe pūe excoruit. et tanto maiore zelo. cō-
tra aliena pūa accendit⁹. quāto sibi metipī fūdit⁹
mortuus in iniquitatib⁹ pprijs nō tenet. hunc hostis
callidus. quia zelo iusticie. et cōis pdesse cognoscat
qī pspere cōsulētib⁹ vbiis impetit. dicens Quid te
ad aliena curanda dilatas. vt mā tua cōsūdare
cōualestas. An nō ppendis. quia cū ad aliena extē-
deris. erga curāda que tua sunt minor inueniās.
Et quid pdest alieni volneris cruore terge. et pu-
tredinem ppri negligendo dilatare. hec dū qī cō-
sulens dicit. zelum caritatis admitt. et om̄e bonū
quod pūre ex caritate poterat. gladius submēducti
corporis extinguit. Si enim pūmos diligē sicut
nosmetipos pūpim. dignū est ut sic eorū zelo cōt⁹
vicia sicut mō flagrem⁹. Qui igit⁹ dū suauit con-
sulit mētē ab intecōne ppria alienā reddit. recte dī.

Ossa eius sicut fistule eris. Qui enim fraudulenta con-
silia audient animo blandū sonat. q̄i cū fistula
eius cantat. Et vnde mulcet inde decipiat hec *gg.*

Quere *Que tēptacōes sūt aciores q̄s sustinet religiosi. xxx.*
capitulum. que sūt aciores et validiores
tēptacōes. quas sustinet religiosi. et xpi-
fideles. et quō sit illis resistendū. de hys aliq̄ michi
rogo explāare. ¶ Debes scire q̄ acerbissime tēptacō-
nes. et magis piculose sūt iste. videlz hesitacō in
fide catholica. et desperacō de dei mīa. et spūs blas-
phemie cōtra deū et sanctos eius. et tēptacō sibi mī-
iniciendi manus et pīnendi. et quedam pplexitas
q̄ruloſe cōſcientie medicinale cōſiliū nō admittent
¶ Et nōndū q̄ istas tēptacōes maxie vni religiosi et timētes deū.
solent sustinē. quia malignus spūs cū nō p̄t p car-
nalia vicia hominem religiosū decipe. p tēptacōnes
spūales et intricatas querit et conat pueritē. Temp-
tacō aut in fide catholica. solet diuisimode euenire. v̄z.
cum aliquis dubitat de eternitate psonar. et de vni-
tate diuine essencie n̄l de incarnatione xpi. n̄l de sa-
crāmēto corporis xpi et sanguinis. et in multis alijs
que tenet fides catholica. ad que tenet adhibere
fidem Item de spaco de dei mīa solet euenire ppter
multitudinē criminū cōmissor. q̄n aliq̄s nimis
timet sibi p̄cessib⁹ suis et existens in statu p̄mē
Item spūs blasphemie est. cum aliquis cogitat in-
digna et indecēcia de deo. n̄l cōtra deū et scōs eius
et similia. que redolēt blasphemā. Item tempta-
se pīnēdi orat ex dissipacōe. sicut legit de iuda qm la-
queo se suspendit. ¶ Item pplexitas q̄ruloſe cōſcientie
medicinale cōſiliū nō admittent est. q̄n aliquis for-
mat sibi cōſciām de aliq̄ facto vbi nō est habenda
cōſciā. n̄l habet remorsum cōſciē de aliq̄ excessu vbi
p̄tām nō est. Deum aliquis sepius cōfite⁹ peccata
et tū nō p̄t quiescē in cōſciā sua. q̄m̄s frequēcius

280
itet illa. eo qd semper quedā remorsum cōsac. et per-
plexitatē in corde suo sentiat. Quia igit talia patit.
et in quo huiusmodi tēptatio pualet. magnā tristitiam
animi et longo tpe. et pluribus annis intra semet
ipsum sustinet. Hec et alia plura similia que pplexa
sūt cum pualet. generat cōstāem erroneam mēm
qd homo obrutus hys pplexitatib? et cōsiliū salu-
bre qd eis ab alijs offertur suscipere nō valet. Contra
pmissas aut tēptacōes et pplexitates. ista maxie
valent remedia. primum ut cōsolent et nō timeāt
illas tēptacōes qui sustinet eas. quia magis ad meri-
tū pficiet patiēti qm ad detrimētū. dū nō cōsentit
illis. Secūdū qd patiet tollent. sicut si sathanas
aliquē visibilē uel sensibilē tribularet. Terciū
qd non curēt. nec racōinād eis resistat. quia ex hoc
magis qm cōfūcate inflāmāt. sed ad alia tractāda cō-
uertat se homo. quib? abstractus a se obliuiscat passi-
onis sue. sicut corporali passione laborās. si habet quo
occupat obliuiscat sui leuius interim torquet. Quarta
tūm ut orōibus suis et aliorū bonorū hominū mē di-
uine imploret remediū et auxiliū. De istis tēpta-
cōibus pccatis et de remedijs ac fructu sustinētib?
illas bēns qd sic dī. Tēptacō cōtra fidem. et de
spū blasphemie et cōsimiles nec fugē possim?
nec repugnād bīcē. quia qnto plus indignam
nobismetipis et disputam? cū ipis. tanto plus corp-
rabies accendit. sed nō curād sunt nec timēd. dū
modo nō cōsentiat eis. et patiēt corp mfestacio quasi
quoddā dyabolicū susurrū supportet. qd alit cōpēsa
nō pōt. Non em̄ solet bonis pculose esse tales tēpta-
cōes. sed sūt sepe p̄sagia future gracie et āplior
cōsolacōis et maiorū purgacōis. et maioris meriti
cōpatientes. Dimite vō castigacōes. hūilit et paciēt
sūt tollerande. et eis est deuote obtpandū ut et for-
tes sim? in fide. et amādatis dñi in qm dedimēnis.

et dñs pñtitt hōiēm temptari. vt cognoscat homo
fragilitatē suā. Dicit et de spū blasphemie maximū
cū incipit mēs in caritate dei pñcē. tūc et demon
blasphemie incipit eam tēptare. et hūc dñs cogita
tōes ei submittit. quales hominū quidē nullus solū
aut hūc pater dyabolus adinuēnt. hoc vō facit
inuidēs deum amātū. vt in dēspacōm veniēs utpote
quia talia cogitant. nō amplius audeat p cōsuetā
orōnē ad eam renolare. nichil aut hūc pñcū tō
sequit pñc ad pñcā intencōm. sed et potius cūores
nos pñcāt. Cūm em pugnām et impugnām pba
biliōres ac pñcordialiōres in caritate dei inuēnem.
hec maximū. **De cōstācia** vō erronea in quadam
sūma pñmodū qñstionis sic dñr. Dñū cōstācā erronea.
obliget hominē ad faciendū uel obmittendū. id quod
cōstācā dicat. dicendū qñsic. quia credēs se ad aliquid
teneri et nō faciēs mēt cōceptū. vñdē patet ad rō.
pñm. vñdē dñr. omē qđ nō est ex fide pñcū est. glō. omē
qđ fit cōtra cōstācā. edificat ad iherēnam. an anēte qñ.
cōstācā erronea. homo pñplexus est. nō tñ simpliciter per
plexus. quia pñt et debet deponē talem cōstācā nē
pñ se nē pñ alteri cōsiliū. hec mñsūma. Sed sūt nōmñlli
qui cū patiūt istas pñdōsas et pñplexas tēptacōes. in
magnā tñbulēciā mentis et tristitiā pñt hūc dñr. tēpta
mēta madūt. et in cūctis opibz et bonis que fa
ciūt. cor merēs et amaritudinē habēt. et pñcōseque mag
na impedimēta ex hoc in suis orōibz et in spñali
exercitio sustinēt. nec et valēt in tali pñplexitate
ac merore positi. a sine fñbz aut semotibz cōsiliū
sanū vt cōsolentē suscipe. sed respondeat sibi dñmñt
snp suis passiōibz et tēptacōibz quas sustinēt cō
cupiscūt. vt inde cōsolacōm accipiat. Sed omñpe deus
non solet responderi vocibz et orōibz singlorum
ad sem suis tñbulacōibz et anxietatibz clamancū
sed edidit tale colloquū. vidēz sacram scripturam.

et exempla pcedentiū patrū p quod singulis satisfaciāt
et in quacūq; tribulacōe aut tēptacōe cōsistāt. Vnde
dicit aplūs. Quicūq; sc̄pta sūt ad nr̄am dōct̄nā sc̄pta
sūt. Vt p paciām et cōsolacōm sc̄pturaz spem habeam?
Bt̄us est g̃g̃ i xxij li mox exponēs illud v̄b̄n. Semel
loquit̄ deus. et sc̄d idipm nō repetit. de hoc sic ait.
Ac si dicat. Deus in singulorū cordibz pnat̄ vocabz
nō respondet. sed tale colloquū cōstituit. p qd cūctoz
q̄stionibz satisfaciāt. In scripturis quippe em̄s eloqui
causas m̄as singuli si requirim? inuenim? nec opus
est ut i eo qd sp̄cialit̄ quisq; tollat. responderi sibi
diuina voce sp̄alit̄ q̄rat. Ibi em̄ nobis omnibz in eo
qd sp̄alit̄ patim? cōit̄ respondet. Vbi vita pcedentiū
fit forma sequentiū. Vt em̄ v̄m̄ eplm̄bz pferam? ecce
dū passione aliq̄ ul molestia carnis afficim? scire for
tasse occultas causas passionis eiusdem ul molestie
optam? in eo. q̄t̄us qd patim? ex n̄ra rez cogitacōe cōsole
mur. Sed quia de sp̄alibz tēptacōibz m̄is. neq̄qm nob.
singulis sp̄alit̄ respondet. ad sc̄pturā sacram rec̄rim?
Vbi videlz inuenim? q̄ paulus carnis m̄f̄m̄ p̄fiat.
q̄ idē illa m̄f̄m̄ tēptat̄ audiuit. sufficit t̄ gr̄acia
mea. nā v̄tus m̄f̄m̄ p̄fiat. qd p̄tea d̄m̄ est. ne
sigillatim nobis omnibz dicat. In scripta igit̄ sacra
voce dei afflicto paulo audimim? ne tū fortasse affli
gim? singuli audire eam pnatā cōsolacōm quērem?
Vlon g̃ d̄ns ad om̄ia v̄ba nobis respōdet. quia semel
loquit̄. et sc̄d idipm nō repetit. i. in h̄is que p scrip
turā sacram ad p̄res p̄tulit. nos erudire p̄ntam?
Discent igit̄ doctores sancti eccl̄ie. cū int̄ eā laboā
re quosdā pusillamim? cōspiciūt. quia deus nobis
ad v̄ba om̄ia nō respōdet. quia semel loquit̄ deus.
et idipm sc̄d nō repetit. i. cogitacōibus ul tēptā
cōibus singulorū nō iam passim p̄phaz voces. nec
p angelica officia satisfaciāt. quia sc̄ptura sacra quid
q̄ p̄t singulis enenire cōphēdit. et in illa p̄ exempla

precedenti et vitam sequenti informare curavit. hec g^o
Si v^o aliquis in suis p^oplexio t^optacōibus. nec p^osa^onā
sc^op^omā. nec p^oexempla patrū p^ot cōsolacōm p^op^oe. tūc
māifestet suam passionem alicui religioso v^oro timēti
dēum. et ab illo cōsiliū d^osp^o requirat. et d^os illius tāq^o
a d^oo p^olat^o fidem credulā adhibeat. et omēm metum
in ordīnatū. et p^oplexitates erronee cōsue deponat.
Ad hoc hortat b^oat^o g^og^o. d. Recurre ad hominem v^omū
dēum in homine cōsule. apperī impedimētū. et quere
medicamētū. ausculta in mēte nō hoīem de se mēdace
sed p^o hominem dēum veracē. respondētē. docētē. cōsolā
tē. exhortātē. et discē diligētē. ne sensu p^op^oio. p^ocolle
do impedimēto. tali forsitan v^oanis remedio. de quo post
modū nascat^o impedimēti maioris occasio. sicut estuas
cōtra estum aqua se infugidat. et exinde postea mag^o
estuat. hec g^og^o. Et nōndūm. q^o nōmūq^o homo omīa
remedia iam p^odcā. suis passiōib^o et t^optacōibus
adhibet. nec tū illis absolū valet. Sed p^oius d^os hoc
suo occulto iudicō fieri p^omittit. et exaudire p^oces. ad
se clamācū dissimilat. ut p^o tales tribulacōes et temp
tacōes quas paciūt^o. nec cito libeāt^o. corp^o excessus
ut p^oca p^oius cōtracta eo p^ofecta p^ourgent^o. ac emūdet^o.
Vnde p^oseuerare debet in timore d^oi. quicq^o talia susti
net. et nō deficē et si maximis t^optacōibus et tribu
lacōibus t^obetur. q^oma p^oius cōditor n^or. q^oui laborē
et dolorē hūilū cōsiderat. vltimo cū se iam homo
q^oi deficē putat. ab omīb^o tribulacōib^o et t^optacōib^o
in misericordit libeāt. et dona sue grē eidem largius
p^ostat. hoc aliq^olit^o tāq^out b^oat^o g^og^o. in x^o. li^o. morali^o
exponēs illud v^obū. Et cū te cōsūptū putaueris o^one
ris ut lucifer sic. d. Sepe nāq^o tot t^optamēta nos ob
sidēt. ut ipā nos corp^o immēditas pene ad lapsū
despaciōis inclinet. Vnde p^olerp^oq^o mēs intedū v^oitā
v^oro ipā v^oitū sue dampna cōsideāt. tota dolēs. et
emūcare nō valet. q^onto cogitacōmū tumultu

221
vastat. ruitinā se plamēta cōspiciat. eiꝯ ne arma re-
pugnacōis arripiat. gram? meror ip̄e cōtradiat. tū-
ductos quolibz. oculos obscuritas obsidet. et cū visu
tenebre sp̄ impediāt. mesta mēs nil aliud qm̄ teneb̄s
videt. Sed ap̄ut misericordem iudicem. sepe hec ip̄a p
nobis subtilius tristitia exorat. Nam meroris mē
caligine conditor cōspiciat. et subtracti lūis radios re-
fundit. ita ut erecta ptim? p̄ dona mēs vigeat. quā
paulo ante detractione via sup̄bie calce dep̄mebat
mox torporis pondus discutit. atq; ad cōtēplacōis
lūmē post t̄bacōis sue teneb̄s erumpit. mox in gaudio
p̄fectus attollit. que mē tēptamēta peius cadere ex
desp̄acōne cogebant. siue cogitacōis itamē p̄nā de-
spiciat. siue dubitacōis obstaculo de vētura retribucōne
cōfidit. Iustus ḡ cū se cōsūptū putauit. ut lūifer ori-
tur. quia mox ut tenebrescē tēptacōm caligie cepit
ad lūcē gr̄e reformat. et semetip̄m mōstrat diē iusti-
cie. qui casus paulo ante tinnit in noctē culpe. hec ḡḡ
dicit et de hoc ysidor? Sepe em̄ iusti mētem varijs vexa-
cōm dolorib? vis demoni cruciat. vnde mēdū vsq; ad
desp̄acōis angustia coartat. per manēt aut in dei
amore anime. et ip̄a talis angustia ad meritū p̄fi-
cit. Nam siue in aīa siue in corpe p̄m̄stuctū m̄m̄dū
sp̄ritui. quelz adūsā mutus patiat. ex dei utiq; per-
missu id patit. Quod si hoc ip̄m ad dei gl̄iam hūilis
referat et dicat. q̄ p̄ corpis passione Job dixit. Si bona
suscepim? de manu dñi. mala at̄ gr̄e nō sustineam. iste
nō sepat̄ a deo. sed cōiungit. qm̄lz atroci iniuria n̄l angus-
tia torq̄at. q̄ ulta iustus aduersa in anima patitur
instigacōe demoni. et talibus tēptamētis p̄re aglia
vite et he nō p̄t. q̄a p̄ius dñs ad dapnacōm culpe nō
reputat. q̄d de sue maiestatis p̄missu nolēs qm̄ patit̄
portat. Nam ibi peccam? vbi cupiditate vel volūta-
tem deflectim? vbi vō violent? adducim. et si facim?
aut flagiciū nō est. miseria tñ p̄flagicio et facinore est.

Sed qui deum p[ro]rogata laudat misera. cōmissio
paulatim caret facinore. her Iffidrus. *Ex tēptacōi*
Emd. lūs ombus sit resistendū. cap. xxxviii.
Dnotādū. q[uo]d nō solū istis tēptamētis iam p[er]
missis est repugnādū. Verpetā oībus tēmp
taciōib[us] cū adiutorio dei est vnalit[er] resistendū. quia
in hac vita hominū posito tēptacō de esse nō p[ot]t. sed
aliud est p[ec]cāto p[ro]sensim fūire. et aliud est p[ec]cāto
tēptanti resistere. De hoc dicit b[ea]tus g[reg]g[orius]. Non p[ot]t in
hac vita hōi posito tēptacō de esse p[ec]cā. sed aliud
est p[ec]cāto tēptanti resistē. aliud dūanti seruire. Apl[us]
dicit. Non regnet p[ec]cā in n[ost]ro mortali corpe. Non
em[en] aut. nō sit. sed nō regnet. quia nō esse nō p[ot]t.
nō aut regnare hoc p[ot]t. her g[reg]g[orius]. Uā cōcupiscētiās i
ordmatis nō sentire. est o[mn]io p[er]fecto[r]. post cōcupis
cētiās vō nō ire nec eis cōsentire. est repugnātis et
laborātis. Uter et tales scdm carnē ambulāt. sed scdm
sp[iritu]m. quia post cōcupiscētiās illicitas nō vadūt. Car
nales namq[ue] illi dicūt. q[ui] cōcupiscētiās suas sequūt
et carnalib[us] desiderijs desimūt. Spūales vō qui car
nalib[us] desiderijs fortit[er] resistunt. De hoc b[ea]tus Aug[ustinus] sic
dicit. Non cōcupiscē o[mn]io p[er]fecti est. post cōcupias
vō non ire est luctant[ur] et laborātis. Non em[en] ambu
lat scdm carnē. qui nō agit opa carnis. sed scdm
sp[iritu]m ambulat qui inuat sp[iritu]m in mēte. ne post cō
cupiscētiās eas. De hoc et dicit Richardus de scō. vic.
Carnales dicūt q[ui] post cōcupiscētiās suas eunt
et carnalib[us] desiderijs p[er]mūt. Spūales vō qui carnis
desiderijs fortit[er] resistūt. et spūalib[us] studiis vehemēt[er]
insistūt. Carnaliū est carnis cōcupiscētiās sentire
et cōsentire. Spūaliū sentire nec cōsentire. sed resis
tere. sed repugnare. sed mortificare. Aliud em[en] est.
cōcupiscētiā sentire. atq[ue] aliud cōsentire. infirm[us]
deputat. q[uo]d cōtra volūtātē cōcupiscētiā sentim[us]. ma
licie q[uo]d cōcupiscētiā ex deliberacōe cōsentim[us]. illa veia

lis. ista dāpnabilis. hec Eich? Cum igitur malignus
spūs suggerat nobis turpes cogitationes et malum
desideriū resistam? sibi. quia inimic? n?r? p?r exaltare
tēptacōis motū. sed in nobis est. si voluerim? dare ut
negare cōsensū. Vnde dicit b?tus B'n'h? Potest inimicus
n?r? exaltare tēptacōis motū. sed in te est si volueris
dare seu negare cōsensū. In tua volūtate est si volueris
inimicū tuū facere fratrē tuū. Ut omnia tibi cooperent? i b'o?
Ecce enī inflāmat tibi inimic? desideriū dāpnat? aut
impatē. cogitationes ingerit. aut exaltat libidinis motum
tu solūmodō ne cōsenseris. et quoties resistens totiens
coronaberis. Credo et si cogitationes istas qm cito in nob
aduerim? nō patim? remorari. sed in spū vehemēti am
m? adūsus illas exaltat. et inimic? cōfusus abscedit. nec
tū libent? illico reuertit. hec B'n'h? Et nōndū q? quēl? cogita
tiones pūse. qm sunt valde turpes et in mūde cor et mē
tē nō polluit. cū racō nō cōsentat. Testat? hoc b?tus greg?
qui dicit. Cogitacō qntūlib? immūda mēte nō polluit.
cū racō nō cōsentat. Et b?tus Aug? Nichil michi ob
erat dnm tēptor de cōmūe. dū modō pūo cōsensu careā
et amore. Et scdm dnm b'n'h? cōntalib? dyab? adūsū
nos tēptacōnū exagat machinas. qm nō tenet locū cordis
Vbi fides hītat crectus est foras. hoc est cū nō tenet lo
cū cordis p pūū cōsensū pā. Cōsidandū et est. q? opē
deus illos quos sibi ab etno elegit. cū eos ad cōfessionem
et ad viam salut? vocat. solet in eis cōcupias et mala
desideria successive abscedere. Nam in v?r? penitētiis
destruē cōsuevit nōmūqū dūs actū tēptationis. Ut
opa illicita nō cōmittāt. Inapientib? vō et nōm?
cōfūsis cōsensū pā. In pfiacōib? aut? illiatā dēlectationem
mētis. Sed in balde pfectis motū tēptacōis. Nam mlti
qms ad magnā pfectionē pfererūt. stimlū tū carnis sue
extingūe nō potuerūt. Ista tāqut Eich? de scō vic. exponēs
illud dnm psalm. Vox dnm intadent? flāmā ignis sic. d.
possum? hanc lēam sic exponē. Ut possit inapientib?

et perfectibus et perfectis potest cogitare. Et nondum quod non
igne extinguitur sed eius flammam permittit intus. Ignem
enim istum quando dicitur. hoc est per fornicem inter nos
met ipsos habemus. sed non eque eius semper flammam sustine-
mus. Tunc enim ignis in flammam praeimpit. quando estibus
carnalis motus nos ducit. Primo ergo titillat carnem
secundum delectatione turpi commoueat mentem. tandem per consen-
sum permittit subdit sibi rationem. hys itaque gradibus sul-
phurea illa flamma libidinis crescit. sed eiusdem quidem
gradibus confuso tamen ordine ad vocem iubentem dei decrescit.
Quia igitur in penitentibus deus destruit actum impudic-
tatis in consensu voluptatis. in perfectis contraque fide delectationis
in perfectis quibusdam motu callacis. Recte dicitur. vox dei intus flammam
igne prima magis vox illa dei intus flammam ignis in ma-
prietate et non in corpore intus quidque in mare posset
consensum rationis. In perfectibus autem sepe aufert illa
tam delectationem mentis. In raris autem et valde perfectis re-
mouet etiam titillationem carnis sue. angeli tamen quibus ad
summam perfectionem perueniunt. in illam carnem suam extinguit
non potuerunt. Sed divina hoc dispensatione in eis actum
est. quicquid. quid unicuique utilius accidat latere non potest
et in alijs quidem fiebat. ad demonstrationem singularis corp-
foritudinis. quia tales erant. qui se pugnare assidue
triumphare sufficerent. in alijs autem ad custodiam humilitatis
quod singulare aliquid bonum precibus alijs omnibus accipiant
hec videtur unde penitentes cum primo conuertuntur ad deum
per malignos spiritus manifestant. et sepe pertrahunt. et si non
ad opus perueniunt. tamen nonnunquam ad consensum pertrahunt.
Sed tales debet statim per penitentiam resurgere. et contra huiusmodi
insultus ac temptationes demonum resistendo pugnare.
et de cetero magis cautos esse. ac in puritate cordis.
de die in diem perficere. Quia secundum dicitur hugonis. Sicut
sepe cadendo discit homo qualiter gressum figere debeat
et caute ambulare. et in fluctu belli qui frequenter plaga-
tus est caua? remente ictum expatit. Sic qui ad xpo-

sepe deapit. subtilius postmodum insidias eius deprehendit. et in quibus sepius se vixisse gauderet. iam non spoliasset. sed contra se armasse videat. hec hugo. Unde antiquus hostis maxime solet nominos invadere. quia scit. quod si nomen consilii. eius prius suggestionibus vixit repugnauerit. postmodum vires ad ledendum eos minime habebit. De hoc petrus damiani sic dicit. Idcirco nempe infidator spiritus totum fel nequicie sue contra nominos evomit. Ideo omne virus artificiose ac deceptorie calliditate effundit. quia non ignorat. quoniam si tunc esset perversi conatus amiserit. oportunitate ledendi postmodum non habebit. Viro qui supplantare non potuit. rursus postmodum temptabit. et qui rudi non pervaleat. exercitato succubet. hec petrus. Adhuc et quod motus carnis illiciti. quoniam temptante dyabolo homines devotos soleant vexare et molestare. non tamen possint eos ad consensum peccati pervenire. qui et tunc vitam istam plenam afflictionibus tanto magis desiderant et patrie intimitatem. quanto in hoc mundo erumpunt laboriosius et periculosius vivunt. et illam mansionem celestis patrie toto corde diligunt. quia nulla adiutitas et conditio pervenire potest. De hoc dicit beatus Gregorius in 10. libro moralium. exponens illud verbum. Et bestie terre pacifice erunt tibi. sic ait. Adhuc prius est. quod non aut pacate sed pacifice videatur non quia pacem habent. sed quia pacem faciunt. Hostes quippe callidi insidias affligunt. sed afflictam mentem tanto magis ad eternam patriam reditum diligit. quanto in hoc erumpunt exilio laboriosius vivit. et verius se gratie sue conditoris humiliat. cum contra se insidias hostium acriter res pensat. Terre ergo bestie etiam pacifice sunt. quia maligni spiritus cum bonorum corda ad usantes deprimunt. hec nolentes ad amorem dei impellunt. Inde ergo cum deo pax robustior oritur. Unde nobis ab adversariis durior pugna generatur. Possunt et per terre bestias motus carnis intelligi quia dum mentem nostram rationabilia suadendo lassescunt contra nos bestialiter insurgunt. Sed cum cor sub divina lege

deprimunt. et carnis mētina deamnestunt. Ut et si tēp-
tando sub mīmunt. nequaquā tū vsqz ad effectum opē
qī ad apti morsus rabiem exsurgūt. Quis em̄ in hac
corruptibili carne adhuc subsistens has trē bestias
plene edomat. cū ille ad tū celū raptus egregius
p̄dicator dicat. Video aliam legē in mēbris meis re-
pugnātem legi mētis mee. Sed aliud est has bestias
in campo opus senietes aspice. aliud cōtē codis caueā se-
mētē tenere. Redacte nāqz intra claustra cōtinentie. et
si adhuc temptādo rugiūt. vsqz ad morsum tamen
vnius actōis illiate non excedūt. Pacifica itaqz sūt
terre bestie. quia motus carnis. et si p̄ desideria palpi-
tant. apta nos tū cōtradictōne opus nō impugnat
Q̄m̄ p̄ hoc ip̄m qz pacifica dicūt. eā id qd de ma-
ligne spiritibz dīxm̄. nō in cōueniēt accipiunt. q̄
et em̄ carnis pacē nobis cū deo faciūt. cū temptādo cō-
tradict. Nam nisi mēs in eo. qz ad sup̄na dirigitur
ex corruptibili corpore. graui bello fatigat. que et si
q̄n a desiderijs celestibz hūm̄ mūdi qualibz mīma delec-
tatione tardat. ip̄o bello sue temptacōis impellit. Ut
illud toto corde diligat qd cōtradictō nulla cōturbat.
Vnde fit ut quietē intīmā ad mēoriā reuocet. et carnis
sue illecebra fugiens ad illam pleno amore suspirat
Considerare em̄ extēptacōe qm̄qz compellit. Vnde uel
quo cecidit. qui postq̄m dei pacem deseruit. rixam
sibi cōtra se exsurgere se met ip̄m sentit. et tūc verius
videt de se. cur a dei dilātōne cecidit. uel quid p̄didit. qz
a se dilapsus. suam in se cōtinentiā inuēit. Pacem
qz nobiscū trē bestie faciūt. quia motus carnis. dum
nos tēptando lassat. ad amorē quietis intīme im-
pellūt. hec ḡg. Sed et hoc cōsiderādū qz q̄m̄ caro m̄a
nichil desidet sine aīa. a qua et accipit sensus p̄ quos
sumit et motus. Debet tū eadem anima subditē sibi
substācie hoc est ip̄i corpi negare ea que nocua sūt
et a corpore cupiditatibz et cōcupiscētijs ip̄am refrenāe

ut eo liberius possit rebus vacare diuinis. De hoc leo ppa.
In quodam sermone sic dicit. Quia inuis enim nichil sine anima
caro desideret. et inde accipiat sensus. Unde sunt et motus
eiusdem tamen anime est quedam subditio sibi negat sub
stantie. et interiora iudicio. ab inconveniencia exteriorum
frenare. ut a corporeis cupiditatibus sepius libera in aula
mentis possit diuine vacare sapientie. ubi omni strepitu ter
renorum silente curam in meditationibus sanctis. et in deliciis leti
tiam. Quia et si in hac vita difficile est continuari. potest tamen
frequenter assumi. ut sepius ac frequenter diuinas spiritualibus
quam carnalibus occupemur. et cum melioribus curis maiorem
impedimus moras. in incorruptibiles diuicias etiam ter
rales transierat actiones. Hec leo ppa. **Alondū** est quod unus
quisque qui desiderat passionem suam quas patitur. vnicuique
debet vicium per quod maxime infestat implorare. et
contra id principale certamen arripere. et omnem curam ac
solicitudinem in illius vicii expugnatione adhibere. Quo
demto facilius poterit frequenter vicia ipsam impugna
cia cum adiutorio dei superare. Hoc commemorat Cyprianus
abbas in collationibus patris sic. d. Cum igitur octo vicia
omne genus hominum pulsent. non tamen vnicuique impetunt
cunctos. In alio namque spiritus fornicationis obtinet locum
principalem. In alio superquitat furor. In alio teno
doxia vendicat tyrannidem. In alio artem superbia tenet.
Et cum constet omnes ab omnibus impugnari. diuiso
tamen modo et ordine singuli laborant. Quia inobrem
ita nobis aduersus hec arripienda sunt prelia. ut vnicuique
vicium. quo maxime infestat explorans. aduersus illud arri
piat principale certamen. omnem curam mentis. ac sollicitu
dinem. erga illius impugnationem. obsequationemque defigens.
aduersus illud cotidiana dirigens spiracula. contra illud
cunctis momentis cordis suspiria. crebraque gemituum te
la torquentes. aduersus illud vigiliarum labores. ac medi
tationes sui cordis impendens. in desinenter quoque oro
um fletus. ad deum fundens. et impugnationis sue

extinctionē ab illo specialit. ac uigilē depostens. Impos-
sibile nāq; est. de qualib; passione triumphum quēq; in
pmereri. priusq; in intellexerit industria nō labore
prio victoria certamine semet obtinē nō posse. cum
timeat ut valeat emūdari. necesse sit eū die noctūq; in
omni cura et sollicitudine pmanē. Cum se senserit ab-
solutū. rursus latebras sui cordis simili intencōe per-
lustrat. et excipiat sibi. quā mē reliquas pspexerit di-
uorē. atq; aduersus eam speciali omnia anima spūs
cōmoneat. et ita spū validiorib; supatis. celerem de re-
siduis habebit faciem q; victoria. quia et mēs tūpho-
rum pcessū reddet fortior. et infirmior pugna succedēs
pmpctorem ei puentū plior. Itaq; victus semp robus-
tiorib; supat. atq; infirmiorib; succedētib; pabit nobis
absq; ullo discrimine pfecta victoria. Hec Sempion abbe.
Sunt et alia remedia. cōtra impetus tēptacōm valē-
tia. videlz bona occupacō. hūilis oracō. et diligēs solli-
citus. Primo bona occupacō. semp em debet homo ali-
quid opis facē. ne adualē inueniat oasus. quia qui bono
vacat exercitio. nō cito rapit a tēptacōne. de hoc bñs
Ierol sic dī. Fac aliquid opis ut dyab; semp te inueniat
occupatū. semp in manu tua sacra sit lectio. ama sci-
entiam scpturarū et carnis uicia non amabis. Hec Ierol
Dicit et bñs Aug. Non facile rapit a tēptacōe. qui bo-
no vacat exercitio. Unde hōi religioso sine studio et līs
est mltū pculosū. Testante Seneca qui dicit. Otium
sine līs mors est. et omni hominis sepultura. Vñ scdm
dcm bñ Ierol non potū et delicias. sed p multas tri-
bulacōes et tēptacōes remēdū est ad xpm. Scdm re-
mediū cōtra tēptacōes. est hūilis oracō. Quāuis em
sit nobis grauis inimici tēptacō. mltō tñ gūior
est illi mē oracō. Nam freqs oracō. uicōp est expug-
natio. et omni tēptacōm expulsio. Unde dī bñs. qd
Quotūq; impugnat uicō. cōtin hoc stet oracō. qā
freqs oracō. uicōp est expugnacō. et qūto gūior

193
tumultu cogitationū p̄m̄m̄ tanto m̄sistē oīdī ardēat
debem? hec ḡg. Sicut et de hoc b̄t̄is b̄n̄h̄. Scimus est
nobis imm̄ia temptacō. sed longe grauior est illi m̄a
oracō. sed it nos eius iniquitas atq; v̄sucia. sed m̄lto
amplius torquet eum m̄a simplicitas et m̄a h̄milita
tem n̄ram non sustinet. v̄t caritate m̄a m̄asuetudinē
et obediā cruciat. hec b̄n̄h̄. **T**ertiu remediū contra
tēptacōes est diligēs sollicitudo. v̄t vidēz cōtra vicia nos
impugnācia. om̄em diligēciā et sollicitudinē adhi
beam̄ illis resistendo. et a nobis amouēdo. Ad hoc
hortat̄ hugo sic. 8. Quod t̄mem̄ madere sollicitate stu
deam̄ cūtare. q̄d dolem̄ adesse sollicitate studeam̄ a no
bis amoue. et quod desideram̄ adipisci. sollicitate stude
am̄ obtinē. hec hugo. Et q̄uis laboriosū sit cōtra in
m̄ia insidias et temptacōes cōtinuē pugnare. nō t̄n
erit difficile si m̄am custodiā et victoriā nō nobis sed
d̄umne gr̄e tribuim̄. et nos ip̄i et q̄ntū possim̄
cum adiutorio dei ip̄is tēptam̄ resistam̄. De hoc d̄t
b̄t̄is ḡg. Laboriosū valde est. contra imm̄ia insidias
semp̄ intendē. et cōtinuē q̄i in acie stare. sed laboriosū
non erat si custodiā m̄am nō nobis sed gr̄e sup̄ue
tribuim̄. ita t̄n ut et ip̄i q̄ntū possim̄ sub p̄tione
d̄umna vigilem̄. hec ḡg. Pugnādū ḡ nobis est cōtra
vicia. et cōtra antiqui hostis temptamēta. qui nulle
modos notēdi habet. si volum̄ ad victoriā puenire. De
hoc in quadā om̄lia sic d̄t. Antiquus aduersarius
n̄r dyabolus. quēcūq; se viderit in opus prauū tēptā
do nō posse p̄tēhē. festinat maxie q̄ntū p̄t et m̄oio
sis et illiatis p̄m̄oibus n̄l et cogitacōib̄ imm̄dis sedu
cere. et rem̄ officē coram deo hominem conat̄. quille
em̄ artes habet notēdi. et ideo nobis om̄i vigilan
cia oī intencōe cōtra p̄uas et callidas suggestiones
pugnare necesse est. si volum̄ ad victoriā puenire
cōtinuē. hec in om̄lia. Nec debet t̄mē dei p̄m̄is. t̄m̄
a dyalo p̄ illiata d̄sideria tēptat̄. quia p̄ hoc exerceat̄.

ad p̄mū. nec putet se alienari a xpo si talia pa-
tit. sed magis existimet se placē deo. q̄ma cōflict⁹
vīcōp. exercitia sūnt vīcūm. De hoc dicit hugo in
iudicia dvali illiat⁹ dēideris. nos in flāmādo vīneat
sed in hys om̄ibus dei sūnt exercet⁹ ad p̄mū. q̄ma
tūc ei mala subiecta sūnt. cum enim affligēdo p̄bāt
nō subvertūt. Nam cōflictus vīcōp sūnt exercitia vir-
tū. hec hugo. Dicit et de hoc Isidorus. q̄m passiomb⁹
aīe m̄sidiatib⁹ adūsarijs cruciat⁹. nō idēo se credat alie-
nari a xpo. q̄m talia patit sed magis p̄ hoc deo tomen-
dabilem se esse existimet. Sed dūm patit⁹ laudet deū
potius nō accuset. ad magnā vīlitate dūmo iudic-
mēs iusti. dūm sīs passiōm tēptacōib⁹ agitat⁹. pro
quib⁹ si grās deo egerit. sue q̄ culpe. q̄ talia pati dig-
nus sit imputauerit. hoc quod ex passione tollerat. ei
p̄ vīte reputabit⁹. q̄m et dūmā cognoscat iusticiam
et suā culpā intelligit. hec Isidorus. Et nōndū et q̄
q̄m vīcia supare desiderat. et victoriā de ip̄is obtinere
quā et dñs ab vno quoq̄ expectat. debet p̄m̄s cogi-
taciōib⁹ statim cū m̄surrexerint resistē. q̄ma si dūmā
m̄se p̄as residere p̄miserit. cum magna difficultate
postmodū et labore illas a se eliminare poterit et exclu-
dere. De hoc b̄tus aug⁹ sic dī. Sicut enī candidū vesti-
mētū cū fuit sanguīe aspersum. si fuit mox lotum can-
dorem suū recipit. si aut̄ m̄se dedit et incoxit. macula
vīo lauat⁹. Sic mēs hūana si m̄gētē cogitaciōē deleue-
rit poterit suū retinē candorē. si aut̄ dūmā residē p̄misse-
rit. vīo cum magno labore p̄m̄gat⁹. hec est aut̄ prima
victoria secreti certamē mī. q̄ dñs expectat et angelus
cū cogitaciōib⁹ malignis mēs hūana fidelit̄ occidit. et bo-
nis opib⁹ malos supat cogitat⁹. hinc laus nascit⁹.
hinc gl̄ia crescit. q̄ manifestū est enī apud fideles q̄a
nō solum dēfūs. sed et de cogitaciōib⁹. aut laus aut
vitupaciō. a deo iudice tribuat⁹. hec aug⁹. Sciedū et q̄
nō om̄is tēptacō est culpanda. que nos m̄festat. sed poti⁹

236
gratulabūda illa p quā fit pbatō. quia vita mīa nō
potest esse sine temptacōe. nec et q̄s sibi immotest
nisi temptet. nec p̄ coronari. nisi vixerit. nec vīcē
nisi certauit. nec certare nisi inimicū habuerit. Ita
cōmēorat b̄tus Aug⁹ sic. d. Qm̄dū repugnat vīcis
plena pax nō est. Verū nō est culpāda oīs temptacō
sed gratulabūda illa qua fit pbatō. Vita em̄ mīa pe
gruata est. nec potest esse sine temptacōe. q̄a pfectus
nr p̄ temptacōm fit. nec q̄s sibi immotest nisi tēptē
nec p̄ coronari nisi vixerit. nec potest vīcē nisi certauit
nec p̄ certare nisi inimicū et temptacōm habuerit. habū
dat ergo in mūdo. sed maior est qm̄ dicit mūdu. Estus
magis est seculi. sed maior est vmbra sub alis dei
Quis p̄mēs ad xpm̄. nō variis temptacōib⁹ agitur
Voli ergo timē p̄missum aliquid facē temptacōre. ha
bes misericordissimū saluatore. qui dat p̄tate habet
equitate. Temptaris ut exercearis. tēptaris ut p̄beis
temptaris ut a tēpo mueraris. Deus tēptat ut doceat
dya⁹. ut deapiat. Qm̄ tū nisi ille qui tēptat locū det.
inanis tēptacō et mūdā repellit. hec Aug⁹. Sed cum
pia corda cū cogitacōib⁹ illiat et delatōib⁹ carnalib⁹
pullant. q̄m̄ illis cū adiutorio dei resistāt. tamen
quia titillant delatōe inordinata. et paciūt p̄pter
hoc impedimēta. mūdū in ordinibus. et aliis bonis opi
bus. habet p̄t hū⁹ impedimēta et temptacōes. re
morsū cōscie et tristitiā mēt̄ sed nō sūt tēptacōes tales tēp
tacōes. quotūq; tpe nē hora venerit. dum vult illis
resistat. quia labor est in tali pugna ubi delatōm
male resistit anim⁹. et quia resistētē fatigat. vīcē
tem coronat. hoc pbat hugo de scō vīctōe in li. d. de ar
cha noe sic. d. Dicit m̄q̄m aliquis sepe se cogitacōi
bus quibusdā p̄tiorū malorū p̄ illiatā q̄ndam delec
tationē in animo renascētib⁹ p̄turbat. atq; ex hoc ad
modum cōtastari. p̄tēa q̄ nōm̄q; et in tpe orōnis
hys pulsari soleat et vexari. Breuit⁹ respondeo si

pugna nō esset. victoria nō esset. Quid autē subinixisti
malle te alio genere fatigari. Vbi labor esset. sed victi-
tātū nō esset. et ad hoc similiter respondeo. quia si nulla
delictio esset in cogitatione. nullus omnino labor esset in
contradictione. quia animus omne quod nō delictaret. facile re-
futaret. Hic vero labor est. cum eo pugnare quod placet. hoc
est amare patrem et imitari. Que tamen delictio si firmum est
propositum in bono. non solum nō nocet sed prodest. quia in eo
qui resistere fatigatur. vincit coronatur. Sentire enim solum
delictum sine consensu pena est nō culpa. quia vitium
quod in nobis ex formite peccati sine ratione oritur. per rationem refrenatur.
per gratiam excusatur. Unde paulus dicit. Nichil damp-
nabile est hiis qui sunt in christo ihesu. qui nō secundum carnem
ambulant. Est tamen omnino peccatum quod contra iusticiam mouet. sed
nō dampnabile quod per gratiam excusatur. Hec hugo. Unde cum
homo aliquem motum inordinatum in mente vel in carne
senserit nō delictetur vel consentiat. sed statim resistat.
Nam demonum est nobis suggestiones malas immittere
sed minus est illis nō consentire. Nam quoties resistimus.
toties deum honoramus. angelos letificamus. nos ipsos coro-
namus eterna gloria. De hoc dicit beatus Bernardus. Si homo aliquem
motum. ad id quod nō debet moueri sensit nō consentiat sed
illico resistat. Nam solus consensus reos nos facit. et si
si aliquid impedit. ne opera subsequatur. Tunc enim mori
anima sicut scriptum est dicitur. cum ipsa ratio per consensum
conuincatur. Anima enim que peccauit ipsa morietur. Resistat
ergo ne moriatur. pugnet ut conueniat. molesta lucta sed
fructuosa. quia et si habet penam adiet victoriam. tunc
nocet sensus. Vbi nō est consensus. immo quod resistente
fatigatur. vincit coronatur. Demonum est enim nobis sug-
gestionem malas ingerere. minus est illis nō consentire.
Nam quoties resistimus. toties diabolum superamus. ange-
los letificamus. nos ipsos edificamus. deum honoramus. Ipse
enim filius dei nos hortatur ut pugnemus. et adiuvat
ut vincamus. Etantes spectat. deficiētes subleuat. Vin-

157
centes conat eterna gloria. hec bñh? Vnde scdm bñm iohm
Grata et desideranda temptatio est. cui pñm spatur
a xpo in celo. Quia ut dicit petr? damian. p bellum
pvenit ad pacem p laborem transit ad requiem. Non
est em sine pugna victoria. nec absq victoria pve
nit ad conam. hec petr? Vale et est sas put d? Beda
temptationu flammis examinaat. ut vel teptati qa
fortes fuerut appareat. ut cognita pteptaciones sua
infirmirate fortiores fieri distant. et sic tu pbatu fue
rint. accipiat coronam vite hec Beda. Et nondū q qñto
quis feracius resistit teptacōib? tanto validi? a malig
no spū impugnat. sed qñto plures sūt pugne teptacō
m. tanto sūt copiosiores corone vincēti. Vnde dicit
bñs Amb? Qñto plura ctamīa. tanto pcellētiōr vir
tutū corona. Dicit ec? iohes abbs mōtis synay. in tēta
tu de xpo qd b? sic. Anima que est sine pignaa. cōtra
serpam demones exatant. multiplicat vō plis mlti
plicate sūt et corone. Qui non est plagat? ab impugna
toribus pemitus nō coronabit. et glō. sup eodem tra
tatu ibidem sic dicit. Qui em vicerit demones pcutiētes
et plagātes eū. virilit? eis resistendo. et ipos repatiē
do atq? plagando. licet plaget? conabit. plagas nāq?
suscipit qui teptat. et plagas retrahit. qui teptacō
nes potēt impugnat et repellit. Qui vō cōsentit. nō
tātū plagat? sed morit. et ideo nō cōnat. Qui vero
nō cōsentit ex virili resistencia. plagat? quidē. sed
p? angustias et labores quos sustinet coronabit.
hec in glō. Et qñis supus dñi sit. q tria sūt que
hōiem spālī impugnet. hoc est dyabol? mūdus et
caro. p ossūt tñ esse plura videlz septē. que nos im
pugnāt. licet singulorū mēcō sit diuisa. s. deus. ppi
mus. dyal? mūdus. caro. homo serpm. opa vñio
sa! deus impugnādo nos teptat ut pficiat. pñm? ut
noceat. dyabol? ut mēficiat. mūd? ut decipiat. caro ut ificiat
hō seipm ut sibi satisficiat. bona opa ut hō pficiat. de bñs pñis dicit gñ

Alia adeo. alia a primo. alia ab aduersario sustinem?
De sequentibus tribus dicit Bernardus. Impulsor hominis est mu-
dus. caro homo ipse. Bonum vero opus est. Quod et nos im-
pugnat per suam difficultatem. Primo deus nos impug-
nat. aliquando in rebus per earum substantiam. aliquando in corpore
castigando nos per infirmitatem. Aliquando in anima per
gracie substantiam. ut ad celestia desideria nos inuitet.
Secundo proximus nos impugnat. et hoc in rebus nos spo-
liando vel famam demorando. vel corpus soluerendo. et
quibuslibet aliis iniuriis nos grauando. Tercio dyaboli
nos impugnat per suas suggestiones. et malas im-
missiones. Unde dicit Bernardus. Ille callidissimus serpens. cui
nullum studium aliud est. nisi fundere sanguinem animarum.
Hic est qui iugiter machinatur malum. venenatis sugges-
tionibus sufflat. illicitos motus inflammat. et mille
nocendi artibus corda hominum temptare non cessat. Quarto
mundus nos impugnat ante et retro. a dextris et a
sinistro. sensibus nostris exterioribus suas offensas vani-
tates. Unde Bernardus. Quot mundus habet oblectamenta
tot vir iustus patitur temptationes. Dicit enim nobis illud
Sapientie. Venite fructum bonis que sunt etc. Quarto im-
pugnat nos caro nostra. dicens nobis illud sapientie. Ve-
nite et vobis paratio et vnguentum nos impleamus etc. Item
Bernardus. Nos ipsi gestamus laqueum nostrum. ubique circumferimus
inimicum. carne habet loquor de peccato gememus. Sexto im-
pugnat homo seipsum. quando ex vehementia temptationis victus
iam est in deliberatione dandi consensum. Unde dicit Bernardus.
Noli mirari usque adeo homo impulsor est sui ipsius
et sui met precipitator. ut non sit quod in alio formidet.
si ipse solus a seipso manus contineat. manum tuam dico
consensum tuum. Hinc solum contineas et impugnatione
non nocebit. Septimo impugnant nos opera vitiosa
que ex viciata natura primorum parentum non delectat operari.
Omnem enim virtutem. et omne bonum difficile facimus. nisi
per continuam assuetudinem nostrorum operum transseat in affectum.

Sequitur de modo vincendi quomodo vincam? sed ut vbi bti
bndi. vtrum? qui simili nos. aut que fortitudo nostra. ut
tam multis temptacionibus resistere valeamus? sed videntes
defectum nostrum propter oia? ad eius misericordiam confugiam?
Quod tunc quod deum vincam? si enim flagella sine numero
sufferam? Quod proximum vincam? si iniurios fatigati ma-
lum pro malo non reddam? Tertio dyabolum vincam? si eius
persuasionibus pro fortem resistenciam aditum denegam? Quod
tunc mundum vincam? si lumen vere fidei teneam? Qui enim
perfecte credit deum et vitam futuram. mundum istum perperdit
Quanto carnem vincam? si duris laboribus eius desideria ex-
haucim? dicente apostolo. Si spiritu facta carnis mortificauere
vitis vincetis. Sexto nosipsum vincam? si prope voluntati
renunciantes diuine voluntati propria nos conformam?
Septimo bona opera vincam? si exsequi a sufectione ipsa
traham? in affectum. Deinde sequitur de amilo primorum. ut
qui perdit omnia vicerit. quid et quantum ex hoc apud deum
de primo consequatur. Omittit autem septem primia in apocalypsi
posita. que sunt victorias. sunt promissa. primo de victoria
qua deum vincim? dicit in apocalypsi. Qui vicerit dabo ei sedem
meam in throno meo. ut sicut per flagellum videbar aduer-
saria peccata vincam debet meum perpetuo consolari. Quod
vincam? proximos promittit remissio omnium peccatorum cum dicit
ibidem. Qui vicerit vestibus albis induetur. Unde dominus dicit
Si dimiserint peccata hominibus eorum. saltem non reddentes malum
pro malo. dimittet vobis celestis pater delicta vestra. Dimittit
autem peccata relinquit de alba. Tertio vincam? dyabolum
promittit pacem omnium bonorum. que dominus meruit in sua
passione. Unde in apocalypsi. Vincam? dabo edere de ligno
vite. quod est corpus christi. in qua perperdit vitam nostram. et est
conueniens promissio. Dignum est ut qui pro virtute christi ac-
cuset et passionis eius. omnibus persuasionibus dyaboli vir-
tute resistat. fructus et eius percipiat mercedem. Quarto vincam?
mundum promittit eterne dampnationis euasio. Unde
in apocalypsi. Qui vicerit non ledetur a morte secunda. hoc est

nō dampnabit in inferno. cum em̄ duplex sit mors
culpe et pene. mortē culpe p̄ p̄tā mortalia m̄ti
m̄. mors vō pene est dampnatio. que est mors s̄da
Q̄nto v̄m̄c̄atib⁹ carnē p̄tā p̄mittit sp̄ualis cōsola
tio. Vnde in apok. v̄m̄c̄a dabo māna i absconditū
q̄d nō sat nisi qui accipit. Dignū quippe est vt q̄
p̄pter dēum dulcedmē carnis respuit. dūne cōsola
tiois dulcedmē cōsolet. Sexto v̄m̄c̄atib⁹ sēp̄os p̄mit
tit. tam p̄ntē vite qm̄ future sublimatio singula
ris. Vnde in apok. Qui vixerit videlz sēp̄m. faciam
illū colūpnā in tēplo meo. et est digna p̄missio. nā
sicut int̄ omēs victorias maior est illa. qua homo
totū se v̄mat. intus et extra. dicēte sapiēte. Qui dñat
animo suo. melior est expugnatore urbū. ita t̄ib⁹
maius p̄mū p̄mittit. vt in via hac cetis p̄ferant. et
in patria gloriosius sublimēt. Septio v̄m̄c̄atib⁹ hoc
est in bonis opib⁹ laboratib⁹ p̄mittit om̄ p̄dictorū
tam p̄nāū qm̄ futūp̄ copiosa p̄matio. Vnde cōcludi
in apok. Qui vixerit possidebit hęc. et ero illi deus. et
michi erit ip̄e filius. q̄i dicat. Qui de p̄dictis v̄m̄ dī
cerit. v̄m̄ p̄mū habebit. Qui aut̄ om̄a v̄cēt. oīa
p̄mia habebit. et ea cū deo manēs possidebit metū.
*Quare p̄mittit deus suos electos tēptare. et v̄m̄ salubre
sit sufferre tēptaciones. Capitulum xxxix.*

Quopro cōsare. quare deus suos el̄ctos p̄mittit
diuisis tēptacōib⁹ et tribulacōib⁹ in hoc mūdo
tēptari. et tribulari. et v̄m̄ sit salubre tēp
taciones sufferre. **C**are debes. q̄ sustinē tēptaciones
et eis resistē est salubre. Etiam multa bona cōsequit̄
homo ex suffēcia tēptacōm̄. quia ip̄e p̄tribulacōes
et tēptacōes. p̄bat et purgat. exercitat. erudit. et hu
miliat. Probat aut̄. quia quidq̄ durare debet dū
p̄bari solet si dū durabile sit. et om̄e nobile et ar
p̄bat si valeat sicut debet. Ita v̄tus hōis boni. que no
bilissima est. et que impetū durare debet. tēptacōne

pbat. si cōstās sit. et dñe pbat amicos suos adūsitātē
 si fidelit̄ in ip̄a p̄seueret. vnde dicit sapiēs. vasa figuli
 pbat fornax. et hōies iustos tēptacō tribulacōis. et
 a hōie dicit. q̄ma acceptus eras dño. necesse erat ut tēp
 tacō p̄baret te. p̄m̄gat̄ et hōmo a p̄c̄is p̄tribulacōm
 tēptacōis vt dignus fiat glorie celestis celestis introitu
 ne post mortē indigeat graui et diuina p̄m̄gati. vnde
 in ap̄ol̄ dicit. Ego quos amo corripo et castigo p̄m̄ga
 tur et ut maioris gracie capax fiat. sicut vitū obscurp
 tegit̄ ut amplioris lūis sit capax. Exeritat̄ et hōmo
 p̄tēptacōnes. vt agilior et p̄m̄ptior fiat ad opa iusticie
 et v̄tutū exercitiā. quia in statu cōsolacōis sola quies
 mētis et studiū deuocōis videbat̄ ei sufficē ad sum
 mā p̄fectōm. que ideo ei ad t̄pus subtrahit̄. vt discat
 in alijs v̄tutū studijs exerceri. Nam religiosus non
 t̄m in quiete deuocōis. et dulcedine cōsolacōis sp̄ualis
 sed et in labore itam̄is et exercitiō bone actōis. debet
 quēre studiū p̄fectōis et merēdi occasiōē. Erudit̄
 et hōmo tēptacōib⁹ ut nō imitat̄ t̄m exp̄iencijs
 cōsolacōm. sed fiduciā habeat ad deum. nō sicut q̄dā
 iudei in via dei. qui statim cū subtrahi sibi sentiūt cō
 solacōis exp̄ienciā aīo cōadūt. credentes a se deū esse
 auersum p̄ grām. Vult aut̄ dñs nos erudire p̄ subtrac
 tiōē cōsolacōis et inmiti veritati scripturę et fidei pot̄
 qm̄ n̄re qualicūq; exp̄iencie. quia fides nō habet
 meritū si in sola exp̄iencia cōsistet. et spes si iam tenet̄.
 exp̄iencia spes nō esset. p̄ paciā aut̄ et cōsolacōē
 scripturę. potius qm̄ p̄ exp̄ienciā spem habeam⁹. credē
 tes nūq̄m deum auerti a nobis p̄ grām. qm̄ diu volū
 tas n̄ra a deo nō est aīsa p̄ cōsensū p̄c̄i. n̄l torporem
 negligēcie. hec em̄ sūt vera testimonia gr̄ie dei. iusticia
 in volūtatē et opacōē. et veritas scdm̄ p̄missiones sacre
 scripture. que p̄mittit nobis vitā etnā si mādāta ei
 obseruem⁹. noli igit̄ diffidere quicūq; religiosus es. si cō
 solacō mēte dulcedōis tibi subtrahit̄. q̄i de deliquat te

Vel bona opa tua nō accepta sint ei. Sed recurre ad
illa vera testimoniā. et cōsolare in xp̄is. scilicet ut cōfidas
veritati dei. qm̄dū tu nō discedis ab eo p̄ assensum
p̄uaticatiōis mādatorū eius. q̄ ip̄e nō dēlinquet te p̄
p̄uicatiōē suā. Non em̄ elegim⁹ eum sed ip̄e elegit
nos. et p̄or dilexit nos. et nō deseruit se nō deseruit
qui et dilexit nos nōdū existentes. ul̄ et resistētes
ei p̄ p̄ccm̄. Vnde elegit et dilexit nos. nō p̄pter nos.
sed p̄pter seipm̄. ex sola bonitate sua et p̄pter hoc cōsuabit
nos. hūmiliat aut̄ nos deus p̄ tēptatiōē tabulatiōis
ut agnoscam⁹ quid sim⁹ ex nobis. ne extollam⁹ de eo
qd̄ a deo accepim⁹. De ip̄is et bonis hūmiliam⁹. videntes
q̄ m̄ia nō sunt sed dei. qui qm̄ et qm̄tū voluit dedit no
bis ex gr̄a sua. nō ex meritis n̄ris. Et nōdū. q̄
maxime p̄pter elatiōē mētis solet deus p̄mittere dyab̄lū
hōies tēptare. sic tamē p̄mittit. nō ut interimat. sed
ut hūmiliet et erudiat. De hoc dīc̄ b̄t̄us ḡg. in 1. li. mor̄
sic dī. plerq̄ em̄ dūm v̄tutū fruct⁹ fecit reddim⁹
dūm cōtūma p̄p̄entate pollem⁹. aliquitū mēs exigit
vt a se metip̄a sibi existere bona que habet arbitret̄. que
mm̄p̄ bona antiquis hostis maliciōse attrahere appe
tit. sed hoc deus nō nisi benigne p̄mittit. vt dū mēs
tēptatiōē pulsante. in bonis in quibus gaudebat con
tuit̄. in becillitatē sue debilitate cognita. in spe diuinū
adiutorij robustius solidet̄. Sic q̄ m̄ia disp̄sacōe pie
tatis. vt vnde malignus sp̄s hostis cor tēptat. ut interi
mat. inde m̄scicors conditor hoc erudiat vt vmat am
et si v̄tutes mētis plerq̄ t̄mbat. eo ip̄o foris est. quo
resistēte deo vsq̄ ad interitū bonorū corda nō voluerat
tū qm̄pe cōtra illa seurre p̄mittit. qm̄tū. necesse est vt
tēptacōib⁹ erudita solident̄. ne ea que agūt bona suis
v̄nibus tribuāt. ne in securitatē torpore se deserunt
et a formidinis attentiōe dissoluāt. sed ad p̄fectus
sui custodiā. tanto solerī in vigile. qm̄to se cōtra ad
uersariū stare in acie tēptacōm̄ vident. hec gregori⁹

Sepe nāq; dū vna iusti animi in vtiutib; pfiat. ex
illo pfectu rectitudine. quadā vana glia tangitur.
et in timore ppe psumptōis elenat. Sed conditor m̄
subleuatu in pspis aī. subita cōcūti tēptacōe per
mittit. vt suā infirmitatē p hoc veri cognoscat. et
de vtiutib; habit; nō psumat. qd bāt; g; in xxvj.
lib. mozo tāgit. sic. 8. Sepe dū vna iusti animi in vti
itēcōis ante cōsistit. dū ab oī mutabilitatē sparsione se colligit.
dū qd; i se supflue obone pmit. ipa sue rēcūdis glia tāgit
et i timore ppe psumptōis elenat. cū em̄ magna agit. qūis de se
hūilia sēnat. scit cū magna esse que agit. nā si magna esse
nescit ea pculdubio mīue custodit. que dū custodire
negligit. aut in eis mī pfiat. aut ea fūditus amittit.
Dū g; bona mīa opa facere necesse est. vt custodiamus
ex ipa cōsistā elatōis aditus pandit. et ad opantis
cor. culpe manus admittit. que a bastate raptant. an
ra autē dispēsacōne agit. vt conditor m̄ subleuatu
p pspis aī. subita cōcūti tēptacōne pmittat. qtemis
semetipm̄ infirmitate veri viderat. et ab eo que de vr
tutib; psumptōis. iam semetipm̄ melior elatōis fastu de
stēdat. Vnde bñ phelōn. dē. de pone magnitudinē tuā
absq; tribulacōne. et omēs robustos fortitudinē. Robu
sti quippe sūt motus cordis. cū nulla nisi que vtiutē
sēnat. Sed magnitudinē et robustos motus depom
imus. qn̄ pulsante vicio cogim̄ pensare quod sim;
Robustos motus depomim̄. qn̄ nō iam de vtiute attolli
mur. sed in culpa cōsēciēdo obrui de ipa qua quatin
infirmitate formidam̄. auxiliū nāq; de se animi con
fidit. qn̄ sibi adhuc vires suppetē cōspicit. iam sibi fi
ducia sanctitatē arrogat. iam se ydoneū et ad cūcta
vtiutū culmīa. que sola cogitacōe cōcepit. putat. Sed
cū hūc tēptacō subita obruta tūsuberat. eas que na
te de vtiutibus fuerāt. elatas cogitacōes fūdit. tūbat
qī securā urbem in opimatē hostie mēgredit. et repētmo
gladio supborp cuiū colla feruūt. nichil g; tūc nisi

cōtinuus luctus agit. dum capta verbo animi. a mag-
natorū suorū gl'ia cōdēmētē vacuat. Vnde nūc dī
depone magnitudinē. Ac si apte dicit. omne quod
intrinsecus de bona actione innumerabiles rep'ne. et cor-
dis motus quos ex recto ope robustos habueras depōe
quia ip'a iam adūsitatē tēptacōe cōsideras. quo frustra
prius de te magna elatus estimabas. Que videlicet
magnitudo. idēto absq; tribulacōne depōnda dicit.
quia nūmp cū tēptacōe hūilitas p'fiat. p'sp'a est ip'a
adūsitatē. que mentē ab elacōne custodit. Sed tū sine
magna tribulacōne nō agit. cū t'āquillā mēs nū-
ente tēptacōe qī rep'etmo hoste turbat. ip'a nāq; tēp-
tacōis adūsitatē. dum se mētē infert. quasdā in illa
tenebras g'ingit. eamq; obscuritatē sue amaritu-
dinis turbat. que apud se dudū v'tutū dulcedine irra-
diante claruerat. Vnde et apte subdit. Ne p'turbas noctē
vt ascēdāt p'pli p'cis. Vix quippe protrahit. cum sub
orta de tēptacōne tristitia. cōsolacōne cōtata nō fuit.
Nam dum mēs posita in tēptacōe cōsiderat. q' a vir-
tutē sue pristina soliditate repellit. p'p'duct' mēro-
ribus qī quib'dā tenebris cecat. atq; ab omni luce
g'andij eius oculus claudit. dum sollicita t'repidat
ne hoc qd de esse dudū cepat f'undit' amittat. modo
t'āquillitatē suā quia p'didit dolet. modo ne vsq; ad
p'ua opa corruat p'mēstic. modo in quo culmē ste-
terat memūt. modo in quo victorū p'fundo iaceat per
delectacōne attendit. modo ad resūmedas vices se
reparat. modo se eas posse resūmere qī victus iam
fractus q; despat. Cum q; ad dictam mētem m'ltipli-
ces cogitacōes p'dūt. h'at qī in nocte p'pli cōsurgētes
p'mūt. Quos nūmp p'plos nō se sed p' diuine p'ccacōis
auxiliū p'pheta subigē se posse p'supserat cū dicebat.
Protector meus et in ip'o sp'abo subiacēs p'plos sub me
Sanct' quippe ment' p'pli subigim' cū ab eis p'distincte
seueritat' p'ntiam cogitacōes stulte dissiliūt. vt nō

104
abrupta fantasmatum rapiat. sed rationi subdite a corde
humili coquescant. hec ergo. et sciendum quod domini sancti spiritus
quibus tribuat hominibus ad anime perfectum. tunc cum incipit
aliquis de hoc munere presumere. hec eadem gratia valit
sibi subtrahit ac temptat. ut presumens de se quantum in se in
firmum ostendat. Tunc enim vere cognoscimus bona no
stra unde sunt. quoniam hec quod amittendo sentimus. quia a nobis
servari non possunt. De hoc beatus gratia in primo libro morum sic dicit
domini quippe spiritus ut mentem contra singula quoque tempta
menta erudiat. in septem virtutibus temptat. ut contra stul
ticiam sapiam. et contra ebrietatem intellectum. contra papi
tatem consilium. contra timorem de fortitudine. contra igno
rantiam scientiam. contra duriciam pietatem. contra superbiam de
timore. Sed nonnunquam dum mens nostra tanta numeris plene
atque libertate fulcat. si continua in his securitate perficitur
a quo sibi hec sunt oblitas. seque a se putat habere quod
nunquam sibi abesse considerat. Unde fit ut aliquis se hec eadem
gratia valit subtrahat. et presumens quantum in se infirmetur
ostendat. Tunc enim vere cognoscimus bona nostra unde sunt
quoniam hec quod amittendo sentimus. quia a nobis servari
non possunt. Ad hoc itaque intimam humilitatem magiste
rum fit plerumque ut in ueteri articulo temptationis. tanta
stulticia sapiam mentem ferat. ut perturbata mens
qualiter malis imminentibus obuiet. uel contra temptationem
quo se pararet ignoret. Sed hac ipsa stulticia cor pru
dent erudit. quia unde ad momentum dissipat. eo post
vera quo et humiliter sapit. et sapientia unde quod amittit.
inde certius possidet. Aliquod diuina sublimia intelligen
do in elatione se animi erigit. in rebus immis et vilibus
gravi ebrietudine progreditur. ut repetere sibi eorum ima
clausa videat. qui prius summa penetrabat. Sed hec
ipsa ebrietas. intellectum nobis diuinum subtrahit suat
quia dum ad momentum cor humiliat. verius ad sublimia
intelligenda confirmat. Aliquod dum cuncta nos uigile consilij
gravitate gaudemus pulsante te emergentis articulo

p̄cipitacōe subita rapim̄. et qui nos semp disposite
vixisse credim̄. repente intima cōfusione bastamur.
sed tamē eiusdem cōfusione exudicōne distim̄. ne n̄ris
vmbus cōsilia n̄ra tribuam̄. et tanto maturius ad
grauitatem restringim̄. q̄nto adh̄c q̄i amissa redim̄.
Aliq̄n̄ d̄m̄ m̄es fortit̄ aduersa cōtempnit. subortus
adūscit̄ euēabus hanc metus Beheemēs p̄cutit.
sed p̄ h̄m̄c cōcussa distat cui tribuat. q̄ in quibusdā
fortit̄ stetit. et tanto post validius fortitudinē reti
net. q̄nto h̄c irruēte fortitudine sibi iam q̄i elapsam
videt. Aliq̄n̄ d̄m̄ magna nos stare gaudem̄. repe
te ignorācie ceitate torpestim̄. sed quo ignorācia mē
tis oculis ad momētū claudit. eo post ad sciām veni
ap̄itur. ut nimis flagello sue ceitate exuditus. et sc̄e
ip̄m̄ a quo habeat sciat. Aliq̄n̄ d̄m̄ religiose cūcta dis
pomm̄. d̄m̄ pietatē videra plene nos h̄re gratulam̄.
quādā mētis duricia irruēte p̄cutim̄. sed q̄i obdurati
cognosim̄. cui pietatē habite bona tribuam̄. et pie
tas veni. Velut extincta recipit. dū q̄i amissa āplius
amatur. Aliq̄n̄ dū subiectū se dūm̄ fortitudinē
ammi gaudet. repente supbia temptatē n̄cescit.
sed tū valde mox timēs quia timet. ad h̄militatem
se iterp̄ festim̄. in flectit. et tanto hanc solidius recipit
q̄nto eius v̄tat̄ pondus. q̄i amittēdo pensant. q̄m̄
aut hoc nobiscū dispensacōne agit. ut m̄es m̄a culpe
nōm̄q̄ pulsacōne feriat. Nam esse se magnā pri
uū homo credet. si nullū v̄mq̄m̄ eardem v̄ruū d̄f̄m̄
m̄ta mētis arthana sentiret. sed d̄m̄ tēptacōe ir
ruēte quatit. et q̄i ultra q̄m̄ sufficit fatigat. cū
tra hostis sui insidias m̄m̄m̄m̄ h̄militatis ostē
dit. et v̄nde se p̄timefat enerm̄. cadere. inde accipit
fortit̄ stare. temptat̄ aut nō solū v̄nē a quo accipiat
distat. sed q̄nta eas vigilācia fuerit intelligit. hec. ~~et~~
sed et hoc cōsidandū. q̄ nōm̄q̄ iusti v̄ni nō solū
tēptant̄ p̄uicia. sed et flagellis castigant̄. Emy aut

temptat. Vicia pia dispensatione conditoris agitur
ne de virtutibus quibus proficiunt extollant. cum vero fla-
gellis atterunt. amonet ne mundo blandiente seducant.
Vicia dum illos temptant proficientes in eis virtutes humiliant.
Flagella dum eos temptant. surgentes in corde huius mundi
diuoluptates extirpant. per illa restringunt ne extrin-
secus extollant. per ista comprimunt ne quid extrinsecus
appetant. Ista tangit beatus Gregorius in xviii. li. mor. sic. d.
Aliqui enim post perfectum virtutum non solum temptant vicia
sed et flagella castigant. Cum autem temptant vicia pia
dispensatione nobiscum agit. ne hys virtutibus quibus pro-
ficiunt extollamur. Cum flagellis atterimur. malis increpa-
tibus amonemur. ne mundo blandiente seducamur. Vicia
dum nos temptant proficientes in nobis humiliant. Flagella
dum nos temptant. surgentes in corde huius mundi voluptates
eradicant. per temptationes vicia discimus. quid de nobis per-
uenia flagella cognoscimus. quod de hoc mundo fugiamus
per illa restringimur extrinsecus. ne extollamur. per ista com-
primimur. ne quid extrinsecus appetamus. In hac ergo vita
dum sumus. et flagellis atteri. et aliquando viciis temptari. necesse
est. Que enim in laboribus flagellorum solum in certamine diuoluptatibus
non solum nobis nostra infirmitas innotescit. sed et in qua
ta virtute perfecti agnoscimus. Nemo enim vires suas
in pace cognoscit. si enim bella desunt. virtutum exprime-
ta non possunt. Impudens miles est qui forte se in
pace gloriatur. Nemo quippe quantum profecerit. nisi inter
adversa cognoscit. Cum enim assunt prospera. certum viri-
dotumeta non possunt. Unde scriptum est. In die manda-
uit dominus misericordiam suam. et nocte declarauit. quia videlicet
vniuscuique super domum gratiam in tranquillitate querere
precepit. sed quantum precepit. madusitate probationis ostendit.
Pateris enim ferimus correctionibus. ut quantum proficimus ag-
noscamus. Unde per helyn dicit. Appropinquabit corruptio
animae eius. et vita illi mortiferis. Temptati enim dum
cuiusque iusta anima corruptioni appropinquare dicit.

quā ne eam virtus possit extollere p flagella cōpelli.
quid sit ex propria infirmitate sentire corruptōi videt
appropinquat. quia ex suis se vniuersis p dūcōi p pūm
non ignorat. et hoc qd a p dūcōe longe est. nō sibi
sed dūo tribuat. Appropinquat vō mortiferis. quia in
infirmitate carnis p pū se p dūcōe mortē infirmitatibus
respiat. a quibz dūmo minime. tanto magis longe sit
qnto se eis p pū ex suis merat dēphendit. Corrupt
ciom q. ul mortiferis appropinquare est cōsidēta infir
mitatē hūane p dūcōe se ex suis merat cōrū. atqz
aput se arrogācia ex p pūis vniuersis nō hē. Quid ei
sum? si cōditōis mī p dūcōe deseram. Que minime
p dūcō. minime necessaria credit. si semp habeat. sed
vtilit p dūcō. qz subtrahit. vt sibi met ipi homo qm
sine illa nihil sit ostendat. Quamvis igitur dei aliqui
nobis p aduersa insinuat. que et nescientes nos in
p pūis portat. quia destituti dūm cadere incipim
et tū adiuti retinem. et doctrina sit qm lapsi tre
pidam. et custodia qm in statu pmanem. Nemo q
se alicui vtiut existimet. et cum quid fortit potest
quē si diuina p dūcō deserat. ibi repente enerm
obruit. Vbi se valent stare gloriabat. Quia igitur
vniuersisqz elem suū diuina grā tūc magis exudie
do custodit. cū qm p dūcōe deserat. Vt recte Appropinqu
bit anima eius corruptōi. et vita illius mortiferis
vt quo se suis vniuersis vniuersis mortē p aduersa cōsiderat
eo in cūctis que fortior exeat. ad dūmnespei minime
fugies solidus vniuersis. hec qz. Nōdū et q.
ompe. deus. quibz dā dat maiora dona vtiut. qdā
vō minora eis negat. Dat et fortitudinē ad resis
tendum et supandum maiora vicia. et quedā minora
que tū nō valde noceat. remanē pūctit. vt sp ammi
corp. habeat vnde se rependat. et in illis que agē pua
let nō se extollat. sed potius humiliet. De hoc bātus qd
in mīli morp. sic. di. dūm mēs cōtra hostem accingit.

quo alia vitia subigit. alijs reluctat. aliquñ de culpa
aliquid qđ nō valde tñ noceat remanē pmittit. et
sepe mēs que adūsā multa et forcia supat. vñ m se
et fortasse mñmū. qñuis magna intencione mēdigilet
nō expugnat. Quod dumma dispēsacōne mñmū agit.
ne ex omī pte vñtib⁹ splēdēs m elacōe subleuet. et
dum m se parp quid repñensibile videt. sed tñ hoc subige
nō valet. nequaqñ sibi auctoritatē tribuat m hñs que subi
gē fortat valet. Vñdē bñ dē. Obscurēt stelle caligine ei⁹
Ocelle igit caligine hñi noctis tenebrat. qñ et hñ qm
iam magno virtutib⁹ splēdēt. ad huc dē obscuritate
culpe. aliquid remittēs sustinet. vt et iam magna vi
te claritate luceat. et tñ ad huc noctis reliquias nolen
tes trahant. Quod ad hoc sicut dñm est agit. vt mēs p
ficiēs ad vñtē iusticie sue melius infirmitate roborēt
et inde verus m bonis luceat. Vñdē eā et nolētē pua
repñensibilia hñilit⁹ obscurant. Vñdē et bñ cū israheli
tuo pld pcepta pmissiōis tñ paret effraym taberni
chananeus gentilis pld nō oca sue fñs tributari⁹
dē. sicut scriptū est. habitauit chananeus m medio
effraym tabernari⁹. Quid em̄ chanane⁹ gentilis pld
videlz m si vñtū signat. et sepe m magne vñtib⁹
tñam pmissiōis mēgredim⁹. quia spe intima dē et m
tate roboram⁹. sed dum mē acta sublimia vñtia qđā
pua retinem⁹. qñ chananeū vñtē mēta nñā cōcedim⁹
qui tñ tributari⁹ effiat. quia hoc ipm vñtū qđ subi
gē nō possim⁹. ad vñm nñē vñtat⁹ hñilit⁹ recorqm⁹.
vt eo mēs dēse et m sūmis hñilia sentiat. quo sūb
vñtib⁹ et pua que appetit nō expugnat. Vñdē bñ
rursim scriptū est. hec sūt gentes quas dñs reliquit
vt exaudnet in eis israhelē. Ad hoc quedā nāqñ mñma
vñtia nñā retinet. vt sese nñā mēta solliatā mētaie
semp exerceat. et eo dē victoria nō supbiat. quo vñtē
m se hostes cōspiat. a quibus adhuc vñtia formidat
Israhel ergo reseruat gentib⁹ exudit. qñ m quib⁹dā

minime dicere elacio dicitur in eo committitur. et in pueris sibi
resistentibus dicitur. quod ex se maiora non subigit. hec ergo
De hoc et in glo. super de dicitur. sic dicitur. ambusda maiora
bona dat deus non minora. ut si animi eorum habeat
Unde se reprehendat. et dum perfecti esse appetunt nec possunt
minime se extollant. in hijs que habent. qui per se parva
habeant non possunt. Eadem ergo mens pollet ex virtute. lassescit
ex infirmitate. ut dum quod que habent non valet. quod
habet humiliter fuit. ergo in unaquaque anima agitur
ut maxima lucra conferant minima dampna. hec glossa
Unde misericors deus ideo elatior mentes. quoniam ex mag-
na parte perficiat. imperfectas tamen ex aliqua parte delinquit
quoniam dum appetunt perfecti esse et non possunt. in hijs
que accepta a domino habent se minime extollant. Quod beatus
gregorius commemorat sic dicit. plerumque omnipotens deus idcirco elatior me-
tes. quoniam ex magna parte perficiat. imperfectas tamen ex aliqua
parte delinquit. ut cum minus virtutibus rivalant. imperfecta
omo sue tedio tabescant. et nequaquam se de magnis erigant
cum ad huc totam minime in meritis laborant. sed quia
extrema non valet vincere. de propriis actibus non audent
superbire. magna quippe est omnipotentis dei dispensatio
ut ille qui maiora dona prestat. quedam minora non
tribuit. ut semper eorum animi habeat. Unde se ipse reprehen-
dat. quoniam dum appetunt perfecti esse. nec possunt et laborant
in hoc quod non accipiunt. nec tamen elaborando prevaleret in hijs
que accepta habent se minime extollant. sed discant. quia
ex semetipsis maiora bona non habent. qui in semetipsis
vincere parva vitia atque extrema non possunt. fit itaque ut nullo mo-
do una eademque mens et virtute polleat. et infirmitate
lasciat. quoniam et pro parte constructa sit. et ex parte se con-
spiciat esse destructam. ut per bonum quod gerit. et habere non
valet. illud fuit humiliter quod habet. hec ergo. Sed et hoc
considerandum. quod contingere solet frequenter. ut devoti et reli-
giosi una. quorum mentem dominum. aut contemplatione afficiat. aut
contemplatione super semetipsam rapit. statim post hoc

304
tēptatōe eos seq̃t. vñ ed̃ i pō adū cōpūatōis seu tēptatōib. cōs i
portatōis tēptatōib. illos impugnet. nec d̃ dono cōpūatōis
aut cōtēplacōis se extollant. De hoc b̃t̃s g̃g. super
ezechielem sic d̃t. nōndū q̃ p̃ler̃ is qm̃ plus in cō
tēplacōe inpit. cōtingit ut amplius in tēptatōe
fatigē. sicut quib̃dam sepe cōtingē solet. b̃ñ p̃ficiēti
bus. quorū mētē dūm aut cōpūatō affiat. aut cōtē
placō sup̃ semetip̃am inpit. statim et tēptatō sequit̃
ne de h̃is ad que iapta est extollat. Nam cōpūatōe
uel cōtēplacōe ad d̃m̃ erigit. sed tēptatōis sue pon
dere reuerberat ad semetip̃am. q̃t̃us tēptatō aggr̃
uet. ne cōtēplacō inflet. et itē cōtēplacō eleuet. ne
tēptatō de mergat. Si em̃ sic cōtēplacō attolleret
ut tēptatō fūditus de esset. in sup̃biā animi caderet
et si sic tēptatō p̃mēt. ut cōtēplacō nō leuaret. plane
in culpā labet. sed in ira dispensacōe in quodā medio
anima librat. ut neq̃ in bonis sup̃biat. neq̃ in malis
cadat. hec g̃g. Item idē b̃t̃s g̃g. in x̃ li. mōr̃. iterp
de hoc sic d̃t. Sepe nāq̃ cōtingit. ut ad sūma iā mētē
sp̃us eleuet. sed tū h̃at importunis caro tēptatōibus
impugnet. cumq̃ ad cōtēplacōē celestia animi dūa
obiectis actōis illiāte ymaginib. reuērat. Nam
carinis repente hūc stimulus sauciat. que extra carnē
cōtēplacō sancta capiebat. Nam vñ eandē q̃ mētē
et subleuat cōtēplacōis illūat. et importūtas tē
ptatōis obscurat. ut et uideat intēdēdo quod appetat
et succūbēdo in cogitacōe tollet quod erubescat. hec g̃g.
Vnde p̃ius d̃ns suos elcōs benēdo et grām suā eis in
fūndēdo cōsolat et adiūuat. dereliquēdo vō et tēptatō
pbat. Nam si post ṽcutū mūnēā nulla tēptatōe
cōtutēt. h̃rē se hūm̃i dona ex semetip̃is existima
rēt. et p̃cōsequēs de hoc gloriari possunt. et ideo
tēptatū. ut infirmitatē suā hūm̃i agnoscat. et se de
grāa eis collata nō eleuet. ad b̃t̃s g̃g. in li. mōr̃ tā
git sic. d̃. om̃p̃s deus eos quos metim̃ diligit. aliqui

ad tunc delinquit. Sanctos etenim suos dominus benedictio
adjuvat. derelinquit probat. domus firmat. tabulaculis
temptat. Iusti quippe animam gratia vocat. temptatione merito
grat. Unde de domino per Iob dicitur. Visitas eum diluculo. et sub
ito probas illum. Non dum quod deus postquam diluculo visi
tat subito hominem probat. quia et attendendo corda mea
ad virtutes puehit. et recedendo cuncta temptatione permittit.
Si enim post virtutem munera nulla temptatione cunctat.
ea se habere animam? ex semetipso gloriatur. Ut ergo et firmi
tatem dona habeat. et humilitatem infirmitatem suam agnoscat
per accessum gratie ad altum sus tollit. et per recessum quid
ex semetipso sit probat. Hec ergo. Quibus hac autem alienationem
diversitatem varietate videlicet gratie et temptationis visitatione
et probatione. multum proficit homo. et oportet eum quod dum
est in hac vita consistat? sub huiusmodi varietate vivere
salsam consolationis et temptationis. De hoc dicit beatus Bernardus. Non
trebas diversitatem? in gratie visitationem. et temptatio
nem probationem. in scola virtutum mirabiliter proficit homo. visi
tatione ne deficiat. temptatione ne superbiat. Dicit et de
hoc Richardus de sancto victore super illud prophetam. Venit
mane et nox. Qui inquit venit mane divine consolati
onis. ut iterum subsequatur nox dyabolice temptationis sub
hat de alienationem diversitatem varietate unde nos
oportet. quod dum sumus in hac peregrinatione hec Richardus.
Quare subtrahit eam devotis gratia. et que iusti viam non possunt perficere.
Conpro et aliquid virtutibus? per se desiderant. Cap. xl.
De hoc scire. cur subtrahit gratia non nunquam et
devotis. et quare iusti viam non possunt perficere
in virtutibus? quantum desiderant. Scire debes quod sunt multe tem
pationum species. de quibus est una videlicet subtrahit gratia. et
inopia devotionis. sine qua alie temptationes nulla vel
minima virtute habet. cum ipsa sit quasi domus refugii ab
omni tabulatione. Unde dicit per. Dominus michi adiutor. et
ego despiciam inimicos meos. Subtrahit autem gratia
non nunquam et devotus viris. ut per hoc probent. utrum sint

firmi infide. in spe in caritate. et in ceteris virtutibus
tam subtrahito tam singulari refugio. scilicet deuotione
homo quodammodo inermis expositus est hostibus. id est
temptationibus. et ideo pauidus efficitur et pusillanimis
nisi fidei et spei firmitate se munit. et patientia et hu
militate se defendat. que tunc maxime habent locum ex
cedendi se et magnam gloriam promerendi. Fides reprobat
si credat vera esse que iam desunt per gustum dulcedis
expria. dulcia enim sunt omnia que de deo credimus
si non per gustum expiamur. sed gustus eorum ideo subleuitur
bonis. ut fides magis munitur aucti scripture. quam
experiencie. propter et magis ex hoc meritoria sit. Spes
probat si confidat deum sibi esse propitium esse et dum fla
gellat. et ita studiosè audeat ei parere et placere in omnibus
ac si sentiat et videat enim sibi esse placatum. Patientia
probat si non murmurat contra deum. quia ex suauitatem
hominem tribulet et desolet. et longanimitas sustineat bonum
placatum dei. et non deficiat in aduersis. Humilitas probat
si cogitet se digne puniri. quia sit indignus consolatione
spirituali. et si iustificet deum quod iuste iudicauit puni
endo reum et ingrati beneficium perueniens consolationis mercede.
Tantum debet nobis deus placere. et tamen debemus eum dili
gere quam nos puniri. sicut quam nos consolatur. quia tam
propria mercedem nos puniri ut punget. sicut blanditur.
ut consolatur. Discimus et in subtractione gratie et conso
lationis mercede. et de minimis beneficiis gratias agere. et mi
mas culpas et negligencias timere et cauere. et minima
queque aduersa discere patienter tollere. De opulenta
enim mercede multe mercede. immo aliqua frustra quamque de
dant. Sic homo humidas diuisis consolationum domus plu
rima beneficia dei sine debita gratiarum actione preterit. plu
rimas gratias negligit opere exercere. plurimam partem repu
tat. que magna sunt. plurima nec agnoscat. Sed his
omnibus subtractione sicut vir videns paupertatem suam
recolit penes quantum habuit et potuit. que iam non habet

Et sicut medicus famelicus modicā buccellā gratiā
accipet et studiosē colligēt. qui p̄uo delicata ferula
p̄uipendit. Sic iste ad se uirtutes incipit colligē. que
prius negligent̄ p̄termit. Vnde p̄pter hoc et minas
culpās cauere docem̄. quia timedū nobis est. ne
forte ex culpis n̄ris et ingrati tudine gr̄a sit nobis
subtrācta. ut eam recipem̄. cauēdo. ne negligēcias
quas admissim̄. incauta libertate. Disiam̄. q̄ om̄ia
p̄tā p̄posse cauē. et p̄his q̄ fecim̄. om̄ia aduersa
hūilit̄ pati. et om̄ib̄ b̄nificijs dei debitā cōsideratiōe
cum gr̄a p̄tione exhibē semp. et gr̄am dei nō in baculū
reape. et digni erim̄. Vt gr̄a nobis subtrācta et augmē
tata reddat. et ad magnū p̄fectū v̄tutū potim̄. pueniē.
De inde cōsiderandū est q̄ nemo iustorū inuenit. qm̄ tm̄
v̄tutes apprehendat. q̄ntū desiderat. quia om̄is deus in
teriora uidet ip̄is sp̄ritualib̄ p̄fectib̄ modūm ponit
Vt ex hoc quod apprehendē cōcupiscit et nō valet. in
illis se nō extollat. que facē p̄t. de hoc b̄tus ḡg. in
xij. li. m̄or̄. exponēs illud v̄bū cōstitutū timōs
eius qui p̄tēre nō poterūt. d̄. sic. Quia nōm̄q̄m in
v̄tutib̄ p̄fice conam̄. et quedā dona papim̄. a quib̄dā
repulsi in ymis iacem̄. Nemo em̄ est qui tm̄ v̄tutes
apprehendat. q̄ntū desiderat. quia om̄is deus m̄tiora
discernēs. ip̄is sp̄ritualib̄ p̄fectib̄ modūm ponit. ut ex
hoc homo q̄d apprehendē conat̄ et nō p̄t. in illis se nō
eleuet. que valet. Vnde et ille quoq̄ egregius p̄dicator
qui raptus ad celū t̄m fuerat. paradisi archana pene
trauerat. esse post reuelatiōem t̄m quillius atq̄ m̄ceptat̄
volebat. Sed quia om̄is deus timōs cōstituit homin̄
qui p̄tēre nō poterūt. et eleuauit hūc ad cōgnosceda
sublimia. et reduxit iterp̄ ad infima tollerāda ut mo
di sui m̄suras aspiciēs. dum securitate cōphendere
conaret̄. et nō posset. ne p̄ elatiōe exta se nec p̄hūli
tate cogēt. intra suos semp̄ timōs redire. hec ḡg. v̄n
fūt nōnulli. qui post p̄tā p̄petrata corde compūgūt.

et relictis iniquitatibus bona opera agunt. et in summis v
tutibus se exercent. intum ut non solum culpa eorum operatio
ne non inquinat. sed nec cogitationem pulset. sed in tueri
entibus temptationibus reuerent. ut videlicet infirmitatibus
sue recordentur. et elati de virtutibus quas acceperunt non sint
hoc commemorat beatus gregorius in xxxix. libro moralium exponens
illa dicta. Quis est pluuie pater. et quis genuit stillas vo
rus. de cuius utero egressa est glacies et gelu de celo. quis
genuit. sic dicitur. Quid est quod dominus prius quidem patrem se plu
uie infundit. postmodum vero de suo egredi beatus glacie
nariat. sequitur gelu gignit de celo prouocat. nisi quia
nullo modo nostra pectoris flammam. ad suscipienda ubi
semina. et prius potestate gratie pluuiam infundit. et post
modum ne inceptas virtutes in modum aquarum perfluat. disa
iplina matris dispensationis premit. ut quia precepte gratie
pluuia nungat. et discipline rigor astringat. ne
si aut antiquum debet. aut plusquam necesse est concep
tas virtutes proficiat. fugue in herba virtutis. plerumque
enim ab inchoantibus opus bonum dum prius quam oportet
ostendit. agnoscit imperfectis manet. et plerumque vir
tutes dum plusquam necesse est exuberant exaltant.
Unde et elationis suorum dominus. vel ante tempus desideria ren
muit. vel rursum in tempore ultra mensuram puerit. premit
ne si aut antiquum debet. aut plusquam debet perficiant
per pueritiam sui magnitudinem. in elationis defectu cadant
nam cum cor post pacem concupiscit. terra que aruerat in
fusionem pluuię regat. et cum relictis iniquitatibus bonum
exsequi opera proponit. quia post infusionem semina accipit
et plerumque cum desideria facta concipiunt. in summis exer
cent iam virtutibus marcescunt. ut non solum culpa non
inquinat. sed nec cogitationem pulset. et adhuc quidem
in corpore posita sunt. sed in iam prepeti de coronatione vite
prepetis volunt. imitari prepetitionem. eternam mercedis stabi
litate appetunt. sed inuenientibus temptationibus reube
rant. ut videlicet infirmitatibus inueniant. et elati de

Virtutibus quas accipiunt non sunt ad diuinas discipline
repressionem agere. quid aliud quam de dei virtute glacies
producat. quando demum secreto dispensatio egreditur. et
voluntates nostras et in bonis desideriis refrenat. Unde
am? paulum in sua videlicet terra. quanta discipline gratia
premebat. ait. Velle adiacet michi. perficere autem bonum
non inuenio. Qui enim velle habet se asserit. iam permissio
ne gratiae que lateat semina ostendit. sed dum perficere
bonum non inuenit. perfecto iudicat. quanta illi dispensatio
in superne glacies premebat. An ista glacies corporum corda
non premerat. quibus dicebat. Ut non queramus velle illa
faciat. Ac si apte diceret. Oculta cordis virtutis semina iam
prodire in frugem gerunt. sed supermi modamine gelu
premiunt. Ut tanto post fecundius exeat. quanto diuini
iudicii premea pondera patet? portant. Et quia
plerumque humana corda. quam exire ad virtutes quas ap
petunt non valet. eo ipso quo ab interiore sue perfectione
resiliunt. temptationis stimulis fatigant. sed cum eas de tem
ptationis cogitationum comprimunt. seque per temptationis usum
in quendam vniuersi rigorem componunt. Sicut subdit. In
similitudinem lapidis aque dimittunt. quia et si fluxe
cogitationes interius lateant. nequaquam tamen usque ad con
sensum prauis operibus trahunt. sed mentes sub molita bene
vniuersi consuetudine. quasi sub quadam duritia exterius
abscondit. quidque intus temptationis pulsatione
inolestat. quia praua cogitatio usque ad consensum
non perficit. quia fluctuantes motus animi impudicus
rigor sancte deliberationis. Hec ergo. Unde omnipotens deus
videt de remedio salutis. hoc est de virtutibus angelis
in similitudinem nostram. mensura ipsius mentis perfectionis impo
nit. Ut habeamus quendam virtutum dona. que non minus quam
quisimus? et queramus? quendam. nec tamen habere valeamus?
quod mensura domini habere non potest que appetit. et
illa se intelligat de semet ipsa non habere. que habet. et
que extolli poterat de dono quod habet. humiliter ex virtute

307
quā nō habet. De hoc bñs gñs in xxxviii. li. nōrō sic dī:
O mps deus qui angere mfirmatē nrām de remedijs
salutis cōspiciat. mēsurā nrīs mīs pfectibz imponit
ut habeam? quedam vñtū bona que mīqz q̄sumū
et grām? q̄dam. nec tñ hīc valeam? quīs mēs mīa dñ
hīc hēc nō p̄t que appetit. et illa se intelligat. de semet
ip̄a nō hīc. que habet. et p̄ea que sūt. cōsident illa q̄
desūt. et p̄ea que vñtū desūt. seruēt hūilī bona que
sūt. vñdē rē dī. Quo posuit mēsuras eius si nosti
uel quis tēdit sup eam lmeā. Quis em̄ nisi cōditor
nr hūilī mēsuras posuit. qui m̄m iudicij secreto
moderāme. alij p̄mone sapie. alij p̄mone scie. alij ple
nā fidem. alij grām sanitatū. alij opacōm vñtū
alij p̄phetā. alij generā liguarū. alij m̄t p̄tacōm p̄mo
m̄ trābiunt. Sic itaqz creator nr. ac dīspositor cūcta
moderāt. ut qui excolli poteāt. ex dono q̄d habet. hū
miliēt ex vñtū quā nō habet. sic cūcta moderatur
ut cū p̄impesam grām vñmīqz subleuat. et p̄dispa
rem alteri alteri subdat. et p̄ meliora quīqz dona aliorū
quo sibi subiat attēdat. ac licet se p̄nr ex alijs sciat
eidem tñ quē supat se in alijs postponat. Sic cūcta mo
derat. ut dñm singula queqz sūt om̄. m̄posita q̄dā
caritatē vñassitudme fiat om̄a singlorū. et vñmīqz
sic q̄ nō accepit in altēo possideat. ut ip̄e altē posside
dñ q̄d accepit hūilī impēdat. hūc em̄ p̄ petru. dī.
vñmīqz sicut accepit grām m̄altutē illā am̄stū
tes. sicut boni dīspēsatores m̄ltiformis grē dei. Tñ
em̄ nāqz bñ m̄ltiformis grā dīspensat. q̄ū acceptū
donū. et ei qui hoc nō habet credit. q̄n p̄t eū tñ
impendit datū putat. hūc p̄ paulū dī. p̄ caritatē
p̄nte m̄mīe. Tñc em̄ nos caritas augo culpē libe
ros reddit. cū vñssim nos. nō p̄ amorē p̄mō subiat
cū et aliena bona nrā credim? alijs q̄ sua offēntes
exhibem? Sed cū m̄ro cōsilio auctor dīspositor q̄z nr
hūc illa largit? que alijs denegat. alij denegat

que ista largit. mēsuras sibi positas egredi mat. quis
q̄s posse plus q̄ accepit conat. In p̄ap̄io em̄ pedem
porrigit. qui mēsurarū suarū līmitē nō attendit. et
plerūq; amittit que poterat. qui audact̄ ea ad que p̄
tingē nō valet. auxpe festinat. hec ḡg. an̄scōrō et
dñs cōcessam hic elās de v̄tutib⁹ gl̄iam solet p̄mixta
m̄finitate t̄pare. v̄nde quib⁹dā tēptatōib⁹ rep̄mūt.
vt nequaq; t̄m p̄ficē valeāt q̄ntū volūt. et ne ex
tollant sup̄bia sit in eis ip̄arū q̄dā mēsurā v̄tutū
vt dum v̄nū quisq; scōp̄ iā quidē m̄terā ad sūma
rapiūt. sed ad huc tēptat̄ exteri. ne despaciōis lapsū
nec elaciōis m̄crat viciū. Ista tāq; b̄n̄s ḡg. i. x̄p̄o
lī. m̄ōp̄ sic. d. cōcessam hic elās de v̄tutib⁹ gl̄iam
p̄mixta m̄finitate deus cōsuevit t̄pare. v̄nde p̄ Job
d̄r. et aquas appendit mēsurā. Quia ip̄i s̄c̄i qui s̄c̄i
leuātē sp̄u ad sūma rapiūt. q̄ndū m̄hac vita sūt
ne aliqua elaciōe sup̄biāt. quib⁹dā tēptatōib⁹ rep̄ri
mūt. vt nequaq; t̄m p̄ficē valeāt q̄ntū volūt. sed
ne extollāt sup̄bia. sit in eis ip̄arū quedā mēsurā
v̄tutū. h̄nc est em̄ q̄ helyas dum tot v̄tutib⁹ mal
ta p̄fecisset. quadā mēsurā suspēsus est. dū Jezabel
postmodū q̄n̄us reginā tū mulierculā fugit. p̄p̄e
do quippe h̄nc m̄re v̄tutū v̄rū v̄bo celos a plūm̄is
claudē. suscitātē mortuos ventura q; p̄udentē Ecce
rursūm animo occ̄at. q̄nto q; panore ante dñā
mulierculā fugerit. cōsidēro timore paussū de ma
nu dñi mortē petē nec accipe. de manu mulieris
mortē fugiēdo vitare. v̄nde ḡ sic potēs vt tot illas
v̄tutes faciat. v̄nde sic infirmus ut ita ferā p̄timet
cat. nisi quia aque appendmūt mēsurā. vt ip̄i sancti
dei h̄ōes. et nūllū valeāt p̄potētiā dei. et rursūm
quadā mēsurā modēdā sūt p̄ m̄finitatē suā. In illis
v̄tutib⁹ helyas quid de deo accipat in istis m̄finitati
bus quid de se potēat agnoscebat. Illa potētiā v̄tutū

408
fuit. ista infirmitas custos datus. In illis virtutibus ostende-
bat quid acciperet. in istis infirmitatibus quid acciperet custo-
diebat. In miraculis monstrabat. in infirmitatibus suaba.
Sic paulum video ieiunio corpus ac vigiliis frenatam
sustinentem frigoris et inditatem erumpentem. ad eternum celum
raptum. et audisse archana verba que non licet homini loqui.
et tamen angelo sathane ad colaphisandum concedit. orat
ut eximii debeat. et non exaudiat. Cuius autem inania consilio
aspicio. ppendo quod ei summa pietas celos aperit. se seque
illi ihesus de sublimibus ostendit. et tamen de civitate eadem
quam post visionem ihesu ingressus fuerat fugiens recedit
Sicut ipse testatur. 8. Samasam prophetam. 20. Cui licent dicam
O paulus. in celo iam ihesum conspicias. et mentis adhuc hominem
fugis. In paradisu ducere secreta dei verba cognoscis. et ad
huc sathane angelo temptaris. Unde sic fortis ut ad ce-
lestia rapiaris. Unde sic infirmus. ut mentis hominem fugias
et adhuc a sathane angelo adversa tolles. nisi quia ipse
qui te subleuat. rursum te subtilissima mensura mode-
rat. Ut et miraculis tuis nobis predices virtute dei. et rur-
sum in timore tuo remissa nos facias infirmitatibus nostris
que tamen infirmitas ne in despectum nos pertrahat dominum
pulsat. dum de infirmitate tua dominum rogares quia audi-
tus non es. nobis quoque locutus es quod audisti. Sufficiat
tibi gratia mea. nam virtus in infirmitate perficitur. Apta ergo
voce dominum ostendit. quia custos datus est infirmitas. Tunc
quippe bene interius custodimus. cum per dispensationem dei tol-
lerabiliter temptamur exterius. aliquando vicis aliquando passio-
num eis quoque quos viros nominamus fuisse virtutum
temptationes atque certamina non defuere dicimus. Hinc
est enim quod ad consolacionem mentis idem predicator egregius
de se quedam talia predicare dignatus. dicens. video aliam
legem in membris meis. repugnantem legi mentis mee.
Ad ymam quippe trahit caro. ne extollat spiritus. et ad
summa trahit spiritus. ne prosternat caro. Spiritus lenat. ne

iaceam in infimis. caro aggruat. ne extollam. ex
sumis. unde fit certo modamine ut du unusquisque corp
iam quidem interius ad summa rapit. sed adhuc temptat
exterius. nec despectio lapsu. nec elatio mētat. quā
nec temptatio exterior culpam perficit. quia interior mē
tio suūsum trahit. nec rursus interior in superbiam
eleuet. quia temptatio exterior humiliat. dū gnuat. Sic
itaque magno ordine cognoscimus in interiori puctu
quid accipimus. in exteriori defectu quid sumus. et in
modo agere. ut nec de virtute quicquam extolli debeat
nec de temptatione despect. quia dum spiritus trahit. et
retrahit. subtilissimo iudicio in modamine infa
tima. et super infima in quodā medio anima lib
rat. Hec gregorius. *Beati iusti vni possunt vivere in hac vita sū*

Desidero immutari et venialibus peccatis. *Capitulum. xli.*
etiam scire beatū sancti et iusti vni in hac vita
possunt vivere sine immutatis et venialibus
peccatis. Scire debes quod impossibile est hominem aliquem
non peccare venialiter. propter continentiam continentiam quam
gerit meritis. ad beatū Augustinus sic probat. d. Impossibile
est hominem aliquem non peccare venialiter. et non habere aliquem
in ordinationem in sua sensualitate. propter continentiam continen
tiam meritis. ex qua contrahit aliqua macula impu
ritas in affectu vel ruga obscuritas in mente. Hec Augustinus
Unde in hac corruptibili carne constituta. nequaquam
valemus sic vivere ut nulla nos culpe delectatio possit
pulsare. sed aliud est per cogitationes illicitas tangi.
aliud est illis consentire. de hoc beatus Gregorius sic dicit. adhuc
carne corruptibilis pondere gravati. nequaquam valemus
sic vivere. ut nulla nos possit culpe delectatio pulsare
Sed aliud est nolere tangi. aliud consentire. etiam
propter. Sancti autem vni. tanto emigilantiorē suspensio
se custodiunt quanto se pulsari sinitis moribus. ut iusto
re dedignant. Hec Gregorius. vni nondum quod sunt peccata. que
a iustis vitari possunt. et sunt aliqua que et a iustis

227
vires vitari nō possūt. Nam mēs iustorū et si libera
est a pūso ope. tū aliqui cadit p̄mōdinatā cogitatōne
nec tū habet postmodū qd̄ defleat. quia an̄ se resistē
do repat. an̄q̄m p̄ cōsensū cadat. hoc cōmēorat b̄at̄s
ḡg. in xxiij. li. mōr. sic. d. Scēdū est qd̄ sūt p̄cā que
a iustis vitari possūt. et sūt nō nullā que a iustis
vitari nō possūt. Cuius em̄ cor in hac corripibili car
ne cōsistēs in sinistra cogitatōne nō labit. Et tū hec
ip̄a praua cogitare peccare est. sed dūm cogitatō re
sistit. a cōfusione sua animi liberat. an̄eo ḡ iustorū
et si libera est a puerfo ope. aliqui tū corrūt impūsa
cogitatōne. Et in p̄cā ḡ labit. quia saltē in cogitatōe
detinēt. et tū vnde semetip̄am postmodū flendō rep̄he
dat nō habet. quia ante se repat. qm̄ p̄ cōsensū cadat.
hec ḡg. Quāuis igit̄ iusti viti p̄ grām s̄c̄i sp̄us aduati
cōtra vicia carnis erigāt. et v̄tutib̄ reluceāt. nullus tū
est qui sine culpa vitā istā trāseat. qm̄ dū carne corrup
tibilem portat. Si ergo sine cōtagio esse nō valēt. qui
in hac vita tenebrosa v̄tutib̄ lucet. q̄nto vicōp̄reatu
obligati sūt. qui adhuc carnalit̄ vniūt. de hoc b̄at̄s
ḡg. in xxiij. li. mōr. sic. d̄. Ecce nōnulli p̄ dōm̄ sp̄it̄
aduati. cōtra infirmitatē carnis sue erigūt. v̄tutib̄
em̄cāt. nullus tū est qui sine culpa vitā trāseat. q̄
v̄tq̄ carne corrupcōis portat. cū b̄n̄ v̄m̄cū mētes
a p̄cōr̄p̄ mādīs mūdē sūt. si remota pietate iudicēt.
quia a p̄t̄ districti iudicis oculos. sua v̄m̄quēq̄ cor
rupcōn̄ m̄q̄um̄at. nisi hūc grā cotidie p̄dicēt
tergat. electorū quippe animi. p̄d̄re ad libertatē iusti
cie m̄tāt. sed adhuc compede infirmitatis tenet. et
culpas quidē subigē p̄fecte desiderat. sed quovsq̄ cor
rupcōne carnis astringit. eius v̄m̄culis et cū non
v̄lt ligat. hūc itaq̄ colligāt. q̄nto p̄cōr̄p̄ p̄ondē
pressi sūt. qui cōtra hec decertare negligūt. si plene
culpam nec illi supant. qui cōtra hāt v̄m̄lic̄ pug
nāt. Si ip̄i quoq̄ esse sine cōtagio nō valēt. qui

intra pñet vite tenebras virtutib' lucet. qñto m'q'cat
reatu obstructi sūt. qm adhuc carnalit' vñt. Si a
pñto libera esse nequnt. qm iā in celestib' desiderijs
cōstant' que pñto pondere tollerāt. qm carnis sue
voluptatib' dediti. adhuc putredinis iugū portant
hinc petr' ait. Si iustus dñs saluabit. impius et p'
cator bñi parebūt. Quia si illor' mētē dñs de pñt
qm se p celestis patrie desiderio affligūt. quib' carnis
substanti sūt. qm sine ulla formidine se in carnis vo
luptate dereliquit. hoc g'g. Non solū aut' sancti vñ
se ab opibus pñs custodiūt. sed et in cogitacōib' suis
tāta se cautela cūspiciūt. vt semp' n'rephēsibiles corā
oculis sui cōditoris valeāt assistere. sed tñ nō possūt
hoc effice. vt nūq'm labāt' p' inordinatā cogitacōne
Vnde bñs g'g. in xi. li. mōp. exponēs illud verbū
Quis est qm iudicet meū veniat. de hoc sic dī. Si
bñi i ta se in opibus suis deo auctōe custodiūt. vt o'mo
vnde accusent. exteri nō inueniat. In cogitacōibus
suis vō tanta se cautela cūspiciūt. vt si fieri valeat
semp' n'rephēsibiles. ante mēm iudic' oculos assistāt
sed qñtū agē possūt. ne exteri labāt' in ope. tāto m
teri agē nequaq' possūt. vt nūq'm labāt' in cogitacōe
hūana em cōscia eo nō quo ab intus cecidit. semp'
in lubrico est. Vnde fit ut et sancti vñi freq' labāt'
in corde. Bñs g' Job. tam voce sua. qm ex voce elcō
rū loquēs dicat. Quis est qm iudicet. rē. Quia em in
exteriorib' actibus vnde rep'hēdat nō habet. libe accu
satorē querit. quia dñs et iustor' corda semetip'a nō
nūq'm de stulta cogitacōe rep'hēdūt. p' hoc fortasse
subdit. Quare tacēs cōsumor. Tacēs em cōsumitur
qm de stulta se cogitacōe rep'hēdēs. apud semetipm
dente cōscie mordet. Ac si apte dicat. Sicut vixi ut
accusatorē exteri nullū timere. Vt nā sic vixisse vt
intra semetipm cōsciam nō hēem. tacēs em cōsumit
qui intus in se inuenit vnde auct. hec g'g. Ex h'c igit.

310

dictis iam pmissis colligere possim? quod nullus quivis sanctus et
 iustus in hac vita positus sine peccato veniali vivere potest
 et ideo veraciter se omnes sancti promittant peccatores. nec tamen
 ex hoc desunt esse iusti vel sancti. cum semper affectu teneant
 sanctitatem. De hoc beatus Augustinus sic dicit. Firmissime tene et
 nullatenus dubites. et iustos atque sanctos homines. exceptis
 illis qui parvuli baptisati sunt. sine peccato hic neminem vivere
 posse. Nullus quippe sanctus et iustus caret peccato. non tamen
 ex hoc desunt esse iustus vel sanctus cum affectu teneant
 sanctitatem. Non enim nature veniunt. sed positi ad invicem
 pro dei gratiam acquirunt sanctitatem. et ideo veraciter
 se omnes sancti promittant peccatores. quia in veritate
 habent quod placent. et si non reprehensione conscientie. certe
 mobilitate et mutabilitate peccatorum nature. Hec
 Augustinus dicit et de hoc Cassianus in colloquiis patrum. Non
 quod iustos ac sanctos viros non esse immunes a culpa
 manifeste scripta promittat. Sed peccator cadit iustus et
 Nec iusticie eius promittat lapsus fragilitatis humane
 quia multum mihi est. mihi sancti et peccatores homines lap-
 sum. Aliud enim est admittere mortale peccatum. et aliud
 est cogitatione que peccato non caret. prene-
 mri. vel ignorantie. aut oblivione agere errore. aut
 fragilitate otiosi sermone offendere. aut ad punctum. a fi-
 dei theoria aliquid hesitare. aut subtili quadam re-
 nodoxie titillatione pulsari. aut necessitate nature
 aliquantisper a summa perfectione recedere. Hec enim sunt
 septem lapsus generum. in quibus vir sanctus. licet non
 nunquam cadat. tamen iustus esse non desinit. Hec Cassianus
 et quibus de sepe iam promissum est. non possit et
 homo iustus. in hac vita positus. sine peccatis venialibus
 sine venialibus esse. non tamen debet ea amare. sed vult
 illis potest resistere. et de die in diem in puritate
 cordis ac corporis perficere. ut possit ex hac vita eo
 mundior transire. De hoc dicit Bernardus de sancto viro. Venialia
 peccata nunquam possumus. quando in hac corruptibili

carne. Vnum ad purum de vita nostra extirpare. tamen
debemus semper corpore expurgationi insistere. et ad cotidiana
na puritatem mentis studia nostra immovare. Hec Rich?
scilicet beatus Augustinus in libro de vitiis apostoli de hoc sic dicit. Si dixe-
rimus quia peccatum non habemus. nosmetipsos seducimus. et
hinc vbi docuit beatus Iohannes. Vno ipse dominus nos per Iohannem
taces neminem in ista carne. in isto corruptibili corpore
in ista terra. in isto seculo maligno. in ista vita temptationi-
bus plena. neminem hinc vnde sine peccato. Absoluta est sententia
nec expositore indiget. Quis est enim qui non habet peccatum
sicut scriptum dicit. nec infans. cui est vnde dicitur vita super-
terram. Talis puerulus peccatum non fecit. sed de putribus traxit.
Ergo nullomodo quisque potest dicere non se habuisse peccatum. Sed
accessit perfidem ad laudandum regenerationis homo fidelis. et
omnia dimissa sunt ei. Jam sub gratia vivit. in fide vivit
membrum christi factus est. templum dei factus est. Sed si
dixerit se non habere peccatum. seipsum seducat. et veritas in
eo non est. prorsus metuit. Si dicat iustus sum. Nemo
ergo dicat se esse sine peccato. sed non tamen ideo debemus amare
peccatum. Oderimus ea freres. et si non sumus sine peccatis. oderimus
tamen ea. et maxime a cunctis nos abstinere. Abstineamus
quantum possumus. et a levibus peccatis. Oremus igitur. ut de-
dimittat nobis peccata. Sed faciamus quod dicitur. Dimittamus
et nos debitoribus nostris et dimittet nobis. Cotidie
dicimus. Hoc et cotidie facimus. et cotidie fit in nobis
Non hic sumus sine peccato. sed exhibemus hinc sine peccato
quia unusquisque cum de corpore exierit. dimittunt ei. qui
taliter habebat ut dimittent debita. quia et cotidiana
peccata dimittunt. et exit mundatus. Hec Augustinus. Vnde
quilibet religiosus. ac timens deum. non solum debet se a ma-
ioribus peccatis continere. verum et a levioribus et venialibus
inquantum valet. cum adiutorio dei abstinere. Nam displicet
deo inania in servis suis. qui non curant. nec adhibent
diligentiam ut resistat inquantum valet. et minoribus peccatis.
que sunt non minus impedimenta susceptionis maioris gratie

dei. Unde semper solliciti sumus. ne eius gratiam per nostram
negligentiam amittamus. quam nobis multipliciter necessa-
ria esse cognoscimus. Ista et quedam alia. beatus Bernardus
sic commemorat. d. Iustus iudex deus. non modo quid fi-
at. sed quo animo fiat considerat. Nemo ergo dicat in corde
suo. leuia sunt ista. non timo corrigere. non est magni si
in his maneamus venialibus peccatis. hec enim impenitentia est. hec
blasphemia in spiritum sanctum. Eradicata tamen et excipari. a cor-
dibus nostris omnino non potest malicia. donec in mundo fueri-
mus. Quotumlibet peccatis eras. si putas viam emortua
velis nobis. intra fines tuos. habitabit ieruseus. subiu-
gari potest. sed non excutiri. quam quod est morbus anime.
et corruptio mentis auferri non poterat. donec liberemur a
corpe. Repremi quidem debet et potest per gratiam dei ut non reg-
net in nobis. sed non erit nisi in morte. quando sic decer-
pimus. ut anima separet a corpe. affectus enim anime dum in hoc
pulvis gradum. ex toto mundo esse non possunt. quin aliqui
vanitati. aliqui voluptati. aliqui curiositati plus quam
oportet cedat animi. uel ad horam. In multis enim offendimus
omnes. Nemo viciu veritatem contempnat. aut periculetur
Impossibile est enim cum eis saluamur. impossibile est dilui
nisi per christum et a christo. nec ideo tamen peius necesse est nimis
esse sollicitos. Ignoscat facile. ymo et libet. si modum ag-
noscamus. In hismodi namque qui in euincibilibus et negligē-
tia culpabilis est. et timor immoderatus temperandus
quia dampnatio non est eis qui sunt in christo ihesu. concupiscentie
sensus absque consensu. Et hec gratia nobis confert. ut nobis
concupiscentia non noceat. si tamen a consensu abstinemus. tamen
ad humiliandos nos ipsam concupiscentiam adhuc patitur vi-
uere in nobis. et grauius affligere nos. ut sentiamus quid
nobis gratia prestat. et semper ad illius auxilium recurremus.
Sic et de minoribus istis peccatis pia dispensatio agit. ut non
perimantur auferantur. sed in illis erudiat nos deus. et cum
minima cauere non possumus. tamen in quibus non minus viciis
maiora superemus. Semperque timorati et omnino solliciti sumus.

quō eius grām nō amittam? quā nob tam mltiplicat
necessariā esse sentim? hec bñz. et quia scdm qd dicit
bñs Aug. et sub grā positas in hac mortali vita diffi-
cile est om̄mode implē quedam legis p̄cepta. Et est illud
Non cōm̄p̄sces. Unde n̄p̄ x̄p̄e p̄ carnis sue sacrificiū sac-
dos fact? impetrat nobis indulgēciā. etiā h̄m̄c legem
adimplēs. Et qd ex infirmitate min? implere possim?
eius p̄fectione recipem? cui caput mēbra facti sum?
hec Aug. Cū igit sine peccatō m̄m̄t in hac vita esse
nō valeam? necesse est ut p̄dimittēdis illis p̄ces sedu-
las ad dñm fūdā. orōne dñicā frequē dūcedo. que
efficaciā magnā in talib? habet. bñ dicit bñs Aug. de
cotidianis leuib? qz p̄cis. sine qmb? hec vita nō
duat. cotidianā orō fidelit̄ fatiffaciat. Unde p̄p̄
lemia p̄cā. sine qmb? esse nō posim? m̄m̄ta est oratio
dñica. que cotidianā delet p̄cā. p̄ hāc nobis voluit
saluator ostendē. q̄ntūlibz iuste. in h̄m̄ vite caligie
vivam? nō nobis de esse p̄cā. p̄ qmb? dimittēdis debe-
am? orare hec Aug. et nōndū q̄ sancti vni et deuoti
p̄cā m̄m̄ta et cotidianā que nequaq̄ vitāe possūt
p̄ p̄m̄am et cōpūcōm. seu lacrimas solent assidue ab-
luere. Et in cōspectu sui cōditoris valeāt semp pul-
chra et mūdi inueniri. et q̄uis mēdū peccatō videbz re-
m̄alit̄ a iusticiā declinet. cū p̄ assiduā ablucōm cōpūc-
cōis suā semp iusticiā retinet. De hoc b̄cō ḡg. si eandē
exponēs illd dñm. Tota pulchra es amica mea et ma-
cula nō est in te. sic ait. Cū sit scriptū. Nemo vniū fū
p̄cō. nec infans cui vita est dñm dicit sup̄flā. Quid est
q̄ sponsa tota pulchra dicit et sine maculā. cū alibi sc̄p?
sit. Si dixerim? quia p̄cām nō habem? v̄ritas in nob
nō est. Sed dñm sancta aīa a p̄cis cotidianis se per
p̄m̄am mūdāt. dū cotidie p̄cā m̄m̄ta cū lacrimis
abluūt. et a maiorib? se obseruat. q̄uis frequē peccet
p̄ assiduā tñ p̄m̄am mūdiciā suā assidue pulat. h̄m̄c
em̄ alibi p̄cipit. Sp̄ sint vestimēta tua cādida. Et illd

342

Iustus autem ex fide vivit. Quoniam enim moritur ut fiat
 a iustitia deducatur. tunc dum semper credit in eum qui ius-
 tificat impium. et assidue sub eius fide peccata sua deflet
 per assiduas abluciones iustitiam suam retinet. Hec ergo
 Cum ergo sine peccatis vivimus. nemo in hac vita esse
 valeat. necesse est omni studio invigilem. quoniam vitio
 quibusdam fortiter resistam. et in tali proposito invigilem
 persequam. quia vitia a nobis effugata iter redeunt
 et extincta reaccendant. Unde siue sit senex aliquis siue
 iuuenis. eruat si putat vitia emortua. et non magis
 compressa. ergo super est illis resistendum. De hoc dicit beatus Bernardus
 Quis ita a se ad vinguem superflua refectavit. ut nichil
 se hinc putet putatione dignum. Credite michi et puta-
 ta repullulat. et effugata redeunt. et reaccendant ex-
 tincta. et sopita exarant. Parum est ergo semel putasse
 sepe putandum est. Immo si fieri posset super. quia semper
 cit. quod putari oportet. Siue sis senex siue iuuenis in cor-
 pore manens perfectus. erras si putas vitia emortua. et
 non magis compressa. Unde in tanto discrimine consilium est
 observare diligenter. et mox ut renascantur vitiorum capita
 apparebunt. prompta seueritate succide. Hec beatus Bernardus. Considera-
 tes igitur miseriam et paupertatem nostram. quoniam in peccato concepti su-
 mus. et quoniam fingit permissas temptationes impugnari. postu-
 lem. ad domino deo nostro auxilium gratie sue. ut tot malis temp-
 tationum resistere et prevalere valeamus. Cum vero per gratiam dei
 cogitationes immundas. et motus mordaces carnis emitemus
 non nobis hanc victoriam et mundiciam tribuamus. sed deo. qui
 solus mundus est. et mundare prevalet immunda. De hoc
 beatus Gregorius in xxi. libro moralium exponens illud verbum. Quis potest
 facere mundum de immundo conceptum semine. sic ait. Is qui per se
 solus mundus est. mundare prevalet immunda. Homo enim
 in corruptibili carne vivens. habet temptationum immu-
 nditatis impulsas in semetipso. quia nimis eas trahit
 ab origine. Ipsa quoque per delectationem carnis eius con-
 ceptio immundicia est. Unde per apostolum. Ecce ei iniquitatis conceptus

Hinc est qd qd plerūq; tēptat et nolēs. Hinc est qd
immūda quēdā imēte patit. qm̄us ex iudicio relin-
tet. quia cōceptus dē immūdia. dū ad immūdiā tēdit
hoc conat vnicū qd est. Quisq; aut occulte tēptatōis
mot. atq; immūdiā cogitatōis emittit. nequaquā
sibi suā immūdiā tribuat. qā dē immūdo cōceptum
semē nullū facē mūdū p̄t. nisi is qui mūdū p̄met
ipm̄ solus est. Qui ḡ iam ad locū mūdici mēte
puēit. cōceptōis sue viā respiciat p̄quā venit atq;
inde colligat. qā ex sua v̄tute nō habet mūdiciam
vnicū. cū dē immūdia factū est imāū sub si stendi.

Q Hec gregorius *de maligni spūs possint occultas cor*
poris et saxe dīs cogitatōes intelligē. cap. xli.
Q vtrū maligni spūs cogitatōes occultas cor-
dis possint intelligē. Debes saxe qd dya-
l⁹ m̄iores cogitatōes anime vidē ul intelligē nō va-
let. nisi qntū p̄extiores motū corpis. aliq̄ cōmūtere
p̄t. et cognoscē. Nam secreta cordis deus solū nōm̄
nec credēdū est malignos spūs illabi aīe. qd soli dō
possibile est hoc facē. qui eā creant. qui cogitatōes
homi⁹ et internos motū. atq; abdita mētis. solus in-
spiciat et plūstiat. De hoc b̄tus aug⁹ sic dī. Intus co-
gitatōes anime. dyabolū nō vidē tāssimū est. sed mo-
tibus corpis. et affectōnū indicis. colligi expm̄eto
didicim⁹. Secreta aut cordis ille solus nōm̄. ad quē
dī. Tu solus nosti corda filiorū hoī. Demones em̄
nō credim⁹ s̄balit illabi aīe. illabi aut mētē. illi soli
possibile qui creant. Hec aug⁹. De hoc et sēn⁹ abbas
in sua collatōe sic ait. Non em̄ si carm. spūs vidē
malign⁹ admittet. idēto et aīe que itidē spūs est
ita v̄m̄. posse credit. ut eā quoq; filic⁹ sue matē red-
dat capacē. Quod soli illi tūm̄tati est possibile. que
sic dūm̄se intellectuālis natē effiat penetratix. ut nō
solū cūplecti eam atq; ambire sed et illabi ei. et
velut in corpea corpi possit infudi. licet ei p̄m̄icem⁹

nō nullas esse spirituales natus ut sūt angeli archan-
geli. cetē q; vītes ipā quoq; aīa mīa. tamē in corpore
nullaten⁹ estimāde sūt. habēt em̄ scdm se corpus quo
subsistūt. licet multo tenui⁹. qm̄ mīa sūt corpora. scdm
apli smām ita dicēt. Et corpora celestia et corpora
terrestia. q; ubi manifeste colligit. nichil in corpore esse
nisi deū solū. et idēto ipi tūmō posse penetrabiles
esse omēs spirituales atq; intellectuāles sbās. eo q; solus
et totus et ubiq; et iōmib⁹ est. ita ut et cogitacōnes
hōmī et mētē motus. atq; abdita mētē vniūsa
inspicat atq; plūstret. hec Sēms. q; mīs at īmūdi.
spūs mētē cogitacōes cordis nīa intelligē nō possit
tamē pextiōra mōiaa exhibitu vidē et gestu vel
verbis qm̄ in aīo vsem⁹ dephēdūt. Nam si aliquā
vidēt mētē crebro respicē. intelligūt cor carnalis
amoris iaculo volueāt. Si quē et ardēt mētē
amū et argētū cōspexerint. intelligūt in corde latē
auariciā. Sic igit pextiōra mōiaa intelligūt ma-
lignū spūs cogitacōnes hōm. De hoc Sēms abbas
in collacōib⁹ patip. sic dicat. Nō dubiū est q; possūt
spūs in mūdi cogitacōnū mīa p attmōe qualitates
sed mōiaas eas sensibilib⁹ formis colligētes. i. aut
ex mīs disposicōib⁹. aut ex vrbis et studiis. in que ipē
suos nos pspexerūt mē mār. Ceterp illas que necdū
dēmīs aīe pderūt. ad nō oīo nō possūt. Ipās q;
cogitacōes quas mgerūt. vtrū suscepte sūt. nō p ipi
aīne natūa. i. p illū mīōrē motū medullis ut
ita dixerim ipiūs latitātē. sed ex motib⁹ atq; mōiaas
extiōris hōis dephēdūt. hec Sēms. Ecā de hoc hēmū
in quedā omīa sic dī. Arguēdi sūt qui dicūt cogita-
cōes ad yal⁹ imūti. et nō ex pna volūtate nati. dya⁹
em̄ adiutor et mētē malap cogitacōnū pē esse. auc-
tor vō esse nō pē. sed neq; recipiēdū est dya⁹ secreta
cordis posse rimari. Ille em̄ in mīs sēmp positus.
quid aīmo vsem⁹ exhibitu et gestib⁹ ipiūs corpore estimat.

cū tamē pēnt' cogitatōes cordis neqat intueri. qd
soli sibi deus resuauit. cū dcm est. Tu solus nosti
corda filiorū hōm. Cū ergo ipas cogitatōes vide
nō possit sigme quibusdā et motibus illas dephe
dit. Vbi gta. Si nos pulchrā mulierē uidet arb' respice
intelligit cor amoris iaculo volueatū. sic g; pūis sug
gestiombus stimulat ad fornicandū. Si nos cōtra pxi
rancorē vocis bl' truce aspectū lenare cōspexerit. intel
ligit cor inuidia thabescere. sic g; p nā hominā d' m
flāmat. Si gēmarū ul' aui ul' quāplibz rerū pulchri
tudinē nos ardent' intueri cōspexerit. intelligit i corde
latē auariciā. et idēto nos puocat ad furtū. Et cōcu
piscētia pīmū corde cōceptā. cogitatōmī fornicat' iuncta
tur. et sic demū ad opacōm pduat'. Et ideo dñs hec opa
cogitatōes vocat dices. de corde em' exeūt cogitatōes
male. quāp mētia hostis callidus. p quasdā ut diu
habitudines morū inuestigās. hūanū gen' deape fes
tinat. et agenda que dñm pmo phibet instigat. ut
hōiem ad ymaginē dei cōditū polluat. hec hereticus.
Vnde nōndū. q' antiq' host' dñm cū q' mores et cōdi
tōes intuet'. cū vicō sint magis p p m qm. et illa obi
cit. aū p p o r p facē ad que cognoscat facili' m d m a r
mētē. et ibi quēit causas nocēdi. Vbi videt quēqm
diligēcius o c i p a r i. de hoc habet' in p m. li. mōr p
Vbi bñs g g. sic dī. existūt et em' qualitates morū
que dñs vicis sūt vicine. Nam mores aspi aut
trudelitati aut supbie solent esse cōiuncti. mores at
blandi et paulo amplius letiores qm decet. nōmūq'
luxurie et dissolutiōi. Intuet' g' m m m i c' gēnis hūanū
dñm cū mores. cū bñs sint p p m qm et illa opponit
ante facē. ad que cognoscat facilius m d m a r mētē.
Vt blandis ac letis moribus sepe luxuriā. nōmūq'
vanā gl'iam. aspi vō mētibz. nā supbia. bl' audet'.
p p o n a t. Ibi g' decupula ponit. Vbi esse semitā ment'
conspuat. quia illic p d m d e c e p t o i s m f e r t. Vbi viam

esse nōm̄t p̄p̄inque cogitacōis. hec g̃g. dicit et de hoc
leo p̄p̄a. Non desinit antiq̃ hostis tēptacōm̄ laqueos
vbiq̃ p̄tendit. ut quoq̃no fidem credam̄ valeat corūpe
nōm̄t em̄ tū dicit. infundat nimidie. tū inatamēta luxu
re apponat. nōm̄t quē merore cōt̄bet. quē gaudio fal
lat. quē metu opp̄mat. om̄m̄ discutit mores. om̄m̄ scruta
t̄ affect̄. et ibi querit causas nocēdi. vbi vident quēq̃
diligētius occipari. hec leo p̄p̄a. Unde dyab̄ p̄t dicit
hugo. q̃n̄ deape quēq̃ tēptat. p̄us nām dīm̄ cū m̄te
dit et inde se applicat. unde ap̄tū hōiem ad peccādū aspi
at. Blandis et levis morib̄ sepe luxuriā. aut vanā glo
riā p̄ponit. Ap̄p̄is vō mētib̄. nam sup̄biā n̄ crudelitātē
hec hugo. Cōsidandū est scdm̄ dām̄ b̄a Aug̃. q̃ non
om̄es cogitacōes m̄e male sp̄a dyab̄ m̄st̄m̄tū excitāt
sed aliq̃aēs ex m̄a arbitrii motū excitant. bone aut̄
cogitacōes semp̄ ad d̄o sūt. hec Aug̃. Cum igit̄ maligni
sp̄us m̄a m̄a p̄m̄dicia extiora. et corp̄is motus
dephēdē p̄ualet. necesse est ut v̄nalit̄. et tū bono aīo cō
tra tēptamēta et m̄sultus dyab̄ p̄ugnem̄. quia si vidit
nos exterius ex pauore cōmutatos. crudeli cōtra nos
aīat̄. De hoc Ioh̄es abbas mōtis synay sic ait. oīam̄
cū gaudio. et timore pulch̄ et bono d̄am̄. nō dubitā
tes nec timētes m̄m̄cos m̄os. q̃m̄ in facie aīe m̄e m̄tu
ent̄. q̃m̄is nō vident̄. q̃ si vident̄ n̄p̄am̄ ex pauore cō
mutatā. tūc cōtra nos crudeli aīant̄ intelligētes q̃
timuim̄. Igit̄ gaudent cōtra n̄p̄os armem̄. m̄m̄tū
cōtra d̄atē p̄m̄p̄te nullus cōcertat. hec Ioh̄es abbas.
Verū maligni sp̄us possunt tēptare hōies q̃ntū volūt. cap.

Up̄io et de hoc informari. d̄cap. *plm.*
maligni sp̄us possunt tēptare hōies q̃ntū
volūt. Care debes q̃ antiquis hostis hūm̄i ge
neris ad nocēdū et tēptādū semp̄ anhelat. et q̃m̄us
prauā volūtātē ex semetip̄o habeat. p̄tātē tū nocēdi
habē nō p̄t. nisi d̄us p̄mittat. Qd̄ b̄t̄us g̃g. p̄bat. sic. d.
maligni sp̄us ad nocēdū nos m̄cessabilit̄ anhelant.

Sed cum p̄ua volūtate ex semetipsis habeat. p̄tate
tamē nocēdi nō hnt. nisi eos volūtas dīma p̄mittat
et cū n̄i quidē m̄uste ledē appetūt. quelibz tamē ledē
nō possūt. nisi m̄ste ad d̄nō p̄mittat. Hec ḡg. Vnde ma
lign spūs nocē possūt hōibz suadēd malū sed nō
cogēd. Tēte b̄o Aug⁹ quidē. Dyabol⁹ nō cogēd
sed suadēd nocet. sollicitare et suadē p̄t. cogē oīo
nō p̄t. Hec Aug⁹. Ergo antiquus hostis m̄m̄stor. et
m̄centor malorū esse p̄t. sed nō impulsor quia si ei
sub esset facultas ad cōpellendū sicut ad suggēdū
nullus posset vitare p̄cām. Vnde sicut illi adest copia
ad m̄stigandū. ita nobis attributa est libertas et v̄t
ad resistendū. Nullus ḡ p̄t a d̄valō decipi. nisi ille qm
p̄bē ei voluerit sue volūtate assensum. De hoc Bēn⁹
Abbas in collacōib⁹ patris sic dī. Aduersarios quidē
nobis ingit m̄sidia. quicūqz m̄tione hōis experti
sūt p̄guas d̄bitatē nō p̄nt. Sed ita dicm⁹ hos
m̄is p̄fectib⁹ aduersari. ut eos t̄m̄o m̄centōes ma
lorū. nō eā impulsōres esse credam⁹. Ceterū nullus
hōm̄i posset oīo vitare p̄cām. q̄d cūqz illi cordibz
m̄is m̄gere voluisset. si eis quēadmodū ad suggēdū
ita et ad cōpellendū facultas violenta sup̄erēt. q̄m
obrem sicut est illis m̄stigacōis copia. ita in nobis v̄t
resp̄uēdi siue acquiescēdi libertas est attributa. Quorū
t̄n potētiā et m̄pugnacōes si p̄t̄m̄scim⁹. et p̄t̄cōes
atqz adiutoria ecōtrario cōferam⁹. De quo dī. maior
est qm in nobis est. qm qm in hoc m̄do. tūc auxilia
m̄to vehemētiore m̄litāt p̄ nobis v̄tute. qm adūsus
nos illorū m̄ltitudo cōfligit. Nam bonarū rep̄ nō t̄m̄
suggēstor. sed et fautor atqz impulsor est deus. ita
ut nōm̄qz nos et m̄utos et ignorātes trahat. ad sa
lutē. Constat ḡ nemēm. a d̄valō posse decipi. nisi illum
qm p̄bē maluerit sue volūtate assensū. Ergo manifestū
est h̄nc v̄m̄quēqz delinquē. q̄ m̄gnetib⁹ cogitacōibz
p̄rauis nō eis cōfestum rep̄ulsā cōt̄dicōis obiaat.

Uam resistite inquit ei et fugiet a vobis hec Gen⁹
Et nondū q pms dñs cōsiderans infirmitatē et fra-
gilitatem hominū. tēptacōes aduersarij refrenat. et
mala que electis eueniūt modificat. Vt siml nō ve-
niāt. sed ut ipse tēptacōes tm̄ que ferri possūt aiām
tāgāt. Vt et tēptamēta que cumulata p̄m̄e potēriūt
modēata et diuisa faali⁹ tollēnt. De hoc b̄tō ḡg. m. v. r.
v. l. mōz. exponēs ill⁹ dñm. Diuidit estus sup̄ t̄m̄
sic ait. hostis nāq; callid⁹ q̄ lucē iusticie emēscē con-
spiciat. eoz mētes illiat⁹ dēsidērys inflāmare cōtendit
Vt plēxq; plus se vrgeri tēptacōib⁹ sēniat. qm̄ tūc
cū lucē interne radior nō vidēbāt. post lucē q̄ est seq̄t⁹
quia post illūciatōnē dñm̄ mēris tēptacōis certamē
iugēt. Ecce vō diuidit estus dē. quia nimis nō singlis
om̄ib⁹. sed quib⁹ dā vicinis. ac mōta positi vicis fati-
gāt. Alta quippe atq; incōp̄hēbilis sancti spūs gr̄a
cū lucē sua mētes irradiat. et tēptacōes aduersarij
dispensando modificat. Vt siml nō veniāt. Vt ipse t̄m̄
que ferri possūt. illustratā iam deo aiām tangāt. Vt cū
tactus sui ardore nos cruciat. p̄fectiores mēdio non
exorāt. paulo attestātē qui ait. Fidelis est autē deus
qui nō patit⁹ vos tēptari sup̄ qm̄ potest. sed faciet cum
tēptacōe et tēptatō ut possit sustinē. hūc q̄ estū alit⁹
diuidit callid⁹ sup̄plātor. alit⁹ m̄sericors deus et cōdi-
tor. Ille diuidit. Vt p̄ illū cūis intīmat. iste Vt eū tollēa-
bile reddat. hec ḡg. Et in scd lib. nōz. idē b̄tō ḡg. de
hoc itē sic dī. Sciendū est q sathane volūtas semp
iniqua est. sed nūq̄m potestas iniusta. quia a semet
ip̄o volūtate habet. sed a dñm̄o p̄tatem. Qd em̄ ip̄e
inque facē appetit. hoc deus fieri non nisi iuste per-
mittit. Vnde bene in libris regū dī. Spūs dñi mal⁹
inuebat in Saul. Ecce vnus idēq; spūs. et dñm̄i
appellat et malus. dñm̄i videlicet p̄ licētiā p̄tatis
iuste. malus autē p̄ dēsidēriū volūtatis f̄ iniuste Sed
cōsiderāda nobis est. in verbis dñi. dispensatō s̄cte

pictat eius. quō hostem nr̄m p̄mittit et retinet
relaxat et refrenat. et alia ad temptandū dat. sed
subito ab alijs religat. Vnde dicit ad Sathan de Job
vniuersa que habet in manu tua sūt. tantū mecum
ne extendas manū tuam. Substantiā p̄dit. sed t̄j
corpus eius p̄tegit. quod quidem postmodū tempta
tori traditurus est. sed tamē non s̄mil ad om̄ia rela
xat hostem. ne vndiq; feneas frangat tuē mala em̄
cum multa eueniūt electis. miri cōditoris gracia
ex tpe dispensant. ut que coacernata p̄mittit. posset
diuisa tolleri. hinc dauid ait. Proba me dñe et
tempta me. Ac si apte dicat. prius vires inspice. et tūc
ut ferre valeo temptari p̄mitte. Hec ḡg. Sciendum
etiā. q̄ sunt m̄t malignos spūs. quidam fortiores.
et quidā infirmiores ad impugnadum. Vnde maciē
tes et nouit cōuersi p̄ infirmiores spūs temptant et
impugnat. Robustiores vō et fortiores in v̄tutibus ac
bonis moribus maior pugna demonū ac forior tēp
tat et obpugnat. et scdm̄ v̄niuersūq; vires difficul
tas certaminis auget. et m̄si clemētissim⁹ dñs scdm̄ v̄res
hōm̄ modēaret tēptacōes. et refrenaret demonū m̄c
sus. nullus eorū nequiciā. etiā qui sancti videntur
sufferre possent. de hoc Ceren⁹ abbas in collacōib⁹ patip
sic. dī. Illud nequaq; ignorare debem⁹ nō esse om̄es spūs
eiusdem ferocitatis ac desiderij. sed nec v̄niuersū quidem for
titudinis atq; nequicie. et macientibus quidem atq;
infirmis. non nisi infirmiores spūs in certamine com
parari. et hys nequicis spiritatibus supatis. quada
tū sēp. aduersus athletam xp̄i robustior pug
na succedit. Pro compacōne siquidem virū. ac p̄fect⁹
humani. etiā difficultas colluctacōis auget. Nullo
etē modo quilibet scōp sufficēt. talū tantorū q;
hostiū sufferre nequiciā. vel insidys eorū posset occurrere.
sed ne crudelitātē quidem ac seuerā sustinē. si nō
certaminū mō clemētissim⁹ arbiter. atq; agom̄thetā.

346
psidens xps. et exequaret colluctacum duos. et imo
deatos eorum repelleret ac refrenaret mens. faceret q. cum
temptatione et exitum ut sustinere possim. Ceterum nemo pos
set. non dicam nunquam quos videmus in hoc heremo constan
tissime commorari. sed ne perfectorum quidem tantum talium
q. hostium agminibus circumseptus in heremo singularis
habitare. si in ipso esset pro voluntate sua nocendi vel
acceptandi facultas atq. libertas. Hec beatus abbas.
Beatus et Gregorius in 10. li. morum exponens illud verbum. et consilium
improborum adiuves. de hoc sic dicit. Quomodo namque hoc loco im
pios nisi malignos spiritus vocat. qui cum redire ipsi ad vi
tam nequeunt. crudeliter socios ad mortem querunt. quorum
numquam consilium fuit. ut beatus Iob divina correptione tan
get. et qui in tranquillitate iustus exerceat saltim per flagel
la peccaret. Sed improborum consilium dominus non audit. quia
eorum temptationibus carne iusti perdit. animam negant. hoc
indignetur contra bonos consilium maligni spiritus mentem. ut
hij quos servare deo innocue tranquillitate conspiciunt
detracti ad insidias ad voraginem culpe rapiant. sed eorum
consilium aciem destruit. quia prius conditor cum omnibus
flagella moderatur. ne virtutis pena transcat. et pastura
fortium humana firmitas excedat. Vix enim misericors de
us cum omnibus temptationibus modificet. nullus perfectus esset
qui malignorum spirituum insidias non corrumpere porteret. Hec
Gregorius. Sed et hoc considerandum. quod maligni spiritus. tanto va
lidius insinuant contra dei famulos. quanto magis conspici
unt se per eos esse victos. et in amore dei firmos. ac
bonis operibus studiosius intentos. De hoc beatus Gregorius
sic dicit. Quantum antiquus hostis superat se cognoscat
tanto insidiari acies non quiescat. nam ad firmitatem dei
dum quis pergit. aciores contra eum temptationes excitat.
Tunc enim contra dei famulos hostis noster validius congregatur
et insurgit. dum ipse in amore dei firmos et in sacro
ope studiosos assidueque cognoscat. Hec Gregorius. Nam
secundum quod dicit Hilarius. In sanctificationis maxime

Dya^h tēptamēta crassant. quia victoriā magis exoptat
de sanctis. Sed omnipotens deus mētes hominū. in quocūq; sta
tu existat tēptare quātū voluit. malignos spūs non p
mittit. sed maliciā eorū repūit. ne electi pmmiā tēp
tacōm vexati obuiāt et deficiāt. Quod bñs g^g i xxvii
li^o mōp cōmēorat. exponēs illud qd dñs de Beemoth
ait. Qui fecit eum applicat gladiū eius sic d. Gladi
quippe Beemoth istius nra nocēdi malicia est. sed ab
eo a quo bonus p natāz factus est. eius gladius appli
cat. quia eius maliciā diuina dispensacōe restringit
ne ferre tū mētes hominū quātū appetit pmittat. Q^z g
hostis n^r. et multū p^t et min^u p^tuit. eius gladiū pie
tas conditoris asstringit. vt replicatus intra ei^u cōstā
lateat. et vltia qm desup iuste disponit. se se m mortē
hominū eius malicia nō extendat. Q^z aut ad multa for
tis pualet. hoc depñcipio magne cōdicōis p^t. Q^z vō
a quib^u dā vmat. eius min^u gladius ab auctōe repli
cat. Sed nōndū q multos exortibus meret ferre p
mittit. vt cū deū deserūt. dampnato hosti famulent^r
Ab electis vō balena vmat. quo soli auctori omⁿ hūil^r
substernūt. Quia igit^r p hoc q pmittente deo malign^r
spūs valde intolleabilis demonstrat. apte cognoscim^r
cūm quāto hoste pugnam^r. Sūp est vt vni^uq; qz m m
tanto se plenius auctori subiciat. quāto cōtra se vēr^r vio
lentas adūsari vres pensat. Quid namq; nos msi
pulus sim^r. Quid vō ille. msi vmo ex celestib^u spūatib^u
et qd adhuc manus est firmus. Quid g^z de p^ria v^rute
audat. qn cōtra angelorū pñapem puluis pgnat
Sed quia supriorū spūum cōditor tēnū corp^u assūpsit
recte iam supbiētē angelū hūilio puluis vmat. Sic
m nāq; est. vt vmat puluē. qm forte se credidit de
ferto creatore vt supat^r inueniat. quia defecit elatus
Sic sic supbia meruit dñi. sic hūilitas exaltari. quātū
et celestis spūs engēdo se thartarū tollēt et dñi hūilis
sine dñō sup celos regnet. hec g^z. vnde cum aliquis

cogitationes malas sibi aduenientes superat. non sibi de hoc victoria tribuat sed deo. quia nisi adiutorium dei et timor domini qui cordibus fidelium per dominum sancti spiritus infunditur adesset. et carnalia desideria reprimere. nequaquam homo temptationibus et pravis cogitationibus resistere posset. De hoc beatus Gregorius in xxxviii. libro moralium tractatus ultimus. Quis condidit hostis mare sic dicit. Quid est mare nisi cor nostrum. furore turbidum. uix amara elatione superbie tumidum. fraude malicie obscurum. Quod mare quantum seuiat attendit. quisque in se occultas cogitationum temptationes intelligit. Ecce enim iam pulsa relinquitur. iam desiderijs rectis inheremus. iam propria opera foris abscedimus. sed cum latent inuis ea cum qua huc venimus vite rectis percella fatigamus. quoniam nisi respectus iudicij. et eterni pavoris tormeta. inmensi quod timoris claustra construngunt. cuncta in nobis penitus impedita operis fundamtu corruissent. Si enim quod per suggestionem seuit intransitus per deliberationem foras erumpet. vite nostre fabrica funditus cussa iacuisset. In iniquitate namque concepti. et in delicto editi. per miserie corruptionis molestias. pugnamus nobiscum huc deferimus. quam cum labore vincamus. Unde et de hoc mare dicit. Quod erumperebat quod de volua preceps. Volua enim prave cogitationis adulescentia est. de qua per moysen dominus dicit. Sensus enim et cogitatio humani cordis prava est in malum ab adulescentia sua. Corruptionis namque malum quod unusquisque nostrum. ab ortu desideriorum carnalium supersit in puerum etate exerceat. et nisi hoc curamus. diuine fortitudinis manus reprimat. omne condite nature bonum repetere culpa in profundum vorat. Nemo igitur cogitationum suarum victoriam sibi tribuat cum veritas dicit. Quis condidit hostis mare. quod erumperebat. quod de volua preceps. Quia nisi ab ipso cogitationis primordio. cordis fluctus. gratia diuina retinet. temptationum percellis mare seuiens. etiam paulo dubio humane mentis obruisset. Solus igitur dominus hostis mare condidit. qui prauis motibus cordis clausis in spiritali formidine obicit. Unde bene subiungit. Et tunc dei

illud timore meo. Terminis suis dominus hoc mare circumdat
quia cor meum temptationibus tumidum. oculus domini non distat
bucibus mitigat. modo agens. ne prava suggestio. ad
delectationem veniat. modo ne prava delectatio ad consensum
prumpat. cum ergo illatos motus cordis respiciat. et
in quibusdam eos usque ad consensum venire prohibet. et
in quibusdam vero illos et ad delectationem restringit. nimis fine
ti maris timore imponit. ut nequaquam in ope exeat. sed
intra finem mentis temptationum sub innumeratione se vincta
collidat. hec ergo. Nonnumquam est quod diabolus temptationem non
solum elatus non nocet. sed profuit. quia cum temptantur
humiliare conservant. et in pugna spirituali erudunt. et ad
impenitentiam et in futuro temptationes humiliter saluti iustorum de
serviunt. Quod beatus ergo. aliquando tangit. in xxxviii. li.
more. exponens illud dicitur. Numquam ferret tecum pactum
sub audis ut mecum. et accipies eum finem semper meum
sub audis ut ego. cum sic ait. Solent metuendum est
quod pactum cum diabolus leviathan iste ferat. ut semper meum
ab eo servus habeat. In pacto namque discordantia par
tium. voluntas impletur. ut ad votum suum quisque perveniat. et
iungia desiderato fine concludat. Antiquus itaque hostis
asinceritate diuine innocentie. malicie sue suctus facit
discordat. sed ab eius iudicio et discordantia non discrepat
Nam diabolus iustos semper malevole temptare appetit. sed
tamen hoc dominus vel misericorditer fieri vel iuste permittit
hec ipsa ergo temptatoris licentia pactum vocatur. in qua et de
siderium temptatoris agit. et tamen per ea mirum modo volun
tas iusti dispensatoris impletur. erudiendo enim electos
suos dominus sepe temptatori subicit. sed hac ipsa temptatione
disponit. ut qui elati prius poterant humiliati a perditione ser
uet. Secreto ergo dispensationis ordine vnde semper per
mittit iniquitas diabolus inde prius proficiat bonitas dei. et bene
ex hoc pacto. quod cum domino ferre debet. servus accipi prohibet
quia obtemperat inde in iustis superne gratie vnde exerceat
nam nequissime voluntas sue servus ergo ex pacto est

318
 qui dñi voluntatem suā imple p̄mittit. a sup̄m cōsiliū bo-
 luntate ligat. ut elcōs dei volens tēptet. et temptando
 nesciēs p̄bet. Quid quia tam diu in electorū vita b̄sibus
 feruit. q̄m diu malicie sue nequicia tēptacōib⁹ exerce
 potuit. hoc aut̄ in loco a dñō. nō solū ex pacto fime
 sed sempiternus seruus. ut ap̄i d̄t. inuestigare cōpellim⁹
 quō et post p̄ntis vite t̄m⁹ feruire cum dñō in p̄petuū
 demōstrem⁹. Neq̄ em̄ tūc iustos. celesti felicitate possētes
 adhuc tēptare p̄mittit. cum ante corp̄ oculos eterne
 iohēne ignib⁹ m̄āpat. quia nequa q̄ in illa sēptima
 b̄titudine tēptacōib⁹ eruditi sūt. in qua iam tēptacō
 m̄ laborib⁹ remunerant. Quid tūc leuathan iste tū suo
 corpe rep̄bis videt̄ omib⁹ flāmis blatiab⁹ t̄ndit quib⁹
 sine fine cruciet̄. quos salz cruciat. dñm iusti cōspiciūt
 in dei laudibus crescūt. quia et in se cōmūt bonū quo re-
 muneati sūt. et in illis cōspiciūt malū q̄ deuaserunt
 et q̄m ex visione dñica corp̄ gaudiū iam non sit
 q̄ crescat tanto magis tū auctori suo esse debitores
 sentiūt. q̄nto et bonū cernūt. q̄d iuste remunerati pa-
 piūt. et malū q̄d in misericordia aduici vicerūt. Igitur
 si utilitati iustorū et hic tēptacō leuathan istius. et
 illic tēptacō p̄ficiat. sempitern⁹ est seruus. dñm dei lau-
 dib⁹ nesciēs fuit. et illic eius pena. et hic voluntas
 iniusta. Hec gregorius de tepiditate quā patiūt nōm̄q̄m

De tepiditate quā patiūt nōm̄q̄m
De tepiditate quā patiūt nōm̄q̄m
Capitulum xliij.
 De tepiditate. Cui nōm̄q̄m et religiosi b̄m patiūt
 tepiditate. et quādam ignavia in op̄ib⁹ bonis
 et in diuino cultu. ac in amore dei. De talib⁹ igitur
 aliquā informacōm. a te habē desideo et exopto. Quid
 debes q̄ tepiditas seu desidia mentis siue corp̄is solet
 euemre triplicat. primo p̄p̄ negligēciā p̄p̄riā. cum
 remisse se habet homo in sp̄uali exercitio vel cum cor-
 suū nō custodit a uoxib⁹. et sup̄ vacans cogitacōib⁹
 vel cum aliquis nimis sibi indulget de comodis corpora-
 lib⁹. videt̄ de cibo potu ac sompno. et ceteris que p̄tinet

ad comodū corpis. Inter huiusmodi enim negligētiās intē-
rit tepiditas et sterilitas mentis et corpis que tepidū
faciūt in dilectione dei ac ceteris opibus bonis. Quod te-
piditas siue desidia solet euenire p impugnationes
dyabolicas. qd accidit cum homo faciat qd in se est bo-
nis opibus insistendo. et tamē p subtilem tēptatoris
calliditatē efficiat accidiosus. et tepidus mētē et corpē
ad exequendū opus bonū. et ad ea que ptiēt ad
anime salutē. Tercio tepiditas solet euenire ex
dispensacione aut pmissione dei. et hoc cōtingit cū
deus grām suam subtrahit homī. et paulisper de-
linquit. ut ex hoc homo infirmitatē ppiā hūilit m-
tuēs sup puritate cordis quā prius ex dono grē dei habuit
se nō extolliat. et post recuperatam grām. eandē post
modū cum maiore diligētia in se studeat cōseruare.
De hoc habet in collatōib⁹ patrū. Vbi damel abbas
in sua collatōe sic dicit. Tēptata nobis a maiorib⁹ rā-
sup sterilitate mētis est tradita. Aut em de negligē-
tiā. aut de expugnatione dyali. aut de dispensacōe dñi
ac pbatōe descendit. Et de negligētia quidem. cum
vicio mō tpe pcedente mētū specte nosmet ipsos. et re-
missius exhibētes. et pignā dēsidiam novis cogi-
tationib⁹ pascā. tiam cordis nā spmas et tabulos fa-
ciunt gēminare. quib⁹ mea pullulatib⁹ cōsequē effi-
ciunt steriles. ab omni qz spiritali fructu et cōtemplacōe
ieiunii. De impugnatione vō dyali. cum et bonis nōnōqz
studys dedit. callida subtilitate mētē nām adūsario
penetrāte. ut ignorātes. ab optimis mētētib⁹ abstrahi
m̄ ut inuiti dispensacōis aut ac pbatōis dñi duplex
causa est pma ut paulisp a dño delicti et mētē mē
infirmitatē hūilit intueres sup pcedēte puritate cordis
que nobis est illius visitacōe donata. nullaten⁹ ex-
tollam. pbātes qz nos ab eodem delictos gemitib⁹ qz
mētis et industria. illū leticie ac puritatis statū recu-
pare nō posse intelligam⁹. et pātā cordis alacritatē

nō nro studio. sed illius nobis dignatōe collatā. et
pntem de ipius rursū grā et illūacōe esse poscē
dam. Quidā vō pbatōis est causa vt pseuerācia nra
vel mētis cōstancia. et desiderū cōpber. et qua mēcōe
cordis. ut orōmū instācia desēntē nos visitacōm sps
requam? māifestet in nobis. ac pnt agnoscentes. qūto
labore. a missū istud spūitale gaudiū et puritatē le
ticia cōgrat. sollicita? inuēta custodiē. ac tenē attēta?
studeam. Quodā et enī negligēcia? custodiē solet.
quidq? credit facile posse repari. Hec damel abbas. Et
nōndū est q? sūt aliqui religiosi qui tēptāt. ex difficul
tate bñ opandi. Habet nāq? aliqui bonā volūtate. sed
non fortem. Nam horū quidam tēt eos. cū cogitāt
de pfectu spūali. q? dicāt apud se. Bona esset victoriā
sed dura est pugna. Dulce pmiū. sed labor merēdi
grauis. Sic exploratores missi in terrā pmissiōis
reūsi cōmedabāt vbertatē terre ostensio fructibus
sed truerūt p pū p difficultate expugnacōis hostiū
et pccitāte in habitacū. Ita religiosi quidā explo
ratores. trā p scripturis que magna celi gaudia p
dicāt. sed pugnas tēptacōm et labores spūaliū ex
ercitiorū ita exhorret. q? potius in deserto mori volūt
qm̄ introducti in terrā pmissiōis. hoc est magis vo
lunt quodā torpore. in quodā mediocrī statu rema
nere. in seculare vitā et spūalem. q? in egyptum
et terrā pmissiōis. in deserto aride cōsacōis. qm̄
p labore et terribiles pugnas puenire ad grām per
fectōis. Gigantes est tēptacōes. et timēt. cū magnorū
scōp vītes cōsiderāt. et de pūa pūatate diffidentes
illoz pfectionē attingē nō ex hūilitate sed pauidi de
spant. Vnde et tam pauci ad pfectionē pueniūt. quia
illi pfecti sūt in religiosos. qui in pugna tēptacōis
et in exercitō vīnt in fatigabili cōstātes fuerint
pugnādo cōtra tēptacōes. et resistēdo malis vsq? in fi
nem. misericors est deus. quo difficilior quis in tēpta^o

pugna dantur. eo maiore perfectio ei gratiam retia-
buet in pntia. et maiore glie in futuro. Unde quilibet
religiosus debet studere ut proficiat et non deficiat in vi-
ta virtuosa et religiosa. ne contingat eum cadere a statu
virtutis et bonorum operum. Nam paulatim succresce-
tibz viciis ex negligentia hominis. et impugnatione dyaboli
expellitur a statu virtutis. De hoc Theodorus Abbas
in colloquiis patrum sic dicit. Lapsus vero quicquid nequam
subitanea ruina corruisse credendus est. sed per longa
mentis incuriam paulatim virtute a decedente. et per hoc sen-
sim viciis detrescentibus casu miserabili corruisse. An contra-
tione enim preedit ruina. et ante ruinam mala cogita-
tionem modum domus inquam subitaneo ad ruinam pro-
cumbit impulsu. nisi longa inhabitantium desidia stil-
licidiis primum pulvis penitus corrupta sensim
fuerit innumera tectorum. quibus periculis negligentiam
in maiore modum patefacit atque collapsis. ruatum post
hec influit pluviarum ymbriumque tempestas. Quod anime
euenire spiritualis Salomon ita designat. Stillicidia in-
gremio erunt hominem in die hyemali de domo sua. Eleganter
et mentis incuriam domus copant. tectorumque neglecto. per
quam quidem primo velut minutissima quedam penetrant
ad animam stillicidia passionum. Quasi velut pua ac leuia
negligenter corruunt tigna virtutis. et post hec influit
ymbre latissimo viscerum. per quem in hyemali die. id est in tem-
ptationis iniquitate dyaboli impugnatione. expellitur a mens-
de habitacione virtutis. in qua saltem aliquando suspecta dilige-
tia retinetur velut in domo prope possessione reuerentat
hec Theodorus. Unde omnipotens deus cum cernit aliquem mona-
chum aut religiosum contra salutem anime sue esse negligentem
aut in exercitacione virtutis torpescere. permittit eum madere
in temptationes. ne potius sit et talem negligentiam ad
de trora dedimet. facit autem hoc deus diligentibus eum. ut il-
los magis cautos reddat. in hijs que pertinet ad salutem
De hoc Isaac Abbas sic dicit. Agonachum qui non servit

deo. iuxta bñplacitū eius. nec studiose laborat p salute
anime sue. sed erga virtutū acquisitionē se habet negli-
gēt. pmittit utiqz a deo mēptaciones mād. ne p immā
oasitate suā. ad detiora declinet. Ob hoc em pnat dñs
tēptaciones sup pigros et negligētes. ut in ipis et nō in ba-
nitatibz meditēt. faciat at hoc dñs diligētibz emm ut casti-
get eos et faciat sapiētes. et ipos doceat suā volūtatē
auos qñ ad eū orāt. cūqz non exaudit. quos bñqz fessi
sint. et sciāt p cōto qd hec sibi p sua negligētia cōtoge-
rūt. hec Isaac abbas. Considerādū est qd quēdā sūt valde
pplexi et subales tēptaciones malignorū spūūm. quas et
pfecti vni. vno cōphēdē et intelligē pnt. De quibz Jo.
abbas mont synay sic ait. Multū difficult cōphēdit
est malignorū spūūm malignitas. in hoc quō delicia-
tes et fatigati. plexqz vigilā. vigilam. Ieiunātes
aut et misera afflicti. aut debilitate sopno mscāde
submergim. Tacētes et remote degētes induram. et
cum societate cōpugn. Famescētes et extenuati abs-
tinētia in formis tēptamē et repleti sine tēptacōe pma-
nem. In indigenā et pemitia obscuri. et aridi et
indeuoti efficiunt. In potacōe vō dñm hilares deuoti
et faciles ad cōpūctōm. Ad ista qui pnt in dño illuēt
eos qui sine lūe sūt. Nos em in hys talibz sine lūmē
sum. Verpū id dicim. quia hec talis cōmutacō et tras-
situs nō semp ex demonis fit. sed est qñqz ex cōplexi-
one et natū. De grauibz istis ad discernēdū casibz sūmē.
et hūmilit. dñm depcem. plexqz vō et diuina dispēsā
in cōtrariis. sua nos benignit. ut migratos pueniens
vlt visitare. et a nobis p omnia elacōm et pūā repu-
taciōm excludit et remouet. hec Iohēs abbas. Sed et
hoc nōndū. qd sūt diuisa pūssionū genēa p q solet
deus nōnullos pūmre in hac vita. De hoc in quādā
sūma sic dñs. Qñqz em ex caus. deus pūmit aliquos
in hac vita. et nōnt hys vñbz. est qui torquet. ne-
fastus ei dñet. ut paulus cui dat. est āgelz sathane

ne mag⁸ reuelacōnū emm extolleret. Est qui torq⁸
vt prius inde probet. Vel sic. vt ei meritū cūmulet.
vt Job et Thobias et mlti alij. Est qui torq⁸. dñs vt
sic glificet. vt ceus nat⁸. de quo dñs ait. Nec hic pecca-
uit nec parētes eius. sed ut māifestet opa dei in illo
Est qui torquet. vt ppetuetuaret. vt hēodēs et sodom-
te. et dathan et abiron. Est qui torquet. vt crimen
pūificet. vt ariana soror moysi. et cotidie multi
xpīam. quos deus flagellat ut cōtāt. De hoc et
habet in plogo. sup Job. Vbi bñs g⁸. sic dī. Nōndū
q⁸ ppassiōnū diuisa sūt genā. Alia nāq⁸ est ppassio.
qua pccōr pccat. vt absq⁸ retractacōe pūnat. Sicut
pūte inde dī. Plaga mūia pūssi te castigacōe
crudeli. Aliqū et pccōr pccat. vt corngat. Sicut
cuidā in exōn dī. Ecce sāt⁸ fact⁸ es iam noli peccare
ne tibi aliquid dñs cōtingat. Verba em saluantes
mūcāt. quia pūa pccōa vñ dolores exigebant
Aliqū quisq⁸ nō p pūa culpa dilucida. sed p futura
vitanda pūat. Quod apte paulus de semetipō tes-
tat. dīes. Ne magnitudo reuelacōnū extollat me.
datus est michi st mls angelus sathane. Qui em
nō ait. quia extulit. sed ne extollat. apte mūcat
q⁸ ppassiōne illa ne euemat cōpesat. nō aut que
euēit culpa pūgat. Nōmīq⁸ vō quisq⁸ nec pro
pūa. nec p fūta mūitate pūat. sed ut sola dñne
vūat potētia mōstret. Vnde dī dñs de ceto nato. Neq⁸
hic peccauit. 2° In qua māifestacōe quid agit. msi
ut ex flagello mentōr vñs augeat. Et cū nulla mi-
quitas pūta tū. magna paciē fortitudo genetur.
Hec g⁸. Sed p quēcūq⁸ modū vñ religiosus tubulet
ut flagellet. siue p pūtaōes. siue p alias quascūq⁸
tubulacōes. nō debet despare. aut deficē. sed paciē
et cū hūilitate sustinē manū et flagella dñi. quia
nequaq⁸ delinquet timētes et spantes in se. sed libēab⁸
a tēptacōe. et post tubulacōm gaudi et exultacōm

cordi infundet. De hoc Sara in lib. thobie sic dicit. Bndictus
est nomen tuum deus patris meorum. qui cum natus fuisset mihi
facis et in tempore tribulationis patris dimittis hunc qui inuo-
cat te. hoc autem patris habet. omnis qui colit te. quia vita
eius si in probatione fuit conabitur. Si autem in tribulatione
fuit liberabitur. et si in correptione fuit. ad vitam tuam venie-
litebit. Non enim delicias in precibus nostris. quia post
tempestatem tranquillum facis. et post lacrimacionem et fle-
tum exultacionem infundis. hec illa. omnipotens et dominus eos
quos diligit. Diversis temptacionibus affligi permittit
et hoc ideo facit. ne mens eorum. dum in rebus transito-
riis. et vanitatibus seculi plusquam debet delectari. ab a-
more sui conditoris se diuidat. Et ideo padusa tem-
tant. Ut fugientes ad auxilium sui creatoris. et senien-
tes ab ipso adiutorium et consolacionem. minus temptacionibus
et tribulacionibus. eo feruentius eum diligant. et suum
affectum firmiter in ipsum dirigant. a quo tot beneficia
se sentiunt esse consequutos. *Quo debeat homines se habere in p[ro]p[ri]is*

Desidero et scire. *p[ro]p[ri]is et iadusis ne cadat in p[ro]p[ri]um. xlv.*
quo homo debeat se habere in p[ro]p[ri]is et iadusis
ne contingat eum cadere in lapsum peccati.

Scire debes. quod omnes christi fideles. et maxime religiosi in
vno statu permanere non possunt. Aut enim consolantur p[er]
p[ro]p[ri]a. siue sint sp[irit]ualia. siue t[er]ralia. aut tribulantur
p[er] aduersa. hoc est p[ro]p[ri]orum temptamenta vel diuisarum
passionum flagella. Sed quilibet timens deum. debet esse
quasi ambidexter. Ut in p[ro]p[ri]is euentibus. siue sint sp[irit]ua-
les siue t[er]rales teneat humilitatem. et in aduersis quibuscumque
habeat pacem. Ut p[er] p[ro]p[ri]a non trahatur ad noxia vo-
luptatem nec p[er] aduersa inducatur in desperationem. De tribus
viris religiosis et ambidextris. Theodor[us] abbas in col-
lacionibus patris sic dicit. Isti sunt qui figuraliter in scripturis sanctis
ambidextra incipiant. Ut ille Ayothe in libro iudicium
fuisse describit. qui utraq[ue] manu utebatur p[er] dexteram
et sinistra utraque ita poterimus nos quocumque intellectualiter possidere.

si ea que prospera sunt. dextera que consent. et ea que adversa
sunt ac sinistra dicunt. Bono recto que usu ad partem fecerim
dextram pervenire. ut quecumque fuerint illata fiat nobis
arma iusticie. Duabus namque partibus. et ut ita dixerim
manibus meliorem hominem nostrum subsistere pervidemus. nec
quisquam sanctorum carere hac sinistra quam dicimus potest. sed in
hoc vultus perfecta discernit. si utrumque in dextram bene
utendo convertat. Et ut manifestius hoc quod dicimus pos
sit intelligi. habet vultus dexteram successus videlicet
spirituales. in qua tunc consistit. quando fervens spiritu desideris
et concupiscentiis omnibus dominatur. quando ab omni dyabolica
impugnacione securus. absque ulla labore atque difficul
tate vicia carnis vel respuit vel abscedit. cum sublima
tus a terra universa principia atque terrena. velut inanem fumum
umbramque vacuam contemplant. et ut mortalisitima contemnit
Cum fuita peccatissimum mentis. non solum ardentissime
concupiscat. deperitiam carnis intuet. cum efficaciter spirita
liber passat theoria. cum lucidius reserata sibi conspiciat
celestia sacramenta. cum orationes purius. atque alacrius
emittit ad deum. cum spiritus ita ardore successus. ad ea
que invisibilia sunt et eterna. tota animi alacritate trans
migrat. ut nequaquam se iam credat in carne consistere
Habet similiter et sinistra. cum temptationum ebullitione
implicat. cum ad desideria carnis incontinenter pestibus
inflammat. cum ad iracundie furorem peccatissimum igne
succedit. cum superbie seu cenodoxie elatione pulsa
tur. cum tristitia morte operante deprimat. cum ma
litiis acacie. et impugnacione convertit. cumque omni
spirituali fervore subtrahit. quodam tempore atque moderate
irracionabili torpescat. ut non solum cogitationibus vitiis
ac fervoribus deserat. sed et psalmis. oratio. lectio.
remotio celle simul horreat. et incolleabili quodam tethro
que fastidio universa sordent in strumina virtutum. Ambus
cum pulsatur monachus sinistris partibus se cognoscit
dirigi. Quisquis igitur in illis. que dextere patris esse proprii

minime fuit elatus. et in istis. que sinistre p[ar]tis s[un]t vici-
li[us] d[ic]t[is] m[un]das. nulla de spacio co[n]cedat. ac potius de tota
vici[us]. anima quoda[m] p[ar]te ad exercitiu[m] statim assumpserit
vtriq[ue] manu[m] v[er]it[ate] p[er] dextera[m] et in v[er]oq[ue] actu triump[ha]-
tor eff[er]at. tam de sinistro statu q[uam] de dextro palma vic-
torie co[n]sequet[ur]. Crim[en] igit[ur] ambidextri. q[uon]iam nos quoq[ue]
res p[ri]ncipal[is] copia vel inopia no[n] mutant. et nec illa
nos ad voluptates noxie remissionis impulerit. nec
ista ad desp[er]at[i]o[n]em attraxerit et quicquam. sed s[ic]ut deo
grates in v[er]oq[ue] reserentes. pacem fructu[m] de sec[un]dis adu[er]-
sioq[ue] capiam[us]. quale[m] se ille ambidexter. verus doctor
gentiu[m] fuisse testat[ur]. dicens. Ego eni[m] didici in quib[us] su[m]
sufficiens esse. Quid et humiliari. scio et humiliare. vbiq[ue] et
omnib[us]. et ad omnia insatut[us] sum. et saturari et esurie
et humiliare et penuria[m] pati. omnia possum meo. qui
me co[n]fortat. Hec Theodorus Abbas. Et no[n]du[m] q[uod] per
co[n]ceptum p[er]sp[er]u[m] et delectabilu[m]. et p[er] fortem suffentia[m]
et tollerancia[m] adu[er]s[us] p[er]uenit ad cordis t[ran]quillitatem
et pacem. quor[um] vnu[m] agit p[er] abstinentia[m]. no[n] solu[m] que[m]
est in cibo et potu. sed in omnib[us] in quib[us] delectat[i]o au-
nalis vel hu[m]i[us] seculi co[n]sistat. Alter v[er]o fit p[er] paciam. cu[m]
adu[er]sa v[er]nalit[er] sufferunt. De hoc Ric[ardus] de s[an]cto v[er]o. sic d[icit]
magna pax et t[ran]quillitas cordis est. nulla hu[m]i[us] mundi
oblectam[en]ta co[n]cupiscit. nulla eius adu[er]sa formidare.
quor[um] vnu[m] p[er] abstinentia[m]. alter p[er] pacia[m] obtinet. Quid
eni[m] de hu[m]i[us] mundi oblectam[en]t[is] co[n]cupiscat. qui oblata
delectam[en]ta amore abstinentie recusat. vel quid de hu[m]i[us]
mudi adu[er]sis timeat. qui v[er]tute pacie roborat[ur]. de illat[is]
et malis triumphat. Vnde de aplis scriptu[m] est. Ibant
apli gaudentes a co[n]spectu d[omi]ni. et p[er] paulu[m] dicit[ur]
In tribulac[i]o[n]e gaudentes. Ad b[eat]itudin[em] igit[ur] animi
spectat quid q[uod] p[er] dei amore caro d[omi]ni tollerit. Vnde
eni[m] corpus att[er]it. co[n]sa exultat. et quo exteri[us]
videt[ur] infelicio[rum]. eo m[en]te co[n]stat esse beatio[rum]. Qui enim
pro dei amore afflictio[n]em corp[or]is diligit. et p[er] celesti

desiderio seculi voluptatem odit. pfecto hostem suum
vbiq; declinare potest. Et nondū q nō solū illa que
in cibo et in potu est abstīnētia intelligē debem? ymo
p abstīnētia et paciā. intelligim? omēs supfluas
deliciās. et corpis afflictōes. que p qūq; sensus car
nē delectāt et cruciat. hec **Rich?** Debem? q tēptacōib?
dyabolicis. vnicuiq; resistē. et si nō possum? pccis viciālib?
in hac vita totalit? carē. Debem? tū pccis mortalib?
que nobis a malignis spiritib? suggerūt fortit? re
pugnare. vt pīmū assequi valeam? vite etne. vt pīm
ū assequi valeam? vite etne. De hoc habet in glō.
Nicolas de lira. sup eplā. ad **Corinth.** pma vbi super
quedā vba apli. videlz. Qui se existimat stare. rē. sic
dē. Qui se existimat stare. videlz in deo p bona opa.
Et bñ dī existimat. quia nescit homo vti amore vlt
odio dignus sit. Potest tamē hīc de hoc aliquā cōiec
turā. Videat ne cadat. ad impulsū tēptacōis. et ppe
defectum hūane fragilitat. Ideo subdit. Tēptacō
vos nō apprehendat. id est nō inducat vos in cōsensū et
opacōm pccī. Tēptari em nō est malū. sed virtut
exercitiū. si tēptacōi vnicuiq; resistat. ppter quod in
psona vni pfecti dī. ill? pē. pba me dñe et tēptā
me. nisi hūana. id est illa tēptacōne que nō potest
vitari totalit? ab hōie in vita pñā. salz. de pccō v
mali. q aut tēptacōi ad pccm mortale dūcē
valeat homo resistere cum adiutorio dei ostendit. d.
Fidelis aut deus in pmissis implendis. qui nō pccat
vos tēptari supra id qd potestis. quia pmissit adiu
torium in tēptacōibus positus. si fidelit? viciant ad
ipm. Ideo subdit. Sed faciet et tū tēptacōe puenit
vos totalit? adiuuab. vt ipa tēptacō vobis pueniat
ad augmētū meriti penus supacōm. ideo subdit.
vt possitis sustinē. id est tēptacōib? pualē. hec glō.
Et sciendū q ompe deus. nō pmittit suos fideles
tēptari sup id quod possūt. quia si dat dyabolo

temptandi licentia. dat et sustinetur? temptacionem resis-
tendi gratiam. Unde si non possumus propter impedimenta temp-
tacionum semper esse immunes ab omni peccato. nec uno modo
et necessarium adherere deo. debemus tamen adhibere omnem dili-
gentiam. ne per nostram negligentiam inquit diuellamur ab
eo. De hoc in quodam glo. dicit sic. Fideles deus qui non
patitur suos temptari. super id quod possunt. dum enim
dat dyabolo temptandi licentiam. dat et temptantem resisten-
di gratiam. Igitur et si non est in nobis perfectio angelorum. non
fit in nobis presumptio dyaboli. ut qui non possumus. ut im-
munes a peccato uniformiter. et necessarium adherere deo.
nequaquam irrecupabiliter diuellamur ab eo. hec glo. omnes
igitur qui sunt in statu perfectionis. debet adhibere omnes
diligentiam et studium. ut abiciis et a peccatis abstineant
et in virtutibus ac bonis operibus se exerceant. et temptacioni-
bus quibuscumque sibi occurrerent fortiter resistent. ac
sancte et laudabiliter vuant. ut imitatores apostolorum et
aliorum sanctorum esse possint. et per consequens ad eternam
beatitudinem pervenire. De talibus Crisostomus sic dicit. Dat deus
qui sunt eius. docuit enim eos qui in illo confidunt. qui
ardore ad eum accedunt. qui in proposito perseverant. qui
sancte vivere student. qui calcant delectaciones et
cupiditates mundi. qui carnis affectus comprimunt
qui omnibus suggestionibus maligni cordis repug-
nant. qui in virtutibus pietatis. semper gaudent
hii tales cultores dei sunt. apostolorum imitatores
prodesse qui beatitudinis. hec Crisostomus. habemus igitur
nunc de temptacionibus. proinde deus donare dignatus
est explanatum. quod pertinet ad perfectos. quorum
status ut superius premissum est. consistit tertio loco
in temptacionum pressione. Et sic patet de statu per-
ficiendi. et in quibus idem status dependat. videlicet in victo-
ria de testacione in virtutum operacione. et in temptacionum pres-
sione. esse expositum et explanatum. Amen. explic.
scilicet liber magister. Incipit tractatus liber maligni

Primo in quibus consistat status pfectoꝝ

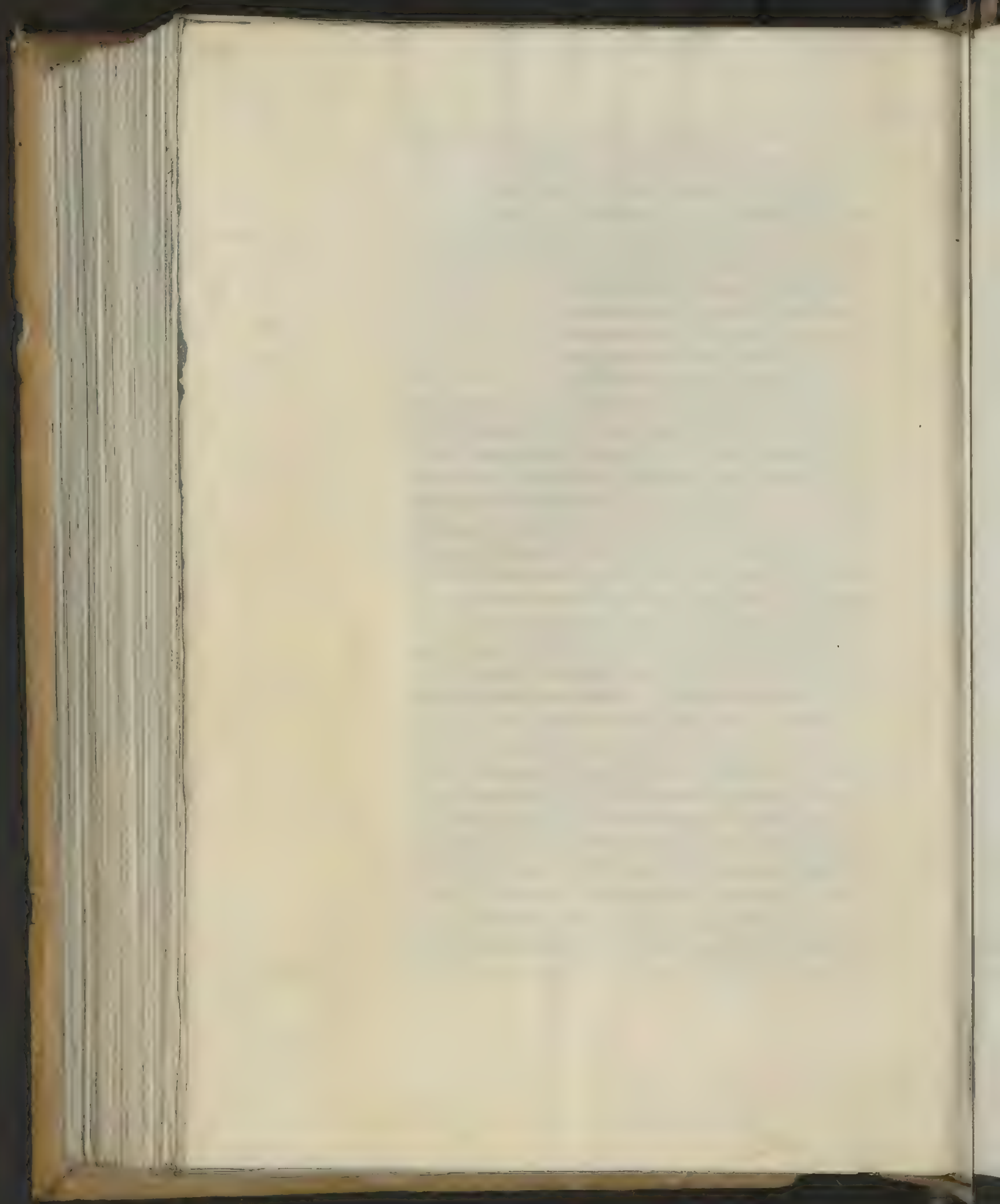
Ostendit igitur informatus sum a te o pater
de statu pfectoꝝ. nunc de statu pfectoꝝ
instans desido. et primo in quibus consistat sta-
tus eorūdem. De hoc per te cupio edoceri. **Cap. dñi.**

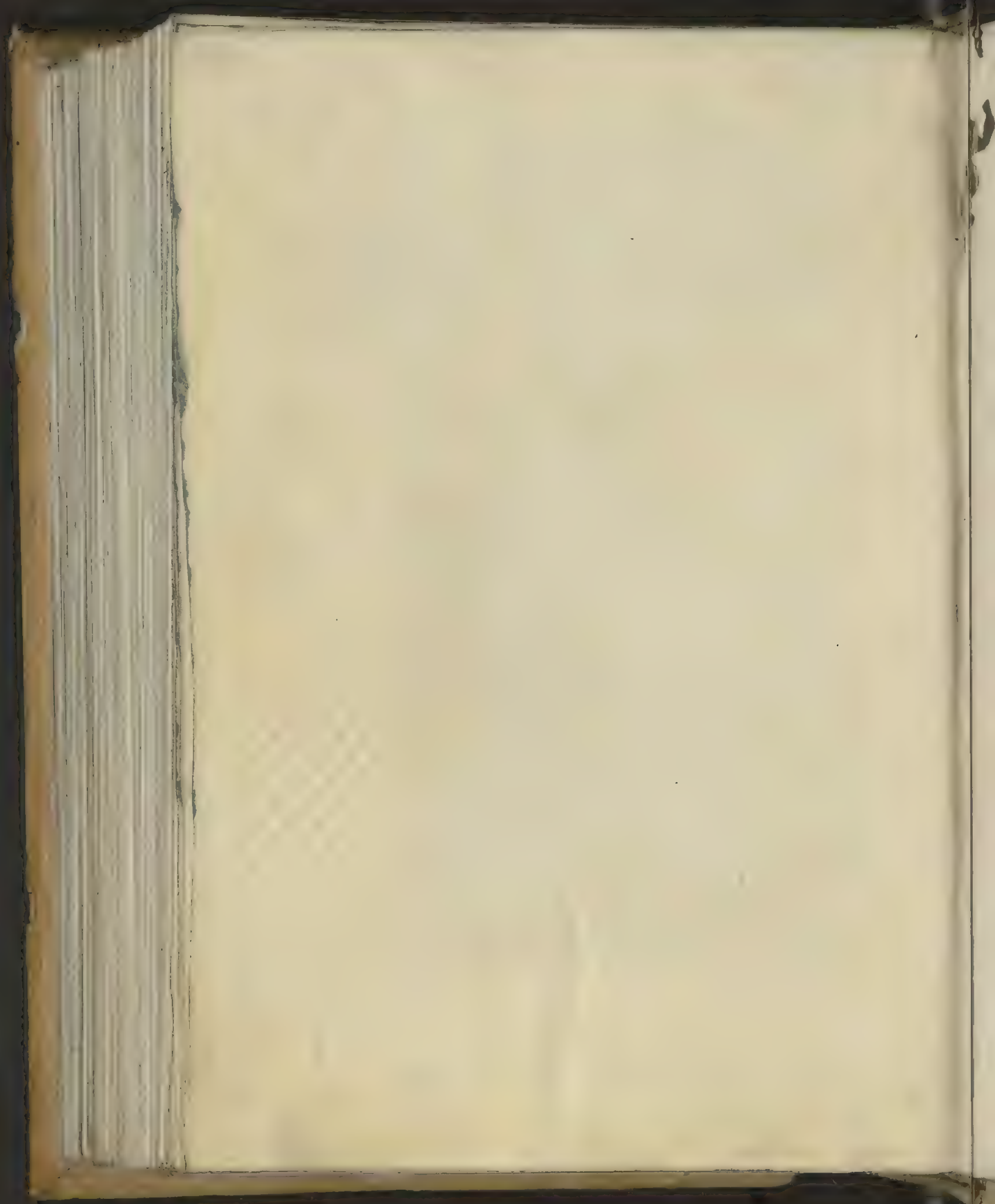
Circa debes fili. qd status pfectoꝝ uni-
prout supra tactum est. consistit
in tribus videlicet in cordis mundicia
sive puritate. In dei caritate. et in
creatoris omni explanatione. **Imo**
igitur status pfectoꝝ dependit in cor-

dis puritate. quia quanto quis magis cor purius
habet. tanto pfectior in sancta vita reputatur. unde
bñ et apte pmissa sunt illa. ut superius patuit. que
viam dant ad mundiciā seu puritatē cordis. scilicet
pñia pccōꝝ detestatio viciōꝝ. opacō virtutū et honorū
operū. ac pmissio temptacōnū. hec enī sūt p que ad mū-
diciā cordis puenit. et quibus malignus spūs corda
electōꝝ. diuersis temptacōib⁹ pulset. nō tamē illa pua-
let maculare. quia virtus angelica ex diuina disposi-
tione eos adiuvat. **Et** in lapsim tñs cadant. et tñ
hostes violenti obpugnat illos. nec tñ expugnat.
nō solū corda eorū nō maculat. sed et mercedem tñtē
retribucōis illis accumulat. De hoc petrus dñm sic dī-
cit. Non enī verisus tam calidi. tam exarati hostes.
possit fragilitas huana resistē. nisi eos a temptacōib⁹
electoꝝ virtus angelica pulsaret. unde dñm qd nūm
adie baptismat⁹ vsq; ad obitum. delegatus est ange-
lus. qui et vñlī dēctante a temptacōe custodiat. et
auxiliū pbe in bonis opibus nō desistat. Sed res qd
qui iuste vñūt. quia dñm malignis spūib⁹ infede-
rabiliter obcludat. angelice fortitudinis auxilio mu-
nūt. Ad dñm et quid nū spūs iniqui pfectus mī sūt
obsequio deputati. Nam dñm temptant. et nō succū-
bunt dñm impetunt. et nō pualet dñm obpugnat. cte

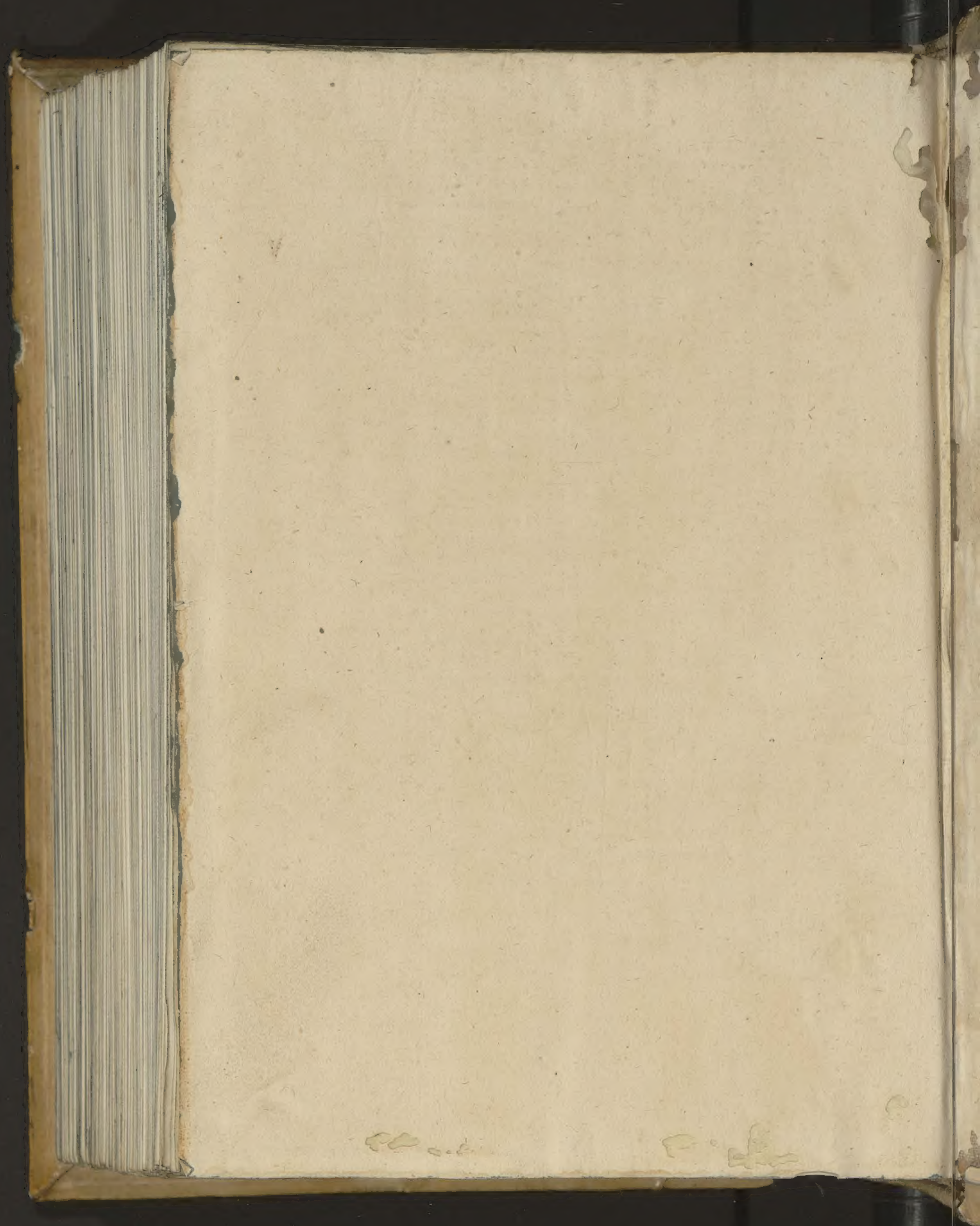
in quibus consistat status pfectoꝝ p la

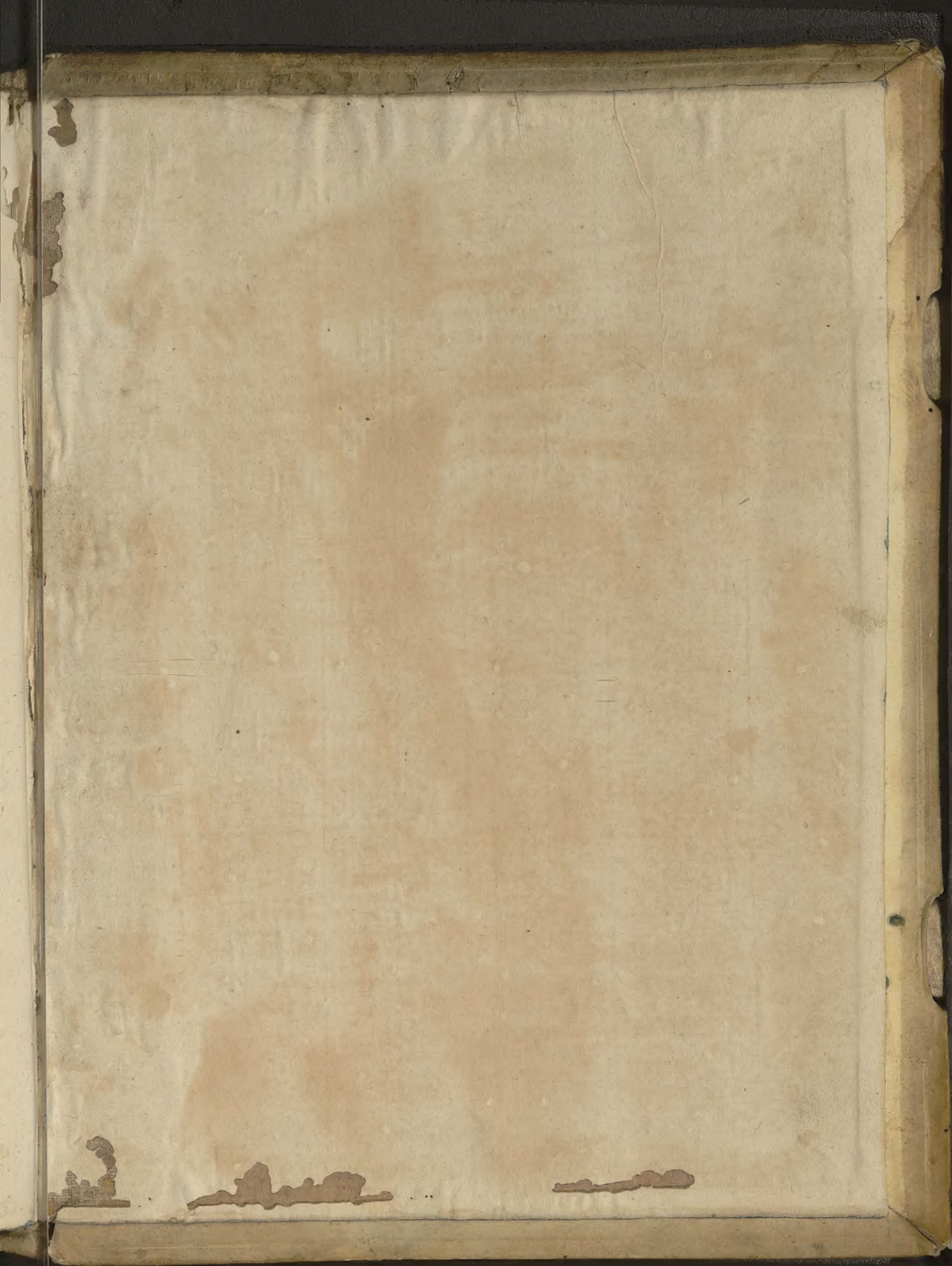
1 exemplum

Joannes Ponetbowly

Abbas Gradicensis